

РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ПРОБЛЕМИ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції
22-26 лютого 2016 року**

Полтава - 2016

Державна установа
"Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення
діяльності вищих навчальних закладів "Агроосвіта"
Аграрний коледж управління і права
Полтавської державної аграрної академії

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
**«РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ У
ВИЩІЙ ШКОЛІ: ПРОБЛЕМИ, ДОСВІД,
ПЕРСПЕКТИВИ»**

м. Полтава, АКУП ПДАА,

22-26 лютого 2016 року

Полтава – 2016

УДК 378.026.016:004

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання у вищій школі: проблеми, досвід, перспективи» / укл. Н. В. Кононець, В. О. Балюк. – Полтава: АКУП ПДАА, 2016. – 374 с.

Укладачі:

Кононець Наталія Василівна, кандидат педагогічних наук, викладач АКУП ПДАА

Балюк Вікторія Олександрівна, магістр економічної кібернетики, викладач АКУП ПДАА

Програмний комітет

Гуржій Андрій Миколайович, дійсний член (академік) НАПН України, доктор технічних наук, професор, віце-президент НАПН України

Карташова Любов Андріївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту ПТО НАПН України

Гриньова Марина Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, декан природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Лапінський Віталій Васильович, кандидат фізико-математичних наук, завідувач лабораторії навчання інформатики Інституту педагогіки НАПН України

Кононець Наталія Василівна, кандидат педагогічних наук, викладач інформатики та комп'ютерних технологій, викладач-методист вищої кваліфікаційної категорії Аграрного коледжу управління і права Полтавської державної аграрної академії

Організаційний комітет

Іщенко Тетяна Дем'янівна, в.о. директора Державної установи «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта»

Дудник Тетяна Павлівна, заступник директора з методичної роботи Державної установи «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта»

Хоменко Микола Павлович, заступник директора з навчально-методичної роботи Державної установи «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта»

Лихогод Ніна Григорівна, керівник навчально-методичного кабінету педагогічних інновацій Державної установи «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта»

Козаченко Олена Михайлівна, директор Аграрного коледжу управління і права Полтавської державної аграрної академії

Яцків Любов Федорівна, голова циклової комісії фундаментальних та спеціальних дисциплін спеціальності «Обслуговування програмних систем і комплексів» Стрийського коледжу Львівського національного аграрного університету

Балюк Вікторія Олександрівна, магістр економічної кібернетики, викладач дисциплін комп'ютерного циклу Аграрного коледжу управління і права Полтавської державної аграрної академії

Текст доповідей розміщено на веб-сайті АКУП ПДАА за адресою: http://acup.poltava.ua/?page_id=1173.

1. Матеріали подані в оригіналі.
2. Відповідальність за зміст матеріалів несе автор.
3. Автор гарантує, що стаття є оригінальною, не містить запозиченої інформації без відповідного посилання чи попереднього узгодження.
4. Авторські права на всі матеріали належать їх авторам.

Рекомендовано до друку методичною радою АКУП ПДАА

(протокол № 3 від 29.02.2016 року)

ЗМІСТ

Секція 1. Євроінтеграційні процеси в українській освіті	9
Кононець Н. В. КОНЦЕПЦІЯ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІН КОМП'ЮТЕРНОГО ЦИКЛУ В АГРАРНИХ КОЛЕДЖАХ	9
Нестеренко І. Б. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ВИЩІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ	21
Горденко А. П., Паламарчук С. І. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНСЬКІЙ ОСВІТІ	24
Нелеп І. Л. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ	27
Соснова В. А. РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ У МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	30
Соснова М. А. РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА САМООСВІТИ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ	33
Могіна Н. В. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ З БІОЛОГІЇ СТУДЕНТІВ ВНЗ І-ІІ РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ	36
Якухно О. В. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	39
Мартиненко Т. РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ	44
Назаренко М. Д. ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІКТ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ – ОСНОВНА МЕТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ	47
Рубан О. В., Єфременко О. А. САМОСТІЙНА РОБОТА – АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ	50
Громова В. В. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	54
Харченко М. М. ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	59
Єкименкова О. В., Трифонова О. М. ДОСТУПНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СТАН І ШЛЯХИ ПОЛІПШЕННЯ	63
Пічугіна І. С. СУЧАСНИЙ СТАН НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	67
Бігар К. І. ПЕРЕКЛАД ЯК ВИД МІЖМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	70
Секція 2. Сучасні навчальні ресурси та інформаційні технології	73
Кононець Н. В., Горда І. М. ЕЛЕКТРОННИЙ ПОСІБНИК ЯК СУЧАСНИЙ ДИДАКТИЧНИЙ РЕСУРС ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ВИЩА МАТЕМАТИКА»	73
Кривошапка Е. А. ЛАБОРАТОРІЯ З ВІДДАЛЕНИМ ДОСТУПОМ ЯК	79

АЛЬТЕРНАТИВА ТРАДИЦІЙНИМ МЕТОДАМ ПРОВЕДЕННЯ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ	
Маслюченко Ю. А., Стеценко Н. М. ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА MOODLE ЯК ЗАСІБ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	83
Шишка О. Ю. ПЛАТФОРМА XAMARIN ЯК ЗАСІБ РОЗРОБЛЕННЯ ПРОГРАМНО-ІМІТАЦІЙНИХ ТРЕНАЖЕРІВ	85
Солошич І. О., Почтовюк С. І. ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ЕКОЛОГІВ	86
Смалько О. А. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ ДІТЕЙ У ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ СИСТЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ І ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	90
Остахова І. П. СУЧАСНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ	95
Діхтярь Л. І., Ярошенко Т. І. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ДОШКИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: ПЕРЕВАГИ ТА ПРОБЛЕМИ	98
Редько О. А. ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ У СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЯХ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ	101
Литвиненко А. В. ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСВІТЯН У ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	104
Власюк Г. Г. ВІДЕОФІЛЬМ ЯК КОМПОНЕНТ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ ПРИНЦИПУ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ	108
Клименкова С. В. ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ З ДИСЦИПЛІНИ «ФАРМАКОЛОГІЯ ТА МЕДИЧНА РЕЦЕПТУРА»	110
Борисюк А. В. ВИКОРИСТАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ МЕРЕЖ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	113
Мельничук З. А. ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ	118
Рівна С. А. РОБОЧИЙ ЗОШИТ ДЛЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ З ХІМІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	122
Рудик О. Ю., Першко Д. Л. ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ДЕТАЛЕЙ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ	125
Суховірська Л. П. РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР ТА НАВЧАЛЬНИЙ ПРОГРАМНИЙ ЗАСІБ З ФІЗИКИ ЯК ПРОДУКТИ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ	129
Мазепа І. П., Рибалко О. О. ДО ПИТАННЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГРОВИХ ПРОГРАМ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	134
Кислюк В. П. ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ. СУЧАСНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ СИМУЛЯЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ	137
Секція 3. Педагогічні технології ресурсно-орієнтовного навчання	141

Глянєнко К. А. ЗАСТОСУВАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО-КОМПЕТЕНТНІСНОГО НАПРЯМУ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ТА СТУДЕНТА	141
Діхтярь Л. І. СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	143
Долінська М. О. ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	148
Дрібна Д. С. КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ	152
Горда Т. М. ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИКИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ І-ІІ РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ	157
Мельник В. І., Трофименко О. Л., Шевченко Т. С., Чирук О. Г. ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	159
Петрашенко М. В. ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-СЕРВІСІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ	162
Іваха О. П. ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ	165
Секція 4 . Методика викладання спеціальних дисциплін	170
Антонюк С. Г. КОМПЛЕКСНЕ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДИ: МЕТОД ПРОЕКТУ	170
Олійник Т. М. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН (НА ПРИКЛАДІ КУРСУ «СТАТИСТИКА»)	172
Стегній Т. М. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	176
Білик О. В. УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО КОЛЕДЖУ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕЛЕКТРОТЕХНІКИ»	181
Бровко Л. В., Стеценко О. О. З ДОСВІДУ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В ХОРОЛЬСЬКОМУ АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОЛЕДЖІ ПДАА	185
Цехош Н. О. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «РЕСТОРАННЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ»	190
Комар О. С. СПЕЦИФІКА ДОБОРУ ТА ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	193
Нечитайло М. Й., Мельник М. В., Шабатура Н. Б. КАЛЬКУЛЯЦІЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР	195
Озима В. В., Заруба В. П. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	198
Пашенко М. І., Красноштан І. В. ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ	202

Шинкаренко Л. М. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ОЛІМПІАДНИХ ЗАВДАНЬ З ІНФОРМАТИКИ	207
Токаленко З. В. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ В ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ. З ДОСВІДУ РОБОТИ	210
Загребнюк Ю. В. МЕТОД ПРОЕКТІВ – ПРОВІДНИЙ МЕТОД ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ АМЕРИКАНСЬКОЇ ШКОЛИ	215
Гурська Л. Л. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ВНЗ	217
Стрижак Ю. О. КОМПОНЕНТИ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В РАКУРСІ ОПАНУВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ	220
Гупка-Макогін Н. І. ЕТАПИ НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО АУДІЮВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	224
Сопронюк К. І. ТЕРМІНОЛОГІЧНА СИСТЕМА УЧБОВОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	227
Лагодзінська В. С. ТРАДИЦІЙНІ Й ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	229
Ковтун Л. А. РОЛЬ ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО ЧИТАННЯ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ	232
Бахмач Д. Е. ВИКОРИСТАННЯ ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛОВОТВОРЧИХ ЗАСОБІВ У ФАХОВІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОЇ ГАЛУЗІ	236
Булгаков В. П. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МАТЕМАТИЗАЦІЇ У ВИКЛАДАННІ ГЕОМОРФОЛОГІЇ	238
Червоноштан Д. О. ЗАСТОСУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ	240
Данканич О. О. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	242
Гобрик Є. О. ФАХОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ – ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ	243
Комаров Я. А. УКРАЇНСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	245
Круподер М. В. ОСНОВНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТА «ТРАКТОРИ ТА АВТОМОБІЛІ»	247
Ланова І. В. ГУМАНІТАРНА СКЛАДОВА ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «КОМП'ЮТЕРНЕ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО»	249
Резнік А. А. СКЛАДНІ СЛОВА–ТЕРМІНИ У ФАХОВОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ ІНЖЕНЕРА-МАШИНОБУДІВНИКА	252
Романішина О. В. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ В МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ	254
Романова Н. М. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	257

Рудик О. Ю. Янковський І. В. ВИКЛАДАННЯ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ З ВИКОРИСТАННЯМ САЕ/CAD СИСТЕМ	261
Зубрицька О. І., Гарапко В. І. ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ СФЕРИ	266
Грубська Ю. В. МЕДІАТЕКСТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ ПРАВОЗНАВЧОГО СПРЯМУВАННЯ	267
Пилипенко Л. О. ПОВТОРЕННЯ ТЕМИ «РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ» У КУРСІ МАТЕМАТИКИ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ	271
Бойчевська І. Б. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСВОЄННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ВНЗ УКРАЇНИ	274
Комісаренко Т. М. ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	276
Палагута І. В. ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	278
Грітченко И. А. ИЗУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА БУДУЩИМИ МУЗЫКАНТАМИ: ПРАКТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	283
Іванчук Г. ОСНОВНІ ПЕДАГОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОГРАМИ «ФІЛОСОФІЯ ДЛЯ ДІТЕЙ»	285
Таран І. Б. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ	287
Кулінка Ю. С. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ	290
Секція 5. Інформаційно-освітнє середовище навчального закладу	293
Яцків Л. Ф. ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ СТРИЙСЬКОГО КОЛЕДЖУ ЛЬВІВСЬКОГО НАУ	293
Роговенко О. В., Бутенко Л. Г. ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ КОЛЕДЖУ СНАУ: З ДОСВІДУ ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ МОДУЛЯ «УРОК»	296
Онищенко Н. В. ДІЛОВІ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ В ОСВІТІ	299
Арефа І. В. ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ. LMS MOODLE – ЕФЕКТИВНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ НАВЧАННЯМ	303
Пундик І. О., ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ГОРОХІВСЬКОМУ КОЛЕДЖІ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	306
Ісак Л. М. АВТОМАТИЗОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ	309
Онищенко І. В. ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК КОМПОНЕНТА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	313
Воронкін О. С. ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-	317

КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ	
Секція 6. Ресурсний підхід до виховного процесу у вищій школі	322
Кучеренко А. В. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ	322
Ольховецький В. С. СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК СТУДЕНТСЬКОЇ ГРУПИ ДО КОЛЕКТИВУ	326
Ольховецький С. М. ПСИХОЛОГІЧНІ СТАНИ ОСОБИСТОСТІ В РІЗНИХ СИТУАЦІЯХ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ	329
Ткачук В. В. ПРОФОРІЄНТАЦІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ: СВІДОМИЙ ВИБІР ГІРНИЧОЇ ПРОФЕСІЇ	333
Лончук Н. В. РЕСУРСНИЙ ПІДХІД ДО ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬКОМУ МЕДИЧНОМУ УЧИЛИЩІ	338
Гриценко О. В. КУЛЬТУРА ЛЮДСЬКОГО СПІЛКУВАННЯ – ЧАСТКА ЗАГАЛЬНОЇ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ	341
Касянчук М. Р. СЛЕНГ ЯК СКЛАДОВА МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ	343
Крамський А. М. КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ МОЛОДОГО СПЕЦІАЛІСТА – ГОЛОВНА ОЗНАКА ЙОГО ОСВІЧЕНОСТІ	344
Левченко В. О. КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ – АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУСПІЛЬСТВА	346
Мороз Є. М. МОВЛЕННЄВИЙ ЕТИКЕТ ЯК ФОРМА ПОВЕДІНКИ ЛЮДИНИ	348
Побережна А. О. НЕНОРМАТИВНА ЛЕКСИКА ЯК ПРОЯВ ДЕГРАДАЦІЇ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ	349
Старова Я. В. СУРЖИК – МОВНА ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ	351
Терещенко О. О. СУЧАСНА МОВНО-КУЛЬТУРНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ	352
Верис К. А. УЖИВАННЯ СЛЕНГІЗОВАНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ЛЕКСИКИ В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	355
Харченко О. В. РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ: ВИХОВНИЙ АСПЕКТ	357
Сідоров В. І. СТВОРЕННЯ КРОСКУЛЬТУРНОГО ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ВНЗ	358
Янченко П. В. ПРИНЦИП РОЛЬОВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ ПРИ ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ	359
Нестуля С. І. ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ: ТРЕНІНГ «КОМУНІКАЦІЯ»	360
Карманенко В. В. СТРУКТУРА ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ	362
Шарлай Н. М. ФУНДАМЕНТАЛЬНІ НАСТАНОВИ ОЛЕКСАНДРА ОЛЕКСАНДРОВИЧА БОГОМОЛЬЦЯ ДЛЯ СТВОРЕННЯ НАУКОВОЇ ШКОЛИ	364
Бородай Е.М. МЕТОДИ НАВЧАННЯ ОСНОВ ВІЙСЬКОВОЇ СПРАВИ УЧНІВ У НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ СТАРШОЇ ШКОЛИ	365

Секція 1. Євроінтеграційні процеси в українській освіті

Наталія Василівна Кононец

кандидат педагогічних наук, викладач-методист, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, natalkapoltava@ukr.net

КОНЦЕПЦІЯ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІН КОМП'ЮТЕРНОГО ЦИКЛУ В АГРАРНИХ КОЛЕДЖАХ

На сьогоднішній день тільки та система освіти може займати лідерські позиції у світі, яка: вчить учнів/студентів "як думати", а не "що думати"; забезпечує їм "рівні можливості", а не рівність; допомагає опанувати ще не існуючі знання, а не змушує зазубрювати "вчорашні" знання тощо. Концепція ресурсно-орієнтованого навчання (РОН) дисциплін комп'ютерного циклу в аграрних коледжах покликана втілити саме ці постулати.

Концепція ґрунтується на досвіді впровадження РОН зарубіжними науковцями, основних положеннях Концепції Національної програми інформатизації України, Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів, Проекту Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років, Закону України про вищу освіту від 1.07.2014 року № 1556-VII.

Мета Концепції – озброїти систему аграрної освіти України інструментарієм впровадження РОН дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів.

Основні поняття та положення Концепції

Економічні зміни й еволюція філософських поглядів, що відбулися у світі, поставили перед суспільством проблему розвитку особистості студента в процесі навчання: суспільству потрібен новий тип особистості, здатної до гнучкої, стрімкої зміни способів своєї життєдіяльності. В умовах інформаційного суспільства це зажадало переосмислення парадигми освіти, відмови від адаптивно-дисциплінарної моделі засвоєння знань і переходу до нових форм, методів та засобів навчання. Одним з методологічних підходів, який ефективно цьому сприяє, враховуючи сьогоднішні тенденції до постійного стрімкого збільшення обсягу інформації, що підлягає засвоєнню в період навчання в аграрних коледжах, є РОН.

РОН – це комплекс засобів, методів та форм навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, зорієнтований не лише на засвоєння знань та набуття умінь і навичок, але і на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку і практичного застосування інформаційних ресурсів.

Мета РОН є: формування самостійної пізнавальної діяльності (СПД) студентів, орієнтація студентів на освіту упродовж усього життя; підвищення якості навчання дисциплін комп'ютерного циклу (підвищення якісного

показника та абсолютної успішності); підвищення ефективності процесу РОН (поняття, яке відображає суттєві ознаки РОН і характеризує його модель).

Суть РОН полягає у тому, що навчання здійснюється у тандемі "викладач-бібліотекар" на основі педагогічних інновацій і зорієнтоване на освіту упродовж усього життя (lifelong learning).

РОН базується на є ресурсному підході, який зосереджений на питаннях організації навчання, орієнтованого на виявлення і розвиток потенційних можливостей кожного студента.

У концепції основні поняття трактуються наступним чином.

Інформаційні технології (ІТ) – сукупність методів і програмно-технічних засобів, об'єднаних в технологічний ланцюг, що забезпечує збір, обробку, зберігання і відображення інформації з метою зниження трудомісткості її використання, а також для підвищення її надійності і оперативності. *Інформаційні технології* зазвичай є функціональними компонентами інших видів технологій (виробничих, організаційних, соціальних) і виконують роль інтелектуального ядра останніх. Використання інформаційних технологій дозволяє значно підвищити ефективність цих та ін. технологій, скорочуючи при цьому витрати різних інших видів ресурсів суспільства.

Інформатизація – організований соціально-економічний і науково-технічний процес створення оптимальних умов з метою задоволення інформаційних потреб на основі формування і використання інформаційних ресурсів за допомогою застосування сучасних інформаційних технологій і розвиненої інфраструктури.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) – це програмні, програмно-апаратні і технічні засоби та пристрої, які функціонують на базі комп'ютерної техніки, і застосовуються для транслявання інформації, інформаційного обміну та забезпечують операції по збору, накопиченню, збереженню, обробки, передачі інформації і можливість доступу до інформаційних ресурсів комп'ютерних мереж (у тому числі і глобальних). ІКТ – це конкретний спосіб роботи з інформацією: це і сукупність знань про способи та засоби роботи з інформаційними ресурсами, і спосіб та засоби збору, обробки та передавання інформації для набуття нових відомостей про об'єкт, що вивчається.

Інформаційна культура суспільства – деяка сукупність досягнень у галузі його інформатизації: ступінь задоволення людей наявною інформацією, рівень оснащеності комп'ютерною технікою та засобами зв'язку, кількістю людей, які використовують інформаційні технології в повсякденному житті.

Інформаційна культура людини – це системне утворення особистості, яке інтегрує знання про основні методи інформаційних технологій, уміння використовувати наявну інформацію для вирішення прикладних завдань, навички використання персонального комп'ютера і технологій зв'язку, здібності представити інформацію в зрозумілій для усіх формі, орієнтує на розширення та поновлення знань. Суть інформаційної культури виявляється через її компоненти: загально пізнавальні; алгоритмічної культури; ті, що пов'язані з навичками оволодіння комп'ютерною технікою; які включають знання етичних та юридичних норм у галузі інформаційних технологій; інформаційні.

Комп'ютерна грамотність – знання, навички й уміння, необхідні для розуміння ІКТ, включаючи апаратуру, програмні засоби, системи, мережі (локальні мережі та Інтернет) та всі інші елементи комп'ютерів і телекомунікаційних систем.

Медіаграмотність – це знання, навички й уміння, необхідні для розуміння всіх засобів (масової) комунікації та форматів, у яких здійснюється створення, зберігання, передача й подання даних, інформації та знань (наприклад, друковані газети й журнали, радіо й телебачення, кабельні засоби передачі інформації, CD, DVD, мобільні телефони, текстові формати PDF, формат JPEG для фотографій і графічних зображень).

Інформаційна компетентність включає мотивацію, потребу й інтерес до отримання знань, умінь і навичок у галузі технічних програмних засобів інформації; сукупність знань, що відображають систему сучасного інформаційного суспільства; способи і дії, що визначають операційну основу пошукової пізнавальної діяльності; досвід пошукової діяльності у сфері програмного забезпечення і технічних ресурсів; досвід "людина-комп'ютер". *Інформаційна компетентність* – уміння здобувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел.

Дисципліни комп'ютерного циклу в аграрних коледжах – це базова складова ІКТ та мережних технологій, призначена для виконання майже всіх завдань професійної діяльності, пов'язаних з обробкою даних, управлінням, комунікаціями.

Дисципліни комп'ютерного циклу в аграрних коледжах – це дисципліни, які сприяють формуванню у студентів комп'ютерної грамотності, медіаграмотності, інформаційної компетентності та інформаційної культури людини і суспільства у цілому. Дисципліни комп'ютерного циклу в аграрних коледжах визначають модель їх викладання в системі аграрної освіти, що містить 3 складові:

1. Інформатика ЗОШ (загальноосвітня школа);
2. Загальні питання інформатики та комп'ютерної техніки;
3. Інформаційно-комунікаційні технології (професійне спрямування).

Зміст дисциплін комп'ютерного циклу відображено в освітньо-професійних програмах (ОПП), освітньо-кваліфікаційних характеристиках (ОКХ), навчальних планах, навчальних та робочих програмах, підручниках, посібниках, навчально-методичних комплексах дисципліни.

Ресурс (resource) – все, що має ідентифікатор (документи, електронні об'єкти, колекції ресурсів). Не всі ресурси можуть бути досяжні в комп'ютерній мережі (наприклад, людські ресурси, зв'язка книг в бібліотеці), але їх опис теж може розглядатися як ресурс. У нашому дослідженні під *ресурсом* ми будемо розуміти все те, що може бути використане для забезпечення функціонування й розвитку аграрного коледжу та процесу РОН дисциплін комп'ютерного циклу зокрема. Ресурси поділяються на:

1. *Кадрові* (педагогічні кадри, адміністрація, працівники бібліотеки, технічний персонал: лаборанти, системні адміністратори, інженери з обслуговування комп'ютерної техніки тощо);
2. *Навчально-методичні* (традиційні та електронні ресурси);

3. *Матеріально-технічні* (приміщення, обладнання, бібліотечний фонд, програмне забезпечення);
4. *Фінансові ресурси* (кошти, які перебувають у розпорядженні коледжу і призначені для виконання ними певних фінансових зобов'язань);
5. *Інформаційні ресурси* (сукупність документів в інформаційних системах).

Ресурси складають *кампус аграрного коледжу* – інфраструктуру коледжу, яка включає в себе будівлі, аудиторії, лабораторії, бібліотеки, гуртожитки, їдальні, спортивні зали тощо. Отже, *кампус аграрного коледжу* – це сукупність кадрових, матеріально-технічних, навчально-методичних, фінансових та інформаційних ресурсів (рис. 1).

Рис. 1. Кампус аграрного коледжу

Інформаційна система (ІС) – взаємозалежна сукупність засобів, методів і персоналу, які використовуються для зберігання, обробки й подання даних, відомостей з метою вирішення користувачем окреслених завдань.

Інформаційний ресурс (information resource) – це особливий вид ресурсу, що ґрунтується на ідеях і знаннях, накопичених у результаті науково-технічної діяльності людей і поданий у формі, придатній для збирання, реалізації та відтворення. Інформаційні ресурси – окремі документи і масиви документів, документи і масиви документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, фондах, банках та ін. інформаційних системах). Інформаційні ресурси поділяються на: традиційні (друковані); електронні; Інтернет-ресурси.

Електронний інформаційний ресурс – інформаційний ресурс, що зберігається в електронному форматі і може бути знайдений та перетворений засобами комп'ютерної мережі або іншої електронної технології обробки даних (наприклад, CD-ROM).

Під *електронним освітнім ресурсом (ЕОР)* розуміють навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах,

які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації навчально-виховного процесу, в частині, що стосується його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами.

Електронний навчальний ресурс (різновид електронного освітнього ресурсу) – навчальні матеріали в електронній формі, які призначені для вивчення певної дисципліни. До них відносяться: електронні підручники й посібники, електронні навчально-методичні комплекси, зокрема, ті, які створені в Інтернеті, веб-сайти, дистанційні курси тощо.

Дистанційний курс (ДК) – це комплекс навчально-методичних матеріалів та освітніх послуг, створених у віртуальному навчальному середовищі для організації ДН на основі ІКТ. Основними елементами ДК є: комплекс електронних навчально-методичних матеріалів та система освітніх послуг, які доступні будь-якому студенту з Інтернету.

Інтернет-ресурс – сукупність інтегрованих програмно-апаратних та технічних засобів, а також інформації, призначеної для публікації в мережі Інтернет та яка відображається в певній текстовій, графічній або звуковій формах. Інтернет-ресурс має доменне ім'я (*Uniform Resource Locator*) – унікальну електронну адресу, що дозволяє ідентифікувати Інтернет-ресурс, а також здійснювати доступ до нього.

Медіаосвітні ресурси – інформаційні ресурси, які, окрім електронних ресурсів, можуть включати текстові, звукові, наочні й технічні засоби, за допомогою яких вони функціонують.

Інформаційні ресурси коледжу – бібліотечні ресурси, електронні навчальні ресурси, сайт коледжу та інформаційні ресурси Інтернету.

Усі вище визначені інформаційні ресурси (крім друкованих) є *електронними засобами навчання* – програмними засобами навчання, в яких відображується деяка предметна галузь, реалізується технологія її вивчення, та забезпечують умови для подальшої реалізації різних видів навчальної діяльності.

Веб-сайт навчального закладу трактуємо як інформаційний ресурс навчального призначення, виконаний засобами веб-технологій.

Під веб-сайтом аграрного коледжу будемо розуміти сукупність електронних документів, які висвітлюють достовірну інформацію про нормативні засади та основні напрями його діяльності, об'єднаних однією електронною адресою (доменним іменем або ІР-адресою) та є його Інтернет-представництвом у Всесвітній мережі.

РОН дисциплін комп'ютерного циклу втілює парадигму "освіта упродовж усього життя і є вектором розвитку *неперервної освіти, smart-освіти та лін-освіти* (рис. 2).

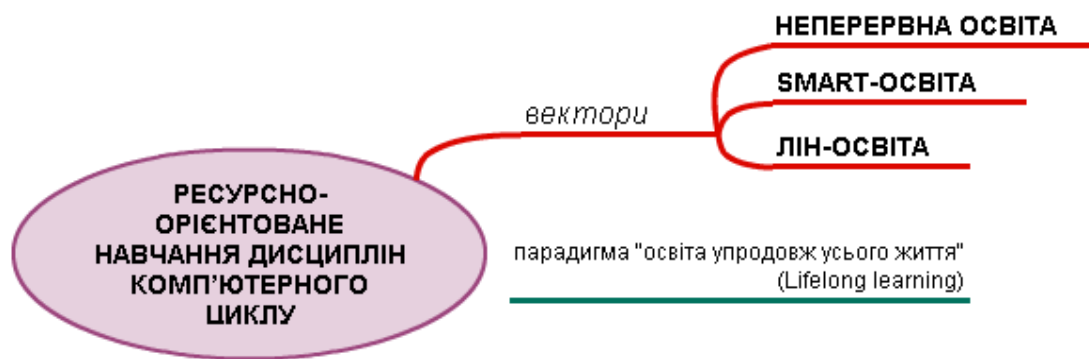

Рис. 2. РОН дисциплін комп'ютерного циклу як вектор розвитку

Неперервна освіта – це освіта, необмежена в часі, просторі та методах навчання, що об'єднує всю діяльність і ресурси у сфері освіти й спрямована на досягнення гармонійного розвитку потенційних здібностей окремої особистості й прогресу в розвитку всього суспільства.

Базисом неперервної освіти є *формування у людини свідомості необхідності постійного отримання знань, слідує системі "учитися, учитися і весь час учитися"*. Мета неперервної освіти не в тому, щоб студента вчити все життя, а в тому, щоб він навчився вчитися самостійно упродовж усього життя.

РОН покликане навчити студента вчитися завжди, розвинути потребу в отриманні знань, вміти здобувати знання самостійно. Саме тому до РОН студентів слід починати готувати ще зі школи, привчаючи використовувати для отримання знань різноманітні ресурси: традиційні друковані підручники, е-книги, електронні ресурси (бібліотеки, архіви, блоги, чати, поєднуючи розважальні та наукові журнали, газети, вікі), засоби масової інформації, медіаресурси і т.д.

РОН можна розглядати як перспективний напрям у розвитку неперервної освіти, який забезпечує розвиток особистості, освітніх процесів (освітніх програм) і навчальних закладів.

РОН дисциплін комп'ютерного циклу є напрямним вектором лін-освіти та smart-освіти.

Лін-освіта – це галузь професійної педагогіки, спрямованої на підготовку кваліфікованих фахівців за принципом "чітко в термін", на перехід до персоніфікованого навчання на практиці, яка забезпечує впровадження інтегративно-компетентної підготовки майбутніх фахівців. Лін (ощадливе навчання) – підхід до організації навчального процесу, що передбачає максимальну орієнтацію на задоволення потреб студента і зниження непродуктивних витрат через залучення всього педагогічного персоналу і бібліотекарів навчального закладу в процес поліпшень (*lean* в перекладі з англ. – стрункий, без нічого зайвого).

Smart-освіта – система інноваційних технологічних рішень, спрямована на об'єднання зусиль вищих навчальних закладів і викладацького складу для здійснення спільної освітньої діяльності в мережі Інтернет на базі загальних стандартів, домовленостей та сучасних освітніх технологій (спільне створення контенту, тобто спільний навчальний процес). *Smart-освіта* – це створення

гнучкого та відкритого середовища навчання: використання гаджетів, відкритих освітніх ресурсів, системи управління ними.

Smart-технології – це інтерактивний навчальний комплекс, що дозволяє створити, редагувати та поширювати мультимедійні навчальні матеріали, як в аудиторний так і в позааудиторний час. *Smart* (СМАРТ) означає: самокерований; мотивований; адаптивний; ресурсозбагачений; технологічний.

РОН здійснюється у тандемі "викладач-бібліотекар", що трансформує роль і викладача, і бібліотекаря.

Роль викладача при РОН – активно взаємодіяти зі студентством на основі консультативно-партнерських стосунків. *Задача* – навчитись студента вчитися і будувати знання. Відповідальність за своє навчання перекладається на студента. Викладач виступає у ролі *тьютора*.

Тьютор – викладач-консультант, наставник, керівник навчальної групи, яка вивчає курс; займається методичною підготовкою студентів та проводить групові заняття-практикуми (тьюторіали), здійснює допомогу в проведенні, перевірці та оцінці атестаційних робіт; проводить консультації та надає іншу психологічну та педагогічну підтримку, а також індивідуальну допомогу студентам у вирішенні навчальних та особистих проблем, пов'язаних з навчанням; здійснює професійну орієнтацію та консультування з питань кар'єри.

Головне завдання викладача при РОН — сформувати інтерес і творче ставлення до навчання, пояснити умови успішного засвоєння курсу, консультувати студентів у процесі навчання, заохочувати до вивчення першоджерел, різноманітних інформаційних ресурсів та перевіряти їхнє засвоєння. Процес навчання не повинен бути процесом передачі знань від викладача до студента. Знання мають бути отримані в процесі активної особисто-значущої діяльності студента та СПД.

Роль бібліотекаря при РОН трансформується до *педагога-бібліотекаря*, який поряд зі своїми прямими обов'язками бібліотекаря виконує педагогічні функції, спрямовані на формування у студентів медіаграмотності, інформаційної компетентності та інформаційної культури людини і суспільства у цілому.

Сучасний бібліотекар – це одноступінь керівника коледжу і викладача, їх точка опори в новому освітньому просторі коледжу. Перспектива розвитку бібліотекаря бачиться нам як поява нового типу даного фахівця – затребуваного співтовариством коледжу, орієнтованого на максимальний результат і постійне професійне вдосконалення.

Модель сучасного бібліотекаря коледжу доцільно представити через три взаємозалежні блоки: "знати", "уміти", "мати". Блок "знати" містить у собі знання нормативів, норм, правил, регламентів, технологій і стандартів бібліотечної справи. Блок "уміти" передбачає наявність професійних і особистісних умінь та навичок. Блок "мати" включає в себе здібності, досвід і безпосередньо активна діяльність. Трансформація ролі бібліотекаря окреслює дві основні позиції сучасного бібліотечного фахівця. Для студентів – це педагог в області роботи з друкованим підручником, художньою книгою та інформацією, фахівець, який формує у студентів читацькі та інформаційні

компетентності. Для викладачів – це методист в області роботи з навчально-методичною літературою, фаховими виданнями, електронними ресурсами та інформацією, що допомагає формуванню подібних компетентностей і у них.

Загалом РОН вимагає від бібліотекаря наступних компетентностей:

- *проектувальні* (уміння впроваджувати передовий досвід, створення нового іміджу бібліотеки),
- *аналітичні* (уміння здійснювати аналітико-синтетичну переробку інформації),
- *комунікативні* (уміння встановлювати оптимальні взаємини з різними групами користувачів, уміння координувати свою діяльність з роботою викладачів-предметників),
- *організаційні* (вміння організувати роботу бібліотеки з іншими структурами коледжу, здатність організувати самостійну інформаційно-пошукову діяльність студентів, здатність стимулювати самоосвіту як студентів, так і викладачів)
- *інформаційно-комунікаційні* (робота на автоматизованому робочому місці, робота з офісними програмами для створення електронних документів, робота з бібліотечними ІС, використання ресурсів мережі Інтернет, уміння користуватися периферійними пристроями та цифровою технікою, робота з цифровими освітніми ресурсами, робота з електронним замовленням навчально-методичних комплектів, уміння створювати і підтримувати сайт бібліотеки або веб-сторінку, уміння формувати бази і банки даних).

Принципи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу

1. *Принцип універсальності* полягає у тому, що РОН здатне реалізувати всі загальновідомі дидактичні принципи (науковості, наочності, зв'язку навчання з життям, інтерактивності, системності й послідовності, свідомості й активності, міцності, доступності, індивідуалізації й диференціації, природовідповідності, емоційності навчання).

2. *Принцип самостійності та керованості при РОН* полягає у тому, що студент самостійно керує власною навчальною діяльністю, при цьому має можливість використовувати будь-які зручні і доступні для себе інформаційні ресурси, а також перевіряє себе, обираючи відповідні своїм уподобанням методи контролю (тести, метод-портфоліо тощо) та завдання відповідного рівня складності.

3. *Принцип свободи вибору* полягає у свідомому виборі необхідної і бажаної мети як відображення можливостей у свідомості студента, передбачення тенденцій майбутнього, їхнє оцінювання з позицій інтересів студента, висунення однієї з можливостей як ідеального образу – мети. Базується на тому, що свобода є необхідною умовою самореалізації особистості студента, формування його СПД, оскільки вона сприяє індивідуалізації життєвого світу суб'єкта. Думка про свободу вибору породжує у студента почуття відповідальності, примушує його зважати на наслідки своїх вчинків, дивитися на себе очима інших, брати відповідальність за своє навчання на себе.

4. *Принцип саморегуляції* при РОН полягає у використанні студентом різних засобів навчання, які сприятимуть оволодінню засобами виконання

навчальних операцій таким чином, що будь-яка зміна умов завдання, зустріч з ускладненням спричиняла включення таких механізмів мислення, які призводять до самостійного розв'язку завдання чи проблеми. Саморегуляція є вищим ступенем діяльності студента у процесі навчання, коли вміння виконувати навчальні операції перетворюється на навички і послідовність їх здійснюється автоматично. Цей принцип є орієнтацією студента на те, щоб вони завжди налаштовували себе на успіх: у навчанні, у житті, у майбутній професійній діяльності,

5. *Принцип неперервності* впливає з того, що РОН є багатогранним і багатфакторним процесом, який не обмежується в часі, просторі та методах навчання, віковими межами; РОН здійснюється з часу навчання в коледжі і орієнтує студента на освіту упродовж усього життя. Соціальне, природне та інформаційне середовище і діяльність особистості студента так чи інакше впливають на формування у неї певних якостей. Базується на концептуальних засадах неперервної освіти.

6. *Принцип індивідуалізації при РОН* забезпечує побудову індивідуальної освітньої траєкторії (персональний шлях реалізації особистісного потенціалу кожного студента чи викладача в освіті). За цим принципом кожному студентові надається можливість іти до оволодіння навчальним матеріалом своїм шляхом – вибудовувати *індивідуальну траєкторію навчання*. Викладач у свою чергу має можливість, враховуючи здібності, інтереси, темп навчання окремого студента, їх розумового та вольового розвитку, рівень ЗУН, працездатності, СПД та практичної самостійності студентів, їх ставлення до навчання, вибудовувати *індивідуальну траєкторію викладання* дисципліни: використовувати на власний розсуд форми, методи та засоби навчання, педагогічні технології та інновації.

7. *Принцип інтернаціоналізації при РОН* полягає у можливостях експорту та імпорту світових досягнень на ринку освітніх послуг. Забезпечує мобільність студентів і викладачів; можливість використання різноманітних освітніх веб-ресурсів, формування відкритого навчального середовища завдяки доступності Інтернету та сучасних ІКТ. Передбачає новий рівень взаємодії аграрного коледжу як освітнього закладу з іншими коледжами, інститутами, академіями, університетами, як вітчизняними, так і зарубіжними. Світова освітянська спільнота виявляється відкритою до використання навчальних ресурсів, обміну ідеями, педагогічним досвідом.

8. *Принцип леза (бритви) Оккама* – методологічний принцип, сформульований англійським філософом і логіком У. Оккамом, який вимагає усунення з науки всіх понять, які не є інтуїтивно очевидними та які не підлягають перевірці в досвіді: "Сутності не слід примножувати без необхідності". Суть цього принципу полягає у відкиданні зайвих форм, методів та засобів, які непотрібні для організації процесу РОН. При дотриманні такого принципу модель РОН буде значно простішою для сприйняття та її реалізації. А це, в свою чергу, зменшить кількість дидактичних помилок та ускладнень у процесі навчання дисциплін комп'ютерного циклу.

9. *Принцип KISS (keep it short and simple)* – роби коротше та простіше. Чим простіша дидактична система РОН, тим вона краща, тим легше її

впроваджувати. Принцип обумовлює розробку електронних освітніх ресурсів та засобів навчання. Ті засоби, які часто переобтяжені надлишковими опціями та налаштуваннями, відлякують недосвідчених користувачів. Використання цього принципу при розробці електронних засобів навчання дозволить спростити роботу над ними і з ними та не буде потребувати високого рівня ІКТ-компетентностей від розробників (викладачів аграрних коледжів). Особливо це важливо, коли основна маса викладачів не є викладачами дисциплін комп'ютерного циклу. Створювати електронні засоби навчання можуть будь-які викладачі-предметники, які мають бажання.

10. *Принцип інформаційного підходу* базується на тому, що сьогодні інформація є головним ресурсом науково-технічного та соціально-економічного розвитку, істотно впливає на прискорений розвиток науки, техніки і різних галузей господарства, відіграє значну роль у процесах освіти, культурного спілкування між людьми, а також в інших соціальних областях; процес навчання є насамперед особливим, закріпленим у культурі способом оперування інформацією.

Узагальнити суть поняття РОН дисциплін комп'ютерного циклу в аграрному коледжі можна за допомогою ментальної карти (рис. 3).

Рис. 3. Суть поняття РОН дисциплін комп'ютерного циклу в аграрному коледжі

Стратегічні завдання ресурсно-орієнтованого навчання

1. *Мобільність процесу РОН дисциплін комп'ютерного циклу* повинна стати реальністю. На сьогоднішній день студенти аграрних коледжів на 100% забезпечені мобільними пристроями (смартфонами, планшетами, нетбуками тощо), що уможливить їх використання у процесі навчання. Використання доступного програмного забезпечення (браузери та хмарні сервіси) надасть студентам змогу навчатися у будь-якому зручному місці та в будь-який час. Мобільність РОН – це створення інформаційних мереж, баз і банків знань та даних для дистанційної форми навчання зі збереженням інформаційної інваріантної освіти.

2. *Системна організація розробки електронних освітніх ресурсів та їх впровадження* повинна враховувати те, що ці ресурси мають бути доступні з кожного мобільного пристрою.

3. *Розширене та умотивоване використання електронних освітніх ресурсів* для навчання дисциплін комп'ютерного циклу повинно стати необхідністю більш ґрунтовного їх вивчення в аграрних коледжах (збільшення кількості годин на їх вивчення) в умовах життя в інформаційному суспільстві.

4. *Переорієнтація процесу навчання дисциплін комп'ютерного циклу в аграрних коледжах через залучення бібліотекарів до навчального процесу* в коледжі має здійснюватися на основі педагогіки партнерства (напряму педагогічного мислення і практичної діяльності, спрямований на демократизацію і гуманізацію педагогічного процесу), що сприяє плідній, ефективній співпраці тандему "викладач-бібліотекар".

5. *Трансформація бібліотеки в конструкцію "бібліотека + лабораторія"* здійснюється за допомогою комп'ютеризації приміщень бібліотеки засобами комп'ютерної техніки та підключення до мережі Інтернет, Wi-Fi. Бібліотека має стати інформаційним центром коледжу.

6. *Побудова ефективної системи підвищення кваліфікації викладачів та бібліотекарів* для ширшого застосування РОН дисциплін комп'ютерного циклу має здійснюватися за допомогою проведення спільних засідань, семінарів-практикумів, майстер-класів, вебінарів, виставок, педагогічних панорам тощо.

7. *Розроблення ефективного механізму залучення студентів до відвідування бібліотек та використання електронних бібліотек* здійснюється на основі тісної співпраці з бібліотеками коледжу та місцевими громадськими бібліотеками: відвідування різноманітних заходів, які проводять бібліотеки, активна участь студентів в організації таких заходів, волонтерство тощо.

8. *Розвиток співпраці з іншими аграрними коледжами та ВНЗ* має здійснюватися для забезпечення відкритості освітнього процесу, ступеня її інтеграції в європейську і світову освітні системи, що сприяє об'єктивізації оцінки рівня роботи аграрних коледжів, активному використанню найкращого світового досвіду. Кожен аграрний коледж має бути частиною світової освітянської спільноти.

9. *Розширення взаємодії аграрних коледжів та ВНЗ через мережеве співробітництво* має забезпечувати підвищення якості й доступності освітніх програм та ресурсів за рахунок залучення і використання у мережі кадрових, матеріально-технічних, інформаційних, навчально-методичних та інших ресурсів, які недоступні в інших умовах.

10. *Реалізація сучасних технологій обміну досвідом між педагогічними працівниками аграрних коледжів* має сприяти поширенню досвіду РОН дисциплін комп'ютерного циклу через організацію і проведення спільних круглих столів, семінарів-аукціонів, вебінарів, форумів, конференцій, Інтернет-конференцій, тренінгів, майстер-класів тощо.

11. *Подальше вдосконалення дидактичних основ РОН дисциплін комп'ютерного циклу* має здійснюватися постійно, оскільки варто враховувати усе нове, що створюється людством у галузі ІКТ та педагогічної практики. РОН дисциплін комп'ютерного циклу – це вектор у розвитку *неперервної освіти, smart-освіти та лін-освіти*.

12. *Оновлення змісту, форм, методів, засобів, педагогічних технологій РОН дисциплін комп'ютерного циклу* має здійснюватися з урахуванням

вітчизняних стандартів освітньої діяльності, міжнародної інтеграції та інтеграції системи освіти України у Європейській освітній простір за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій української вищої школи.

13. Створення оптимальних умов для втілення через РОН парадигми "освіта упродовж усього життя" (Lifelong learning) має стати підґрунтям для майбутнього професійного самовдосконалення та самореалізації кожного студента, який працюватиме на благо України.

14. "Коледж – це я". Поняття "аграрний коледж" не повинно асоціюватися з приміщенням, це перш за все *стиль викладання*, спосіб організації нової освітньої реальності – індивідуальної освітньої програми. Будь-який аграрний коледж має створити всі можливі передумови для того, щоб кожен студент мав підстави сказати: "Коледж – це я").

Очікувані результати

Реалізація РОН дисциплін комп'ютерного циклу забезпечить:

- Якісно новий рівень організації навчально-виховного процесу в аграрних коледжах у цілому;
- Високий рівень сформованості самостійної пізнавальної діяльності у студентів;
- Чітка орієнтація студентів на самостійне здобування знань;
- Чітка орієнтація студентів на освіту упродовж усього життя;
- Підвищення якості навчання дисциплін комп'ютерного циклу (підвищення середнього балу успішності, якісного показника та абсолютної успішності студентів);
- Підвищення ефективності процесу РОН за умови використання засобів, методів, форм та педагогічних технологій РОН;
- Формування спільного відкритого навчального середовища аграрних коледжів;
- Співпрацю з іншими навчальними закладами та дисемінацію педагогічного досвіду РОН;
- Розвиток мережевого співробітництва аграрних коледжів та ВНЗ.

Список використаних джерел

1. Кононець Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання / Наталія Кононець // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Полтава, 2012. – Вип. 54. – С. 76–80.
2. Кононець Н. В. Поняття ресурсно-орієнтованого навчання у зарубіжній педагогічній практиці / Наталія Кононець // Наукові записки. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – Вип. 140. – С. 68–73.
3. Кононець Н. В. Проблемы освоения ресурсно-ориентированного обучения студентов в аграрных колледжах и пути их разрешения / Кононець Наталия Васильевна // Оралдын Гылым Жаршысы. – Уральск, 2013. – №7(55). – С. 5–15.
4. Кононець Н. В. Ресурсно-ориентированное обучение студентов – шаг к непрерывному образованию / Кононець Н. В. // Материалы науч.-практ. конф. [“Возрасты образования: социальное и личностное измерения”], (Москва,

23 октября 2013 г.) / Московский гос. ун-т имени М. В. Ломоносова. – Москва, 2013. – С. 27–29.

5. Кононец Н. В. Ресурсно-орієнтоване навчання – крок до якісної освіти в аграрному коледжі / Н. В. Кононец // Збірник матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. [“Людина, природа, техніка у ХХІ столітті”], (Полтава, 21-22 листопада 2013 р.) / Полтавська державна аграрна академія. – Полтава, 2013. – С. 71–74.

Інна Борисівна Нестеренко

*кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
innusya6@mail.ru*

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ВИЩІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Сьогодні розвиток України визначається загальним контекстом Європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності західної культури.

Саме задля забезпечення всебічного входження у європейський політичний, економічний і правовий простір та створення передумов для набуття членства у Європейському Союзі указами Президента України була затверджена «Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу» [5]. Як результат, Україна приєдналася до Болонського процесу у 2005 році, котрий передбачає створення єдиного освітнього простору і в основному стосується модернізації вищої освіти [6], адже саме вона формує інтелектуальний потенціал країни, забезпечує висококваліфікованими фахівцями в галузі народного господарства, науки та культури [2].

Запровадження Болонського процесу в Україні передбачає гармонізацію навчального процесу із урахуванням вимог міжнародної та європейської систем стандартів, завданням якої є оновлення змісту вищої освіти.

Як і в інших розвинених країнах світу, вища освіта в Україні визнана однією з провідних галузей розвитку суспільства. Стратегічні напрямки розвитку вищої освіти визначені Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національною доктриною розвитку освіти, Положенням про вищі навчальні заклади, «Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір», указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України тощо [3, с. 5].

Питання розвитку вищої освіти знайшли своє відображення в низці нормативних документів.

З метою прискорення процесу реформування вищої освіти українським законодавством було підтверджено такі рішення:

1. Розробити національну рамку кваліфікацій (НРК).
2. Сприяти подальшій реалізації реформи навчальних програм ВНЗ на основі результатів навчання, з урахуванням потреб ринку праці.

3. Сприяти подальшому підвищенню якості освіти у вищих навчальних закладах [7, с. 27].

Зважаючи на те, що ключовим інструментом запровадження інновацій у країнах Європи стало ухвалення нового законодавства про вищу освіту, в Україні також відбулося законодавче закріплення трансформаційних зрушень національної системи вищої освіти за попереднє десятиліття – прийнято Закон України «Про вищу освіту» (17 січня 2002 рік) [4]. Він складався з 14 розділів, у яких містилося 69 статей, та прикінцевого положення. Закон регулював суспільні відносини у галузі навчання, виховання, професійної підготовки громадян України, встановлював правові, організаційні, фінансові та інші основи діяльності системи вищої освіти, створював умови для самореалізації особистості, а також забезпечував потреби суспільства і держави у кваліфікованих фахівцях.

Попри те, що Закон закріпив позитивні наслідки модернізації вищої школи, він, на жаль, не дав інструментів для її подальшого розвитку в контексті Болонського процесу. Тривалий чотирьохрічний період розробки, обговорення та ухвалення законопроекту (1998-2002) призвів до суттєвого впливу парламентських політичних компромісів на його зміст, що обумовило внутрішню суперечливість, збереження низки рудиментарних освітніх норм і, врешті, застарілість Закону з моменту прийняття [1, с. 7]. Саме тому значним внеском у зміст освіти вважається нова редакція законопроекту «Про вищу освіту» (від 2014 року), внесена на розгляд Парламенту Кабінетом Міністрів України після тривалого доопрацювання.

Аналіз освітньої політики дозволяє виокремити чотири періоди, які характеризувалися певними тенденціями у розвитку освітнього українського законодавства (див. табл. 1)

Таблиця 1

**Дії, спрямовані на розвиток українського законодавства
для вищої освіти**

Періоди	Роки	Тенденції
Перший	2005–2007 роки	Перші спроби системної модернізації Закону України «Про вищу освіту».
Другий	2008 – початок 2010 року	Ініційована Міністерством освіти і науки України розробка проекту нової редакції Закону України «Про вищу освіту», метою якої була модернізація національної системи вищої освіти. У редакції Закону розглядалися питання запровадження Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) та її ключових документів у вищих навчальних закладах; надання самостійності вищим навчальним закладам у розробленні навчальних планів; ухвалення Концепції та Програми організації підготовки магістрів в Україні, а також наказу про структуру освітньо-

		професійних програм та навчальних планів підготовки бакалаврів; затвердження Примірного положення про міжгалузеву індивідуалізовану гуманітарну освіту.
Третій	розпочався з березня 2010–2013 рр.	У рамках програми економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» розглядалися важливі кроки у реформуванні системи освіти, серед яких визначено такі: удосконалення системи управління освітою, підвищення якості й конкурентоспроможності освіти, забезпечення доступності освіти, підвищення ефективності фінансування освіти.
Четвертий	2014 р. і триває досі	Переломний – країна залишається перед вибором.

Таким чином, аналізуючи євроінтеграційні процеси, котрі стосуються вищої освіти в Україні, варто відзначити, що освітяни працюють над виконанням зобов'язань, поставлених перед країною. Наприклад, прийняття законопроекту надало серйозні права вишам для реальної автономії, відповідальності та якісної освітньої і наукової діяльності, в результаті чого науково-педагогічні колективи отримали право самостійно визначати зміст освіти, напрямки своєї діяльності, а також спеціальності та спеціалізації.

Список використаних джерел

1. Вхідження національної системи вищої освіти в європейський простір вищої освіти та на укового дослідження: моніторинг дослідж. : аналіт. звіт / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. Фонд дослідж. освіт. політики» ; кер. авт. кол. Т. В. Фініков. – К. : Таксон, 2012. – 54 с.
2. Манько В. М. Ступенева підготовка інженерів-механіків сільськогосподарського виробництва / В. М. Манько, В. В. Іщенко. – К. : Науково-методичний центр аграрної освіти, 2005. – 503 с.
3. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес : матеріали до першої лекції / уклад. М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, К. М. Левківський, Ю. В. Сухарніков ; відп. ред. М. Ф. Степко. – К., 2004. – 24 с.
4. Про вищу освіту. Закон України від 17.01.02 р. № 2984-III // Вища шк. – 2002. – № 6. – С. 74–120.
5. Програма інтеграції України до Європейського Союзу (Програму схвалено Указом Президента № 1072/2000 (1072/2000) від 14.09.2000) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-00>.
6. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України від 17 квіт. 2002 р. №347/2002 //Дошкіл. виховання. – 2002. – №7. – С.4-9.
7. Сухарніков Ю. Проблеми забезпечення інтероперабельності вищої освіти й ринку праці / Ю. Сухарніков // Тематичний випуск «Європейська

інтеграція вищої освіти України у контексті Болонського процесу» – Теоретичний та науково-методичний часопис «Вища освіта України». – 2012. – № 3. – Том 1. – С. 26–29.

Алла Петрівна Горденко

викладач фізичного виховання; викладач вищої категорії, старший викладач, Технологічно-промисловий коледж Вінницького національного аграрного університету, gordalla75@mail.ru

Світлана Іванівна Паламарчук

викладач фізики та астрономії, викладач вищої категорії, Технологічно-промисловий коледж Вінницького національного аграрного університету

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНСЬКІЙ ОСВІТІ

Одним із чільних чинників, котрі реально визначають майбутнє нації, виступає освіта. Зусиллями багатьох поколінь педагогів в Україні створено міцний фундамент народної освіти. Українська нація - одна з найосвіченіших у світі. Розвиток і зміцнення її інтелектуального потенціалу - це локомотив не лише для економіки, а й для забезпечення гідного місця в колі цивілізованих народів Об'єднаної Європи.

Процес європейської інтеграції не може обмежуватися лише політичними та економічними факторами - він має охоплювати усі сфери суспільного життя: економічну, політичну, правову, наукову, культурну, освітню. Більше того, саме гуманітарний розвиток суспільства є головною передумовою і запорукою успішного просування в цьому напрямі. Серед інших чинників інтеграція в освітній сфері виступає одним з найважливіших - довгостроковим чинником всього процесу. Адже саме освіта значною мірою закладає погляди, цінності, способи сприйняття й інтерпретації світу тощо. Тому близькість чи принаймні співмірність освіти має стати ефективним стимулятором процесу європейської інтеграції на тривалу перспективу. Усвідомлення цього фактору керівництвом європейських країн втілювалося в започаткуванні Болонського процесу тобто підписанням 1999 року у Болон'ї 33 країнами Європи угоди про інтеграцію вищої освіти різних країн світу, що стало концентрованим вираженням загальноєвропейських інтеграційних тенденцій в освітній сфері.

Процес об'єднання Європи та його поширення на Схід супроводжується формуванням спільного освітнього й наукового простору та розробкою єдиних стандартів і критеріїв. Україна, згідно з вимогами Болонського процесу має завершити цивілізаційну модернізацію вищої освіти на основі інформаційно-комунікативних технологій. Її мета полягає у тому, щоб забезпечити мобільність і конкурентноспроможність випускників у глобальній ринковій економіці.

Водночас євроінтеграційні процеси в освіті ґрунтуються на принципі національної самототожності освітніх систем. Європейська спільнота з великою пошаною ставиться до освітніх систем різних країн. Адже світоглядно-ціннісною засадою європейської освіти була і залишається єдність у розмаїтті. Така єдність виявляє себе у різноманітності національних систем освіти, які

узгоджуються з європейськими стандартами. Тож необхідною умовою інтеграції освіти України в європростір є розбудова її національного освітнього простору на гуманістичних принципах західної цивілізації [1].

Західноєвропейські країни законодавчо закріпили свободу освіти як соціальну цінність. Свобода проявляється у доступності освіти, що стимулює її вибір відповідно до особистих потреб. Доступність освіти в європейському просторі органічно пов'язана з відповідальністю особи перед собою і суспільством, яке кредитує особу, а не заклад. Це спонукає особу робити зважений вибір, адже кредит належить повернути суспільству. Тому доступність освіти співвідноситься з такими її рисами, як особистісна самореалізація, суспільна потреба та якість. При цьому якість освіти набуває значної цінності для особи, її саморозвитку й самоствердження.

В Україні ринкові орієнтації в освіті спонукають університети до непомірного зростання чисельності студентів, аби вижити. Масовість вищої освіти вже призвела до дисбалансу пропозицій ринку освітніх послуг та потреб ринку праці. Ринок праці неспроможний забезпечити роботою дипломованих спеціалістів, а відтак зростає рівень безробіття та соціальна напруга серед громадян із вищою освітою.

Логічним є запитання: що здобуває Україна, приєднавшись до Болонського процесу, і які перспективи відкриваються перед освітянською громадою й суспільством?

По-перше, соціально-економічні й політичні зрушення в українському суспільстві на тлі глобалізаційних викликів часу детермінують необхідність вчасної модернізації системи вищої освіти. Євроінтеграційні прагнення України зумовлюють необхідність глибокого реформування національної освітньої системи задля її розпізнавання у європейському просторі.

По-друге, Болонський процес відкриває можливості розбудови інноваційної моделі вищої освіти, яка була б здатна не тільки адекватно реагувати на виклики часу, а й працювати на перспективу, закладаючи підвалини для соціального поступу. Вхід України до європейського освітнього простору прискорює перехід від освітньої моделі індустріального суспільства до моделі освіти суспільства інформаційного.

По-третє, прийняття зручної та зрозумілої градації дипломів, ступенів і кваліфікацій, запровадження двоступеневої структури вищої освіти, використання єдиної системи кредитних одиниць (ECTS) розширюють можливості випускників вузів самореалізуватися в професійній галузі в будь-якій з європейських країн.

По-четверте, важлива якісна перевага долучення до європейського освітнього простору – активна академічна взаємодія людей, вищих навчальних закладів та держав, що забезпечує мобільність студентів, викладачів, дослідників та адміністративного персоналу.

По-п'яте, «болонізація» навчального процесу в українських ВНЗ має сприяти студентському самовиявленню, що здебільшого забезпечується золотою тріадою – мобільністю, привабливістю, працевлаштуванням. Працевлаштування випускників – це головне питання для вищих закладів у всій Європі; це стратегічна мета й індикатор успіхів Болонського процесу загалом.

По-шосте, конкурентоспроможність фахівця на ринку праці можуть забезпечити лише висока якість здобутої освіти, постійне самовдосконалення людини й навчання протягом усього життя. Україна, приєднавшись до Болонського процесу, проводить відповідну роботу задля підтримки й розвитку європейських стандартів якості із застосуванням порівняльних критеріїв, механізмів і методів їх оцінки відповідно до вимог ENQA.

По-сьоме, актуальним завданням європейської освіти є обов'язкова тісна взаємодія навчального процесу та науки у вищих навчальних закладах, необхідність залучення талановитої студентської молоді до науково-дослідної діяльності, формування наукового потенціалу, «культурного генофонду» в університетському середовищі. Україна, яка має значні напрацювання в цій царині в попередні роки, мусить активізувати цю діяльність задля відновлення найкращих дослідницьких традицій та створення нових наукових шкіл.

Однак було б помилкою замовчувати або применшувати складність процесу інтеграції України до європейського освітнього простору. Не слід ідеалізувати і Болонський процес, який має нерівномірний і суперечливий характер і доволі гіпотетичні цілі. І приєднання до цього процесу, і неприєднання мають свої переваги та ризики. Так, інтеграція в Європу означає зростання відкритості національної освіти й економіки та потужної конкуренції з боку вищих навчальних закладів, освітніх установ, організацій і підприємств Європейського Союзу. Що ми отримаємо в кінцевому результаті за кілька років, сказати доволі складно. У зв'язку з цим доречно навести слова з однієї з публікацій В. Кременя в газеті «Дзеркало тижня»: «Навряд чи хтось сьогодні зможе спрогнозувати всі кінцеві результати для європейської освіти від реалізації ідей Болонської декларації. Але зрозуміло одне: зволікати, вичікувати і таким чином віддалятися від Європи неприпустимо. Тим паче що більшість здобутків і традицій в освіті кожної країни все одно буде збережено» [2].

Підсумовуючи вищезазначене можна стверджувати, що після підписання Україною Болонської декларації розпочався новаторський за своїм характером процес інтеграції вітчизняних вищих навчальних закладах у європейський і світовий простір. Практична площина реалізації болонських домовленостей охоплює широке коло питань, пов'язаних із стратегічними орієнтирами розвитку освіти у ХХІ ст., і включає формування єдиної нормативно-правової бази з метою універсалізації соціально-педагогічного і культурологічного змісту освіти; впровадження педагогічних технологій інноваційного типу; розвиток сучасних економічних відносин в освітній сфері; підвищення якості та доступності освіти; академічну мобільність кадрів середньої ланки; забезпечення національних освітніх пріоритетів при входженні вітчизняних навчальних закладів до міжнародних структур.

У цьому контексті актуальними для наукового пошуку є порівняльний аналіз фінансування національних систем освіти різних держав і адаптація зарубіжного досвіду до реальних умов функціонування українських освітніх закладів. Крім того, принципово важливими є інституціональне регулювання діяльності вищих навчальних заходів і забезпечення їх конкурентоспроможності в умовах відкритої економіки.

Таким чином, в нашій державі доволі впевнено стартував процес входження вітчизняної освіти до єдиного освітянського простору Європи. Але, звичайно, є певні проблеми, без вирішення яких Україна, як європейська держава, не зможе продовжити зближення з країнами Європи не тільки в освітньому, а і всіх інших напрямках. Тому потрібно, щоб все суспільство активно включилося в процес перебудови нашої освіти відповідно до загальноєвропейських і національних традицій.

Список використаних джерел

1. Журавський В., Згуровський М. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. – К.: ІВЦ “Видавництво Політехніка”, 2003. – 195 с.

2. Кремень В. Г. Болонський процес: зближення, а не уніфікація // Дзеркало тижня. – 2003. – № 48(473). – С. 15. <http://www.dt.ua/3000/3300/44521/>

Інна Леонідівна Нелеп

студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», ina.nelep@mail.ru

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ

Ще Норбертом Вінером було сформульовано положення про те, що технічні засоби, які використовуються суспільством, мають певний вплив на основні способи мислення.

Існують різні ситуації, що обумовлюють дію інформаційних технологій навчання на психіку людини. Це, звичайно, і безпосередня взаємодія з тією або іншою інформаційною технологією в рамках навчально-пізнавальної діяльності. Далі, не варто забувати про широке розповсюдження комп'ютерних ігор і спеціальних атракціонів, заснованих на технології віртуальної реальності. Навіть ті, хто прямо не стикається з комп'ютерами, є їх непрямыми користувачами: дивлячись анімаційні фільми, користуючись кредитними картками і т.д..

Проблема впровадження сучасних інформаційних технологій та мультимедійних засобів навчання привертає увагу багатьох дослідників, зокрема перспективи та проблеми застосування їх розглядають у своїх працях Ю. Бабаєв, В. Биков, І.Т. Богданов, І.Васильєва, А. Войскунський, А. Гуджій, К. Елшир, Г. Кедровіч, О.Лактіонов, В. Лупан, О.С. Максимов, І.Матов, В. Монахов, Б.Набока, С. Новосельцев, А. Осін, І. Роберт, О. Сергєєв, Н.Тверезовська, Д. Швець [1]. У кінці минулого та на початку нинішнього століття значний прогрес у дослідженні цієї важливої проблеми здійснили такі українські та зарубіжні вчені, як А. Андрєєв, В.Андрущенко, С. Архангельський, Г. Балл, В. Биков, С. Гончаренко, А. Гуржій, М. Жалдак, Ю. Жук, М. Згуровський, Л. Зязюн, Г.Козлакова, К. Корсак, В. Кремень, А. Кудін, В. Кушерець, М.Левшин, І. Прокопенко, С.Раков, А. Стогній, та ряд інших [2].

Інформатизація освіти розглядалася цими авторами у контексті суспільних

трансформацій, реформи освіти, управління інформаційними базами даних в освіті, розробки теоретичних і методичних основ застосування інформаційних технологій в освіті, комп'ютеризованої технології обробки інформації, інформаційно-програмного забезпечення дистанційної освіти, генезису інформаційного суспільства, інтенсифікації навчально-виховного процесу, забезпечення якості засвоєння знань учнями і студентами, підвищення дієвості самостійної роботи над навчальним предметом, раціоналізації праці викладача та інших учасників навчально-виховного процесу, ефективності управління навчальним закладом та освітніми системами, комп'ютеризації школи, професійно-технічної та вищої освіти тощо [3]. Окремою проблемою стали дослідження процесів соціалізації особистості у середовищі Інтернет [4]. Інформатизація освіти суттєво впливає на зміст, організаційні форми і методи навчання та управління навчальною діяльністю, призводить до змін у навчальній діяльності студентів, викладачів і тому, на нашу думку, повинна охоплювати всі сфери їх діяльності. Разом з тим, незважаючи на досить великий обсяг наукової літератури з проблеми інформатизації освіти, означена проблема завжди залишатиметься актуальною та відкритою для нових наукових пошуків. Саме тому психологічні та педагогічні вимоги до застосування новітніх освітніх й інформаційних технологій у навчальному процесі ВНЗ є недостатньо розробленими.

Застосовуючи ІТН в освітньому процесі, педагог повинен враховувати наступні основні особливості.

По-перше, ті новоутворення, які виникають під впливом ІТН, переносяться в умови традиційного спілкування. Дослідження психологів показали, що значно посилюються вимоги до точності формулювань, логічності і послідовності викладу, підвищується значення рефлексії, проте при цьому ж знижується роль емоційних засобів спілкування.

По-друге, спостерігається і зворотний процес: особливості традиційної діяльності стають властиві і комп'ютеризованій.

Досвідченому педагогові або психологові іноді досить просто подивитися на те, як оформлений «Робочий стіл» на екрані комп'ютера, щоб багато що зрозуміти про людину. Подібні дії і формують складну і суперечливу структуру різних видів діяльності, заснованих на застосуванні інформаційних технологій.

Вплив ІТН на особистість учня може бути виражено більшою чи меншою мірою: від локального, такого, що стосується обмеженого кола психічних явищ (наприклад, використання комп'ютерного сленгу), до глобальних, таких, що свідчать про зміну особистості в цілому (синдром хакера і т.п.). Необхідно відмітити, що психологи, педагоги, фахівці в області інформаційних технологій приділяли і приділяють багато уваги дослідженню наслідків інформатизації для різних видів діяльності — ігровій, навчальній, професійній [1].

Характерним прикладом служить використання Internet-технологій, що дає можливість позитивних перетворень особистості на основі якісної зміни комунікативної і пізнавальної діяльності, самого стилю навчання, оскільки при роботі в Internet підвищується активність суб'єкта, індивідуалізується процес навчання, долаються стереотипи авторитарного стилю взаємодії педагога і учня, з'являється доступ до різних джерел інформації. Все це стимулює

розвиток особистості учня — самостійності його думок, ініціативності, мобільності. Проте існують і негативні наслідки: інтенсивний інтелектуальний і творчий розвиток не гарантує того, що учень успішно адаптується до запитів і вимог соціального середовища.

Великий інтерес являє також питання про те, яким чином ті або інші психічні компоненти, сформовані під впливом ІТН, переносяться в традиційні, «безкомп'ютерні» сфери діяльності, тобто в чому полягає суть психологічних механізмів дії інформатизації. Відповідь на це питання дуже важлива для педагога, оскільки дозволяє використовувати не тільки пряму, але і непрямую дію ІТН [2].

Впровадження будь-яких високих технологій в різних сферах діяльності дуже часто безпосередньо переслідує як основну мету звільнення людини від рутинних операцій і, як наслідок, створення умов для його розвитку. Так і впровадження ІТН поступово робить непотрібними не тільки багато умінь і навиків, але навіть форми діяльності. Проте не завжди подібні втрати є допустимими. Наприклад, ніхто не заперечуватиме великих можливостей електронних таблиць, що дозволяє перейти до аналізу даних. В той же час широке і не завжди виправдане використання мікрокалькуляторів навіть в початковій школі веде до втрати навиків усного рахунку, швидкого рахунку і т.п. У результаті це призводить до того, що учні не можуть правильно оперувати самим поняттям числа, оскільки не знають основних операцій з числами.

Найбільша небезпека тут криється в тому, що сучасні ІТН часто забезпечують легкість отримання різноманітної інформації. Тому завдання педагога полягає в тому, щоб направити зусилля учнів на самостійне вироблення нових знань, що є результатом пізнавального процесу. Так, наприклад, різноманітні програмні комплекси для статистичної обробки, системи символічної математики дають практично готові і наочно ілюстровані рішення різноманітних задач, отримання яких у жодному випадку не повинне бути самоціллю. Тут могутній потенціал ІТН може вивести на новий рівень «традиційні» навички учнів: пошук і встановлення взаємозв'язків між різними параметрами, уточнення постановки завдання, зіставлення різних методів рішення, аналіз результатів, узагальнення отриманих знань [3].

Широкому впровадженню ІТН обов'язково повинні сприяти спеціальні заходи, направлені на емоційний розвиток як учнів, так і студентів. Отже, наслідки застосування ІТН можуть бути як позитивними, так і негативними. До оцінки тієї або іншої технології не можна підходити односторонньо. Проектуючи використання інформаційних технологій навчання в навчально-виховному процесі, педагог повинен проаналізувати ті можливі прямі і непрямі дії на особистість, які і визначатимуть його розвиток.

Список використаних джерел

1. Бабаева Ю.Д., Войскунский А.Е. Психологические последствия информатизации // Психологический журнал // Ю.Д. Бабаева, А.Е. Войскунский. — 1998. — № 1. — С.15-16.
2. Кононова М.В. Психологічний аспект комп'ютеризації освіти // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці

фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. / Редкол.: І.А.Зязюн (голова) та ін. – Київ - Вінниця: ДОВ Вінниця. – 2000. – С.179.

3. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін.; за ред. О.М. Пехоти. - К.: АСК, 2004. –256 с.

4. Чистяков А.В. Социализация личности в обществе Интернет-коммуникаций: социокультурный анализ / А.В. Чистяков. - Ростов-на-Дону, 2006. –278 с.

Валентина Анатоліївна Соснова

викладач української мови та літератури, викладач вищої категорії,

викладач-методист, Дніпродзержинське медичне училище,

sosnova-valentina@rambler.ru

РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ У МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Стрімкий розвиток інформаційних і комунікаційних технологій приводить до значної перебудови інформаційного середовища сучасного суспільства, відкриваючи нові можливості суспільного прогресу, що знаходить своє віддзеркалення, перш за все, у сфері освіти [2].

Динамізм розвитку сучасного суспільства висуває нові вимоги до освіти як соціального інституту. Оскільки більшість випускників навчальних закладів не готові до реалізації професійних обов'язків, розв'язання фахових та життєвих завдань, то перед навчальними закладами вищої освіти постає завдання забезпечити підготовку кваліфікованих та конкурентоспроможних кадрів на регіональному, національному та міжнародному ринках праці.

Педагоги нового покоління повинні уміти кваліфіковано вибирати і застосовувати саме ті технології, які повною мірою відповідають змісту і цілям вивчення конкретної дисципліни, сприяють досягненню цілей гармонійного розвитку студентів з урахуванням їх індивідуальних особливостей. Але при цьому не варто перебільшувати можливості комп'ютерів, оскільки передача інформації – це не передача знань, культури, і тому інформаційні технології надають викладачам дуже ефективні, але допоміжні засоби. Тому ресурсно-орієнтоване навчання у наше інформаційне століття набуває сьогодні все більшого значення, оскільки в сучасному інформаційному суспільстві майбутній фахівець має швидко орієнтуватися у стрімкому потоці інформації, уміти її шукати, аналізувати, обробляти, приймати рішення.

Ресурсно-орієнтоване навчання (РОН) – це комплекс форм, методів та засобів навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, який зорієнтований не тільки на засвоєння знань і набуття навичок, але і на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку і практичного застосування інформаційних ресурсів [3, с. 76].

Як зазначає С. Чейз, ключовим ресурсом України є висококваліфіковані фахівці, тому якісна освіта та інтеграція можуть стати для України «золотим ключиком» до магістралей ХХІ сторіччя [1].

Проблеми педагогічних інновацій у вищій школі досліджували у своїх працях В.М. Вакуленко, І.М. Дичківська, І.А. Зязюн, О.А. Леонтєва, Т.О. Олійник, В.Ф. Паламарчук, О.В. Попова, Г.К. Селевко, В.І. Уруський. Дидактичні основи застосування сучасних інноваційних технологій навчання у вищій школі представлені в працях таких дослідників, як М.І. Бурда, В.Ю. Бикова, В.М. Кухаренко, В.В. Лапінського, Н.Г. Ничкало, А.В. Хуторського тощо.

Сьогоднішні вимоги часу електронний підручник (посібник) трансформують в електронний навчальний ресурс і переносять його до Всесвітньої мережі, реалізуючи тим самим більш широкий доступ до нього, індивідуальну траєкторію навчання, інтерактивне спілкування з викладачем, спільне використання і створення його контенту на основі сучасних веб-квест технологій та сервісів Інтернету, свободу вибору для студента. Тож логічним, виваженим і необхідним наступним кроком стала розробка повноцінних ЕНР у мережі Інтернет.

Для визначення поняття «технологія веб-квест» звернемося до понять «технологія навчання» та «веб-квест». Технологія навчання у найширшому і найзрозумілішому сенсі – це сукупність методів та прийомів, застосовуваних у навчальному процесі [4]. В ідеалі технологія навчання є послідовністю дій викладача й студентів, при виконанні якої, врахувавши індивідуальні й вікові особливості студента та професійно-методичний рівень викладача, запланований результат обов'язково має настати. У класичному розумінні веб-квест (web-quest) – це проблемне завдання з елементами ролівої гри, для виконання якого використовуються інтернет-ресурси [1].

Під електронним навчальним ресурсом (ЕНР) розуміють навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації навчально-виховного процесу, в частині, що стосується його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами [4].

Наприклад, при вивченні ділової української мови викладач пропонує інформацію, яка викладена на власному сайті, або викладач подає певні посилання на необхідні сайти, на яких студент знаходить інформацію. Студент має право вибору інформації, що є важливим при навчанні. Викладач не нав'язує власної думки, при цьому підштовхує студентів до творчого пошуку, особистого вибору. Отримуючи теми для самостійної позааудиторної роботи студент «клікає» на необхідну тему і гіперпосилання «відправляє» його на необхідний ресурс. Ознайомившись із теоретичним матеріалом теми «Документи щодо особового складу», студент отримує рекомендовану літературу, якою він скористається для розв'язання питань розділу «тест-контроль» і створить власний міні-проект. Цей вид діяльності має назву «веб-квест». Як зазначає В.В. Шмідт, веб-квести – це міні-проекти, засновані на пошуковій інформації в Інтернеті.

Ресурсно-орієнтоване навчання розширює й оновлює роль викладача, який повинен координувати процес навчання, постійно вдосконалювати закріплені за

ним дисципліни, підвищувати свою педагогічну майстерність і кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій. Позитивний вплив здійснюється і на студента, підвищуючи його творчий та інтелектуальний потенціал за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, уміння взаємодіяти із засобами ІКТ, уміння шукати будь-яку інформацію і самостійно приймати відповідні рішення.

Ресурсно-орієнтоване навчання формує освітнє середовище, у якому забезпечено три основні режими – асинхронного спільного навчання, синхронного спільного навчання і самоосвіти. Викладачі, бібліотекарі та студенти вже сьогодні забезпечені повним набором засобів для вивчення дисциплін на всіх рівнях організації процесу навчання у вищій школі, варто лише мати бажання вчитися та цілеспрямовано шукати інформацію. Ресурсно-орієнтоване навчання – це фактично навчання на основі міждисциплінарних зв'язків, пізнавальних, соціальних, навичкоформуючих і практичних цілей, яке передбачає використання сил групової взаємодії, дослідження проблем у складі невеликих груп, критичні обговорення, мозкові штурми та інші інноваційні методи навчання [1]. Це крок до освіти протягом усього життя, оскільки неперервна професійна освіта – світова тенденція, основним принципом якої є навчитися здобувати знання [4, с. 13-21].

Отже, за допомогою такого навчання студенти, вивчаючи певну тему, намагаються знайти інформацію багатьма способами та у різних можливих місцях. Цінним є заохочення студентів до збору, аналізу та інтерпретації інформації для досягнення навчальної мети. Цей досвід навчання імітує реальне життя, перетворює студента на мисливця за інформацією, який будує знання та вміє вирішувати проблеми інформаційними інструментами.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів упровадження ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін суспільно-гуманітарного циклу в медичних закладах I-II рівнів акредитації і у подальшому потребує цілісного, системного розгляду та аналізу засобів, способів та методів його організації.

Список використаних джерел:

1. Білецька Г. А. Сучасні інформаційні освітні середовища та їх застосування у професійній екологічній освіті / Г. А. Білецька // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. праць. – Запоріжжя, 2012. – Вип. 22 (75). – С. 74–81.
2. Будущее Украины – в Hi-Tech: Форум высоких технологий “Магистраль XXI века”. // Hi-Tech-Панорама – Дайджест высоких технологий. – 2000. - № 3. – с. 21.
3. Кононец Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання / Наталія Кононец // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Полтава, 2012. – Вип. 54. – С. 76–80.
4. Шахмаев Н.М. Технические средства дистанционного обучения / Н. М. Шахмаев. – М., 2000. – 276 с.
5. Ярем О. А. Електронний журнал, або в ногу з часом [Електронний ресурс] / О. А. Ярем. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/4_SND_2013/Pedagogica/5_125943.doc.htm.

Мирослава Андріївна Соснова

вчитель української мови та літератури комунального закладу «Середньої загальноосвітньої школи № 44 м. Дніпродзержинська», аспірантка кафедри фізичної і психолого-фізіологічної підготовки, Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету, Mirochka_91@mail.ru

РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК СКЛADOVA САМООСВІТИ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ

Соціальні тенденції розвитку країни в контексті її інноваційної політики призвели до необхідності розгортання інноваційної діяльності в освітній практиці, яка характеризується пошуком нових чи вдосконалених концепцій, принципів, підходів в освіті, змісті та формах її реалізації; орієнтацією на індивідуалізацію навчання, на навчання протягом усього життя.

Проблеми педагогічних інновацій у вищій школі досліджували у своїх працях В. М. Вакуленко, І. М. Дичківська, І. А. Зязюн, О. А. Леонтьєва, Т. О. Олійник, В. Ф. Паламарчук, О. В. Попова, Г. К. Селевко, В. І. Уруський.

Для досягнення в процесі навчання бажаного рівня студента викладач має організувати цілеспрямовану роботу. На основі теоретичних пошуків у сфері розвивального навчання виникла нова методика, призначена для розвитку найважливішої характеристики людини – інтелекту. Суть концепції полягає у творенні умов, коли розвиток особистості перетворюється на головне завдання як для викладача, так і для самого студента. Ця технологія сприяє розвитку мислення і пізнавальної діяльності, що дозволяє студенту самому вирішити проблему. Важлива умова – наявність бази знань із поставленої проблеми [2].

Формування міцних базових знань – одна з найважливіших складових навчального процесу. Тому при організації процесу розвитку технічного мислення ми виділяємо етап формування базових знань – теоретичних, які студент отримує на лекціях.

Інформатизація суспільства – це перспективний шлях до економічного, соціального та освітнього розвитку. Інформатизація освіти спрямовується на формування та розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання та комп'ютерного тестування, що надає можливість вирішувати проблеми освіти на вищому рівні з урахуванням світових вимог [1].

Одним з основних завдань на всіх етапах неперервної освіти є пошук та реалізація оптимальних шляхів розвитку особистості, готовності до самоактуалізації, активної соціальної позиції та багаторічного трудового життя. У системі освіти спостерігається прагнення формувати такі знання, вміння та навички, що дадуть змогу випускникові:

- адаптуватися у швидкоплинних життєвих умовах, самостійно здобувати необхідні нові знання, застосовувати їх на практиці;
- критично ставитися до реалій життя, передбачати перешкоди та шукати раціональні шляхи для їх подолання, використовуючи при цьому сучасні технології та засоби, усвідомлювати сферу застосування набутих знань, креативно мислити та створювати нове;

- вміти шукати необхідний матеріал для розв’язування певних ситуативних задач, аналізувати його, висувати гіпотези, робити узагальнення, зіставлення, встановлювати закономірності, формулювати висновки та підкріплювати їх аргументами;

- спілкуватися з різними соціальними групами, вміти працювати в колективі;

- займатися самоосвітою та самовдосконаленням протягом усього життя [4].

Отже, сучасними світовими тенденціями розвитку інформатизації освіти є:

- створення єдиного освітнього простору;
- активне запровадження нових засобів та методів навчання, що орієнтовані на використання інформаційних технологій;

- синтез засобів та методів традиційного та комп’ютерного навчання;

- створення системи випереджаючої освіти.

- виникнення нового напрямку діяльності викладача – розробка інформаційних технологій навчання та програмно-методичних комплексів; зміна змісту діяльності викладача: з «репродуктора» знань до розробника нової технології (що з одного боку, підвищує його творчу активність, а з іншого – потребує високого рівня технологічної та методичної підготовки).

- формування системи безперервного навчання як універсальної форми діяльності, що спрямована на постійний розвиток особистості протягом всього життя.

Використання комп’ютерних навчальних програм дозволяє студентам краще засвоїти клінічні прояви проблеми, яка розглядається на практичному занятті, а також зменшує залежність від «тематики» стаціонару. Скорочується час «додаткових коментарів», а пацієнт звільняється від ролі «тематичного макету», що у свою чергу значно поліпшує емоційне забарвлення спілкування [5].

Основними інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) для підтримки професійної діяльності вчителя-мовника є готові програмні засоби (електронні підручники, енциклопедії, посібники, словники тощо); програми MS Office (Word, PowerPoint, Microsoft Publisher, Excel); Інтернет-ресурси; соціальні сервіси Інтернету; програмно-апаратний комплекс «Інтерактивна дошка» [6]. Розглянемо їх детальніше.

Особливу увагу слід приділити освітнім інформаційним ресурсам Інтернету: веб-сайти, присвячені окремим сферам освіти, конкретній предметній галузі; веб-сайти – інформаційні представництва навчальних закладів, освітніх організацій, видавництв, виробників комп’ютерних засобів навчання

Мультимедійний супровід заняття може досягти максимального навчального ефекту, якщо він постане осмисленим цілісним продуктом, а не випадковим набором слайдів. Певний перелік усної, наочної, текстової інформації перетворює слайд у навчальний епізод (НЕ). Розробник повинен прагнути перетворити кожний з епізодів на самостійну дидактичну одиницю.

Кількість слайдів повинна приблизно відповідати кількості запланованих навчальних епізодів. Кожен з епізодів повинен перетворитись на самостійну дидактичну одиницю. Дидактична одиниця складається з одного або декількох фреймів. Фрейм у мультимедійному супроводі – мінімальний опис явища, факту, об'єкта, при видаленні з будь-якої складової частини [4].

Метою навчання за допомогою фреймового підходу є здатність студента швидко знаходити відповідні для даної ситуації фрейми в пам'яті. Фреймовий підхід дозволяє встановити оптимальне поєднання теоретичного навчання та практичних навичок [5].

Таким чином, поєднання традиційних методів навчання з інноваційними є необхідними для сучасного студента-медика. Сучасні технології мають допомогти як викладачеві, так і студенту, проте замінити наставника неможливо, оскільки лише у процесі живого спілкування здійснюється раціональне використання часу, правильне планування, оптимальне засвоєння та повний контроль.

Проаналізувавши характерні риси ресурсно-орієнтованого навчання, які відрізняють його від традиційного можна зробити висновок:

1. Можливість навчатися в зручний для студента час, у зручному місці й темпі, використовуючи доступні інформаційні ресурси.
2. Можливість комплексного використання різноманітних інноваційних технологій навчання: презентації, фреймові структури, використання методів проекту, евристичних питань, ігрових методів; технологій веб-квестів тощо.
3. Можливість із переліку незалежних освітніх ресурсів самостійно формувати план навчання, який орієнтується на особистість студента, та можливість працювати за індивідуальною траєкторією.

Отже, у контексті ресурсно-орієнтованого навчання викладач, визначаючи студентам тему для самостійного опрацювання, одночасно орієнтує на використання інформаційних ресурсів, на паперових (підручники, посібники, наукові журнали, збірники), та електронних носіях. Навчання впродовж життя – це самоорганізація, самоосвіта, саморозвиток.

Список використаних джерел

1. Воробцова В.В. Використання інформаційних технологій навчання на уроках української мови і літератури // Використання ІКТ у процесі вивчення української мови і літератури: наук.-метод. посіб./ За ред О.В.Чубарук. — Біла Церква, 2007. — С.19-24.
2. Кононец Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання / Наталія Кононец // Педагогічні науки : зб. наук. праць. — Полтава, 2012. — Вип. 54. — С. 76–80.
3. Минский М. Фреймы для представления знаний: Пер. с англ. — М.: Энергия, 1979. — 151 с.
4. Михайлева Е.Г. Непрерывное образование как фактор развития интеллектуального потен- циала украинского общества [Текст]: Монография / Е.Г. Михайлева; Нар. укр. акад. — Х.: Изд-во НУА, 2005. — 141 с.
5. Соснова М. А. Особливості вивчення української мови у професійному мовленні за допомогою інтерактивної дошки SMART /

М.А. Соснова / Дидактика Яна Амоса Коменського як універсальне мистецтво надання та здобуття освіти: матеріали Третьої Міжнар. Інтернет-конф., м. Умань, 28 листопада 2014 р. // FOLIA COMENIANA: вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського / гол. ред. Муковіз О.П.– Умань: ФОП Жовтий О.О., 2014. – С. 83-85.

6. Соснова М. А. Інформаційно-комунікаційні технології як складова сучасного інтерактивного навчання / М.А. Соснова / Вища освіта України. – Том 2. – Серія: Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. – Київ-Кіровоград, 2014. – С. 93-97

Наталія Василівна Могіна

викладач біології вищої кваліфікаційної категорії,

Дніпродзержинське медичне училище

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ З БІОЛОГІЇ СТУДЕНТІВ ВНЗ І-ІІ РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ

Особливості сьогодення вимагають від сучасного студента формування особистості високоосвіченої, суспільно – активної, творчої, яка використовує знання як життєвий інструмент, приймає нестандартні рішення, вміє критично мислити, пропонує нові ідеї розв'язування старих проблем, володіє комунікативними здібностями, впевнено почувається у сучасному житті. Одним із напрямків вітчизняної освіти є компетентність підхід у навчанні, і в тому числі до оцінювання навчальних досягнень студентів.

У світовій педагогічній теорії та практиці поняття компетентності є головним. У своєму змісті воно уособлює не лише суму знань, умінь і навичок, а й здатність застосовувати їх.

Вивчення біології сприяє формуванню ключових компетентностей освіченої людини взагалі і креативного студента зокрема.

Розрізняють такі види компетентності: соціальна(вміння жити в суспільстві; приймання певних рішень), інформаційна компетентність(оволодіння новими інформаційними технологіями; вміння здобувати; творче використання і відтворення інформації), комунікативна(забезпечення розвитку мовлення; дотримання норм наукового лексикону)

Формування всіх груп студентських компетентностей пов'язане з використанням різноманітних педагогічних прийомів і методів навчання й не може забезпечуватися окремою технологією, бо лише їх поєднання розвиває гармонійну та креативну особистість і забезпечує активізацію розумових дій, розвиток пам'яті, психологічні можливості людського мозку, довготривале і мимовільне запам'ятовування. Дієвим у цьому контексті є різноманітні інтерактивні методи навчання, опорні конспекти, фреймове структурування, візуалізація, застосування мультимедіа.

Сучасна програма з біології включає в себе певний об'єм фундаментальних знань і факультативну інформацію за певними напрямками біологічних наук . Як правило, йдеться про соціальні, етичні й прикладні аспекти біології, які підкреслюють її знання у сучасному світі. Разом із тим збільшується кількість

професій, пов'язаних з біологією та, як наслідок, актуальність вивчення біології як науки.

З урахуванням необхідності підготовки до кожного заняття і незалежного тестування, важливості та популярності всіх тем, особливо тих що даються на самостійне вивчення, ми використовуємо для оцінювання знань різні методи контролю серед, яких усне та письмове опитування, біологічні диктанти, тестові завдання, лабораторні та практичні роботи, вправи на відповідність, робота з схемами, таблицями, фреймовими схемами-опорами, застосовуємо новітні інформаційні технології.

В останні роки знінюються підходи до оцінювання навчальних досягнень студентів. Оцінювання має ґрунтуватися на позитивному принципі, що перед усім передбачає врахування рівня досягнень студентів, а не ступеня його невдач.

У процесі проведення занять ефективним є представлення результатів діяльності студентів після виконання творчих завдань у вигляді бесід, елементів рольової гри, повідомлень доповідей, презентацій і захисту проектів.

Цікавим в використанні на етапі оцінювання знань є метод сенкан, він вимагає синтезу інформації і матеріалу в стислих виразах.

Метод «**Майстерність**» об'єднує студентів у творчі групи, кожна з яких отримує завдання. Через певний час групи діляться здобутою інформацією з іншими за принципом «**Навчаюся сам – навчаю інших**». Цей метод можна використовувати на різних етапах заняття, як у процесі перевірки домашнього завдання, так і під час закріплення, а також тематичного оцінювання.

При проведенні лабораторних та практичних робіт використовуємо зошити для тематичного та поточного оцінювання під редакцією О.А. Павленко та А.Ю.Іонцева. В складі цього зошита є розроблені, згідно з програмою, лабораторні та практичні роботи, які при виконанні теж розвивають творче мислення. Це заповнення таблиць, підпис та створення малюнків, робота з термінами, висновки до роботи.

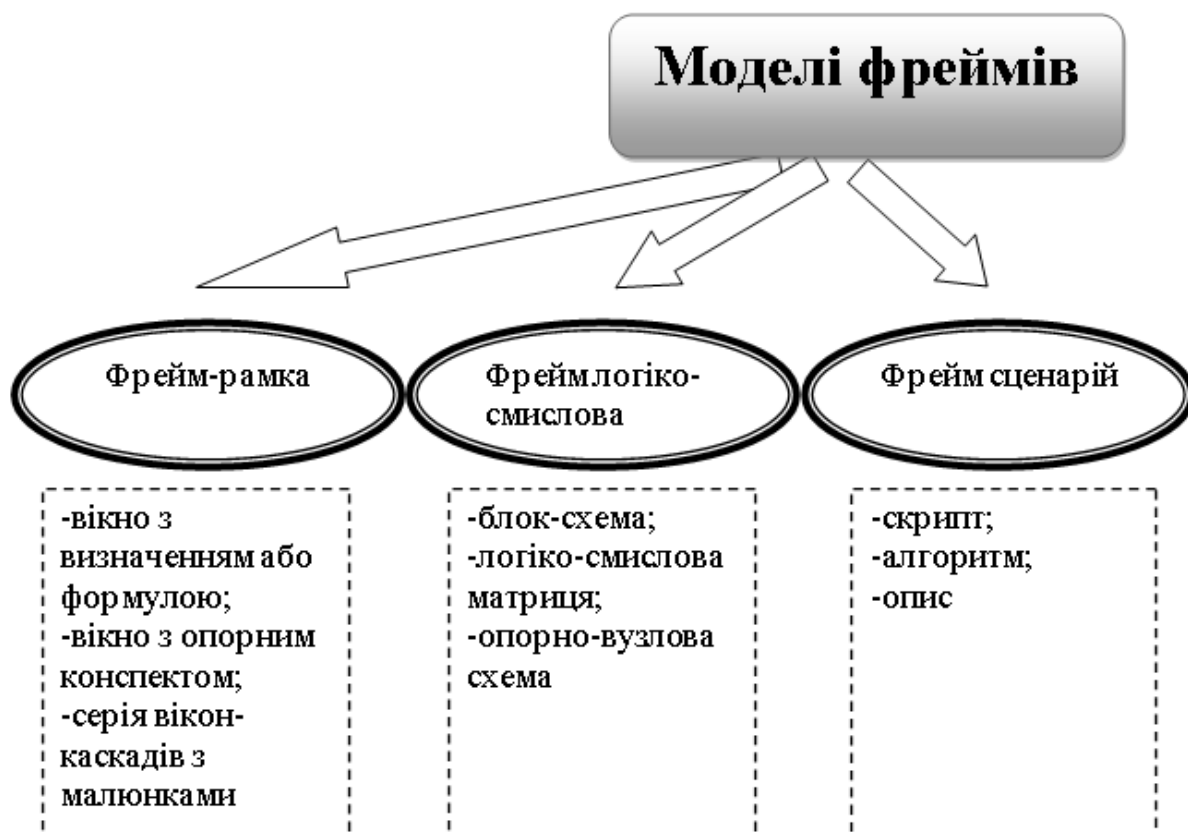
Сучасними методами являються фрейм-технології. **Фрейм** – це бланк, що має порожні графі(слоти), які повинні бути заповнені. Фрейм використовується, як таблиця, верхні комірки якої заповнені раніше, а нижні порожні заповнюються, коли фрейм-сітка накидається на текст і з нього витягується понятійна інформація.

Фрейм – стереотип, стандартна ситуація. Фрейм (англ. frame – «каркас», «будова, структура, система», «рамка, «окремий кадр фільму» та ін. – структура, що репрезентує стереотипні ситуації у свідомості(пам'яті) людини або інтелектуальної системи і призначена для ідентифікації нової ситуації, що базується на такому ситуативному шаблоні. Інноваційний процес поширення фреймових методів у педагогіці закономірний.

При вивченні дисципліни «Біологія» використання фреймових структур має важливе значення, починаючи з перших занять. Актуальність застосування цього способу обробки навчального матеріалу полягає в тому, що великий обсяг можна згорнути та представити компактно, а це характерно для лекційного курсу всіх спеціальностей та самостійної роботи студентів.

Концепція вивчення дисципліни «Біологія» передбачає опору на фундаментальність таких наук як хімія та фізика. І при взаємодоповнюваності предмет набуває максимальної ефективності за певних умов організації навчального процесу.

Одним з таких моментів ми обрали бінарні інтегровані заняття і використали на них фреймові технології: фрейм-схеми, фрейм-опори, фрейм-логарифми, фрейм-сценарії, фреймові сітки-каркаси багаторазового заповнення на етапі оцінювання знань.

Визначення рівня навчальних досягнень студентів є особливо важливим з огляду на те, що навчальна діяльність у кінцевому підсумку повинна не просто дати людині суму знань, умінь, та навичок, а й сформувати її компетенції.

Список використаних джерел

1. Жаботинська С.А. Концептуальний аналіз: типи фреймів/С.А. Жаботинська // Когнітивна семантика. Матеріали конференції. – Тамбов, 2000. – Ч.2. – С. 10-13.
2. Мінський М. Фрейми для представлення знань: Пер. с англ. / М. Мінський. – М.: Енергія, 1979. – 151 с.
3. Шаталов В.Ф. Опорні конспекти. З досвіду роботи. Книги для вчителя / В.Ф. Шаталов. М., 1986. – 142 с.
4. Бінарні заняття [Електронний ресурс] / О.Ю. Красик. Режим доступу: oles.at.ua/statti/binarni_uroki.doc
5. Козловська І. М. Теоретико-методологічні аспекти інтеграції знань учнівпрофесійно-технічної школи: дидактичні основи : монографія / за ред. С.У.Гончаренка / І.М. Козловська. – Львів : Світ, 1999. – 302 с.

6. Боголюбов В.М. Формування змісту освіти в інтересах сталого розвитку суспільства/
7. Висоцька О. Є. Освіта для сталого розвитку: Науково – методичний посібник. – Дніпропетровськ, 2011. – 200 с.
8. Мельник Л. С. Формування ключових компетентностей методами
9. інтерактивного навчання / Л. С. Мельник // Біологія в школах України. – 2008. – № 5 – С. 32.
10. Моськіна Г. В. Розвиток творчої компетентності учнів як шлях до формування інноваційної особистості [Електронний ресурс] – <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/350999.html>. – Назва з екрану

Ольга Вікторівна Якухно

студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,
olya.yakukhno@mail.ru

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

В умовах переходу людства до інформаційно-технологічного суспільства відбувається надзвичайно швидке оновлення змісту знань. У зв'язку з цим головним завданням вищої школи є оволодіння майбутнім фахівцем ефективними і раціональними методами самостійної навчальної роботи відповідно до особливостей конкретного фаху.

Практичний досвід свідчить, що організація самостійної роботи студентів вимагає інноваційних підходів, теоретичним підґрунтям яких має бути особисто орієнтована освіта. Збільшення обсягу навчальних програм конкретних дисциплін для самостійного опрацювання вимагає від студентів високої самоорганізації, володіння способами і методами здобуття знань.

Вища школа відрізняється від середньої спеціалізацією, але головним чином – методологією навчальної роботи і ступенем самостійності навчання. Викладач лише організовує пізнавальну діяльність студентів. Студент сам здійснює пізнання. Самостійна робота вирішує задачі всіх видів навчальної роботи. Ніякі знання, якщо вони не підкріплені самостійною діяльністю, не можуть стати справжнім надбанням людини. Крім того, самостійна робота має виховне значення: вона формує самостійність не тільки як сукупність вмінь та навичок, але й як рису характеру, яка грає суттєву роль у структурі особистості сучасного спеціаліста вищої кваліфікації. Самостійна робота студентів повинна систематично контролюватися викладачем. Основою для самостійної роботи служить науково-теоретичний курс, комплекс отриманих студентами знань. При розподілі завдань студенти отримують інструкції по їх виконанню, методичні вказівки, посібники, перелік необхідної літератури.

Потенційні можливості людини можуть в повній мірі проявитися і реалізуватися лише при раціональній самоорганізації навчальної діяльності. При цьому необхідно мати на увазі, що здатність до самостійної навчальної

діяльності не має безпосередньо зв'язку з рівнем розвитку окремих пізнавальних процесів чи мотиваційних потреб і не може бути пояснена ними.

Під ефективною самостійністю розуміється вміння без систематичного контролю, допомоги та стимуляції з боку викладача самостійно працювати на заняттях, дома, в бібліотеці, вміння організувати окремі форми роботи і всю навчальну діяльність в цілому.

У ВНЗ існують різні види індивідуальної самостійної роботи – підготовка до лекцій, семінарів, лабораторних робіт, заліків, іспитів, виконання рефератів, завдань, курсових робіт і проектів, а на заключному етапі – виконання дипломного проекту.

Самостійна робота сприяє: поглибленню і розширенню знань; формування інтересу до пізнавальної діяльності; оволодінню прийомами процесу пізнання; розвитку пізнавальних здібностей.

Тому вона стає головним резервом підвищення ефективності підготовки спеціалістів.

Згідно з Положенням «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних завдань.

В процесі викладання навчального матеріалу засвоюється 15% інформації, що сприймається на слух, 65% – слух і зір. Якщо навчальний матеріал опрацьовується власноручно, самостійно (індивідуально) виконується завдання від його постановки до аналізу отриманих результатів, то засвоюється не менше 90% інформації.

Саме тому вища школа поступово, але неухильно переходить від передачі інформації до керівництва навчально-пізнавальною діяльністю, формування у студентів навиків самостійної творчої роботи.

Як складне педагогічне явище – це особлива форма навчальної діяльності, спрямована на формування самостійності студентів і засвоєння ними сукупності знань, вмінь, навиків, що здійснюється за умови запровадження відповідної системи організації всіх видів навчальних занять. Мета самостійної роботи студентів двоєдина: формування самостійності як риси особистості і засвоєння знань, умінь, навиків.

Основними функціями самостійної роботи студентів є: пізнавальна, самостійна, прогностична, коригуюча та виховна. Пізнавальна функція визначається засвоєнням студентом систематизованих знань з дисциплін. Самостійна функція – це формування вмінь і навиків, самостійного їх оновлення і творчого застосування. Прогностична функція є вмінням студента вчасно передбачати й оцінювати як можливий результат, так і саме виконання завдання. Коригуюча функція визначається вмінням вчасно коригувати свою діяльність. Виховна функція – це формування самостійності як риси характеру.

Зміна концептуальної основи й розширення функцій самостійної роботи студента не тільки веде до збільшення її обсягу важливості, а й викликає зміну у взаємовідносинах між викладачем і студентом як рівноправними суб'єктами навчальної діяльності, тобто коригує всі психолого-педагогічні (організаційні, методичні) засоби забезпечення самостійної роботи студентів.

Усе це ставить вимоги до пошуків таких форм навчальної роботи у ВНЗ, коли допомога і контроль з боку викладача не пригнічуватимуть ініціативи студента, а привчатимуть його самостійно вирішувати питання організації, планування, контролю за своєю навчальною діяльністю, виховуючи самостійність, як особисту рису характеру.

Можна виділити такі види самостійної роботи студентів за цільовим призначенням:

1. Вивчення нового матеріалу: читання та конспектування літературних джерел інформації; перегляд відеозаписів; прослуховування лекцій магнітних записів; інші види занять.

2. Поглиблене вивчення матеріалу: підготовка до контрольних, практичних, лабораторних робіт, колоквиумів, семінарів; виконання типових задач; інші види занять.

3. Вивчення матеріалу з використанням елементів творчості: проведення лабораторних робіт з елементами творчості; розв'язання нестандартних задач; виконання розрахунково-графічних робіт і курсових проектів; участь у ділових іграх і в розборі проблемних ситуацій; складання рефератів, доповідей, інформацій з заданої теми; інші види занять.

4. Вдосконалення теоретичних знань і практичних навиків в умовах виробництва: навчальні практикуми, робота на філіях кафедр; усі види практик; дипломне проектування; інші види занять.

Самостійна робота студентів з кожної дисципліни навчального плану повинна забезпечувати: системність знань та засобів навчання; володіння розумовими процесами; мобільність і критичність мислення; володіння засобами обробки інформації; здібність до творчої праці.

Одним із головних аспектів організації самостійної роботи є розробка форм і методів організації контролю за самостійною роботою студентів.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом в процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних навчальних занять.

Контроль самостійної роботи студентів включає: відповідь на контрольні або тестові питання; перевірку конспекту; перевірку рефератів; перевірку розв'язаних задач; перевірку розрахунків; перевірку виконаних графічних вправ і завдань; перевірку виконаних індивідуальних завдань.

Для самостійного опанування матеріалу даної дисципліни кафедра має розробити методичні матеріали різного рівня і призначення (так зване дидактичне забезпечення) при цьому ці матеріали повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента.

Однією з проблем процесу підготовки студентів є низький рівень самостійності студентів в оволодінні і застосуванні знань, неміцність придбаних навичок, умінь. Як свідчить практика вищої школи, на етапі самостійного вивчення нового матеріалу є недостатньою лише перевірка отриманих знань, умінь і навичок [1].

Вимагають свого вивчення такі чинники, як уміння раціонально організувати самостійну роботу; самостійно аналізувати інформацію, що вивчається; уміти формулювати висновки, обґрунтовувати свої практичні дії.

Самостійна робота студентів – це їх діяльність у процесі навчання і в позааудиторний час, яка виконується за завданням викладача, під його керівництвом, але без його безпосередньої участі.

Основними ознаками самостійної роботи студентів прийнято вважати:

- наявність пізнавального або практичного завдання, проблемного питання або завдання і особливого часу на їх виконання, вирішення;
- відома, самостійна активність студентів у процесі вирішення поставлених завдань;
- володіння навичками самостійної роботи;
- здійснення управління і самоврядування самостійною пізнавальною і практичною діяльністю студента [2].

Ключовим моментом самостійної роботи є пізнавальне або проблемне завдання. Саме наявність завдання обумовлює процес самостійної роботи, передбачає самостійне вирішення поставлених завдань, підготовку до самостійного виконання навчальних і професійних завдань.

У різних формах навчального процесу самостійність виявляється по-різному: від простого відтворення, виконання завдання до самостійної творчої роботи. Самостійність студентів при вивченні спеціальних предметів виявляється через планування ними своєї навчальної роботи; відбір навчальної літератури, методичних вказівок для самостійного вивчення.

Функціональне призначення самостійної роботи студентів у процесі лекцій, семінарів, практичних занять з оволодіння спеціальними знаннями полягає в самостійному прочитанні, перегляді, прослуховуванні, спостереженні, конспектуванні, осмисленні, запам'ятовуванні і відтворенні певної інформації. Постановку мети і планування самостійної роботи студенту визначає викладач. Вся інформація здійснюється на основі її відтворення [3].

Самостійна робота студентів здійснюється студентами у процесі отримання теоретичних знань за допомогою спеціальної літератури або комп'ютерних технологій.

Однією з умов успішної організації самостійної роботи студентів на етапі вивчення нового є активне сприйняття матеріалу. Існує велика різноманітність прийомів, способів активізації сприйняття матеріалу, що вивчається.

Такими прийомами є: розкриття практичного значення теми заняття; конкретизація мети заняття; знайомство з планом викладу матеріалу викладачем; зв'язок нового матеріалу з раніше вивченим; постановка питань з метою перевірки уважності студентів і свідомості розуміння ними того, що вивчається; формулювання пізнавальних завдань; зв'язок з майбутнього спеціальністю і т.д.[4].

Практика підтверджує, що організація самостійної роботи студентів протікає успішніше при включенні їх у самостійну роботу з відтворення раніше засвоєних знань, умінь, навичок, необхідних для активного сприйняття нового навчального матеріалу. Пояснюється це тим, що в процесі відтворення вже відомого йому студент не тільки слухає і спостерігає за роботою своїх

товаришів, але й, самотійно проводячи різні логічні операції, виконуючи практичні дії, згадуючи теорію, готується до свідомого сприйняття нової теми, розділу, курсу.

Для успішності і результативності розумової діяльності студентів необхідно виховувати у них самотійність мислення. До найефективніших прийомів, засобів формування самотійності мислення відносяться: уміння викладача задавати питання, направлені на самотійне осмислення цих питань студентами; формування у них власної точки зору, прийому зіставлення, взаємозалежності, схожості, відмінності і т.д., що підводять студентів до висновків, узагальнень і сприяють розвитку мислення, високої розумової активності. Доведено, що більш високий рівень аналітико-синтетичної діяльності студентів виявляється при умові, коли в процесі сприйняття вони самі знаходять істотні ознаки нового і застосовують їх у практичних діях, коли їм надається максимум можливості для самотійного аналізу узагальнень. Досягти ж найбільшої активності студентів, результативності сприйняття можна лише при організації самотійної роботи кожного. Самотійна робота вирішує багато завдань у процесі освіти студентів і виконує різні види підготовки студентів. Це: методологічна підготовка, професійна підготовка, ерудиційна підготовка, інформаційна підготовка, науково-дослідна підготовка, самоосвітня підготовка.

У зв'язку зі введенням нових державних освітніх стандартів значна частина роботи з освоєння навчального матеріалу переноситься на самотійні заняття студентів. При цьому зміст і об'єм навчальних програм залишається колишнім. Як правило, ефективність самотійної роботи студентів невелика, крім того, вона супроводиться підвищеними тимчасовими витратами як студентів на її виконання, так і викладачами на контроль за її виконанням.

Важливу роль у підвищенні продуктивності праці студентів, при самотійній роботі відіграє методичне забезпечення навчального процесу.

Наразі особливого значення набуває процес розробки і впровадження в педагогічну практику досконалішої методики навчання, що забезпечує підвищення якості навчальної роботи, активізацію пізнавальної діяльності студентів, розвиток їх розумових здібностей. У вирішенні цієї проблеми значна роль відводиться формуванню у них умінь і навичок самотійної розумової праці. Необхідно навчити студентів самотійно набувати знання з різних джерел інформації та оволодіти великою різноманітністю видів самотійної роботи.

Список використаних джерел

1. Аникеєнко В. А. Самостоятельная работа студентов и формы ее контроля // Пути совершенствования учебного процесса в вузе. В.А. Аникеєнко. - Саратов, 2007. - С. 28-34.
2. Захарова І. В. Психолого-педагогічні особливості професійного навчання з використанням інформаційних технологій // Проблеми і перспективи безперервної професійної освіти / ред. кол. В.В. Шапкін, М.В. Василенко. – Спб.: ІПК СПО, 2005. – С. 100 - 105.
3. Трубочова С. Роль методів самотійного набуття знань в організації пізнавальної діяльності учнів / С.Трубочова // Рідна школа. - № 1, 2001. – с. 39.

4. Хуторской А.В. Дидактическая евристика: Теория и практика креативного обучения / А. В. Хуторской. – М : МГУ, 2011. – 415 с.

Тетяна Мартиненко

викладач, Дніпродзержинське медичне училище, tanaj1983@ukr.net

РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВНЕ НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Соціокультурне значення додаткової освіти дорослих на сучасному етапі обумовлюється тим, що саме ця сфера дає можливість особистості здобувати гнучкість і здатність самовизначатися в ситуації невизначеності, брати активну участь у створенні нових економічних, культурних цінностей, виробляти здатність до економічних перетворень і соціальних змін. Тобто саме додаткова освіта дорослих здатна допомогти формуванню орієнтованого та гуманістичного ціннісного способу життя дорослої людини й поширенню цього способу життя інтелектуальної еліти, що традиційно культивує на інші верстви населення.

Більшість авторів визначення дорослості зв'язує із соціально-психологічними факторами, які, з одного боку, усвідомлюються самою людиною, а з іншого - визнаються суспільством, проявляються в суспільному житті. Однак існують і деякі вікові рамки дорослого періоду життя людини, обумовлені різними вченими по-різному (усереднені вікові рамки дорослості - 18-65 років). В ХХ столітті феномен дорослості став одним з пильних і дискусійних об'єктів вивчення в сфері соціально-гуманітарних наук.

У вікових рамках від 18 до 65 років людина проходить два щаблі розвитку суб'єктності: *індивідуалізацію* як знаходження унікального самобуття, авторства у творчо-творчій діяльності й у власному житті й *універсалізацію* як сходження до граничної повноти реального життя.

Освіта дорослих - це система додаткових освітніх послуг, що задовольняють запити всіх соціально-демографічних груп дорослого населення на основі різноманітних освітніх програм, що відповідають їхнім потребам і запитам, і освітніх установ, що реалізують дані програми.

Ресурсно-орієнтовне навчання – це комплекс форм, методів та засобів навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, який зорієнтований не тільки на засвоєння знань і набуття навичок, але й на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку і практичного застосування інформаційних ресурсів.

Щоб перетворити додаткову освіту дорослих у фактор гуманізації суспільного буття, суспільної свідомості, необхідно розбудовувати гуманістичний потенціал додаткової освіти дорослих. Розвиток цього потенціалу можливий як на рівні системи додаткової освіти дорослих, так і на рівні безпосередньо освітнього процесу, що відбувається в даній системі.

Одним із провідних напрямів гуманізації додаткової освіти дорослих на системному рівні стає інтеграція професійного й загальнокультурного

навчання, що сприяє формуванню в особистості досить цілісної концепції світу й уяви про своє місце в ньому. В освіті дорослих домінанта розвитку людину як суб'єкта професійної діяльності повинна поступитися місцем домінанті розвитку людини в його цілісності: як суб'єкта, особистості та індивідуальності. Вимога гуманізації додаткової освіти дорослих пов'язана також зі зверненням створюваних у цій сфері можливостей до особистого вибору людини, ставленням до освітнього процесу як до розгортання цілісного особистого досвіду й, одночасно, - простору самореалізації особистості, розкриття й розвитку її потенціалу. Разом з тим, вимога гуманізації додаткової освіти означає, що вона повинна стати засобом підтримки дорослої людини у кризових соціальних умовах, які супроводжує індивідуально-професійна перебудова, а також засіб підтримки інноваційних, соціокультурних, гуманістичних, орієнтованих проектів.

Гуманізація додаткової освіти дорослих на рівні безпосередньо освітнього процесу взаємопов'язується вітчизняними й закордонними дослідниками з повноцінною реалізацією базових принципів навчання дорослих:

- створення атмосфери взаємоповаги серед учасників навчальної взаємодії;
- опори на суб'єктний досвід;
- самостійного навчання;
- обліку готовності дорослого до навчання;
- спільності навчальної діяльності дорослого й викладача;
- елективності навчання (надання дорослому певної свободи вибору цілей, змісту й форм навчання);
- ціннісного проживання;
- погодженості рівнів комунікативної культури суб'єктів освітнього процесу.

Аспекти гуманізації - розвиток форм і методів навчання, що реалізують зазначені гуманістичні принципи, а також становлення професійної андрагогічної позиції викладача у процесі додаткової освіти дорослих.

Професійну позицію викладача-андрагога можна представити в 4 аспектах:

Аксіологічний аспект позиції - цінності діяльності, що перебувають в основі, викладача, який навчає дорослих людей, щоб ця діяльність була, з одного боку, особисто орієнтованою, з іншого боку - найбільш ефективною.

Діяльнісний аспект професійної позиції андрагога - це здатність, готовність і прагнення викладача працювати з дорослою аудиторією як у позиції *експерта*, так і в позиції *фасилітатора (помічника)*.

Комунікативний аспект професійної позиції викладача-андрагога - припускає здатність, готовність і прагнення викладача рівноправно спілкуватися з дорослими, які навчаються, перебуваючи в позиції ухвалення, розуміння, визнання.

Нарешті, *аспект відносності* професійної позиції андрагога містить у собі здатність, готовність і прагнення викладача будувати свої відносини з

дорослими не стільки на основі маніпуляції, скільки на основі рефлексивного керування.

Однак аспекти гуманізації додаткової освіти дорослих вивченні набагато меншою мірою, ніж питання про принципи навчання дорослих. Та вони не вичерпують усієї повноти процесу гуманізації додаткової освіти дорослих.

Проведена дослідно-експериментальна робота дозволила виявити базові педагогічні умови гуманізації додаткової освіти дорослих. До них належать:

- становлення індивідуально-професійної позиції педагога-андрагога;
- розвиток особистісно орієнтованих форм організації навчального процесу;
- створення навчально-професійної спільноти.

Професійна позиція викладача як андрагога - це система того інтелектуального, вольового і емоційно-оцінного ставлення до процесу освіти дорослих і педагогічної (андрагогічної) діяльності зокрема, яка є джерелом його активності.

Відповідно до ресурсно-орієнтовного навчання викладач-андрагог виступає як викладач-бібліотекар, оскільки навчання здійснюється у тандемі «викладач-андрагог-бібліотекар» дорослий на основі сучасних інноваційних технологій навчання, зорієнтоване на самостійну пошуково-дослідницьку роботу дорослого-студента та на освіту упродовж усього життя.

У процесі експерименту також виявили, що тільки особистісно орієнтовані форми й методи навчання забезпечують справжню індивідуалізацію освітнього процесу, розвиток різних форм спільноти суб'єктів освіти, у яких культивуються гуманістичні відносини, створення простору особистісного й професійного самовизначення дорослих, що навчаються.

Серед особистісно орієнтованих форм навчання дорослих своїм гуманістичним потенціалом виділяються лекції-дискусії, лекції-діалоги, лекції-полілоги, лекції з оберненим зв'язком, групова робота на основі принципів кооперації в навчанні, ділові й рольові ігри, ігрові процедури на основі принципів організаційно-діяльносної ігри, соціально-психологічні тренінги.

Необхідним елементом навчального процесу в особисто орієнтованій додатковій освіті дорослих є стимулювання їх самоосвітньої діяльності електронними навчальними ресурсами, які мають потенціал для підтримки навчання, використовуються багаторазово і різними способами для реалізації різноманітних потреб в навчанні.

Список використаних джерел

1. Артамонова Е.И. Философско-педагогические основы развития духовной культуры учителя: Автореф. дисс. докт.пед.наук. – М., 2000.
2. Гуманизация образования. Теория. Практика. / Сборник под науч. ред. В.Г.Воронцовой. – СПб., 1994. – 96 с.
3. Карпов В.В. Гуманистические тенденции дополнительного профессионального образования: проблемы повышения квалификации в системе начального профессионального образования //Среднее профессиональное образование. – 1997. – № 12. – С. 31–35.

Марко Дмитрович Назаренко

студент природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», uavsku@gmail.com

ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІКТ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ – ОСНОВНА МЕТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ

Сучасний ступінь розвитку комунікаційних ресурсів відкрив перед людством нові обрії на ниві освітньої діяльності, але при цьому поставив і нові завдання. Бурхливий розвиток інформаційних технологій, повільне, але неухильне перетворення комп'ютера із предмета, доступного лише вузькому колу обраних, у повсякденну річ, поява Інтернету і т. д. — усе це торкнулося і такої галузі, як освіта.

Актуальність розв'язання проблеми інформатизації процесу навчання пов'язана зі змінами вимог до якості підготовки висококваліфікованих фахівців, що продиктована не стільки ситуацією, скільки глибинними процесами, які відбуваються в самому суспільстві, його освітніх структурах.

Головним завданням модернізації національної системи освіти є підготовка людини до активної діяльності в інформаційному суспільстві.

Інформатизація освіти — це впорядкована сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих та управлінських процесів, спрямованих на задоволення освітніх інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних потреб учасників навчально-виховного процесу і тих, хто цей процес забезпечує.

На жаль, досягти 100% охоплення навчальних закладів високошвидкісними мережами для отримання й обміну інформацією не вдається навіть у столиці України місті Києві, хоча практично всі навчальні комп'ютерні комплекси оснащені сучасними пристроями для роботи з цією мережею. Є дві причини, що заважають розвитку цього процесу:

- відсутність високошвидкісних та перешкодозахисних ліній зв'язку по всій країні (у містах стан набагато кращий, ніж у селах);
- вартість послуг надання доступу до мережі Інтернет досить висока, що за існуючого фінансування не дозволяє повною мірою використати можливість мережі в навчальному процесі.

До недавнього часу інформатизація освіти розглядалася управлінськими структурами і професійним співтовариством переважно як суто технічне завдання. Під нею розумілися, у першу чергу, постачання комп'ютерів, підключення до Інтернету, викладання курсу інформатики [1]. Інформатизація не зв'язувалася безпосередньо з оновленням змісту, методів і організаційних форм навчання, досягненням нових навчальних результатів, модернізацією всіх сторін життя загальноосвітньої і професійно-технічної школи, використанням комп'ютера у викладанні навчальних предметів. Не розв'язувалося питання масового формування педагогічної ІКТ (інформаційно-комунікаційні технології) компетентності вчителів, а також такі взаємозв'язані між собою

проблеми, які назріли в українській освіті:

1.Зростаюча нерівність доступу до освітніх послуг, обмеженість доступу до користування ресурсами для навчальних закладів, які знаходяться у віддалених регіонах.

2.Нерівність регіональних можливостей у сфері освіти.

3.Зниження якості викладання.

4.Недостатня готовність учнів та студентів використовувати свої знання в реальних життєвих ситуаціях. Вони не отримують достатньо можливостей: працювати безпосередньо з поняттями, матеріалами і середовищами; брати на себе роль експериментатора, перевіряти гіпотези і прагнути робити висновки на основі зібраної інформації; працювати в умовах групи або команди, що дозволило б добитися глибшого осмислення нових ідей і їх подальшого викладу, встановлення взаємозв'язку нових понять з раніше вивченим матеріалом; працювати в умовах реального світу; використовувати засоби ІКТ, що дозволяють точніше моделювати різні ситуації та умови реального світу, у якому згодом необхідно буде застосовувати нові знання; гнучко використовувати ІКТ-ресурси, працювати з матеріалом, що вивчається, безліччю різних способів, створювати і представляти продукцію, що демонструє результати навчання в дуже конкретних формах.

5.Недостатній рівень підготовки педагогів та інших працівників сфери освіти до використання ІКТ у навчальному процесі. Більшість вчителів і працівників управління освітою не пройшли підготовку в галузі інформатизації освіти та застосування нових, заснованих на ІКТ, навчально-методичних матеріалів.

Основне завдання всіх керівних органів освіти — найближчим часом забезпечити 100% перепідготовку вчителів та керівників освітніх установ щодо використання ІКТ. Сьогодні недопустимо, коли викладач на належному рівні не володіє та не використовує ІКТ в навчанні, особливо, якщо це викладач інформатики. Проходження курсів із застосування ІКТ повинно стати необхідною умовою підвищення кваліфікації [2].

6.Невідповідність нормативно-правової бази завданням інформатизації освіти. Відсутня нормативно-правова база, пов'язана зі створенням і застосуванням навчально-методичних матеріалів, заснованих на ІКТ, а також дистанційному навчанні [3].

Інформатизація освіти суттєво впливає на зміст, організаційні форми і методи навчання та управління навчально-пізнавальною діяльністю, призводить до змін у діяльності учнів, учителів, керівників навчальних закладів і тому повинна охопити всі напрями і сфери їх діяльності. Отже, інформатизація освіти передбачає широке ефективне впровадження і використання ІКТ у здійсненні освітньої, наукової і управлінської функцій, що притаманні освітній галузі.

Упровадження ІКТ в освіту повинно здійснюватися з урахуванням загальної національної стратегії створення індустрії засобів навчання. Індустрія освітніх ІКТ, як одна з підгалузей національної індустрії засобів навчання, повинна гармонійно поєднувати наукові дослідження, розробку й виробництво програмних засобів навчального призначення та електронних інформаційних

ресурсів, їх розповсюдження і впровадження в навчальні заклади різних типів, надання телекомунікаційних та інформаційних освітніх послуг як тим, хто навчається в системі освіти, так і всьому населенню країни за відповідними запитами. Ця індустрія має стати системною базою, найважливішим чинником модернізації освіти і науки на сучасному етапі їх розвитку, забезпечити підвищення ефективності навчання і виховання, якості освіти та економічної ефективності освітніх послуг, суттєво поширити доступ громадян до ІКТ, Інтернету та інформаційних ресурсів з метою освіти, навчання, розвитку освітніх мас-медіа, взаємодії з державними і місцевими органами управління освітою і наукою, демократизації освіти, інтеграції освіти України у світовий освітній простір. Виключно важливого значення набувають завдання створення засобів і технологій єдиного освітнього середовища, його наповнення якісними інформаційними ресурсами навчального і наукового призначення, забезпечення доступу до цих ресурсів навчальних закладів, широких верств населення. Важливу роль тут повинні відіграти Інтернет орієнтовані інформаційні освітні портали [2].

Застосування нових інформаційних технологій принципово вплине на якість навчання в тому випадку, коли вони будуть використовуватись не фрагментарно, а як інтегрована система, яка, крім моделювання традиційної взаємодії учасників навчального процесу, включає гіпертекстові, мультимедійні та дистанційні технології, що можуть виступати як платформа побудови сучасної методичної системи [3].

Суттєве поглиблення і поширення діяльності науковців і освітян в напрямі науково-методичної та інформаційно-аналітичної підтримки процесу інформатизації галузі забезпечить сучасні темпи і характер розвитку національної системи освіти, високу якість освітніх послуг, що надаються. На цій основі буде закладений освітній фундамент створення в Україні нових робочих місць і боротьби із бідністю, забезпечена конкурентноздатність випускників національної системи освіти на ринку праці й освітніх систем на ринку освітніх послуг, інвестиційна привабливість освіти і країни в цілому. Такий підхід сприятиме запобіганню та ослабленню в суспільстві впливу таких негативних соціальних явищ як кіберзлочинність, відтік із країни висококваліфікованих спеціалістів, він стане протидією негативному інформаційному впливу інших країн.

Усе це буде сприяти формуванню іміджу України як країни високих технологій, у якій гармонійно поєднуються духовні, інтелектуальні та науково-технічні надбання людства з демократичними здобутками української держави, що цілеспрямовано й активно буде інформаційне суспільство.

Перехід суспільства від індустріального до інформаційного уможливило необхідність і можливість оволодіння професією навіть на відстані між професійним навчальним закладом і людиною. З цією метою треба оснащувати загальноосвітні навчальні заклади комп'ютерними класами, де учні могли б не лише оволодівати знаннями з основ наук, а й набувати і вдосконалювати вміння та навички з професій комп'ютерного напрямку.

Використання комп'ютерів під час занять значно підвищує мотивацію навчання, розвиває пізнавальні здібності учнів. Проте комп'ютер не може і не

повинен замінювати викладача, а має органічно поєднуватися з іншими дидактичними засобами. Лише добре підготовлене заняття, з належно опрацьованою комп'ютерною програмою, на якому пояснення педагога логічно пов'язані з використанням дидактичних можливостей комп'ютерних технологій, дає навчальний ефект.

Зміст і обсяг знань у галузі комп'ютеризації та інформаційних технологій постійно змінюються, вимоги до них увесь час зростають. Тому професійна майстерність педагогів значною мірою залежить від того, якою мірою вони цікавляться педагогічними інноваціями та їхнім впровадженням, шукають нові форми і методи навчання, допускають розумний ризик, можуть допускати і виправляти помилки [1].

Переважає більшість педагогів глибоко усвідомлює швидке зростання ролі інформаційних технологій у житті сучасного суспільства, в тому числі і в освіті. Вони розуміють, що використання комп'ютерів, доступ до сучасних джерел інформації є важливою складовою частиною освіти і культури методики ХХІ століття, і готові до кардинальних змін в освіті.

Список використаних джерел

1. Ісак Л.М. Інформаційні технології в освіті: Навчальний посібник / В.Ф.Хомич, Л.М.Ісак, О.С.Ісак. – К., 2009. – 248 с.
2. Гуржій А.М., Китайцев О.М. Стан та проблеми інформатизації освіти України / А.М.Гуржій, О.М.Китайцев // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2006. – №8. – С. 3–8.
3. Биков В.Ю., Чепурна Н.М., Саух В.М. Інформатизація регіональної системи освіти: загальний опис і основні компоненти реалізації / Ю.В.Биков, Н.М.Чепурна і т.д. // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2006. - №3. – С. 3–6.

Ольга В'ячеславівна Рубан

викладач суспільних дисциплін, викладач-методист, Коледж Сумського національного аграрного університету, rybanrov@mail.ru

Оксана Анатоліївна Єфременко

викладач інформатики та обчислювальної техніки, викладач вищої категорії, Коледж Сумського національного аграрного університету, efremenkooksanasnay@gmail.com

САМОСТІЙНА РОБОТА – АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ

Самостійна робота займає вагомe місце серед інших форм організації навчального процесу. В її основі лежить сукупність методів самостійного набуття і вдосконалення знань, пошук, опрацювання і використання усної, письмової та іншої інформації для досягнення теоретичних та практичних цілей. Самостійна робота студентів - це спланована пізнавальна, організаційно і методично направлена діяльність, яка здійснюється без прямої допомоги викладача для досягнення результату.

Метою самостійної роботи студента є:

розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів;
формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення

знань;

- розвиток морально-вольових зусиль.

Завданнями самостійної роботи студентів є:

- навчити студентів самостійно працювати з літературою;
- творчо сприймати навчальний матеріал і осмислювати його;
- сформувати навички щоденної самостійної роботи з метою

одержання та узагальнення знань, умінь і навичок.

Підготовку майбутніх фахівців слід спрямовувати на формування здатності до самостійної діяльності на всіх етапах процесу навчання: цільовому, процесуальному, результативному, під час аудиторних занять (індивідуальних, групових і фронтальних); в позааудиторний час, коли студент здійснює науково-дослідну роботу, готується до семінарських та лабораторних занять, працює над контрольними та курсовими роботами, з різними джерелами інформації [1]. Щоб допомогти студентам самостійно оволодіти знаннями з навчальної дисципліни, викладачу рекомендується підготувати методичні рекомендації, основними складовими яких можуть бути:

- тема;
- план;
- література;
- перелік знань та вмінь, які повинні набути студенти після

опрацювання теми;

- конкретні завдання студенту з кожного внесеного питання з методичними порадами щодо їх виконання;
- перелік контрольних питань для самоперевірки тощо.

Залежно від особливостей дисципліни викладач може пропонувати студентам різні форми завдань самостійної роботи:

- опрацювання інформації, отриманої безпосередньо на обов'язкових навчальних заняттях;
- робота з відповідними підручниками та особистим конспектом лекцій;
- самостійне вивчення окремих тем або питань із розробкою

конспекту;

- робота з відповідною літературою;
- написання рефератів, повідомлень;
- творчі завдання (доповіді, проекти, огляди тощо);
- виконання підготовчої роботи до лабораторних та практичних занять;
- виконання індивідуальних графіків, розрахункових завдань;
- виконання курсових робіт (проектів);
- підготовка письмових відповідей на проблемні питання;
- виготовлення наочності;
- складання картотеки літератури за змістом фахової діяльності.

- Самостійна робота як вид навчальної діяльності матиме ефективність за

таких умов:

- якщо ця робота чітко організована з боку викладача;
- якщо вона є складовою навчально-виховного процесу, а не

епізодичним явищем;

– якщо за самостійною роботою студентів здійснюється педагогічний контроль (оцінка і корекція знань).

Успішність самостійної роботи студентів визначається, перш за все, підготовленістю їх до такої навчальної діяльності. За своєю суттю самостійна робота передбачає максимальну активність студентів у різних аспектах: організація розумової праці, пошук гармонії, прагнення зробити значення переконаннями.

Навчальна діяльність у вищих закладах І-ІІ р.а. на сучасному етапі спрямована переважно на інтенсивну інформатизацію, мобілізацію потенціалу системи самоорганізації навчання, які забезпечують формування в майбутніх фахівців професійних якостей. Це вимагає перегляду традиційних уявлень про організацію навчання і спонукало колектив Коледжу Сумського національного аграрного університету знаходити нові нестандартні підходи до процесу навчання. Значною мірою цього можна досягти, використовуючи навчальне віртуальне середовище.

У коледжі декілька років працює **Moodle** — система керування курсами (система керування змістом), також відома як система керування навчанням або віртуальне середовище навчання, і являє собою вільну веб-програму, яка дає можливість створювати сайти для онлайн-навчання. Як свідчить наш досвід роботи і опитування студентів, серед переваг використання віртуального навчального середовища закладу є:

- можливість постійного доступу користувачів до інформації через мережу Інтернет;
- спрощений пошук необхідної нормативної та навчальної інформації;
- ефективна взаємодія, співробітництво між учасниками навчально-виховного процесу;
- додаткова можливість для реалізації самостійної роботи;
- індивідуалізація графіку навчання (працюю коли хочу і скільки хочу);
- можливість самоконтролю і попередньої підготовки до оцінювання знань;
- налагодження on-line (прямого діалогового спілкування через Інтернет у реальному часі) та off-line (спілкування засобом передачі через Інтернет повідомлень, що не вимагають миттєвої відповіді) спілкування між викладачами та студентами, студентами між собою [2].

Для ефективної реалізації самостійної роботи система Moodle дає можливість використовувати різні форми роботи. Під час організації навчальної самостійної роботи викладач ставить перед студентами цілі, пов'язані з необхідністю засвоєння навчального матеріалу, і пропонує їм самостійно, тобто без безпосередньої його участі, досягнути цих цілей. Залежно від задуму він визначає час здійснення самостійної роботи в процесі навчальних занять, узгоджує її з іншими видами навчальної діяльності, пропонує конкретні завдання, проводить інструктаж щодо їх виконання, з'ясовує повноту, глибину та обсяг обов'язкового виконання завдань, здійснює допоміжні заходи (консультації, спостереження, співбесіди тощо) з опосередкованого управління

діяльністю студентів і діагностики якості самостійної роботи.

Для реалізації самостійної роботи при вивченні дисципліни «Основи філософських знань» студенти мають можливість ознайомитися з філософськими текстами, аналізувати їх, давати відповіді на поставлені питання, виконувати творчі завдання, писати твори-роздуми, виконувати тестові завдання. Викладач має можливість контролювати, корегувати самостійну роботу студентів онлайн. В залежності від теми, об'єму матеріалу за програмою курсу викладач підбирає завдання, наприклад: обов'язкові для виконання, завдання на вибір, завдання різного рівня складності (обравши завдання, студент має можливість сам оцінити свій рівень підготовки). Викладач встановлює терміни виконання самостійної роботи в залежності від різних факторів: часу, об'єму та змісту матеріалу.

При оцінюванні викладач має можливість коментувати відповіді студентів, уточнювати, направляти. Студент може виправити та доповнити свою відповідь за бажанням, тим самим підвищити свою оцінку.

Безперечно, можливості, які надаються сучасними комп'ютерними технологіями, надзвичайно великі, але не без недоліків. Наприклад, працюючи над рефератом, студент може просто "дістати" його з Інтернету і подати матеріал, навіть не цілком його розуміючи. Дидактична цінність такої "самостійної роботи" наближується до нуля, етичні норми порушуються. Тому, формулюючи завдання на самостійну роботу, викладачеві необхідно подбати, щоб студент не міг обмежитись плагіатом, а крок за кроком виконував самостійні дії, здійснював міні-відкриття, порівняння, самостійно формулював висновки. Наприклад, при вивченні дисципліни «Історія України» самостійна робота до окремих тем у віртуальному навчальному середовищі оформлена у вигляді "уроку". Студент знайомиться з матеріалом і виконує запропоновані завдання по тексту: відповідь на питання, тести, заповнити табличку. Поки студент не виконає завдання, він не може далі опрацьовувати наступний матеріал, бо вимушений повертатися до попередніх питань.

Самостійна робота сприяє кращому засвоєнню студентами матеріалу і з навчальної дисципліни «Математика» та формуванню у них навичок та вмінь одержувати додаткові знання. Самостійну роботу для дисциплін природничого циклу слід починати з опрацювання конспекту і основних підручників з дисципліни для отримання необхідних теоретичних знань. Для більш продуктивної роботи необхідно спілкуватися з викладачем під час консультацій (система Moodle надає таку можливість, як індивідуальні так і групові консультації), щоб уточнити основні положення навчального матеріалу. Найбільш корисними при вивченні дисципліни студенти вважають теоретичні матеріали, рекомендації до самостійної роботи і тренувальні практичні завдання, але найбільш затребуваними є тести як можливість самоконтролю і самооцінки.

Система управління навчанням Moodle зорієнтована на організацію взаємодії між викладачем та студентами в дистанційному режимі. Застосування середовища Moodle при викладанні сприяє підвищенню ефективності цього процесу і, безумовно, є перспективним при формуванні у студентів компетенцій, пов'язаних із використанням отриманих знань в їхній майбутній

професійній діяльності. І саме доцільно організована самостійна робота студентів спонукає їх отримувати навчальну інформацію з різноманітних джерел (від підручника до Інтернету), формує в них навички самостійного планування і організації власного навчального процесу, що забезпечує перехід до неперервної освіти (самоосвіти) після завершення навчання у вищому навчальному закладі, дає змогу максимально використати сильні якості особистості завдяки самостійному вибору часу та способів роботи, джерел інформації.

Список використаних джерел

1. Комп'ютерна підтримка самостійної роботи студентів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/14560419/pedagogika/kompyuterna_pidtrimka_samostiynoyi_roboti_studentiv#394
2. Лопатка К.М. Віртуальне навчальне середовище: від методичної проблеми до он-лайн взаємодії // Інноваційний розвиток суспільства за умов крос-культурних взаємодій: Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів, науковців. – Суми: РВВ СОІППО, СВС Панасенко І.М., 2013 – 412 с.

Віталіна Віталіївна Громова

студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,
vitalina.gromova.2014@mail.ru

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Однією з головних задач сучасної освіти є комп'ютеризація. Реалізація комп'ютеризації потенційно може сприяти підвищенню якості навчання. Сучасний період розвитку суспільства характеризується поширенням і розвитком нових інформаційних технологій, що відповідають апаратним і програмним засобам. В інформаційних технологіях з'являються нові ідеї, зокрема, використання інструментальних пакетів і візуальних засобів для розробки складних мультимедійних і гіпертекстових документів і програмних продуктів. Разом з тим, конкретні програмні засоби і навіть технології досить швидко застарівають і змінюються новими, більш досконалішими. У цьому зв'язку актуальною задачею є виховання в студентів здатності самостійно здобувати нові знання, удосконалювати і розвивати практичні уміння по оволодінню нових інформаційних технологій.

Для успішного проведення самостійної роботи викладач пропонує студентам навчально-методичний комплекс, що містить у собі методичні рекомендації для виконання самостійних робіт, де зазначені питання, література, методи контролю вивченого матеріалу; електронний лабораторний практикум, контрольно-тестуючий комплекс, а також тренажерний комплекс.

Природно, що самостійна робота припускає діяльність студентів під керівництвом викладача. У той же час для студентів, які мають комп'ютери

вдома, мова може йти про позауніверситетську самостійну роботу, але не керовану, а лише відстрочену і частково контрольовану викладачем. Це дозволяє установити міжпредметні зв'язки з будь-якими дисциплінами. Сьогодні увага науковців і практиків привернута до такого стратегічного орієнтиру міжнародної спільноти, що визначає якість освіти, як розвиток компетентнісного підходу до підготовки висококваліфікованих, конкурентоспроможних на міжнародному ринку праці фахівців.

Вітчизняні та зарубіжні вчені вважають за доцільне ключову компетентність «уміння самостійно вчитися» виділити як об'єкт спеціального формування. Ця проблема є актуальною для всіх суб'єктів навчально-виховного процесу у вищій школі.

Компетентнісний підхід до організації самостійної роботи студентів означає не тільки засвоєння орієнтованого компонента, а й підготовку випускників ВНЗ до успішної діяльності в різних сферах, різних ситуаціях, формування цілісного досвіду діяльності, рішення життєвих проблем, поведінкової моделі особистості.

Запровадження компетентнісного підходу в освітню систему передбачає спрямованість навчально-виховного процесу на формування та розвиток ключових і предметних компетентностей особистості, які у сукупності складатимуть її інтегровану характеристику.

Одним із шляхів формування ключової компетентності уміння вчитися є організація самостійної роботи студентів на науковій основі. Серед методів роботи переважають активні методи навчання та тренінги. Для індивідуальних завдань використовується широкий арсенал різних видів робіт: з навчальними книгами для засвоєння правильної організації читання, з навчальними книгами з використанням допоміжних засобів (різні види конспекту, виписки, план, тези, анотація, рецензія), форми письмового повідомлення (різні види рефератів, повідомлення, доповідь, стаття). Даний навчальний предмет розкриває особливості навчання у вищому закладі освіти, висвітлює технологічні засади пізнавальної діяльності й самостійної роботи студентів, допомагає сформувати теоретичну базу знань, яку треба доповнювати й удосконалювати прикладними вміннями виконання різних видів робіт з навчальних дисциплін спеціальності та моделювати власний шлях розвитку.

Поняття «самостійна робота» включає в себе не тільки виконання студентами домашніх завдань, а й різні види їх навчально-пізнавальної діяльності під час аудиторних занять. Отже, можна виділити дві основні форми самостійної роботи у вищій школі: під час аудиторних занять і поза аудиторією.

Навчальний матеріал, передбачений для самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з програмним матеріалом, який опрацьовувався на заняттях. Вся самостійна діяльність студентів проходить під наглядом та контролем викладача, бо саме йому належить провідна роль у навчальному процесі. Педагогічне керівництво самостійною роботою здійснюється у формі порад, консультацій, застосування різних методичних прийомів, контролю за ходом та якістю її виконання [1].

Викладач має спланувати, якого змісту і обсягу буде самостійна робота, дібрати завдання для студентів з поступовим зростанням рівня самостійності,

проконсультувати щодо послідовності виконання, вимог до якості результатів самостійної роботи, максимально індивідуалізувати самостійну роботу.

Результативність самостійної роботи студентів значною мірою залежить від того, як вона забезпечена навчально-методичними засобами (посібниками, конспектами лекцій викладача, комп'ютерними програмами, роздавальним матеріалом тощо). Студенту також рекомендується періодична та наукова література з даних предметів.

Ми знаємо, що ключовим чинником успішності навчання із застосуванням дистанційних освітніх технологій є вміння студентів навчатися самостійно.

У дистанційному навчанні застосовуються всі традиційні форми навчальної роботи: семінар, практичне заняття, лабораторна робота, екскурсія, факультативне заняття, консультація, виконання домашнього завдання, залік, іспит [2]. З даної класифікації виключається урок (як навчальна взаємодія вчителя і класу в одній аудиторії) і виробнича практика. Традиційні методи навчання – пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний виклад, евристичний, дослідницький у поєднанні з дистанційними технологіями набувають специфічних рис.

Дистанційна освіта виникла на перехресті трьох напрямів розвитку сучасної дидактики: технології ігрового навчання; технології евристичного навчання; інформаційні технології як технічні засоби навчання в школі та вузі.

У 90-і роки отримали наукове обґрунтування та увійшли до практики, разом з класичними, ігрові методи навчання. Раніше вони застосовувалися, головним чином, в дошкільному і початковому навчанні. Використання їх в старших класах та у ВНЗ стало якісно новим етапом розвитку дидактики. Дистанційні технології мають багато загальних рис з ігровими методами навчання: відсутність чітких «правил поведінки», дотримання яких контролює викладач, емоційний фон навчання, нерозривний зв'язок теорії з практикою, нарешті, самостійність кожного студента (учня), особиста відповідальність за успішність «своїх гри».

Евристичне навчання в традиційній дидактиці пов'язане з такими формами навчальної роботи, як бесіда, лекція, проблемний виклад навчального матеріалу. Викладач в цьому випадку ставить проблему і організовує пошукову діяльність студентів. Спільно вони намічають кроки пошуку, актуалізують вже наявні знання, визначають етапи та передбачувані результати дослідження. Самостійна евристична робота може бути індивідуальною або групою. Якесь частина пошуку відбувається спільно з викладачем. Основа ж успішного навчання при цьому – мотивованість і особиста творча активність студентів.

Методи самостійного придбання знань засновані на використанні проблемного навчання. Вони стимулюють інтерес учнів, примушують їх аналізувати ситуацію, висувати припущення за рішенням проблеми і перевірки правильності цих припущень [3].

Груповою формою евристичного навчання – це заняття, на якому студенти створюють власні освітні продукти. Індивідуальні евристичні форми занять – репетиторство, сімейна освіта, а також самонавчання. Концепція дистанційного навчання як евристична ідея А. В. Хуторського розглядає студента (учня) як

активного суб'єкта, що «не може залишитися непоміченим у віртуальному класі і повинен неодмінно виражати себе» [4]. У даній концепції розкриваються два поняття дистанційного навчання.

У першому випадку під ним розуміють обмін інформацією між педагогом та студентом, причому останній – частіше одержувач інформації, хоча може виконувати приготувані для нього завдання на свій розсуд. Педагог або електронна навчальна система оцінюють якість виконання завдань, рівень засвоєння матеріалу. Тобто, навчання зводиться до трансляції і переробки інформації. Інший підхід – це система дистанційного навчання, домінантою якої виступає особиста продуктивна діяльність студента, вибудована за допомогою сучасних засобів телекомунікацій. Цей другий підхід припускає інтеграцію інформаційних і педагогічних технологій, що забезпечують інтерактивність взаємодії суб'єктів освіти і продуктивність навчального процесу. Обмін інформацією грає в даному випадку роль допоміжного середовища для організації продуктивної освітньої діяльності учнів.

У традиційному освітньому процесі успіх навчання великою мірою залежить від того, яким сприймають викладача студенти, які неформальні відносини складаються між ними, який взагалі психоемоційний фон навчальної діяльності. При дистанційному навчанні чинник особистих взаємин викладача і студента мінімальний.

Об'єктивні чинники, що впливають на навчальну діяльність: наявність інфраструктури, доступність для учня засобів Інтернет, якість навчально-методичної допомоги (електронних і традиційних), якість електронного зв'язку викладача зі студентом, її періодичність, методична підготовленість викладача.

Суб'єктивні чинники: індивідуальні психологічні особливості учня (увага, сприйняття, пам'ять, мислення, уява), його психоемоційний стан, рівень володіння ПК, досвід дистанційного навчання, можливість підтримки і допомоги з соціального оточення.

На наш погляд, застосування електронних навчальних систем вносить інноваційний характер у викладання різних дисциплін. Інноваційні педагогічні технології змінюють організацію навчального процесу, його методику і дидактику. Використання мережевих інформаційних ресурсів різко збільшує роль самостійної роботи студентів для успішного засвоєння навчального матеріалу.

Під час роботи потрібно виходити з розуміння інноваційного процесу використання мережевих інформаційних ресурсів як комплексної діяльності по створенню (розробці), освоєнню, використанню і розповсюдженню нововведень; під інновацією необхідно розуміти нововведення, тобто цілеспрямовані зміни, що вносить в середовище впровадження нові стабільні елементи (нововведення), що викликають перехід системи навчання з одного стану в інший. Необхідно використовувати інформаційну технологію навчання разом з педагогічною технологією, що використовує спеціальні способи, програмні і технічні засоби (кіно, аудіо- і відеозасоби, комп'ютери, телекомунікаційні мережі) для роботи з інформацією.

Відомо, що освітня технологія – це процес і результат створення (проекування) адекватної потребам і можливостям особистості та суспільству

системи соціалізації, особового і професійного розвитку людини в освітній установі, що складаються із спеціальним чином сконструйованих під задану мету методологічних, дидактичних, психологічних, інтелектуальних, інформаційних і практичних дій, операцій, прийомів, кроків учасників освітнього процесу, що гарантують досягнення поставлених освітніх цілей і свободу їх свідомого вибору.

Ми виходимо з того, що самостійна робота на основі використання мережевих інформаційних ресурсів планується студентом, виконується за завданням при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Така самостійна робота є головним резервом підвищення ефективності підготовки фахівців.

Самостійна робота включає відтворюючі і творчі процеси в діяльності студента, який може досягти: репродуктивного (тренувального) рівня; реконструктивного рівня; творчого і пошукового рівня.

Для організації і успішного функціонування самостійної роботи студентів необхідні: комплексний підхід до організації самостійної роботи студентів; поєднання всіх рівнів самостійної роботи; забезпечення контролю за якістю виконання; форми контролю.

Самостійну роботу ми розглядаємо як важливий фактор засвоєння навчального матеріалу, про що свідчать психолого-педагогічні дослідження.

Метою самостійної роботи є формування самостійності студента, його вмінь, знань, навиків, що здійснюється опосередковано через зміст і методи всіх видів навчальних робіт.

Самостійна робота – це робота студентів, яка планується та виконується по завданню і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Самостійна робота студентів необхідна не тільки для оволодіння певною дисципліною, але й для формування навичок самостійної роботи взагалі, в навчальній, науковій, професійній діяльності, здібності приймати на себе відповідальність, самостійно вирішувати проблему, знаходити конструктивні рішення, вихід із кризової ситуації і т.д.

Незалежно від спеціалізації і характеру роботи, будь-який починаючий спеціаліст повинен мати фундаментальні знання, професійні вміння і навички діяльності свого профілю, досвід творчої і досвідної діяльності по вирішенню нових проблем, досвідом соціально-оціночної діяльності. Дві останні складові освіти формуються як раз в процесі самостійної роботи студентів.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що самостійна робота студентів – це не тільки вивчення навчального матеріалу, але і розвиток в людині умінь самостійно мислити, організувати процес навчання і робити грамотні висновки. Крім того, при самостійній роботі розвиваються розумові можливості студента, підвищується його ерудиція та освіченість. Враховуючи всю важливість даного процесу, необхідно навчити студентів грамотно і повноцінно здійснювати самостійну підготовку.

Життям доведено, що тільки ті знання, які студент здобув самостійно, завдяки власному досвіду, думці і дії, будуть насправді міцні. Самостійна робота студентів, підходи до якої потребують докорінних змін, на сучасному

етапі повинна стати основою вищої освіти, важливою частиною процесу підготовки фахівців.

Список використаних джерел

1. Журавська Л. М. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у ВНЗ / Журавська Л. М. // Освіта та управління. – Т. 3. – 1999. – №2.
2. Бондар В. І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів / В.І.Бондар. – К.: Вересень, 1996. - 129с.
3. Кудрянт З. Н. Система освіти в Україні / З.Н.Кудрянт // Педагогіка. навч. посібник. – Одеса: ПДПУ, 2001. – С. 55-56.
4. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії: Навч. посіб. для студентів вищих педагогічних закладів освіти./ М.М.Фіцула. - Т.: Навчальна книга «Богдан», 2003. – С.76-78.

Марина Миколаївна Харченко

студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», i-maryna@mail.ru

ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Сьогодні процес європейської інтеграції дедалі помітніше впливає на всі сфери життя держави, не оминув він і вищої освіти. Відтак, Україна чітко визначила орієнтири на входження в освітній та науковий простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності у контексті європейських вимог, щораз наполегливіше працює над практичним приєднанням до Болонського процесу.

У сфері освіти ці тенденції втілились в ідеї приєднання нашої країни до загальноєвропейського освітнього простору, що ґрунтується на європейських традиціях відповідальності освіти перед суспільством, на широкому й відкритому доступі як до доступневого, так і післяступеневого навчання, на освіті для розвитку особистості й навчанні протягом усього життя.

Зараз динамічно реформується українська національна система освіти, що має відповідати кращим європейським стандартам і передбачає підняття престижу освіти, полегшення мобільності студентів та розширення можливостей їх працевлаштування.

Цей процес є серйозним кроком вперед у галузі освіти. Усі нововведення мають на меті запровадження європейських стандартів освіти. Це має досягатися і якістю знань, і запровадженням інноваційних технологій, і, без сумніву, всією системою організації навчального процесу й оцінювання якості знань у сучасних умовах. Прогресивні університети мають на меті готувати спеціалістів, що знайдуть своє місце не тільки в Україні, а й у Європі, досягти того, щоб диплом вітчизняного навчального закладу був конкурентоспроможним у європейських країнах, а в перспективі – й у світі [1].

У сучасній освіті, незважаючи на велику кількість наукових розробок, присвячених інформатизації навчально-виховного процесу, зокрема затверджених комп'ютерно-орієнтованих навчальних засобів, рекомендацій щодо їх використання, проведення навчання працівників загальноосвітніх закладів, безлічі семінарів та конференцій, процес інформатизації безпосередньо йде дуже повільно. І не лише у звичайній загальноосвітній школі, але і в багатьох вищих навчальних закладах. За інформатизацію видається проведення навчальних занять у комп'ютерному класі, різноманітні тестування, епізодичне використання мультимедійного супроводу. Низька ефективність таких навчальних занять, складність їх організації, підготовки та проведення не може переконати пересічного вчителя в необхідності та доцільності застосування перспективних технологій. Вважаємо, що лише той учитель, який усвідомив результативність та значущість використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні, стане рушійною силою процесу комплексної інформатизації навчально-виховного процесу.

Сучасний науково-технічний і культурний прогрес, удосконалення технологій науки і виробництва зумовлюють пошук і впровадження нових концептуальних підходів до системи підготовки кадрів, змін традиційної структури професійної підготовки взагалі й економічної зокрема [2].

Перед вищою освітою стоїть важливе завдання: забезпечити перехід до кредитно-модульної та стимулюючої системи навчання, що є однією з умов входження національної системи освіти до спільного європейського простору.

Основними напрямками підготовки студентів в умовах кредитно-модульної системи організації навчання є створення стандартів за напрямками освіти, в яких домінував би діяльнісний аспект засвоєння змісту з урахуванням загальноєвропейських та регіональних стандартів; створення гнучких мовленнєвих модульних програм; використання комунікативних форм і методів навчання, характерних для європейської зони освіти; поліпшення медіаосвітньої підготовки викладачів, які мають проектувати освітнє та навчальне середовище з допомогою інформаційних, комп'ютерних і педагогічних технологій.

Кредитно-модульна система організації навчального процесу підготовки фахівців відкриває нові можливості в системі вищої школи. Вона сприяє створенню умов для самореалізації особистості, задовольняє потреби держави у кваліфікованих спеціалістах потрібного профілю; надає можливість виховувати у майбутніх фахівців цілісне соціально-економічне світосприйняття і сучасний науковий світогляд [1].

На початку минулого століття в США почали замислюватися над об'єктивністю контролю знань, умінь і навичок студентів. Дванадцять коледжів і університетів об'єднали свої зусилля для розробки уніфікованих процедур вступних іспитів. В університетах прагнули відійти від звичної для нас білетної системи усних іспитів (ticket system) та замінити її письмовим іспитом або тестуванням. Очевидна мета таких змін – прагнення зменшити суб'єктивні аспекти екзаменаційної обстановки, зробити оцінку знань і навичок більш об'єктивною та ситуативно-незалежною.

Аналізуючи сучасні зміни законодавчої бази у сфері освіти, можна стверджувати, що зараз відбувається інтенсивна реорганізація структури університетів, проводиться адміністративна реформа та деякі перебудови у системі навчання. У більшості вищих навчальних закладів уже було введено модульно-рейтингову систему. Її переваги вже встигли оцінити і викладачі, і студенти. Ми маємо вже досить серйозний досвід роботи зі студентами в умовах модульно-рейтингової системи [3].

Це надзвичайно ефективна, перспективна система, що дає змогу кожному студенту максимально розкрити свої індивідуальні здібності, активно працюючи за програмою впродовж навчального року.

Саме тому кінцевий результат залежатиме в першу чергу від здібностей і рівня знань кожного студента, від його сумлінності та ставлення до процесу навчання. Педагогічна взаємодія в умовах модульно-рейтингової системи є цікавою і корисною як для викладачів, так і для студентів. Викладачі мають більше часу для підвищення свого наукового рівня, студенти – для самостійної роботи. Вони працюють у бібліотеці, в інформаційному просторі як України, так і Європи, збагачують свої знання, розширюють свій світогляд.

Проведення реформування європейської освіти дозволить створити єдиний ринок праці вищої кваліфікації, забезпечить мобільність викладачів і студентів за рахунок стандартизації ступенів вищої освіти та, відповідно, дипломів. У той же час зросте рівень конкуренції на ринку освітніх послуг, це змусить університети покращувати свій імідж шляхом підвищення якості освіти і бути спроможними забезпечити рівень знань, що гарантує студенту в майбутньому працевлаштування на європейському ринку праці.

Першим серйозним кроком до інтернаціоналізації європейської освіти стало запровадження в 1987 році програми ERASMUS, метою якої було удосконалення та збільшення обсягів мобільності студентів та викладачів в країнах ЄС, розвиток багатосторонньої міжуніверситетської кооперації, поглиблення співпраці між університетами та підприємствами, поширення інноваційних технологій навчання. В рамках ERASMUS також був напрацьований інструмент перезарахування навчальних досягнень, отриманих студентом в іншому університеті в рамках програми мобільності, - Європейська кредитно-трансферна система (ECTS) [2].

Але економічна та політична інтеграція в Європі поглиблювалися, і на порядок денний було винесене наступне, набагато масштабніше та складніше завдання гармонізації освітянських систем в європейських країнах на основі розроблення та впровадження рамкових структурних змін навчальних програм з метою створення єдиного європейського простору вищої освіти, яке сьогодні широко відоме під назвою Болонський процес. Мета створення ЄПВО - підвищення якості та конкурентоздатності європейської освіти на основі збереження національних освітянських надбань та їх взаємозбагачення шляхом подальшої інтенсифікації студентської та викладацької мобільності, розвитку загальноєвропейської системи забезпечення якості та поглиблення міжнародної кооперації.

Таким чином, Болонський процес має дві основні цілі - забезпечення зрозумілості освітянських кваліфікацій та підвищення якості.

Болонська система у вищому навчальному закладі сьогодні дає змогу:

- отримати за час навчання кілька дипломів та сертифікатів;
- прослухати частину навчального курсу в одному з найкращих європейських університетів;
- отримувати знання з окремих курсів іноземною мовою;
- співвідносити уявлення про професійну кар'єру з потребами ринку праці.

Болонська система в ВНЗ забезпечує:

- умови для мобільності студентів та викладачів;
- міжнародне співробітництво в галузі покращення якості освіти;
- подальший розвиток кращих європейських тенденцій у навчанні [1].

Водночас участь системи вищої освіти України в болонських перетвореннях має бути спрямована лише на її розвиток і набуття нових якісних ознак, а не на втрату кращих традицій, зниження національних стандартів її якості. Орієнтація на Болонський процес не має призводити до надмірної перебудови вітчизняної системи освіти. Навпаки, її стан треба глибоко осмислити, порівнявши з європейськими критеріями і стандартами, та визначити можливості її вдосконалення на новому етапі. При цьому еволюцію системи освіти не слід відокремлювати від інших сфер суспільства. Вона має розвиватися в гармонійному взаємозв'язку з суспільством в цілому, беручи на себе роль його провідника.

Модернізація системи вищої освіти в Україні (Закон «Про вищу освіту» та ряд нормативних актів Міністерства освіти і науки) має деякі спільні ознаки з Болонським процесом (уведення ступеневої системи освіти), але за більшістю напрямів вона йому не відповідає. Це пов'язано з тим, що вихідні концепції такої модернізації не були зорієнтовані на інтегрування національної системи освіти в Європейський простір. Вони більшою мірою мали «внутрішній» характер і переважно зводилися до «прилаштування» системи вищої освіти до нових внутрішніх реалій. На сучасному етапі концепцію реформування вищої освіти слід докорінно переглянути і створити програму послідовного її зближення з європейським освітнім і науковим простором [3].

Уряд України має прийняти усвідомлене політичне рішення, яке б ґрунтувалося на потребі проведення зазначених реформ та було б покладено в основу рішучої зовнішньої політики держави, спрямованої на інтеграцію вітчизняної системи вищої освіти в європейський простір.

Отже, не дивлячись на економічні складнощі в країні, сучасний стан комп'ютерного оснащення, досконалість базового програмного забезпечення та бажання вчителів та викладачів ефективніше проводити навчання дозволяють сподіватися на розробку і створення універсальних інформаційних систем, що має підвищувати рівень підготовки фахівців у вищих навчальних закладах.

Список використаних джерел

1. Болонський процес: цикли, ступені, кредити / Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, Є.І. СОКОЛ, Б.В. КЛИМЕНКО - Харків: вид-во НТІ «Харківський політехнічний інститут», 2004. - 143 с.

2. Вища освіта України і Болонський процес: навч. програма / МОН України / М.Ф. Степко (розроб.). — К. : Дельта, 2007. — 21с. — Бібліогр.: с. 17-19.

3. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За редакцією В.Г Кременя. Авторський колектив: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2004. - 384с.

Ольга Валентинівна Єкименкова

студентка фізико-математичного факультету,

Кіровоградський державний педагогічний університет

імені Володимира Винниченка, olya.ekimenkova@gmail.com

Олена Михайлівна Трифонова

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізики та методики її викладання, Кіровоградський державний педагогічний університет

імені Володимира Винниченка, olena_trifonova@mail.ru

ДОСТУПНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СТАН І ШЛЯХИ ПОЛІПШЕННЯ

Розвиток України визначається у контексті Європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні західноєвропейські цінності: лібералізація, права людини, свобода пересування, права національних меншин, свобода отримання будь-якого рівня освіти та ін. Це все є невід'ємною складовою громадянського демократичного суспільства. Курс на євроінтеграцію вимагає зміни в політичній, економічній, культурній, освітній сферах діяльності. Одним із чинників, які реально визначають майбутнє нації є освіта. Саме освітній напрям займає вагоме місце в суспільному житті. Інтеграційний процес при цьому пов'язаний з впровадженням європейських норм і стандартів освіти, науки. Інтеграція до західноєвропейського науково-технічного середовища сприятиме подальшому обміну досвідом, поширенню передової наукової інформації. Зміцнення і розвиток інтелектуального потенціалу України – шлях для здобуття гідного місця в колі країн Європейського Союзу. Тому співмірність освіти має стати ефективним стимулятором процесу європейської інтеграції на тривалу перспективу.

Для української вищої школи курс на євроінтеграцію передбачає мобільність студентів, перейняття ними досвіду зарубіжних колег, а, отже, розширення власного світогляду. Тому це питання є досить актуальним так, як забезпечення однакового рівня освіти є передумовою досягнення конкурентоспроможності людей на світовому ринку праці.

Проведене нами дослідження [3] показало, що проблемою пошуків шляхів удосконалення системи освіти в Україні та доручення її до європейських цінностей займалися Я.Я. Болюбаш, М.З. Згуровський, В.Г. Кремень, С.М. Ніколаєнко, М.І. Садовий, М.Ф. Степко та ін.

Не дивлячись на значну увагу до проблеми поліпшення якості вітчизняної вищої освіти, залишається відкритим питання сучасного стану надання

освітянських послуг в контексті євроінтеграційних процесів. Зокрема, потребує окремого вивчення проблема підвищення активності та зацікавленості студентів у процесі здобуття знань, прагнення до творчої самореалізації адже без цього підготовка компетентного фахівця неможлива. В.Г. Кремень виокремлює ряд компонентів якісної освіти [1], див. рис. 1.

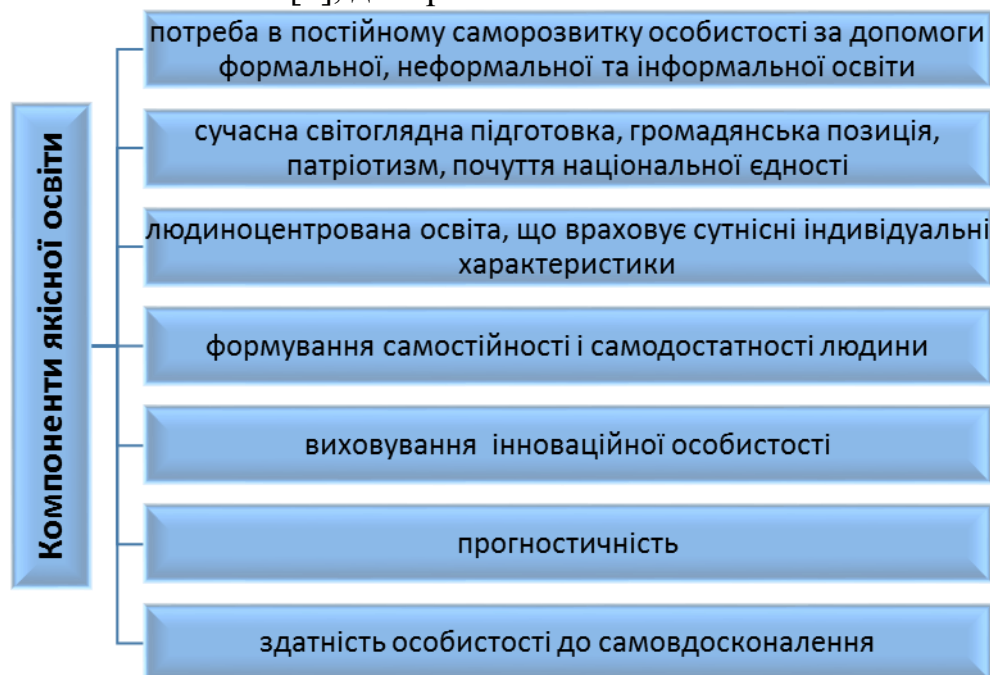

Рис. 1. Компоненти якісної освіти.

Проаналізувавши, окреслені компоненти, див. рис. 1, можна сказати, що якісна освіта спирається на активність суб'єктів навчання. Саме питання активного навчання в контексті євроінтеграційного процесу є недостатньо вивченим та розробленим.

Мета даної статті запропонувати шляхи поліпшення якості вищої освіти за рахунок заохочення студентів до творчої самореалізації використовуючи активні методи навчання.

Завдання:

1. Розкрити переваги активного навчання при організації навчального процесу у вищій школі.
2. Проаналізувати етапи євроінтеграційних процесів в Україні.
3. Запропонувати методи, прийоми та форми впровадження активного навчання в педагогічних вищих навчальних закладах (ВНЗ) України.

В 2005 році Україна офіційно приєдналась до Болонського процесу, тобто обрала напрям входження в європейський інтелектуальний простір.

«Болонським процесом» в останні роки прийнято називати діяльність європейських країн, яка спрямована на те, щоб зробити узгодженими системи вищої освіти цих країн [3]. Це інструмент глобалізації. Європейська спільнота має намір зробити внесок в якісну освіту шляхом заохочення країн-учасниць до сприяння підвищенню якості власної освіти. Варто підкреслити, що євроінтеграційний процес діє поза рамками Євросоюзу, тобто він не передбачає входження в Євросоюз, а лише інтеграцію.

Формування і реалізація державної політики у сфері вищої освіти забезпечуються шляхом збереження і розвитку системи вищої освіти та підвищення її якості [1;3]. Учасники Болонського форуму схвалили двоетапну систему вищої освіти, що передбачає існування двох освітньо-кваліфікаційних рівнів: бакалавр і магістр. Ця норма дотримана в Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.), де зазначено, що освітньо-наукова програма магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 % [1, с. 5]. Тобто здобуття ступеню «бакалавра» відповідає повній вищій освіті, а підготовка за програмою «магістра» – це вже науковий рівень вищої освіти. Інша проблема полягає в тому, що роботодавці, які звикли до традиційної системи вважають, що рівень бакалавра відповідає неповній вищій освіті і приймають такого робітника з суттєво нижчим окладом. А що ж до спеціалізації, яку здобувають студенти, то дискусії продовжуються. У Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) говориться, що магістерський рівень передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією) [1, с. 5]. Але як на практиці діятиме така програма ще обговорюється. Проблемним в даній ситуації є й питання заохочення студентів до наукової діяльності. На нашу думку, вирішенню цієї проблеми допоможе активне навчання, яке слід організовувати на кожному етапі підготовки фахівця з вищою освітою. Так, на базі Лабораторії дидактики фізики, яка діє в Кіровоградському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка, проводяться дослідження форм та методів реалізації активного навчання. При цьому студентів (майбутніх учителів фізики) з перших курсів долучають до самореалізації за рахунок організації активного навчання.

Наступний пункт, що запровадив Болонський процес – це втілення ідей Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS). З 2006 року в українських ВНЗ впроваджувалась кредитно-модульна система організації навчального процесу, яка ґрунтувалась на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (заликових кредитів). Вона фактично розроблена на принципах ECTS. 17 вересня 2014 року Міністерство освіти і науки України скасувало кредитно-модульну систему, водночас звертаючи увагу на необхідність використання у повному обсязі Європейської кредитно-трансферної системи. ECTS сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Ця мобільність передбачає зміну напрямів підготовки, стимулювання самостійної роботи, внутрішні і зовнішні програми обміну, здобуття грантів. Посилення ролі самостійної роботи студентів та змін педагогічних методик, впровадження активних методів та сучасних інформаційних технологій навчання є впровадженням системи ECTS.

В європейській практиці застосовується система вільного вибору дисциплін студентами, що сприяє формуванню в них самостійності та відповідальності. Для прикладу український вищий навчальний заклад – Національний університет «Києво-Могилянська академія» успішно перейняв таку практику і реалізує її системою Liberal Arts Education. Вона дозволяє студентам самостійно формувати навчальні плани. Відповідно студент має можливість обрати як окремі курси з інших спеціальностей, так і прослухати

сертифікатні програми, а також програми додаткової спеціалізації, по закінченню яких видається окремий сертифікат. Така практика є досить ефективною так, як студенти розвиваються, вивчають те, що їм цікаво та знадобиться у подальшому професійному становленні. Це забезпечує формування інноваційної, активної особистості, яка буде конкурентоспроможною на ринку праці.

До практики вільного вибору студентами частини навчальних курсів долучаються й інші ВНЗ, зокрема, в Кіровоградському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка (КДПУ) на офіційному сайті закладу запропоновані програми дисциплін за вільним вибором студентів (Moodle КДПУ).

Також організація активного навчання можлива з використанням платформ дистанційних курсів як, наприклад, Moodle КДПУ. Якщо вивчати деяку частину матеріалу курсу дистанційно, то в аудиторії буде більше часу обговорити проблемні питання або подискутувати. Така робота залучає студентів до самостійної пізнавальної активності.

Формою активного навчання є залучення студентів до роботи різного рівня конференцій та семінарів. Особливої ваги мають міжнародні заходи, які забезпечують обмін досвідом зі своїми однолітками з інших країн. Прикладом можуть слугувати щорічні семінари (школи) для працівників освіти країн, що розвиваються. Зазначені семінари проводяться під егідою ЮНЕСКО. 2014 року такий семінар проводили в Грузії. Запрошувалися вчителі, працівники ВНЗ, вчені з різних областей і країн. В 2015 році планували провести в Україні на тему: «Активне вивчення оптики і фотоніки за допомогою доступного обладнання». Семінар перенесли на 2016 рік.

З приєднанням України до Болонського процесу в 2005 році, система вищої освіти зазнала докорінних змін: становлення двоступеневої системи вищої освіти, втілення ідей Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS), надання студентам більших можливостей. Однак, щоб покращити якість вищої освіти, організація виховного і навчального процесу у вищих навчальних закладах повинна бути спрямована на розвиток особистості студента, формуванню компетенцій та якісній професійній підготовці, що досягається з використанням активних методів навчання. Активне навчання можна організувати використанням дистанційних курсів при вивченні дисциплін, створенням семінарів для обговорення проблемних питань та обміну досвідом між освітянами, формуванням студентами самостійно навчальних планів.

Подальші дослідження будуть стосуватись популяризації ідеї активного навчання серед викладачів, задля підвищення якості вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» (Закон від 01.07.2014 № 1556-VII). – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Садовий М.І. Якою повинна бути середня освіта в Україні? / М.І. Садовий // Доступність та якість загальної середньої освіти: стан і шляхи поліпшення: [матер. парламентських слухань у Верховній Раді України 23

жовтня 2013 р.]; Верховна Рада України. – К.: Парламентське видавництво, 2014. – С. 90-94.

3. Трифонова О.М. Взаємозв'язки принципів науковості та наочності в умовах кредитно-модульної системи навчання квантової фізики студентів вищих навчальних закладів: дис. ... канд пед. наук : 13.00.02 / Трифонова Олена Михайлівна. – Кіровоград, 2009. – Т. 1. – 216 с.; Т. 2 : Додатки. – 301 с.

Ірина Сергіївна Пічугіна

аспірант, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання, НАПН України, iryna_ryna@mail.ru

СУЧАСНИЙ СТАН НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Розвиток освітньої галузі і безперервний розвиток особистості, її світогляду, одвічний процес саморозвитку та самопізнання не можуть розгортатись окремо, без взаємодії один з одним. Ці два напрямки, що доповнюють та підтримують один одного, сприяючи взаємному вдосконаленню. В умовах безперервного пізнавального процесу саме неформальна освіта набуває все більшої актуальності. У зв'язку з чим вважаємо доцільним та ефективним в неформальній освіті приділяти особливу увагу розвитку особистості дорослої людини, й не тільки в професійному або соціальному напрямках, а в моральному та духовному. На нашу думку, доросла людина має більший та вагомий вплив на соціум. Саме від дорослих залежить якісне виховання підростаючого покоління, адже дорослі кожен день активно здійснюють свій внесок у різні сфери життєдіяльності в суспільстві. В залежності від того, що саме вносить кожна доросла людина у суспільне життя, ми спостерігаємо або розвиток та прояв духовності в соціумі, або спад. Також вважаємо, що саме в неформальній освіті можна досягти максимального ефекту щодо духовно-морального розвитку особистості дорослої людини. Інші види освіти дорослих не зможуть надати вагомих результатів у цьому напрямку, тому що, наприклад, формальна освіта буде діяти в певних рамках за затвердженими програмами, інформальна освіта – навпаки, може проявитись в неусвідомлених, нецілеспрямованих процесах навчання.

Виходячи з визначеного, метою нашого дослідження є вивчення сучасного стану неформальної освіти дорослих в Україні в контексті євроінтеграційних процесів.

Питання освіти впродовж життя та шляхи підвищення її ефективності розглядаються на міжнародному рівні. Важливість процесу неформальної освіти було підтверджено низькою нормативних актів, складених законодавчими органами Євросоюзу та ЮНЕСКО.

На сьогодні в Україні відсутня цілісна законодавча база щодо неформальної освіти, ця діяльність підтримується чинним законодавством України (Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 № 1060-XII, ст. 29; Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 № 4572-VI) і міжнародними правовими та нормативними актами (рекомендація асамблеї

Ради Європи «Про неформальну освіту» № 1437 від 2000 р.; рекомендації Ради Європи щодо визнання неформального та інформального навчання (2012/С 398/01)), міжнародними проектами та програмами.

Протягом 2015 р. прийнято низку змін до Закону України «Про освіту», які дали змогу ввести до українського законодавства кілька ключових положень щодо неформальної освіти. У поправках до вищезначеного Закону було введено визначення неформальної освіти. «Це важливий крок, оскільки раніше зазначалося, що відсутність юридичного визначення неформальної освіти спричиняла серйозні перешкоди для створення та функціонування системи неформальної освіти. Прийняте визначення є всеосяжним і значною мірою відповідає стандартам ЄС» [1].

Європейським центром розвитку професійної освіти (Cedefop) для країн Євросоюзу, визнано таке визначення неформального навчання – це «навчання, засноване на запланованій діяльності, яка явно не позначена як навчання (з точки зору завдань, тривалості навчання або підтримки тих, хто навчається), але яка містить значимий навчальний елемент, але зазвичай не завершується сертифікацією» [3].

В. Д. Давидова зазначає, що інтеграція України до європейського освітнього простору ставить нові вимоги до навчання та виховання громадян, які повинні мати сприятливі умови для творчої реалізації в сучасному інформаційному суспільстві. У зв'язку з цими процесами в Україні виникла необхідність в неперервному навчанні та пошуку альтернативних форм освітніх систем, розробки багатоваріантних освітніх технологій, які могли б реагувати на суспільні тенденції [2].

В сучасній Україні неформальна освіта широко реалізується в рамках діяльності громадських об'єднань, що можуть виступати у формі громадської організації чи громадської спілки, а також в межах приватної підприємницької діяльності у формі приватних шкіл, центрів, клубів, гуртків, індивідуальної консультативної, корекційної або тренувальної діяльності та ін. Також, створені та діють університети третього віку, народні вищі школи, відкриті університети тощо.

Представники Євросоюзу вважають «проблематикою» те, що «неформальною освітою займаються переважно громадські організації», «довгострокове навчання в Україні часто забезпечується через систему професійної освіти у формі позакласних занять – на шкоду можливостям неформальної освіти», «водночас у чинному законодавстві відсутні докладні положення щодо процедури визнання та реєстрації програм неформальної освіти» [1].

Європейські країни першими почали реформувати власну систему освіти з метою її адаптації до нових вимог, що ставить суспільний розвиток: новий ринок праці, розвиток інформаційного суспільства, структурна криза, що супроводжується високим рівнем безробіття. Все це потребує більш виваженого підходу до освіти [2].

Дослідження Терьохіної Н. свідчать, що у розвинених країнах прийняті і успішно реалізуються закони, що регламентують сферу освіти дорослого населення. У Німеччині, наприклад, право на освіту людей різного віку

зафіксовано в Конституції країни. У Швеції, Данії, Голландії, Великобританії, Франції, Норвегії, Фінляндії та інших країнах діють закони про сприяння освіті літніх людей з метою поліпшення їх добробуту, організації дозвілля, забезпечення доступу до інформації. Міжнародні організації навчання літніх людей використовують лекції, семінари з групами за інтересами, наприклад, з психології та філософії життя, групи самонавчання, групи взаємодопомоги, екскурсії. У рамках освітніх програм проводяться танцювальні, хорові заняття, релаксація. Наприклад, вища народна школа широко представлена в країнах Північної Європи, Німеччини, також відноситься до закладів неформальної освіти дорослих [3].

Нами було проаналізовано заходи, що були здійснені протягом 2015 р. у рамках євроінтеграційних процесів і свідчать про розвиток неформальної освіти, безперервної освіти, освіти дорослих в Україні. Серед них – асамблеї (IX Всесвітня асамблея Міжнародної ради освіти дорослих, м. Монреаль, 11-14 червня 2015 р.), конференції (I Всеукраїнська науково-методична конференція «Модернізація змісту освіти і науки в Україні: неформальна освіта для дорослих, м. Хмельницький, 17-18 грудня 2015 р.; Всеукраїнська науково-практична конференція «Пізнавально-творча і духовна самореалізація особистості в евристичній освіті», м. Суми, 19 листопада 2015 р.; міжнародна науково-практична конференція «Якість неперервної освіти в умовах євроінтеграційних процесів: тенденції, проблеми, прогнози», м. Чернівці, 2-4 листопада 2015 р. з участю українських та європейських фахівців), круглі столи («Неформальна освіта для дорослих: реалії та перспективи розвитку» у рамках VII Міжнародного форуму «Інноватика в сучасній освіті» та II Міжнародної виставки закордонних навчальних закладів «WorldEdu – 2015», 22 жовтня 2015 р.; круглий стіл освітян України, Польщі та Австрії щодо децентралізації системи освіти та модернізації змісту освіти в Україні, м. Київ, 5 листопада 2015 р.), форуми (Українсько-польсько-німецький спеціалізований форум для організаторів міжнародних молодіжних обмінів «Можливості та виклики для довгострокових молодіжних обмінів між Україною, Польщею та Німеччиною», м. Ельшталь/Німеччина, 29 листопада-2 грудня 2015 р.; Всесвітній освітній форум, м. Інчхон, Південна Корея, 19-22 травня 2015 р.), семінари, саміти, результатами яких є прийняття практичних висновків та рекомендацій з проблем якості неперервної освіти, освіти дорослих, а також важливим досягненням Всесвітнього освітнього форуму-2015 стало прийняття Інчхонської декларації «Освіта-2030: забезпечення інклюзивної та справедливої якісної освіти та навчання протягом усього життя для всіх», що закладає основоположні принципи для глобального розвитку освіти до 2030 р.

Крім того, було проведено тренінги («Google Apps for Education», м. Кіровоград, 9-10 жовтня 2015 р., модераторами якого були співробітники відділу неформальної та інформальної освіти для дорослих Інституту модернізації змісту освіти МОН України), майстер-класи, воркшопи, фестивалі, результатами яких стали практичні освітні дії, обмін досвідом.

Серед постійно діючих міжнародних проектів - Всеукраїнське координаційне бюро Міжнародної громадсько-державної програми «Освіта дорослих України», завдяки якій в нашій державі щорічно проводяться

Міжнародні тижні освіти дорослих. Так, у вересні 2015 р. відбувся XVI Міжнародний тиждень освіти дорослих.

Отже, аналіз доповнень до державних документів та здійсненні заходи протягом минулого року в Україні свідчить, що сфера неформальної освіти дорослих активно розвивається. Сучасний стан неформальної освіти дорослих в Україні в контексті євроінтеграційних процесів такий, що характеризується певним етапом в динамічному руху до відповідних цілей та завдань. Для подальшої перспективи розвитку неформальної освіти в Україні необхідно, по-перше, регулювання чинного законодавства, а саме – прийняття відповідних нормативно-правових актів щодо неформальної освіти, що б більш чітко та прозоро визначили відповідні питання, по-друге – активні практичні освітні дії, як засіб реалізації різноманітних напрямів неформальної освіти дорослих.

Список використаних джерел

1. Андерсон К. Аналіз прогалин законодавства України про молодіжну політику в контексті рекомендацій угоди про асоціацію між Україною та ЄС й іншими відповідними політичними документами ЄС: Підсумковий звіт [Електронний ресурс] / Кірстен Андерсон // Центр прав дитини Корам. - 2015 р. – 89 с. Режим доступу : http://dsmsu.gov.ua/media/2015/07/02/1/Youth_report_2015_Book_5.pdf. – Дата доступу 27.01.2016.
2. Давидова В.Д. Шведська модель неформального навчання дорослих «народна освіта» / В.Д. Давидова // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2006. – Вип. 1. – С. 28-37.
3. Терьохіна Н. Неформальна освіта як важлива складова системи освіти дорослих / Н. Терьохіна // Порівняльно-педагогічні студії: Освітні системи та інституції – 2014 – № 6 (20). – С. 109-114.

Катерина Іванівна Бігар

*студентка гуманітарного факультету,
Мукачівський державний університет, katya05b@meta.ua*

ПЕРЕКЛАД ЯК ВИД МІЖМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Ще з давніх давен, коли люди з'явилися на землі, в них виникла потреба в спілкуванні. Спочатку засобом комунікації були звуки, жести тіла, малюнки, проте з розвитком людини, її навичок і знань, а також культурно-історичного процесу виникла мова. Мова – явище суспільне, кожна нація має власну мову і свою етнічну приналежність, та порозуміння між людьми було важливим аспектом у становленні тісних контактів між державами і народами. Відтак виникли перші перекладачі і спроби зав'язання економічних, політичних, духовних, військових стосунків. Відтак переклад став важливим компонентом у сфері комунікації між мовцями, котрі не є представниками однієї мовної спільноти та етнічної групи, у процесі обміну культурних і духовних цінностей. А також набуття і взаємному розвитку міжкультурних, міжнаціональних взаємин.

У часи, коли Україна не тільки «географічно» готова бути країною Європи, але й стати державою європейського зразку, переклад і знання іноземної мови є важливим і рушійним важелем на шляху до порозуміння і створення спільного соціокультурного простору, уникнення мовного бар'єру. З погляду мовної політики Євросоюзу концепція мультилінгвізму спрямована на поширення вивчення іноземних мов іншими громадянами ЄС. У 2008 р. Була створена Група високого рівня з мультилінгвізму (Commissions High Level Group on Multilingualism) на досягнення більшого рівня лінгвістичної гармонії [2]. Дедалі більше людей знаходять пріоритетним вивчення декількох мов для встановлення зв'язків та співіснування однієї групи мультилінгвів у середині іншомовного соціуму.

Якщо розглядати інституційну мовну політику ЄС, то вона зосереджена не тільки на вивчення іноземних мов, а також у сфері перекладу. Оскільки в ЄС – 23 офіційні мови, для задоволення потреб Союзу та порозуміння між державами у Єврокомісії працюють Генеральний директорат з письмових та усних перекладів.[2]

Ідеї мовної політики знаходять все більшу підтримку серед українського населення, а також реалізацію в державі: збільшується кількість мов, що вивчаються, згідно напрямку діяльності Єврокомісії, що має назву Політика у сфері вивчення мов (Language Learning Policies); у середніх навчальних закладах запроваджуються додаткові факультативи, спрямовані на оволодіння не тільки іноземною мовою, але і на знання іншомовного простору, його звичаїв, культури, традицій. В одному із основних принципів Загальноєвропейських Рекомендацій говориться про те, що „лише шляхом кращого оволодіння сучасними європейськими мовами можна полегшити спілкування та взаємодію між європейцями з різними рідними мовами заради підтримки європейської мобільності, взаєморозуміння та співпраці, та подолати упередження та дискримінацію” [1, с.17]. Тому переклад у вивченні мови відіграє важливу роль, бо є невід'ємною часткою пізнання і сприйняття її, а також для порозуміння і євроінтеграції людей в закордонну геополітичну зону, спільноту.

В Україні політика у сфері мови проводиться саме в напрямку і на перспективу євроінтеграції, Болонський процес і зміни в освіті цьому явний приклад. Та щоб бути повноправним членом європейського суспільства громадянам слід усвідомити такі поняття як "європейськість" і "європейська приналежність": ти ніколи не станеш членом культурного мультифункціонального соціуму без певних зусиль – ознайомлення з документацією ЄС є одним з кроків до порозуміння між державами і українським народом. Тому наша держава повинна реалізовувати чинну і відповідну політику у сфері перекладу, задля інформування населення про ЄС та їхні програми і перспективи, стосовно нашої держави.

Уже давно назріла потреба у створенні потужного центру перекладів європейської документації. Має реалізовуватися ідентична європейській політики навчання іноземних мов, оскільки важко уявити себе членом спільноти, з якою не можеш розмовляти однією мовою. Інтеграції України у Європейський Союз сприятимуть шляхи реалізації мовної політики ЄС. [3]

Як вже зазначалось раніше переклад є процесом інформування, поділу думок, пізнання світу і людей різних національностей, а також встановленням потужних і міцних взаємовідносин між державами. Та все ж переклад є своєрідною межею у спілкуванні, за котрою стоїть вивчення і реалізація іноземної мови, її застосування під час комунікації та подолання мовних бар'єрів, для того, щоб стати повноправним членом європейського суспільства.

Список використаних джерел

1. Гришкова Р. О. Компаративна технологія формування соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей. – ”Мовна освіта: шлях до євроінтеграції”: Тези доповідей / За ред.С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2005. – 290 с.

2. Пелагеша Н. Є. Мовна політика як інструмент розвитку комунікативного простору Європейського Союзу / Н. Є. Пелагеша// Відділ соціокультурних та етнонаціональних досліджень. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/Juli2009/23.htm>

3. ZN.UA. /Мова рідна і дві іноземні/. Gazeta.dt.ua. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/EDUCATION/mova_ridna_i_dvi_inozemni.html

Секція 2. Сучасні навчальні ресурси та інформаційні технології

Наталія Василівна Кононец

*кандидат педагогічних наук, викладач-методист, Аграрний коледж
управління і права Полтавської державної аграрної академії,*

natalkapoltava@ukr.net

Ірина Михайлівна Горда

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вищої математики і логіки,
Полтавська державна аграрна академія,*

ira.gorda@rambler.ru

ЕЛЕКТРОННИЙ ПОСІБНИК ЯК СУЧАСНИЙ ДИДАКТИЧНИЙ РЕСУРС ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ВИЩА МАТЕМАТИКА»

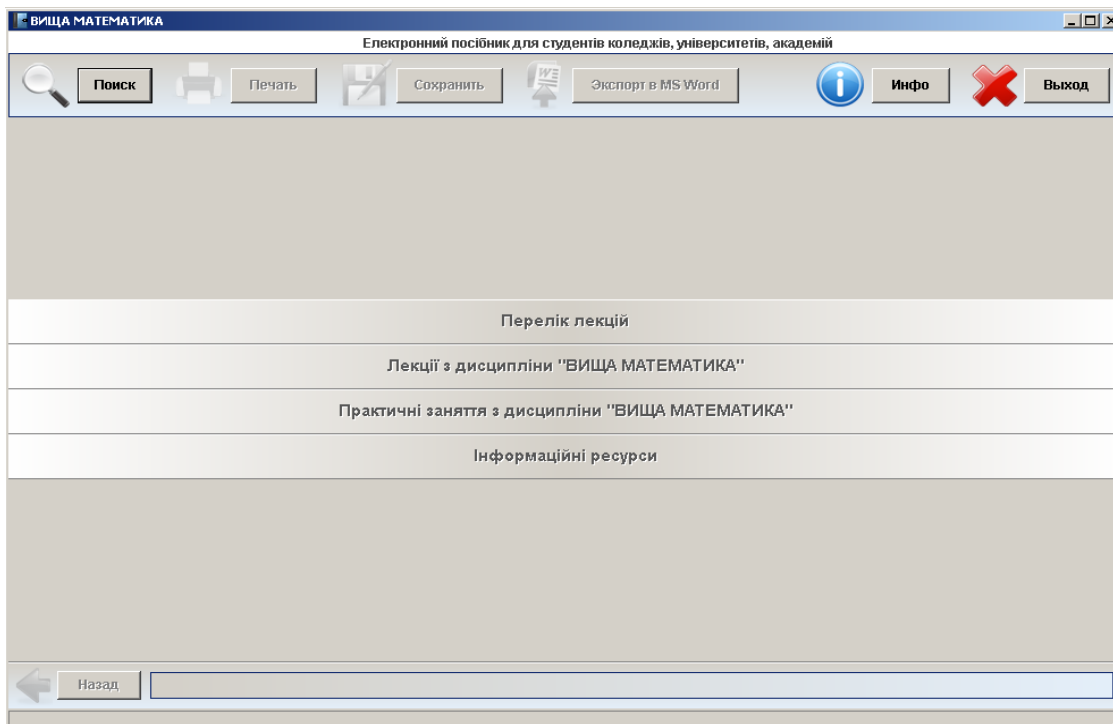
Електронний посібник – це універсальний гіпермедійний засіб інтерактивного навчання, матеріал якого розширює межі підручника, містить додаткові, найновіші та довідкові відомості, викладені у компактній формі гіпертекстового середовища [1].

І. В. Роберт визначає електронний посібник як інформаційну систему (її програмну реалізацію) комплексного призначення, що забезпечує за допомогою єдиної комп'ютерної програми, без звертання до паперових носіїв інформації, реалізацію дидактичних можливостей засобів ІКТ у всіх ланках дидактичного циклу процесу навчання: постановку пізнавального завдання; представлення змісту навчального матеріалу; організацію застосування первинних отриманих знань (організацію діяльності по виконанню окремих завдань, у результаті якої відбувається формування наукових знань); зворотний зв'язок, контроль діяльності; організацію підготовки до подальшої навчальної діяльності (завдання орієнтирів для самоосвіти) [2].

Розроблений нами електронний посібник (ЕП) з предмета «Вища математика» є сучасним дидактичним ресурсом для організації навчального процесу і призначений для самостійного вивчення дисципліни студентами коледжів, академій та університетів.

Для створення ЕП ми використали інформаційну систему *Конструктора Електронних підручників (Constructor Electronic books 1.1.3)*, яка дозволяє дуже швидко створити ЕП за умови повністю готових і відредагованих текстових документів, підготовлених у Word та збережених в одній папці. Саме цей програмний додаток забезпечить істотне зниження трудомісткості, собівартості і швидкості виконуваних робіт щодо створення ЕП у своєму середовищі [3].

Головне вікно ЕП з предмета «Вища математика» зображено на рисунку:

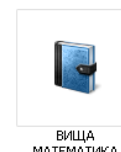

ЕП є посібником локального типу, який для повноцінного функціонування потрібно скопіювати на комп'ютер. Для цього потрібно скопіювати папку «EBook ВИЩА МАТЕМАТИКА».

EBook ВИЩА МАТЕМАТИКА

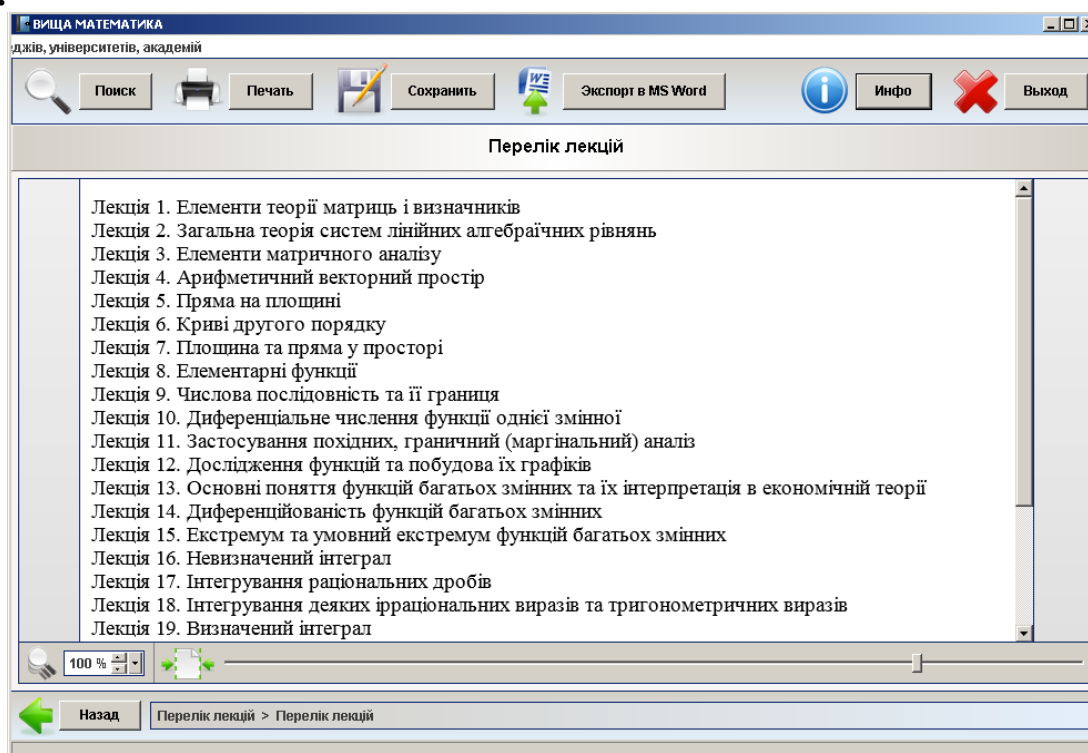
Для запуску ЕП в папці «EBook ВИЩА МАТЕМАТИКА» потрібно запустити файл «ВИЩА МАТЕМАТИКА»

ВИЩА МАТЕМАТИКА

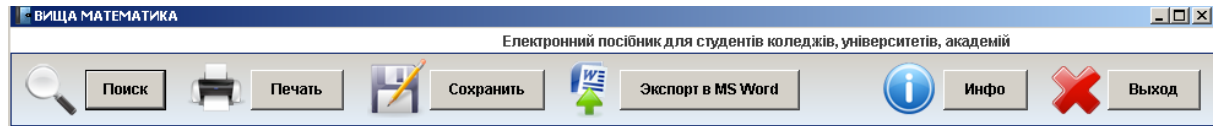
Електронний посібник містить такі сторінки:

✓ **Перелік лекцій, Лекції з дисципліни «Вища математика», Практичні заняття з дисципліни «Вища математика», Інформаційні ресурси.**

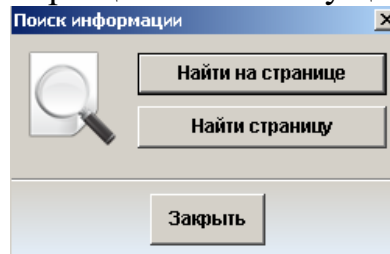

Блок системи керування ЕП

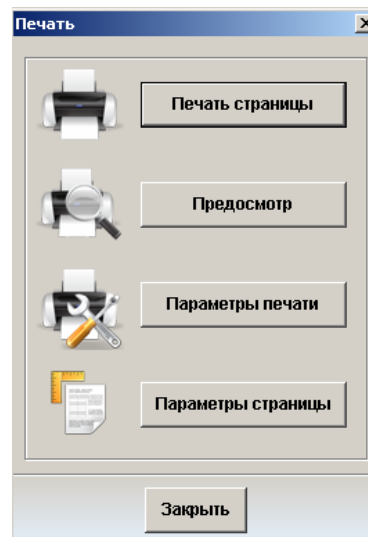
Блок системи керування включає наступні елементи:

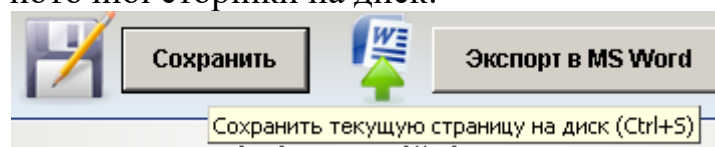
1. Пошук інформації на сторінці ЕП та в ЕП у цілому:

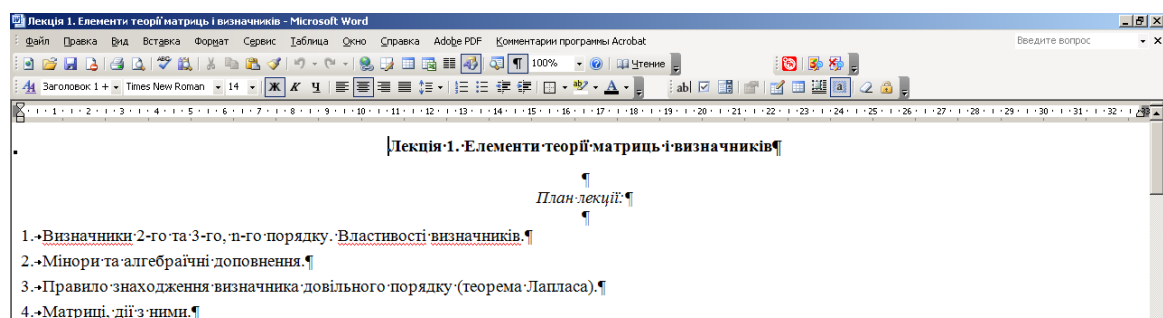
2. Друк інформації з ЕП:

3. Збереження поточної сторінки на диск:

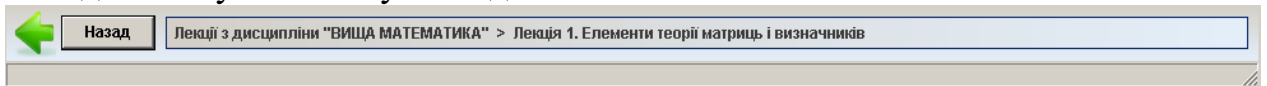
4. Експорт поточної сторінки ЕП у текстовий процесор Microsoft Word.

5. Зміну розмірів робочого вікна ЕП:

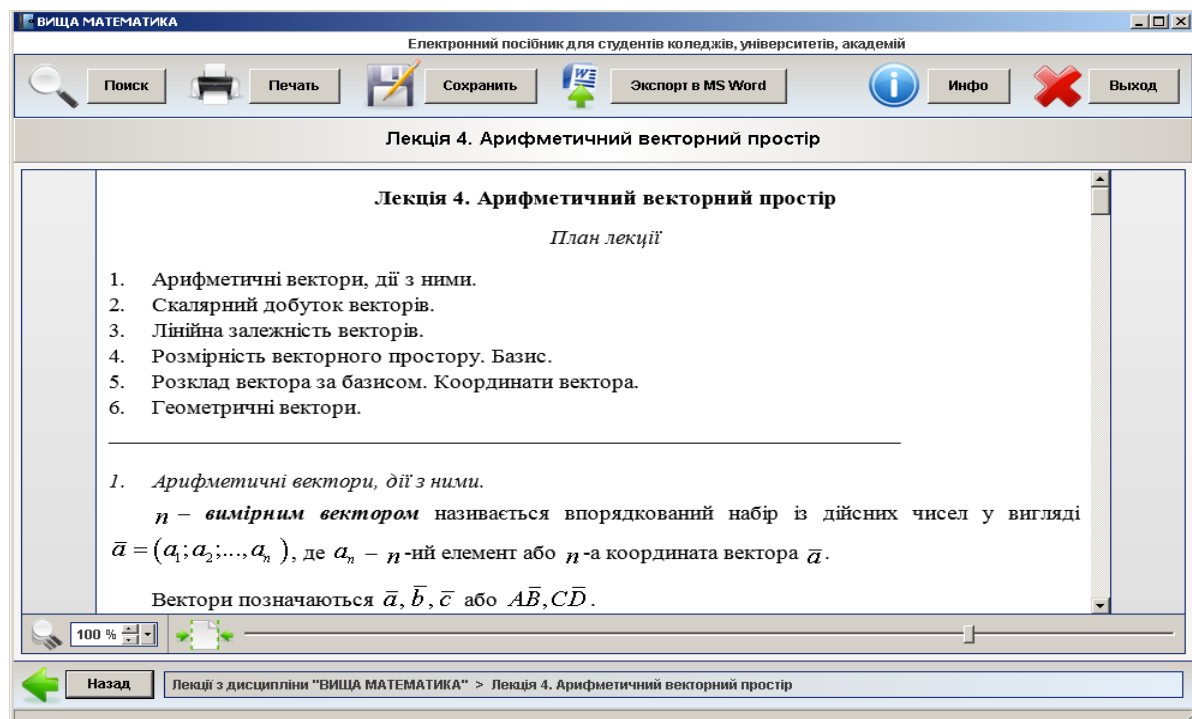
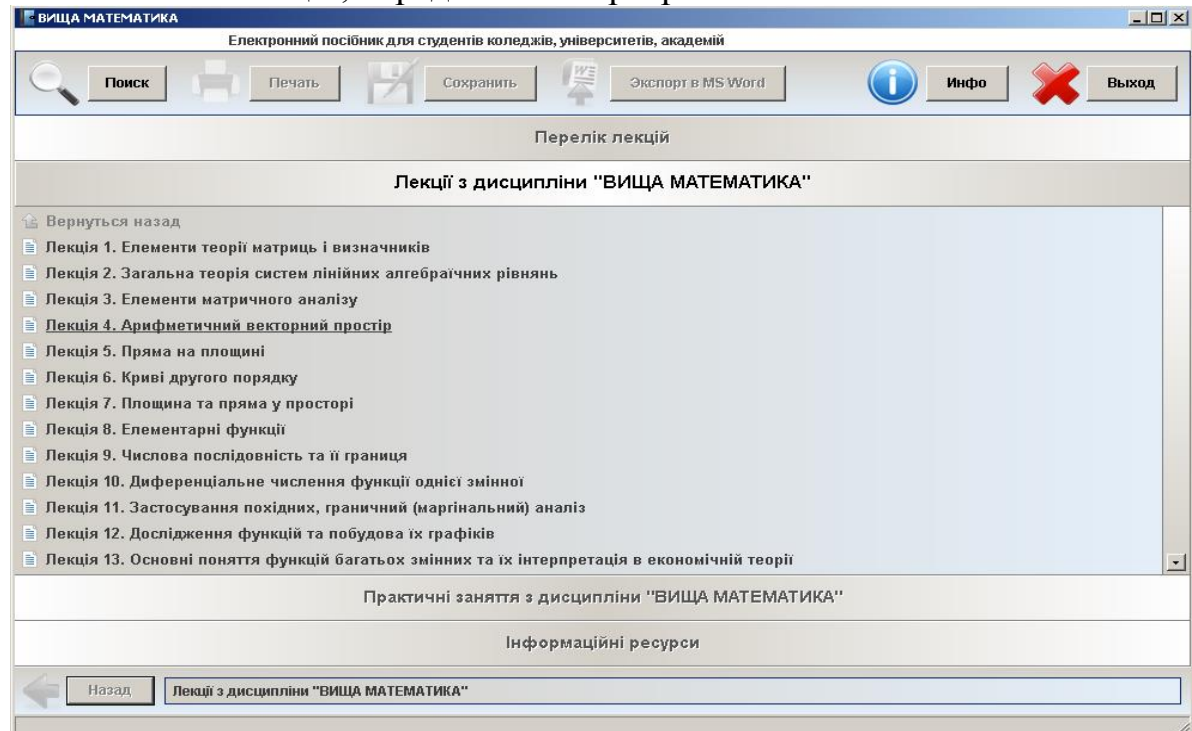
6. Рядок стану та кнопку Назад

7. Смугу прокрутки

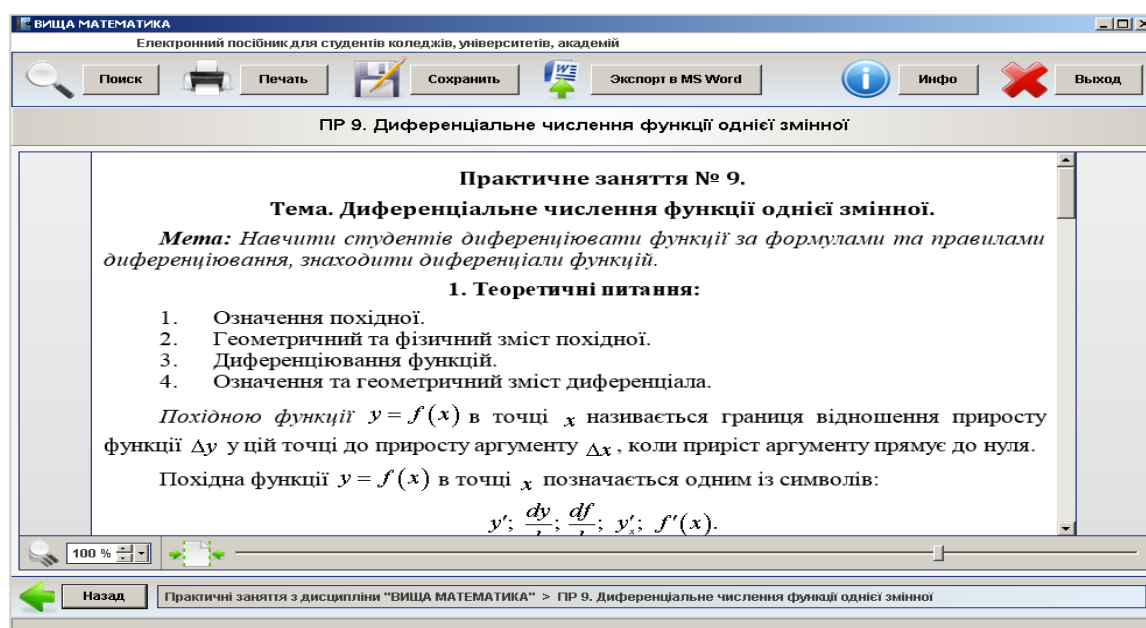
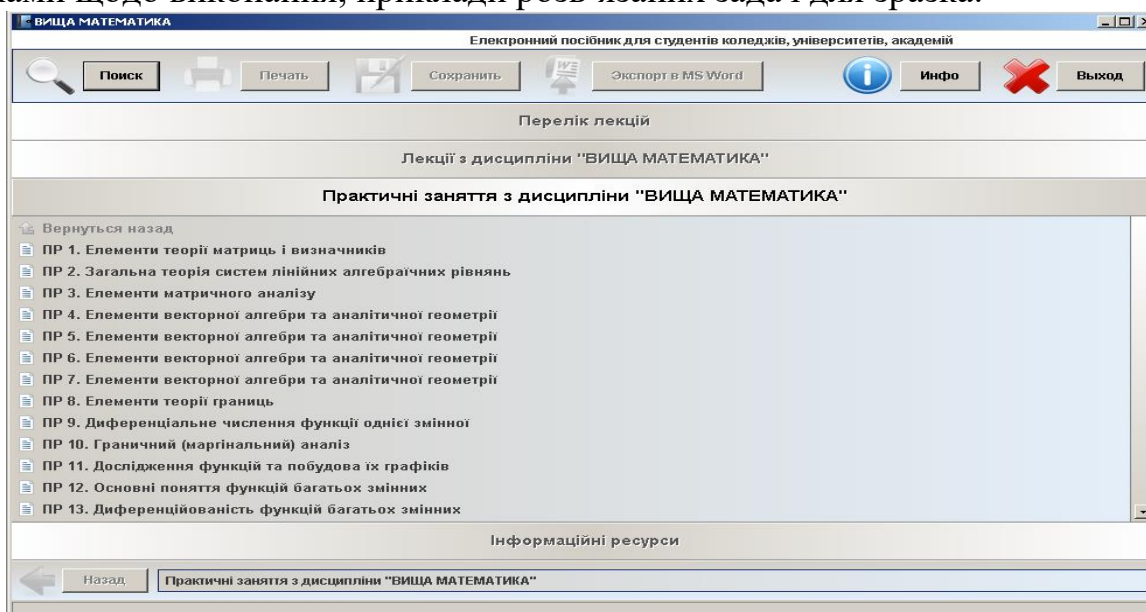
Лекційний блок

✓ Сторінка Лекції з дисципліни «Вища математика». Лекційний блок містить 25 тем лекцій, передбачених програмою

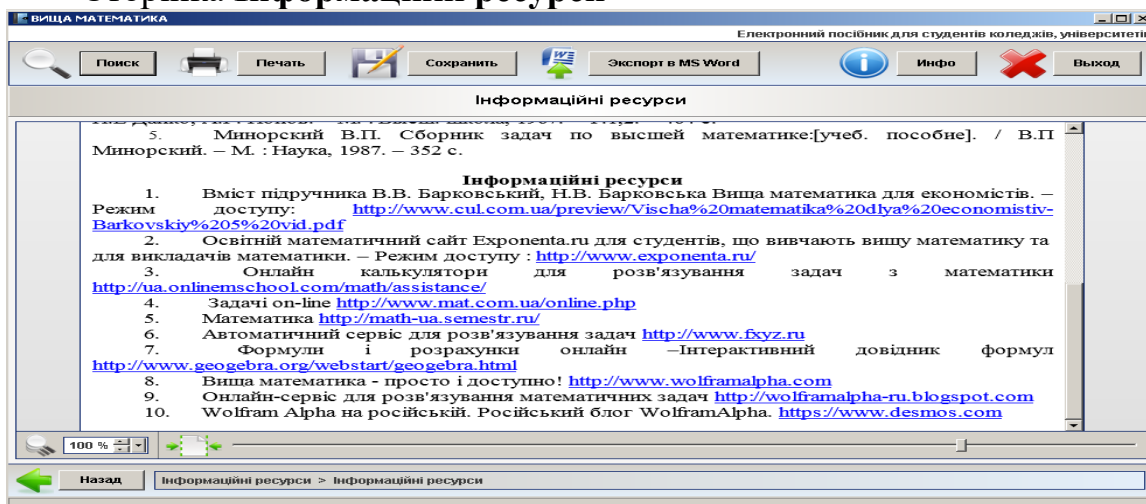

Блок практикуму

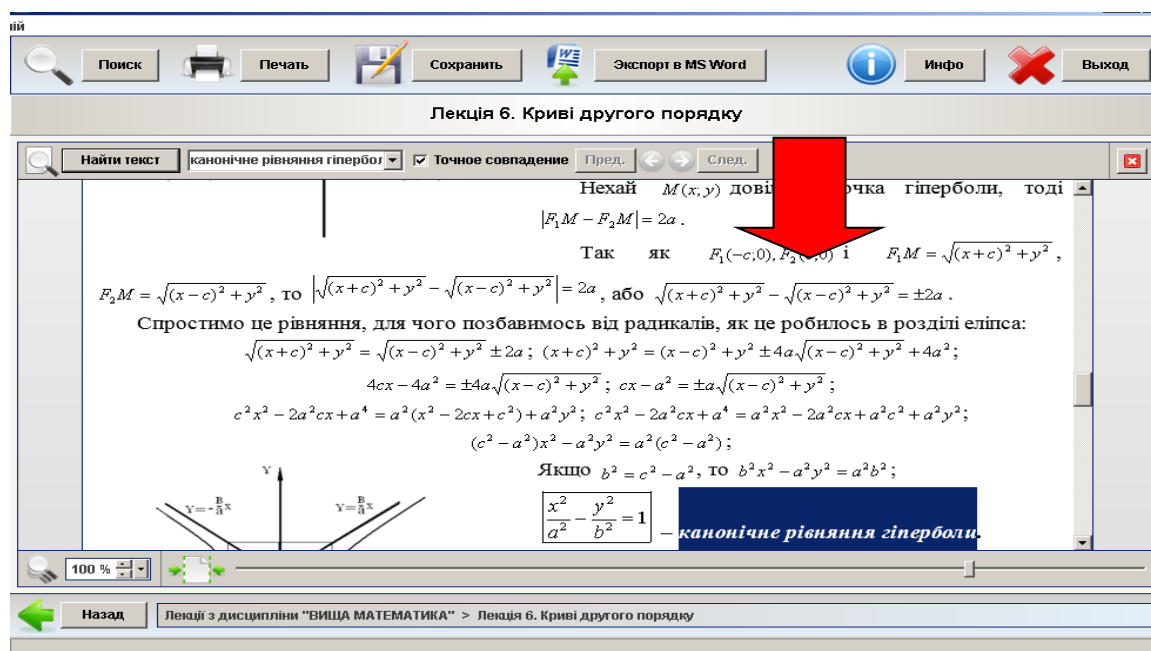
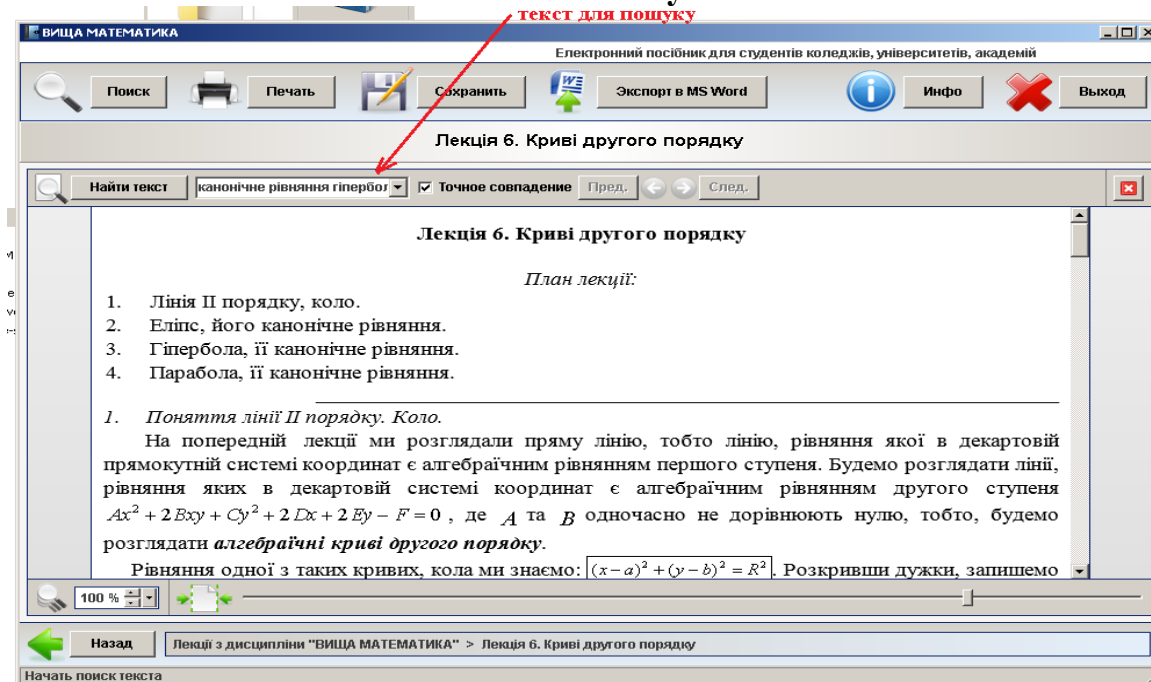
✓ Сторінка Практичні заняття з дисципліни «Вища математика» містить завдання практичних робіт до тем курсу із короткими методичними вказівками щодо виконання, приклади розв'язаних задач для зразка.

✓ Сторінка Інформаційні ресурси

Контекстний пошук в ЕП:

Список використаних джерел

1. Кононец Н. В. Методичні рекомендації щодо створення електронних посібників для викладачів вищих аграрних навчальних закладів І–ІІ рівнів акредитації [Електронний ресурс] / Н. В. Кононец. – 80 Min / 700 MB. – Немішаєве : Науково-методичний центр аграрної освіти, 2012. – (Бібліотека АКУП) – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97-2003. – Назва з контейнера.
2. Роберт И. В. Толковый словарь терминов понятийного аппарата информатизации образования / И. В. Роберт, Т. А. Лавина. – М. : ИИО РАО, 2006. – 88 с.

3. Рогоза М. Є. Економічна ефективність розробки електронних засобів навчання в аграрних коледжах [Електронний ресурс] / Рогоза М. Є., Кононець Н. В. // Матеріали IV Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конференції [«Економіка сьогодні: проблеми моделювання та управління»], (Полтава, 15–17 грудня 2014 р.). – Полтава : ПУЕТ, 2014. – Режим доступу: <http://probl-model-ta-uprav.2x2forum.com/t12-topic>

Едуард Анатолійович Кривошапка

*викладач електротехнічних дисциплін, викладач-методист,
Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної
академії, eak65@mail.ru*

ЛАБОРАТОРІЯ З ВІДДАЛЕНИМ ДОСТУПОМ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ТРАДИЦІЙНИМ МЕТОДАМ ПРОВЕДЕННЯ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Інноваційні методи навчання, які ґрунтуються на використанні останніх досягнень науково-технічної думки, на даному етапі розвитку сучасної освіти є вагомим чинником на шляху удосконалення сучасних методів навчання.

Подальший розвиток комп'ютеризації навчальних закладів та їх технічне оснащення, а також доступ до Інтернету дає можливість викладачу використовувати в повному обсязі його ресурси.

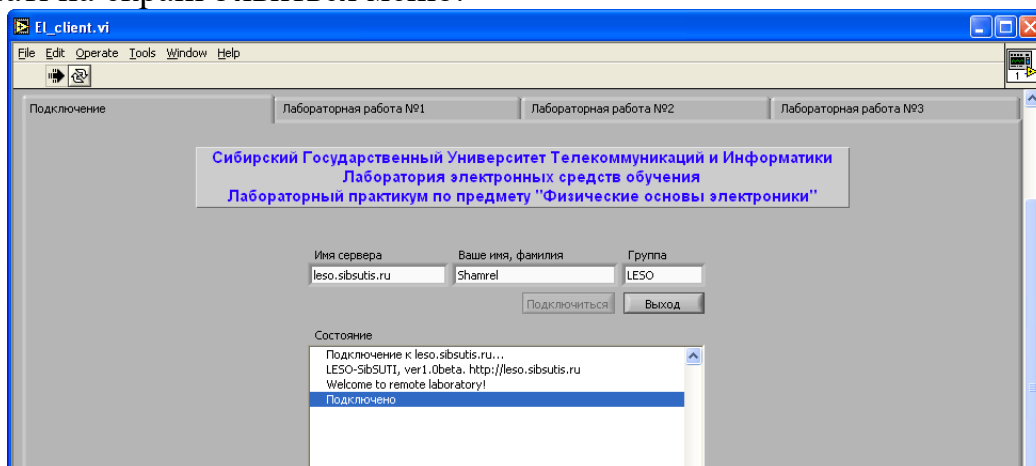
Одним із прикладів використання Інтернету є можливість проводити лабораторні заняття з дисципліни «Основи електроніки і мікросхемотехніки» за допомогою лабораторії з віддаленим доступом, які вже створені в навчальних закладах нашого північного сусіда – Росії. Прикладом є лабораторія віддаленого доступу Сибірського державного університету телекомунікації і інформатики, основним завданням якої є розробка лабораторних робіт з електротехнічних дисциплін для потреб дистанційної освіти, яка на даному етапі є актуальною для нашої країни (карантин 2009 року). Крім того, можливість проведення лабораторних робіт можна використовувати і в звичайному навчальному процесі при наявності комп'ютерних класів з доступом до ресурсів Інтернету, відсутності або застарілому обладнанні лабораторій з даній дисципліни.

На поточний момент у вищевказаному навчальному закладі в освітній процес впроваджено два комплекси лабораторного практикуму з курсів «Електроніка» і «Мікросхемотехніка». Студент, який навчається за програмою дистанційної освіти, може, перебуваючи в будь-якій точці планети, через глобальну мережу Інтернет, отримати доступ до реального обладнання та виконати лабораторну роботу. Необхідність створення таких лабораторій обумовлена тим, що інженерна освіта передбачає підготовку фахівців-практиків, які мають навички роботи з приладами, а також для експериментального закріплення пройденого матеріалу. Лабораторії з віддаленим доступом покликані не тільки дублювати лабораторний практикум очного навчання, але і дозволити працювати з унікальним дорогим обладнанням, ставити реальні експерименти з будь-якої точки земної кулі.

Ситуація різко змінилася з бурхливим розвитком мережі Інтернет. Канали зв'язку між комп'ютерами стали доступні, надійні і дешеві. І, як наслідок, віддалений доступ до досліджуваного об'єкта став застосовуватися в педагогічній практиці у вигляді лабораторій з віддаленим доступом для інженерної освіти. Тепер досліджуваний стенд може перебувати в стінах навчального закладу, а студент за допомогою ручок, важелів і індикаторів на екрані персонального комп'ютера може повною мірою виконувати експериментальні завдання.

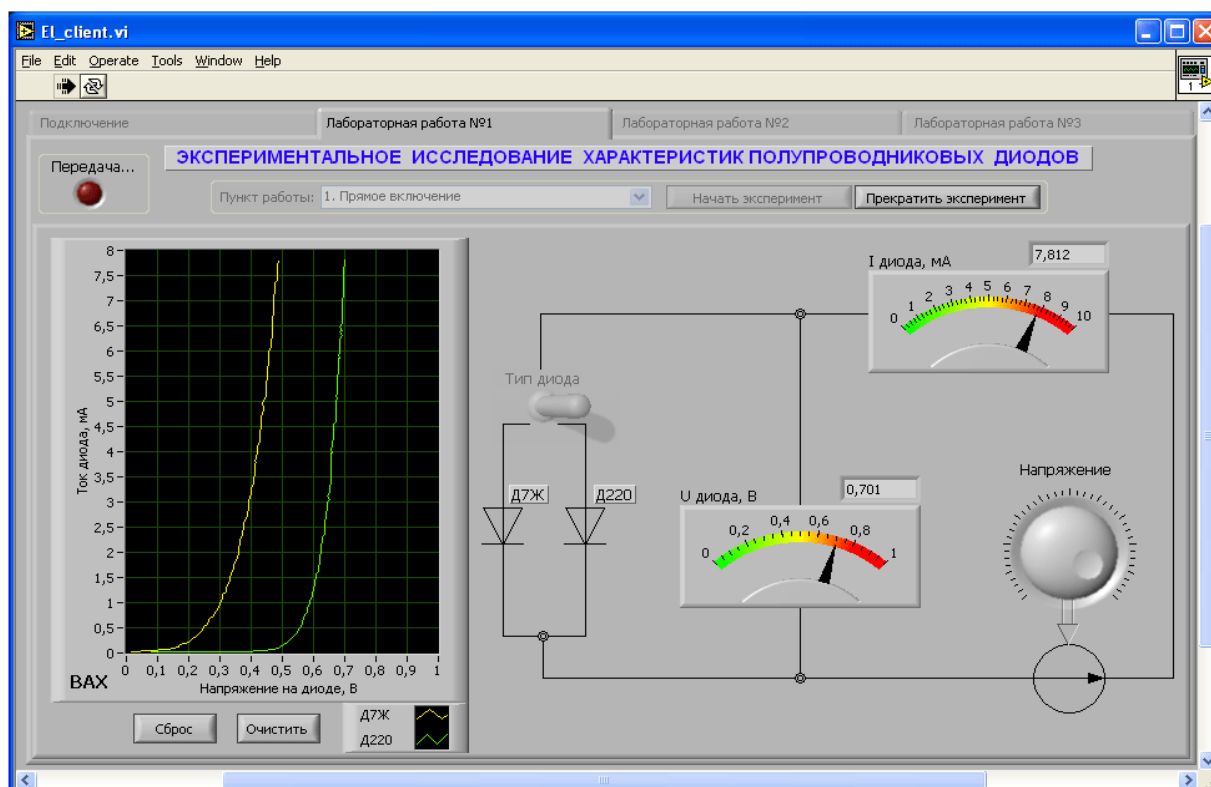
У педагогічній практиці експеримент ставиться в основному для перевірки теорії. Лабораторні практики для студентів покликані проілюструвати теоретичний матеріал, викладений на лекціях, довести його на практиці. Але модель не може служити критерієм істини. Експеримент над моделлю ілюструє лише те, що її автор добре розібрався в теоретичному матеріалі і вміє проілюструвати це у віртуальному середовищі, але вміння пояснити не дає гарантії точного результату. Інакше справа йде з лабораторіями з віддаленим доступом: незважаючи на те, що при виконанні лабораторних робіт дистанційно нібито присутнє відчуття нереальності того, що відбувається, результат роботи може бути критерієм істини, тому що він є об'єктивним.

На користь використання моделюючих програм у лабораторному практикумі можна віднести те, що студент паралельно освоєння основного курсу отримує навички використання спеціалізованого програмного забезпечення, що особливо важливо в умовах невинного зростання комп'ютеризації виробництва. Перевагою таких програм, а зокрема САПР, є звільнення студента від складних обчислень, заміна повсякденної роботи творчою. Фізичний експеримент дозволяє органічно зв'язати практичні та теоретичні проблеми технічних курсів в єдине ціле. Складне економічне становище в країні змусило перевести багато навчальні лабораторії на комп'ютерне моделювання, але сьогодні з'явилася альтернатива - лабораторії з віддаленим доступом. Розглянемо взаємодії елементів лабораторії на прикладі виміру характеристик напівпровідникового діода. Студент повинен запустити на своєму комп'ютері вільно розповсюджену програму LabView Run-Time 7.1 і клієнтську програму El_client.exe, яку можна безкоштовно скачати. У результаті на екрані з'явиться меню:

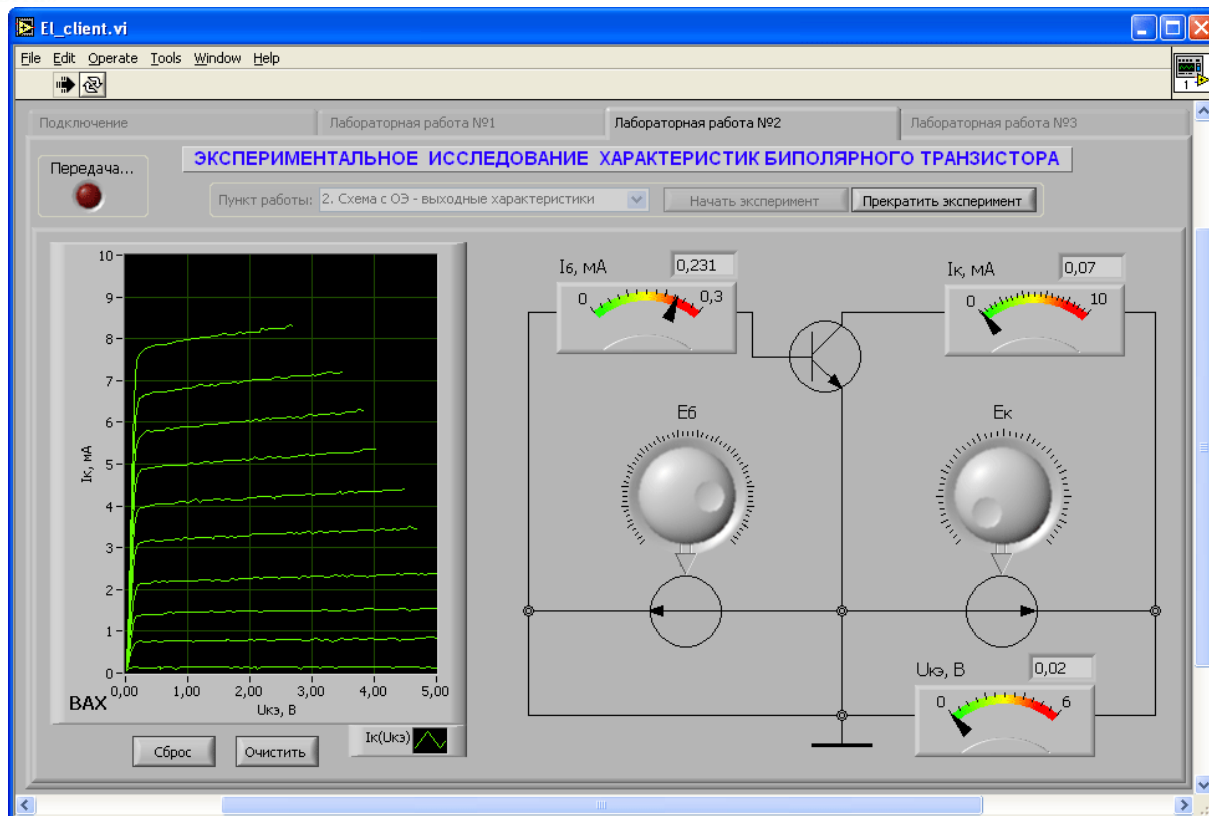
У цьому меню студент вводить ім'я сервера (www.leso.sibsutis.ru), до якого підключена віддалена лабораторія, прізвище та ім'я, номер навчальної

групи. Далі вибирається лабораторна робота № 1. У результаті з'явиться вікно зі схемою дослідження діода.

За допомогою тумблера до схеми вимірювання підключається один з діодів (кремнієвий або германієвий). У цьому випадку на віддаленому стенді відбудеться підключення відповідного реального діода. Далі за допомогою миші повертаючи ручку регулятора напруги, студент спостерігає за показаннями вольтметра і міліамперметра. При цьому в реальному масштабі часу (в режимі online) будується графік вольтамперної характеристики діода. Для порівняння характеристик різних діодів їх графіки можна побудувати на одному екрані. Результати експерименту студент копіює у свій звіт про виконану роботу.

На наступному малюнку зображено вікно лабораторної роботи з дослідження біполярного транзистора. У цій схемі використовується два регульованих джерела напруги. Джерело E_b служить для завдання фіксованого струму бази. При зміні джерела E_k відбувається побудова однієї характеристики. Для вимірювання сімейства характеристик слід послідовно задати декілька фіксованих значень струмів бази.

Згідно з розробленим протоколом передачі клієнт-сервер, клієнт спочатку посилає будь-яку команду, потім очікує, у цей час сервер обробляє команду і посилає відповідь (включаючи, якщо того вимагав запит, виміряні дані). Прийняті дані відображаються на екрані користувача. При розробці протоколу особливу увагу приділено мінімізації трафіку через Інтернет, так як багато студентів до цих пір працюють на повільних модемних лініях. Для зменшення затримок між прийомом команди і відправкою даних вимірювань алгоритм Нагла протоколу TCP / IP був відключений на стороні сервера.

Одним із завдань, поставлених перед лабораторією, була реалізація можливості паралельної роботи декількох студентів над різними пунктами лабораторних робіт. Рішення полягає в розподілі запитів від клієнтів за часом, наприклад, за рахунок використання неблокуючого сокета, у такому випадку черга запитів створюється засобами операційної системи. Завдяки цьому забезпечується загальна кількість одночасно працюючих за стендом студентів, але не менше десяти осіб. Для зручності контролю якості виконання лабораторної роботи студентом, сервер зберігає в спеціальну базу даних інформацію про те, хто, коли і які пункти лабораторних робіт виконав і скільки у нього пішло на це часу. Викладачеві ця інформація доступна через web-інтерфейс.

Результати тестів показали, що навіть при самому інтенсивному використанні каналу Internet клієнтською програмою (наприклад, при виконанні пункту «Випрямляч»), його завантаженість не перевищує 3 кб / сек, а затримки між відправленням вихідних даних і отриманням результатів вимірювань практично повністю визначаються затримками самого каналу. Це дозволяє ефективно виконувати лабораторні роботи через низькошвидкісні

модерні з'єднання і навіть отримати якісну роботу при використанні мобільної інтернет-технології GPRS .

Отже, на мою думку, мережа Інтернет, якою постійно користується велика кількість наших студентів, може служити не тільки джерелом теоретичних відомостей, але й могутнім помічником викладачеві при проведенні лабораторних занять, а також для самостійної дослідницької діяльності студентів.

Список використаних джерел

1. Жариков М.С., Шауэрман А.А., Попов Н.В. "Комплекс лабораторных стендов для дистанционного обучения" // Сборник тезисов докладов Всероссийской студенческой научно-практической конференции "Информационные технологии в мире коммуникаций"-М.: МТУСИ, 2007.

2. Журавлева О.Б., Крук Б.И. Соломина Е.Г. Управление Интернет-обучением в высшей школе// под ред. Б.И. Крука. – Новосибирск: «Веди», 2005.

3. Соловов Александр Васильевич. Виртуальные учебные лаборатории в инженерном образовании. Статья опубликована в сборнике статей "Индустрия образования". Выпуск 2. - М.: МГИУ, 2002.

Юлія Анатоліївна Маслюченко

*студентка факультету фізики, математики та інформатики,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
umaslucenko@gmail.com*

Надія Миколаївна Стеценко

*кандидат педагогічних наук, доцент, Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА MOODLE ЯК ЗАСІБ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

З активним плином часу суспільство ставить все нові і нові вимоги, особливо перед системою освіти. Наявність мережі Інтернет та веб-сайтів дала змогу використовувати їх з метою покращення процесу та результатів навчання. Поняття дистанційного навчання на сьогоднішній день вже не є новим і більшість навчальних закладів України налагоджують та удосконалюють системи дистанційного навчання для своїх студентів на різних платформах. Для Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини такою платформою є Moodle.

Середовище Moodle є безкоштовним і слугує для управління навчанням та дистанційного зв'язку між викладачами та студентами. Електронна адреса сайту: <http://dls.udpu.org.ua>. Незареєстровані користувачі зможуть побачити зліва зверху емблему університету та точний час, справа – календар, анонси подій та навігація по сайту. Вони можуть переглянути ієрархічну структуру даних, а саме: перелік факультетів, кафедр, навчальних дисциплін, які викладає окрема кафедра і для кожної дисципліни – її викладачі та мета курсу.

Для зареєстрованих користувачів доступні форуми, анонси новин та майбутніх подій, календар, на якому для студентів помічені кінцеві терміни

здачі завдань з того чи іншого предмету. У кожного студента є своя персональна сторінка, на якій зліва розміщені категорії курсів, розділені по факультетах, а справа – персональні дані, час і дата останнього входу, особисті повідомлення і т.д. У розділі «Мої курси» розміщено перелік навчальних дисциплін, до яких він прикріплений. Для кожної навчальної дисципліни існує окрема сторінка, на якій викладач розміщує інформацію для опрацювання та завдання для перевірки навчальних досягнень. На сайті також є журнал оцінок, у якому викладач виставляє оцінки за навчальну діяльність і студент може переглянути оцінки, отримані як за окремий вид діяльності, так і загальну суму балів, отриманих за всі види діяльності. Після вивчення курсу викладачі зазвичай відкріплюють студентів, що вже опрацювали цей матеріал і приєднують нових студентів.

Весь навчальний матеріал з кожного предмету структурований за модулями та темами, у кожній з яких міститься лекційний матеріал, план семінарських та практичних занять, інструкція до виконання лабораторних робіт, список літератури для успішного опрацювання теми та поточний і підсумковий контроль. Види завдань для тестування різноманітні: вибір однієї чи кількох правильних відповідей, встановлення відповідностей або ж вільна відповідь. Типи оцінювання теж можуть бути різними, за бажанням викладача: обмежена чи необмежена кількість спроб, наявність однієї оцінки при єдиній спробі або ж краща оцінка при можливості кількох спроб.

Особливістю розробки тестів є те, що після їх проходження можна переглянути, на які питання були дані правильні чи неправильні відповіді, а також побачити, яка саме відповідь є правильною. Це є досить зручним для поточного контролю, адже студенти мають змогу визначити, на які питання теми їм варто звернути увагу. Підсумкові тести є доступними лише певний час, наприклад кілька годин, мають зазвичай одну спробу і обмеження в часі у кілька хвилин, залежно від кількості питань.

У процесі перевірки викладачами робіт студентів, вони можуть залишати коментарі стосовно роботи чи відправити завдання для доопрацювання. Для студентів досить зручним є наявність персональної сторінки, яка містить не тільки особисту інформацію, а й місце для збереження навчальних робіт як чернеток, без відправлення на перевірку. Розміщуючи завдання, викладачі зазвичай пишуть короткі методичні рекомендації для їх виконання: бажаний обсяг відповіді, тощо.

Середовище Moodle корисне не лише як засіб навчання студентів заочної форми навчання, а і як підтримка очної форми навчання. Для студентів стаціонару зручно користуватися, розміщеним у системі дистанційного навчання матеріалом, який виноситься на самостійне опрацювання (з окремих предметів – це дві третини від усього обсягу дисципліни). Важливим є те, що для кращого засвоєння навчального матеріалу є можливість працювати у зручному темпі. Дистанційне навчання дає змогу студентам у будь-який час і з будь-якого місця, де є покриття Інтернет, не лише мати доступ до навчальних матеріалів, а й отримувати професійну допомогу викладачів та методистів. Електронна освіта із наявністю різноманітних відеоматеріалів, презентацій,

рисунків урізноманітнює навчання і робить його захоплюючим пізнавальним процесом.

Олег Юрійович Шишка

*здобувач наукового ступеня кандидата педагогічних наук,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України,
shyshka.oleg@gmail.com*

ПЛАТФОРМА HAMARIN ЯК ЗАСІБ РОЗРОБЛЕННЯ ПРОГРАМНО-ІМІТАЦІЙНИХ ТРЕНАЖЕРІВ

Доповідь присвячена висвітленню інформації про основні можливості програмної платформи Hamarin. Освітлено основні переваги вказаної платформи перед іншими кросплатформовими продуктами. Визначено передумови до використання платформи Hamarin під час розроблення програмно-імітаційних тренажерів.

Використання програмно-імітаційних тренажерів має суттєві переваги, основними з яких слід вважати[1]:

- навчальне моделювання робочих процесів з використанням комп'ютерних засобів потребує менших фінансових затрат порівняно із застосуванням реальних технічних засобів майбутньої професійної діяльності;
- моделювання імітаційних процесів дає змогу демонстраційно наблизитися до умов майбутньої професійної діяльності;
- упровадження програмно-імітаційних тренажерів у навчальний процес забезпечує багаторазове повторення експериментальних дій над технічними засобами.

Таким чином, перед педагогом постає актуальне завдання щодо впровадження у навчальний процес вищезазначених інформаційно-комінукаційних технологій, а саме, програмно-імітаційних тренажерів[2]. При цьому існує три шляхи вирішення поставленого завдання: розроблення нових програмно-імітаційних тренажерів, впровадження існуючих тренажерів у навчальний процес, комбінований. У рамках проведених досліджень було розглянуто варіант самостійного розроблення програмно-імітаційного тренажера. Реалізація вказаного підходу зводиться до створення програмного забезпечення.

Враховуючи сучасні тенденції розвитку комп'ютерної техніки, основною з яких вважається мобільність, доцільним є можливість використання не лише комп'ютера але і мобільних пристроїв для проведення навчального процесу. З огляду на це доцільним вважається використання кросплатформових програмних продуктів. Використання такого роду програмних платформ дозволяє суттєво зменшити часові затрати на розроблення програмного забезпечення, яке планується до використання на декількох платформах (наприклад, комп'ютер із операційними системами Windows, Linux, мобільні пристрої та планшети із операційними системами Android, iOS, WindowsPhone).

Основними кросплатформовими технологіями на сьогодні слід вважати: Appcelerator Titanium, Kony Platform, Adobe PhoneGap, IBM Worklight, Telerik

Platform, Xamarin. У ході проведених досліджень було встановлено, що використання платформи Xamarin під час створення програмно-імітаційних тренажерів супроводжується низкою переваг, основними з яких слід вважати:

- можливість використання програмного середовища розроблення програмного забезпечення Microsoft Visual Studio;
- доступ до усіх апаратних функцій мобільних пристроїв;
- використання мови програмування C#;
- підтримка широкого спектру пристроїв для програмування (у тому числі Google Glass);
- можливість автоматизованого тестування розроблених програмних додатків за допомогою хмарної технології Xamarin Test Cloud;
- існування великої кількості готових компонентів.

Таким чином, з огляду на вищезазначені переваги платформи Xamarin перед іншими кросплатформовими технологіями, на думку автора, вказана програмна платформа може бути успішно використана як засіб розроблення програмно-імітаційних тренажерів.

Список використаних джерел

1. Довженко В. Н. Автоматизация процесса оценки обучающихся на тактических тренажерах [Текст] / В. Н. Довженко, С. Ю. Реньш, Н. А. Шустова // Программные продукты и системы. 2013. № 2. С. 94 – 97.
2. Забродська Л. М. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в освіті : навч.-метод. посібник / Л. М. Забродська : НАПН України. Ун-т менедж. освіти. каф. інформ. і комунікац. технологій. – К., 2011. – 120 с.

Ірина Олександрівна Солошич

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри «Екологічна безпека та організація природокористування», Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, solo_ira@mail.ru

Світлана Іванівна Почтовюк

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри «Інформатика та вища математика», Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, vsegda22@yandex.ru

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ- ЕКОЛОГІВ

Розвиток комп'ютерних технологій сприяє становлення принципово нової освітньої системи, що може забезпечити процес підготовки майбутніх фахівців-екологів (МФЕ), сприяючи формуванню їх високої інформаційної культури.

Сучасна педагогічна ситуація обумовлює перехід від традиційних форм навчання до інноваційних. В основі навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) – навчання на нових технологічних принципах, специфічні підходи яких пов'язані з необхідністю використання електронних засобів.

Констатуючий етап нашого дослідження показав, що традиційна система підготовки МФЕ не достатньо впливає на розвиток творчої активності студентів, виявлення їх індивідуальності та інтенсифікації освоєння знань. Екстенсивна організація навчального процесу, орієнтована на студента із середніми здібностями, не сприяє розвитку професійного інтересу до набуття знань і формуванню навичок використання інноваційних засобів у ході самостійної підготовки.

Разом з тим немає достатньої ясності і в питанні застосування в педагогічному процесі ВНЗ як засобу навчання ІКТ, виступаючи і як методичний засіб інтенсифікації навчання, і як об'єкт пізнання.

Проведене опитування серед викладачів показав, що більшість з них (81 %) переконані в тому, що існуюча система методичного забезпечення навчального процесу при підготовці МФЕ достатньою мірою не може вирішити проблему інформатизації. Одна з головних причин полягає у тому, що в розроблених дидактичних підходах основна роль відводиться викладачеві як основному носію знань. У зв'язку з цим необхідно інтенсифікувати методичну систему в аспекті інформатизації навчання, що сприятиме активізації пізнавального інтересу МФЕ до професійної діяльності, обумовленої інтеграційними процесами, які відбуваються в їх практичній діяльності.

Комп'ютерна грамотність МФЕ в основному базується на тих знаннях, які він набуває в ході вивчення дисципліни «Екологічна інформатика», де ідея концепції забезпечення комп'ютерної грамотності визначається формуванням основних її компонентів та інформаційної культури, яка може розглядатися у зв'язку з рівнем розвитку суспільства, характеристиками мислення особистості та сприяє усвідомленню необхідності використання ІКТ у майбутній професійній діяльності.

Питаннями створення методики викладання дисциплін з використанням ІКТ присвячені роботи Ю.В.Горошка [1], М. І.Жалдака [2], І. О. Солошич, Д. О. Державець [3] та ін.

Спираючись на відому тезу теорії пізнання про формування понять шляхом активної розумової діяльності, кращою методикою навчання буде така, де організована дидактично обґрунтована самостійна діяльність студента.

Найбільш важливими етапами цього процесу є: мотивація, яка виходить із отримання майбутньої професійної діяльності студента, тобто усвідомлення того, що ефективність роботи фахівця також залежить від рівня його інформаційної культури; план освоєння програмних засобів, як базового елементу ІКТ, з орієнтацією на самостійну діяльність студента і активізацію пізнавальної діяльності; наявність засобів самоконтролю, що сприяє підвищенню якості знань за допомогою ІКТ; узагальнення і осмислення призначення і функціональних можливостей ІКТ, що вивчаються; застосування набутих знань і вмінь на практиці. Таким чином, методика навчання, спрямована на вдосконалення активізації пізнавальної діяльності МФЕ, а вдосконалення у нього самостійних навичок роботи повинна ґрунтуватися на зазначених вище процесах. З цією метою нами у навчальному процесі використовуються прикладні комп'ютерні програми, розроблені з метою

формування інформаційної культури, спрямованої на розвиток розумової діяльності студента, ефективності та результативності навчання.

Враховуючи практичну спрямованість дисциплін з використанням ІКТ при підготовці МФЕ, цей аспект навчання набуває специфічних особливостей. Фундамент комп'ютерної грамотності бакалавра, напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування», закладається на початковому етапі навчання при вивченні дисциплін «Інформатика і систематологія» (1 курс, 2 семестр), «Обчислювальна техніка та основи програмування» (2 курс, 1 семестр). При визначенні цілей і завдань засвоєння студентами ІКТ слід виходити з функції фахівця у професійній сфері, створюючи діяльнісні моделі екологів. У відповідності до прийнятої концепції екологічної освіти ці моделі слід розробляти із зазначенням переліку функцій, типів діяльності, знань, умінь і навичок.

Зазначені переліки повинні бути структуровані за блоками: професійному, з використанням ІКТ, соціально-гуманітарному. Технологія побудови моделей діяльності МФЕ в більшій своїй частині повинна бути реалізована за допомогою наступних задач: вдосконаленню процесу підготовки МФЕ на основі системного використання ІКТ, перегляду організаційних форм навчальної діяльності, розробки пакету навчально-методичної документації, що враховують специфічні особливості професійної діяльності; необхідно вивчення питань забезпечення процесу підготовки МФЕ методологією та практичними рекомендаціями формування якостей фахівця, що характеризуються здібністю розробляти і максимально використовувати сучасні ІКТ.

Інтенсивність використання викладачами та студентами ІКТ в процесі навчання включає основні групи напрямків:

1) інформаційну підтримку прийняття рішень, з селективним відбором даних, їх угрупованням і сортуванням в заданому порядку, відображенням у наочній графічній формі та ін.;

2) геоінформаційних систем (ГІС) різного призначення (землекористування, загальної екологічної обстановки, забрудненості водних об'єктів, ґрунтів і повітря різними токсикантами та ін.) Більшість ГІС включає в себе графічне представлення просторової інформації у вигляді окремих «шарів» (які можна довільно комбінувати один з одним) і деяку довідкову (текстову і числову) інформацію по об'єктах, яку можна використовувати для селективного відбору. В рамках навчального процесу мова йде в основному про використання готових ГІС, а не про їх створення або коригування. Особливо відзначимо популярну систему 2Gis (дубль-ГІС), яка дозволяє здійснювати аналіз місць розташування підприємств, що забруднюють навколишнє середовище, проходження транспортних потоків та зіставляти дані з експериментальною інформацією;

3) комп'ютерні системи статистичної обробки інформації, включаючи біологічну та екологічну, наприклад пакети Statistika, Statgraphics, SPSS та ін., більшість яких носять комерційний характер і досить дорогі, а скорочених навчальних версій у них немає. Однак просту статистичну обробку можна реалізувати і з використанням засобів загальнопоширених «електронних

таблиць», в більшості яких для цієї мети є спеціальні групи функцій. Для MS Excel можлива установка та спеціального «пакету аналізу», що дає можливість додаткової статистичної обробки;

4) імітаційне моделювання (ІМ) екологічних і пов'язаних з ними систем і процесів (готові програми ІМ, у т. ч. класів FreeWare і Creative Common (їх безкоштовне використання носить цілком легальний характер), які використовуються для аналізу екологічних процесів у формі систем диференціальних рівнянь, калібрування коефіцієнтів у вибраних моделях, прогнозування екологічних ситуацій при різних параметрах прийнятих рішень і вибирати оптимальні рішення;

5) використання комп'ютерної графіки для представлення результатів ІМ, що може включати в себе застосування стандартних програм (наприклад, вбудованих засобів графіки для MS Excel або автономних програмних засобів типу Surfer). Для навчальних цілей графічне представлення результатів ІМ переважно перед табличним;

6) вироблення оптимальних рішень (включаючи екологічні) в «ігрових ситуаціях» з використанням ІКТ для виконання розрахунків. До цього класу належать, зокрема, завдання типу «ігор з природою», включаючи моделювання варіантів «дій природи» з урахуванням стохастичних факторів. Такі завдання у ВНЗ вивчаються зазвичай в курсах «Теорія прийняття рішень» і «Ріскалогія», рідше «Управлінські рішення»;

7) використання «експертних систем» (ЕС), під якими розуміються «бази знань», сформовані у формалізованій формі знання, отримані у фахівців з екології. Відзначимо, що більшість існуючих ЕС видають не певне рішення, а сукупність можливих рішень із зазначенням їх переваги або ймовірності. З їх числа МФЕ може самостійно вибрати оптимальне, з урахуванням додаткової інформації, яка не відображена в базі знань ЕС для демонстраційних цілей;

8) застосування ІКТ для тестування у вигляді сукупності тестових завдань із закритою формою відповідей, що дозволяють перевірити в основному формальну сторону засвоєння матеріалу студентами і, на жаль, не забезпечують оцінку можливостей творчого мислення, нестандартних рішень.

Застосовані засобів ІКТ в процесі навчання МФЕ дозволяють підвищити ефективність та результативність навчання за допомогою удосконалення реалістичності відтворення екологічної ситуації, імітаційного моделювання «поведінки» навколишнього середовища з урахуванням стохастичних факторів.

Список використаних джерел

1. Горошко Ю. В. Система інформаційного моделювання у підготовці майбутніх учителів математики та інформатики дис ... док. пед. наук : 13.00.02 / Юрій Васильович Горошко. – К., 2013. – 350 с.

2. Жалдак М. И. Система подготовки учителя к использованию информационной технологии в учебном процессе дис. ... в форме науч. докл. доктора пед. наук: 13.00.02 / Мирослав Іванович Жалдак. – М., 1989. – 48 с.

3. Солошич І. О. Використання інформаційних технологій в процесі формування екологічної компетентності у майбутніх інженерів під час вивчення економічних дисциплін / І. О. Солошич, Д. О. Державець // Збірник наукових праць XXII Міжнародної науково-практичної конференції студентів,

аспірантів та молодих учених «Актуальні проблеми життєдіяльності суспільства». – Кременчук: КрНУ, 2015. – С. 343-344.

Олена Аркадіївна Смалько

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, olena.sm@i.ua

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ ДІТЕЙ У ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ СИСТЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ І ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Інформаційно-комунікаційні технології продовжують впроваджуватись в усі ланки освіти зокрема внаслідок тенденційних змін, що вносяться у закон України "Про дошкільну освіту" [1], а також у відповідності з новим Державним стандартом початкової загальної освіти [2].

Сучасні засоби мультимедійних технологій мають величезний потенціал, який за умови методично обґрунтованого використання у навчально-виховному процесі може створити благодатний ґрунт для розвитку пізнавальної та емоційної сфери кожної дитини. Саме тому дуже важливо впродовж підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів і вчителів початкових класів навчити їх знаходити, вибирати і використовувати у своїй подальшій професійній діяльності корисні мультимедійні, навчально-ігрові та інтерактивні програмні засоби, що сприятимуть розвитку у дітей мовлення, пам'яті, уваги, спостережливості, фантазії, логічного і творчого мислення.

Звісно, серед усього різноманіття мультимедійного контенту, доступ до якого відкривається через телебачення, Інтернет та інші засоби інформаційних технологій, можна знайти багато шкідливого, що викривляє оточуючу дійсність, підміняє красу світу потворністю, надто спрощено змальовує стосунки між людьми, часом наповнює їх надмірною пародійністю і навіть жорстокістю. Перегляд таких електронних інформаційних ресурсів аж ніяк не сприятиме позитивному вихованню і духовному зростанню дитини, тому педагог повинен вміло відсіювати подібний шкідливий контент, не допускаючи його перегляду дітьми.

Варто відмітити, що останнім часом все більше з'являється україномовних мультимедійних ресурсів для дітей. Зокрема мовлення українською мовою (у тому числі через Інтернет) ведуть такі дитячі телеканали як "Малютко TV" (<http://malyatko-tv.com.ua>), "ПлюсПлюс" (<http://plus-plus.tv>), "Піксель TV" (<http://pixelua.tv>). Багато озвучених українською мовою мультиків показує розважальний телеканал "QTV" (<http://qtv.ua>), є вони і на дитячому кримсько-татарському телеканалі "Lâle" (<http://www.ct.fm/lale.php>).

В україномовному сегменті Інтернету окрім оцифрованих аудіоказок, розважальних мультиків та ігор можна знайти чимало розвиваючої мультимедіа продукції для дітей. Зокрема, інфосфера країни поповнюється україномовним цифровим контентом завдяки різноманітним проектам, що об'єднують патріотично налаштованих педагогів і професіоналів ІТ-профілю. Наприклад,

Благодійним фондом "MagneticOne.org" започатковано проект "Освіта дитини XXI століття" по створенню єдиної бази повчальних казок, мультфільмів, пісень, розвиваючих анімаційних матеріалів. Значну їх кількість можна знайти у відеоблозі (<https://www.youtube.com/channel/UCYEA0vxmjI8FynI4QRqf64g>), де вони дуже зручно розташовуються у списках відтворення за віковими категоріями (рис. 1).

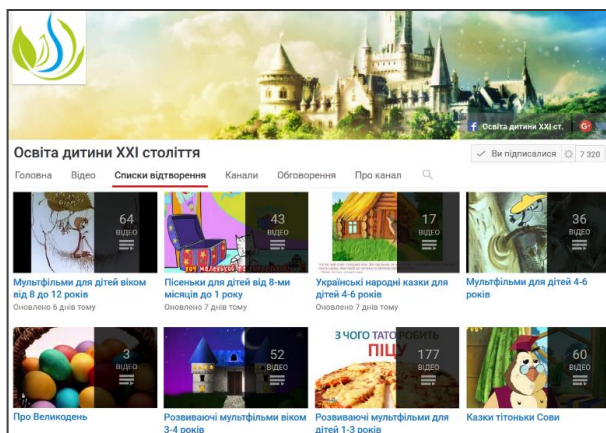

Рис. 1. Деякі списки відтворення відеоблогу "Освіта дитини XXI століття"

У рамках проекту "Віртуальна школа", який також розвивається командою "MagneticOne.org", створюються українською мовою короткі навчальні відеоуроки для учнів початкової школи (за допомогою креативних вчителів, студентів та самих учнів) (рис. 2). Безплатний доступ до них можна отримати за URL-адресою <https://www.youtube.com/channel/UCEiSptalS5XIFcGvQV12gMA>.

Рис. 2. Скріншоти відеоматеріалів з YouTube-каналу "Віртуальна школа"

Окремі небагато українці створюють авторські сайти, блоги, YouTube-канали і сторінки у соцмережах, на яких розміщують добірки україномовних казок, пізнавальних мультфільмів, легенд, дитячих пісень, загадок, віршів, розмальовок (зокрема, у флеш-форматі), інших корисних відеоматеріалів для розвитку і навчання дітей (рис. 3).

Іноколи серед таких ентузіастів можна знайти і розробників корисного мультимедійного контенту. Наприклад, на YouTube-каналі "Olja.TV" (<https://www.youtube.com/user/OljaTivi>) автори розміщують велику кількість розроблених за власними сценаріями повчальних відеоуроків.

Використовуючи засоби створення анотацій і підказок, які можна накладати на відеозаписи, розміщені на сайті відеохостингу YouTube, є

можливість зробити їх інтерактивними. Саме так безпосередньо на YouTube-каналі окремі зареєстровані там користувачі-професіонали створюють інтерактивні ігри для дітей, у тому числі навчального призначення (рис. 4)

Рис. 3. Україномовні сайти <http://peri.com.ua>, <http://kazkar.info> та <http://soroka-vorona.info> з корисним для дітей контентом

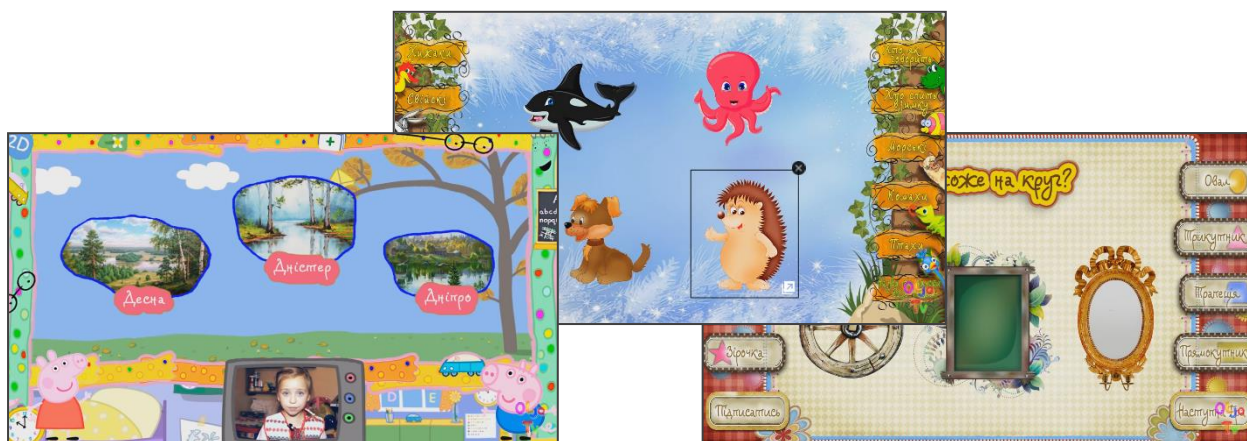

Рис. 4. Скріншоти деяких навчальних інтерактивних ігор відеоблогу "Ojja.TV"

Відеоканал YouTube "САДОЧОК ТБ", який наповнює розвиваючими мультфільмами і передачами для дітей на українській мові творча група "KopinFilm" (<https://www.youtube.com/channel/UChh2l32CcppPIShTYZ0Hwemw>), також може стати у пригоді батькам і педагогам під час навчання та виховання малюків (рис. 5).

Рис. 5. Приклади навчальних матеріалів, розміщених у відеоблозі "САДОЧОК ТБ"

Надзвичайно позитивними та барвистими мультимедійними матеріалами наповнено відеоблог "З любов'ю до дітей", що створюється у співпраці з

Українською греко-католицькою церквою (рис. 6). Розміщено його на YouTube-каналі за адресою <https://www.youtube.com/user/SonechkoProject>.

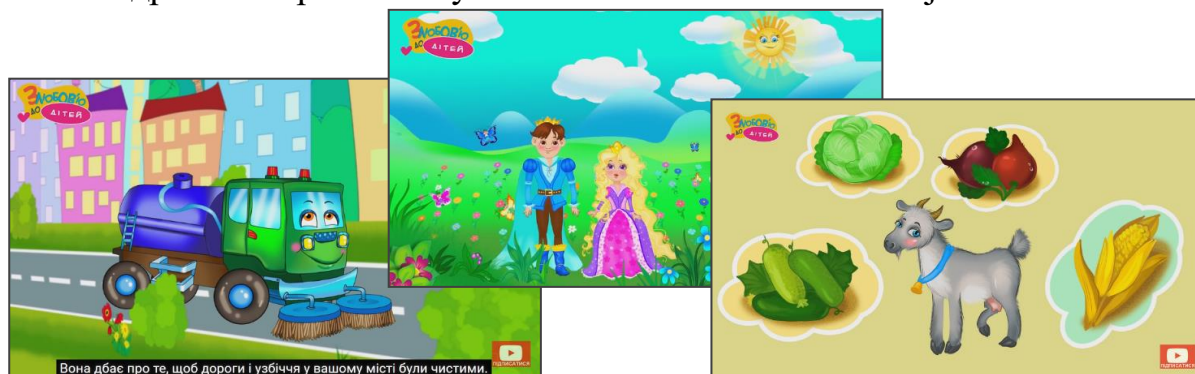

Рис. 6. Скріншоти деяких мультиплікаційних матеріалів відеоблогу "З любов'ю до дітей"

Не можна не згадати численні диски CD-ROM польської фірми "Aidem Media" з барвистими пізнавально-розвиваючими іграми, веселими віршами, загадками і вікторинами для дітей, локалізовані українською мовою (рис. 7).

Рис. 7. Сцени з компакт-дисків фірми "Aidem Media"

"Красуня і чудовисько", "Білосніжка і сім гномів", "Русалонька" та "Снігова королева"

Вітчизняною компанією "АТЛАНТИК" кілька років тому також випущено серію мультимедійних дисків для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку "Дитяча колекція". Вони містять привабливо оформлені та гарно озвучені навчально-ігрові програми з корисними тематично підібраними і адаптованими для сприйняття дітьми відомостями, ребусами, кросвордами, загадками (рис. 8).

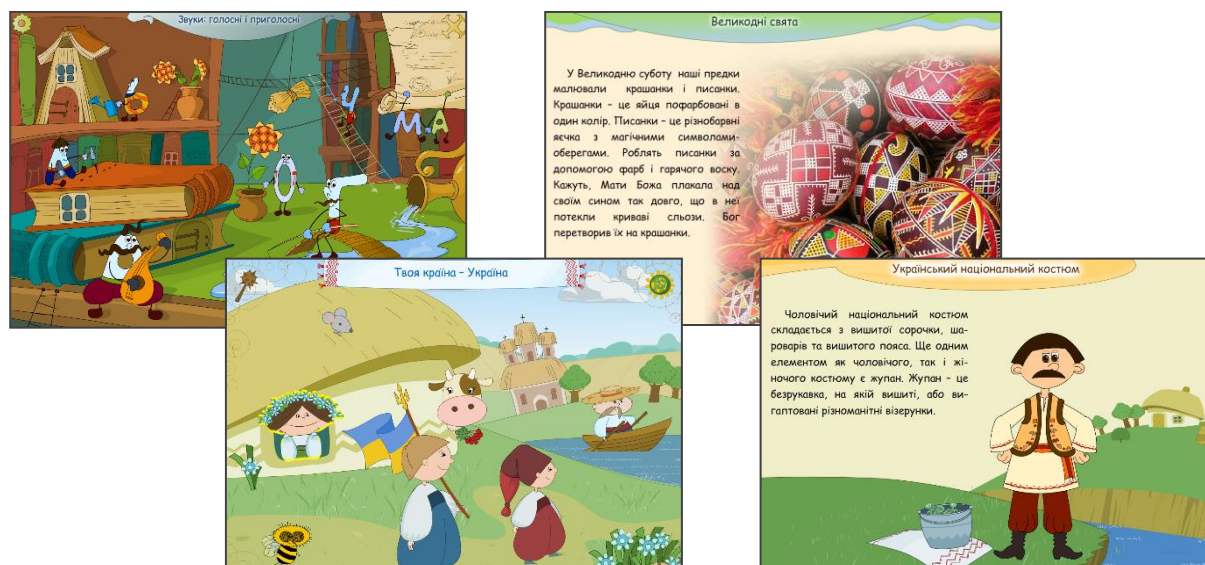

Рис. 8. Приклади скріншотів з серії дисків "Дитяча колекція" компанії "АТЛАНТИК"

Аніматори української студії "Primus Animation" реалізують оригінальний проект "Чарівні кулі" для найменших діточок, в рамках якого розробляються короткі мультфільми, впродовж яких на екрані комп'ютера під веселу музику звичайні пластилінові кульки виліплюються у якийсь предмет чи тваринку (рис. 9). Унікальна серія розвиваючих сюжетів допомагає навчити дитину розпізнавати різні об'єкти та істоти, моделі яких дитина разом із дорослими може виліпити з пластиліну. Відео автори розміщують в Інтернеті за URL-адресою https://www.youtube.com/channel/UCGjq8y_nEqXdyikNXq8ARrw.

Рис. 9. Приклади деяких пластилінових фігур, виліплених з пластиліну

Варто пригадати ще один український анімаційний казково-пізнавальний мультиплікаційний проект, виконаний переважно у техніці пластилінової анімації, який може зацікавити не лише дітей, а і дорослих, — мультсеріал "Моя країна — Україна". Створено його студією "Новаторфільм" за підтримки Державного агентства України з питань кіно. У кожному сюжеті мультсеріалу його головні герої Сашко Лірник і Кіт Воркіт відкривають глядачам нові грані історії і традицій нашої країни (рис. 10). Перегляд подібних мультиків дітьми сприяє національно-патріотичному їх вихованню, формуванню у них гордості за свою країну. На жаль поки-що подібних мультимедіа ресурсів дуже бракує.

Рис. 10. Зразки сцен з мультсеріалу "Моя країна — Україна"

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти. — Режим доступу: URL: osvita.ua/doc/files/news/301/30154/Comp_d_o.doc. — Назва з екрана.
2. Державний стандарт початкової загальної освіти. — Режим доступу: URL: <http://mon.gov.ua/content/Освіта/derj-standart-pochatk-new.pdf>. — Назва з екрана.

Інна Петрівна Остахова

викладач інформатики, спеціаліст II категорії, Державного професійно – технічного навчального закладу «Полтавського вищого професійного училища імені А. О. Ченігу», inna.ostakhova@mail.ru

СУЧАСНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Інформатизація суспільства - це глобальний соціальний процес, особливість якого полягає в тому, що домінуючим видом діяльності в сфері суспільного виробництва є збір, накопичення, продукування, обробка, зберігання, передача та використання інформації, здійснювані на основі сучасних засобів мікропроцесорної та обчислювальної техніки, а також на базі різноманітних засобів інформаційного обміну.

Інформатизація суспільства забезпечує:

- Активне використання постійно розширюючогося інтелектуального потенціалу суспільства, сконцентрованого в друкованому фонді, і науковій, виробничій та інших видах діяльності його членів;
- Інтеграцію інформаційних технологій в наукових та виробничих видах діяльності, ініціюючій розвиток всіх сфер суспільного виробництва, інтелектуалізацію трудової діяльності;
- Високий рівень інформаційного обслуговування, доступність будь-якого члена суспільства до джерел достовірної інформації, візуалізацію представленої інформації, суттєвість використовуваних даних.

Один з напрямків процесу інформатизації сучасного суспільства є інформатизація освіти - процес забезпечення сфери освіти методологією та практикою розробки та оптимального використання сучасних або, як їх прийнято називати, нових інформаційних технологій, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічних цілей навчання, виховання.

Інформатизація освіти в Україні є одним із пріоритетних напрямів реформування. У широкому розумінні - це комплекс соціально-педагогічних перетворень, пов'язаних з насиченням освітніх систем інформаційною продукцією, засобами й технологією, у вузькому - впровадження в заклади системи освіти інформаційних засобів, що ґрунтуються на мікропроцесорній техніці, а також інформаційної продукції і педагогічних технологій, які базуються на цих засобах.

Однією із найістотніших складових інформатизації вищих навчальних закладів є інформатизація навчального процесу - створення, впровадження та розвиток комп'ютерне орієнтованого освітнього середовища на основі інформаційних систем, мереж, ресурсів і технологій. Головною її метою є підготовка фахівця до повноцінного життя і діяльності в умовах інформаційного суспільства, комплексна перебудова педагогічного процесу, підвищення його якості та ефективності.

Інформатизація вищої школи передбачає:

- оперативне оновлення навчальної інформації у зв'язку з розвитком науки, техніки, культури;
- отримання оперативної інформації про індивідуальні особливості кожного студента, що уможливорює диференційований підхід до організації їх навчання і виховання;
- освоєння адекватних науковому змісту навчання й індивідуальних особливостей студентів способів донесення навчальної інформації;
- отримання інформації про результативність педагогічного процесу, що дасть змогу оперативно вносити в нього необхідні корективи.

Нові інформаційні технології навчання - методологія і технологія навчально - виховного процесу з використанням новітніх електронних засобів.

Для інформаційного забезпечення педагогічного процесу кожен викладач і студент повинні мати доступ до практично необмеженого обсягу інформації і її аналітичного оброблення, можливості для безпосереднього включення в інформаційну культуру суспільства.

Комп'ютерна (інформаційна) технологія навчання (КТН) спрямована на досягнення цілей інформатизації навчання на основі застосування комплексу функціонально залежних педагогічних, інформаційних, методологічних, психофізіологічних і ергономічних засобів і методик, створених і організованих на базі технічного й програмного забезпечення ЕОМ.

Спеціалісти виокремлюють кілька основних напрямів використання ЕОМ у педагогічному процесі: для наочного представлення і демонстрації основних понять і об'єктів навчальної дисципліни, основних закономірностей, зв'язку теоретичних положень із практикою тощо; для моделювання і наочного представлення фізичних процесів, що відбуваються у досліджуваних технічних пристроях, функціонування досліджуваних зразків; для автоматизованого навчання; для автоматизації проектування; для розв'язання розрахункових задач, оброблення результатів вимірів експериментальних досліджень; для контролю підготовленості студентів.

ЕОМ повинні розглядатися в навчальному процесі як об'єкти вивчення і практичного використання.

Серед важливих компонентів комп'ютеризації навчання є розроблення програмного забезпечення. Програми, які використовують у вищих навчальних закладах, поділяють на:

- навчальні (скеровують навчання з огляду на наявні знання та індивідуальні здібності студентів, а також сприяють засвоєнню нової інформації);
- діагностичні (тестові) (призначені для діагностування, перевірки, оцінювання знань, умінь, здібностей);
- тренувальні (розраховані на повторення закріплення пройденого навчального матеріалу);
- бази даних (сховища інформації з різних галузей знань, у яких за допомогою запитів на пошук по різних областях знань знаходять необхідні відомості);

- імітаційні (представляють певний аспект реальності за допомогою параметрів для вивчення його основних структурних чи функціональних характеристик);
- моделюючі (відображають основні елементи і типи функцій, моделюють певну реальність);
- програми типу «мікросвіт» (подібні до імітаційно-моделюючих, однак не відображають реальності, а створюють віртуальне навчальне середовище);
- інструментальні програмні засоби (забезпечують виконання конкретних операцій, тобто оброблення тексту, складання таблиць, редагування графічної інформації).

Сучасні інформаційні технології міцно увійшли в наше життя. Застосування ЕОМ стало буденною справою, хоча ще зовсім недавно робоче місце, обладнане комп'ютером, було великою рідкістю. Інформаційні технології відкрили нові можливості для роботи і відпочинку, дозволили багато в чому полегшити працю людини.

Сучасне суспільство навряд чи можна уявити без інформаційних технологій. Перспективи розвитку обчислювальної техніки сьогодні складно уявити навіть фахівцям. Проте, ясно, що в майбутньому нас чекає щось грандіозне. І якщо темпи розвитку інформаційних технологій не скоротяться (а в цьому немає ніяких сумнівів), то це відбудеться дуже скоро.

З розвитком сучасних інформаційних технологій зростає прозорість світу, швидкість і обсяги передачі інформації між елементами світової системи, з'являється ще один інтегруючий світової фактор. Це означає, що роль місцевих традицій, що сприяють самодостатньому інерційному розвитку окремих елементів, слабшає. Одночасно посилюється реакція елементів на сигнали з позитивним зворотним зв'язком. Інтеграцію можна було б тільки вітати, якби її наслідком не ставало розмивання регіональних і культурно-історичних особливостей розвитку.

Сучасні інформаційні технології увібрали в себе лавиноподібні досягнення електроніки, а також математики, філософії, психології та економіки. Утворений в результаті життєздатний гібридознаменував революційний стрибок в історії інформаційних технологій, яка налічує сотні тисяч років. Сучасне суспільство наповнене і пронизане потоками інформації, які потребують обробки. Тому без інформаційних технологій, так само як без енергетичних, транспортних і хімічних технологій, воно нормально функціонувати не може.

Соціально-економічне планування і управління, виробництво і транспорт, банки та біржі, засобимасової інформації і видавництва, оборонні системи, соціальні та правоохоронні бази даних, сервіс і охорона здоров'я, навчальні процеси, офіси для переробки наукової та ділової інформації, нарешті, Інтернет - усюди ІТ. Інформацій навантаженість не тільки змінила світ, а й створила нові проблеми, які не були передбачені.

Список використаних джерел:

1. Фіцула М. М. Педагогіка. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2002. – 530 с.

Людмила Іванівна Діхтярь

викладач економічних дисциплін, викладач-методист, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії

Таїсія Іванівна Ярошенко

викладач соціально-гуманітарних дисциплін, викладач II категорії, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії, taison2627@mail.ru

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ДОШКИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: ПЕРЕВАГИ ТА ПРОБЛЕМИ

Прискорення науково - технічного прогресу, його стрімкий розвиток поставило перед сучасною педагогічною наукою важливе завдання - виховати та підготувати підростаюче покоління, здатне активно включатися у якісно новий етап розвитку сучасного суспільства, пов'язаний з інформатизацією та комп'ютеризацією. На сьогоднішній день погляди, вподобання та ставлення до подій, що відбуваються, формуються у підростаючого покоління переважно під впливом засобів масової інформації, комунікації, освітніх інформаційних технологій, що викликає необхідність актуалізації питання комп'ютеризації освіти. Із збільшенням кількості інформації в сучасному суспільстві збільшується потреба у висококваліфікованих фахівцях на ринку праці. Таким чином постає питання про компетентність сучасних спеціалістів в їхній галузі, вміння володіти, опрацьовувати та подавати інформацію з різних джерел [2, с. 32]. Сьогодні, з огляду на сучасні реалії, викладач повинен вносити в навчальний процес нові методи подачі інформації, такі щоб зацікавили студентів і разом з тим несли відповідні знання. Сучасні інформаційні технології навчання, що використовуються в навчальному процесі, значною мірою сприяють розв'язанню актуальних проблем активізації навчально-пізнавальної діяльності. Їх застосування дозволяє реалізувати диференційований підхід до студентів з різним рівнем готовності до навчання.

Дуже важливо організувати процес навчання так, щоб дитина активно, з цікавістю і захопленням працювала на занятті, бачила свою працю і могла її оцінити. Завдяки сучасним ІКТ подавати нову інформацію можна таким чином, щоб задовольнити індивідуальні запити кожного студента окремо взятого а сам процес зробити мобільним [2, с. 65].

Отож, що ж таке інформаційні технології про які так часто говорять? На нашу думку, під інформаційними технологіями слід розуміти сукупність методів та програмно-технічних засобів, об'єднаних у технологічний ланцюжок, що забезпечує збирання, оброблення, зберігання, поширення та відображення інформації, з метою зменшення трудомісткості процесів використання інформаційного ресурсу, а також підвищення їхньої надійності та оперативності.

Інтерактивні дошки, комп'ютери та інформаційні технології – це зручні інструменти, які при розумному використанні здатні привнести в заняття елементи новизни, підвищити інтерес студентів до набуття знань, полегшити викладачу завдання підготовки до занять. Організація навчання, в якому

використовуються ІКТ та інтерактивні дошки дозволяють якісно готувати майбутніх фахівців своєї справи [2, с. 71]. Все частіше в навчальних закладах можна почути термін «Інтерактивна дошка» і навіть «Мультимедійна дошка», дедалі більше викладачів починають захоплено вивчати, як вони говорять «чудо техніки». Інтерактивна дошка - це зручний сучасний інструмент для ефективного проведення презентацій, семінарів та навчальних занять. Вона являє собою периферійний пристрій комп'ютера і виконує роль додаткового комп'ютерного монітора. Інтерактивна дошка відрізняється від звичайного монітора поверхнею, яка чутлива до дотику та має великі розміри — для зручності в роботі з аудиторією. Подібно до звичайного комп'ютерного монітора управління прикладними програмами комп'ютера здійснюється або курсором мишки, або з екранної клавіатури, що виведена на поверхню дошки. Роль курсору мишки на цьому вторинному моніторі з сенсорною поверхнею виконує будь-який твердий предмет, зокрема палець, фломастер або указка. Інтерактивна дошка створена для використання у комплекті з комп'ютером і мультимедійним проектором і складає програмно-технічний або програмно-технологічний навчальні комплекси. В комплекті з інтерактивними дошками йде диск із спеціальним програмним забезпеченням, що допомагає реалізувати задумане під час навчального процесу.

Саме поняття інтерактивності, зокрема інтерактивної дошки, полягає в можливості вносити корективи, нотатки чи певні зауваження в демонстраційний матеріал, змінювати послідовність кадрів, зберігати необхідні кадри чи їх фрагменти для подальшої роботи. На звичайній дошці можливі записи тільки крейдою. На білій дошці можливі записи тільки фломастерами-маркерами кількох кольорів. Інтерактивна дошка може показувати зображення в кольорі, є можливість писати поверх зображення та давати можливість запам'ятовувати необхідний для подальшої роботи кадр. На інтерактивній дошці можна відтворити 3-D модель (об'єм не зображення по осях XYZ- ред.) таких пристроїв в об'ємі та русі, реалізувати їх обертання у просторі. Можна накреслити просту схему, малюнок та інше у спрощеному вигляді спереду, а потім показати реальний об'ємний вигляд. Інтерактивна дошка вигідно поєднує в собі звукові, екранні та аудіо звукові можливості. Але інтерактивне заняття — це не лише презентація в традиційному розумінні, де можна було просто застосувати проектор. В процесі використання інтерактивної дошки потрібно працювати з навчальним матеріалом, наприклад, щось викреслювати, komponувати, демонструвати роботу одного студента всім іншим в аудиторії, демонструвати Веб-сайти через інтерактивну дошку всім слухачам, використовувати групові форми роботи, здійснювати спільну роботу з документами, таблицями або зображеннями, керувати комп'ютером без використання самого комп'ютера та багато іншого [1, с. 12].

Ми з'ясували, що з себе представляє дане «чудо техніки», спробуємо визначити переваги використання інтерактивної дошки на заняттях.

По-перше, економія часу під час вивчення нового матеріалу за рахунок часткової відмови від малювання схем, діаграм і конспектування. Крім того кожний студент одержує можливість після закінчення заняття одержати файл з його записом, який можна продивитися на комп'ютері в будь-якому режимі.

При цьому доступні не лише запропоновані викладачем ілюстрації і записи, а й правильно відтворюється послідовність дій на дошці.

По-друге, підвищується ефективність подачі навчального матеріалу. Заздалегідь спроектовані слайди у поєднанні з аудіо супроводом справляють колосальне враження на увагу студентів. При цьому викладач повинен оволодіти режисерськими навичками, бо у даній ситуації він виступає у ролі диригента навчального процесу.

По-третє, сприяє організації під час групової роботи навичок, які важливі для успішної діяльності в різних галузях у майбутньому. Варто звернути увагу на використання гнучкого програмного забезпечення, щоб студенти мали можливість писати і малювати пальцем, не думаючи про те, як поділити між собою електронні маркери.

По-четверте, мультимедійна дошка сприяє нелінійному викладу навчального матеріалу. Робота з різною аудиторією дозволяє здійснити не лише навчання в інтерактивному режимі а й ефект присутності різної аудиторії навчального заняття. Використання мультимедіа дозволяють створювати проблемну ситуацію і підтримувати діалоговий режим роботи, при цьому викладач може на високому темпі розвивати бесіду та дебати.

По-п'яте, дозволяє відразу контролювати роботу студентів і закріплювати навчальний матеріал, проводячи опитування та контрольні роботи.

По-шосте, використання інтерактивної дошки сприяє мотивації та заохоченню студентів до навчання. Слід зазначити, що викладачі, які використовують таку дошку на заняттях і володіють методикою її застосування, відзначають, що студенти, які раніше не виявляли особливого інтересу до навчання, нині з інтересом працюють. Варто погодитися, що це дійсно вагомий стимул, який важливий як для студентів, так і для викладачів. Часто низьку успішність пояснюють незацікавленістю студентів традиційним веденням заняття. Використовуючи мультимедіа можна привернути увагу студентів до заняття, більш вільно та динамічно проводити його, не відволікаючись на налагодження комп'ютера, підтримувати спілкування студентів [1, с. 33].

Загалом переваги ми з'ясували, і дійсно використання такої технології повністю змінює сам процес навчання. Але сама мультимедійна дошка нездатна змінити повністю ведення освітнього процесу. Наявність дошки у кабінеті припускає її інтенсивне та оптимальне використання. Для продуктивного впровадження інтерактивних дошок у навчальний процес потрібні добре побудована методологія, підкріплена методичними матеріалами, якісним програмним забезпеченням, викладачами, які володіють відповідними методиками, здатними до проведення занять з їх використанням. Більшість проблем, з якими стикаються викладачі у створенні електронного варіанту навчального матеріалу, пов'язано з відсутністю достатніх навичок проектування інформаційного простору і користувацького інтерфейсу.

Сучасні методи навчання потребують відповідних засобів їх реалізації, саме тому обов'язковою складовою навчального середовища є сучасні інтерактивні засоби навчання. Використання їх у процесі навчання дозволяє значно підвищити рівень взаємодії між викладачем і студентом. Однак,

педагогічно доцільним є застосування таких технологій навчання тільки тоді, коли викладач має навички управління цим засобом. Не варто забувати, що не дивлячись на безмежні можливості мультимедійної дошки, в сучасному інформаційному суспільстві головною дійовою особою при проведенні аудиторних занять все ж таки залишається викладач який володіє сучасними активними методиками, а всі засоби інформаційно-комунікаційних технологій є тільки допомогою в його діяльності [3, с. 24].

Підсумовуючи, можна сказати, що використання інформаційних технологій – життєва необхідність сьогодення. Віддаючи перевагу сучасним технологіям навчання, можна зазначити, що це: ефективний, цікавий спосіб навчання, активна участь у роботі, а не стандартне відтворення відповідей на питання, можливість досягти більшого результату з найменшою затратою часу, краще сприйняття і запам'ятовування інформації, можливість вільно висловлювати власну думку, розвиток самовпевненості, демократизація навчального процесу та багато іншого [3, с. 40].

Необхідність упровадження інформаційних технологій у навчально-виховний процес не викликає сумнівів. При підготовці до заняття з використанням ІКТ вчитель не повинен забувати, що це заняття, а значить складає план виходячи з його цілей, при відборі навчального матеріалу він повинен дотримуватися основних дидактичних принципів: систематичності та послідовності, доступності, диференційованого підходу, науковості та ін. При цьому новітні інформаційні технології не замінюють вчителя, а тільки доповнюють його.

Список використаних джерел

1. Лапінський В.В. Мультимедійна дошка. / В. В. Лапінський, Л.А. Карташова. – К.: Шкільний світ, 2011. – 128 с.
2. Основи нових інформаційних технологій навчання: Посібник для вчителів / Машбиць Ю.І., Гокуль О.О., Жалдак М.І. та ін./ за ред. Машбица Ю.І./Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України. К.: ІЗМН, 1997. – 264 с.
3. Роберт І. Сучасні інформаційні технології освіти [Текст] / І.Роберт. — М. : Школа-Пресс, 2004. — 454 с.

Олена Анатоліївна Редько

викладач вищої категорії, викладач економічних дисциплін, Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ірпінський економічний коледж», redko_27@ukr.net

ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ У СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЯХ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Одним із напрямів реформування навчального процесу вищої школи, є істотна перебудова психолого-педагогічних, методичних засад діагностування навчальних досягнень студентів. У цьому є необхідність, оскільки в традиційній технології підготовки фахівців утворилася ціла низка, недоліків, такі як: контролю часто бракує системного характеру, усне опитування нерідко

перетворюється на діалог між тим, хто відповідає і викладачем при пасивному спогляданні інших студентів; при письмовому контролі несправедливо слабо реалізується його навчальна функція, коли студент так і лишається зі своїми помилками в знаннях без вчасної їх корекції та вдосконалення, при оцінюванні переважно реєструються нижчі рівні засвоєння знань (впізнавання, репродуктивний), лишаючи поза увагою реконструктивний та творчий рівні володіння знаннями, контроль більше зводиться до накопичення позитивних оцінок, перетворюючи це в мету студента, а не орієнтує тих, хто навчається, на ґрунтовні знання.

Тестовий контроль знань студентів все більше застосовується для діагностування освітньо-професійної підготовки студентів вищих закладів освіти. Тестування або тестовий контроль – це процедура визначення рівня підготовки фахівців у певній галузі знань, психологічного, фізичного та розумового стану, професійної придатності, обдарованості та інших якостей особистості за допомогою системи спеціально підготовлених завдань. Тестовим називається завдання (запитання, задача) для якого може бути попередньо визначена (сформульована) єдино можлива правильна відповідь. Така відповідь є еталоном, з яким порівнюють відповідь студента. Сукупність завдань, що використовуються під час тестової перевірки, має назву – тест або контрольна програма.

У педагогічній практиці використовуються два види тестів:

- тести досягнень, що призначені для з'ясування рівня засвоєння знань, умінь у процесі навчання, по завершенні вивчення теми, розділу або всієї навчальної дисципліни, під час атестації; випускників, по закінченні навчального закладу. Тести досягнень, що використовуються для визначення рівня професійної підготовки фахівців, отримали назву “тести професійної компетентності”;

- тести інтелекту, які повинні з'ясовувати стан мислення, пам'яті, уваги та інших характеристик психічного та розумового розвитку особистості.

На тестовому іспиті студент має підтвердити не тільки наявність знань, навичок: і умінь, а й здатність приймати правильні рішення.

Перевагами тестового контролю є:

- об'єктивність, простота та формалізованість процедури визначення оцінювання якості підготовки;
- простота процедури введення відповіді;
- чіткість та однозначність формулювання умов тестових завдань;
- рівні вимоги до знань та умінь фахівця;
- забезпечення необхідної повноти охоплення знань та умінь;
- можливість одночасної перевірки значної кількості студентів;
- можливість багаторазового повторення умов перевірки для з'ясування змін у рівні підготовки.

Недоліки тестів полягають у тому, що розробка тестів вимагає чимало часу і зусиль, наявності у розробників високої кваліфікації та досвіду, а також деякі тести припускають можливість угадування.

Дидактичні можливості тестового контролю можуть бути реалізовані за

умови виконання певних вимог до змісту окремих тестових завдань і до тесту (контролюючої програми) в цілому.

Якість тестових завдань залежить від того, наскільки вони задовольняють вимогам: валідність, надійність, простота.

Найбільш важливою з них є валідність. Валідність тесту означає, що за його допомогою вимірюються саме ті знання, уміння та навички, для виявлення та оцінювання яких він призначений.

При проведенні тестування необхідно дотримуватися певних правил стосовно суб'єктів контролю, які ґрунтуються на положеннях психології тестування, зокрема:

Студент має бути впевненим, що тестовий іспит більш об'єктивний, тому, що зменшується рівень суб'єктивізму в порівнянні з традиційними методами контролю.

Студента варто попередити, що він може виконувати завдання у будь-якій зручній для нього послідовності. При тестуванні варто попереджати студентів про обмежений час тестування.

Конфіденційність тесту. Студент має бути переконаний, що його відповіді не будуть відомі іншим, не причетним до іспиту особам. Доцільно звернути увагу студентів на низьку ймовірність випадкового угадування.

При проведенні тестування необхідно дотримуватися таких організаційних правил:

а) екзаменаційні тестові завдання повинні бути складені відповідно до робочої програми навчальної дисципліни;

б) з метою виключення можливих помилок підготовлені тести мають ретельно перевірятися;

в) формулювання змісту кожного завдання та перелік пропонованих відповідей повинно бути перевірено та уточнено експертом (стороннім фахівцем);

г) на початку перевірки студент має отримати тексти із завданнями та бланк запису відповідей, а викладач провести інструктаж;

д) перед початком тестових випробувань екзаменатори повинні ознайомити студентів з правилами проведення тестових іспитів та підтримувати дисципліну в аудиторії в перебігу контрольних заходів.

Цільові тести оформляються у вигляді друкованих текстів на одному або декількох аркушах. Тестів має бути підготовлено на два-три екземпляри більше за кількість осіб, які проходять тестування.

Тести, що використовуватимуться при контролі, отримують номери варіантів від 1 до n , де n - кількість студентів у групі. Варто пам'ятати, що:

1. Текст змістової частини умови завдання записується великими літерами або виділяється жирним шрифтом.

2. Варіанти відповідей тестового завдання:

- мають окрему цифрову або літерну індексацію;

- друкуються малими літерами;

- розташовуються у стовпчик симетрично змістової частини тестового завдання.

3. Нумерація тестових завдань у брошурі наскрізна, незалежно від типу тестового завдання.

4. Тестові завдання нумеруються арабськими цифрами.

Під час іспиту студент читає завдання і набір відповідей у тестовій брошурі, а правильні відповіді відзначає на спеціальному аркуші (бланку відповідей).

Важливою позитивною особливістю тестового контролю є можливість визначити та використати кількісні показники для обґрунтування оцінки знань студентів. При цьому застосовується двобальна шкала оцінювання: за правильну відповідь - “1”, за неправильну - “0”.

За бланковою технологією проведення тестування студент звернувшись на бланку а) записує своє прізвище та № варіанта теста. Бланк має дві таблички, кожна з яких складається з двох колонок: ліва - номери завдань, права - відповіді. Записи на бланку мають виконуватися чітко, всі елементи відповіді повинні відокремлюватися комою та проміжком. Зверху перелічуються номери варіантів, тесту, для яких призначено цей еталон. Крім того викладач повинен розрахувати та записати межі оцінок, які може отримати студент за свої відповіді.

Для розрахунку оцінки слід використати такі критерії: якщо у відповіді студента містяться 60-74 % правильних змістових елементів, що входять до складу еталона, то виставляється оцінка - "задовільно"; відповідно “75-94%”- “добре”; 95-100% відмінно”. Відповіді на тестові завдання у яких містяться помилкові елементи, не враховуються. Користуючись цими критеріями для визначення оцінок, викладач може попередньо розрахувати межі оцінок.

Список використаних джерел

1. Громлунд Н.Е. Оцінювання студентської успішності: Практ. пос. - К.:Вища школа, 2005. – 311с.

2. Ефективність і нові форми діагностики рівня підготовки фахівців у вищих навчальних закладах: Матеріали науково-методичної конференції / С.В.Скибінський та ін. - Л: Видавництво Львівської комерційної академії, 2004. – 239 с.

3. Тестові технології у навчальному закладі: Методичний посібник/ Л.І. Паращенко, В.Д. Леонський, Г.І. Леонська. - К.: ТОВ „Майстерня книги”, 2006. – 217 с.

Аліна Валеріївна Литвиненко

студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,

litvinenko.alina2014@yandex.ru

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСВІТЯН У ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В наш час однією з найактуальніших проблем сучасної освіти є підвищення компетентності педагогічного персоналу у галузі інформаційно-

комунікаційних технологій, їх готовності застосувати ІКТ у своїй професійній діяльності.

Світовий досвід свідчить, що вирішення проблем освіти починається з професійної підготовки педагогів. Без якісного зростання педагогічного професіоналізму ми не зможемо піднятися до нинішніх надбань науки і техніки. В зв'язку з цим найактуальнішим є таке навчання, що засноване не лише на фундаментальних знаннях у певній галузі (математика, фізика, хімія, біологія, література тощо), в педагогіці і психології, а й на загальній культурі, що включає й інформаційну. Тобто кожному викладачеві, в тому числі і майбутньому, потрібна ґрунтовна підготовка в сфері сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій.

Інформаційно-комунікаційні технології поступово, активно і невпинно вкрапляються й інтегруються в усі сфери діяльності людини та суспільства, стають могутнім каталізатором і визначальним джерелом їх об'єктивного розвитку. Інформатизація суспільства передбачає випереджальну інформатизацію галузі науки й освіти, де, в основному, формується когнітивний, кадровий і науково-технічний фундамент самої інформатизації як процесу і соціально-економічного явища, закладаються майбутнє досягнень і розвитку суспільства в цілому.

Швидкий розвиток у світі інформаційних та телекомунікаційних технологій (ІКТ) дозволяє говорити нам про те, що нині вони є одним із найрозповсюдженіших засобів діяльності людини. Ці технології впливають на формування методів і способів діяльності та мислення людини за допомогою існуючих глобальної і корпоративних комунікаційних мереж, які невпинно розвиваються, відкривають нові можливості спілкування й отримання інформації.

Інформатизація навчальних закладів є невід'ємною складовою інформатизації освіти. Однією з найсуттєвіших складових інформатизації навчальних закладів є інформатизація навчально-виховного процесу — створення, впровадження та розвиток комп'ютерно-орієнтованого навчального середовища на основі інформаційних систем, мереж, ресурсів і технологій, побудованих на базі ІКТ [1].

Однією зі складових інформаційного процесу є широке впровадження та використання інформаційно-комунікаційних технологій в усіх ланках освітньої галузі. Це стосується не тільки навчально-виховного процесу, а й управлінської діяльності, забезпечення оперативності прийняття рішень, підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, створення єдиного інформаційно-освітнього простору, електронних засобів навчального та загального призначення, забезпечення відповідного моніторингу стану освітньої галузі тощо. Це все те, без чого не можлива сучасна освіта, розвиток професійних навичок та наукових досліджень.

Тому, одне з головних завдань освіти сьогодні — навчити користуватися інформаційними технологіями та навчатися, використовуючи ці технології. Від того, наскільки успішно буде вирішене це завдання, визначальною мірою залежить розвиток країни, її місце у світі.

Інформаційно-комунікаційні технології є складовою частиною освітнього

процесу, що дозволяє учасникам навчання знаходити і користуватися додатковими джерелами інформації. Інтернет надає величезну можливість для отримання практично будь-яких видів інформації з мінімальними витратами часу і засобів, у тому числі зручності, швидкості і простоти обміну інформацією за допомогою електронної пошти. Тому однією з найважливіших задач інформатизації освітнього процесу є можливість оперативного доступу навчальних закладів до глобальної мережі Інтернет.

На теперішній час загальний стан підключення до Інтернету по Україні складає 40%. До такого низького стану підключення до Інтернету призводить, у першу чергу, відсутність технічної можливості підключення до мережі. 90% загальноосвітніх навчальних закладів підключено до Інтернету за технологією комутованого з'єднання, що не дає в повній мірі використовувати ці можливості у навчальному процесі [2].

Одним з основних факторів підвищення ефективності використання засобів інформатизації є наявність електронних засобів навчання. Вони мають створюватися на високому науковому і методичному рівні й повністю відповідати певній галузі знань. Окрім того, вони покликані надавати користувачеві певний обсяг інформації, а також сприяти формуванню відповідного рівня вмінь і навичок, передбачених навчальною програмою для певного класу або етапу навчання.

На сучасному етапі модернізації освіти інформатизація її об'єктів і процесів передбачає створення освітнього інформаційного середовища як найважливішої умови, інструменту й результату модернізації системи освіти для забезпечення подальшого підвищення якості освіти, створення умов для реалізації рівних можливостей усім громадянам опанувати освіту всіх рівнів і ступенів [3].

Комп'ютеризація освіти — це базисна складова процесу її інформатизації, яка пов'язана зі створенням інформаційно-комунікативного навчального середовища, формуванням його загальносистемних програмно-технічних комп'ютерних елементів — комп'ютерних і комп'ютерно орієнтованих засобів навчання, комп'ютерних мереж і засобів телекомунікації, у тому числі в межах глобальних комп'ютерних мереж, забезпеченням можливості їх експлуатації, обслуговування, оновлення і розвитку. Ось чому проблемам комп'ютеризації навчальних закладів повинна приділятися першочергова увага з боку всіх працівників освіти, усього суспільства, а сам цей процес має бути керованим державними і місцевими владними структурами.

Таким чином, якщо припустити, що всі державні навчальні заклади повинні мати рівні, незалежно від регіону, належні умови впровадження ІКТ у навчально-виховний процес, то комп'ютеризація навчальних закладів повинна здійснюватися під контролем держави і фінансуватися централізовано.

Це дозволить:

- зменшити витрати на придбання та обслуговування технічних засобів інформатизації за рахунок замовлення їх у великій кількості;
- суттєво зменшити витрати на програмно-методичне забезпечення, оскільки необхідні програмні засоби, придбані або розроблені за рахунок коштів державного бюджету, можна поставляти навчальним закладам фактично

за вартістю носіїв;

– організувати якісне технічне обслуговування комп'ютерної техніки в усіх регіонах України, маючи в усіх навчальних закладах однотипні технічні засоби;

– зменшити витрати на підготовку й перепідготовку педагогічних кадрів, зокрема, викладачів інформатики за рахунок використання типових програмних і технічних засобів. Необхідною умовою комп'ютеризації навчально-виховного процесу є вимога комп'ютерної грамотності вчителів.

Особливості нинішнього етапу становлення людської цивілізації характеризуються загостренням цілого комплексу ключових проблем розвитку суспільства. Зокрема, ми стаємо свідками протиріч між сучасними технологіями, що створюються людством, існуючими технологіями навчання, які масово використовуються в школі й більшості вузів. Воно є очевидним як для педагогів, так і для школярів, студентів та їхніх батьків. Для зміни ситуації нам доведеться вдаватися до кардинальних рішень, що стосуватимуться всіх аспектів системи освіти, якісна реалізація яких має, на нашу думку, призвести до оновлення змісту навчання та вдосконалення методів викладання дисциплін; розширення доступу до всіх рівнів освіти, реалізації можливостей одержання її для значної кількості молодих людей, включаючи тих, хто не може навчатись у вищих навчальних закладах за традиційними формами внаслідок браку фінансових або фізичних можливостей; реалізації системи безперервної «освіти через усе життя», включаючи середню, довузівську, вищу та післядипломну; індивідуалізації навчання за умови збереження масовості освіти [4].

Реалізувати всі ці напрями неможливо тільки постачанням комп'ютерної техніки в школи і вузи, надзвичайно важливо створити відповідне програмне забезпечення. Зазвичай, нині вже існує досить багато педагогічно-орієнтованих комп'ютерних програм, що використовуються в реальному навчальному процесі.

Список використаних джерел

1. Биков В.Ю. Теоретико-методологічні засади створення і розвитку сучасних засобів та е-технологій навчання / В.Ю.Биков // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002. Збірник наукових праць до 10-річчя АПН України / Академія педагогічних наук України. — Частина 2. — Харків: «ОВС», 2002. — С. 182-189.
2. Гуржій А.М., Китайцев О.М. Стан та проблеми інформатизації освіти України / А.М.Гуржій, О.М.Китайцев // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2006. - №8. — С.3-8.
3. Биков В.Ю. Моделювання навчального середовища сучасних педагогічних систем / В.Ю.Биков // Вісник Академії дистанційної освіти. — 2004. — №2. — С. 6-14.
4. Ісак Л.М. Інформаційні технології в освіті: Навчальний посібник / В.Ф.Хомич, Л.М.Ісак, О.С.Ісак. — К., 2009. — 248с.

Ганна Григорівна Власюк

*професор кафедри звукотехніки та реєстрації інформації, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»,
avig@ua.fm*

ВІДЕОФІЛЬМ ЯК КОМПОНЕНТ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ ПРИНЦИПУ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Під мультимедійною технологією навчання розуміють «сукупність апаратних і програмних засобів, які забезпечують сприйняття людиною інформації одночасно кількома органами чуття, при цьому інформація постає в найбільш звичних для людини формах: аудіоінформації (звукової), відеоінформації, анімації (мультиплікації, оживлення)» [1].

При навчанні іноземних студентів української мови як іноземної особливо важливого значення набуває взаємодія образу і слова, момент перекодування зорової інформації в вербальну, тому що засвоєне через зоровий образ поняття має асоціюватися у іноземного студента зі словом - терміном, що його позначає.

Роль наочного образу при навчанні іноземною мовою посилюється, дає чуттєві опори для фіксації зв'язку між мовними знаками та об'єктами, а також для здійснення мовної дії за зорово сприйнятим змістом, «Розуміти іншу мову і говорити іноземною мовою завжди буде легше, якщо предмет, про який доводиться думати, і про який говорять інші, буде знаходитися перед очима і сприйматися візуально» [2]. Таким чином, мультимедійна технологія і відеофільм як її компонент з позицій теорії пізнання набуває особливо велике значення в сучасному освітньому та інформаційному просторі.

Стосовно до навчального процесу, йдеться про такий жанр відеофільмів, який ми за аналогією з навчальними кінофільмами називаємо навчальні інформаційно-пізнавальні відеофільми, які виражають науковий зміст у наочній формі. Ознакою навчальних інформаційно-пізнавальних відеофільмів є наявність в них такого наочного матеріалу, який дозволяє використовувати даний відеофільм чи його частини для розкриття тих чи інших завдань навчального процесу і привести тематичний зміст заняття у відповідність з рівнем розвитку науки і техніки.

Навчальний інформаційно-пізнавальний відеофільм розглядається як специфічний дидактичний засіб, що моделює досліджувані явища, в якому мова і зображення підкоряються певному методичному задуму, а їх синтез розкриває зміст досліджуваного явища [3]. Обсяг навчального відеофільму визначається обсягом розкриття теми та специфікою мовної підготовки глядачів - учнів.

Особливістю відеофільмів і їх перевагою є динамічність зображення, розгляд явищ дійсності в їх розвитку, спостереження явищ, недоступних для безпосереднього розгляду, створення образів наукових явищ, процесів, законів.

Особливості навчальних інформаційно-пізнавальних відеофільмів полягають також у характері дикторського тексту, так як це не стихійна, повна випадкових моментів мовна діяльність, а організована, типизована, узгоджена з

вимогами даної науки і реальними умовами навчання мовна діяльність в природному мовному середовищі.

Відеофільм забезпечує предметне розуміння при сприйнятті мови, яке лежить в основі виникнення образного уявлення про те, що чуєш. Предметне розуміння при сприйнятті веде до закриття каналу рідної мови, що скорочує період опосередкованого володіння українською мовою.

Учень повинен прийняти інформацію у вигляді образу, а передати всю складність зображених у відеофільмі явищ вербально, тобто відеофільм виступає в функції опори формування мовного дії. Широкі можливості навчання «говорінню» викликані провідною роллю та надмірністю зображення, що не було охоплене словами.

Оскільки інформація в відеофільмі передається зоровим і слуховим рядами, потрібно з'ясувати оптимальне співвідношення звуку і зображення, яке залежить від етапу і цілі включення даного навчального відеофільму в навчальний процес.

Ефективність використання навчальних інформаційно-пізнавальних відеофільмів полягає не тільки в тому, що вони завдяки синтезу слова і зображення сприяють оптимальному засвоєнню учнями матеріалу навчальної дисципліни, але й у тому, що відеофільми роблять величезний психологічний вплив на глядачів-учнів. До особливостей психологічного впливу навчальних відеофільмів відносяться: здатність відеофільму управляти увагою групової аудиторії і кожного учня; здатність відеофільму впливати на збільшення міцності запам'ятовування і обсягу довготривалої пам'яті; здатність відеофільму надавати емоційний вплив і підвищувати мотивацію в навчанні.

На сучасному етапі розвитку відеотехніки, ефективності використання відеофільмів у навчальному процесі сприяють такі технічні можливості, як:

- включення до зорового ряду статичного наочного і текстового матеріалу;
- заміна аудитивного студійного тексту іншим, що відповідає цілям навчання і рівню пізнавальних можливостей учнів;
- запис окремих фрагментів відеофільму, що ілюструють розділи і теми досліджуваного матеріалу;
- використання стоп-кадрів, повторів, повернень, сповільненої демонстрації, що дозволяє фіксувати увагу студентів на важливих для навчальних цілей моментах, встановити миттєву зворотний зв'язок тобто відеофільм набуває важливої якості інформаційних технологій - інтерактивність.

Для ефективного використання відеофільму в навчальному процесі необхідно визначити: адресата, тобто рівень освіченості учнів, яким адресовано відеофільм; місце створення відеофільму; цільову установку відеофільму.

Створена велика кількість навчальних інформаційно-пізнавальних відеофільмів, призначених для навчання як українських, так і іноземних студентів. За місцем створення навчальні інформаційно-пізнавальні відеофільми можна підрозділити на: студійні, тобто створені професійними студіями; відеофільми, створені в лабораторіях технічних засобів навчання навчальних закладів або професійними студіями у співдружності з педагогічними колективами.

Відеофільми першої групи відрізняються високим рівнем технічного виконання, але вони не завжди відповідають цільовій установці і не в повній мірі відповідають рівню підготовленості учнів з даної дисципліни або циклу дисциплін. Перевага другої групи відеофільмів полягає в тому, що в них строго дотримуються дидактичних задумів і є конкретний адресат конкретного вузу, програми певної дисципліни або циклу дисциплін.

Для навчання іноземних студентів української мови в навчально-науковій сфері спілкування та загальноосвітнім дисциплінам не існує студійних навчальних інформаційно-пізнавальних відеофільмів.

Пропонується два шляхи вирішення цієї проблеми: використання навчальних інформаційно-пізнавальних відеофільмів, створених для українських учнів; створення навчальних інформаційно-пізнавальних відеофільмів для іноземних учнів етапу довузівської підготовки.

У методиці викладання української мови як іноземної мають місце два поняття: автентичні тексти і оригінальні тексти: під автентичними текстами розуміються тексти, створені для носіїв мови, під оригінальними - навчальні тексти, призначені учням, для яких українська мова є нерідною.

Використовуємо ці терміни стосовно і до відеофільмів: під автентичними навчальними інформаційно-пізнавальними відеофільмами будемо розуміти відеофільми, призначені учням - носіям української мови, під оригінальними - спеціально створені для навчання іноземних студентів.

Викладені основні положення використання відео як компонента мультимедійної технології навчання іноземних студентів на етапі довузівської підготовки дозволяє осмислено співвідносити навчально - методичні блоки з їх втіленням у вигляді інформаційно-пізнавальних відеофільмів.

Список використаних джерел

1. Буланова-Топоркова М.В., Сучков Г.В. и др. Педагогические технологии: Учеб пособие для студентов педагогических специальностей. Р-н/Д.: изд.центр «Март», 2002. 320с.
2. Предвузовская подготовка иностранных студентов в СПбГПУ/ Под ред. Арсеньева О.В. Серия «Проблемы обучения иностранных студентов». СПб.: Издательство Политех. ун-та, 2005, 172с.
3. Ставицька І.В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1103>.

Світлана Валеріївна Клименкова

*викладач фармакології та медичної рецептури,
Дніпродзержинське медичне училище, klimsv@gmail.com*

ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ З ДИСЦИПЛІНИ: «ФАРМАКОЛОГІЯ ТА МЕДИЧНА РЕЦЕПТУРА»

Фармакологія, як надзвичайно динамічна дисципліна, характеризується постійним оновленням та зміною інформації про лікарські засоби, що створює певні труднощі при вивченні її студентами. Тому викладання фармакології потребує інноваційних підходів, пов'язаних з можливостями Інтернету, який

сьогодні стає незамінним помічником викладача і студента в пошуку та отриманні інформації, і як засіб спілкування.

Сучасні Інтернет-технології - це один з перспективних напрямків інформатизації навчального процесу. Вони об'єднують текст, звук, графіку, фото, відео в одному цифровому поданні.

Застосування Інтернет-технологій у навчальному процесі дає переваги в порівнянні з традиційним навчанням:

- використання кольорової графіки, анімації, звукового супроводу, гіпертексту;
- можливість постійного оновлення інформації;
- невеликі витрати на публікацію і тиражування;
- можливість розміщення інтерактивних веб-елементів, наприклад, тестів або робочого зошита;
- можливість проходження матеріалу завдяки безлічі гіперпосилань;
- встановлення зв'язку з додатковою літературою в електронних бібліотеках або на освітніх сайтах.

Інтернет-технології збагачують процес навчання.

Досвід використання комп'ютерних технологій доводить:

- різко підвищується інтерес студентів до роботи та їх активність;
- розвивається алгоритмічний стиль мислення, формується вміння приймати оптимальні рішення;
- зростає ефективність навчання;
- викладачу надається можливість творчої діяльності.

З метою кращого засвоєння студентами навчального матеріалу за допомогою Інтернет-технологій було створено інформаційно-освітній сайт з дисципліни: "Фармакологія та медична рецептура".

Наявні програмні продукти, у тому числі готові електронні підручники і книги, а також власні розробки дозволяють **викладачу**:

- по-новому організувати самостійну роботу студентів;
- оперативно поєднувати різноманітні засоби, що сприяють більш глибокому засвоєнню навчального матеріалу;

студентам:

- отримати доступ до навчальних та додаткових матеріалів для поглиблення знань у будь-який час;
- здійснювати самоконтроль рівня засвоєння матеріалу за кожною темою необмежену кількість разів шляхом комп'ютерного тестування.

Для доступу до сайту не потрібно спеціальне програмне забезпечення: достатньо звичайного Інтернет-браузера, який використовується для роботи в Інтернеті. Багато студентів використовують для доступу в Інтернет планшети і смартфони, таким чином, можна сказати, що підручник з фармакології у них завжди в кишені.

Головна сторінка сайту складається з декількох блоків.

Центральний блок містить вступну інформацію.

В лівому блоці розміщені оголошення, де публікується оперативна інформація про перенесення занять або питання для підготовки до іспиту чи диференційованого заліку.

Вибравши потрібну спеціальність, студент бачить тематичний план лекційних занять. Наведена тема і коротка інформація про зміст лекції, а також кількість навчальних годин - лекційних, практичних та кількість годин на самостійну роботу.

Студенти можуть завантажити лекцію на свій комп'ютер, щоб надалі вивчати її, не з'єднуючись з інтернетом, або, що набагато цікавіше і наочно, перейти до on-line версії, застосовуючи посилання на додаткові інформаційні ресурси, наприклад, прочитати нормативно-правові акти безпосередньо на сайті законодавчого органу – Верховної Ради, МОЗ України, тобто з перших джерел.

Структурування матеріалу полегшує студентам сприйняття інформації. На відміну від книги студент відразу бачить з яких блоків складається лекція і може зосередитися на потрібній в даний момент інформації.

Головною особливістю мультимедійного процесу навчання є його інтерактивність. У процесі вивчення матеріалу студент за своїм бажанням може переглянути додаткову інформацію або навпаки «пропустити» її, щоб зосередитися на сприйнятті основної.

Підказки, що впливають, дозволяють пригадати студенту той чи інший термін, не відволікаючись на пошуки його значення.

Навчальний матеріал набагато краще сприймається і запам'ятовується студентами в малюнках, таблицях, графологічних схемах, в анімаційних роликах та відеофільмах.

Завдяки гіперпосиланням, встановлюється зв'язок з додатковою літературою в електронних бібліотеках. І вже, звичайно, студент точно запам'ятає той чи інший лікарський препарат, якщо «потримає» упаковку в руках, нехай навіть віртуально.

Прочитавши навчальний матеріал та переглянувши додаткову інформацію, студент може перевірити свої знання за допомогою on-line тестування.

Важливу допомогу надає механізм пошуку. І це ще одна перевага цифрових технологій. Достатньо набрати потрібне слово і студент моментально отримає увесь перелік статей сайту, в яких можна винайти інформацію на потрібну тему.

Особливий інтерес представляє механізм віддаленої взаємодії зі студентами, як інтерактивний календар практичних занять. Завдяки цьому механізму студенти мають оперативну інформацію про майбутні заняття - коли, в який час і як потрібно до них підготуватися.

Нижній блок сайту містить додаткові розділи, в яких студенти можуть дізнатися про щось нове для себе з історії фармації, або прочитати цікаву інформацію зі світу фармакології, або запам'ятати практичну пораду, яка знадобиться в подальшій медичній практиці.

Впровадження Інтернет-технологій у навчальний процес дозволяє підвищити зацікавленість сучасних студентів до навчання, сприяє постійному оновленню фармакологічних знань та розвитку пізнавальної активності і самоосвіти студентів.

Список використаних джерел

1. Посохова К. А. Викладання фармакології - деякі підсумки та перспективи / К. А. Посохова, О. М. Олещук, О. О. Шевчук // Медична освіта. - 2012. - № 1. - С. 146-150.
2. Ковальчук Л. Я. Результати реалізації новітніх методик організації навчального процесу в Тернопільському державному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського та плани на майбутнє / Л. Я. Ковальчук // Медична освіта. - 2012. - № 2. - С. 11-17.

Аліна Вікторівна Борисюк

студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,
borisiuk@mail.ua

ВИКОРИСТАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ МЕРЕЖ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Процеси світової глобалізації охопили практично усі сфери людської діяльності: економіку, культуру, інформаційний простір, технології, управління і багато інших. Це дало змогу говорити про розвиток відкритого інформаційного суспільства. Йому притаманний мережевий спосіб взаємодії

між людьми в усіх напрямках їхньої діяльності. Результатом цього процесу стало, наприклад, створення віртуальних компаній, працівники яких можуть знаходитися в різних куточках світу і вести спільний бізнес за допомогою «віртуального офісу», поява засобів масової інформації нового типу, розвиток електронної комерції, виникнення «персоніфікованої реклами», поліпшення соціальної адаптації інвалідів, за рахунок можливості працювати, не виходячи з власної домівки, та багато іншого. Щоб скористатися результатами, які надає відкрите інформаційне суспільство, необхідно бути членом інформаційної мережі, мати відповідну інфраструктуру і сучасні засоби комунікації. Користувачі мережі повинні бути обізнаними в цій сфері, яка для більшості непрофесіоналів є новою. Наведені фактори, поряд з певною психологічною інертністю, є стримуючими для багатьох практичних працівників і навіть для значної частини науковців і освітян на шляху приєднання до очевидних досягнень світової цивілізації.

Ринок інформаційних технологій у розвинених країнах щорічно зростає на 10%, більш ніж утричі розширюється комп'ютерна мережа Internet. Завдяки Internet-технологіям, міжнародним та національним академічним комп'ютерним мережам стало можливим дистанційне навчання та наукові проекти, в яких одночасно беруть участь тисячі дослідників із десятків країн.

Необхідною умовою приєднання України до цих здобутків і створення відкритого інформаційного суспільства є наявність розвинутої телекомунікаційної інфраструктури, проведення досліджень як технічних, так і соціальних аспектів її застосування [1].

За показником універсальності та масштабами розповсюдження комп'ютерні мережі можна умовно розділити на три групи:

1. Глобальна комп'ютерна мережа Internet – це всесвітня мережа, інформаційне та інтелектуальне наповнення якої охоплює всі сфери людської діяльності.

2. Національні комп'ютерні мережі Intranet, як правило, будуються в межах кордонів однієї країни і наповнюються інформацією і знаннями, що відносяться до певної сфери діяльності цієї країни.

3. Корпоративні комп'ютерні мережі, які створюються для групи компаній або організацій і наповнюються даними і знаннями, що належать до специфічної сфери їхньої діяльності [2].

На превеликий жаль, Україна, в якій був створений перший у континентальній Європі комп'ютер, за цими показниками поступається Росії в 15-30 разів, Німеччині майже на два порядки, а порівняння з Сполученими Штатами Америки взагалі втрачає сенс. Світовий розподіл головних серверів за категоріями користувачів показує, що комерційні організації, провайдери послуг та заклади науки і освіти разом володіють понад 90 відсотками цих систем порівняно з будь-якими іншими категоріями.

Європейський ринок у галузі інформаційних технологій і електронної комерції становить лише третину відповідного ринку США. Ситуація погіршується надто високими тарифами на комунікації в Європі, а також зростаючою нестачею підготовлених фахівців [3].

Виникає закономірне запитання: чому розвинені країни додатково до

Internet змушені створювати національні чи корпоративні телекомунікаційні мережі в певних сферах діяльності? Чи не може Internet взяти на себе функції інших видів мереж і повністю замінити їх?

Відповідь: може, але це недоцільно.

Пояснюється це наступним.

1. Національні і корпоративні мережі мають власне інформаційне середовище в певній сфері діяльності, яке характерне для конкретної країни або конкретної групи компаній чи організацій.

2. У зв'язку з тим, що національні та корпоративні мережі не потребують використання серверів та каналів зв'язку глобальних мереж, обсяги інформації, якою обмінюються користувачі, в перших двох групах мереж можуть бути значно більшими, а вартість цього обміну піддається суттєвому зниженню.

3. У національних та корпоративних комп'ютерних мережах досягається значно вищий ступінь захисту інформації, ніж у глобальній мережі Internet.

4. Для забезпечення оптимального доступу до інформації, що розміщується на інформаційних серверах національних чи корпоративних мереж, їхня інформаційна і технічна (телекомунікаційна) складова створюється за єдиними принципами, на єдиній технологічній платформі [2].

Водночас користувачам національних і корпоративних мереж автоматично забезпечується доступ до глобальної мережі Internet.

Узагальнюючи багаточисельні напрямки застосування сучасних інформаційних технологій в Україні, можна навести їх класифікацію: державне управління і економіка; екологія; охорона навколишнього середовища, медицина; біологія; наукові дослідження і креативні технології; освіта; культура; засоби масової інформації; Internet-технології.

Серед наукових сфер, в яких відбувається безпосереднє застосування мережевих технологій, можна виділити такі. Інформаційні технології в галузі екології, охорони навколишнього середовища, медицини і біології. Вони пов'язані, насамперед, з методами оцінки параметрів навколишнього середовища, методами аналізу та прогнозування катастроф, технологіями оцінки ризику екологічно небезпечних виробництв, аналізу прогнозування і прийняття рішень у зв'язку з надзвичайними ситуаціями, системами проектування екологічного обладнання, системами діагностики та прийняття рішень у медицині і біології, в тому числі з застосуванням телемедичних технологій. Особливо гостро постали ці проблеми після чорнобильської катастрофи.

Важливий напрям застосування мережевих технологій у науці – організація роботи віртуальних дослідницьких лабораторій. Це дозволяє залучати вчених з різних куточків світу для проведення досліджень безпосередньо в своїх лабораторіях з наступним обміном інформацією через комп'ютерну мережу.

Видатний психолог Б.О. Ломов відзначає, що комп'ютер є таким засобом людської діяльності, застосування якого якісно змінить можливості пізнання, збільшить можливості накопичення та застосування знань людиною [3].

Використання ПК як знаряддя пізнання людини означає появу нових форм мислення, творчої діяльності, що можна розглядати як історичний

розвиток психічних процесів людини. Застосування комп'ютерів сприяє формуванню таких якостей, як експериментування, гнучкість, структурність.

Програма роботи ПК є теорією людського мислення, оскільки з допомогою машини стало можливим вирішення тих завдань, які раніше були під силу лише людині. І природно виник фактор впливу комп'ютерів на мислительну діяльність, враховуючи який можна зробити висновок, що ПК замінює індивід в усіх сферах власної розумової праці. Комп'ютер виступає помічником людини та доповнює її можливості технічними пріоритетами (обсяг пам'яті, швидкодія). За допомогою ПК відбувається перетворення розумової діяльності людини, поява нових форм опосередкування, за яких комп'ютер як зброя розумової діяльності змінює цю діяльність. Саме ця концепція і визнана «методологічною основою» в процесі вивчення всіх особливостей мислення у взаємодії користувачів та ПК [1].

Мультимедіа та Internet в освіті і, відповідно, у наукових дослідженнях можуть дати реальний ефект за обов'язкової умови – наявності чітко визначеної і обґрунтованої методології їхнього впровадження та функціонування. Ядром такої методології є певна психолого-педагогічна концепція.

У питанні стосовно користі і небезпеки залучення мультимедіа до навчання і виховання молодого покоління поки що навряд чи можна з впевненістю покластися на щось, крім здорового глузду. Науковий пошук приніс нам досі, на жаль, доволі суперечливі результати. Так, науковці констатують значний ривок у розвитку певних видів когнітивних здібностей користувачів, передусім, просторового мислення. Цілком очевидним є той факт, що робота з комп'ютерною графікою розвиває інакше, ніж читання книжок. Щодо читання, то Internet, до речі, ще більше загострює відому нам із часів появи телебачення тенденцію до «деконтекстуалізації» інформації. Знаходячись в Internet, людина сприймає світ у формі інформаційних уривків, готових результатів. Для відтворення ж комплексних зв'язків, аргументів чи шляхів приймання тих чи інших результатів мережа є непристосованою. Таким чином, мислення набуває миттєвого характеру, є швидким, як блискавка, але неглибоким.

Розвиток технічних засобів передачі повідомлень не міг обминути таку галузь, як пошта, внаслідок чого з'явився принципово новий вид комунікації, названий електронною поштою.

Електронну пошту краще використовувати, оскільки:

- відправлення повідомлень відбувається прямо з робочого місця;
- повідомлення до адресата надходить дуже швидко;
- не потрібні витратні матеріали (папір, конверти і т.д.)
- листа можна надіслати відразу за декількома адресами;
- значно економиться час, який витрачається на листування.

Інформація, що передається електронною поштою, називається повідомленням (Mail Message).

Однією із вражаючих можливостей Internet є спілкування між користувачами, які перебувають у різних точках земної кулі. Спілкування може здійснюватися шляхом введення тексту на екрані, передачі голосу або відеозображень. Нині існують різні способи такого інтерактивного спілкування,

що називаються *телеконференціями* або *чатами* (від слова *cha* – бесіда).

Конференції можуть відбуватися в *режимі реального часу*, коли повідомлення пересилаються відразу після їхнього створення. Обмін повідомленнями здійснюється з великою швидкістю, так що кожний учасник бесіди приймає повідомлення буквально через кілька секунд.

У інтерактивних конференціях можна обмінюватися в режимі реального часу не тільки текстовими, а й голосовими повідомленнями, відеозображеннями (відеоконференції). Існують програми з проведення конференцій, що дозволяють всім учасникам переглядати і редагувати документ, відображений на екрані. Для роботи в таких конференціях комп'ютер має відповідне програмне забезпечення (Netscape Conference, Microsoft NetMeeting або CU-SeeMe), оснащений мікрофоном, звуковими колонками і відеокамерою. Для організації відеоконференції потрібно зареєструватися на одному із серверів конференції. Всі співрозмовники також мають бути зареєстровані на сервері.

Вплив інформаційних технологій на розвиток суспільства в історичному контексті порівнюють з винаходами таких явищ, як: телефон та телебачення. Якщо ж проаналізувати відмінності між цими явищами та сутністю інформаційних технологій, то найвагомішою різницею є те, що кількість користувачів мережі Інтернет у кінці XX століття була настільки великою, що це вряд чи можна порівнювати з розвитком вищезгаданих явищ, відповідно у 1880-х і 1950-х роках. Інформаційні технології, як явище, є очевидним викликом законодавцям, урядовцям та й суспільству загалом, тому, що правові норми сьогодні не здатні адекватно реагувати на правові нововведення, що постійно виникають у сфері інформатизації та комунікаційних технологій.

«У зв'язку зі збільшенням виробництва комп'ютерів і розширенням мережі Інтернет, світ починає «валитися» під потоком інформації, — заявили вчені в Каліфорнії (СІЛА)». Відповідно до результатів досліджень, проведених Каліфорнійським університетом, більше 90% інформації зберігається в цифровій формі в комп'ютерах, у такий спосіб займаючи менше місця, ніж на папері, у фільмах і відеозаписах. У цілому в мережі Інтернет зібрано близько 550 мільярдів документів, і щодня створюється ще 7,3 мільйони нових сторінок. За словами вчених університету, кожен мешканець у будь-якій точці земної кулі може мати доступ до інформації мережі Інтернет, і існує очевидний ризик «потонути в цьому океані інформації», тому необхідно «навчитися в ньому плавати» [3].

Вивчення міжнародних норм у сфері інформаційних технологій є вкрай важливим, оскільки сьогодні технології «ламають» національні кордони, роблячи доступним весь світовий інформаційний простір. На відміну від попередніх надбань суспільства, інформаційні технології розвиваються набагато швидше і мають вагомий вплив на наше щоденне життя.

Список використаних джерел

1. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: посібник для педагогічних працівників, студентів педагогічних вищих навчальних закладів / Р.С.Гуревич. – Вінниця, ДОВ «Вінниця», 2002. – 116с.

2. Дибкова Л.М. Информатика та комп'ютерна техніка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л.М.Дибкова. – К.: «Академвидав», 2002. – 320с.

3. Кедрович Гжегош. Теория и практика использования компьютерных технологий в общеобразовательных и профессиональных учебных заведениях Польши / Пер. с пол. Г.А. Цисовской. - К.: Вища школа, 2001. – 335 с.

Зоряна Анатоліївна Мельничук

*студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,
10-b-melnychuk@ukr.net*

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ

Недоліком освітньої системи, що склалася, є, зокрема, те, що однією з основних цілей тут нерідко є лише підготовка необхідного суспільству кваліфікованого учасника виробничого процесу. Всі інші потенційні можливості особистості, у тому числі і творчі, практично залишаються невикористаними. Як результат, людина з недостатньо розвиненим творчим мисленням надалі зазнає труднощів у сприйнятті світу, що постійно ускладнюється, в ухваленні рішень в нестандартних ситуаціях, не здатна уловлювати зв'язку між поняттями і явищами.

Для формування креативності як особистісної властивості потрібне спеціальним чином організоване середовище. Так звані «локальні» методики розвитку креативності (наприклад, рішення нестандартних задач), безумовно, корисні. Проте в результаті їх застосування учні просто засвоюють деякі нові способи їх вирішення і згодом відтворюють засвоєні дії (наприклад, збірні команди для участі в інтелектуальних олімпіадах спеціальним чином тренують). У таких випадках креативність виявляється у відповідь на зовнішні дії, а не в результаті особистих потреб суб'єкта. Саме тому для формування креативності як особистісної властивості потрібне спеціальне середовище, що забезпечує багатобічну системну дію на навчання. Програма «Розвиток єдиного освітнього інформаційного середовища на 2002 — 2006 роки» забезпечила формування в навчальних закладах середовища, що повною мірою має якості, які необхідні для формування креативності [1].

Така система забезпечується: широким впровадженням елементів дистанційної і відкритої освіти, що базується на інформаційних технологіях навчання; наданням учням можливості роботи по індивідуальному плану, завдяки широкому використанню електронних ресурсів; вільним, нерегламентованим, асинхронним спілкуванням з педагогами за допомогою сучасних комунікаційних технологій (електронна пошта, електронна конференція).

Потенційна багатоваріантність є обов'язковою характеристикою інформаційного освітнього середовища сучасного навчального закладу. Багатоваріантність досягається за допомогою: медіатеки, електронних

бібліотек, мережі Internet надають учням не один-два підручника, а безліч матеріалів, що містять різні точки зору на проблеми, що вивчаються. Завдяки широкій поширеності програм автоматичного перекладу знімаються і мовні бар'єри. Сучасні електронні видання забезпечують також багатоваріантність представлення інформації — текст, графіку, звук, відео. Візуалізація інформації дозволяє розвивати мислення, а для учнів це є просто необхідною умовою [2].

Зразки креативної діяльності та її результати доступні завдяки інформаційному освітньому середовищу навчального закладу і глобальної мережі Internet. Це матеріали електронних конференцій, віртуальних семінарів і форумів, періодичні наукові електронні видання, персональні Веб-сторінки провідних учених і Веб-сайти наукових центрів. Широкої популярності набувають дистанційні олімпіади, конкурси, віртуальні науково-дослідні лабораторії. У багатьох випадках можна ознайомитися не стільки із структурою такої лабораторії або наукового центру, але і прослідкувати динаміку їх роботи, відображену в періодичних звітах і описах отриманих результатів. У практику формування сайтів навчальних закладів входять і публікації кращих робіт учнів (творів, есе, рефератів, курсових і дипломних).

Розглянемо, що ж дають інформаційні і комунікаційні технології для розвитку перерахованих вище підходів для стимулювання і продовження творчої активності.

1. Використання ІТН допомагає забезпечити тісну взаємодію між викладачем і учнем навіть в умовах дистанційної освіти. Опис творчого процесу, його результати можуть бути представлені і обговорені на електронній конференції, опубліковані в електронному виданні, розміщені на Web-сайті навчального закладу. Наприклад, на зміну рукописним тематичним журналам не тільки у вузах, але і в багатьох школах, гімназіях, ліцеях з'являються електронні журнали, для яких немає проблем з тиражуванням і розповсюдженням. Кожен охочий може ознайомитися з їх матеріалами через Internet, а за відсутності у навчального закладу свого Web-сайту — через локальну мережу.

2. ІТН розширюють можливості освітнього середовища як різноманітними програмними засобами, так і методами розвитку креативності. До таких програмних засобів належать моделюючі програми, пошукові, інтелектуальні навчальні, експертні системи, програми для проведення ділових ігор. Фактично у всіх сучасних електронних підручниках робиться акцент на розвиток творчого мислення. З цією метою в них пропонуються завдання евристичного, творчого характеру, ставляться питання, на які неможливо дати однозначну відповідь, і т.д. Комунікаційні технології дозволяють по-новому реалізовувати методи, які активізують творчу активність. Учні можуть включитися в дискусії, які проводяться не тільки в аудиторії або класі, але і віртуально, на сайтах періодичних видань, навчальних центрів. У виконанні сумісних творчих проектів можуть брати участь студенти різних навчальних закладів.

3. Новий зміст освітнього середовища створює і додаткові можливості для стимулювання допитливості учня. Одним з таких стимулів є можливість задовольнити свою цікавість завдяки широким можливостям глобальної мережі

Internet: надається доступ до електронних бібліотек (науково-технічних, науково-методичних, довідкових і т.д.), інтерактивних баз даних культурних, наукових та інформаційних центрів, енциклопедій, словників. Окрім цього існують і так звані «списки розсилки», що дозволяють отримувати по електронній пошті підбірки матеріалів по якійсь окремій темі. Через Internet учень може звернутися з питанням з певної проблеми, що зацікавила його, не тільки до свого викладача, але і до провідних вітчизняних і зарубіжних фахівців, винести його на обговорення в електронній конференції або чаті. Сама різноманітність інформації, що пропонується в освітньому середовищі, інтегрованому в світовий інформаційний простір, допомагає педагогові підвести учнів до пошуку власного погляду на суть проблеми. Розвитку допитливості, інтересу до пошуково-дослідницької діяльності допомагає також можливість роботи у віртуальних наукових лабораторіях, проведення комп'ютерних експериментів за допомогою моделюючих програм.

4. Персональні Web-сторінки педагогів, які створюються на сайтах навчальних закладів, надають додаткові можливості. На таких сторінках можна показати не тільки навчальні матеріали, але і свої наукові публікації, проспекти досліджень, що проводяться, кращі роботи «учнів, що перевершили вчителя». Опублікувавши на своїй сторінці нестандартне або навіть провокаційне бачення тієї або іншої проблеми, можна організувати дискусію, яка спонукає учнів до вислову власної думки. Вихід в світовий інформаційний простір дозволяє побачити безліч зразків креативності: на сайтах, що розповідають про діяльність науково-дослідних центрів і окремих науково-дослідних інститутів; у матеріалах електронних наукових журналів і конференцій; результатах конкурсів творчих проектів і дистанційних олімпіад; на персональних Web-сторінках учнів, студентів, викладачів, учених всього світу [3].

Крім створення спеціального освітнього середовища, інформаційні технології навчання дозволяють надавати пряму і непряму дію на розвиток якостей, що характеризують дивергентне мислення. Розглянемо, які види програмного забезпечення ІТН найефективніше виявляють, формують, розвивають, тренують швидкість, гнучкість, оригінальність і точність мислення.

Швидкість. Здібність до продукування великої кількості різноманітних ідей, вирішень якої-небудь проблеми може бути розвинена за допомогою ІТН в різних аспектах. Безпосередню дію на формування цієї якості надають всілякі програми: навчальні і тренувальні.

Пряму дію на розвиток швидкості мислення надають мозкові штурми, сам принцип яких і полягає у висуненні безлічі різних ідей за обмежений час. Комунікаційні технології (чат, електронна конференція, що проводиться в обмежені терміни) дозволяють застосувати цей метод навіть для тих, хто навчається дистанційно, або в тих випадках, коли мозковий штурм потрібний для вироблення найбільш ефективного рішення учасниками сумісного телекомунікаційного проекту. Робота з системами пошуку інформації і гіпертекстовими системами (енциклопедії, словники, підручники) впливає на формування швидкості мислення навіть непрямым чином, оскільки ефективність їх використання безпосередньо пов'язана з розробкою

багатоваріантної схеми пошуку. Тому педагогові бажано розробляти не прямі завдання для пошуку інформації (наприклад, по певному набору ключових слів) за обмежений час, а формулювати їх узагальнено, залишаючи за учнями вибір різних варіантів пошуку.

Гнучкість. Дуже багато навчальних і моделюючих програм побудовано за принципом конструктора, і які пропонують учневі спеціальне середовище, в якому можна розвивати гнучкість мислення. В будь-якій продуктивній роботі з комп'ютером є потенційні можливості розвитку гнучкості мислення — всі інструменти і принцип їх дії наперед дуже чітко визначені. І розвиток творчого мислення тут залежить від того, які завдання поставлені перед учнями.

Учням можуть бути запропоновані завдання від простих до дослідницьких проектів:

- текстові, графічні редактори — створення варіантів оформлення логотипів, рекламних буклетів, Web-сторінок і т.д., в яких використовуються певні елементи;

- електронні таблиці — обґрунтований вибір діаграми, що ілюструє рішення деякої задачі серед безлічі можливих діаграм (тільки у пакеті Microsoft Excel їх більше 100 різновидів); дослідження завдань з параметрами, що визначають на підставі єдиної моделі безліч різноманітних рішень; знайомство з різними формами представлення початкових даних;

- системи управління базами даних — проектування структури, в рамках якої можуть бути представлені початкові дані; використання мови запитів до бази даних для вироблення конструкцій, оптимальним чином тих, що забезпечують пошук інформації для довідкових інформаційних систем, електронних каталогів бібліотек, пошукових систем в Internet, баз даних навчального призначення;

- пакети статистичного аналізу, системи символічної математики — створення і дослідження статистичних і математичних моделей різних процесів і явищ на основі об'єктів і методів, що входять до складу даних програмних засобів [2].

Точність. Найбільш ефективним засобом, стимулюючим учнів до вдосконалення творчості, є різноманітні форми колективної співпраці і, звичайно ж, оголошення досягнутих результатів. Інформаційне освітнє середовище навчального закладу дозволяє об'єднати зусилля для виконання сумісних телекомунікаційних проектів, в яких кожен учасник несе відповідальність за якість підсумкового результату. Про публікації в мережі Internet ми вже неодноразово згадували вище. Залишається додати, що цей спосіб апробації отриманих результатів покладає на авторів особливу відповідальність, оскільки такі публікації активно вивчаються не тільки в самому навчальному закладі, але і за його межами. Цей момент є для учнів додатковим стимулом до вдосконалення результатів своєї роботи.

Сучасні технології можуть допомогти в розвитку відповідних здібностей і зробити ефективнішим творчий процес. Це не викликає сумнівів, коли ми говоримо про науковий пошук, винахідництво, але це так очевидно, коли справа стосується літературного і художнього процесу.

В той же час тільки використання спеціального редактора допомогло б в

технічній роботі над текстом, з'явився б стимул до вдосконалення змісту, для учнів відкрилася б творча сторона процесу. Навіть у художній творчості використання комп'ютерних графічних редакторів стало цілком звичним, як доповнення до традиційних інструментів.

Таким чином, можна говорити про те, що в сучасному інформаційному середовищі є певні каталізатори творчого процесу, але вони проявляють себе в тому випадку, якщо і педагог ставить перед учнем творчі завдання.

Список використаних джерел

1. Гершунский Б.С. Компьютеризация в сфере образования. Проблемы и перспективы / Б.С.Гершунский. – М.: Педагогика, 1987. – 264 с.
2. Гуревич Р.С. Впровадження комп'ютерних технологій у навчально-виховний процес закладів освіти / Р.С.Гуревич. – Вінниця, 1999. – 30 с.
3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаршина, М.В. Мойсеева, А.Е. Петров; под ред. Е.С. Полат. – М., 2000. – 272 с.

Світлана Анатоліївна Рівна

*викладач хімічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії,
Технологічний коледж Дніпропетровського державного аграрно-економічного
університету, iltchenkosvetlana@gmail.com*

РОБОЧИЙ ЗОШИТ ДЛЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ З ХІМІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Сучасні психолого-педагогічні та методологічні підходи до навчального процесу спонукають викладачів хімічних дисциплін до пошуку нових методів навчання, які б сприяли цілісному, осмисленому і глибокому розумінню хімічних знань. Актуальною лишається проблема забезпечення студентів ефективними засобами навчання. У педагогічній літературі не існує універсальних, для всіх навчальних закладів, чітких методик або вказівок щодо підвищення ефективності навчального процесу. Їх вибір залежить від умов, за яких він відбувається, рівня шкільної підготовки, активності студентів даного навчального закладу та багатьох інших факторів. Одним із актуальних шляхів досягнення зазначеного являється проектування дидактичних засобів навчання, серед яких і зошити з друкованою основою.

Проблему розробки та використання робочих зошитів з друкованою основою у навчальному процесі досліджували А.М. Лікарчук («Технологія створення та використання зошитів з друкованою основою»), Л.І. Нечволод («Педагогічні умови використання робочих зошитів з друкованою основою в процесі індивідуалізації навчання школярів»), О.А. Журін («О робочих тетрадях по химии на печатной основе»).

Аналіз досвіду використання робочих зошитів свідчить, що в навчальній практиці їх розрізняють за призначенням. У навчальному процесі ВНЗ I-II рівнів акредитації використовують окремо робочі зошити для лекційних занять, зошити для практичних та лабораторних робіт, самостійної

роботи, контрольних робіт, а також багатофункціональні зошити (робочі зошити для всіх видів робіт) [3].

Доведено, що застосування робочих зошитів у навчальному процесі покращує якість навчання, підвищує його ефективність, сприяє реалізації «перспективних» методів навчання, проте теоретичне обґрунтування структури робочих зошитів для вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації та дидактичні умови їх використання розроблені недостатньо. Поряд з цим виникає протиріччя між виходом з друку все зростаючої кількості робочих зошитів і реальним впровадженням їх у масову педагогічну практику.

Враховуючи те, що хімія наука експериментальна, хочеться більше уваги приділити аналізу робочих зошитів з друкованою основою для лабораторних робіт.

Робочі зошити для лабораторних робіт з друкованою основою - це засоби навчання, що містять завдання для безпосереднього проведення студентами експериментальних досліджень з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень, набуття практичних навичок роботи з устаткуванням, обладнанням, з метою поліпшення засвоєння, повторення, узагальнення, систематизації та перевірки знань з хімії [2].

На практиці при використанні таких зошитів викладачі часто стикаються із низкою проблем, серед яких: невідповідність тем лабораторних робіт навчальній програмі та відсутність їх зв'язку зі змістом професійної підготовки, не адаптованість до рівня хімічних знань студентів, відсутність відповідного обладнання і хімічних реактивів. У такій ситуації залишається або відмовитися від використання у навчальному процесі робочих зошитів з друкованою основою або зайнятися їх проектуванням.

Викладачу, з метою забезпечення ефективної організації лабораторних занять, рекомендується до кожної лабораторної роботи розробляти інструкцію. Студентам після виконання роботи необхідно скласти звіт. При конструюванні робочого зошита для лабораторних робіт логічним буде поєднання цих двох навчальних документів. Тому структура робочого зошита для лабораторних робіт органічно включає структуру названих документів, а саме: правила техніки безпеки під час виконання роботи; тему та мету лабораторної роботи; перелік реактивів та обладнання; літературу; стислі теоретичні положення; зміст і послідовність виконання дослідів; результати дослідження; висновки; контрольні запитання.

Хімічний експеримент являє собою систему, в якій діє принцип поступового підвищення самостійності студентів: від демонстрації явищ через проведення фронтальних лабораторних дослідів під керівництвом викладача до самостійної роботи під час виконання лабораторних робіт і розв'язування експериментальних задач. Виконання будь-якого хімічного експерименту потребує від студента навичок роботи з лабораторним обладнанням та володіння технікою експерименту. Це стає особливо актуальним у зв'язку із зростаючим відривом шкільної підготовленості учнів з хімії від реальних вимог вищих навчальних закладів. Такі недоліки шкільних знань як поверхневе засвоєння учнями основних понять, законів хімії; відсутність осмисленого розуміння генетичних зв'язків, будови речовин; невміння пояснювати,

узагальнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, виділяти головне, здійснювати перенесення знань, передбачати можливі хімічні реакції та їх ознаки суттєво впливають на формування практичних умінь і навичок студентів. Тому процес формування експериментальних умінь і навичок доречно поділити на три етапи [1]:

1. Підготовчий, або аналітичний етап.

Студенти ознайомлюються з правилами роботи, осмислюють кожную лабораторну операцію.

2. Синтетичний етап.

Студенти, знаючи певні правила роботи, правильно виконують ті чи інші операції, але роблять це з великим напруженням свідомості. Їхні дії ще не доведено до автоматизму, потребують координації.

3. Заключний етап.

Дії студентів стають автоматичними, робота виконується спокійно.

Необхідно, щоб перехід від одного етапу формування експериментальних умінь і навичок до іншого простежувався у структурі робочого зошита для лабораторних робіт. Вивчення нової теми зазвичай розпочинається лабораторними роботами репродуктивного характеру. Такі роботи містять більш детальний опис реактивів, обладнання, чітко вказують послідовність дій студента. Завершується вивчення теми лабораторною роботою проблемного або частково-пошукового характеру, яка вимагає від студента більшої самостійності. Під час виконання роботи йому необхідно скласти план, продумати техніку виконання дослідів та практично виконати експеримент відповідно до складеного плану.

Розроблені за наведеною структурою робочі зошити для лабораторних робіт дозволяють застосовувати різні методи та прийоми навчання для формування практичних вмінь та навичок, створюють сприятливі умови для формування у студентів умінь логічно мислити, аналізувати, робити висновки, обґрунтовувати свої практичні дії, посилюють мотивацію студентів до навчання, позитивно впливають на їхній психологічний стан. Тобто розробка робочих зошитів є цілком сучасним способом ведення навчального процесу, а в організації навчання за зошитами з друкованою основою мають місце невикористані резерви навчання та розумового розвитку студентів.

Застосування зошитів з друкованою основою ефективно для обох суб'єктів навчальної діяльності – викладача та студента. Дає можливість відчутної економії часу, який викладач може використати на перевірку та оцінювання навчальних досягнень студента, а студент – на підготовку до заняття.

Список використаних джерел:

1. Грабовий А.К. Теоретико-методичні засади навчального хімічного експерименту в загальноосвітніх навчальних закладах / Монографія. – Черкаси: ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2012. – 376 с.

2. Лікарчук А.М. Технологія створення та використання зошитів з друкованою основою (на матеріалі хімії): Автореф. дис. канд. педаг. наук: 13.00.02 / А.М. Лікарчук; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – Київ, 2003. – 20 с.

3. Майорова І.Г. Визначення та класифікація робочих зошитів / І.Г. Майорова // Вісник післядипломної освіти. – 2011. – № 4 (17). – С.78-85.

Олександр Юхимович Рудик

кандидат технічних наук, доцент, стажер кафедри транспортних засобів та спеціальної техніки, Національна академія державної прикордонної служби України, arudyk@rambler.ru

Дмитро Леонідович Першко

курсант, Національна академія державної прикордонної служби України

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ДЕТАЛЕЙ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

У сучасних умовах для забезпечення національної безпеки країни необхідно, щоб військові керівники різного рангу володіли високим рівнем компетентності та професіоналізму, досягти якого неможливо без перетворень, направлених на підвищення ефективності та якості підготовки фахівців у військових учбових закладах.

Сьогодні перед колективами вузів гостро стоїть питання підвищення рівня військово-професійної підготовки випускників. Новий вигляд армії та флоту диктує необхідність готувати висококомпетентних фахівців – професіоналів, здатних самостійно вирішувати задачі в будь-яких умовах обстановки і мотивованих на військову службу. Це багатобічний процес, який вимагає перегляду організації, змісту та методик навчання, приведення їх у відповідність із сучасними вимогами.

Велика частина бюджету часу курсантів відводиться на самостійну підготовку. Але на сучасному етапі розвитку інженерних військ існуючі форми та методи спеціальної підготовки мають ряд істотних недоліків, один з яких – неповне надбання курсантами навичок самостійної роботи з прийняття та вироблення рішень, творчого підходу до оволодіння знаннями.

Організація самостійної роботи курсантів (СРК) потребує змін, пов'язаних із запровадженням інформаційних технологій (ІТ) у навчальний процес. Мета СРК – відпрацювання та засвоєння навчального матеріалу згідно робочих програм дисциплін. Основне завдання самостійної роботи – послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (практичної й науково-теоретичної) діяльності на рівні світових стандартів.

Самостійна робота є важливим компонентом освітнього процесу, яка передбачає інтеграцію різних видів колективної та індивідуальної навчальної діяльності. Вона здійснюється як без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом. У контексті сучасної системи навчання самостійна робота домінує серед інших видів навчальної діяльності після практичної підготовки: з одного боку, самостійна робота розглядається як педагогічний засіб організації та управління самостійною діяльністю курсанта в навчальному процесі, з іншого, – це особлива форма навчально-наукової діяльності.

Під час організації СРК при використанні ІТ реалізуються наступні методологічні підходи:

- диференційний, який дозволяє розширити доступність навчання (відбувається поліпшення якості навчання, впровадження інноваційних технологій, використання додаткових освітніх ресурсів, що призводить до посилення ролі самостійної роботи);

- системний, який характеризує активне використання ІТ як методу, що забезпечує структурно-функціональний зв'язок навчального матеріалу.

Серед особистісних якостей курсанта, які напрацьовуються під час самостійної роботи, можна назвати здатність до самомотивації, самоорганізації, самоконтролю. Важливою для курсанта є адекватна самооцінка самостійної роботи.

Самостійна робота сприяє поглибленню та розширенню знань, формуванню інтересу до пізнавальної діяльності, засвоєнню прийомів процесу пізнання, розвитку пізнавальних здібностей.

СРК у Національній академії державної прикордонної служби України базується на використанні 3D системи твердотільного параметричного моделювання SolidWorks. Самостійна робота передбачає поетапне засвоєння нового матеріалу, його повторення та закріплення, застосування на практиці. Ефективність СРК залежить від її організації, змісту, взаємозв'язку та характеру завдань – розглядаються фізичні процеси, які характеризують напружено-деформований стан деталей автомобілів (використовується додаток SolidWorks – SolidWorks Simulation). Цей програмний продукт використовує геометричну модель деталі для формування розрахункової моделі [1].

В SolidWorks Simulation призначаються ізотропні, ортотропні та анізотропні матеріали; прикладаються до деталей рівномірні або нерівномірні тиски в будь-якому напрямі, сили опорні та дистанційні, із змінним розподілом, гравітаційні та відцентрові навантаження; застосовується дія температур на різні ділянки деталі; за допомогою аналізу втомлюється ефект циклічних та ударних навантажень з постійною та змінною амплітудою у моделі, обробляються результати частотного і поздовжнього вигину, термічного і нелінійного навантажень; будуються епюри вузлових напружень, поздовжніх сил, деформацій, переміщень, результатів для сил реакції, форм втрати стійкості, резонансних форм коливань, розподілу температур, градієнтів температур і теплового потоку; проводяться аналізи контактів у збираннях з тертям, посадок з натягом, аналізи опору термічного контакту [2].

Як приклад проведемо за допомогою SolidWorks Simulation статичний аналіз вал-шестерні (сталь 18ХГТ ГОСТ 4543-71) заднього моста автомобіля УАЗ-31512. З бібліотеки SolidWorks вибрано сталь DIN 1.7147 (20MnCr5) з границею міцності на розтяг 1100,826 МПа (аналог сталі 18ХГТ).

Параметри сітки (рис. 1): якість висока, 4 точки Якобіана, розмір елемента 7.83556 мм, допуск 0.391778 мм, якість висока, всього вузлів 26378, всього елементів 16399, максимальне співвідношення сторін 191.39. Максимальне напруження Von Mises – 248.277 МПа (вузол 26085 – рис. 2), максимальне результуюче переміщення URES – 0.0275017 мм (вузол 21878 –

рис. 3), максимальна еквівалентна деформація ESTRN – 0.000702737 (елемент 5165), мінімальний запас міцності FOS – 3.02082 (вузол 26085 – рис. 4).

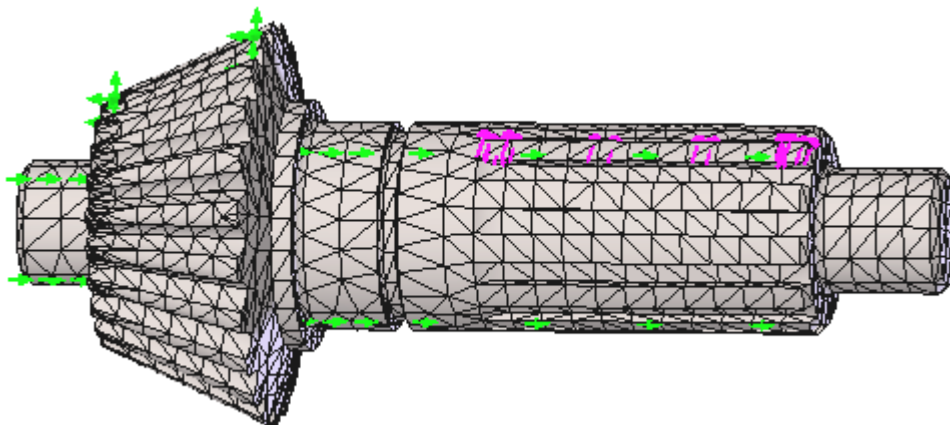

Рис. 1. Сітка на твердому тілі

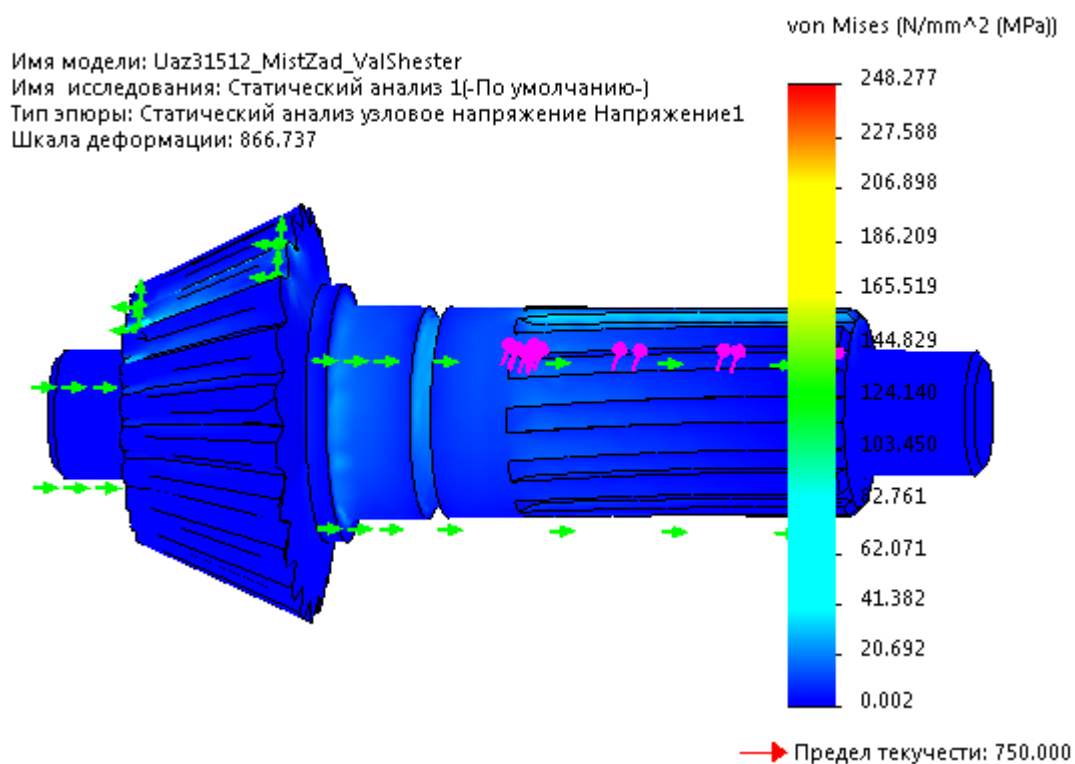

Рис. 2. Вузові напруження von Mises

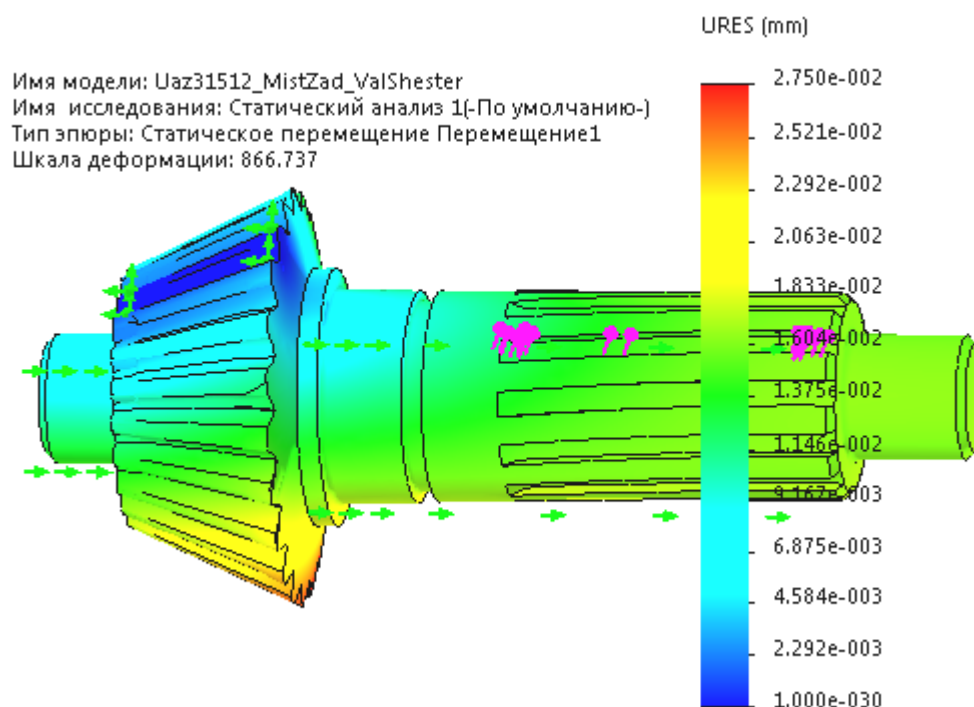

Рис. 3. Переміщення URES

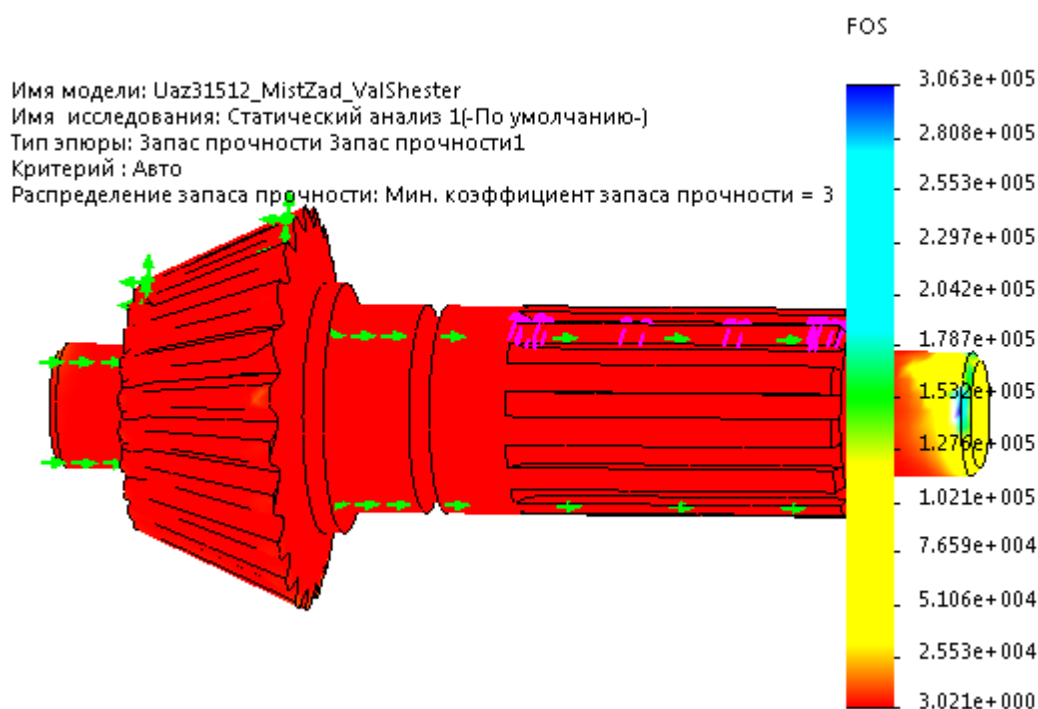

Рис. 4. Розподіл запasu міцності FOS

Змінюючи при чисельному моделюванні деякі вхідні параметри, можна прослідити за змінами, які відбуваються з моделлю. Основна перевага методу полягає у тому, що він дозволяє не тільки спостерігати, але й передбачити результат експерименту за якихось особливих умов.

Таким чином, правильно поставлений і керований процес самостійного засвоєння курсантами методів і засобів машинного проектування стимулює їх інтерес до глибшого і творчого вивчення фундаментальних і спеціальних дисциплін.

Список використаних джерел

1. Сотников Н. Н., Козарь Д. М. Основы моделирования в SolidWorks [Электронный ресурс]. – Томск: ТПУ, 2013. – URL: <http://www.lib.tpu.ru/fulltext2/m/2013/m253.pdf>
2. Алямовский А. А. SolidWorks Simulation. Как решать практические задачи / А. А. Алямовский – БХВ-Петербург, 2012. – 448 с.

Людмила Павлівна Суховірська

аспірантка кафедри фізики та методики її викладання Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, викладач фізики та математики, Державний навчальний заклад «Професійно-технічне училище № 8 м. Кіровоград»,
suhovirskaya_2011@mail.ru

РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР ТА НАВЧАЛЬНИЙ ПРОГРАМНИЙ ЗАСІБ З ФІЗИКИ ЯК ПРОДУКТИ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Модернізація системи освіти спонукає до широкого впровадження в навчально-виховний процес засобів комунікації та інформаційних технологій з метою вирішення освітньо-виховних завдань. На сучасному етапі розвитку вітчизняної освіти увага вчених і педагогів-практиків зосереджена на впровадженні інноваційних технологій у навчально-виховний процес.

Останнім часом на виховання учня і сприйняття ним навколишнього світу впливає потужний потік нової сучасної інформації, реклами, застосування комп'ютерних технологій, стрімкий розвиток Інтернет-технологій. Те, що раніше учень міг отримати за різними ресурсами: з підручника, довідкової літератури, на лекціях від викладача, з конспекту заняття тощо, сьогодні можна знайти в мережі Інтернет. За цих обставин у процесі підготовки у загальноосвітніх навчальних закладах (ЗНЗ) викладач повинен запроваджувати в навчальний процес нові підходи, методи і способи подачі основної фахової інформації, використовувати різноманітні засоби її одержання, збереження та оброблення, а на основі цього одержувати нові знання.

Розробка методики використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у процесі навчання фізики є найбільш вагомою проблемою сучасної фізичної освіти, оскільки дає можливість ефективно розв'язувати основні педагогічні задачі, націлені на розвиток творчої та активної особистості школяра з урахуванням здібностей, тобто потенціальних ресурсів кожного індивіда.

Інформаційно-комунікаційні технології – це сукупність технологій, що дозволяють знаходити, збирати, обробляти, створювати, передавати та відображати відомості, керувати і користуватися ними та сприяти різним

формам комунікації (для цього можуть використовуватися Інтернет, радіо, телебачення тощо) [1].

У процесі навчання, розвитку, становлення учня інформація різного роду інтегрується, набуваючи закінченої форми не як відокремлене предметне знання про світ, а як системне знання про цілісний світ, зосереджене і неповторно відтворене у кожній індивідуальності.

На сучасному етапі запровадження ІКТ з використанням комп'ютерних мереж і он-лайнних засобів навчальні заклади отримали можливість подавати нову інформацію, задовольняючи індивідуальні запити кожного суб'єкта навчального процесу. Ефективність такого навчання залежить від умілої організації викладачем навчального процесу як на заняттях, так і в позаурочний час. Від того, як кожний учень уміє самотійно працювати, опановуючи необхідну інформацію, залежить рівень його навчальних досягнень.

Інтернет-технології під час вивчення фізики в школі та професійно-технічних навчальних закладах дозволяють на якісно новому рівні розв'язувати завдання стосовно активізації самотійної роботи учнів із можливістю вибору індивідуальної траєкторії та темпу вивчення навчального фізичного матеріалу (принципи ресурсного підходу), подання інформації в інтерактивному режимі та аудіовізуальній формі, організація занять з учнями у віртуальних лабораторіях з метою проведення фізичних експериментів у режимі прямих вимірювань, забезпечення комунікації з учнями, віддаленими в часі й територіально у процесі організації навчально-дослідницької діяльності (Інтернет-олімпіади, он-лайнві захисти дослідницьких робіт, дистанційні конференції та ін.), підвищувати і стимулювати пізнавальні інтереси школярів до вивчення фізики та ін. [3, с. 80; 4].

Інформаційно-комунікаційні технології мають такі переваги у процесі навчання:

- прямий і зворотний зв'язок між користувачами ІКТ;
- архівне зберігання великих обсягів інформації з можливостями їх передання;
- можливість проведення віртуального експерименту;
- оброблення та аналіз результатів експерименту і висновків, що з них випливають;
- автоматичне реферування і анотування матеріалів;
- можливість оцінювання і контролю рівня опанування відповідною навчальною інформацією і коригування рівня навчальних досягнень.

Враховуючи перераховані можливості ІКТ в педагогічній сфері, учнів під час навчання можна залучити до таких видів діяльності: збирання, зберігання, оброблення інформації; інтерпретація та подання інформації в різній формі; взаємодія користувача з програмною системою.

Використовуючи можливості ІКТ, в рамках проектної діяльності, учні під керівництвом викладача Суховірської Л.П. були залучені до збирання, зберігання та оброблення інформації з теми «Електродинаміка», використовуючи комп'ютерні мережі, Інтернет технології та он-лайнві засоби навчання. В результаті такої діяльності, ними був створений «Ресурсний центр з фізики в Державному навчальному закладі «Професійно-технічне училище

№8 м. Кіровоград», який містить такі панелі інформації, як підручники, відеоматеріали, публікації, тестові, лабораторні, контрольні роботи, обладнання та прилади кабінету фізики та ін. див. рис. 1.

Зазначений вид діяльності враховує інформаційну взаємодію між учнями, викладачем і засобами інформаційних та комунікаційних технологій, які спрямовані на досягнення навчальних цілей і запланованого засвоєння навчальної інформації.

Навчально-пошукова діяльність учня в процесі пошуку інформації в комп'ютерних інформаційних мережах набуває особливого значення у зв'язку із застосуванням у навчальному процесі ЗНЗ Інтернет орієнтованих засобів навчання, на основі яких формуються відкриті навчальні середовища.

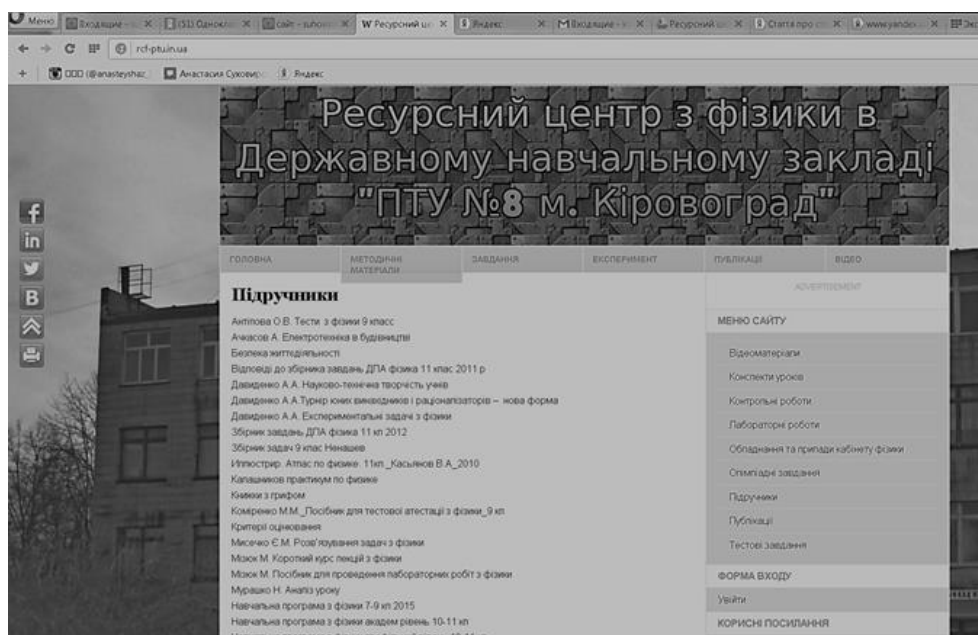

Рис. 1. Інтерфейс головного вікна сайту

В результаті такої діяльності викладач застосував ресурсно-орієнтоване навчання (РОН) – це комплекс форм, методів та засобів навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, який зорієнтований не тільки на засвоєння знань і набуття навичок, але і на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку і практичного застосування інформаційних ресурсів [5].

Серед освітніх ІКТ окремо можна виділити :

1) комп'ютерні засоби навчання: комп'ютерні підручники, збірники задач, тренажери, тестуючі програми, лабораторні практикуми або віртуальні лабораторії, енциклопедії тощо;

2) комп'ютерні засоби психофізіологічного супроводження навчального процесу, за допомогою яких тестуються такі якості, як сенсомоторика, об'єм пам'яті, увага, логічне мислення тобто внутрішні потенціальні ресурси особистості;

3) комп'ютерні засоби для технічного і методичного супроводу навчання.

Комп'ютерний засіб навчання – це програмний засіб призначений для розв'язання певних педагогічних задач, який має предметний зміст і орієнтований на взаємодію з учнем (за О.І. Башмаковим) [2, с. 20].

Комплекс програмних продуктів, що підтримують навчання, дає можливість систематичного використання інформаційних технологій при навчанні фізиці.

Нами був створений програмний продукт (ПП) «Навчальний програмний засіб з фізики. Електродинаміка» призначений для навчання фізики, зокрема розділу «Електродинаміка», учнів професійно-технічних училищ будівельного спрямування з метою покращення успішності їхніх знань та умінь з фізики за рахунок посилення впливу на внутрішні ресурси учнів, а саме використання наочності викладеного матеріалу (анімацій) та супроводження звуковими ефектами, а також посилення ролі мотиваційної компоненти, яка реалізується введенням у навчальний процес з курсу фізики розв'язання професійно-важливих розрахункових кількісних та якісних задач. Даний ПП дозволяє якісно організувати процес навчання учнів як на лекційних заняттях, так і на практичних, а також підвищити роль і результативність самостійної роботи.

ПП розроблений на основі мови програмування *Action Script 2.0* в середовищі *Adobe Flash Professional CS6*. Засоби *ActionScript* дозволяють передбачити в кліпі можливість прийняття користувачем певних рішень, тобто зробити його активним учасником перегляду див. рис. 2, 3.

Рис.2. Інтерфейс вікна розділу «Теоретичні відомості», перегляд теоретичних питань

Рис.3. Інтерфейс вікна анімації розв'язування якісної задачі

Використання ІКТ в освіті показують позитивні впливи на результати навчального процесу, зокрема при вивченні фізики.

Використання комп'ютера як засобу навчальної діяльності створює ситуацію, коли позиція учня стає активною, суб'єкт навчання виступає ведучим у системі комп'ютер-учень. Учень самостійно формує стратегію власної діяльності.

Список використаних джерел

1. Blurton C. New Directions of ICT-Use in Education [Electronic resource] / Blurton C. // Communication and Information Report 1999-2000 – 51 p/ – Mode of access:

<http://www.unesco.org/education/educprog/lwf/dl/edict.pdf>

2. Башмаков А.И. Разработка компьютерных учебников и обучающих систем / А.И. Башмаков, И.А. Башмаков. – М.: Информационно-издательский дом «Филинь», 2003. – 616 с.

3. Використання Інтернет технологій для дослідження природних явищ у шкільному курсі фізики : Посібник / [Авт. Кол. : Ю.О. Жук, О.М. Соколюк, Н.П. Дементієвська, О.В. Слободяник, П.К. Соколов; за ред.. Ю.О. Жука] ; Ін-т інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. – К. : Атіка, 2014. – 172 с.

4. Маслов И.С. Формирование готовности учителя физики к применению Интернет-технологий при проектировании и проведении элективных курсов: анализ опытно-экспериментальных данных / И.С. Маслов //

Интернет-журнал «Эйдос». – 2010. – 7 сентября.
<http://www.eidos.ru/journal/2010/0907.htm>.

5. Ресурсно-орієнтоване навчання: методичний портал [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://rbl3.webnode.com.ua>

Ірина Петрівна Мазепа

*викладач англійської мови, Прилуцький гуманітарно-педагогічний коледжу
ім. І. Я. Франка, nmazepa@i.ua*

Ольга Олексіївна Рибалко,

*викладач методики навчання математики в початкових класах, Прилуцький
гуманітарно-педагогічний коледжу ім. І. Я. Франка,
RybalkoOlga2009@rambler.ru*

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГРОВИХ ПРОГРАМ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Сучасний світ стає все більш залежним від інформаційних технологій, які ведуть за собою корінні зміни не тільки у виробничих галузях, але й у галузі освіти. Як показує практика, з усіх існуючих технічних засобів навчання комп'ютер найбільш задовольняє дидактичні вимоги, оскільки володіє цілим рядом додаткових можливостей, які дозволяють керувати процесом навчання, максимально адаптувати його до індивідуальних особливостей учня.

Не є виключенням і початкова школа, оскільки застосування інформаційних технологій на уроках у початкових класах дозволяє ефективно формувати стійкий пізнавальний інтерес, уміння і навички розумової діяльності, творчої ініціативи і самостійності учнів у пошуках способів розв'язання поставлених завдань. Вчителі, які систематично використовують персональний комп'ютер у своїй роботі, можуть підтвердити, що саме практичні заняття з комп'ютером стають для учня прекрасним стимулом до занять. Саме використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках у початкових класах сприяє підвищенню інтересу до навчання, його ефективності, всесторонньо розвивають дитину.

Сьогодні застосування електронних ресурсів можна вважати ефективним способом передачі знань, який відповідає якісно новому змісту навчання і розвитку дитини [1].

Комп'ютер входить у життя дитини через гру. Ігри формують у дитини мотиваційну та інтелектуальну готовність до використання комп'ютерних засобів для здійснення своєї діяльності. Для молодшого шкільного віку характерна яскравість і безпосередність сприйняття, легкість входження в образи. Діти легко залучаються до будь-якої діяльності, особливо ігрової. Гра для них - навчання, гра для них - праця, гра для них - серйозна форма виховання.

Справжня співпраця вчителя і учня можлива за умови, що навчатися не примушують, а захоплюють. Завдання в цікавій формі дозволяють здібним учням розкрити і активізувати свої можливості, а невпевненим у своїх знаннях

- розвинути ініціативу, кмітливість, мислення. Навіть незначні досягнення породжують у школярів віру в свої можливості [5].

Незважаючи на те, що увазі вчителів і учнів пропонується велика кількість пізнавальних ігор, найчастіше на уроках використовуються ігри, підготовлені самими вчителями. Застосовуючи ігровий сюжет, можна закріпити основні уміння та навички, а також перевірити рівень засвоєння навчального матеріалу.

Ефективність навчального процесу істотно зростає, оскільки гра є однією з найперспективніших форм навчання і вона не така одноманітна, як урок, тому більше подобається дітям [6].

Комп'ютерні ігри дозволяють посилити мотивацію учня до вивчення шкільних предметів. Не тільки новизна роботи з комп'ютером, яка сама по собі сприяє підвищенню інтересу до навчання, але й можливість регулювати пред'явлення навчальних задач за ступенем труднощів, заохочення правильних рішень позитивно позначаються на мотивації [3].

Вчитель може самостійно підготувати презентацію до уроку або ж використовувати електронні навчальні матеріали, створені групою розробників. Враховуючи психологічні особливості учнів молодших класів, вчителю початкової школи слід також навчитися працювати в програмі Adobe Flash. Програмісти вважають, що в цій програмі створюють сайти, векторні малюнки і анімацію. А педагоги знають, що це ще і могутня програма для створення електронних освітніх ресурсів.

У програмі Adobe Flash можна створювати електронні навчальні посібники, дидактичні комп'ютерні ігри і завдання, які сприяють формуванню логічного й алгоритмічного мислення. Головний козир Flash - власна мова програмування Action Script. За допомогою цієї мови можна керувати будь-яким елементом програмного продукту і змінювати його властивості [4].

У результаті застосування мови програмування Action Script вчитель має набагато більше можливостей для створення цікавого та якісного електронного ресурсу [2].

Розглянемо дидактичні ігри «Геометричні фігури» та «Числа першого десятка», які створені у програмі Adobe Flash CS 3 авторами даної статті.

В мережі Інтернет багато ігрових програм такого типу. Суть таких ігрових програм полягає в тому, що потрібно відшукати однакові зображення. Лише в цьому випадку вони зникають при натисненні на них лівою кнопкою миші. Грати потрібно до тих пір, поки не «зникнуть» усі фігури. Дані ігрові програми розвивають пам'ять, мислення.

Правила ігрових програм «Геометричні фігури» та «Числа першого десятка» ті ж самі. У дидактичній грі «Геометричні фігури» потрібно знайти всі геометричні фігури та назви цих фігур на англійській мові (рис. 1). Якщо учень відшукає геометричну фігуру та її назву, то зображення геометричної фігури та відповідна їй назва одночасно зникають з ігрового поля.

Отже, учень має змогу не тільки повторити навчальний матеріал про геометричні фігури з математики, але й закріпити відповідні знання з англійської мови.

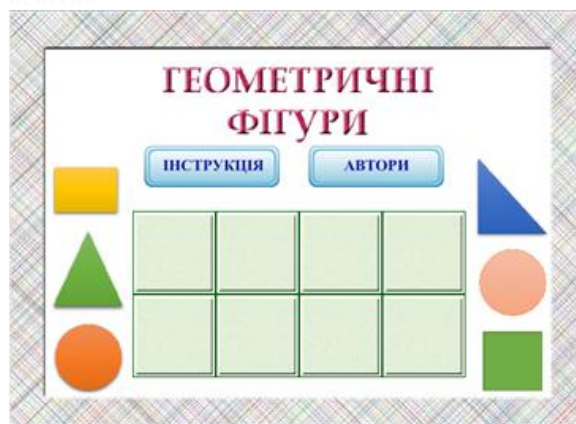

Рис. 1. Зображення дидактичної гри «Геометричні фігури» на початку гри та в процесі гри.

У дидактичній грі «Числа першого десятка» потрібно знайти числа першого десятка та їх назву на англійській мові (рис. 2). Швидко виконати запропоноване завдання учень зможе при умові, що він бездоганно знає назви чисел першого десятка на англійській мові. Завдання набагато складніше, ніж попереднє. Дана гра спонукає учня засвоїти назви чисел першого десятка.

Рис. 2. Зображення дидактичної гри «Числа першого десятка» на початку гри та в процесі гри.

Отже, потенціал використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті полягає в створенні широкого простору для практичного навчання школярів, на основі застосування дидактичних ігрових програм виникають нетрадиційні моделі уроків. Використовування дидактичних ігрових програм значно розширює спектр діяльності педагога, реалізуються різні дидактичні принципи, у тому числі принципи наочності, послідовності, наступності. Завдяки інноваційним характеристикам і якостям дидактичних ігрових програм педагогом можуть бути реалізовані нові освітні можливості, які впливатимуть на засвоєння і закріплення знань, формування необхідних умінь і навичок, підвищення інтересу молодших школярів до математики та англійської мови, і, як наслідок, поліпшення якості навчання.

Створення авторських електронних ресурсів сприяє розвитку самого педагога, дозволяючи йому залишатися завжди сучасним, цікавим і потрібним для дітей. А застосування сучасних електронних освітніх ресурсів дозволяє не тільки поліпшити саму якість освіти і виховання, але і підвищити пізнавальний

інтерес молодших школярів. Різноманітні ігрові дії, за допомогою яких розв'язується те або інше завдання з математики та англійської мови в початкових класах, підтримують і посилюють інтерес дітей до даного навчального предмету. Гра повинна розглядатися як могутній, незамінний важіль розумового розвитку дитини, як вид діяльності, організовуваний у процесі навчання з метою розвитку пізнавальних інтересів

Список використаних джерел

1. Беспалько В.П. Образование и обучение с использованием компьютеров (педагогика третьего тысячелетия). – М.: МПСИ, 2002. – 352 с.
2. Думиньш А. А. Компьютерные игры в обучении и технологии их разработки [Текст] / А. А. Думиньш, Л. В. Зайцева // Образовательные технологии и общество. – 2012. – №3(15). – С. 534 – 544
3. Захарова И. Г. Информационные технологии в образовании. Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2003.
4. Мук Коллин. Action Script 3.0 для Flash [Текст]. / Коллин Мук // – П: Питер, 2009. – 987 с.
5. Рибалко О. О. Молодший школяр і комп'ютер / О. О. Рибалко// // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2010. – №5. – С.21 – 24.
6. Рибалко О. О. Дидактична гра та навчання молодшого школяра / Комп'ютер у школі та сім'ї. - №4, 2011. - С.26-31.

В. П. Кислюк

*старший викладач акушерства і гінекології, голова циклової комісії професійної та практичної підготовки (акушерства та гінекології і вузьких дисциплін),
Ківерцівський медичний коледж*

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ. СУЧАСНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ СИМУЛЯЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ

Інтерактивні методи навчання на сьогодні є актуальним способом роботи викладача в аудиторії, в будь-якому освітньому закладі. Інтерактивні методи навчання, на відміну від традиційних, базуються на активній взаємодії учасників навчального процесу, при цьому основна вага надається взаємодії студентів між собою. Такий підхід дозволяє активізувати навчальний процес, зробити його більш цікавим та менш втомлюваним для учасників.

Основна характеристика “Інтерактива”:

- Це спеціальна форма пізнавальної діяльності;
- Навчальний процес організовано так, що практично всі студенти заохочені до процесу пізнання, вони мають можливості розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають;
- Має бути атмосфера доброзичливості, взаємопідтримки – форма кооперації та співпраці;
- На занятті організується індивідуальна, парна, групова робота;

– Застосовуються дослідницькі процеси, ділові гри, робота з ситуаційними задачами, різними джерелами інформації, використовуються науково-пошукові роботи студентів.

Задачі, які можна розв'язати одночасно: розвиток комунікативних умінь і навичок; емоційний контакт між студентами; вчитись працювати у команді, прислухатись до думки свого колеги; знімає нервові навантаження студентів, дає можливість змінювати форми їх діяльності, переключати увагу на вузлові питання теми.

Інтерактивні методи захоплюють студентів, пробуджують в них інтерес та мотивацію, навчають самостійному мисленню та діям.

Інтерактивне навчання – це діалогове навчання, яке заперечує домінування як одного виступаючого, так і однієї думки над іншою.

Інтерактивне навчання має на меті:

- створення умов для залучення всіх студентів до процесу пізнання;
- надання можливості кожному студенту розуміти і рефлексувати з приводу того, що він знає і думає;
- вироблення життєвих цінностей;
- створення атмосфери співпраці, взаємодії;
- розвиток комунікативних якостей і здібностей;
- створення комфортних умов навчання, які б викликали у кожного студента відчуття своєї успішності, інтелектуальної спроможності, захищеності, неповторності, значущості.

Інтерактивне навчання передбачає:

- моделювання життєвих ситуацій;
- вирішення творчих завдань;
- спільне розв'язання проблем тощо.

В ході діалогового навчання студенти вчаться критично мислити, розв'язувати складні проблеми на підставі аналізу обставин і відповідної інформації, приймати продумані рішення, приймати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми. Для цього на заняттях організовується індивідуальна, парна і групова роботи, застосовуються дослідницькі проекти, рольові ігри, йде робота з документацією різними джерелами інформації.

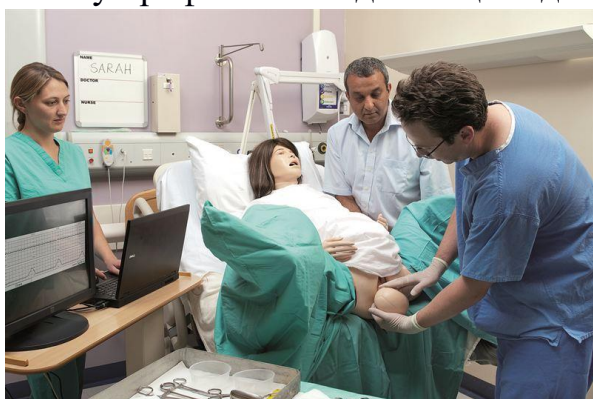
Дотримання порядку застосування активних методик дозволить спланувати своє заняття більш ефективним, цікавим для студентів.

Використання інноваційних педагогічних технологій необхідно для комплексного засвоєння навчального матеріалу, формування мислення, розвитку навичок самостійного розв'язання практичних завдань. Це сприятиме розвитку здібностей студентів, умінню адаптуватися до нових завдань, розкриттю їх творчого й духовного потенціалу, активізації процесів самопізнання й самоствердження, які є обов'язковими умовами успішної практичної діяльності. Ефективність застосування інтерактивних методів навчання пояснюється й можливістю реалізації індивідуального підходу в процесі формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

На сучасному рівні підготовки майбутніх медичних працівників є впровадження високотехнологічних інноваційних методів навчання якими є стимуляційні лабораторії.

Для України такі симуляційні тренінгові центри – це нова високотехнологічна методика навчання медперсоналу. Вона полягає в тому, щоб спеціалісти відпрацьовували практичні навички надання медичної допомоги на манекенах. Обладнання для симуляційних центрів – це манекени матері, яка народжує дитину, та новонародженого, який імітує різні небезпечні стани. Симулятори комп'ютеризовані і дозволяють програмувати потрібні сценарії поведінки у типових проблемних ситуаціях, до яких мають бути готовими медики. За кордоном симуляційні центри (лабораторії) існують давно і в різному вигляді. Манекени, які приєднуються до комп'ютера і якими можна керувати дистанційно, — розробки останніх років. На Заході зараз симуляція розглядається вже не тільки з точки зору відпрацювання практичних навичок — величезну роль відіграє робота в команді і відпрацювання комунікацій між її членами, тобто під час симуляції відпрацьовуються до автоматизму не лише всі рухи та маніпуляції, але й взаємодія в команді. Дуже актуально сьогодні вводити в процес симуляції людей, які зображують родичів пацієнтів. Якщо мова йде про пологи, це найчастіше «тато», який присутній на партнерських пологах. Вже кілька років йде мова про безперервне навчання медиків і про те, що велику роль має практичне відпрацювання навичок, командна робота і комунікації.

У країнах Європи навчання у симуляційних центрах є важливою складовою у професійній підготовці медичних працівників.

В Україні існує три симуляційних центри: у Волинському обласному дитячому територіальному медичному об'єднанні (м. Луцьк), у Вінницькій обласній клінічній лікарні ім. М.І. Пирогова та в Івано-Франківському обласному перинатальному центрі. Для України такі симуляційні тренінгові

центри – це нова високотехнологічна методика навчання медперсоналу. Манекени і симуляція — відмінний спосіб впровадити в практику таке навчання. Симуляція відбувається відповідно до клінічного сценарію.

Список використаних джерел

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології.- К.: Академвидав, 2004.
2. Інтерактивні методи навчання : навч. посібник / (П. Шевчук, П.Фенрих). – Цецін : WSAP, 2005. – С. 7 – 23
3. Караяни А.Г. Активне методы социально-психологического обучения А.Г.Караяни. – М. : [Без изд.], 2003. – С. 2 – 10.
4. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : науково-методичний посібник / О.І. Пометун, А.В. Пироженко ; ред. О.І. Пометун. – К. : А.С.К., 2004. – С. 8 – 24
5. Технології навчання дорослих / [упор. О. Главник, Г. Бевз]. – К. : Главник, 2006. – С. 4 – 7, 106 – 111
6. С.І. Осипенко, А. В. Іванов організація функціонального навчання у мережі навчально-методичних центрів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності. Київ – 2007.
7. Придатко О.В., Ренкас А.Г. Дослідження ефективності та аспекти впровадження інтерактивних засобів навчання в організацію навчального процесу ЛДУБЖД. Збірник наукових праць Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Львів – 2010.

Секція 3. Педагогічні технології ресурсно-орієнтовного навчання

Катерина Андріївна Гляненко

вчитель української мови та літератури комунального закладу «Середньої загальноосвітньої школи № 44 м. Дніпродзержинська», аспірантка кафедри фізичної і психолого-фізіологічної підготовки, Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету, sosnova_kat@mail.ru

ЗАСТОСУВАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО-КОМПЕТЕНТІСНОГО НАПРЯМУ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ТА СТУДЕНТА

Пріоритетним напрямом розвитку сучасної освіти стала гуманістична спрямованість навчання, при якому провідне місце посідає особистісний потенціал (принцип). Він передбачає облік потреб та інтересів учня, реалізацію диференційованого підходу до вчення.

Сьогодні в центрі уваги – учень, його особа, неповторний внутрішній світ. Тому основна мета сучасного вчителя – вибрати методи і форми організації навчальної діяльності учнів, які оптимально відповідають поставленій меті розвитку особистості.

У Національній доктрині розвитку освіти (Україна ХХІ століття) зазначено, що пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують подальше удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [1].

Останніми роками все частіше піднімається питання про застосування нових інформаційних технологій в школі. Це не лише нові технічні засоби, але і нові форми і методи викладання, новий підхід до процесу навчання. Основною метою вивчення української мови є формування і розвиток комунікативної компетентності культури школярів, навчання практичному опануванню української мови.

Сучасні педагогічні технології такі, як навчання у співпраці, проектна методика, використання нових інформаційних технологій, Інтернет-ресурсів допомагають реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію і диференціацію навчання з урахуванням здібностей дітей, їх рівня знань.

Компетентнісний підхід висуває на перше місце не поінформованість учня, а його «вміння знаходити адекватне рішення проблем у різних ситуаціях, вміння визначити процедуру (об'єднання знання та дії), що підходить для цього» [9].

Комунікативний підхід – стратегія, що моделює спілкування, направлена на створення психологічної і мовної готовності до спілкування, на свідоме осмислення матеріалу і способів дій з ним. Для користувача реалізації комунікативного підходу в Інтернеті не представляє особливої складності. Комунікативне завдання повинно пропонувати учням (студентам) проблему або питання для обговорення, причому учні не просто діляться інформацією, але і оцінюють її. Основним же критерієм, що дозволяє відрізнити цей підхід від інших видів навчальної діяльності, є те, що учні самостійно обирають мовні одиниці для оформлення своїх думок. Використання засобів Інтернету у комунікативному підході як можна краще вмотивовано. Його завдання полягає у тому, щоб зацікавити учнів у вивченні української мови за допомогою накопичення і розширення їх знань і досвіду [6].

Комунікативна компетентність – якість дії вчителя (викладача), що забезпечує ефективний прямий та зворотній зв'язок з учнем (студентом), контакт з учнями (вихованцями, дітьми) різного віку, студентами, батьками (особами, які їх замінюють), колегами, здатність до розробки стратегії, тактики і техніки взаємодії з людьми, організацію їхньої спільної діяльності для досягнення певних суспільно значимих цілей; здатність переконувати, стверджувати свою позицію; володіння державною мовою, грамотним усним та писемним діловим мовленням, ораторським мистецтвом, професійним етикетом, а також навичками публічної презентації результатів роботи, вміннями обирати відповідні форми і методи презентації [6].

На думку С.В. Трішиної, інформаційна компетентність – це інтеграційна якість особи, що є результатом віддзеркалення процесів відбору, засвоєння, переробки, трансформації і генерування інформації в особливий тип предметно-специфічних знань, дозволяє виробляти, приймати, прогнозувати і реалізовувати оптимальні рішення в різних сферах діяльності [5]. З точки зору О.Б. Зайцевої, інформаційна компетентність – складна індивідуально-психологічна освіта на основі інтеграції теоретичних знань, практичних умінь в галузі інноваційних технологій і певного набору особових якостей [3].

Враховуючи, що компетентність є сукупність особових якостей (ціннісно-сміслових орієнтацій, знань, умінь, навичок, здібностей), зумовлених досвідом діяльності у визначеній соціально і особово-значущій сфері [1], а також зважаючи, що процеси продукування, передачі, пошуку, оцінки інформації, обміну інформацією (комунікація) із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій – суто інформаційні процеси, О.Г. Піменов розглядає інформаційно-комунікаційну компетентність як якісну характеристику суб'єкта, визначальну ефективність здійснення ним інформаційних процесів в професійній та іншій діяльності. А.Л. Семенов наводить поняття «ІКТ-компетентність», яке полягає в умінні вирішувати завдання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) [7].

Бурмакіна В.Ф., Зелман М., Фаліна І.Н. визначають інформаційно-комунікаційно-технологічну компетентність як здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології для доступу до інформації, її пошуку, визначення, інтеграції, управління, оцінки, а також її створення, продукування і

передачі, яка достатня для того, щоб успішно жити і працювати в умовах інформаційного суспільства [4,8].

Список використаних джерел

- 1.Баловсяк Н. Інформаційна компетентність фахівця / Н. Баловсяк.// Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2004. – № 5. – С. 21–28.
- 2.Дубова С. Інформаційна культура державних службовців як чинник якості впровадження та функціонування автоматизованих інформаційних систем (АІС) [Електронний ресурс] // Вісник Книжкової палати. – 2005. – № 4. – С. 35–37. – Режим доступу : http://ebentabe.ucoz.ua/news/informacijna_kultura_derzhavnikh_sluzhbovciv_jak_chinnik_jakosti_vprovadzhennja_ta/2010-08-25-365.
- 3.Зайцева О.Б. Формирование информационной компетентности будущих учителей средствами инновационных технологий [Текст]: Автореф. дис. ...канд. пед. наук. / О.Б.Зайцева.- Брянск, 2002. - 19 с.
- 4.Зелман М. «Report on ICT Literacy and Standards», 2004 г
- 5.Тришина С. В. Информационная компетентность специалиста в системе дополнительного профессионального образования [Электронный ресурс] / Светлана Владимировна Тришина, Андрей Викторович Хуторской // Интернет-журнал «Эйдос». – 2004. – 22 июня. – Режим доступа : <http://www.eidos.ru/journal/2004/0622-09.htm>.
6. Макаровская И. В. Коммуникативная компетентность и представления учителя о себе. - Дисс. ... канд. психол. н. - СПб., 2003. - 196 с.
7. Пименов О.Г. информационно-коммуникационная компетентность учащихся с нарушениями зрения: особенности структуры и содержания. БГПУ им. М.Танка. Доступ: <http://itdsel.bspu.unibel.by/ru/content/new6/new6/new2/>
- 8.Фалина И.Н. Компетентностный подход в обучении и стандарт образования по информатике. Информатика, 7, 2006
- 9.Шишов С. Е. Компетентностный подход к образованию как необходимость / С. Е. Шишков, И. Г. Агапов // Мир образования – образование в мире. - 2001. - № 4. - С. 8-19.

Людмила Іванівна Діхтярь

викладач економічних дисциплін, викладач-методист, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії,
taison2627@mail.ru

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Сучасне життя висуває сьогодні людині жорсткі вимоги – це висока якість освіти, комунікабельність, креативність, цілеспрямованість, а найголовніше – уміння орієнтуватися у великому потоці інформації і вмінні адаптуватися в будь-якому суспільстві. Підготовка до майбутнього життя закладається в навчальному закладі, тому вимоги до освіти сьогодні змінюють свої пріоритети. Змінюється мета і зміст освіти, появляются нові засоби і технології, та при всьому цьому різноманітні – урок залишається головною

формою організації навчального процесу. І для того, щоб реалізувати вимоги, які висувають Стандарти, заняття повинно стати новим, сучасним. Як підготувати і провести урок з економіки, враховуючи нові вимоги сьогодення і сучасні інновації? На це запитання я і спробую дати відповідь, враховуючі реалії сьогодення та методику викладання економічних дисциплін.

Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття) передбачає докорінне реформування всіх ступенів освіти, в тому числі – змісту, форм і методів здійснення економічної підготовки студентської молоді [3, с. 34].

Економічна підготовка молоді включає в себе економічне виховання і економічну освіту. Економічне виховання – це педагогічна діяльність, спрямована на розвиток економічного мислення через формування економічних знань, умінь і навичок, виховання економічно значущих якостей особистості. Основу економічного виховання особистості студента складає економічна освіта. Яка на сучасному етапі має такі основні цілі:

- Ознайомлення з основами економічної теорії і прикладних економічних дисциплін;
- Формування в студентів економічного мислення;
- Формування вмінь і навичок приймати обґрунтовані рішення;
- Проведення професійної орієнтації в галузі економічної, правової, підприємницької діяльності та розвиток підприємницьких здібностей студентів [3, с. 45].

Економіка – складна багатогранна наука, що охоплює майже всі сфери суспільного життя. Кожен має певне уявлення про економіку, незважаючи на те, чи правдиве воно, чи оманливе. І лише вивчення такого предмету, як економіка допоможе сформувати об'єктивний погляд на неї. Але, щоб викладати будь-який предмет, потрібне врахування його особливостей.

Викладання предмету - це мистецтво вчителя подати інформацію так, щоб її засвоєння студентами було максимально-ефективним, щоб вони розуміли матеріал і бажали вивчати його. Тому викладання будь-якої дисципліни вимагає врахування певних її особливостей. Економіка не є виключенням. Обов'язковим є врахування вікових особливостей студентів. На кожному курсі, підходити до подання економічного матеріалу потрібно по-різному, враховуючи вік і рівень знань. Студенти являються майже дорослими людьми, сформовані фізіологічно і психологічно. Вони прагнуть робити складні завдання, цікавляться політикою і суспільним життям і звідси це необхідно враховувати. Але вік студентів не єдиний фактор від якого залежить успіх подання матеріалу. Навчальний курс, який вивчається, послідовність тем, а також їх взаємозв'язок і методи їх прочитання аудиторії відіграють вирішальну роль [3, с. 47].

Економіка невід'ємна частина щоденного життя. Людина купує і продає, отримує доходи і сплачує податки, керує і підпорядковується управлінським рішенням, споживає і заощаджує. Зрозуміло, що краще, коли дитина свідомо розуміє економічні відносини, раціонально використовує власні сили та ресурси. Студенти - це також суб'єкти економічних відносин. Тому необхідно їх підготувати до дорослого життя як можна краще

Економіка - наука, яку не можливо вивчити за два роки повністю. Вона змінюється з внесенням інновацій у технології промисловості і у побут, зі зміною законодавства, під дією інтеграції та глобалізації, ряду природних і екологічних факторів тощо. Отже, економічна наука має діалектичний розвиток і потребує відповідних змін і коректування в процесі навчання.

Економічне виховання студентів коледжу передбачає здійснення виховного процесу під час вивчення теоретичних дисциплін, виробничого навчання, виробничої практики та у позанавчальній роботі [1, с. 14]. Оволодіваючи професією, студенти беруть участь у виробничій праці, роблять особистий внесок у виконання виробничого плану коледжу та базового підприємства. Використовуючи економічні знання викладачі і майстри виробничого навчання формують у студентів економічне мислення, підприємливість, діловитість, тобто ті риси, які необхідні сучасним спеціалістам. Відповідно до змісту та етапів виробничої праці економічна діяльність студентів охоплює:

- планування роботи, яку слід виконати, вибір технології, розрахунок необхідних матеріалів, вибір інструментів, обладнання та режиму роботи; контроль за технологічним процесом, дотримання вимог безпеки праці, технологічної дисципліни;
- пошук резервів зниження матеріальних та трудових затрат на виготовлення продукції; обґрунтування шляхів підвищення ефективності виробництва, зростання продуктивності праці; техніко-економічний аналіз недоліків у роботі;
- обґрунтування виробничого завдання, особистого рахунку економії та бережливості, підвищення продуктивності своєї праці;
- проведення хронометражу робочого часу, фотографії робочого дня.

Робота вчителя економіки вимагає безперервного удосконалення методики проведення занять. Щоб успішно підвищувати ефективність навчального процесу, викладачу необхідно аналізувати результати своєї праці, правильно визначати причини недостатньої якості знань й умінь студентів, запроваджувати та використовувати інноваційні методи та прийоми навчання [1, с. 16].

Оскільки економіка - наука, що змушує мислити, то доцільно надавати перевагу таким методам проведення занять як розбір ситуацій і дискусія, а також бажаним є проведення ігор та застосування елементів ігор, досліди і вправи з реального життя. Корисним буде моделювання різних ситуацій. Окрім того, не слід забувати і про роботу з книгами, а саме читання, вивчення, реферування, що дозволить студентові знаходитися у центрі нових подій в економіці і розширювати знання про її теоретичні аспекти. Не слід відкидати і словесні методи, такі як лекція, інструктаж, розповідь. Адже, прочитана інформація не завжди сприймається правильно.

Загалом на своїх заняттях я використовую бесіди, дискусії, вирішення проблем економіки на прикладі родин студентів, метод кейса, метод інциденту, метод програвання ролей або інсценування. Намагаюсь на доступних прикладах пояснювати, як заробити гроші, що таке посередницька діяльність, в чому її складність і необхідність, які знання та інтелект необхідно мати, які

матеріальні витрати необхідні при цьому. Використовую метод проектів, під час якого студенти розробляють власний план бізнесу, а потім його презентують та захищають. Обов'язково необхідно враховувати загальний словниковий запас економічних понять. Для більшого зацікавлення я використовую молодіжний мовний сленг, для скорішої адаптації до економічних термінів.

Ефективним способом активізації процесу навчання є проведення економічних ігор. Гра, як метод навчання, дозволяє ніби насправді пережити певну ситуацію. У грі формується співпричетність, співпереживання та самооцінка. Гра - це насамперед дія. А у житті - це запорука успіху, адже мало кого цікавить, як людина знає теорію, мають значення тільки її дії в різних ситуаціях. Гра вчить застосовувати знання на практиці, розвиває творчі здібності, виховує почуття колективізму, посилює інтерес до майбутньої праці та впевненість у правильному виборі спеціальності. Я неодноразово помічала, що день гри студенти відзначають як один з найкращих у їхньому навчанні. Поряд з позитивними якостями економічні ігри мають ряд недоліків і обмежень, які необхідно враховувати при проведенні гри та оцінюванні результатів. Дієвим методом вивчення економіки є використання методу конкретних ситуацій, бізнес-ситуацій. При використанні даного методу необхідно з'ясувати суть ситуації. Ситуація як поєднання умов і обставин, які створюють певну обстановку чи проблему, може слугувати ілюстрацією, вправою, засобом передачі досвіду вирішення проблем. Розвиток у студентів умінь аналізувати ситуацію, працювати з інформацією, викладати й відстоювати свої погляди допоможе їм орієнтуватися в конкретних економічних умовах. Під конкретною ситуацією розуміється поєднання організаційних, технічних, економічних та соціальних умов і обставин, які створюють певний стан, проблему. Аналіз будь-якої економічної ситуації починається з формулювання проблеми. Її вирішення запорука успіху. Етапи вирішення проблемних ситуацій можна сформулювати у вигляді відповідей на такі запитання:

1. У чому суть проблеми?
2. Що в проблемі є невідомим, а що відомо?
3. До чого треба прагнути?
4. Чи можна вирішити цю проблему вже відомим способом?
5. Що нове потрібно застосувати?

Також в економічному навчанні широко використовую різні методики «мозкового штурму» (або «мозкової атаки»). Це метод розв'язування невідкладних завдань за дуже обмежений час. Цей метод використовую для розвитку творчих здібностей або для розв'язання складних проблем [3, с. 54].

Зважаючи на вимоги сьогодення у своїй роботі я використовую системно-діяльний підхід у навчанні студентів. Реалізація діяльного підходу на занятті змушує вчителя переглянути свою діяльність, відійти від звичного пояснення і надати студентам можливість самостійно, в певній послідовності відкрити для себе нові знання.

За роки своєї роботи я виробила певні принципи, якими повинен користуватися кожен викладач, а саме:

- так організувати навчання, щоб студент діяв активно, залучався до процесу самостійного пошуку та «відкриття» нових знань, вирішував питання проблемного характеру;
- зробити навчальну працю цікавою, корисною та різноманітною;
- гранично чітко пояснити дитині користь знання;
- якомога більше зв'язувати новий матеріал з уже засвоєним;
- зробити навчання важким, але підсилюючим;
- частіше перевіряти та оцінювати роботу студента, збільшуючи мотивацію до праці, заохочувати його;
- зробити яскравим, емоційним як навчальний матеріал, так і саме заняття.

Отже, методика викладання економіки для студентів коледжів – складне питання їх підготовки до вибору майбутньої професії, формування у них економічного мислення. Американськими спеціалістами було сформовано ряд принципів економічної освіти студентів коледжів:

1. Розуміння основних економічних концепцій важливіше, ніж знання великої кількості фактів.
2. Зусилля викладача мають бути сконцентровані на тому, щоб допомогти учням чітко зрозуміти певну(обмежену) кількість економічних концепцій та їхніх взаємозв'язків для виховання економічного способу мислення.
3. Студентам треба дати концептуальну схему, що дозволить скласти власне розуміння економіки та виховувати в них економічний спосіб мислення, що ґрунтується на системному, об'єктивному аналізі.
4. Справжні індивідуальні та соціальні переваги економічної грамотності виявляються лише тоді, коли люди можуть використати свої знання для вирішення широкого кола економічних питань, безпосередньо зв'язаних з їхнім повсякденним життям [2, с. 78].

Дійсно запровадження інноваційних технологій покращує сам процес навчання, але якщо вчитель не любитиме свою справу, дітей, то про яку якісну освіту можна говорити. Тому, головне моє правило: студент, навіть посередній, завжди чимось цікавий, якщо його вчитель вивчатиме. Учня треба вміти слухати й розуміти, тобто чути його внутрішній голос. Дати відчутти дитині себе Людиною.

Видатний німецький письменник Гете сказав: «Приймаючи людину такою, якою вона є, ми робимо її гіршою; приймаючи її такою, якою вона повинна бути, ми примушуємо її бути такою, якою вона може стати».

Список використаних джерел

1. Гушулей Й. М. Вітенко І. М. Загальна методика викладання основ економіки: Пробний навчальний посібник. - Тернопіль: Астон, 2004. - 108с.
2. Основи економіки: Програма для загальноосвітніх навчальних закладів загальноосвітнього, природничо-математичного та технологічного напрямів навчання. - К.: Шкільний світ, 2001. - 47с.
3. Роберт І. Сучасні інформаційні технології освіти [Текст] / І.Роберт. — М. : Школа-Пресс, 2004. — 454 с.

Марія Олександрівна Долінська

викладач економічних дисциплін, викладач-методист, Горохівський коледж Львівського національного аграрного університету, maria_dolinska@ukr.net

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Класик педагогічної майстерності К.Ушинський висловив думку, яку можна вважати девізом проектної діяльності: «Не вміти добре виражати свої думки – недолік; але не мати самостійних думок – набагато більший; самостійні ж думки випливають лише із самостійно набутих знань».

Характерним для методу проектів є самостійна діяльність студентів – індивідуальна чи у складі малої групи – під час якої вони виконують певну діяльність, спрямовану на досягнення конкретного результату. Для такого виду діяльності є характерним кооперативне чи групове навчання, за якого діє принцип «навчаючи - вчуся», бо у процесі цієї діяльності надбання кожного студента неодмінно стають надбанням усієї групи.

Для методу проектів притаманним є і те, що результат діяльності завжди конкретний і вимірюваний.

Метою навчального проектування є створення педагогом таких умов під час освітнього процесу, за яких його результатом є індивідуальний досвід проектної діяльності студентів. Ефективно використовувати цей метод під час проведення підсумково-узагальнюючих занять на випускному курсі майбутніх спеціалістів комерційної справи. Адже навчальний процес повинен мати професійну спрямованість, що означає закріплювати позитивне ставлення та інтерес до майбутньої професії, прагнення усвідомлювати завдання виробництва, оптового і роздрібного продажу, надання послуг та престиж професії майбутнього спеціаліста. Під час підготовки і проведення таких занять студенти здійснюють дослідницьку роботу та залучаються до гурткової роботи. Результатом кінцевої діяльності є презентація і захист власних проектів.

Під час вивчення економічних дисциплін метод навчальних проектів дозволяє реалізувати проблемне навчання, що активізує і поглиблює пізнання, навчає самостійному мисленню і діяльності, системному підходу в організації, дає можливість навчати груповій взаємодії.

Основна мета заняття – розвивати професійно-ділові якості, виховувати уважність, грамотне виконання функціональних обов'язків, проявити інтерес до обраної професії та сформувати уміння та навички у виборі цільової аудиторії, набути навиків у розробці і представленні рекламного проекту товару.

Суть проектних технологій – стимулювання інтересу студентів до певних проблем, які передбачають володіння певною сумою набутих знань, та через проектну діяльність, а саме розв'язання низки проблем.

Викладачі у своїй роботі використовують нові педагогічні технології, проблемно-пошуковий та дослідницький підходи до виконання. Студентам пропонується інформація, яка має для них особисте значення. Їх навчають аналізувати, порівнювати, досліджувати, узагальнювати.

Створюючи проблемні ситуації, викладачі спрямовують діяльність студентів на їх розв'язання. В ході заняття розглядаються проблемні питання:

Для закріплення набутих знань під час проведення заняття було застосовано бліц-опитування із елементами дискусії. Попередньо студентам були роздані проблемні питання, підготовлені наступні проекти:

- Презентація відкриття нового супермаркету „Барвінок” із новими інноваційними технологіями обслуговування;
- Представлення нових туристичних послуг фірмою „Евротур”;
- Виведення нового товару на ринок. Презентація масла „Смачненьке”;
- Утворення концерну „Родинна злагода” на ринку ковбасних виробів;
- Відкриття нової шоколадної фабрики та її представлення.

При виборі активних методів навчання, а саме проектних технологій необхідно розпочинати підготовку групи заздалегідь, бажано мінімум за тиждень а то і більше. Позитивним є те, що в основному усі студенти, які працювали над проектами відвідували гурток „Агент комерційних послуг”, де додатково працювали над кожною проблемою під керівництвом викладачів. Під час занять в гуртку проводилось обговорення конкретних ситуацій, здійснювався пошук оптимальних рішень, студенти самостійно продумували і економічно обґрунтовували обрані заходи щодо поставлених завдань. Кожному студенту надавалося право проявляти самостійність та ініціативу при прийнятті відповідних рішень.

При проведенні заняття було використано метод ігрового проектування. Кожна група досліджувала поставлене завдання і узагальнювала систему одержаних знань.

Ігрове проектування – це ігрове моделювання процесу розв'язання складних організаційно-економічних задач (що мають різні варіанти рішень) з розподілом функцій між учасниками. Цей метод орієнтується на відпрацювання методичних рішень, планових задач, що потребують багато часу.

Вимоги до ігрового проектування:

- наявність складної організаційно-економічної проблеми;
- неоднозначність рішення з проблеми;
- розподіл учасників на групи, кожна й з яких опрацьовує свій варіант вирішення проблеми;
- аналіз, захист перед аудиторією і оцінка результатів роботи.

Методика розробки ігрового проектування.

1. Загальні положення: мета і призначення ігрового проектування. Характеристика ігрового проектування в навчальному курсі, основні цілі проведення; Проектування здійснюється на основі вивчених і набутих знань із циклу економічних дисциплін. Основна мета кожного із проектів наблизитись до реальної професійної діяльності.

2. Опис об'єктів моделювання ігрового комплексу. Визначаються початкові умови функціонування. Група поділяється на п'ять команд. Студенти оцінюють проект під час презентації, вступають в дискусії із студентами, які презентують проект.

3. Завдання і інтереси учасників. Основна мета кожного проекту - це визначення цільової аудиторії реклами та розробка рекламного проекту та

презентація відкриття нового супермаркету „Барвінок” із новими інноваційними технологіями обслуговування; представлення нових туристичних послуг фірмою „Євротур”; виведення нового товару на ринок - масла „Смачненьке”; створення концерну „Родинна злагода” на ринку ковбасних виробів, пошук ринків збуту; відкриття нової шоколадної фабрики та її представлення.

1. Характеристика етапів та послідовність виконання операцій.

1.1. Представлення нових туристичних послуг фірмою „Євротур”:

- мультимедійна слайд - презентація;
- каталог;
- візитки ;
- сувенірні ручки із логотипом.

1.2. Виведення на ринок нового товару – масло „Смачненьке”.

- мультимедійна слайд - презентація;
- подарунок- книга з рецептами;
- листівка;
- дегустація товару.

1.3. Відкриття нового супермаркету „Барвінок” із новими технологіями обслуговування :

- мультимедійна слайд - презентація;
- картка на знижку;
- листівка;
- проспект;
- сувеніри.

1.4. Створення концерну „Родинна злагода” на ринку ковбасних виробів:

- мультимедійна слайд - презентація;
- відеофільм;
- запрошення на виставку;
- листівка;
- дегустація товару;

1.5. Відкриття нової шоколадної фабрики та її виробів:

- мультимедійна слайд - презентація;
- відеофільм;
- листівка-календар;
- дегустація цукерок „Чарівна ніч”.

Кожен проект був представлений студентами за допомогою мультимедійних презентацій та засобів реклами, які створювалися на заняттях гуртка, навчальних дисциплін „Інформаційні системи та технології в комерційній діяльності” та „Комерційна діяльність”. Студенти аргументували свої висловлювання і підкріплювали фактами зі свого досвіду. В ході представлення проектів присутні студенти задавали питання, дискутували та оцінювали якість проектів, представлення та застосовані засоби маркетингових комунікацій. Кожна група працювала над логотипом, рекламними зверненнями для успішного просування товару(послуги) на ринку. При проектуванні проекту зверталась увага на етапи ефективної організації проектів, а саме:

- вибір і постановка проблеми, формулювання назви та аналіз актуальності питання;
- висування гіпотези вирішення проблем;
- обговорення методів дослідження;
- планування проектної діяльності студентів;
- формування навчальних груп студентів та розподіл завдань між ними;
- добір та опрацювання інформації за темою проекту;
- виконання запланованих завдань;
- аналіз результатів, отриманих студентів, побудова цілісної системи вирішення поставленої проблеми (групування результатів за підтемами);
- висновки.

Під час використання проектних технологій вирішується ціла низка різнорівневих завдань. Розвиваються пізнавальні навички студентів, формуються вміння самостійно конструювати свої знання та орієнтуватися в інформаційному просторі, активно розвиваючи критичне мислення та комунікаційні навички.

Доцільно ще на підготовчому етапі об'єднатися із викладачами економічного циклу дисциплін. Завдання циклової комісії полягає в тому, щоб під час вивчення певної теми, проведення практичного заняття постійно створювати, оновлювати та підносити на якісно новий рівень міждисциплінарні зв'язки.

Основне завдання полягає в тому, щоб актуалізувати, активізувати раніше засвоєнні знання, навички, вміння, необхідні для проведення даного практичного заняття. Міждисциплінарна інтеграція вирішує завдання органічного злиття нової теми з попередніми, наступними, вивчення логічного зв'язку між різними дисциплінами і об'єднання їх в єдину систему при формуванні професійних вмінь і навичок. У роботі циклової комісії економічних дисциплін є певний досвід з цієї роботи. Інтегровані заняття різних форм і методів проводились з дисциплін комерційної діяльності, економіки, комерційного товарознавства, навчальних практик тощо.

Отже, можна підвести підсумок, що формуючи майбутнього спеціаліста в навчальних закладах I-II рівня акредитації не є доречним використовувати тільки одну методику. Найкращі результати дає поєднання різноманітних інновацій з уже випробуваними методами. Завдання викладача - це вдалий підбір методів роботи з студентами для того, щоб розвивати комунікативні здібності майбутніх фахівців, сприяти професійному розвитку й формуванню вмінь приймати оптимальні професійні рішення, спонукати до творчості та сприяти розвитку дослідницьких навичок студентів. Саме працюючи над проектами та представляючи їх, студенти застосовують фактичні знання, вчаться самостійно їх здобувати, аналізувати і робити висновки.

Вдосконалення навчально-виховного процесу є зміна технологій навчання шляхом включення у навчально-виховний процес ігрової діяльності, проектних технологій. Дослідження, пов'язані з розробкою і впровадженням нових технологій навчання, в основу яких покладено застосування ігор, проектів, свідчать про наявність у них значних можливостей щодо підвищення ефективності підготовки спеціалістів.

Метод проектів має багато переваг, а саме:

- впровадження методу в навчально-виховний процес забезпечує можливість міждисциплінарної інтеграції;
- використання методу на заняттях сприяє поєднанню індивідуальної і колективної діяльності студентів, що дозволяє реалізувати на практиці педагогіку співробітництва і сприяє самореалізації особистості;
- організація проектної діяльності забезпечує самостійність в практичній діяльності та забезпечує можливість бачити результати своєї діяльності через набуття нових знань та життєвого досвіду.

Отже, враховуючи спрямованість методу проектів на формування у студентів навичок дослідницької, пошукової, творчої діяльності, на забезпечення можливості міждисциплінарної інтеграції у навчально-виховному процесі, слід зазначити, що впровадження даного методу є важливим чинником ефективності процесу навчання і виховання.

Список використаних джерел

1. Білогуб Т.А. Метод проектів як ефективний засіб формування комунікативної компетенції та інтелектуального розвитку студентів на заняттях англійської мови //Організація навчально-виховного процесу.-К.; НМЦ-Випуск 15, 2009.- С.79-88.
2. Гальперіна Г.А. Впровадження інтегрованих занять при формуванні професійної моделі спеціаліста, як одна із форм підготовки до ліцензійного інтегрованого іспиту //Нові технології навчання. – К.; 2008.- С.74-76.
3. Ткачук С.В. Використання проектних технологій при вивченні української мови. // Організація навчально-виховного процесу. –К.; НМЦ.-Випуск 16, 2010.- С.135-145.

Дарія Сергіївна Дрібна

студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Boris.novicki@gmail.com

КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ

Дистанційне навчання, як нова форма навчання, все впевненіше входить в систему освіти багатьох країн світу. Внаслідок того, що розвиток технологій дистанційного навчання через глобальні комп'ютерні комунікації в країнах СНД і Заходу відбувався диференційовано, то має сенс розглянути окремо, як ці технології розвиваються в СНД, країнах Америки, Європи і Азії.

США, Канада вважаються одними зі світових лідерів в області дистанційної освіти. Значна кількість університетів, коледжів і навчальних центрів США і Канади успішно реалізують дистанційне навчання через Інтернет. Цьому сприяє та обставина, що всі вузи США і Канади і 85% національних шкіл мають доступ до Інтернету. Високий рівень комп'ютеризації населення (близько 50% сімей мають домашні комп'ютери, підключені до Інтернету), розвинені системи зв'язку і телекомунікацій створюють надійний

фундамент для дистанційної освіти. Всі ці чинники прискорили розвиток в США і Канаді дистанційних технологій навчання. Сьогодні в цих країнах існують сотні тисяч дистанційних програм, їх пропонують, як міністерства освіти штатів і провінцій, так і окремі університети, коледжі і компанії (для підвищення кваліфікації своїх співробітників) [2].

Піонером в області використання дистанційної форми навчання в Європі став Відкритий університет Великобританії, який заснований в 1969 році, — навчальний заклад нового типу, світовий лідер в області дистанційної освіти. В 1996 році на семи його факультетах навчалося близько 215 тисяч чоловік. Сьогодні дистанційна форма навчання практикується в багатьох країнах Європи, забезпечуючи отримання освіти високого рівня. Наприклад, в Іспанії Національний університет дистанційної освіти, заснований Парламентом Іспанії в 1972 році, проводить ДН за програмою вищої освіти для всіх, хто з різних причин не може навчатися в традиційних університетах.

Урядами більшості Європейських країн були прийняті документи, які направлені на підтримку впровадження ІКТ в навчальні заклади країн з метою підготовки індивідуумів для життя в інформаційному суспільстві. Це сприяло розробці нових концепцій і підходів в області вивчення і використання ІКТ в різних сферах діяльності для всіх громадян. Можна виділити три головні напрями використання і впровадження ІКТ в країнах Європи: навчання викладачів з використання ІКТ, розвиток і розповсюдження освітніх інформаційних ресурсів, розвиток технологічної інфраструктури [1].

Широкий і прискорений розвиток засобів ІКТ в країнах Азії привів до створення Відкритих університетів в багатьох країнах (Китай, Індія, Індонезія, Шрі-Ланка, Тайвань, Таїланд, Пакистан), які пропонують програми дистанційного навчання за різними спеціальностями для підтримки безперервної освіти. Як правило, ці університети надають освітні послуги широким верствам населення, включаючи і людей з низьким рівнем доходів. Особливістю є те, що для дистанційного навчання у Відкритих університетах країн Азії дуже широко використовується кооперація різних засобів: телекомунікації, радіопередачі, розсилка CD і друкованих матеріалів, кооперація дистанційних і очних занять в навчальних центрах.

Україна, маючи декілька центрів дистанційного навчання вже зробила перші істотні кроки в розповсюдженні дистанційної освіти. Дистанційна освіта була визначена як окрема форма освіти в Законі України «Про вищу освіту», розроблена і затверджена «Концепція розвитку дистанційного навчання в Україні», Кабінетом Міністрів України була надана програма розвитку цієї нової форми навчання. Але потрібно провести ще значну роботу з акредитації дистанційних програм і державного визнання дипломів. Інновації у сфері ІКТ ставлять нові непрості завдання. Вони зачіпають педагогіку, методику, адміністративне управління і фінансування, забезпечення якості навчання, права інтелектуальної власності та інші аспекти [2].

В контексті радикальних перетворень вищої освіти, які були викликані розвитком суспільства знань і появою новітніх ІКТ, мають місце декілька важливих аспектів.

1. Розвиток дистанційної освіти в Україні почався значно пізніше, ніж в

країнах Західної Європи і здійснювався в несприятливих умовах. В Україні тривалий час, практично до 2000 року, була відсутня державна стратегія розвитку дистанційної освіти. Наявність інформаційної нерівності відіграє істотну роль для України. З одного боку, наша країна належить до групи п'ятдесяти найбільших країн за кількістю населення і розмірами території, але згідно індексу телекомунікаційної підготовленості (Network Readiness Index) вона займає лише 70-е місце з 80-ти країн, оцінених за цим критерієм (www.weforum.org/gitr). З іншого боку, в нашій країні інформаційні ресурси і їх споживачі були розподілені дуже нерівномірно.

2. Темпи річного приросту всіх видів інформаційних ресурсів в Україні значно випереджають країни Європи, оскільки спостерігається ненасиченість вітчизняного ринку ІКТ. Крім того, за останні п'ять років ринок ІКТ став дуже прибутковим в Україні. Так, за даними Держкомстату України сукупний дохід від послуг всіх видів зв'язку і телекомунікацій в 2002 р. склав 10,7 млрд. грн., а в першому кварталі 2003 р. — 2,875 млрд. грн.

3. Теоретичні, практичні і соціальні аспекти дистанційної освіти в Україні були розроблені недостатньо. Окремі роботи Українських вчених П.В.Дмитренка, В.М. Кухаренка, В.В.Олейника, Ю.А.Пасечника, С.Сазонова, О.В.Третьяка та ін. були опубліковані переважно в період до 1999-2000 рр. і важливого впливу на загальну ситуацію щодо дистанційної освіти в Україні не мають. Теж саме стосується і локальних досягнень в області дистанційного навчання окремих вузів і наукових організацій.

4. Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем (МННЦ) Національної Академії Наук та Міністерства освіти і науки був однією з перших в Україні науково-освітніх організацій, яка почала ще в 1995 році реальне впровадження ІКТ в освіту. МННЦ в своєму підході до створення і розповсюдження дистанційних технологій навчання вперше об'єднав переваги, які надають нові комунікаційні технології з відповідними педагогічними технологіями шляхом створення телекомунікаційної дидактичної лабораторії для розповсюдження в Україні нових методик і педагогічних технологій ДН на основі сучасних ІКТ. Сьогодні ДН проводить більшість навчальних закладів України [2].

Хоча дистанційна освіта в Україні не цілком відповідає вимогам, які пред'являються до інформаційного суспільства, і тим самим не забезпечує повноцінного входження України в міжнародний освітній простір, проте розвиток дистанційної освіти в Україні відбувається з урахуванням вже наявних досягнень в цій області. В динаміці цього процесу можна умовно виділити два етапи — початковий і поточний.

На початковому етапі були створені певні наукові, матеріально-технічні і комунікаційні передумови розвитку національної системи дистанційної освіти.

Поточний період характеризується рядом ініціативних пропозицій щодо створення Української системи дистанційної освіти.

Аналіз стану дистанційного навчання показує, що всі навчальні заклади, організації і установи, які впроваджують або використовують технології дистанційного навчання, натрапляють на реальні труднощі, подолання яких вимагає цільового фінансування, об'єднання зусиль цих установ із зусиллями

державних органів, координації загальних дій і нормативно-правового забезпечення, яке сприятиме прискоренню цього процесу, а також зменшить інтелектуальні, матеріальні і фінансові витрати на впровадження і розвиток дистанційного навчання в цілому.

Як відзначено в Концепції розвитку дистанційної освіти України: «головною метою створення систем ДН є забезпечення загальнонаціонального доступу до освітніх ресурсів шляхом використання сучасних інформаційних технологій і телекомунікаційних мереж і надання умов для реалізації громадянами своїх прав на освіту». Соціальне значення систем ДН полягає в можливості позитивного впливу на рішення таких проблем як: підвищення рівня освіченості суспільства і якості освіти; реалізація потреб населення в освітніх послугах; підвищення соціальної і професійної мобільності населення, його підприємницької і соціальної активності; збереження і відновлення знань, кадрового і матеріально-технічного потенціалу, накопиченого вітчизняною системою освіти; формування єдиного освітнього простору в рамках всієї світової спільноти.

Концепція розвитку ДН в Україні виділяє такі пріоритетні напрями його розвитку:

1. Створення інформаційно-освітнього простору для підтримки дистанційного навчання з використанням ІКТ.

Успішне впровадження ІКТ в освітній процес залежить від багатьох чинників і, передусім, від інноваційних рішень в організації інформаційно-освітніх просторів. Такі простори мають бути динамічними і підтримувати безперервну освіту (від шкіл до підготовки і перепідготовки фахівців) шляхом: технологічного, методологічного і дидактичного забезпечення гнучкого дистанційного навчання, що поставляється через глобальні комп'ютерні телекомунікації; розповсюдження в Україні нових методик і педагогічних технологій дистанційного навчання на основі сучасних ІКТ, як основи для підтримки безперервної освіти; розвитку телекомунікаційного інформаційно-освітнього середовища; створення телекомунікаційних освітніх організацій.

Основна ідея, якої має дотримуватися будь-яка організація, що використовує дистанційне навчання, це формування вимог і підтримка телекомунікаційного, інформаційно-освітнього середовища, як структури інформаційно-освітнього простору. Основне призначення даного середовища - розширення доступу до навчання великої кількості людей і отримання можливостей сумісного використання знань і розвитку творчої діяльності тих, хто навчається, які відкриваються в рамках функціонування середовища, завдяки використанню нових ІКТ.

2. Підготовка педагогічного персоналу, що забезпечує функціонування систем гнучкого дистанційного навчання.

В даний час багато вузів України намагаються застосовувати технології дистанційного навчання в своїй освітній діяльності, як правило, не маючи при цьому підготовлених належним чином педагогічних кадрів, що позначається на якості пропонованих освітніх послуг. Курси, що проводяться, не сертифіковані і не проходять необхідну експертизу. Таким чином, проблема стає все більш гострою.

Необхідно завжди пам'ятати, що ключ до успіху лежить не в наявності великої кількості комп'ютерів і потужності комп'ютерних мереж, а в свободі педагогів розуміти і володіти сучасними ІКТ. Саме педагог має стати активним учасником процесу трансформації освіти, і в цьому йому необхідна всестороння допомога, включаючи можливість доступу до нових ІКТ, технічну і методологічну підтримку, а також можливість пройти навчання з педагогічного проектування дистанційних навчальних програм.

Викладачі мають відчувати необхідність у використанні ІКТ в професійній діяльності, підтримку від керівництва, у нього має бути мотивація. Ключ до успіху в рішенні проблеми використання ІКТ в освіті знаходиться не в збільшенні швидкості комп'ютерів і каналів Інтернету, а в залученні педагогів, чие розуміння і творче використання ІКТ і дистанційної освіти може допомогти їм досягти високого професійного рівня безпосередньо для себе і для учнів.

Способом виходу з кризової ситуації є розробка на загальнодержавному рівні єдиної модульної програми підготовки педагогів, що забезпечує різні кваліфікації: від базового використання ІКТ в навчальному процесі до створення і методичної підтримки дистанційних навчальних програм, і передача її для впровадження і експлуатації в базові центри підготовки і перепідготовки педагогів.

Проведення широкомасштабного дистанційного навчання викладачів освітніх закладів України є першочерговим завданням для розповсюдження нових технологій.

Наступним кроком в цьому напрямі має бути розробка і розповсюдження навчально-методичної літератури з організації і проведення дистанційного навчання.

3. Розробка і використання педагогічних технологій для підтримки дистанційного навчання.

Педагогічні технології дистанційного навчання — це технології опосередкованого активного спілкування викладачів з учнями і учнів один з одним з використанням телекомунікаційного зв'язку і методології індивідуальної роботи студентів із структурованим навчальним матеріалом, представленим в електронному вигляді.

Сформулюємо ряд тенденцій трансформації педагогічних технологій, які виявляються в ході розвитку освітніх систем: поворот від надання знань і їх запам'ятовування (закріплення) до самостійного пошуку і кооперації зусиль; поворот від роботи з більш успішними учнями до роботи зі всіма учнями; значне збільшення активності учнів; контроль знань, який базується на тестуванні, може бути з успіхом замінений результатами роботи над проектом, спостереженням проміжних результатів; підхід, який базується на змаганні, замінюється кооперацією, співпрацею; поворот від оволодіння всіма учнями одного і того ж матеріалу до оволодіння різними учнями різного матеріалу; поворот від вербального мислення до інтеграції візуального і вербального мислення [3].

ІКТ за своїми дидактичними властивостями активно впливають на всі компоненти системи навчання (цілі, зміст, методи і організаційні форми навчання), дозволяють ставити і вирішувати значно складніші і надзвичайно

актуальні завдання педагогіки - завдання розвитку людини, її інтелектуального, творчого потенціалу, аналітичного, критичного мислення, самостійності в придбанні знань, роботі з різними джерелами інформації. На відміну від звичайних традиційних ТЗН, ІКТ дозволяють не тільки ставити завдання наситити учня якнайбільшою кількістю готових, строго відібраних, відповідним чином організованих знань, умінь, навиків, а розвивати інтелектуальні творчі здібності, їх уміння самостійно набувати нові знання, працювати з різними джерелами інформації.

Список використаних джерел

1. Карась Е.В., Колос В.В., Кудрявцева С.П. Телекоммуникации для дистанционного обучения: новые возможности для преподавателей. / Е.В.Карась, В.В.Колос, С.П.Кудрявцева. - УСиМ. — 2009, №2. — С. 79-95.
2. Биков В.Ю. Дистанційна освіта – перспективний шлях до розвитку професійної освіти // Педагогічна освіта / В.Ю.Биков. – 2001. – № 1. – С. 2.
3. Кухаренко В.М., Рибалко О.В., Сиротенко Н.Г. Дистанційне навчання. Умови застосування. Дистанційний курс. Навчальний посібник 2-е вид./ За ред. В.М.Кухаренка – Харків: НТУ-ХПІ, «Торсінг», 2001, – 320с.

Тетяна Михайлівна Горда

викладач фізики, викладач вищої кваліфікаційної категорії, Полтавський політехнічний коледж Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», tanya_gtm@mail.ru

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИКИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ І-ІІ РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ

*Фізика – це щось набагато більше
ніж набір законів... Фізика насамперед
жива творчість рук та мозку...*

Піннард А. Б.

Особливістю вивчення фізики у ВНЗ І-ІІ рівня акредитації є її спрямованість на використання знань, умінь і навичок у житті. Навчання фізики у кінцевому результаті має не тільки дати суму знань, а й сформувати достатній рівень компетенції. Тому складовими навчальних досягнень студентів з курсу фізики є не лише володіння навчальним матеріалом та здатність його відтворювати, а й уміння та навички знаходити потрібну інформацію, аналізувати її та застосовувати в стандартних і нестандартних ситуаціях у межах вимог навчальної програми до результатів навчання. Основне завдання на занятті: стимулювати зацікавленість студентів до визначених проблем, і через роботу на занятті, яка передбачає їх вирішення, показати практичне застосування одержаних знань з фізики.

Тому виконання саме навчальних проектів передбачає інтегровану дослідницьку та творчу діяльність студентів, спрямовану на отримання самостійних результатів, але під керівництвом викладача. Саме викладач здійснює управління такою діяльністю і спонукає до пошукової діяльності

студентів. Проектна діяльність в студента формує відповідальність, навички співробітництва (у рамках проектної групи), дослідницькі, презентаційні, оціночні знання та навички. Звичайно, проектною діяльністю треба доповняти навчальний процес, щоб вона була не замість заняття, а разом з заняттям.

Найбільш поширене визначення методу проектів таке: „...це система навчання, за якою студенти здобувають знання й уміння в процесі планування і виконання поступово ускладнених практичних завдань-проектів”.

Сам проект – це своєрідна тріада: задум – реалізація – продукт. Вибираючи тематику проектів, ми орієнтуємося на вимоги навчальної програми та професійні інтереси і здібності студентів.

Перед початком проектної роботи слід пояснити студентам алгоритм його виконання. І головне – виявити студентів, які будуть працювати над проектом.

У цілому під час роботи над проектом викладач завжди допомагає студентам у пошуку джерел, необхідних їм для роботи над проектом, підтримує і заохочує студентів; підтримує безупинний зв'язок, щоб допомогти студентам просуватися в роботі над проектом.

Вибір тематики проектів у різних ситуаціях може бути різним. В одних випадках проект висувається викладачем з урахуванням навчальної ситуації з фізики, в інших в залежності від зацікавленості конкретною темою конкретними студентами. Тематика проектів може пропонуватися самими студентами, орієнтуючись на їхні пізнавальні, творчі, прикладні здібності.

Етапи роботи над проектами:

1) Організаційний (вибір і обговорення головної ідеї, мети і задач майбутнього проекту, обговорення методичних аспектів і організація роботи студентів).

Робота над проектом завжди спрямована на розв'язування конкретної проблеми. Немає проблеми – немає діяльності. Метод проектів можна використовувати в навчально-виховному процесі для розв'язування різноманітних невеликих проблемних задач в рамках одного або двох занять (короткотривалі). Але ми використовуємо масштабні величезні проекти, які в основному виконуються у позаурочній діяльності. Обов'язкове планування дій.

2) Робота над проектом (структурування проекту із виділенням підзадач для визначених груп студентів, підбір необхідних матеріалів).

В ході розбору і обговорення проекту виробляється план спільних дій студентів та викладача, створюється банк ідей і пропозицій. Тематика повинна бути близькою до життя, цікавою студентській молоді. Протягом всієї роботи ми допомагаємо у постановці мети, коректуємо роботу, але ні в якому разі не нав'язуємо студентам власне бачення розв'язування задачі. Учасників проекту ми розподіляємо на групи в залежності від масштабності проекту. В кожній групі розподіляються ролі: наприклад, генератор ідей, інженер, презентатор, дизайнер, секретар та ін. велику роль в роботі над проектом відіграє пошук інформації.

3) Підведення підсумків, оформлення результатів.

4) Презентація проекту.

Результати виконаних проектів повинні бути доступними для всебічного огляду та обговорення. Можуть виникати дискусії і доповнення.

Тематика проведених проектів з фізики у Полтавському політехнічному коледжі НТУ «ХП»:

- 1 Блискавка – міф чи реальність?
- 2 Таємнича природа радіоактивності.
- 3 Видатні фізики Полтавщини шлях до успіху.
- 4 Нетрадиційні відновлювальні джерела енергії.
- 5 Космос починається з душі (до 100-річчя з дня народження українського радіофізика і радіоастронома С. Я. Брауде)
- 6 Фізика навколо нас.
- 7 Про фізику і фізиків жартома.

Підсумовуючи вище сказане, можна зробити висновок, що метод проектів дозволяє мотивувати студентів щодо вивчення фізики, закріплювати нові теоретичні знання, глибоко пізнавати закони природи та визначати корисну і правдиву інформацію у нашому інформатизованому суспільстві, а за відсутності обладнання – ще й самостійно виготовляти окремі прилади та діючі макети.

Віктор Іванович Мельник

викладач медсестринства у внутрішній медицині вищої категорії, викладач-методист, голова циклової комісії терапевтичних дисциплін, Ковельський медичний коледж, doc.art@ukr.net

Ольга Лукашівна Трофименко

викладач внутрішньої медицини вищої категорії, викладач-методист, завідувач відділенням, Ковельський медичний коледж, tr.yur51@gmail.com

Тетяна Сергіївна Шевченко

викладач внутрішньої медицини другої категорії, завідувач практикою, Ковельський медичний коледж, tania08021970@gmail.com

Олена Георгіївна Чирук

викладач догляду за хворими та основ медсестринства, викладач-спеціаліст, Ковельський медичний коледж, Chiruk.olena@mail.ru

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У сучасних умовах шлях формування професійно компетентних молодших медичних спеціалістів пролягає через впровадження у навчальний процес педагогічних та наукових інновацій. Їх основою є перехід від передачі інформації до керівництва навчально-пізнавальною діяльністю з боку викладача, вироблення у студентів навиків самостійної творчої роботи. Без упровадження педагогічних інновацій неможливо створити передумови для організації неперервного навчання протягом усього життя (lifelong learning), щоб забезпечити постійне фахове вдосконалення та конкурентоспроможність випускників [3]. У розв'язанні цього завдання важливого значення набуває ресурсно-орієнтоване навчання як педагогічна інновація, адже воно об'єднує виховання та освіту в єдиний процес становлення особистості, її розвитку, підготовки до майбутньої професійної діяльності. Завдяки даній освітній

технології студент, відповідно до світових стандартів, стає суб'єктом навчання.

Ресурсно-орієнтоване навчання (РОН), спрямоване на використання педагогічних інновацій та сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), розширює й оновлює роль викладача, який повинен координувати процес навчання, постійно вдосконалювати закріплені за ним дисципліни, підвищувати свою педагогічну майстерність і кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій [3].

На сьогодні в Ковельському медичному коледжі ІКТ є невід'ємною складовою процесу навчання. Завдяки зусиллям адміністрації протягом кількох останніх років створено потужну матеріальну базу, яка дозволяє впроваджувати новітні інформаційні технології і можливості сучасних комп'ютерних систем: це телевізори, інтерактивні дошки, відеомагнітофон, ноутбуки, мультимедіапроектори, які встановлені майже в кожній лекційній аудиторії. Відбувається постійне підвищення рівня технологічної і методичної підготовленості педагогів шляхом проведення майстер-класів та інтерактивних занять викладачем інформатики, іншими фахівцями. У коледжі в 2011/2012 навчальному році організовано Інтернет-клуб – комп'ютерний зал-бібліотеку із комп'ютерами, які підключені до Інтернет-мережі, що відкрило нові можливості для широкого використання світових інформаційних продуктів. Зусиллями викладачів, поряд із розробкою традиційних навчально-методичних комплексів, створена електронна бібліотека навчальних ресурсів із предметів навчального плану: електронні методичні матеріали, підручники та посібники, мультимедійні презентації, електронні таблиці, слайди, схеми, малюнки, комп'ютерні тести та алгоритми практичних навичок. З метою оптимізації позааудиторної роботи та покращення якості підготовки студентів розроблені різні дидактичні матеріали, які охоплюють питання діагностики, догляду та лікування при інфекційних, нервових, шкірних хворобах, захворюваннях внутрішніх органів у дорослих та дітей тощо. У методичних розробках вказано перелік знань та вмінь, якими повинен оволодіти студент для реалізації поставленої мети, надається список рекомендованої літератури, необхідної для формування базових знань та практичних навичок. Окрім того, наводяться електронні адреси – перелік інтернет-ресурсів мережі, у яких міститься необхідний для засвоєння певної теми матеріал. Адже відомо, що, незважаючи на наявність існуючих пошукових систем, користувачам доводиться витрачати значну кількість часу як на процес пошуку інформації, так і на обробку, систематизацію одержаних даних: інформація, котра одержується, як правило, несистемна і розрізнена, і у користувача, який не працював до цього з пошуковими Інтернет-системами, цей інформаційний хаос може істотно ускладнити пошуки, а в результаті – зникне інтерес і мотивація до використання мережі Інтернет [2]. Матеріали, розміщені в Інтернет-клубі коледжу, постійно поповнюються та поновлюються, а завданням бібліотекаря є постійне формування та ведення каталогу інформаційних ресурсів, підвищення фахового рівня.

У комп'ютерних класах студенти та курсанти мають змогу проводити самостійну підготовку до навчальних занять. Зокрема, забезпечується

можливість користуватися електронними підручниками, навчальними відеофільмами, контролюючими програмами.

Читальний зал бібліотеки коледжу, призначений для самопідготовки студентів, розрахований на 20 місць. Книжковий фонд становить більше двадцяти тисяч екземплярів, постійно поновлюється навчальною, науковою, художньою літературою та періодичними виданнями.

Враховуючи специфіку підготовки медичних спеціалістів, необхідними елементами РОН є й інші засоби навчання, серед яких і сучасні тренажери, моделі, муляжі, манекени тощо, які дозволяють не тільки ознайомити студентів з досягненнями та можливостями сучасної медичної практики, але й відпрацьовувати практичні навички з обстеження, догляду та надання невідкладної допомоги хворим. У навчальному процесі використовуються також набори слайдів, рентгенограм, комп'ютерних та магнітно-резонансних томограм, електрокардіограм, електроміограм, сонограм, зокрема при викладанні лекцій, проведенні практичних занять та засідань наукових гуртків.

В існуючих системах ІКТ для оцінювання процесу навчання використовуємо наступні форми діагностики: вхідний тестовий контроль, поточний контроль, заключний контроль або іспит.

Вхідний тестовий контроль дозволяє визначити початковий рівень підготовки операторів з метою формування індивідуальних керуючих впливів у системі навчання; поточний контроль визначає, наскільки успішно той, якого навчають, отримує знання й володіє системою умінь у процесі навчання, у випадку недостатньої успішності проводиться пошук зворотного зв'язку від помилкових дій до необхідних елементів знань; заключний контроль або іспит покликаний формально оцінити знання і систему умінь по дисципліні, накопичених у протязі всього часу навчання.

ІКТ відкривають нові перспективи в області освіти. У медичних коледжах просто не вистачить викладачів, щоб проводити індивідуальні заняття із студентами, які методом безкінечних повторів відпрацьовують діагностичні навички. Не знайдеться і видних фахівців, які стали б терпляче роз'яснювати кожному студентові - медику логічний ланцюг доводів, що приводять до діагнозу.

Дидактичні можливості та методичні варіанти застосування ІКТ досить широкі та різноманітні. Вони можуть використовуватися в найрізноманітніших ситуаціях (перед вивченням чи після вивчення навчальної теми, на початку або наприкінці заняття, у поєднанні з іншими засобами навчання) і мати різні дидактичні функціональні призначення: служити опорою (слуховою, зоровою) для подальшого засвоєння студентами знань, ілюстрацією або засобом повторення та узагальнення навчального матеріалу, замінити традиційний посібник - книгу.

Найбільший інтерес викликає комп'ютерна оцінка знань – програмований комп'ютерний контроль на основі тестів. Він значно посилюється в зв'язку з необхідністю забезпечення індивідуалізації навчального процесу – ефективним вирішенням проблеми передачі знань. В коледжі створено банк тестових завдань з усіх клінічних дисциплін та спеціальних предметів терапевтичного і

хірургічного профілю, а також контролюючі програми, що дозволяє створювати безліч варіантів тестових завдань.

Водночас більшість дослідників акцентують увагу на педагогічних проблемах упровадження комп'ютерних систем контролю знань. Насамперед це стосується медичної галузі знань. Як відомо, тести найбільше апелюють до стандартного використання готових знань. Відсутність можливості розкриття індивідуальності студента, невелика увага до творчої, конструктивної діяльності за наявності стандартних, установлених відповідей – нічим непоправна прогалина недоліку методу тестів. У ряді випадків використовуються достатньо важкі для поняття або прості тести.

Комп'ютерні технології застосовуємо і для забезпечення самостійної роботи студентів, оскільки підвищується їхній творчий та інтелектуальний потенціал за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, уміння взаємодіяти із засобами ІКТ, уміння шукати будь-яку інформацію і самостійно приймати відповідальні рішення [1]. Таким чином, ресурсно-орієнтоване навчання як педагогічна інновація відкриває необмежений простір для педагогічної творчості, дозволяючи модернізувати вже існуючі і впроваджувати новітні технології і форми навчання.

Список використаних джерел

1. Бойко Н. І. Організація самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. педагог. наук : спец. 13.00.04 «теорія та методика професійної освіти». / Бойко Наталія Іванівна. – Київ, 2008. – 27 с.
2. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Козяр М. М. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр. – Львів: Сполом, 2012.
3. Кононець Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання / Наталія Кононець // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Полтава, 2012.– Вип. 54.

Микола Вікторович Петрашенко

викладач інформаційних систем і технологій, Технологіко-економічний коледж Білоцерківського національного аграрного університету, jsanter@mail.ru

ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-СЕРВІСІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ

Сучасне навчання отримує риси навчання третього покоління, тобто особисто-орієнтованого навчання на основі мережових технологій. Розвиток навчання відбувається на основі наступних процесів:

- студенти активно використовують мобільні можливості для навчання;
- вони спілкуються в соціальних мережах, активно використовують їх для освітніх комунікацій;

– віртуальне середовище є зазвичай освітнім середовищем для їх навчання.

Навчання в сучасному освітньому середовищі формується стихійно, і в основному за рахунок засвоєння студентами інформаційних технологій, в той час як наукове співтовариство базується в основному в рамках освіти першого покоління. Обізнаність студентів в сучасних обчислювальних пристроях дозволяє їм бути активним учасником навчання, тим самим залучаючи елементи освіти нового покоління [1].

Навчанню першого покоління характерні: комп'ютерні класи, системи управління навчанням (LMS), викладачі, репродуктивні методи навчання. Навчанню другого покоління властиві: комп'ютерні класи та власні ПК, соціально-орієнтоване програмне забезпечення, викладачі та спеціалізовані компанії, технології E-learning. Навчання третього покоління передбачає використання мобільних пристроїв, хмарних технологій, взаємодію викладачів і студентів при розробці освітніх програм та напрямів розвитку, продуктивне освітнє середовище.

Які ж засоби нам у цьому допомагають?

Хмарні технології - передбачають віддалену обробку та зберігання даних, зокрема робота з документами (Microsoft Office online/OneDrive, Google Docs/google drive), хмарні операційні системи (Cloudtop, Zero PC, astranos), хмарні антивіруси (Panda Cloud, Immunit Protect), файли у хмарі (mega,box,сору,dropbox) [2];

Віртуальні кабінети - інформаційне середовище, зорієнтоване на взаємодію викладача й студента, що забезпечує більш комфортне оволодіння знаннями на основі технологій web 3.0. Для його створення можна використати такі сервіси: Jimdo, Ucoz, Wix, Squarespace, Google sites, Weebly, SnapPages, Webs, Umi. Їх поєднання з хмарними технологіями вирішує проблему дискового простору для зберігання файлів у безкоштовних акаунтах.

Інтернет-конференції – орієнтовані на групу учасників, і реалізують чотири цільові установки: публікація, навчання, організація наукової комунікації та створення постійно функціонуючого наукового співтовариства, можливість швидко знайомитися з дослідженнями, які проводяться в певній галузі, доводити до відома широкого кола науковців власні думки, висновки та пропозиції. Їх основою є:

- база інформаційних листів наукових конференцій;
- сайти навчальних закладів (розділ план конференцій);
- інтернет-журнали та їх архіви (Журнал_Тематика);
- вебінари (вебінар_тема);
- соціальні наукові мережі (science-community.org);
- виставки (mvc-expo, exproplaza).

Системи спільної роботи - рішення з автоматизації та організації колективної роботи навчального закладу. Наприклад:

- чати (slack.com);
- створення презентацій (EverySlide, Prezi);
- тести (майстер тест, open test, online test pad);

- створення інтерактивних завдань (learningapps.org, EdModo, Udemu, EduBrite, Lore, Eliademy);
- елементи гри (superteachertools.us, classtools.net, Hot Potatoes);
- пірингові мережі (nrm, online-docfilm);
- віртуальні музеї (incognita.day.kiev.ua/exposition, 3m.lenta.ru google art project);
- відеотрансляції (eagleplatform, ustream, livestream);
- веб-курси (intuit);
- соціальні мережі (LinkedIn, Pinterest, google plus).

Цікаві додатки – як засіб заохочення вивчення дисциплін. Серед них можуть бути такі:

- Математика: Gran, Maxima, DG;
- Фізика: Віртуальна фізична лабораторія;
- Хімія: Віртуальна хімічна лабораторія;
- Астрономія: Stellarium;
- Інформатика: сходи́нки до інформатики, історія розвитку інформаційних технологій;
- Історія: віртуальні екскурсії онлайн;
- Комп'ютерні ігри за професійною спрямованістю;
- Бази даних по виробках, деталях, інструкціях;
- Енциклопедії (наприклад, Encarta Premium).

Електронні посібники - програмно-методичні комплекси, призначені забезпечити можливість студентам самостійно або з допомогою викладача засвоїти навчальний курс або його розділ. Для його розробки використовується такий алгоритм:

1. Створюємо підручник для друку - MS WORD, Open Office writer, Microsoft Office Online + One Drive, Google Docs + Google диск;

2. Розробляємо структуру електронного посібника (Зміст, основні розділи, практичні роботи, запитання-відповіді, глосарій, історичні та віртуальні тури, фото, відео, анімація, ігри, практичні та інтелектуальні тренінги, корисні додатки, тестування, література та інтернет-джерела, зворотній зв'язок);

3.3 розділів підручника створюємо веб-сторінки для електронного:

- Робота з кодом: Quick Page, Notepad++, Ultra Edit;
- Візуальні редактори: Artisteer WebSite X5 Evolution, Xara Web Designer;
- Комбіновані редактори WYSIWYG Web Builder, MS Frontpage, Adobe Dreamweaver, Microsoft Expression Web, Google Web Designer
- 4. Створюємо елементи навігації: Vole Media CHM, Help & Manual, HelpNDoc, Easy CHM, Adobe RoboHelp
- 5. Підбираємо кнопки: Web Studio, Button Shop, Crystal Button, Agama Web Buttons;
- 6. Створюємо тести: MyTestX, Assistant 2
- 7. Створюємо відеоролики: FastStone Capture, Camtasia Studio 8, Кіностудія Windows, Boilsoft Video Splitter, UVScreenCamera;

- 8. Створюємо презентації: MS PowerPoint, Leawo PowerPoint to Video, iSpring Pro, Prezi Desktop;
- 9. Компонуємо елементи і створюємо єдиний файл: Smart install maker, Inno setup, Actual Installer, WinRAR, Enigma Virtual Box, VMware ThinApp.

Інтерактивні дошки, комп'ютери, проектори, телевізори – дозволяють застосовувати заздалегідь підготовлені навчальні матеріали, завдання для перевірки знань, ілюстративний матеріал, аудіо та відеоматеріали з метою введення або активізації матеріалу заняття [3].

Основною тенденцією сучасного навчання є поєднання різноманітних технологій в навчальному процесі, а саме – інформаційних технологій, програмних засобів, де реалізовані дані технології та технічних засобів.

Список використаних джерел

1. Irina Golitsyna. Application of web services in teaching of IT-discipline// Procedia -Social and Behavioral Sciences. -2015, Volume 214, 5 December 2015, Pages 578-585.
- 2.[Електронний ресурс].–Режим доступу: <http://www.computerweekly.com/>
3. Коджаспирова Г.М., Петров К. В. Технические средства обучения и методика их использования: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб.заведений - М : Издательский центр «Академия», 2008 – 256 с.

Ольга Петрівна Іваха

*викладач інформатики та математики, спеціаліст I категорії,
Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького національного аграрного
університету, ivolga2679@gmail.com*

ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Під час формування інформаційного суспільства комп'ютер, планшет, смартфон та інші пристрої стають звичайним робочим інструментом фахівця будь-якої галузі людської діяльності. Водночас інформаційне суспільство несе численні ризики і небезпеку. В умовах колосальних обсягів інформації все важче стає орієнтуватися, отримувати і переробляти потрібну інформацію. Тому в усьому світі все сильніше усвідомлюється необхідність вирішення глобальної проблеми – підготувати людей до нових умов життя і професійної діяльності в високоавтоматизованому інформаційному середовищі, навчити їх ефективно використовувати її можливості і захищатися від негативних впливів.

Вчитель та підручник вже не є єдиним носієм знань. Якщо дослідити яким чином молодь знайомиться з новими технологіями, то на першому місці – самотійно, на другому – друзі, а вже на третьому – школа та батьки.

Інколи підлітки вважають, що Інтернет – це його особистий простір, де ніхто його не контролює, де все дозволено. Тому у них слід розвивати відповідальність, уяву про те, що можна, а що недоцільне в Інтернеті, до чого слід ставитись з обережністю, як не причинити шкоди оточуючим, куди звертатися при виникненні проблем, зустрічю з негативною інформацією.

В умовах неперервного розвитку інформаційних технологій та програмного забезпечення викладачі повинні намагатися йти в ногу з часом та використовувати віртуальний світ, в якому зараз живе багато дітей на благо навчання. В цьому світі дитина та дорослий стає співавторами, але мета викладача направити дитину у правильне русло: навчити безпеці в Інтернеті, комп'ютерній грамотності, етикету спілкування, поняття доступності, цілісності інформації та вимогам дотримання авторських прав. У цьому контексті актуальним є ресурсно-орієнтоване навчання – комплекс методів та засобів навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, який зорієнтований не тільки на засвоєння знань і набуття навичок, але і на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку і практичного застосування інформаційних ресурсів [1]. З іншого боку, ресурсно-орієнтоване навчання – це напрям у розвитку інноваційних освітніх технологій, який уможливорює реалізацію відповідних дидактичних принципів навчання та забезпечує індивідуальну освітню траєкторію розвитку для кожного студента[2].

Одним із засобів організації ресурсно-орієнтованого навчання студентів є так звані хмарні технології або хмарні обчислення (Cloud computing), які останні роки набувають все більшої популярності. Цей термін став вживатися в світі інформаційних технологій з 2008 року. Першою людиною, який виголосив словосполучення «cloud computing» був Ерік Шмідт - генеральний директор компанії Google.

Хмарні технології — це технологія, яка надає користувачам Інтернету доступ до комп'ютерних ресурсів сервера і використання програмного забезпечення як онлайн-сервіса, тобто якщо, є підключення до Інтернету то можна виконувати складні обчислення, опрацьовувати дані використовуючи потужності віддаленого сервера.

Наведу декілька прикладів використання хмарних технологій в навчальному процесі.

1. Створення електронної бібліотеки як ефективного інтернет-ресурсу для самостійної роботи студентів.

При допомозі Google sites в нашому коледжі було створено сайт електронної бібліотеки (Рис. 1), де в розрізі циклових комісій представлені навчальні матеріали з дисциплін.

Електронна бібліотека БАЕК ВНАУ

Рис. 1. Сайт електронної бібліотеки

Матеріали розміщуються на сервісі Google disk. З сайту бібліотеки встановлено посилання на навчальний матеріал, кожен з яких можна скачати та відкрити для перегляду на комп'ютері або мобільному пристрої. Більшість матеріалів бібліотеки створено викладачами коледжу, які звикли зберігати свої матеріали в текстовому форматі та форматі презентацій. Ці та багато інших форматів хмарний сервіс Google disk дозволяє переглядати в онлайн-режимі без попереднього скачування, тобто в цьому випадку не обов'язково мати спеціальне програмне забезпечення, але при цьому є можливість і скачати даний матеріал або роздрукувати його. Якщо скачати цей матеріал, то він відкривається за допомогою відповідного програмного забезпечення. Готові електронні та мультимедійні посібники зберігаються в архівах, які можна скачати як і інші матеріали та використовувати автономно на комп'ютері або іншому пристрої.

Переваги використання електронної бібліотеки студентами:

1. Переважна більшість матеріалів створена викладачами коледжу, (конспекти лекцій, практичні роботи, електронні посібники тощо), тому найкраще адаптовані для навчальних потреб кожного студента.
2. При вивченні деяких дисциплін не завжди можна 100% забезпечити студента підручником. А використання підручника в електронному вигляді – вирішує це питання (при наявності Інтернет).
3. Не потребує спеціального програмного забезпечення, тобто її можна відкривати і на планшеті і на смартфоні.

II. Інші можливості використання хмарних технологій в навчальному процесі.

1. Сайти Google можна використовувати як: персональні сайти викладачів, віртуальні кабінети навчальних дисциплін, веб-квест-сайт, сайт відкритого заняття та інше (Рис. 2).

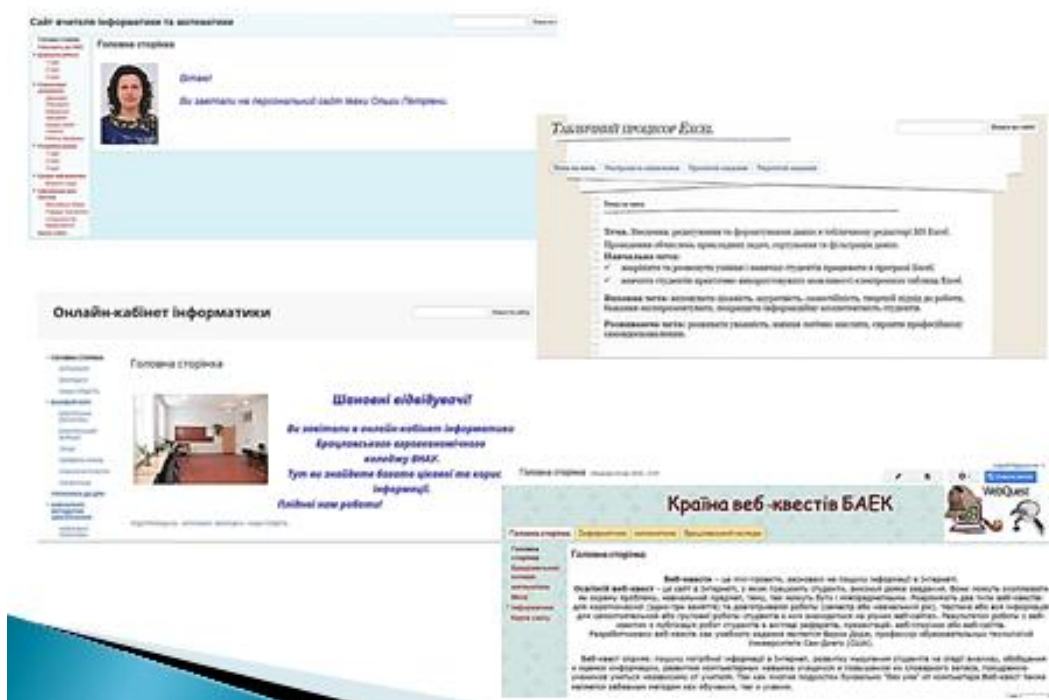

Рис. 2. Приклади використання Сайтів Google

5. *Форми Google* призначені для створення: анкет, опитувань, вікторин, тестів. При цьому можна використовувати різні типи відповідей на питання: текст, один зі списку, декілька зі списку, шкала, сітка (поставити у відповідність) та інші.

Переваги використання хмарних технологій в навчальній діяльності :

- економія коштів на оновлення апаратного та програмного забезпечення комп'ютерів;
- доступність з різних пристроїв і відсутність прив'язки до робочого місця;
- забезпечення захисту даних;
- необмежений обсяг збереження даних;
- можливість спільної роботи з документами;
- можливість контролювати роботу студентів на відстані.

Висновки. Використання хмарних технологій в навчальному процесі надає викладачам більше можливостей для організації дистанційного, самостійного навчання, розвитку творчих та дослідницьких можливостей студентів. Дозволяє організувати як індивідуальне навчання, так і спільну роботу студентів, яка розвиває відповідальність та вміння працювати в групах. Все це допомагає підготувати компетентного фахівця будь-якої спеціальності.

Список використаних джерел

1. Кононець Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання / Наталія Кононець // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Полтава, 2012.– Вип. 54.– С. 76–80.
2. Кононець Н. В. Веб-квест як педагогічна технологія ресурсно-орієнтованого навчання інформатики Режим доступу: http://www.rusnauka.com/4_SND_2013/Pedagogica/5_123956.doc.htm
3. Кононець Н. В. Хмарні технології як педагогічна технологія ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний ун-т імені Григорія Сковороди».

Секція 4 . Методика викладання спеціальних дисциплін

Світлана Гнатівна Антонюк

*викладач екології та біології, викладач-методист, Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького національного аграрного університету,
braclav@ukr.net*

КОМПЛЕКСНЕ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДИ: МЕТОД ПРОЕКТУ

Сьогодні, як ніколи раніше людство стикається з необхідністю змінити своє ставлення до природи і забезпечити відповідне виховання та освіту нових поколінь. Основою національного та міжнародного розвитку суспільства повинна бути гармонія розвитку людини. Кожен повинен зрозуміти, що тільки в гармонії з природою, можливе його існування на планеті Земля.

Людство прийшло до межі, за якою нові моралі і нові навички, нові підходи, нова система цінностей. Звичайно, їх треба створювати і виховувати з дитинства. З дитинства ми повинні навчитися жити в мирі з природою, її законами і принципами. Екологічна освіта повинна охоплювати людей будь-якого віку, вона повинна бути першорядним завданням, попереду всіх інших сфер бізнесу. Екологічні знання, як арифметика, необхідні всім незалежно від спеціальності, характеру навчання і роботи. Тому важливою частиною сучасної освіти в останні роки, все частіше є екологічна освіта та виховання.

Основним ядром екологічної освіти є три взаємопов'язані частини:

- знання про екологічні закони, правила, теорії, наукові факти; усвідомлення єдності в системі « природа – людина » ;
- емоційно-естетичне і моральне сприйняття природи, художні образи її відтворення і відношення до неї людини;
- діяльність в реальних соціально природних ситуаціях і вирішення екологічних проблем.

Характер досліджень в екології відрізняється від інших видів досліджень рядом особливостей:

1. дослідження в екології частіше за інші є проблемними і мають пошуковий напрямок;
2. високий ступінь достовірності та об'єктивності в екологічному експерименті досягається тільки за допомогою систематичного, всеосяжного дослідження програми, що дозволяє завдяки великому банку даних, робити зважені оцінки, прогнози, правильні висновки;
3. екологічні дослідження об'єднують теоретичні знання різних дисциплін з екологічною культурою і практикою.

Саме таку мету ставила я, запроваджуючи довгостроковий проект вивчення загальної екології в одній із груп. Вивчаючи окремі теми студенти не

завжди знаходять між ними взаємозв'язок. Курс навчальної дисципліни більше схожий на набір окремих тем, а в головах дітей фрагментів знань.

Тому з першої теми я наголосила на тому, що наше навчання буде комплексним.

Мета :Вивчити природні біогеоценози, навчитися знаходити взаємозв'язки в природних екосистемах, зрозуміти цілісність природних комплексів.

Об'єкт дослідження: природний біоценоз.

Предмет дослідження: природне біорізноманіття біогеоценозу, взаємозв'язки організмів з природним середовищем.

Пояснивши суть проекту , я поділила дітей на бригади. Кожна бригада отримала план вивчення біогеоценозу і отримала початкову консультацію.

План комплексного дослідження геобіоценозу.

I.Вступ.

1.1. Поняття про біоценоз.

1.2. Загальна характеристика біогеоценозів.

II. Дослідження геобіоценозу (ліс «Марксівська дубина», річка Південний Буг, парк коледжу, лука на околиці Брацлава.)

2.1. Біотична частина:

2.1.1. видове різноманіття (основні види рослин, тварин, грибів і т.д.);

2.1.2. ярусність наземна і підземна;

2.1.3. співвідношення продуцентів, редуцентів, консументів;

2.2. Абіотична частина:

2.2.1. ґрунти;

2.2.2. водний режим (водойми, опади..);

2.2.3. температурний режим;

2.2.4. інші фактори.

2.3. Взаємодія біотичної і абіотичної частини.

2.4. Вплив антропогенних факторів.

III. Висновки. Стан біогеоценозу. Рекомендації.

IV. Використана література.

Отже, кожна бригада отримує конкретне проблемне завдання. Для вирішення його, необхідний великий об'єм знань. Ці знання діти будуть отримувати поступово , вивчаючи навчальну дисципліну« Основи загальної екології».

Вивчаючи теми навчальної дисципліни студенти поетапно використовують набуті знання для рішення свого завдання. Ступінь розкриття обраної теми досліджень у роботі студентів, методи, за допомогою яких вони розкриватимуть обрану тему вкажуть, наскільки глибоко вони замислилися над існуючими проблемами.

Будь-які досягнення студентів повинні бути оцінені (не завжди у вигляді оцінки, іноді достатньо похвали). Потрібно обов'язково відзначити роботу тих, хто до цього моменту був пасивним слухачем. Тому вважаємо, що протягом роботи над проектом студенти повинні мати змогу отримати декілька оцінок, які б відповідали ступеню участі кожного в роботі.

Безперечно, найвідповідальніша і найважча частина проекту – захист. Вона виявить результати роботи як студентів., так і викладача.

На рівень дослідження впливає: як студент здатний організувати свою роботу, провести експеримент, прорахувати наперед свої дії, обчислення, змодельовати та спрогнозувати явища і процеси. При виконанні робіт дослідження, студенти повинні розуміти, що важливо не тільки спостерігати, експериментувати, але також встановити суть досліджуваних явищ, проаналізувати результати експерименту і спостереження робити висновки. Для деякого цей вид діяльності є перша спроба сили в дослідженнях. Це, звичайно, велика, творча та серйозна робота, в якій формується, наполегливість, характер, відповідальність за результати дослідження, розвиваються навички захисту навколишнього середовища, усвідомлення самого себе.

Для захисту проекту обираються найрізноманітніші методи: доповіді, розповіді, презентації, малюнки. Але є головна вимога. Бригада повинна представити комплексну схему саме їхнього досліджуваного біогеоценозу.

Оформляється звіт у вигляді папки, до якої додаються схеми, малюнки, презентації. В ході захисту викладач задає, при необхідності, додаткові питання, щоб визначити глибину знань студентів і активність участі кожного учасника в роботі групи.

Отже, практична діяльність по охороні природи є різноманітною і різноплановою. Широко відомі кампанії, акції, місячники, екологічне патрулювання, екологічні табори, шкільні лісництва, екологічні клуби, центри та інші форми екологічної роботи. Участь в природоохоронній діяльності, знання фундаментальних законів природи на місцевому та регіональному рівні дозволяє студентам більш розумно робити висновки, пропозиції та рекомендації досліджень, зрозуміти причини екологічних проблем і основні напрямки екологічної політики в регіоні і на державному рівні. Використання активних методів екологічної освіти та дослідницької діяльності, що передбачають прямий контакт з природою, сприяє формуванню сильних екологічних знань студентів і перетворення цих знань в світогляд.

Список використаних джерел

1. Сисоєва С. Особистісно зорієнтовані технології: Метод проектів / Сисоєва С. // Технології навчання. Освіта. — 2008. — С. 23-56.
2. Тагліна О.В. Метод проектів на уроках біології / Тагліна Олена // посібник. Ранок. — 2010.

Тетяна Миколаївна Олійник

*викладач економічних дисциплін, Аграрний коледж управління і права
Полтавської державної аграрної академії, acup@ukr.net*

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН (НА ПРИКЛАДІ КУРСУ «СТАТИСТИКА»)

Необхідність підвищення рівня економічної освіти в Україні потребує розробки стратегії і тактики викладання економічних дисциплін на засадах національної концепції економічної освіти.

Основною метою економічної освіти можна вважати формування економічного мислення, а її результатом – економічно обґрунтовану практичну

діяльність. Але якщо теоретично формулювати цю мету дуже просто, то її практична реалізація створює неабиякі проблеми.

Методика викладання – це оптимальне поєднання загально дидактичних методів, прийомів і засобів навчання. Ці прийоми і засоби застосовуються в таких формах навчання, як лекції, семінари, практичні заняття, науково–дослідна робота, курсова робота, реферат, практика, випускна (дипломна) робота тощо.

Д.І. Менделєєву належать слова: «Тільки тоді, коли людина, що володіє знаннями, спробує передати їх іншим. тоді, і тільки тоді, вона по – справжньому розуміє, що таке трудність, складність» [2, с. 236].

Методика проведення лекцій складається з підготовки заняття як складової навчального курсу, розробки системи контролю за якістю навчального матеріалу, а також самоконтролю і контролю за якістю викладання з боку навчальної частини коледжу.

При підготовці навчального матеріалу дуже важливо визначити його обсяг, розподілити на основний і другорядний, знайти засоби розвиваючої навчальної діяльності.

Розробка структури заняття – це форма творчої методичної майстерності. Викладач повинен завжди готуватися до лекції, розробляти конспект, виділяє опорний матеріал, враховує між предметні зв'язки, можливі запитання студентів, тренує своє ораторське мистецтво. Загальна схема постійної діяльності викладача при підготовці лекції наведена у таблиці 1.

Мінімально необхідними дидактичними матеріалами для викладання теми з «Статистики» є такі, що забезпечують:

1. Ефективність використання часу

план заняття

2. Ефективне засвоєння матеріалу

база знань	наочність	актуалізація знань
активність	самостійна робота	

3. Ефективний зворотній зв'язок

тестовий контроль

Таблиця 1

Загальна схема постійної діяльності викладача при підготовці лекції

Назва етапу	Аналітичний	Стратегічний	Тактичний	Редакційний	Робочий (аудиторний)	Контрольно-підсумковий
Зміст етапу	Проблемний аналіз теми	Визначення «обличчя» аудиторії	Підбір фактів, аргументів, ілюстрацій	Заміна незрозумілих слів	Орієнтація на аудиторію	Самоаналіз: позитивні якості й вади
	Формулювання основних питань	Формулювання цільової установки	Вибір прийомів та засобів активізації	Роз'яснення важких термінів	Тактика лекції	Аналіз відгуків
				Зменшення	Читання лекції	

	Пошук відповідей на них Формулю- вання відповідей	Завдання та надзав- дання Формулю- вання тезису і цікавого (реклам- ного заголовка)	Компози-ція матеріалу	повторів, штампів Спрощення мови	Зворотній зв'язок зі студен- тами	
Результат етапу	Теоретична концепція лекції	Робочі тези та рекламна назва	Загальний план та композиція лекції	Читання вголос відредаго- ваного тексту	Лекція	Виправле- ний текст

Основні терміни і поняття в статистиці сприймаються та засвоюються досить легко, якщо наявні чітка наукова аргументація, доступний виклад, добре продуманий розподіл за розділами і темами, зручний та інформативний ілюстративний матеріал (таблиці, графіки, діаграми, малюнки тощо).

Для закріплення знань в кінці кожної теми можна дати комплекс основних питань з даної теми, навчальні завдання і тести. Крім того, сформулювати основні положення і висновки, навести різні розрахунки і вправи, дати типові зразки розв'язування задач тощо.

У занятті завжди мають бути реалізовані всі ланки процесу навчання:

- постановка пізнавального завдання (що буде вивчатися);
- мотивація (чому це треба вивчати, знати й уміти);
- відбір змісту, встановлення послідовності його викладання;
- використання методичних засобів і дидактичних прийомів.

Якщо виходити з відомого принципу «знати, щоб навчитися робити», то практичні й семінарські заняття є найважливішими, бо саме вони відповідають на запитання «що роби?» і «як це зробити?». Крім того, семінарські заняття зближують викладача та студента, згуртовують студентський колектив, виховують демократичний стиль спілкування.

При викладанні «Статистики» використовуються такі види семінарських занять:

- просемінари — це своєрідні практикуми для підготовки студен- до самостійної роботи з першоджерелами, складання конспектів, і доповідей тощо;
- семінари, які мають безліч різновидів: запитань і відповідей (повіді оцінюються); розгорнута бесіда; коментоване читання; дискусія; конференція; вирішення проблемних завдань; заняття на виробництві; «мозковий штурм».

Добре організований семінар не тільки закріплює знання та вміння студентів, а й розвиває в них творчі здібності, вміння слухати іншого і самому аргументовано висловлювати свої думки, розвиває логічне мислення й комунікативні здібності студентів.

В практичному занятті викладач кожного разу має справу з новими студентами, їхньою підготовленістю, питаннями, проблемами тощо. Крім того, на відміну від лекції, навчальний ефект тут має прийти раніше, тому управління

пізнавальною діяльністю вимагає більшої майстерності. При практичних заняттях з «Статистики» доцільно використовувати при рішенні задач комп'ютерну техніку. Наведемо зразок практичної роботи:

Тема: Розрахунок показників рядів динаміки.

Задача 1. Споживання цукру на душу населення України характеризується такими даними (кг):

2010	2011	2012	2013	2014	2015
50	50	45	39	33	30

Обчислити базисні та ланцюгові показники динаміки. Зробити висновки.

Рішення:

Показники руху динаміки

Показники	Формула	Роки					
		2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Абсолютний приріст: - базисний - ланцюговий	$A_0 = y_i - y_0$; A_0 – базисний абсолютний приріст; y_i – поточний рівень ряду динаміки; y_0 – початковий рівень ряду динаміки $A_L = y_i - y_{i-1}$; y_{i-1} – попередній рівень ряду динаміки						
2. Темп росту: - базисний - ланцюговий	$K_0 = y_i / y_0$ K_0 – базисний темп росту; $K_L = y_i / y_{i-1}$ K_L – ланцюговий темп росту						
3. Темп приросту: - базисний - ланцюговий	$T_0 = K_0 * 100\% - 100\%$ $K_0 * 100\%$ – базисний темп росту, виражений у відсотках; $T_L = K_L * 100\% - 100\%$ K_L – ланцюговий темп росту, виражений у відсотках						
4. Абсолютне значення 1% приросту - ланцюговим	$A_3 = A / T$						

Задача 2. Обчислити базисні темпи росту реальних доходів населення та середньорічний темп росту за такою інформацією:

Ланцюгові темпи приросту реальних доходів на душу населення, %

2012	2013	2014	2015
3	3	2	3

Рішення:

Розрахункові дані:

Показники	Формули	Роки			
		2012	2013	2014	2015
1. Ланцюговий темп росту (K_L)	$K_L = 100\% + T_L$; T_L – ланцюговий темп приросту				

1.1. в процентах					
1.2. в коефіцієнтах	-				
2. Базисний темп росту (K ₀)	Взаємозв'язок між базисними та ланцюговими темпами росту				

Організація самостійної роботи, а тим більше контроль якості знань і навичок потребує чіткого узгодження з цілями навчання, виховання і самоосвіти.

Форми активізації самостійної праці різноманітні, наприклад: задачі та вправи; тренінги; спеціально розвиваючі нестандартні запитання; рольові ігри і вправи; тести на поглиблене розуміння матеріалу; написання рефератів; програмоване навчання та контроль тощо.

У практиці викладання «Статистики» застосовують такі форми самостійної діяльності студентів: робота з матеріалом підручника; реферування проблемних ситуацій; робота з конспектом – схемою, розробленим викладачем; аналіз ситуацій ; виконання індивідуальних завдань; самоперевірка з програмованого контролю; розв'язування задач; складання завдань за темами; робота з ЕОМ.

Важливе значення має організація оцінки й контролю в навчанні. Контроль включає в себе: перевірку – виявлення знань, умінь і навичок; облік – фіксування результатів оцінювання у вигляді оцінок у журналі студентської групи. В «Статистиці» доцільно використовувати тести, причому, різного рівня складності.

Список використаних джерел

1. Аксьонова О.В. Методика викладання економіки: Навчальний посібник. – К: КНЕУ, 2008. – 280 с.
2. Менделєєв Д.И. – Сочинения в 25 т. – М. – Л. – Т. 23

Тетяна Миколаївна Стегній

викладач I категорії технологічних дисциплін, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, yan9017@mail.ru

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Методика викладання спеціальних дисциплін у системі вищої освіти поступово вдосконалюється і трансформується під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників.

Базуючись на класичних та інноваційних підходах до навчально-пізнавальної діяльності студентів, технологія викладання спеціальних дисциплін інтенсифікується, здійснюється процес її оптимізації з урахуванням економічних і соціальних змін в Україні. Враховуючи ці чинники при розробці концептуальної програми вивчення спеціальних дисциплін дійшли висновку:

1) у сучасних умовах методика викладання у ВУЗах спеціальних і гуртків із дисциплін дає змогу не тільки поглибити та інтенсифікувати процес пізнання студентами реальних явищ, а й гуманістично спрямувати його за змістом, технологічними компонентами та структурними елементами;

2) методика викладання не тільки вдосконалюється — вона змінюється за структурно-організаційною технологією відповідно до інноваційних тенденцій в системі вищої освіти України та програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації. Виходячи з цього, концептуально обґрунтовано мету та завдання навчальної програми.

Професійним коледжам і педагогам надані широкі можливості для прояву ініціативи, педагогічної творчості, для ефективного використання передового педагогічного досвіду, педагогічних експериментів.

Як показує практика, якісна система підготовки фахівців забезпечується виконанням сучасних та прогресивних методів навчання. А саме ці фактори формують готовність фахівця до професійної діяльності і гарантують його успішність.

Завдання вивчення спеціальних предметів (або одного інтегрованого, синтетичного предмета - «спеціальної технології»), що є основою професійного блоку теоретичного навчання. При цьому в учнів формуються здібності орієнтуватися в сучасному виробництві, вміння вирішувати конкретні виробничі завдання, пов'язані з виконанням робіт, типових для відповідних професій або спеціальностей.

Отже, провідними функціями викладання спеціальних дисциплін у професійних коледжах можна вважати:

- Інтенсивний розвиток особистості студента і педагога;
- Демократизацію їх спільної діяльності та спілкування;
- Гуманізацію навчально-виховного процесу;
- Орієнтацію на творче викладання і активне навчання, ініціативу студента у формуванні себе як майбутнього професіонала;
- Модернізацію засобів, методів, технологій і матеріальної бази навчання, що сприяють формуванню інноваційного мислення майбутнього професіонала.

Діяльність викладача спеціальних дисциплін багатогранна і пов'язана з постійною необхідністю передбачати, прогнозувати та планувати різноманітні аспекти своєї діяльності. Це творчий процес, який має свої закономірності і свою технологію, з якими необхідно ознайомитись кожному викладачеві. Хоч методичні питання засновані на певних дидактичних категоріях і не виходять за їх межі, методичні знання не можуть бути уривчастими, тим більше ідентичними за складом та за своєю логікою та знанням. Вони повинні відповідати тій діяльності, яку вони обслуговують, бути скерованими на організацію вивчення того чи іншого навчального предмета.

Методична підготовка допомагає викладачам передбачати проблеми, приймати конкретні оптимальні рішення при викладанні спеціальних дисциплін.

Класифікація організаційних форм навчального процесу при викладанні спеціальних дисциплін має свою специфіку :

- за кількістю студентів — масові, колективні, групові, мікрогрупові, індивідуальні;
- за місцем навчання — аудиторні, позааудиторні;

- за дидактичною метою — організаційно-технологічні форми теоретичного (лекція, факультатив, конференція) та практичного (семінар, лабораторна робота, безпосередньо навчальна практика) навчання;

- за тривалістю часу навчання — класичний урок у ЗОШ (45 хв), спарені заняття (90 хв), спарені скорочені заняття (70 хв).

Лекція є основною формою вузівського процесу навчання, що має свою специфічну технологію її підготовки та проведення.

Зміст основних структурних елементів лекції: вступ — оголошення теми та основних питань, перелік літератури для запису; перехід від попередньої теми лекції до наступної; актуальність навчальної теми та обґрунтування її науковцями; викладення навчального матеріалу зі зміною темпу, наданням студентам можливості дещо занотувати з проблемних запитань; заключна частина.

Лекція загального характеру це — монолог, діалог, дискусія. Вона буває проблемна, проблемно-пошукова; відповідно до лекційного курсу — вступні, тематичні, заключні, оглядові; інноваційні — бінарна лекція, лекція — прес-конференція, лекція — подорож у машині часу тощо.

Сучасна методика проведення семінарських лабораторних та практичних занять у ВНЗ.

Семінар посідає одне із вагомих місць у системі форм вузівського навчання. Загальнодидактичні вимоги до їх підготовки та проведення. Традиційні та інноваційні підходи до їх організаційних технологій: структура, зміст класичного семінару; в системі модульного, бально-рейтингового та ігрового навчання.

Семінар як основна форма занять для засвоєння лекційного матеріалу і обговорення питань, винесених для самостійного опрацювання студентами.

Організаційно-методичні етапи викладацької діяльності: розроблення плану семінару; інформування студентів про питання, що виносяться на обговорення; рекомендації щодо використання відповідних законодавчо-нормативних документів і навчальної літератури з підготовки кожного питання; організаційна технологія проведення семінару — створення умов для дискусії, залучення до обговорення конкретного питання, крім студента-доповідача, інших студентів, внесення фрагментів сучасних інноваційних технологій у план класичного семінару тощо.

Форми проведення практичних занять для засвоєння студентами методів вирішення конкретних завдань, методик і методичних прийомів, що вивчаються фаховими дисциплінами прикладного спрямування. Обговорення самостійно підготовлених студентами, за інноваційними технологіями, розширених планів лекцій, семінарів з фахових дисциплін.

При проведенні лабораторних та практичних занять студентам роздаються інструкційні карти де зазначено:

- розгляд конкретних ситуацій
- використання наскрізних та індивідуальних завдань для проведення практичних занять за кількома темами програми дисципліни.

Дискусія з питань використання варіантних та індивідуальних завдань для практичних занять з метою активного залучення кожного студента до їх виконання

Особливий акцент робиться на особистісно-орієнтовані технології - навчання у співробітництві, метод проектів, технології індивідуалізації і диференціації, рознорівневе навчання.

Технологія індивідуалізації знаходить широке застосування при проведенні занять дисциплін з курсовим проектом, дипломному проектуванні. Успіхи студентів при захисті курсового або дипломного проектів свідчать про результативність роботи [5, с. 188].

Нині навчання у коледжі має ґрунтуватися на діалогічному підході, що передбачає взаємодію учасників педагогічного процесу, їх самоактуалізацію і самоорієнтацію. Передбачається, що викладач не протиставляє себе учням, а займає з ними рівноправну позицію, залишаючи за собою право управляти способами взаємодії. Він дає можливість учням бути активними суб'єктами навчальної діяльності, що сприяє практичній реалізації їх прагнення до професійного становлення та самоствердження. Так, І.В. Гравова, що займається проблемою індивідуалізації вузівської освіти, виділяє проектні та інтерактивні методи як найбільш оптимальні для «вбудовування в процес колективної навчальної роботи та забезпечують студентам можливість проявити індивідуальність, відстоюючи свою точку зору». Серед інтерактивних методів І.В. Гравова виділяє дискусії, «мозкового штурм», ділову гру, тренінг.

Мета інтерактивного навчання - це створення викладачем умов, коли учень сам буде відкривати, здобувати і конструювати знання. Інтерактивне навчання дозволяє різко збільшити відсоток засвоєння матеріалу, а також веде до розвитку професійних і особистісних якостей учнів, зокрема: росту активності, критичного мислення, розвитку здібностей до аргументації своєї думки, посиленню відповідальності за ухвалення рішення, формування здібностей до співробітництва і командної роботи тощо. Застосування технологій інтерактивного навчання, на нашу думку, є доцільним і ефективним у процесі викладання спеціальних дисциплін у професійних коледжах [4, с. 12].

В процесі виконання дослідницьких проектів та завдань студент оволодіває певними дослідницькими вміннями: працювати з науковою літературою, здійснювати відбір і аналіз необхідної інформації, бачити проблему дослідження, виробляти гіпотезу, давати визначення понять, аргументовано і логічно викладати думки в письмовій та усній формі, самостійно створювати алгоритми діяльності, приводити розгорнуті докази; об'єктивно оцінювати свої досягнення; співвідносити докладені зусилля з отриманими результатами діяльності, відстоювати особисті світоглядні погляди, беручи участь у щорічних науково-практичних конференціях.

Проведення уроків спеціальних дисциплін з використанням відеоматеріалу, комп'ютерних презентацій – це потужний стимул у навчанні. За допомогою таких уроків активізуються психічні процеси студентів: сприйняття, увага, пам'ять, мислення; набагато активніше і швидше відбувається збудження пізнавального інтересу [2, с. 25]. Інформаційні технології надають інформацію в різних формах і тим самим роблять процес навчання більш ефективним.

Економія часу, необхідного для вивчення конкретного матеріалу, в середньому становить 30%, а набуті знання зберігаються в пам'яті значно довше. Таким чином, застосування інформаційних-комп'ютерних технологій в сукупності з правильно підібраними технологіями навчання, створюють необхідний рівень якості навчання, варіативності, диференціації та індивідуалізації навчання.

Прищеплення інтересу до досліджуваного предмета, активізація творчої діяльності учнів, формування в них умінь самостійної пізнавальної діяльності досягається при проведенні занять в нетрадиційній формі.

Системою стало проведення конференцій в період тижнів спеціальності за підсумками проходження студентами виробничих практик (технологічної та переддипломної), в яких беруть участь студенти третіх та четвертих курсів спеціальності. На конференції студенти не тільки діляться своїми враженнями, отриманими на практиці, але і підтверджують, що практика спрямована на оволодіння професійною діяльністю за фахом; закріплення, розширення, поглиблення і систематизацію знань, отриманих при вивченні дисциплін спеціального циклу, придбання первинного практичного досвіду, розвиток професійного мислення, перевірку професійної готовності до самостійної трудової діяльності, вивчення роботи щодо забезпечення безпеки руху і охорони праці на залізничних підприємствах. Що нерідко доводилося їм використовувати свої теоретичні знання при виконанні конкретних доручень фахівців станцій, депо та інших установ, кажуть напутнім словом студентам молодших курсів.

Основна задача середньої професійної освіти - підготовка студентів до майбутньої трудової діяльності, керівника середньої ланки в тому числі.

Підготовка до праці включає в себе, з одного боку, озброєння основами знань, з іншого - формування професійних умінь. Спеціаліст повинен вміти планувати свою роботу, приймати оперативні рішення на основі аналізу ситуації, що склалася, робити розрахунки, контролювати хід і результати своєї праці.

Суть інноваційних технологій, спрямованих на формування умінь як раз і полягає в тому, щоб забезпечити виконання студентами таких завдань, у процесі вирішення яких вони опановували б способами діяльності.

Сучасні методики і технології викладання спеціальних дисциплін у професійних коледжах відіграють важливу роль у навчально-виробничому процесі і впливають на формування професійного самоствердження учнів. У той же час, аналізуючи освітній процес у професійних коледжах, можемо зазначити, що на сучасному етапі інноваційні методики і технології викладання спеціальних дисциплін використовуються рідко, замінюються простим поясненням матеріалу і демонстрацією виробничого устаткування і принципів роботи з ним.

Отже, до методики викладання спеціальних дисциплін має бути також включено питання опанування загальними принципами побудови тестових завдань, їх типізації, адже різноманіття типів тестів дозволяє обрати той оптимальний варіант, який більш за все відповідає навчальному матеріалу, що контролюється.

Таким чином методика викладання спеціальних дисциплін вимагає з одного боку змісту спеціальних навчальних курсів, а з іншого, специфіки майбутньої діяльності фахівців.

Список використаних джерел :

1. Акімова Н. С. Діалог як метод інтерактивної взаємодії викладача та студентів у процесі навчання / Н. С. Акімова, О. О. Безпалова // VIII Всеукр. наук.-метод. конф., 23 вересня 2010 р. - Х. : ХДУХТ, 2010. – 12 с.
2. Державна програма розвитку вищої освіти на 2005–2007 рр.: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2004 р. № 1183.
3. Левина М.М. Технологии профессионального педагогического образования: Учеб. пособ. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 272 с.
4. Левочко М. Т. Професійна підготовка майбутніх фахівців економічної галузі: теорія, методика, організація : монографія / М. Т. Левочко. - К. : ДП "Інформ. аналіт. агентство", 2009. – 25-29 с.
5. Лещук Ю., Лукашевич І.М. Формування методики і технології викладання спеціальних дисциплін в професійних коледжах (<http://oldconf.neasmo.org.ua/>).
6. Островська Н. Д. Особистісно-орієнтований навчально-виховний процес як умова підвищення якості знань з гуманітарних дисциплін // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки. - К.-Запоріжжя, 2005. - Вип. 34. - С. 34.
7. Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту): Постанова Кабінету Міністрів України від 20 січня 1998 р. № 65.
8. Про затвердження Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004–2005 рр.: Наказ Міністра освіти і науки України від 23 січня 2004 р.
9. Сілютіна І. М. Методика викладання спеціальних дисциплін: проблема змісту / І. М. Сілютіна // Науковий вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. - 2007. - № 11. - С. 68-69
10. Скакун В. А. Организация и методика профессионального обучения : учебное пособие / В. А. Скакун. - М. : Форум, ИНФРА-М, 2007. - 188 с.

Олександр Вікторович Білик

*викладач електротехніки та електроніки, Коледж Кременчуцького
національного університету імені Михайла Остроградського,
aleck.bilik@mail.ru*

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО КОЛЕДЖУ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕЛЕКТРОТЕХНІКИ»

Сьогодні навчальні заклади країни і зокрема технікуми і коледжі зустрілись з серйозними проблемами постіндустріального розвитку, а саме: глобалізацією і диференціацією вищої освіти; радикальними змінами на ринках праці; виникненням принципово нових технологій; економічною та демографічною кризами; загостренням конкуренції серед навчальних закладів

на місцевому і регіональному рівнях тощо. Метою реформування технікумів та коледжів є створення такої системи підготовки фахівців, яка на основі національних надбань та світового досвіду забезпечувала б реалізацію сучасної політики і стратегії держави, спрямованих на подальшу розбудову національної системи освіти, посилення соціального партнерства з роботодавцями у сфері формування якісної освіти та конкурентоспроможних фахівців на ринку праці [1].

Процес вивчення будь-якої дисципліни передбачає наявність навчального матеріалу, активну діяльність студента, додаткові засоби передавання різноманітних матеріалів, контроль результатів. Обсяг накопичених відомостей постійно зростає, і для якісного їх засвоєння необхідно або збільшувати кількість годин на вивчення дисципліни або інтенсифікувати навчання. Але кількість годин, передбачена навчальними планами на вивчення дисциплін постійно зменшується. Тому необхідно знаходити шляхи удосконалення процесу навчання, адже студент повинен, у відведені навчальним планом години, якісно та творчо засвоїти запропонований навчальний матеріал [2].

Для забезпечення стратегічного розвитку навчального закладу необхідна модернізація змісту підготовки фахівців, що зумовлює активне впровадження в навчальний процес нових технологій навчання, інтерактивних методів викладання окремих дисциплін із застосуванням новітнього інформаційного і технологічного обладнання, а також розробка специфічного програмного забезпечення та методик його використання.

Проблемі підвищення ефективності навчання з використанням інформаційних і комп'ютерних технологій присвячені роботи таких науковців: А.Ф. Верлани, Ю.В. Горошка, В.І. Клочка, С.А. Ракова, Ю.В. Триуса та інші.

Аналіз стану навчального процесу та його результативності у технічних коледжах при вивченні дисципліни «Теоретичні основи електротехніки» дозволяє зробити висновок, що можливості навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій у технікумах та коледжах під час вивчення цієї дисципліни потребують дослідження та детального перегляду основних форм, методів, засобів та змісту навчання.

Метою вивчення даної дисципліни є виховання технічної культури студентів, як складової їх загальної культури, формування професійних компетентностей майбутніх техніків, розуміння технологічних процесів та явищ в цілому. Внаслідок вивчення дисципліни студенти повинні знати: закони електротехніки, сучасні методи розрахунку електромагнітних процесів у колах та електротехнічних пристроях, методи аналізу і синтезу кіл з різними параметрами джерел електричної енергії та властивостями елементів кіл; а також повинен вміти: пояснювати фізичний зміст законів електротехніки, самостійно проводити дослідження електромагнітних процесів в електротехнічних пристроях та режимів роботи електричних кіл, виконувати розрахунки режимів роботи електричних кіл, розв'язувати задачі синтезу кіл із заданими характеристиками.

Для підвищення ефективності та результативності навчання в коледжі Кременчуцького національного університету впроваджується широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в процес навчання

математичних та технічних дисциплін. Слід зазначити, що співвідношення традиційних форм, методів навчання і нових прийомів повинне бути збалансованим. З одного боку, нові методи навчання, в яких головними є активні форми самостійного надбання знань, витісняють демонстраційні і ілюстративно-пояснювальні методи й інші традиційні методи, орієнтовані на комплексні сприйняття нового матеріалу. З другого боку, йде процес все більш широкого застосування прикладних програмних засобів для підтримки традиційних методів навчання [3]. Під час проведення лабораторних робіт з дисципліни «Теоретичні основи електротехніки» доцільно застосовувати табличний процесор, системи комп'ютерної математики, а також програмне забезпечення спеціального призначення. Вивчення інформативних дисциплін в коледжі проводиться з урахуванням професійної спрямованості навчання та базуватися на постановці і розв'язуванні професійно-орієнтованих задач та використанні засобів ІКТ, а основні вміння та навички роботи з наведеними програмними засобами отримуються в процесі вивчення дисципліни «Інформатика».

Наприклад, студентам пропонується використати систему комп'ютерної математики Mathcad для таких практичних завдань: розрахунок простих кіл постійного струму; застосування законів Кірхгофа для розрахунку розгалужених кіл постійного струму та ін.

Виконуючи розрахунки режимів роботи трифазних кіл, перехідних процесів, магнітних полів електротехнічних пристроїв тощо, доцільно запропонувати студентами застосовувати табличний процесор. Слід звернути увагу, що необхідно залучати студентів до самостійного вибору того чи іншого програмного засобу в залежності від задачі, що розв'язується. Такий підхід сприяє свідомому використанню інформаційних технологій в процесі розв'язування професійно-орієнтованих задач, формуванню наукового світогляду, розуміння сутності взаємозв'язків явищ у природі та суспільстві, надає можливість здійснити порівняльний аналіз різноманітних підходів та методів розв'язування, а також підвищити мотивацію навчання одразу декількох дисциплін за рахунок міжпредметних зв'язків.

З метою вивчення програмних засобів спеціального призначення в процесі навчання дисципліни «Теоретичні основи електротехніки» нами пропонується вивчення та використання програми Electronics Workbench, що призначена для моделювання цифрових та аналогових електронних схем. Програмне середовище Electronics Workbench – це засіб програмної розробки й імітації електричних ланцюгів, що містить у собі велику кількість моделей радіоелектронних пристроїв найбільш відомих виробників, має простий і зручний інтерфейс, не вимагає глибоких знань з комп'ютерних технологій, надає можливість працювати з великим числом комп'ютерної периферії, а також імітувати її роботу. Дана програма може застосовуватися на підприємствах, що займаються розробкою електричних ланцюгів і, крім того, як заміна дорогого устаткування, тому, на наш погляд, досить доцільно використовувати її в процесі навчання майбутніх фахівців зі спеціальності 141 – «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» (галузь знань: 14 – «Електрична інженерія»).

Під час проведення лабораторних робіт за допомогою програмного середовища розробки Electronics Workbench студенти виконують наступні завдання:

- Розробка принципової електричної схеми;
- Моделювання радіоелектронних пристроїв;
- Імітація роботи електричної схеми;
- Отримання основних параметрів кола у випадку його правильної роботи тощо.

Можна виділити наступні напрями навчального процесу, що пов'язані з використанням наведеного середовища:

1) підготовка користувачів середовища;

2) застосування середовища при вивченні циклу дисциплін професійної підготовки (Основи інженерних розрахунків за допомогою комп'ютера, Теоретичні основи електротехніки, Електрорадіовимірювання та ін.) під час лекційних, практичних і лабораторних занять, а також для організації самостійної роботи студентів;

3) застосування середовища в процесі науково-дослідної роботи студентів та при підготовці курсових і дипломних робіт.

В процесі даного дослідження був створений педагогічний програмний засіб «Теоретичні основи електротехніки», за допомогою якого студенти мають можливість розглянути наступні теми:

- Падіння напруги в проводах електричних ліній;
- Види з'єднань елементів;
- Електричне коло змінного струму з активним опором;
- Електричне коло змінного струму з ємністю;
- Електричне коло змінного струму з індуктивністю.

Програмний засіб було створено, використовуючи середовище LabVIEW (Laboratory Virtual Instrument Engineering Workbench – середовище розробки лабораторних віртуальних пристроїв), що призначене для дослідників, інженерів та викладачів, може застосовуватися на комп'ютерах з будь-якою сучасною операційною системою, має зручний графічний інтерфейс та простий у програмуванні.

Використання створеного програмного засобу максимально спрощує процес навчання, сприяє підвищенню його ефективності та закріпленню основних знань і навичків з дисципліни «Теоретичні основи електротехніки».

Отже, застосування інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні дисципліни «Теоретичні основи електротехніки» сприяє формуванню у студентів навичок використання програмних засобів, розвитку самостійності та творчих здібностей, активізує навчально-пізнавальну діяльність студентів, а також дає змогу організувати навчальний процес із використанням елементів проблемного навчання з метою залучення їх до проведення комп'ютерних експериментів та науково-дослідної роботи.

Список використаних джерел

1. Програма розвитку коледжу Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського на період до 2021 року. – Кременчук: Вид-во ККрНУ, 2013. – 15 с.

2. Жалдак М.І. Педагогічний потенціал комп'ютерно-орієнтованих систем математики / Жалдак М.І. // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. – 2003. – Випуск 7. – С.3-16.

3. Почтовюк С.І. Удосконалення підготовки студентів технічного коледжу при вивченні дисциплін математичного циклу з застосуванням інформаційних технологій / Почтовюк С.І. // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки) – № 3. – Бердянськ: БДПУ– 2009. – С.146-151.

Лариса Василівна Бровко

*викладач економічних дисциплін, Хорольський агропромисловий коледж
Полтавської державної аграрної академії, brovkoelena.aleks@mail.ru*

Олена Олексіївна Стеценко

*викладач економічних дисциплін, Хорольський агропромисловий коледж
Полтавської державної аграрної академії, brovkoelena.aleks@mail.ru*

**З ДОСВІДУ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В
ХОРОЛЬСЬКОМУ АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОЛЕДЖІ ПДАА**

Якість підготовки фахівців у системі вищих закладів освіти значною мірою залежить від організації навчального процесу, яка визначає, зокрема, активність навчальної діяльності студентів, а в подальшому – їх спроможність підтримувати належний рівень фахової компетентності, швидко адаптуватися до постійних змін у соціально-економічному середовищі.

Обсяг інформації з економічних дисциплін стрімко змінюється як за кількістю, так і за насиченістю. В умовах збільшення обсягу знань, що необхідно засвоїти, у процесі професійної підготовки конкурентоспроможного фахівця, зростає роль методологічної основи для оволодіння цими знаннями та їх систематизації, виникає необхідність організації навчально-пізнавальної діяльності студентів із застосуванням нових підходів та технологій навчання.

Розвиток здібностей, оволодіння знаннями, практичними уміннями і навичками, а також способами творчої діяльності відбуваються в процесі навчання. Викладач не може передати студентові те чи інше поняття або уміння, але він може організувати діяльність студента з його засвоєння: поставити студента в активну позицію людини, яка засвоює знання, уміння та навички, і створити необхідні для цього умови.

Як показує аналіз власної педагогічної діяльності, у процесі вивчення економічних дисциплін виникає ряд проблем, пов'язаних із недостатньою практичною спрямованістю навчання, необхідністю посилення його індивідуалізації, забезпечення системності засвоєння й застосування знань, підвищенням ефективності засвоєння знань через посилення мотивації та активізації навчальної діяльності. Наш досвід дозволяє зробити висновок, що студенти виявляють більший інтерес до навчання, засвоюючи фактологічний матеріал, відтворюючи знання у процесі вирішення саме практичних завдань,

самостійно проводячи пошук необхідної інформації. Особливе значення при опануванні студентами фахових дисциплін, на нашу думку, має вибір видів навчально-пізнавальної діяльності студентів, застосування методів її активізації, спрямованих на підвищення інтересу до майбутньої професійної діяльності, самостійності й творчої активності студентів у засвоєнні знань та їх практичному застосуванні, формуванню здатності приймати самостійні рішення.

При плануванні і проведенні занять, в основі яких покладено принцип навчання у співпраці, викладачі економічних дисциплін намагаються дати студентам можливість досягнути високого рівня взаєморозуміння, взаємоспілкування, а також розвивати здібності працювати і навчатися самостійно; створювати ситуації, щоб студенти працювали по черзі, слухали один одного і обмінювалися думками, матеріалами; організовувати роботу студентів в групах, парах, для того, щоб вони отримували ширшу перспективу через обмін знаннями, ідеями, думками; чітко формувати вимоги до поведінки студентів при спільній діяльності, визначають конкретні завдання, інструкції; адаптують матеріал і навчальні прийоми для того, щоб врахувати індивідуальні запити, інтереси та особливості студентів.

Для формування економічних знань, економічного мислення та поведінки в реальному житті кожен викладач готує і проводить лекції. Позитивні якості лекцій не забезпечуються автоматично. Якість лекції - це своєрідна синергетична функція особистості викладача. Лекція дає початок процесу навчання, визначає шляхи здійснення всіх видів і форм навчання та встановлює їхній взаємозв'язок. Якість лекцій залежить від теоретичного рівня, методики подання базових теоретичних положень, чіткого уявлення про співвідношення необхідної та надлишкової інформації.

При викладанні економічних дисциплін в коледжі у лекціях все більше використовуються активні засоби – закріплення, опитування тощо. Лекція – це форма передавання навчальної інформації, яка може бути вступною, тематичною, заключною, оглядовою, установчою.

Ефективність навчальних занять значною мірою залежить від якості наочних посібників, яскравості прикладів, володіння прийомами активізації уваги. Розповідь про економічні проблеми та ситуації, закономірності та закони не можлива без використання графічних і схематичних матеріалів. При цьому викладачі використовують відео - та аудіо навчальні засоби.

Дуже важливу роль у викладанні економічних дисциплін займають практичні заняття. Розв'язання економічних задач – це спосіб розвитку економічного мислення студентів. При цьому умови задачі мають практичну спрямованість, а результати її розв'язання відповідають реальній практичній ситуації. Розв'язання економічних задач створює у студентів навички планування своєї діяльності, розвиває в них творчий підхід до виконання, формує вміння застосовувати для розрахунку теоретичні знання та обчислювальні навички.

Раціональна організація практикуму дозволяє надбати студентами навички проведення досліджень та розрахунків. Індивідуальний характер роботи допомагає досягненню цієї мети. Мала кількість часу на аудиторні заняття

вимагає максимально зменшити непродуктивні його затрати, для цього створені й успішно використовуються «Робочі зошити для практичних робіт». Ціль видання цих методичних розробок – більш чітка організація робіт, зручність і комфорт під час заповнення для студентів і перевірки для викладачів. Це дозволяє більше часу приділяти індивідуальній роботі зі студентами. Методичні вказівки щодо виконання практичних робіт відображають хід виконання роботи та дають зразок правильного її оформлення, а також включають умови завдань, ситуацій, вправ, конкретних задач.

Традиційно вже склалося, що невід’ємною частиною навчання є семінари. Добре організований семінар не тільки закріплює знання та вміння студентів, а й розвиває в них творчі здібності, вміння слухати іншого й самому аргументовано висловлювати свої думки, розвиває логічне мислення і комунікативні здібності студентів, а також вміння діяти. Крім того, семінарські заняття зближують викладача та студента, згуртовують студентський колектив, виховують демократичний стиль спілкування.

Відомо, що самостійна робота – це форма організації індивідуального (колективного) вивчення студентами навчального матеріалу в аудиторний і поза аудиторний час. Метою самостійної роботи є сприяння формуванню самостійності як риси особистості, яка реалізується у вміннях систематизувати матеріал, планувати, контролювати і регулювати свою діяльність в навчанні і практичному житті.

Важлива частина самостійної роботи з економічної дисципліни – це виконання різноманітних вправ та рішення завдань. Для досягнення цієї мети розробляють «Збірники матеріалів та завдань для самостійного вивчення курсу». Наявність прикладів рішення типових задач і вправ поряд із задачами і вправами без рішень значно розширює можливості самостійної роботи студентів як відстаючих, так і тих, хто не відчуває значних утруднень у навчальному процесі. Домашні завдання з конкретних тем, контрольована самостійна робота, індивідуальні завдання можуть видаватися за збірником як у потоці (групі), так і індивідуально.

Навчальний процес не може здійснюватися без ефективного зворотного зв’язку, який реалізується через контроль за його результатами. Якість контролю знань студентів і його достовірність дуже важливі для прийняття правильних рішень щодо вдосконалення навчального процесу та організації самостійної роботи студентів.

Контроль включає в себе: перевірку – виявлення знань, умінь і навичок; оцінювання – вимірювання знань, умінь, навичок; облік – фіксування результатів оцінювання у вигляді оцінок у класному журналі та в журналі викладача.

Оцінюючи якість знань, викладач аналізує обсяг знань, передбачений навчальною програмою, його повноту, глибину, міцність засвоєння і вміння. В своїй діяльності викладачі економічних дисциплін застосовують такі види контролю:

вхідний (контроль якості попередніх знань, отриманих з інших тем або курсів);

поточний (здійснюється на кожному занятті в усній або письмовій формі);

тематичний (за темами);

модульний, підсумковий, самоконтроль.

Все більше викладачі економічних дисциплін застосовують технології тестування із застосуванням комп'ютерів і спеціалізованих програм. Кожним викладачем кафедри розроблені тести до різних форм економічних занять, а також для іспитів. Звичайно, тести не є ідеальним засобом оцінювання знань.

Такий показник, як уміння конкретизувати свою відповідь прикладами, вміння логічно і доказово висловлювати свої думки, деякі характеристики знань, вмінь, навичок, тестуванням діагностувати неможливо, тому викладачі, які використовують письмові тести, дають можливість студентам усно обґрунтовувати свою відповідь.

Позитивну роль при викладанні економічних дисциплін відіграє використання комп'ютерів та інших технічних засобів навчання. Досвід роботи показує, що для раціонального розподілу часу студентів під час вивчення економічних дисципліни велике значення має допомога викладачів. Ця допомога здійснюється у вигляді методичних розробок, які містять потижневий розгорнутий план лекційних, практичних занять, список питань і літератури, що рекомендується, для підготовки до кожного заняття, наведено форму контролю знань. Крім того, в методичних вказівках наведено варіанти індивідуальних завдань із дисципліни та перелік питань для підготовки до заліку чи іспиту. Традиційні методи навчання втратили свою гостроту на сучасному рівні розвитку суспільства, на перший план висуваються активні форми навчання. Основне завдання впровадження активних форм - виховання особистості готової до конкуренції, самостійної у вирішенні життєвих умінь і навичок.

Активні форми навчання – це певний тип діяльності студентів, пов'язаний з вивченням навчального матеріалу в ході інтерактивного заняття. Пріоритет серед інтерактивних методів належить іграм, вправам і завданням, мета яких - стимулювати пізнавальний процес. Гра розглядається як важливий засіб підвищення інтересу студентів до дисципліни, отримання навичок роботи в малих групах, а також як один із способів формування почуття відповідальності за свої вчинки. Активність студентів при такій подачі матеріалу проявляється яскраво, носить тривалий характер й «змушує їх бути активними». У сучасних умовах головними рисами спеціалістів є компетентність та мобільність.

У зв'язку з цим було впроваджено сукупність методів активізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців при вивченні ними фахових дисциплін із використанням інтегрованого підходу (використання проблемних лекцій, лекцій-бесід, ділових ігор, семінарів-дискусій, аналізу виробничих та управлінських ситуацій, виконання комплексної практичної роботи з фахових дисциплін).

Ігрові форми й методи підготовки фахівців економічної сфери дозволяють оптимально враховувати вимоги обраної студентами спеціальності, створювати ситуації, беручи участь у яких вони оволодіють мистецтвом швидко й ефективно вирішувати управлінські завдання, розвивати економічне

мислення. Використання ігрових методів забезпечує можливість створити студентам певні ситуації, що передбачають не одне, а цілу низку професійних рішень.

Ігрова форма контролю знань сприяє позитивному настрою студентів, зняттю напруги під час відповідей і це значна частина успіху у результатах опитування. Гра КВК активізує розум і розвиває творчі здібності студентів і, вона корисна при проведенні семінарських занять.

Найголовнішим завданням педагога на кожному занятті є активізація пізнавальної діяльності. Тому щоразу, обдумуючи заняття, викладачі спочатку вирішують, які форми і методи використати під час викладання нового матеріалу - розповідь, евристична бесіда, дослідження, роздум, розв'язання проблеми, рольова гра, проекти, самостійна робота тощо.

З метою активізації пізнавальної діяльності, на кожному занятті застосовують елементи інтерактивних технологій, творчі проблемні завдання, що забезпечують розвиток тих здібностей і якостей, які перебувають у стадії формування, використовуючи мультимедійні засоби. На своїх заняттях викладачі економічних дисциплін використовують такі інтерактивні методи: «Мікрофон», «Ажурна пилка», «Карусель», «Асоціативне дерево». «Економічний футбол», «Метод виробничих ситуацій», рольові та ділові ігри, «Павутинка» та інші. Проводяться на високому професійному рівні: КВК, Економічний турнір, Посвята в економісти, брейн-ринги, ділові та рольові ігри. Викладачі економічних дисциплін в своїй діяльності з успіхом застосовують такі захоплюючі повчальні ігри, як: «Спробуємо свої сили в бізнесі», «Частування від інтелект-кафе «ЕКОНОМІСТ», «Моя майбутня професія», «Я - майбутній фахівець», «Пані Економіка», «Подорож у цікавий світ економіки». Гра допомагає повірити в себе, викликає натхнення і захоплення.

Підсумовуючи роботу викладачів економічних дисциплін, можна сказати, що в своїй діяльності вони поєднують різні форми навчання у певну нову структуру (заняття-семінар, дослідницьке заняття), і власне широко використовують нестандартні заняття, як складову певних моделей і технологій навчання (заняття-суд, заняття-прес-конференція, заняття-телепередача, заняття-радіопередача, заняття брейн - ринг, заняття-диспут, заняття-екскурсія, заняття-репортаж). Спілкування на заняттях лімітується часом, а в поза навчальний час студенти відчують себе розкутими, вони вільно спілкуються з викладачем, виникає можливість активніших контактів та більш тісних взаємостосунків. Викладачами економічних дисциплін створені предметні гуртки «Економіст», «Фінансист», «Ерудит». Керівники гуртків – творчі особистості, ентузіасти своєї справи, намагаються прищепити студентам любов до своєї дисципліни в різних її втіленнях. Тематика заходів що проводяться на заняттях гуртка найрізноманітніша, яка обирається відповідно до актуального сьогодення. Тут і зустрічі з цікавими людьми, і екскурсії, і ділові та рольові ігри, і тренінги, і бесіди, і творчі роботи, і складання кросвордів, і вечори-відпочинку.

Список використаних джерел

1. Аксьонова О.В. Методика викладання економічних дисциплін. Навч.посібник – К.: КНЕУ, 1998, - 280с.

2. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 3-є видання, доповнене — К., 2001р. — 608с.

3. Софій Н., Кузьменко В. Сто і один метод активного навчання. // Підручник для директора. — 2006. — №2. — С. 27-50.

Наталія Олексіївна Цехош

викладач основ менеджменту, викладач I категорії, Луцький кооперативний коледж Львівської комерційної академії, cehosh75@i.ua

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «РЕСТОРАННЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ»

Ми живемо в епоху змін, яка вимагає оволодіння новими знаннями і навичками по їх практичному використанню. Важлива частина цих знань - засвоєння науки і мистецтва менеджменту. Основи менеджменту - одна з профільюючих дисциплін, яка формує теоретичні знання у студентів спеціальності «Ресторанне обслуговування» з питань управління сучасним закладом ресторанного господарства

Головною метою викладання дисципліни «Основ менеджменту» є формування у майбутніх адміністраторів сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття своєчасних управлінських рішень.

У ресторанному господарстві, успішно функціонують лише ті заклади, які спромоглися вдовольнити бажання споживачів найкращим чином і при цьому безустанно удосконалюють свій ресторанний продукт для підтримання його належного рівня відповідно до постійно зростаючих вимог споживачів. Основною особливістю сучасних закладів ресторанного господарства є їх локальність за характером діяльності, спрямованість на регіональний ринок, на задоволення індивідуальних потреб споживачів і як наслідок – наявність достатньої кількості закладів ресторанного господарства на ринку.

Сучасний заклад ресторанного господарства – це не просто місце де можна поїсти. Дуже часто бізнесмени організовують на базі ресторанів ділові зустрічі, ведуть переговори. Багато закладів ресторанного господарства відкриваються при готелях, що значно розширює спектр наданих послуг. В останні десятиліття в розвитку закладів ресторанного господарства окреслилися такі тенденції: формування нових напрямів сучасної кулінарії (наприклад фьюжн і молекулярна кулінарія); поглиблення спеціалізації ресторанів.

Поряд з традиційними повносервісними ресторанами з'явилися спеціалізовані підприємства із скороченим набором пропонованих послуг і страв. Поширення набувають ресторани швидкого обслуговування, які спеціалізуються на гамбургерах і смаженій картоплі (McDonald's), піці (Pizza Hut, Domino, Little Caesar), біфштексах (Sizzler), морепродуктах (Red Lobster), сендвічах (Subway). Особливо актуальними є тематичні ресторани: "Дикий Захід", "Рок-н-рол", "Футбол", "Літаки" тощо. Переважно вони пропонують

обмежену кількість страв, але зосереджуються на створенні відповідного настрою та атмосфери; створення міжнародних ресторанних ланцюгів; удосконалення форм праці та впровадження досягнень науково-технічного прогресу [2].

Останнім часом відбулися помітні зміни не тільки у принципах і способах управління готельно-ресторанними установами, але й змінився підхід до обслуговування клієнтів. Він став високотехнологічним і повністю орієнтованим на споживача. Почали створюватися карти постійних клієнтів, до яких вноситься інформація про їхні смаки та звички, що дозволяє передбачати бажання гостей.

Впровадження нових технологій у ділову стратегію готельно-ресторанного бізнесу, зокрема широке використання мережі Інтернет з метою просування готельних та ресторанних продуктів, зменшують витрати і забезпечують споживачам підвищений комфорт, розширюють можливості залучення нових клієнтів і дозволяють розширити зайняті готельно-ресторанним бізнесом сегменти ринку. Наприклад, застосування нових систем бронювання, які пропонують своїм клієнтам зробити екскурсії по приміщеннях. Відвідувачі сайтів можуть ознайомитися із внутрішніми інтер'єрами готелів, з меню ресторанів і барів, одержати різноманітну довідкову інформацію.

Особливо важливим є, так званий, людський фактор у сфері готельно-ресторанного обслуговування, отже необхідно приділяти особливу увагу управлінню структурою і підбором персоналу. Співробітники повинні бути добре підготовлені і мати відповідну професійну підготовку, особисті та ділові якості. Одним з чинників, що впливають на ефективність роботи закладів ресторанного господарства, є вміння адміністратора (господаря) залу організовувати не тільки працю підлеглих, а й свою особисту працю.

Ресторанне господарство є важливою сферою людської діяльності. Діяльність підприємств галузі пов'язана із задоволенням потреб кожної людини, знаходиться під впливом множини факторів і охоплює широке коло питань організаційно-технологічного, економічного і фінансового характеру, що потребують повсякденного рішення. Тому життя диктує появу на ринку праці нових професій [3]:

Керуючий ресторанним бізнесом - людина творча, який вміє здивувати, зацікавити, залучити відвідувачів в ресторан. Не випадково досвідчені ресторатори порівнюють свої заклади з театром, себе з режисерами, а відвідувачів з акторами.

Хостес - перша людина, яку бачить клієнт, що зайшов до залу. Від її привітності залежить враження від закладу. Хостес у ресторані вітає гостей і пропонує їм меню. Вона знає, кого куди треба посадити, стежить за рівномірністю заповнення залу. Може розказати про новинки чи особливості ресторану, підтримати розмову.

Сомельє - людина, яка знає практично все про вино, гарно розбирається у спеціях та стравах, деконтує вина, насичуючи їх киснем. Він знає, як правильно відкрити пляшку, налити, подати до потрібної страви і що сказати при цьому.

Вітольє - це професійний консультант, який прекрасно обізнаний у всьому, що стосується сигар. Досвідчений вітольє «проведе» по всіх куточках

сигарного світу. Він розповість: як правильно вибирати сигари; як їх правильно розкурювати; як оцінити їх аромат по достоїнству.

Бариста - спеціаліст з приготування кави методом еспreso.

Змінюються економічні умови господарювання, а разом з ними змінюється вимога роботодавця до сучасного молодшого спеціаліста. Тому, завдання, які повинен ставити перед собою викладач дисципліни «Основи менеджменту» можна поділити на групи [1]: спеціальні – знання історії дисципліни та практичне вміння їх застосовувати; педагогічні – знання дидактики, теорії виховання, усвідомлення основних аспектів навчання й виховання у коледжі, діагностика професійних даних майбутнього фахівця ресторанного господарства, прогнозування його фахового зростання; психологічні – знання психологічних основ викладання «Основ менеджменту», психологічного стану студентів і свого власного, закономірностей вікових та індивідуальних особливостей сприймання студентами змісту навчання; методичні – знання шляхів, методів, прийомів і засобів донесення наукової інформації до студента.

Викладач повинен: стимулювати пізнавальний інтерес студентів спеціальності «Ресторанне обслуговування» до обраної професії, викликати в них потреби і мотиви до навчальної діяльності, змусити студента думати, аналізувати, шукати шляхи вирішенні ситуації; досконало володіти мовою і мовленням; активно займатися самому та залучати студентів до дослідницької діяльності, яка збагачує внутрішній світ, розвиває творчий потенціал, підвищує науковий рівень знань; вміти на основі аналізу педагогічних ситуацій бачити і формулювати педагогічні завдання та знаходити оптимальні способи їх розв'язання.

Завдання викладачів, які читають дисципліни на спеціальності «Ресторанне обслуговування», і які не є фахівцями ресторанного бізнесу мають бути особливо мобільними і володіти найновішою інформацією про цю сферу діяльності. Основою для формування комплексу методичного забезпечення повинні бути не лише підручники, але й фахові журнали та газети, Інтернет-джерела, сайти різного спрямування.

Нові стандарти поставили дуже серйозні вимоги щодо підготовки спеціалістів ресторанно-готельного бізнесу: формування у студентів мотивації до оволодіння глибокими фаховими теоретичними знаннями у сфері їх майбутньої професійної діяльності, формування професійних вмінь та навичок, які допоможуть у прийнятті самостійних рішень під час подальшої роботи в галузі ресторанного бізнесу; оволодіння професійною культурою фахівця сфери ресторанного господарства, норм професійної поведінки, а також розвитку професійно важливих якостей.

Список використаних джерел

1. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник/ К.: Знання, 2005.- 486 с.
2. Скрипко Т.О., Ланда О.О. Менеджмент готельно-ресторанного господарства Навчальний посібник. - Львів: Видавництво ЛКА, 2012. - 300 с.
3. <http://vn.20minut.ua/Kult-podii/novi-profesiyi-v-restorannomu-biznesi-127212.html>

Ольга Сергіївна Комар

*викладач кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, zelenkoolga87@ukr.net*

СПЕЦИФІКА ДОБОРУ ТА ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Кожного дня зростає інтерес нашої держави до підготовки кваліфікованих фахівців, готових до співробітництва з іноземними партнерами, молоді, що володіє іноземною мовою на високому рівні. Досягнення належного рівня володіння мовою неможливе без мовної підготовки, яка реалізується у вищій школі. Однак, часто викладачі співвідносять процес викладання мови тільки з опануванням студентами вміння перекладати з іноземної мови та навпаки, застосовуючи таким чином стандартні методи навчання. Однак, повсякчас вимоги до занять з іноземної мови змінюються, розробляються новітні навчальні методи та технології. Педагогові потрібно обов'язково йти в ногу зі змінами у методиці викладання іноземної мови, знайомитися зі спеціальними навчальними техніками та прийомами, щоб вдало підібрати той чи інший метод викладання відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів. Адже методи навчання не є якимись простими «алгоритмізованими одиницями», їх раціональне та вмотивоване використання на уроках іноземної мови вимагає креативного підходу з боку викладача, адже «педагогіка є наукою і мистецтвом одночасно, тому і підхід до вибору методів навчання має ґрунтуватися на творчості педагога». [1, 159-160]

На сучасному етапі метою навчання іноземної мови у ВНЗ є оволодіння студентами комунікативними компетенціями, які нададуть їм змогу реалізувати свої знання, уміння, навички для розв'язання конкретних комунікативних завдань в реальних життєвих ситуаціях. Іноземна мова слугує засобом обміну інформацією, спілкування з представниками інших національностей, тому в освіті продовжується спрямованість на культурологічний підхід з метою розуміння необхідності вивчення одночасно кількох мов серед студентів. Отже, це вкотре доводить недоцільність зазубрювання текстів на іноземній мові у вищій школі, які не несуть практичної цінності для подальшої їх реалізації студентами у майбутньому. Наша молодь повинна отримувати підготовку на основі якісного сучасного оригінального навчального матеріалу до свідомого використання іноземної мови в подальшому житті та роботі. Сьогодні, саме вища школа несе чи не найбільшу відповідальність за якісне забезпечення студентів мовними знаннями, вміннями, навичками, що у свою чергу вимагає від навчального закладу створення умов для підвищення кваліфікації своїх працівників, надання закладові належного матеріально-технічного забезпечення.

Навчання студентів мови неможливе без використання сучасних освітніх технологій. Інноваційні технології – це професійно-орієнтоване навчання іноземної мови, створення проектів, застосування телекомунікаційних технологій, робота з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов, дистанційна форма навчання мови, створення презентацій в програмі PowerPoint, використання інтернет-ресурсів, навчання іноземної мови в

комп'ютерному середовищі (форуми, блоги, електронна пошта), новітні тестові технології.

Методика викладання іноземної виділяє два основних методи навчання: комунікативний та конструктивістський. Завданням першого є оволодіння комунікативною компетенцією, що передбачає домінування мовного продукування над мовною коректністю. Увесь навчальний матеріал обирається для спонукання студента до висловлення власної думки. Студенти навчаються «комунікації у процесі самої комунікації. Відповідно усі вправи та завдання повинні бути комунікативно виправданими дефіцитом інформації, вибором та реакцією» [2, 303]. Даний метод має як переваги, так і недоліки – вдосконалюються артикуляційні навички студентів, долається страх перед помилками, однак не надається достатньо уваги якості мови.

Конструктивістський метод являє собою власне активне навчання студентів. Першочергове завдання педагога – не навчати, а скеровувати та сприяти ефективній самостійній роботі. Заняття орієнтується суто на дію (проектна діяльність). Відтворення мови знаходиться в центрі навчання, що сприяє підготовці студентів до реальних життєвих ситуацій. В методиці розрізняють традиційні та альтернативні методи навчання. Альтернативні методи являють собою цілий ряд різноманітних підходів, прийомів, способів передачі мови. До найпоширеніших альтернативних методів відносять такі, як метод повної фізичної реакції, сугестивний, драматико-педагогічний, мовчазний та груповий методи. До інноваційних інтерактивних методів можна віднести: навчання з комп'ютерною підтримкою, метод сценарію, метод симуляцій, незакінчених речень, метод акваріуму, метод каруселі, метод навчання по станціям, метод ротаційних трійок, метод рольової гри тощо.

Метод сценарію. Часто використовується та успішно реалізується через творче планування, підбір припущень, переживання, систематизацію та презентацію роботи. Спроектований матеріал включає в себе також елементи рольової гри. Викладач окреслює лише межі дії та представляє окремі епізоди. Студенти будують запитання і дають на них відповіді.

Метод симуляцій. В навчанні він спостерігається через різні симуляції у формі гри, які надають студентам можливість тренувати свої навички, застосовувати знання з метою вирішення тієї чи іншої задачі, яка відтворює типові життєві ситуації, наприклад, в бізнесі, в роботі певної установи. Імітація дає змогу студентам спробувати себе в певній ролі – начальника, рядового працівника, дає можливість оцінити систему роботи певного підприємства. Перед учасниками ставлять певні завдання – підписати угоду, представити переваги компанії тощо. Завдяки такому наслідуванню у студентів розвивається вміння працювати в групі, здатність відчувати себе у певній комунікативній ролі. Саме такий вид гри на заняттях з англійської мови, на основі імітації майбутньої професійної діяльності сприяє виробленню у студентів професійних умінь та навичок.

Метод навчання по станціях. Згідно даної навчальної техніки, студенти виконують роботу над навчальним матеріалом, який упорядкований у вигляді станцій. Студенти отримують список обов'язкових та вибіркових завдань. В процесі використання даного методу студенти навчаються планувати свій час,

об'єктивно оцінювати та аналізувати власний навчальний досвід. Робота по станціям дозволяє забезпечити розподіл студентів за інтересами, за ступенем складності завдання.

Проектний метод стрімко впроваджується в навчання із залученням усіх його невід'ємних елементів, до яких належать: мета проекту–результат (стаття, реферат, доповідь, презентація); предмет наукового пошуку–поетапність пошуку з визначенням результатів, за необхідності подальший пошук інформації–аналіз нових даних та оформлення результатів.

Метод рольової гри є також активним методом навчання, засобом розвитку комунікативних здібностей студента. Цікава рольова гра мотивує до навчальної діяльності, виступає активним способом навчання практичного володіння англійською мовою як іноземною. Цей популярний інтерактивний метод допомагає подолати мовні бар'єри, значно підвищує обсяг комунікативної практики молоді. До кожної гри розробляються завдання, на меті яких – забезпечити взаємодію між партнерами. Таким чином, сформовані соціально-рольові відносини учасників, вимагають від них правильно вирішувати поставлені завдання і зіграти свою соціальну роль.

Керуючись власними спостереженнями можна дійти висновку, що активність студентів, їх бажання співпрацювати та зацікавленість в завданнях викликані новизною певного типу навчання іноземної мови. Саме впровадження інноваційних методів на заняттях може значно поліпшити якість презентації навчального матеріалу та ефективність його засвоєння студентами, підвищити мотивацію до вивчення англійської мови.

Список використаних джерел

1. Кузьмінський А.І. Педагогіка: підручник. / Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. – Київ : Знання-Прес, 2008. – 447 с.
2. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / Ніколаєва Софія. – Київ : Ленвіт, 1999. – 320с.

Марія Йосипівна Нечитайло

викладач-методист, Брацлавський агроєкономічний коледж Вінницького національного аграрного університету, braclav@ukr.net

Микола Васильович Мельник

викладач вищої категорії, Брацлавський агроєкономічний коледж Вінницького національного аграрного університету, braclav@ukr.net

Наталія Болеславівна Шабатура

викладач вищої категорії, Брацлавський агроєкономічний коледж Вінницького національного аграрного університету, braclav@ukr.net

КАЛЬКУЛЯЦІЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

Сільськогосподарська діяльність – процес управління біологічними перетвореннями з метою отримання сільськогосподарської продукції та/або додаткових біологічних активів [2].

Рослинництво – одна із основних сфер сільськогосподарського виробництва. Для задоволення потреб у продовольстві галузь рослинництва повинна забезпечити значне зростання середньорічного валового збору зерна, підвищити урожайність зернових культур, збільшити виробництво інших видів сільськогосподарської продукції [3].

Сільськогосподарська продукція – актив, одержаний в результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання [2].

Об'єкти обліку витрат в галузі рослинництва можна поділити на чотири групи: сільськогосподарські культури (або групи культур); сільськогосподарські роботи; витрати, що підлягають розподілу; інші об'єкти.

Методичними рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств визначені об'єкти обліку витрат і обчислення собівартості продукції рослинництва [1].

Обчислення собівартості продукції є заключним етапом бухгалтерського обліку процесу виробництва. Об'єктами калькулювання собівартості в рослинництві є основна та супутня продукція.

Перед розрахунком собівартості продукції необхідно: перевірити правильність записів по дебету і кредиту аналітичних рахунків; уточнити чи повністю включені до витрат під урожай звітного року витрати минулих років за кожним видом незавершеного виробництва; перевірити повноту оприбуткування продукції.

Виробничу собівартість продукції зернових культур визначають: зерна – франко-тік (франко-місце зберігання); соломи, сіна – франко-місце зберігання.

При калькулюванні собівартості окремих видів продукції діє загальний принцип: для розрахунку собівартості продукції беруться всі витрати, понесені на вирощування даної культури, за мінусом вартості побічної продукції [4].

Слід відзначити, що побічна продукція не калькулюється. Собівартість соломи, гички, стебел кукурудзи та іншої продукції рослинництва визначається виходячи із розрахунково-нормативних витрат на збирання, транспортування, пресування, скиртування та інші роботи, пов'язані із заготівлею побічної продукції.

Для складання калькуляції собівартості продукції зернових культур необхідно за даними аналітичного обліку визначити фактичні витрати на продукцію.

Для визначення фактичної собівартості одиниці продукції складається спеціальний розрахунок, в якому використовуються або показники умовної продукції, або затверджені по підприємству ставки питомої ваги собівартості виду продукції у загальній собівартості виробництва.

Об'єктами калькулювання продукції зернових культур (крім кукурудзи) є основна і супутня продукція. Витрати на вирощування і збирання зернових культур (включаючи вартість робіт з доробки на току, що проводиться в межах календарного року) становлять собівартість зерна та зерновідходів. Загальна сума витрат (без вартості соломи) розподіляється між зерном і зерновідходами, при цьому зерно приймається за одиницю, а зерновідходи прирівнюються до

нього за коефіцієнтом, який розраховується за вмістом в них повноцінного зерна [1]. Зерно, яке надходить від комбайна на тік, потребує доробки. Результати сортування, сушіння зерна оформляють в Акті на сортування та сушіння продукції рослинництва (ф. №82). Зерно, одержане від урожаю, оприбутковується по планово-розрахунковій собівартості. Розглядаючи таку ситуацію, виникає питання по якій вартості оприбуткувати зерно і зерновідходи від сортування та як розподілити витрати, пов'язані із доробкою зерна, з відображенням їх в обліку? Ми пропонуємо свій варіант розв'язання цієї проблеми. Отримавши продукцію рослинництва від урожаю вона потребує доведення до товарності. Для цього її сушать, очищають від різних домішків: побитого зерна, насіння бур'яну, частини пилу.

Розглянемо на прикладі зернової продукції, як саме це можна відображати на рахунках бухгалтерського обліку. Від урожаю було отримано з поля 200 тон зерна на тік. В результаті очищення, сушіння було отримано насіння 35 тон, товарного зерна 132 тони, 30 тон зерновідходів з вмістом 40% повноцінного зерна, та 3 тони мертвих відходів. При цьому були понесені витрати на оплату праці 8000 грн., нарахування на оплату праці 1760 грн., списана вартість придбаної та використаної електроенергії при обробці зернової продукції 5000 грн. Собівартість 1 тони зерна 2500 грн.

Зміст	Д-т	К-т	Сума
1. Оприбутковано зерно з поля 200 тон по 2500 грн. за тону	27	231	500000
2. Отримане зерно відправили на доробку до усушку, сортування 200 тон	233	27	500000
3. Нарахована оплата праці працівникам	233	661	8000
4. Проведено нарахування на оплату праці	233	651	1760
5. Списана вартість використаної електроенергії	233	63	5000
6. Отримано від сортування та сушіння зернової продукції:	208	233	100651,25
- насіння 35 тон			
- товарного зерна 132 тони	27	233	379599
- зерновідходів 30 тон	208	233	34509,75

Вартість виконаних робіт по сортуванню та сушінню зерна складає 14760 гривень (8000+1760+5000), вартість зерна 500000 грн.

Визначаємо собівартість зерна після його сортування та сушіння $500000+14760=514760$ грн.

Повноцінне зерно складе $35 \text{ тон} + 132 \text{ тон} + (30 \text{ тон} \times 40\%) = 179 \text{ тон}$

Собівартість 1 тони повноцінного зерна складе $514760/179 = 2875,75$ грн.

Вартість насіння $35 \text{ тон} \times 2875,75 = 100651,25$ грн.

Товарного зерна $132 \text{ тон} \times 2875,75 = 379599$ грн.

Зерновідходів $514760 - 100651,25 - 379599 = 34509,75$ грн.

Частина вартості зерна у мертвих відходах розподілиться прямо пропорційно до кількості повноцінного зерна.

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001р. N132. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств.

2. Наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005р. №790. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи».
3. Бутинець Ф. Бух. фінансовий облік. –Житомир: П.П. Рута, 2009
4. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами. К.: Алерта, 2011

Валентина Вікторівна Озима

*спеціаліст вищої категорії, викладач спеціальних дисциплін,
викладач-методист, Брацлавський агроєкономічний коледж Вінницького
національного аграрного університету, ozimavalia@gmail.com*

Валентина Павлівна Заруба

*спеціаліст вищої категорії, викладач спеціальних дисциплін,
викладач-методист, Брацлавський агроєкономічний коледж Вінницького
національного аграрного університету, ozimavalia@gmail.com*

**ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН**

*«Від минулого – до майбутнього,
від теорії – до практики,
від традиції – до інновації»*

Незаперечним є факт, що майбутнє людства визначає не науково-технічний прогрес, а те, чого, як і хто вчить тих, хто навчається. Ще Дістервег сказав: «Поганий вчитель подає істину, хороший навчає її знаходити». Мета сучасної освіти полягає не в наданні студентам інформації, а в тому, щоб розвивати в них критичний спосіб мислення. Адже освіта орієнтована на майбутнє, яке не може бути наперед визначеним. Таким чином першочерговим завданням коледжу є розвиток у студента такого типу мислення, який забезпечить йому можливість адекватно оцінювати нові обставини та формувати стратегію подолання проблем, які повсякчас виникатимуть, а в реальному житті дасть можливість пристосовуватись випускнику до нових, часом не передбачуваних політичних, економічних, або інших обставин.

Сучасному АПК потрібні конкурентноспроможні фахівці, готові працювати в нових умовах та за новими технологіями. Тому ми взяли за мету – акумулювати всі нововведення, які з'являються на ринку освітніх послуг, вивчати їх і пропагувати студентам. Гострішою стає проблема вдосконалення форм організації процесу навчання, знаходження відповіді на запитання: «Як навчати, які створити умови для розвитку та самореалізації особистості в процесі навчання?» Цього можна досягти, використовуючи інноваційні технології – технології інтерактивного навчання, перетворюючи тим самим традиційне заняття в інтерактивне. Набагато важливіше навчити діяти, ніж просто розповісти. Як сказав В. Сухомлинський „Один із секретів педагогічної творчості в тому, щоб пробудити у викладача інтерес до пошуку, до аналізу власної роботи”.

Наш досвід роботи показує, що фахові знання студенти можуть досить ефективно набувати при залученні їх до такої діяльності, яка б за своїм психологічним змістом наближалася до професійної. Тому в коледжі поруч із традиційними формами та методами проведення занять застосовуються інтерактивні заняття – бінарні заняття, заняття-екскурсії, ділові ігри, заняття із розігруванням ролей.

Сучасне заняття – твір мислення, де педагог уміло використовує всі можливості розвитку особистості студента, його активного розумового зростання, глибокого і осмисленого засвоєння знань, формування його моральних основ.

Основною формою навчання є заняття. Найчастіше ми використовуємо стандартні типи занять, але краще активізувати пізнавальну діяльність, викликати інтерес у студентів, сприяти їх спрямованості під час проведення нестандартних занять.

До нестандартних занять відносимо:

Заняття змістовної спрямованості: (заняття-семінари, заняття конференції, заняття на виробництві, навчальні та виробничі практики). Хочеться відмітити заняття-екскурсії, під час яких більш за все поєднуються теоретичні знання з практичними, що підвищує мотивацію студентів до здобуття професійних знань.

Заняття міждисциплінарні (бінарні) – мета яких, поєднати споріднений матеріал кількох дисциплін, або пригадати питання, які вивчались під час викладання інших дисциплін.

Заняття-змагання (вікторини, конкурси) передбачають поділ студентів на групи, які змагаються між собою, створення експертної групи, проведення конкурсів, оцінювання їх результатів.

При вивченні спеціальних дисциплін ефективно використовуємо різні новітні технології, зокрема, інтерактивну дошку, мультимедійний супровід лекцій, віртуальні екскурсії, історичні довідки у вигляді відеозаписів. На світлинах – використання інтерактивної дошки при поясненні навчального матеріалу та закріплення шляхом вирішення розрахункових завдань.

Рис. 1. Використання інтерактивної дошки

На наш погляд, мультимедійні засоби навчання дозволяють максимально реалізувати принцип наочності шляхом виведення на екран не лише анімаційного тексту, але й звуку, ілюстрацій, допоміжних умовних позначень, задач, кросвордів, схем тощо.

З власного досвіду ми переконалися, що мета проведення навчальних занять вимагає інтерактивного підходу при виборі методів і форм їх проведення, адже наша ціль – випустити молодого спеціаліста, який є

самостійним, вміє швидко знаходити рішення, не лякається особистої відповідальності, творчо підходить до розв'язання виробничих завдань.

Хочемо більш детально зупинитися на одному із видів інтерактивних форм проведення навчання – бінарному занятті.

Бінарне заняття – дає можливість забезпечити взаємопроникнення навчальних дисциплін, синтезувати їх в цілісну систему, об'єднати знання і вміння з різних галузей в єдину систему; використати нові методи та прийоми активізації діяльності.

Рис. 2. Бінарні заняття з навчальних дисциплін «Комерційне товарознавство» та «Технологія зберігання і переробки с-г продукції»

За роки нашої співпраці прийшли до висновку, що інтегрування змісту кількох навчальних дисциплін методично збагачує лекцію; створює сприятливі умови для різнобічного розгляду нової інформації, упорядкування складних понять, аналізу і показу зв'язку між різними ідеями, розвитку творчих здібностей, породжує ентузіазм і мотивацію для подальшого навчання, співпраці. Навчальні дисципліни «Комерційне товарознавство» та «Технологія зберігання та переробки с-г продукції» взаємопов'язані, тому в ході бінарної лекції уміло поєднуємо виклад навчального матеріалу. У цьому полягає найбільша складність. Перш за все, з обох дисциплін відмічаємо питання плану, які будуть розкриті в ході лекції і знайти їх точки розвитку. Потім чітко визначаємо основні положення теми, що стосуються кожної навчальної дисципліни, стараючись зберегти самостійність та цінність кожної з дисциплін.

Інноваційні технології навчання, нетрадиційний підхід до навчання створюють у студентів можливість займати не просто активну, але ініціативну позицію в навчальному процесі, не просто «засвоювати» запропонований викладачем матеріал, а самому шукати відповіді та не зупинятися на знайденому як на остаточній істині. Такі заняття (елементи) ми проводимо у вигляді науково-методичних дискусій. На світлині колективне обговорення спірного питання, обмін думками, ідеями з метою дійти спільної точки зору.

Демонстрування навчального матеріалу найдієвіше тоді, коли він конкретний, коли ті, хто навчається, можуть ясно бачити і розуміти, що

відбувається, і коли покази супроводжуються короткими поясненнями. Враховуючи вище сказане, ми широко застосовуємо віртуальні екскурсії на виробничі та торгові підприємства, ярмарки, виставки, підприємства «Стандарт метрології», інші.

Віртуальні екскурсії ми використовуємо під час пояснення нового матеріалу – як ілюстративного і самостійного джерела інформації; з метою закріплення щойно вивченого матеріалу; під час повторення матеріалу, що вивчався раніше; при узагальненні, систематизації знань; як вступ під час вивчення нової теми.

Вже стало для нас та студентів традиційним проведення конференцій, в яких реалізуються пошуково-дослідницькі методи навчання. Наукова конференція передбачає досягнення високого рівня узагальнення постановлених проблем, їх глибокого осмислення, висновки базуються на аналізі великої кількості матеріалу, опрацьованого у ході підготовки заходу. Ці конференції не такі вже й наукові, тому що студенти використовують не власні наукові дослідження, а надбання інших (вчених, критиків), але за силою насиченості інформацією ця форма заняття найчастіша. Студенти мають можливість оцінювати рівень підготовки інших, критично ставитись до власних знань.

Рис. 3. Доповіді студентів на наукових конференціях

Конференція забезпечує педагогічну взаємодію викладача і студента, підвищує активність студентів у навчальному процесі, спрямовує розвиток самостійності, особливо під час роботи з науково-популярною, навчальною та довідниковою літературою. Доповіді студентів супроводжуються комп'ютерними презентаціями, які розкривають мету, завдання, техніку і методику організації досліджень, висновки та пропозиції про отримання результатів. Такі конференції – кращий засіб розвитку мови студентів, уміння триматися перед аудиторією. Заслужовують на увагу пошукові роботи: «Якість продуктів переробки зерна», «Що ми знаємо про чай», «Мед – їжа Богів», «Моя майбутня професія», «Вчимося бути справжніми патріотами країни – підтримаємо національного товаровиробника».

Поряд з традиційними методами засвоєння студентами знань ми використовуємо методи: «дерево рішень», «займи позицію», «мікрофон», «мозкова атака» та інші. Так, наприклад, метод «Займи позицію» використовуємо для перевірки рівня знань студентів з певної теми. Цей метод

активізує розумову діяльність студентів, організує увагу, дозволяє перевірити засвоєний матеріал у всієї групи.

Рис. 4. Використання методу «займи позицію» при перевірці засвоєння рівня знань студентів з теми

Всі ці методи навчання стимулюють студентів до роботи, створюють умови займати не просто активну, а ініціативну позицію, вступати в активний діалог з викладачем, самому слухати відповіді на запитання не тільки навчального характеру, але й професійного спрямування.

Отже, багаторічний досвід викладацької роботи переконує, що робота за вказаними напрямками навчання дає можливість найефективніше розвивати розумові, творчі здібності особистості, що в свою чергу дозволяє вирішувати головне завдання навчання – виховувати соціально адаптованого, успішного, творчого, свідомого громадянина України, здатного самостійно розв'язувати життєві проблеми у процесі самореалізації особистості.

Список використаних джерел

1. Вишневецька С., Гуніна О. Розвиток науково-дослідних умінь – основа формування наукового світогляду студентів // Ж. Освіта. Технікуми, коледжі. – 2011. – №1. – С. 42-45.
2. Січкарук О.І. Інтерактивні методи навчання у вищій школі. – К., 2006.

Майя Іванівна Пащенко

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, pashenko.1950@mail.ru

Ігор Васильович Красноштан

кандидат біологічних наук, доцент кафедри біології та методики її навчання, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ

Атмосфера переосмислення життя в Україні вимагає нового педагогічного бачення і зміни парадигми у напрямі виховання і самовиховання творчої, конкурентноздатної особистості, підвищує вимоги до ініціативності, творчого мислення студентів.

Одним із основних завдань, що стоїть сьогодні перед педагогічними колективами ВУЗів, є завдання виховання фахівця високої творчої культури, здатного до активного сприйняття і створення нового у всіх видах діяльності, здатного до дій у нових, нестандартних ситуаціях. Тому формування творчої активності слід розглядати як одну із головних проблем соціалізації особистості, найкращої реалізації її інтелектуального і особистісного потенціалу.

Творча активність - це властивість особистості, яку слід виховувати і розвивати у кожного студента, незалежно від рівня розвитку його творчих здібностей. Завдання вищої школи - виявити і розвинути їх у навчально – виховній діяльності. Розвинути професійні здібності - це означає озброїти майбутнього фахівця способом діяльності, принципами виконання майбутньої роботи, створити умови для розквіту обдарованості.

Важливого педагогічного значення набуває дослідження проблеми творчої обдарованої особистості саме в процесі використання інноваційних технологій ,які впливають на моральний, інтелектуальний, фізичний і естетичний розвиток студентів, на зростаючу активність у відношеннях з оточуючим світом, розвиток творчого самовираження. За рахунок впровадження інноваційних технологій навчання, в умовах заохочення з боку викладача творчої активності студентів, сприяння і проведення комплексної роботи, спрямованої на розвиток цієї властивості особистості, психологічний бар'єр на її шляху може бути суттєво зменшеним і, навіть, повністю знятим.

Проте, творче самовираження не виключає репродуктивного самовираження студентів в навчально - виховній діяльності. Мистецтво поєднання цих аспектів полягає в тому, щоб розвиток творчого самовираження удосконалював старі і створював нові знання, навички і вміння, розширював межі їх застосування, підвищував рівні оволодіння ними, щоб репродуктивна діяльність постійно збагачувалась елементами творчої діяльності студентів в процесі використання інноваційних технологій навчання.

Творча активність і творча діяльність - взаємопов'язані і взаємообумовлені поняття. Якщо подивитися на рівні виявлення діяльності і соціалізації особистості від рефлексорного рівня, рівня потреб до рівня творчої інтуїції, то творча активність може найповніше виявлятися саме на найвищому рівні. Вона є динамічною умовою становлення і реалізації творчої діяльності при сформованості творчої активності. Виховання і розвиток цієї якості дозволить, по-перше, підготувати студентів до професійної діяльності, насиченої новими, нетиповими ситуаціями, навчить долати труднощі, успішно працювати в екстремальних умовах, і, по-друге, з великим успіхом розв'язувати завдання нетворчі, при цьому всіляко раціоналізувати свою діяльність, бути винахідливим в умовах виконання звичайної, нетворчої роботи. Це дає нам можливість говорити про актуальність питання цілеспрямованого сприяння розвитку творчої обдарованої особистості на сучасному етапі.

Пошуки в цьому напрямі велися багатьма психологами і педагогами. Серед них Пономарьов Я.О., Лук О.Н., Леонтьев А.Н., Тихомиров О.К., Ковальов А.Г., Якобсон П.М., Моляко В.О., Івахненко Л.І., Неженцев Ю.І., Грибов Ю.О., Скрипченко О.В., Заїка Є .В., Анічкін С.О., Волков І.П. та інші.

Велику увагу питанню творчості у своїх наукових працях приділяв Л.С.Виготський. Я.О.Пономарьов розробив концепцію розвитку і впливу внутрішнього плану дій на процес творчості. О.Н.Лук займався проблемою впливу розумових здібностей на процес творчості. Моляко В.О. наголошував на необхідності творчого тренінгу, Волков І.П., Заїка Є.В., Івахненко Л.М. та інші теж говорили, що творчості необхідно спеціально вчити.

В межах існуючої системи є різні моделі навчання.

Трансляційна модель – модель традиційного навчання побудована на передбаченні, що зміст навчальних впливів трансформується в систему знань, умінь, навичків. Індивідуальні якості студентів орієнтуються на досягнення кінцевого навчального результату, а не на розвиток особистості.

Формуюча модель – за допомогою удосконалення навчальної діяльності можна гарантувати формування знань і вмінь з наперед заданими властивостями. Навчання при цьому вибудовується як поетапне формування розумових дій. Той, хто навчається, засвоює еталонні зразки означеної діяльності – чим правильніше, точніше він їх засвоїть, тим ефективніше вважається навчання.

Розвиваюча модель – спрямована в першу чергу на розвиток творчого мислення за рахунок спеціальної організації навчання і не передбачає звернення до емоцій та почуттів.

Активізуюча модель – спрямована на стимуляцію пізнавальної діяльності студентів за рахунок впровадження новітніх технологій навчання та активних методів навчання.

Вільна модель орієнтована на спонтанність в саморозвитку особистості, а навчання розглядається як супровід її природного розвитку. Їх об'єднує те, що творчість, з боку тих хто навчається або відсутня зовсім, або ж зведена до мінімуму. Творча активність студентів залишається поза увагою викладачів.

Педагогічна технологія означає ланцюжок логічно впорядкованих навчальних кроків, актів і циклів, які здійснюються в процесі навчання. Необхідно перетворити навчання у своєрідні технологічні процеси з гарантованим результатом. Крім того, педагогічна технологія передбачає формування цілей через результати навчання, які виражаються в діях тих, хто навчається, усвідомлює, визначає і перевіряє.

Для педагогічних технологій характерним є систематичний підхід врахування досягнень не тільки педагогіки, психології, а й соціології, теорії управління тощо. Педагогічна технологія виступає як система розробки і здійснення відповідно до обраних цілей всього процесу навчання із врахуванням людських і технологічних ресурсів в їх взаємодії. Метою педагогічних технологій є не накопичення знань та вмінь, а постійно збагачення досвідом творчості і формування механізму самоорганізації і самореалізації особистості. Реалізація такого завдання вимагає іншого підходу до навчання, до виділення і моделювання видів діяльності, допомагають виробити у студентів активне ставлення до довкілля. Світовий досвід свідчить, що ХХІ століття – епоха інформації, змагання за інтелект, тому вчителі розуміти проблему взаємозв'язку навчання і розвитку особистості. Враховуючи, що сучасна модель освіти включає: предметні знання, способи діяльності, досвід творчої

діяльності, емоційно-ціннісне ставлення до світу, вона передбачає взаємозалежність рівня розвитку та успіху в навчанні. Тому від студентів викладачі вимагають самоорганізації, організації навчальної діяльності, розвитку аналітичних здібностей, умінь пізнавальної діяльності, самостійності, творче ставлення до завдань. Успішність навчання залежить від сформованості мотиваційної сфери, наявних знань, ціннісних орієнтацій та установок.

Викладачі відкривають у студентів можливість процесу самореалізації себе як особистість. Творчі студенти досягають надійних засобів саморегулювання, самооцінки і внутрішнього стимулювання, що веде до комфортної душевної рівноваги. Таким чином педагогічна технологія – втілення певного бачення світу, певного розуміння особистості, її спроможності самореалізуватись в динамічному житті за нових ринкових умов.

Розвиток особистості на всіх етапах її життєдіяльності – це умови, засади всебічного розвитку особистості, забезпечення її творчого потенціалу, реалізації здібностей, зростання компетенцій, удосконалення отриманих знань, умінь, навичок в майбутній професійній діяльності.

Інноваційні педагогічні технології спрямовуються насамперед на забезпечення умов для самореалізації сутнісних сил студентів в різних видах теоретичної і практичної діяльності, в динамічному житті за нових ринкових умов. В основі оновлення методів, прийомів навчальної діяльності мають бути гуманістичні стосунки, партнерські відносини, принципи рівноправного діалогу викладач – студент. Визначальною спрямованістю такої роботи є розвиток самостійності студентів, їхньої пізнавально-дослідницької діяльності, систематичне формування в них вмій виробляти свою точку зору, оцінку життєвих фактів і явищ, власні погляди, переконання та ідеали.

У педагогічний процес впроваджуються інноваційні технології : інформаційні, комп'ютерні, інтегровані курси, модульно-кредитне навчання, модульно-розвивальне навчання, рейтингова система оцінювання знань, активні методи навчання, дистанційне навчання тощо. Тому визначальна роль в формуванні творчої особистості майбутнього спеціаліста належить викладачу, його позиції, установку на творчість.

Під час розвитку творчої уяви можна використовувати комплекс вправ, рольові та ділові ігри, моделювання професійних завдань на кмітливість, які ламають стереотипи. У ході занять студенти вчаться користуватися методами генерації ідей, такими, як метод мозкового штурму, метод фокальних об'єктів та метод морфологічного аналізу. Велику роль для розвитку творчого мислення студентів, має опанування системним оператором, або схемою талановитого розв'язання винахідницьких задач на нетехнічному матеріалі. Згадані завдання являють собою фантастичні ситуації, які містять суперечність і вимагають її розв'язання.

Інноваційні педагогічні технології спрямовуються насамперед на забезпечення умов для самореалізації студентів в різних видах теоретичної і практичної діяльності, в динамічному житті за нових ринкових умов.

Професійність педагога характеризується в наш час такими рисами.

По-перше, педагог повинен бути організатором, керівником в лабіринті знань. Він повинен систематично діяти на психологію своїх учнів, щоб

прищепити їм певні риси характеру, волі, звичок і смаків, систематично прививати учням звичку думати, аналізувати.

По-друге, професійність педагога полягає в умінні перетворити учня в суб'єкт самовиховання, самоосвіти, так як спеціаліст, який закінчив свою освіту разом з закінченням, наприклад, вузу дуже швидко відстане і перестане бути кваліфікованим спеціалістом.

По третє, професійна кваліфікація педагога полягає в його умінні трансформувати державні цілі в педагогічні. Від педагога вимагається система послідовних дій, направлених на досягнення цілей освіти які висувуються сучасним суспільством. Ця діяльність педагога включає такі напрямки як:

1. Конструктивна діяльність, тобто вибір інформації яка повідомляється студентам; проектування власної діяльності на лекції, на практичному або лабораторному занятті; проектування діяльності студентів і, на кінець, проектування методів контролю знань.

2. Організаційна діяльність, тобто організація передачі інформації студентам; організація своєї діяльності на лекціях і заняттях; організація діяльності студентів і організація контролю знань.

3. Комунікативна діяльність, тобто встановлення правильних взаємовідносин з колективом студентів, створення доброзичливого психологічного настрою, який сприяє активності процесу навчання, виявленню творчих здібностей студентів. При позитивних взаємовідносинах краще засвоюється матеріал, народжується інтерес до предмету, стають менш помітними окремі промахи викладача.

4. Гностична діяльність, тобто вивчення способів дії на людей, знання психологічних і вікових особливостей цих людей, уміння оцінювати власну діяльність і вносити в неї відповідні корективи.

Для педагога-новачка характерно планування тільки власної діяльності. Ще немає передбачення того, як буде сприйнята студентами інформація, яку повідомляють, що виявиться знайомим, що цікавим, що важким, що викличе роздратування.

По мірі оволодіння педагогічною майстерністю все те, чому педагог хоче навчити своїх студентів, отримує психологічне забарвлення. Педагог починає відчувати ступінь сприйняття студентами інформації, уміє активізувати студентів. Він спонукає їх до порівняння, пошуку істини, вчить їх самоконтролю і самоорганізованості. Його реакція на поведінку аудиторії стає швидкою і чутливою, його заняття проводяться жваво, емоційно, цікаво. Це в значній мірі сприяє підвищенню кваліфікації спеціалістів, які готуються.

Важливими умовами міцного засвоєння знань і умінь, застосування їх на практиці є:

- мистецтво педагога викликати інтерес до предмету;
- активне відношення студента до навчальної роботи.

Навчально-виховний процес повинен: по-перше, бути імітацією того середовища, в якому будуть жити і працювати студенти; по-друге, містити в собі конкретну мету, і проблеми діяльності; по-третє, забезпечувати формування у слухачів здатності вирішувати практичні задачі, змінювати та покращувати той предметний світ, в якому вони живуть і працюють.

Активне навчання повністю відповідає цим вимогам. В його основі лежить принцип безпосередньої участі, який зобов'язує викладача зробити кожного студента учасником навчально-виховного процесу який шукає шляхи і способи вирішення проблем. Активні методи навчання дозволяють формувати знання, уміння й навички шляхом залучення слухачів в активну навчально-пізнавальну діяльність. Участь в наукових експериментах - це також активна підготовка майбутнього вченого.

Список використаних джерел

1. Пащенко М.І., Красноштан І.В. Педагогічні умови застосування модульно-розвивальної системи навчання в процесі підготовки майбутніх вчителів. // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Гол. ред.: Мартинюк М.Т. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2010. – Ч. 2. – с. 339-345.

2. Пащенко М.І., Красноштан І.В., Інноваційні технології навчання: словник-довідник. навчальний посібник - Умань: ПП Жовтий, 2012. – 194 с.

Людмила Миколаївна Шинкаренко

викладач інформатики та комп'ютерної техніки, Коледж Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського,

lyudmilash@yahoo.com

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ОЛІМПІАДНИХ ЗАВДАНЬ З ІНФОРМАТИКИ

Як органічна частина загальної системи навчально-виховного процесу позаурочні заняття певною мірою вільні щодо вибору конкретної тематики, рівня самостійності учнів та студентів у набутті прикладних знань і умінь, здійснення цілеспрямованої творчої діяльності. Це є поєднання добровільної участі у позакласній роботі з обов'язковістю її виконання [1].

Олімпіади займають особливе місце серед інших організаційних форм. Цей масовий захід проводиться на різних рівнях – від заходів навчального закладу до міжнародного. Проблеми підготовки учнів до олімпіад з інформатики розглядають українські науковці: А. М. Гуржій, Т. П. Караванова, М. Г. Медведєв, В. І. Мельник, О. В. Співаковський та ін. Аналіз педагогічної та методичної літератури дозволяє зробити висновок, що проблеми формування олімпіадних завдань з різних дисциплін досліджуються переважно для загальноосвітніх навчальних закладів і тому життєво необхідним стало з'ясування принципів формування завдань для олімпіади з інформатики для вищих навчальних закладів всіх рівнів, зокрема для технікумів та коледжів.

Основною метою проведення олімпіад будь-якого рівня та її спрямованості є виявлення талантів. Окрім того, учні та студенти, які беруть участь в предметній олімпіаді, в процесі напруженої інтелектуальної боротьби починають краще усвідомлювати як свої переваги, так і «не доопрацювання», певні прогалини в знаннях і вміннях.

Форми проведення олімпіад з інформатики можуть бути різними, а організація додаткових занять має бути побудована на наступних засадах:

організація навчального процесу як дослідження студентами певних явищ, що виконується у взаємодії між ними; розгляд задач, розв'язування яких потребує прийомів мислення високого рівня; результатом навчання є вироблення власних суджень через застосування до відомостей певних прийомів мислення.

Під час підготовки олімпіади найважливішим є добір завдань. Потрібні не просто складні задачі, а різні завдання, які були б одночасно цікавими, навчальними і пізнавальними для більшості учасників. Робота щодо їх підготовки передбачає відпрацювання методики оцінювання очікуваних розв'язків. Однак, проведення лише практичного туру олімпіади не дозволяє виявити часткові розв'язки або цікаві ідеї таких розв'язків. Виявлення особливостей подальшого розв'язку добором спеціальних тестів дозволяє оцінити якість лише закінченого розв'язку. Крім того, якщо учасник знайшов цікаву ідею, то це не означає, що він устигне чи зможе її реалізувати під час практичного туру [1].

Маючи певний педагогічний досвід у підготовці олімпіадних завдань з інформатики для студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, розглянемо принципи, за якими доцільно формувати зміст олімпіадних завдань. Перш за все, зміст має відповідати цілям навчально-пізнавальної діяльності при проведенні олімпіади. При цьому слід врахувати, що глобальні цілі досягаються через реалізацію потреб студентів, за допомогою досягнення цілей далекої і ближньої перспективи і опосередковані певними індивідуальними інтересами майбутніх фахівців. Зміст навчання конкретизується з урахуванням рівня інформатизації навчального процесу, розробки інформаційно-комунікаційних технологій навчання, змістового наповнення інших навчальних дисциплін, всю сукупність яких необхідно розглядати як цілісну систему взаємопов'язаних підсистем навчання і виховання. Таким чином, кожній системі цілей навчально-пізнавальної діяльності студентів повинен відповідати свій зміст. Цю умову, якій має задовольняти зміст олімпіадних завдань, ми будемо називати принципом відповідності цілям навчально-пізнавальної діяльності.

Практичний педагогічний досвід свідчить, що система подання навчального матеріалу в олімпіадних задачах вимагає, щоб через олімпіад з інформатики були створені умови для реалізації навчально-пізнавальної діяльності. При цьому необхідною умовою для реалізації навчально-пізнавальної діяльності є прийняття студентами зовнішніх цілей як своїх внутрішніх. У зв'язку з тим, що цілі проведення олімпіади задають потрібний рівень перспективи засвоєння знань, умінь та навичок, принцип відповідності змісту олімпіадних завдань її цілям вимагає, щоб пропонований навчальний матеріал забезпечував навчально-пізнавальну діяльність на заданому рівні його засвоєння, а саме: всі завдання та задачі повинні розташовуватися відповідно до зростанням рівня засвоєння – від початкового рівня засвоєних студентом знань і дій до необхідного (поступово переходячи від рівня до рівня). Ця вимога є суттєвою при формуванні системи олімпіадних завдань і задач. Цей принцип будемо називати принципом відповідності ієрархії рівнів засвоєння знань, умінь і навичок.

При формуванні олімпіадних завдань з інформатики, необхідно включити такий навчальний матеріал, робота з яким дозволила б студентів дати оцінку результатам своєї діяльності на кожному етапі. Без розуміння способів свого навчання, виховання, механізмів пізнання й інтелектуальної діяльності, відносин у ході навчання, студенти не зможуть засвоїти ті знання, уміння, способи взаємодій, які їм потрібні. Рефлексивна діяльність дозволяє студентів усвідомити власну індивідуальність, унікальність та призначення, які виявляються в аналізі його предметної діяльності та її продуктів. Навчальний матеріал, що поданий у змісті завдань з олімпіади повинен дати студенту можливість контролювати не тільки кінцевий результат його навчально-пізнавальної діяльності, але і здійснити проміжний контроль і корекцію, дозволити студенту перевірити правильність виконання дії після її завершення і внести корективи. При формуванні системи завдань для олімпіади з інформатики важливою умовою є правильне визначення обсягу навчального матеріалу, пропонованого студенту для доцільності навчально-пізнавальної діяльності на тому чи іншому етапі навчання. Необхідно звернути увагу, що доцільніше надавати студенту зміст олімпіадних завдань в обсязі, що відповідає перспективності навчально-пізнавальної діяльності. Дотримання принципу відповідності змісту олімпіадних завдань цілям навчально-пізнавальної діяльності дозволяє досягати розумної достатності його обсягу. Це, на мій погляд, ще один принцип, яким потрібно керуватися при формуванні змісту системи завдань для олімпіади з інформатики.

При формуванні змісту олімпіадних завдань відповідно до перспективності цілей необхідно враховувати реалізацію міжпредметних зв'язків. Для цього слід у зміст завдань при вивченні розділів з інформатики включати навчальний матеріал з інших курсів, а також різних дисциплін гуманітарного та професійного циклів.

У коледжі Кременчуцького національного університету ім. М. Остроградського одним з важливих чинників навчання інформатики є взаємозв'язки між інформатикою і спеціальними технічними дисциплінами. Результати дослідження та практичний педагогічний досвід свідчить, що необхідно базуватися на постановці та розв'язуванні професійно-спрямованих задач, що сприятиме формуванню у студентів правильних уявлень про взаємозв'язки математики, інформатики та технічних дисциплін, ознайомленню в цікавій формі майбутніх техніків з деякими принципами використання математичних методів у сучасному технологічному процесі [2]. Тому наступним принципом формування змісту системи завдань було виділено урахування міжпредметних зв'язків. Весь навчальний матеріал, що становить зміст завдань для олімпіади з інформатики, повинен бути коректно описаний. Всі завдання повинні бути грамотно і чітко сформульовані, не допускаючи неоднозначного їх розуміння. Ці вимоги в силу своєї значимості складають п'ятий принцип формування змісту олімпіадних завдань – коректність змісту. Отже, мною було розглянуто п'ять основних принципів, які доцільно враховувати при формуванні змісту олімпіадних завдань, а саме:

- 1) відповідність цілям навчально-пізнавальної діяльності;
- 2) відповідність ієрархії рівня знань, умінь і навичок;

- 3) розумна достатність;
- 4) міжпредметні зв'язки;
- 5) коректність.

Звичайно, що сукупність олімпіадних задач і завдань не повинна бути випадковою, а бути системою з науково обгрунтованої структурою. У зв'язку з цим зазначимо методичні вимоги до системи завдань з інформатики:

– система завдань повинна формувати позитивну мотивацію самостійної діяльності студента і містити завдання, безпосередньо спрямовані на поглиблення знань з інформатики, що можуть бути розв'язані кількома різними способами;

– система завдань повинна сприяти досягненню мети навчання (поглиблення знань з інформатики) і містити завдання для забезпечення необхідного рівня засвоєння змісту освіти та цілепокладання студентів, які навчилися б розрізняти свої здібності в цілому з одного боку, і зусилля при розв'язуванні даних завдань, з іншого боку;

– система завдань повинна забезпечувати засвоєння змісту дисципліни на високому рівні і містити завдання з усіх змістовних модулів курсу інформатики, що вимагають поглиблення знань;

– система завдань повинна містити завдання на необхідність зміни способів діяльності, на застосування раніше засвоєних знань для розв'язування нової навчальної задачі, на самостійний пошук знань.

Зміст завдань для олімпіади з інформатики, сформований відповідно до виділених принципів та вимог, сприяє системному засвоєнню знань з дисципліни, розвитку позитивної мотивації навчально-пізнавальної діяльності та її активізації.

Список використаних джерел

1. Морзе Н. В. Методика навчання інформатики : навч. посіб.: у 4 ч. / Н. В. Морзе. – К.: Навчальна книга, 2003. – Ч. I: Загальна методика навчання інформатики. – 2003. – 256 с.

2. Почтовюк С. І. Проблеми формування критичного мислення студентів в процесі навчання інформатики / С. І. Почтовюк // Гуманітарний вісник «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: збірник наукових праць. – № 21. – 2011. – С. 237–240.

3. Мальцев А. В. Мотивация учащихся к углублению знаний по информатике средствами перманентной дистанционной олимпиады. дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / А.В. Мальцев. – Омск, 2006. – 197 с.

Зоя Василівна Токаленко

викладач, Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького національного аграрного університету, tokalenkozoya@ukr.net

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ В ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ. З ДОСВІДУ РОБОТИ

Інтерес до психології як до науки про людину, її внутрішній світ, особистісні особливості та проблеми взаємозв'язку із зовнішнім середовищем

спонукав включити дисципліну «Психологія» в усі освітні програми не тільки вищих навчальних закладів, а й середніх спеціальних, у шкільну освіту, в програми підвищення кваліфікації і т.д. Зрозуміло, обсяг і зміст курсу «Психологія» у вузах, на курсах і в школах принципово відрізняються тай і процес навчання розуміється по-різному, але розглядають його як форму взаємодії педагога і вихованця, як процес оволодіння діями, або як одну з форм пізнавальної діяльності.

Методика викладання психології в вищих навчальних закладах вирішує завдання навчання, виховання, розвитку та формування психологічної культури майбутнього спеціаліста.. Перш за все, визначається мета навчання. Без ясної і чіткої мети неможливо вирішувати інші дидактичні завдання. Якщо недавно метою викладання будь-якої дисципліни вважалося оволодіння студентами необхідними теоретичними та практичними знаннями і навичками, то останнім часом, у зв'язку з розвитком наук і збільшенням необхідного обсягу знань, важливішим стає дати вихованцям правильний напрям, теоретичну основу для самостійного вивчення предмета. І тут виникає питання: який обсяг знань необхідно дати студентові для його подальшого самостійного занурення в дисципліну на різних етапах підготовки?

У сучасній педагогічній практиці існує три групи основних методів викладання психології: програмний, проблемний та інтерактивний.

Програмне навчання – найдавніший традиційний спосіб, де відповідно до предмета вивчення створюється програма, встановлюється мета, завдання та дидактичні способи подачі знань, а також форми їх контролю.

Проблемне навчання передбачає моделювання різних проблемних ситуацій, в яких може опинитися особистість студента. Тут досягнення знань відбувається через зріз цієї проблеми, зсередини, під час пошуку способів її вирішення.

Інноваційні технології можуть включати в себе активні методи навчання і введення в процес утворення дистанційних технологій навчання. Плюс використання наочності і творчого підходу в навчанні.

Під час вивчення дисципліни немало важливо методично правильно організувати самостійну роботу студентів. До неї можна віднести: самостійну роботу студентів під час основних аудиторних занять (лекцій, семінарів, практичних робіт); самостійну роботу студентів під контролем викладача у формі консультацій, заліків, іспитів; позааудиторна самостійна робота при виконанні завдань навчального і творчого характеру.

Можна виділити наступні етапи самостійної роботи: підготовчий - включає в себе визначення цілей, планування, підготовка методичного забезпечення; основний - реалізація програми, використання прийомів пошуку інформації, засвоєння, переробка, застосування, передача знань, фіксування результатів, самоорганізація процесу роботи; заключний - оцінка значимості та аналіз результатів, їх систематизація, оцінка та висновки про результати праці.

Індивідуальна творчо - пошукова робота – це робота студента, що виконується ним самостійно, опираючись на знання отримані протягом аудиторних занять та під час самостійної роботи, а також використовуючи додаткову інформацію. Метою даної роботи є вміння висловити власні думки

на папері, набуття навичок з написання пошукових робіт та опрацювання літератури.

Традиційно залишається лекційно – семінарські заняття. Лекція це – форма навчання, що дає змогу студентам отримати додаткову інформацію з досліджуваної тематики. Робота на лекціях передбачає зв'язок, що можна висвітлити схемою “лектор - студент - лектор”. На лекцію виносяться широкі питання з програми курсу, які дають основу для вивчення та розкривають зміст теми.

Завданням лекції є структуризація знань студента, вироблення розуміння положень теми. Ініціатором роботи на лекції є саме лектор, який структурує і контролює процес подачі інформації слухачам. Студенти є активними учасниками лекційного заняття.

Завданням семінарського заняття є поглиблення знань з конкретних питань та отримання практичних навичок з їхнього використання. Робота на семінарі проводиться за схемою “студент– викладач – студент”. Ініціатива роботи на семінарі, на відміну від лекції, іде від студентів. Саме студенти визначають які питання потребують глибшого вивчення. А викладач формує, на основі програми курсу та власного досвіду, тільки орієнтовне коло питань для обговорення на занятті.

Немало важливу роль в кращому засвоєнні знань з психології відіграють вчасно проведені консультації з студентами. Консультації проводяться викладачем періодично у визначений, зручний для студентів час. Викладач консультує як групи студентів, так і кожного студента індивідуально. Вони не є обов'язковими для відвідування. Проводяться з метою роз'яснення викладачем незрозумілих для студентів моментів. На консультації студент має можливість персонально обговорити з викладачем питання, які його цікавлять. Викладач коригує роботу студента і направляє у потрібному напрямку.

Активні методи дозволяють зануритися в дисципліну і будувати процес засвоєння знань через створення міжособистісного спілкування .

При вивченні дисципліни використовуємо метод структур навчальних ситуацій по В.Я. Ляудис. Зміст навчального предмета структурований з метою його засвоєння, характер структурування цього змісту формує у студентів різні види пізнавальної діяльності. Процедури, що організують процес засвоєння змісту знань, передбачає перехід від одного рівня і етапу засвоєння до іншого, що надає послідовності та логічності.

В роботі використовуємо таксономію навчальних завдань Д.Толінгерової. Завдання розділені на п'ять класифікаційних груп згідно з їхніми когнітивними характеристиками. Першу групу складають завдання, що вимагають сприйняття і відтворення знань; другу - простих розумових дій (опис і систематизація фактів); третю - завдання на розумові операції (аргументація, пояснення); четверту - завдання, які передбачають певних мовних висловлювань для вираження продуктивного розумового акту - реферат, твір, оригінальний науковий текст; п'яту - завдання на продуктивне і творче мислення (рішення проблем). У середині кожної групи виділено підгрупи завдань, які нумеруються і утворюють тим самим характеристику повного набору завдань. Для того щоб скористатися цією таксономією з метою проектування навчальних задач,

потрібно виконати особливу технологічну процедуру - таксацію. Вона передбачає вибір завдань з усіх п'яти груп на підставі визначення рівня вимог навчальної задачі до операційного складу пізнавальної діяльності студентів. Ця процедура необхідна для педагога, який проводить заняття - проект.

Психологія людини – предмет складний і багатогранний. Безліч наукових теорій і поглядів на численні проблеми позначені в ній, дуже суперечливо тлумачаться і пояснюються різними науковими школами і напрямками. Крім того, інтерес до психології як до науки викликаний прагненням студента пізнати самого себе, мати можливість за допомогою отриманих знань спроектувати свою поведінку, свою успішну взаємодію в соціумі. Це, безперечно, має враховуватися при викладанні даної дисципліни. При цьому словесні прийоми (лекційні заняття) поєднуються з наочними методами – переглядом відеозаписів, використанням інтернет-ресурсів. Але перш за все, методика викладання психології повинна спиратися на практичні інноваційні методи навчання, коли студенти стають активними дійовими особами навчального процесу. Студенти розуміють, що професійні вміння будь якого спеціаліста значною мірою залежатиме від наявності у нього системи психологічних знань, у вмінні повсякденного застосування в своїй життєдіяльності. Майбутній спеціаліст повинен уміти практично використовувати психологію для вирішення будь-яких проблем.

Для ефективного засвоєння психології необхідне чітке структурування навчального матеріалу і його логічно-послідовне розгортання у процесі викладання. При цьому систематизація основних понять психології дає змогу студенту у результаті засвоєння скласти повне уявлення про зміст навчальної дисципліни.

Практика викладання психології засвідчує, що глибоке засвоєння психологічних знань неможливе без постійної самостійної роботи над літературними джерелами, без оволодіння вміннями й навичками ефективного спілкування з людьми, методами психологічного спостереження й проведення психологічних експериментів, доречно такі експерименти проводити вивчаючи тему «Психічні процеси».

Велике значення для успішної навчальної діяльності студентів має планування самостійної роботи у часі: на навчальний рік, семестр, майбутній тиждень - і вміння організувати свою навчальну працю так, щоб кожного навчального року досягати високої ефективності за найменшої втрати часу.

У науковій літературі широко відоме положення про те, що перетворення структури веде до істотної перебудови функцій системи, якісної зміни її ефективності.

Педагоги-науковці досліджують структуру системи форм організації навчання як відбиття єдності стійких об'єктних взаємозв'язків у навчальному процесі. Аналізом психологічних досліджень встановлено наявність аналогічності структури спілкування із структурою навчання, оскільки остання є не чим іншим як спілкуванням, у процесі якого відбувається педагогічне спрямування пізнання, засвоєння суспільно-історичного досвіду, репродукування, оволодіння тією чи іншою конкретною діяльністю.

На підставі викладених вище позицій, визначимо організаційну структуру та організаційно-методичні форми роботи навчання з дисципліни як діалектичний взаємозв'язок її елементів, що в цьому випадку виступають варіантами певного рівня стійкості взаємодій між студентами і викладачами у процесі спільної діяльності

Під кутом зору зазначеного підходу можемо виокремити такі чотири основні й визначальні варіанти взаємодій структури системи організації навчання, а саме:

- а) групова;
- б) взаємодія динамічних пар (попарна);
- в) самостійна робота.

Групова взаємодія у системі викладач-студенті, студент-студенті характерна для фронтального навчання, коли інформація виходить від одного, а решта її сприймають. При цьому характер взаємодії зберігається як у процесі загальної роботи всієї навчальної групи, так і у сумісній диференційованій роботі у відокремлених підгрупах. Цьому варіанту взаємодії відповідають такі організаційні форми навчання: лекції, семінари, різного роду практикуми, захист випускних робіт.

Попарна взаємодія у системі викладач-студент характерна для індивідуального навчання. Йому відповідають такі організаційні форми навчання: індивідуальні консультації різних видів, співбесіди, заліки, іспити та ін.

Взаємодія динамічних пар відбувається у системі попарних сполучень сумісної роботи студентів, тобто взаємонавчання, що є також надто суттєвим для. Головною відмінною ознакою такої організації навчання є можливість колективу навчати кожного свого члена і активна участь кожного у навчанні колективу. Заняття, де студенти, працюючи попарно, оперативно обмінюються інформацією. Робота динамічними парами ефективніша, ніж групою, оскільки у першому випадку студенті мають змогу проявити вибірковий інтерес до всього поданого на занятті інформування.

В роботі використовуємо цікаві ігрові методи, ефективний спосіб перевірки та оцінки знань Найбільш доцільним є використання методу спостереження методу при викладанні тем «Методи психології» або «Спілкування», але, залежно від змісту курсу, об'єкт та завдання дослідження можуть змінюватися. Студентам пропонується завдання провести спостереження (протягом 10–30 хв) за поведінкою юнака (чи дівчини) в умовах його (її) спілкування з особою протилежної статі і зробити висновок про особливості ставлення цієї людини до свого співрозмовника.

Метод кросворду досить зручний і для оцінювання знань студентів, і для підготовки їх до інтерактивних форм навчання. Зазвичай цей метод використовують на першому семінарському занятті. Більшості викладачів знайома ситуація поганої підготовки студентів до першого семінарського заняття. Причиною цього є як початок семестру, так і адаптація до дисципліни. Метод кросворду дає змогу виокремити із загальної маси студентів, які готові до заняття, а також перейти від пасивних форм навчання до інтерактивних. На

першому етапі студентам пропонується самостійно, не користуючись книжками чи конспектами, заповнити кросворд.

На послідуючих семінарах пропонуємо письмову роботу зі взаємним рецензуванням. Цей вид оцінювання також належить до універсальних, але за своїми ознаками він один із найбільш формалізованих, тому його можна використати під час підсумкового оцінювання знань студентів. Студенти діляться на два (або більше) варіанти і пишуть контрольну роботу відповідно до свого варіанта. Після написання роботи студенти обмінюються і рецензують роботи один одного. На наступному етапі роботи автор читає рецензію і доопрацьовує свою відповідь. Після закінчення доопрацювання рецензент дивиться правки, виставляє оцінку, ставить підпис і здає роботу. У результаті такої контрольної роботи можна оцінити глибину знань студентів за кількома темами, що підвищує об'єктивність оцінювання.

Запропонований перелік форм роботи з студентами на заняттях та позаурочній роботі, на нашу думку, є далеко не повним. До форм, які не вдалося розкрити у зв'язку з обмеженням обсягів публікації, належать: кейс-метод (аналіз конкретних випадків), метод проектів, особливості використання дебатів як форми оцінювання знань студентів, «мозковий штурм», рольові та ситуативні ігри тощо.

Список літератури .

1. Бадмаєв Б.Ц. Методика викладання психології: Учеб.-метод. Посібник для викладачів і аспірантів вузів. – М.: Гуманит. вид. Центр ВЛАДОС, 1999. – 304 с.

2. Нечаєв М.М. Психолого-педагогические аспекты подготовки фахівців у вузі. – М., 1985. – 112 .

3. Карандашев В.М. Методика викладання психології: Навчальний посібник. Спб.: Пітер, 2007.

Юлія Володимирівна Загребнюк

викладач кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, zayliaz@gmail.com

МЕТОД ПРОЕКТІВ – ПРОВІДНИЙ МЕТОД ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ АМЕРИКАНСЬКОЇ ШКОЛИ

Вивчення особливостей використання методу проектів у технологічній підготовці США викликає інтерес, спонукає до подальшого розгляду та критичного аналізу, а також обґрунтованого запозичення елементів проектних завдань, які є цікавими, продуктивними та результативними.

Метод проектів – це педагогічна технологія, яка поєднує академічні знання з прагматичними, включає використання проблемних, дослідницьких, пошукових методів навчання, які готують учнів до самостійного життя, отримання знань у процесі виконання завдань-проектів та передбачає інтеграцію знань учнів із різних галузей наук, що сприяють формуванню цілісної уяви дітей про світ [2].

Метод проектів відіграв і відіграє значну роль у вирішенні проблеми

оновлення навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі. Це, перш за все, стосується виховання в учнів самостійності, ініціативи, творчих здібностей, активізації продуктивних методів навчання [1].

У зарубіжній і вітчизняній педагогіці було створено чимало нових моделей навчання, започаткованих методом проектів, які з успіхом використовуються у практиці навчально-виховної роботи в загальноосвітній школі.

Для забезпечення повного розвитку особистості у навчально-виховному процесі необхідно розвивати індивідуальні стилі пізнавальної діяльності кожного учня. Особливого значення набуває роль учителя, його професіоналізм, вміння діагностувати враховувати індивідуальні особливості учнів не тільки в академічних знаннях, але й у психологічному аспекті, готувати відповідні навчальні матеріали, плани, програми. Усе це потребує від учителя високої професіональної майстерності, такту, цілком певних особистісних і професійних якостей [2].

З усього різноманіття педагогічних технологій гуманістичної спрямованості особливої уваги заслуговують ті, що можуть досить органічно і легко бути інтегровані у традиційне навчання, тому що розвиток освіти має йти еволюційним шляхом і кожне нововведення повинне бути ретельно підготовлене і передбачає, перш за все, його усвідомлення й освоєння вчителями.

Метод проектів є однією з педагогічних технологій, яка відображає реалізацію особистісно зорієнтованого підходу в освіті (саме педагогічною технологією, хоча у назві технології використовується слово „метод”) і сприяє формуванню вміння адаптуватися до швидкозмінних умов життя людини постіндустріального суспільства [1].

Означена технологія використовується для побудови процесу навчання, спрямованого на активізації діяльності учнів відповідно до їх інтересів для здобуття певних знань, відчутного теоретичного чи практичного результату. Тому при реалізації методу проектів необхідно використовувати власну зацікавленість учнів у знаннях і показувати, де отримані знання можна застосовувати у реальному житті.

Мета педагогічної технології „Метод проектів” полягає у стимулюванні інтересу учнів до визначеної проблеми, оволодіння необхідними знаннями і навичками, а також організації проектної діяльності щодо вирішення проблеми для практичного застосування отриманих результатів. В основу методу проектів покладена ідея, що відображає сутність поняття „проект”, його прагматичну спрямованість на результат, який отримано при вирішенні тієї чи іншої практично чи теоретично значущої проблеми. Головним є те, що цей результат можна побачити, осмислити, застосувати в реальній практичній діяльності [2].

Щоб досягти такого результату, необхідно навчити дітей самостійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, використовуючи для цього знання з різних галузей, прогнозувати результати і можливі наслідки різних варіантів розв’язання проблеми, встановлювати причинно-наслідкові зв’язки. Вирішення проблеми при цьому набуває характеру проектної діяльності.

Успіх застосування методу проектів залежить від того, наскільки учні захочуть самотійно чи спільними зусиллями вирішувати проблему, застосовувати необхідні знання, отримувати реальний і відчутний результат.

Метод проектів дозволяє розвивати пізнавальні інтереси учнів, уміння самотійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, критично мислити. Він завжди орієнтований на самотійну діяльність учнів (індивідуальну, парну, групову) протягом визначеного часу. Вирішення проблеми методом проектів передбачає, з одного боку, використання сукупності різноманітних засобів навчання, а з іншого, необхідність інтегрування знань і умінь з різних сфер науки, техніки, культури тощо. Результати виконаних проектів мають бути відчутними: теоретична проблема вимагає конкретного її вирішення, практична – конкретного результату, готового для впровадження. Тому метод проектів сприяє створенню соціально значущих ситуацій, а згідно з концепцією Л. Виготського, психологічний розвиток дитини визначається соціальною ситуацією, тобто її статусом у суспільстві, системою взаємовідносин із дорослими і ровесниками. При цьому соціальна ситуація розвитку не створюється ззовні, а складається в процесі живого спілкування між дитиною та її оточенням [1].

Метод проектів містить у собі сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних, творчих за самою своєю сутністю підходів, сприяє творчому розвитку учнів, використанню ними певних навчально-пізнавальних прийомів, які в результаті самотійних дій дозволяють вирішувати ту чи іншу проблему. Крім того, метод проектів передбачає обов'язкову презентацію результатів [2].

Отже, вміння використовувати метод проектів – це показник високої кваліфікації, прогресивності професійної діяльності учителя, спрямованості на творчий розвиток учнів. Особливого значення при цьому набуває уміння організувати спільну діяльність з учнями.

Список використаних джерел

1. Ісаєва Г. М. Метод проектів – ефективна технологія навчання учнів сучасної школи / Г. М. Ісаєва // Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати : практико зорієнтований збірник. – К. : Департамент, 2003. – С. 207–211.
2. Коберник О. М. Проектно-технологічна система трудового навчання // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2003. – № 4. – С. 8–12.

Лариса Леонідівна Гурська

викладач вищої категорії, викладач економічних дисциплін, Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ірпінський економічний коледж», gurskayalarisa@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ВНЗ

У зв'язку з переходом на компетентнісну основу в підготовці майбутніх фахівців виникає потреба у зміні традиційних технологій, форм і методів проведення навчальних занять. Накопичення знань у їх традиційному розумінні

втрачає своє значення як мета навчально-виховного процесу. Роль сучасного викладача не в тому, щоб ясніше, зрозуміліше, ніж у підручнику, повідомити студенту інформацію, а в тому, щоб поставити мету навчання, організувати пізнавальну діяльність, у якій головним суб'єктом у системі «викладач-студент» стає саме студент. Навчання має бути спрямоване не тільки і не стільки на засвоєння готових теоретичних знань, а на можливість продукування нових знань, на розвиток креативності, гнучкості мислення, на моделювання нових способів діяльності.

Це і зумовлює необхідність розробки і використання інноваційних технологій навчання в підготовці компетентних фахівців, що дозволить уникнути наслідків наявної суперечності між теоретичною підготовкою й ефективністю практичної роботи фахівців.

Використання інтерактивних технологій навчання у вищих навчальних закладах представлені в роботах В. П. Беспалько, В. І. Євдокимова, М. В. Кларіна, А. К. Колеченко, Е. Н. Пехоти, Г. К. Селевко, В. В. Серікова, С. А. Сисоєвої, І. С. Якиманської; теоретичні й практичні аспекти в наукових працях Е. Н. Пехоти, Є. І. Пометун, Л. В. Пироженко, А. Панченкова, Т. Ремех, О. Саган, О. Стребной та інших вітчизняних і зарубіжних учених.

У зв'язку із входженням освіти України до Болонського процесу відбувається її модернізація. Ключовими питаннями цього процесу стало впровадження кредитно-модульної системи навчання, використання інформаційно-комунікаційних технологій та Інтернет, робиться акцент на самостійній роботі студентів, інноваційній діяльності викладацького складу ВНЗ. Модульне навчання передбачає таку організаційну технологію, при якій викладачі і студенти працюють зі змістом навчальної дисципліни, яка подається у вигляді модулів. Кожен модуль є завершеним і відносно самостійним. Сукупність таких модулів складає єдине ціле при розкритті навчальної теми або всієї навчальної дисципліни. Модульне навчання дозволяє надати динамічності організаційній технології процесу, оперативності реагування на нові несподівані ситуації. У студентів формується нова позиція діяльного, а не вербального навчання [2, с. 84].

У сучасних умовах вузівського навчання все вагомішу роль відіграє програмоване навчання, при якому передача змісту навчального матеріалу здійснюється невеликими, логічно завершеними частинами. Навчальну інформацію студенти отримують не від викладача, а з програмованого посібника або з дісплею комп'ютера. Основна мета програмованого навчання – удосконалення управління навчальним процесом. Застосування цього виду навчання забезпечує контроль за кожним кроком просування студента на шляху пізнання.

Особливостями програмованого навчання є:

- навчальний матеріал поділено на окремі частини;
- навчальний процес передбачає послідовні кроки, які містять формування знання і мислительні дії для їх засвоєння;
- кожний крок завершується контролем (запитання, завдання);
- при правильному виконанні контрольних завдань студент одержує нову дозу матеріалу і виконує наступний крок навчання;

- за умови неправильної відповіді студент отримує допомогу і додаткові пояснення;
- кожен студент працює самостійно і оволодіває навчальним матеріалом в індивідуальному темпі;
- результати виконання контрольних робіт фіксуються, вони стають відомими для студентів і викладачів.

Управління цією системою здійснюється за допомогою посилання команд від викладача (компютера, інших технічних засобів) до студента й отримання зворотного зв'язку, тобто інформації про перебіг навчання – від викладача (оцінка) і студента (самооцінка) [4].

Проблемне навчання – один з типів розвиваючого навчання, істотною відмінністю якого є зближення психологією навчання. Проблемне навчання найповніше відповідає завданням творчого мислення студентів. Суть проблемного навчання полягає в пошуковій діяльності студентів, яка починається з постановки питань, розв'язання проблем і проблемних завдань, закладених у навчальних програмах і підручниках, у проблемному викладі і поясненні знань викладачем, у різноманітній самостійній роботі студентів. Головна мета проблемного навчання – розвиток професійного проблемного мислення. Важливо, щоб задача чи питання, що мають проблемний характер, викликали у студентів професійну або пізнавальну зацікавленість, щоб вони усвідомили для себе необхідність вирішення проблеми. Традиційна педагогічна стратегія – від знань до проблеми – не дає студенту уміння і навичок самостійного наукового пошуку, оскільки вона передбачає засвоєння готових результатів. Коли навчальне завдання виконане, то можна стверджувати: студент виявив продуктивну активність, оволодів новими знаннями, способами дій. Варто зазначити, що коли б наш «уявний» студент не володів би відповідними знаннями, то він би не тільки не зміг прийняти бодай першу гіпотезу, а навіть усвідомити проблему. З іншого боку – при глибокому володінні теоретичними знаннями та практичними вміннями завдання для нього не буде проблемним – немає джерела виникнення проблемної ситуації.

Використання проблемного методу в процесі вивчення фахових дисциплін дозволяє студенту:

- формувати власну думку, висловлювати й аргументувати її;
- вчитися чути і слухати інших, поважати думку співрозмовника;
- збагачувати свій соціальний досвід шляхом переживання ситуацій;
- продуктивно засвоювати навчальний матеріал, активно і творчо працювати, проявляти свою індивідуальність;
- уміти вирішувати конфлікти в суспільно-політичній сфері;
- аналізувати факти й інформацію;
- творчо приймати та реалізовувати рішення;
- самостійно мислити і знаходити правильне рішення;
- виступати в ролі дослідника своєї діяльності [1, с. 142].

Перелічені види навчання відповідають вимогам сучасності, оскільки переносять акценти із пасивного засвоєння знань студентами на їх здобування, а викладачам дають можливість використовувати широку шкалу оцінювання знань. Проте, проблемний шлях одержання знань вимагає великих витрат часу,

і тому не можна говорити про суцільний перехід на проблемне, модульне або програмоване навчання. У навчанні завжди будуть потрібні і тренувальні задачі, і завдання, що вимагають відтворення знань, які сприяють запам'ятовуванню необхідного та ін. Залежно від професійних знань та досвіду викладач застосовує як традиційну, так і нестандартні технології навчання, основна мета яких полягає в забезпеченні активного ставлення студентів до оволодіння знаннями, інтенсивного розвитку їх самостійної пізнавальної діяльності та індивідуальних творчих здібностей [3, с. 34].

Застосування інтерактивних технологій навчання в навчальному процесі вищого навчального закладу дозволить розвивати основи нестандартного мислення студентів, відхилитися від стереотипності у мисленні, розвиває уяву, навички комунікативного спілкування, інтелектуальну, емоційну, мотиваційну та інші сфери.

Список використаних джерел

1. Кропельницька С.О. Методи активного навчання у підготовці фахівця. [текст]: навч. посіб./ С.О. Кропельницька, І.В. Перевозова – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 222 с.
2. Найдьонов І. М. Викладання фінансово-економічних дисциплін: методика, технологія, управління [текст]: навч. посіб. / І.М. Найдьонов – К.: «Центр учбової літератури», 2014. — 432 с.
3. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : Наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К. : Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
4. Застосування педагогічних інформаційних технологій у навчальному процесі вищої школи / Андрій Анатолійович Каленський [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://elibrary.nubip.edu.ua/9960/1/Kalensky.pdf> (монографія)

Юлія Олегівна Стрижак

викладач англійської мови, викладач-спеціаліст, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, yulia_botsvin@mail.ru

КОМПОНЕНТИ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В РАКУРСІ ОПАНУВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Початок ХХІ століття визначається глибокими змінами контексту вивчення іноземних мов. Геополітичні, комунікаційні, технологічні перетворення у суспільстві викликали необхідність володіння не однією, а двома і більше іноземними мовами. Для сучасної мовної освіти характерною є міжпредметна інтеграція, варіативність, орієнтація на міжкультурний аспект оволодіння мовою. Основною тенденцією сучасного рівня розвитку мовної освіти є полікультурність і плюрилінгвізм. Полікультурність як одна із суттєвих характеристик сучасної людини досягається шляхом навчання й виховання, залучення до культур інших народів, формування у молодого покоління планетарної свідомості жити і співпрацювати у багатонаціональному середовищі [1, с.5]. Плюрилінгвізмом, як зазначено у Загальноєвропейських

рекомендаціях з мовної освіти, є опанування особистістю кількох мов, коли у неї формується іншомовна комунікативна компетентність, складниками якої є мовні знання і досвід, а виучувані мови переплітаються і взаємодіють [4]. Необхідно зазначити, що знання іноземних мов позитивно впливає на процес соціалізації, неперервного розвитку особистості, підвищення її загальної освіченості і культури, відповідає міжнародним тенденціям, документам Ради Європи і ЮНЕСКО, в яких підкреслюється необхідність володіння сучасною освіченою людиною як мінімум двома іноземними мовами.

Проблемою навчання іноземної мови займалися чимало як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців. Серед них можемо виділити І. Л. Бім, Н. Д. Гальскову, М. І. Реутова, А. О. Анісімову, Н. Н. Чичеріну, А. А. Бердичівського, І. М. Мельник, О. О. Малокович, М. В. Баришнікова та ін. У працях згаданих науковців вивчалися питання навчання іноземної мови у вищих та загальноосвітніх навчальних закладах. Однак, на нашу думку, ряд питань ще потребують більшої деталізації.

Насамперед зауважимо, що метою оволодіння іноземною мовою, як відомо, є формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК). Результатом такого удосконалення іншомовної компетентності є різнобічний розвиток студента, становлення його як особистості, виховання толерантного ставлення до представників інших народів, розширення можливостей участі в діалозі культур, усвідомлення свого місця, своєї власної культури у сучасному глобальному суспільстві.

Розглянемо передусім компоненти ІКК у контексті опанування іноземною мовою. Відомий російський методист І. Л. Бім, яка займається цією проблемою, визначає їх таким чином: мовленнєва, мовна, соціокультурна, компенсаторна і навчальна компетенції [2] (тут використовуємо термін «компетенції», як зазначено у автора). На нашу думку, компонентний склад ІКК, запропонований вітчизняним ученим С. Ю. Ніколаєвою, є більш глибоким і точним і може бути базовим не лише для навчання першої, але й наступних іноземних мов. Тому ми дотримуємось саме пропозиції С. Ю. Ніколаєвої. Нагадаємо складники ІКК за цим автором: мовленнєва, лінгвосоціокультурна, мовна та навчально-стратегічна компетентності [5]. Розглянемо мовленнєву компетентність цього рівня, тобто компетентність в аудіюванні, говорінні, читанні та письмі. Вміння студентів у цих видах мовленнєвої діяльності визначаються так:

В аудіюванні: розуміти мовлення носіїв мови, якщо це мовлення чітко й повільне; ідентифікувати в основному тему дискусії, розуміти мовлення настільки, щоб задовольнити конкретні потреби; розуміти фрази та найуживанішу лексику, що відноситься до сфер найближчого особистого значення (наприклад, елементарна особиста або сімейна інформація, покупки, місце проживання, робота); вилучати основну інформацію з коротких, чітких простих повідомлень (оголошень, інструкцій) та з коротких аудіотекстів на передбачувані побутові сюжети, якщо мовлення повільне й чітко.

У монологічному мовленні: описувати події або види діяльності, презентацію людей, роботи, навчання, також власне повсякденне життя, минулу діяльність, плани на майбутнє, особисті враження; про щось стисло висловлюватись і порівнювати особисті речі, предмети, використовуючи прості

речення; розповідати про свої уподобання; робити короткі підготовлені висловлювання, звернення до аудиторії на тему, пов'язану із повсякденним життям, викладаючи причини і пояснені поглядів, планів та дій чи вчинків.

При реалізації діалогічного мовлення: спілкуватись на простому побутовому рівні, якщо потрібен простий і прямий обмін інформацією на відомі теми та про відомі види діяльності; ставити запитання та відповідати на них, обмінюватись інформацією та думками на знайомі теми у передбачуваних повсякденних ситуаціях; розуміти чітко, нормативне усне мовлення на відомі теми без надмірних зусиль, попросити про повторення або переформулювання; встановлювати соціальний контакт використовуючи при цьому відповідні формули (вітання, прощання, висловлювання, пропозиції, вдячності, прохання, уточнення тощо) без надмірних зусиль; брати участь у коротких розмовах у звичайних контекстах на теми, що входять до сфери їх інтересів; обговорювати плани на найближче майбутнє у неофіційних бесідах чи дискусіях; робити пропозиції та відповідати на пропозиції інших, погоджуватись чи не погоджуватись з іншими брати участь також в офіційних дискусіях і зустрічах розуміючи при цьому основний зміст обговорення; здійснювати прості, звичайні інтеракції, роблячи повсякденні запити, даючи пояснення чи вказівки, передаючи інформацію чи запитуючи її.

У процесі читання: розуміти прості короткі тексти про побут і роботу, побудовані на широковживаному мовному матеріалі; розуміти також елементарні типи звичайних листів (довідки, запитання, накази, привітання тощо) на відомі теми; знаходити спеціальну інформацію у простих повсякденних матеріалах (проспектах, рекламі, меню, довідкових списках, розкладах), розуміти повсякденні підписи й зауваження (на вулицях, у кафе, ресторанах, на вокзалах), на робочих місцях: вказівки, інструкції, попередження, застереження); знаходити також спеціальну інформацію у простому письмовому матеріалі, який зустрічається в побуті (листи, брошури, короткі газетні статті); розуміти головне при перегляді теленовін і фільмів, якщо відеоряд супроводжується коментарем.

У письмі: укладати послідовні зв'язні тексти у межах вивчених тем і власних інтересів; описувати свої враження й почуття; писати короткі прості твори на знайомі теми, есе, резюме, доповіді із викладом своїх поглядів щодо обраної теми та зібраної інформації; заповнювати анкету; писати поздоровлення, запрошення, оголошення, записку-повідомлення, лист-повідомлення у формі розповіді чи опису про події, явища, факти тощо [4].

В основі навчання лексичної і граматичної сторін мовлення, як зазначено у чинній Програмі, лежить принцип усного випередження, згідно із яким лексичний та граматичний матеріал засвоюється усно в мовленнєвих зразках, після чого має місце аналіз мовних явищ, порівняння із подібними явищами в рідній і другій іноземній мові та подальше використання мовного матеріалу у практиці. Новий мовний матеріал спочатку пред'являється у певному контексті з метою демонстрації використання його в мовленні, а потім активізується в усному і писемному мовленні за допомогою відповідних вправ. Ці вправи повинні бути комунікативно спрямованими і сприяти формуванню в учнів

відповідних мовленнєвих навичок та розширенню знань про функції лексичних одиниць і граматичних структур [4, с. 22].

Лінгвосоціокультурна компетентність, як зазначає С. Ю. Ніколаєва, складається із соціолінгвістичної, соціокультурної та соціальної компетентностей [5]. Соціолінгвістична компетентність дає можливість використовувати саме той мовний і мовленнєвий матеріал, який відповідає контексту спілкування. У процесі оволодіння іноземною мовою ця компетентність збагачується завдяки розширенню діапазону мовних явищ виучуваних мов, знання їх використання в життєвих ситуаціях різних культур. Соціокультурна компетентність, як відомо, передбачає оволодіння знаннями про країну, мова якої вивчається, її географічне положення, природні умови, історію, державний устрій, національні традиції, звичаї, особливості мовленнєвої і немовленнєвої поведінки носіїв мови тощо. При опануванні іноземною мовою соціокультурна компетентність студентів набуває значних позитивних змін, адже вони мають можливість пізнавати світову культуру й усвідомлювати місце своєї власної у світовому просторі. Соціальна компетентність розглядається як здатність вступати в комунікативні стосунки з іншими людьми. У процесі оволодіння іноземною мовою студенти навчаються взаємодіяти із представниками різних культур, здійснювати комунікативні наміри, використовуючи знання прийнятих норм поведінки в тому чи іншому мовному середовищі. Характерною ознакою зазначеної компетентності є також уміння поводити себе в процесі спілкування із дотриманням правил етикету.

Особлива увага має приділятися також формуванню навчально-стратегічної компетентності, яка включає навчальну і стратегічну компетентності. Навчальна компетентність забезпечує вміння працювати із підручником, книгою для читання, робочим зошитом, словниками, різними довідниками. Також студенти повинні оволодіти технологією виконання найбільш поширених видів вправ і тестових завдань, навчитися користуватися раціональними прийомами розумової праці, розробляти свою власну стратегію для засвоєння лексики. У процесі формування граматичних навичок необхідно навчати студентів самостійно робити висновки, узагальнювати, систематизувати мовний матеріал. Навчальна компетентність передбачає також вміння здійснювати пошук додаткових матеріалів за темою, використовуючи різноманітні джерела інформації. Важливим питанням є, безперечно, оволодіння прийомами активної мовленнєвої взаємодії, індивідуальної, парної і групової роботи, технологією навчання у співробітництві, у проектній діяльності [2]. Адже терміни опанування іноземною мовою є короткими і за таких умов названі форми організації навчання сприятимуть активізації діяльності кожного студента. Стратегічна компетентність в сучасній методиці викладання іноземної мови розглядається досить широко. Відносно процесу опанування іноземної мови особливо важливо звернути увагу на розвиток здібностей студентів долати труднощі в умовах дефіциту іншомовних знань, навичок та вмінь. Зазначена компетентність має проявлятися в умінні: використовувати синоніми чи описувати поняття в разі незнання лексичної одиниці; переструктурувати своє висловлювання, наприклад, замінювати складнопідрядне простими реченнями; використовувати міміку й жести у

процесі спілкування; звертатися до партнера за допомогою (наприклад, повторити репліку, пояснити значення незнайомого слова); вилучати у процесі аудіювання основну інформацію, не концентруючи уваги на незрозумілих лексичних одиницях. Усі ці вміння, як зазначає І. Л. Бім, передбачають гнучке володіння іноземною мовою, котре необхідно формувати цілеспрямовано, використовуючи досвід володіння рідною мовою [2, с.15].

Таким чином, можемо дійти висновку, що оволодіння іноземною мовою має свою специфіку, яку необхідно враховувати при організації процесу навчання, визначенні навчального матеріалу та укладанні підручників. Підручники, у свою чергу, мають бути зорієнтовані на феномен багатомовності, контактування у процесі навчання систем і культур рідної мови та іноземної.

Список використаних джерел

1. Барышников Н. В. Методика обучения второму иностранному языку в школе / Н.В. Барышников - М. : Просвещение, 2003. – 159 с.
2. Бим И. Л. Концепция обучения второму иностранному языку (немецкому на базе английского): Учебное пособие / И. Л. Бим - Обнинск: Титул, 2001. - 48 с.
3. Гальскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам: Лингводидактика и методика: Учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин.яз. высш. пед. учеб. заведений. - М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 336 с.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. - К. : «Ленвіт», 2003. - 273 с.
5. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу // Іноземні мови. - 2010. - № 2. – С.11-17.

Надія Ігорівна Гупка-Макогін

*аспірант кафедри практики англійської мови та методики її викладання
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка,*

hupka@ukr.net

ЕТАПИ НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО АУДІЮВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Формування англomовного професійно орієнтованого аудіювання (АПОА) майбутніх фахівців з міжнародної економіки у самостійній роботі – довготривалий, поступовий процес, успішність якого залежить від ефективності його організації.

Щоб сформувати у майбутніх працівників сфери міжнародної економіки вміння слухати і опрацьовувати інформацію з фаху, навчання АПОА повинно відбуватися поетапно. Етапи навчання англomовного аудіювання розглядалися у роботах О. Б. Бігич [1], О. Ю. Бочкарьової [2], Р. І. Вікович [3], Н. А. Новгородської-Морської [5] та ін.

На основі аналізу зазначених наукових джерел, враховуючи поступовість формування вмінь аудіювання, специфіку самостійної роботи, а також

особливості четвертого року навчання (здатність студентів до усвідомленої постановки цілей, оцінки та корекції власної діяльності), ми виділяємо чотири етапи формування АПОА у майбутніх фахівців з міжнародної економіки:

1. Цілевизначальний етап.
2. Підготовчий етап.
3. Реалізаційний етап.
4. Контрольно-корегувальний етап.

На **цілевизначальному етапі** студенти виконують тести для визначення рівня розвитку їх аудитивних умінь; визначають власні труднощі в аудіюванні (у тому числі недостатній рівень розвитку психофізіологічних механізмів аудіювання); окреслюють цілі АПОА; працюють над подоланням недоліків у розвитку психофізіологічних механізмів і процесів (мовленнєвого слуху, механізму розпізнавання та ідентифікації, механізму антиципації, механізмів довготривалої та короткотривалої пам'яті, механізму артикулювання, механізму осмислення). На цьому етапі передбачено прослуховування цікавих за змістом аудіо та відеофонограм, які здатні викликати інтерес до подальшої діяльності і допомагають визначити власні прогалини. Важливо, щоб на цьому етапі студенти зрозуміли необхідність цілеспрямованої самостійної роботи.

Цілевизначальний етап передбачає виконання студентами групи вправ на розвиток психофізіологічних механізмів аудіювання (мовленнєвого слуху, механізму розпізнавання та ідентифікації, механізму антиципації, механізмів довготривалої та короткотривалої пам'яті, механізму артикулювання, механізму осмислення). Ці вправи можна охарактеризувати як невмотивовані; некомунікативні, умовно-комунікативні; рецептивні, рецептивно-репродуктивні; з штучно створеними опорами; індивідуальні; неproblemні, з повним та частковим керуванням.

Підготовчий етап має на меті зняти можливі лексичні, граматичні, фонетичні труднощі, що сприятиме кращому розумінню складніших текстів у ситуаціях реальної комунікації. За допомогою вправ цього етапу майбутні фахівці міжнародної економіки вчаться розуміти професійну лексику, граматичні структури, інтонаційні моделі. Крім того, на підготовчому етапі здійснюється розвиток навчальних умінь студентів (зокрема, вміння використовувати різні стратегії в процесі аудіювання), які вдосконалюються на наступних етапах.

Підготовчий етап включає такі групи вправ: групу вправ для розвитку лексичних навичок аудіювання; групу вправ для розвитку граматичних навичок аудіювання; групу вправ для розвитку фонетичних навичок аудіювання; групу вправ для розвитку навчальних умінь.

Метою груп вправ для розвитку фонетичних, лексичних, граматичних навичок аудіювання є зняти фонетичні, лексичні, граматичні труднощі, ознайомити з новими лексичними одиницями, граматичними структурами, фонетичними особливостями англійської мови, навчити розпізнавати, усвідомлювати, запам'ятовувати, використовувати, вживати звуки, інтонаційні моделі, лексичні одиниці, граматичні структури, що сприятиме підвищенню рівню розвитку компетентності в аудіюванні і у володінні англійської мови загалом.

До груп вправ для розвитку мовленнєвих навичок аудіювання належать вмотивовані та невмотивовані, некомунікативні та умовно-комунікативні, рецептивні, рецептивно-репродуктивні, неproblemні та проблемні, індивідуальні вправи з опорами, з повним, частковим, мінімальним керуванням.

Реалізаційний етап характеризується використанням автентичних аудіоматеріалів та відеофономатеріалів. На цьому етапі формуються вміння АПОА, забезпечується розвиток професійно-комунікативної компетентності майбутніх економістів.

Загальноприйнятним є виділення методистами трьох етапів реалізації аудіювання: 1. дотекстовий (pre-listening), 2. текстовий (while-listening) 3. післятекстовий (post-listening) [3, с. 56; 4, с. 292; 5, с. 84].

Для навчання АПОА майбутніх фахівців з міжнародної економіки на дотекстовому етапі передбачається виконання завдань з ознайомлення з новими лексичними одиницями, граматичними структурами, фонетичними явищами, присутніми в аудіотексті, що сприятиме кращому розумінню почутого, підготовці до смислового сприйняття інформації, налаштування на сприйняття почутого, передбачення змісту аудіотексту.

На текстовому етапі здійснюється прослуховування аудіотексту (чи перегляд і прослуховування відеофрагменту) у контексті сформульованої комунікативної настанови [4, с. 292].

У методичній літературі вказується, що змістом післятекстового етапу є контроль розуміння змісту аудіотексту чи відеофрагменту [4, с. 292], а також обговорення отриманої інформації [3, с. 57]. На післятекстовому етапі реалізації аудіювання студенти здійснюють самостійний контроль за успішністю виконаних завдань за ключами, за надрукованим аудіотекстом, а також опрацьовують почуту інформацію за допомогою заповнення таблиць, графіків, складанням письмових повідомлень, аналізів, доповідей, підготовки проектів.

Реалізаційний етап передбачає такі групи вправ: групу вправ для розвитку вмінь ознайомлювального аудіювання; групу вправ для розвитку вмінь вибіркового аудіювання; групу вправ для розвитку вмінь детального аудіювання.

Мета вправ цього етапу – сформувати вміння студентів, які б дозволили їм здійснювати аудіювання у реальних умовах комунікації у межах тем та ситуацій, необхідних для майбутніх фахівців з міжнародної економіки. На реалізаційному етапі передбачено вмотивовані та невмотивовані; умовно-комунікативні та комунікативні; рецептивні, рецептивно-репродуктивні; неproblemні та проблемні; індивідуальні вправи; вправи з штучними опорами; з повним, частковим, мінімальним керуванням.

Метою **контрольно-корегувального** етапу є контроль, оцінка, аналіз здійсненої діяльності з навчання АПОА майбутніми фахівцями з міжнародної економіки, а також за необхідності її корекція. Для цього майбутні фахівці перевіряють правильність виконання завдань, аналізують помилки, записують свої спостереження й аналіз у щоденники або відеоблоги, заповнюють мовні портфоліо. Таким чином, студенти розвивають навчальні вміння і вчаться вдосконалювати свій рівень володіння англійською мовою самостійно. Крім

того, майбутні фахівці навчаються аналізувати отриману в процесі аудіювання інформацію та використовувати її в подальшій професійній діяльності.

На контрольно-корегуальному етапі виділяємо: групу вправ для удосконалення вмінь аудіювання; групу вправ для розвитку вмінь аналізувати і використовувати отриману інформацію. На цьому етапі виконуються вмотивовані, комунікативні, проблемні, рецептивно-продуктивні, індивідуальні вправи з опорами, з мінімальним керуванням.

Список використаних джерел

1. Бігич О. Б. Методика формування іншомовної компетентності в аудіюванні / О. Б. Бігич // Іноземні мови. – 2012. – № 2. – С. 19-30. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/im_2012_2_5.pdf

2. Бочкарьова О. Ю. Методика навчання майбутніх учителів англійської мови професійно спрямованого аудіювання : дис ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Бочкарьова Олена Юріївна. – К., 2007. – 281 с.

3. Вікович Р. І. Методика навчання студентів мовних спеціальностей аудіювання англійськомовних теленовін : дис ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Вікович Роксоляна Ігорівна. – К., 2011. – 344 с.

4. Методика навчання іноземних мов і культур : теорія і практика : [підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів] / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.

5. Новоградська-Морська Н. А. Навчання майбутніх маркетологів професійно орієнтованого аудіювання з використанням автентичних англійськомовних відеофономатеріалів: дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Новоградська-Морська Нінель Антонівна. – К., 2014. – 228 с.

Катерина Іванівна Сопронюк

студентка, Мукачівський державний університет, katerynka92@e-mail.ua

ТЕРМІНОЛОГІЧНА СИСТЕМА УЧБОВОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Згідно з умовами світової глобалізації зростає потреба у поширенні знань та інформації між країнами, а відповідно збільшується і необхідність перекладу як важливого засобу міжнародного обміну інформацією. Це явище може спостерігатись у різних сферах людської діяльності, таких як освіта, політика, релігія, спорт, транспорт, економіка, медицина та ін. Однією з таких галузей, де можна помітити значні відмінності у мовній системі є освіта, особливо система учбової документації. Термінологічна особливість навчальної системи різних країн робить переклад особливо проблематичним та комплексним процесом.

Відповідно, у даних тезах поставлено питання про важливість термінотворення у сфері учбової документації. А саме, утворення українських відповідників для заміни англійських термінів [2, с. 608].

Багато науковців таких як, О. Ахманова, А. Суперанська, Б. Джуганова, Г.Онуфрієнко займались вивченням проблеми термінотворення. Проте, вони й багато інших досліджували економічні, медичні чи юридичні терміносистеми.

А так як, Україна перебуває на шляху до європейської інтеграції необхідність сприйняття і розуміння європейської освітньої термінології вважається однією з найбільш домінуючих проблеми. Тому існує необхідність укладання відповідного словника. Таку спробу було зроблено Массімо Амадіо, старшим фахівцем з програмування, і Рут Крімер, документалістом, за сприяння Ханспітера Гейсслера, помічника спеціаліста з програмування, і Костянтина Доуламиса (Греція і Кіпр), стажера, в ЮНЕСКО МБО на основі попередніх словників, створених протягом декількох навчальних проектів МБО Дакмари Георгеску, програмного фахівця, і Філіпа Стаббака (Австралія), консультанта МБО. Це словник термінів навчального плану МБО ЮНЕСКО. Головною метою якого стало не встановлення стандартних загальноприйнятих визначень, а швидше, він став довідковим посібником, що зможе застосовуватись у різних сферах та стимулюватиме рефлексію між усіма залученими в ініціативах розвитку навчального плану. Показуючи чіткий зв'язок концепції та практики, такий словник можна розцінювати як внесок необхідного відображення національної системи освіти та її регіонального і міжнародного змісту, щодо ролі термінології в змістовному вдосконаленні навчального плану. [1]

Після проведеного аналізу даного словника можна зробити висновки щодо утворення термінів. Процес термінологізації відбувається наступним чином:

- а) використання внутрішніх ресурсів мови:
textbook – *text* + *book* (*stem* + *stem*);
qualification – *from the Latin qualificare*;
E-learning – *contracted compound*;
- б) запозичення з інших термінологічних систем:
curriculum – *from New Latin (running)*.

Також необхідно зазначити, що не всі англomовні терміни мають український відповідник (наприклад, *concept map*) і потребують тлумачення. Інші ж є двозначними (наприклад, *qualification*), що ускладнює розуміння й переклад. Тому працюючи з учбовою документацією англomовних країн, в першу чергу, варто ознайомитись зі структурою, традиціями та особливостями навчальної системи відповідної країни для уникнення непорозумінь.

Не дивлячись на те, що дослідження термінотворення може видатись для когось досить нудним, цей процес являється складним і необхідним елементом на шляху порозуміння людства, оскільки значення багатьох термінологічних одиниць приховує цілу історію формулювання їх визначення.

Подальше дослідження даної тематики передбачає глибше ознайомлення з учбовою документацією України й Великої Британії та детальний аналіз словників з метою визначення шляхів термінотворення для кращого розуміння системи освіти різних країн, що сприятиме удосконалення словників.

Список використаних джерел

3. Glossary of Curriculum Terminology // International Bureau of Education (UNESCO-IBE) – 2013. – 68с.
4. Šamudovská K. «On translation of education terminology – names of slovak educational institutions» / Katarína Šamudovská // Študentská vedecká konferencia : Sekcia prekladateľstva a tlmočnictva. – с. 608 – 611.

Віта Сергіївна Лагодзінська

*викладач кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, ms.VIKISTAR@mail.ru*

ТРАДИЦІЙНІ Й ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Знання іноземних мов — це ключ до успіху в сучасному світі, де спілкування іноземними мовами й обробка величезних обсягів інформації набуває все більшого значення. Інтерес до вивчення мов традиційно великий, бо, перефразовуючи відомий вислів, можна сміливо сказати, що той, хто володіє мовами, володіє світом [1; 6].

Загалом, людина, яка володіє мовами, — різнобічно розвинута особистість, має кращі здібності до вивчення нового, вільніша та більш упевнена у спілкуванні з людьми.

Зовсім недавно вчені з Лондонського університету шляхом проведення великого статистичного та наукового дослідження прийшли до висновку, що люди, які вивчають іноземні мови, мають більш гнучке й оригінальне мислення [2; 3]. Цей висновок базується на тому, що вчені підтвердили прямий зв'язок між активністю сірої речовини і знанням кількох мов.

Кожен із нас усе частіше стикається з іноземною мовою у спілкуванні з партнерами по роботі і на відпочинку. Англійська мова використовується при заповненні анкет, складання резюме, у діловому та приватному листуванні. Володіння англійською мовою — вже не дивовижна навичка, а необхідність. Нині її навчають у дитячих садках, школах, вузах, не кажучи вже про численні курси та тренінги. А в деяких країнах навіть математика та інші предмети шкільної програми викладають англійською мовою.

Для ефективного володіння іноземною мовою важливим є вибір методу навчання, який залежить від суспільних потреб.

Метою нашої статті є характеристика методів навчання іноземних мов у їх історичному аспекті.

На сьогоднішній день одним із провідних методів навчання іноземних мов є комунікативний метод [1; 38]. У чому ж він полягає?

Основна мета комунікативного методу полягає у тому, щоб навчити учнів спілкуватися зі співрозмовниками. Найкращий спосіб для такої мети полягає у навчанні через «занурення» у природні умови спілкування. Ось що під цим мається на увазі: наприклад, питання вчителя «Що це?», вважається природним тільки тоді, коли вчитель дійсно не знає предмет, який показує.

Комунікативний метод наших днів гармонійно поєднує у собі безліч методик і способів навчання іноземним мовам. Можна навіть сказати, що він є вінцем еволюції різних освітніх методик.

Маємо змогу сказати, що в методичному арсеналі вчителя в даний час переважають поряд із традиційними формами нові форми: тематичні бесіди, диспути, дискусії, інтерв'ю, круглі столи, конференції, захист проєктів,

спілкування електронною поштою та через мережу Інтернет («English-speaking club»).

Найбільш об'єктивними працями в цій сфері є «Підходи та методи у навчанні мови» Дж. Річардза і «Підходи до вивчення мов» Маріанни С. - Мерсія.

Метод мовчання (Silent way) з'явився в середині 60-х років минулого століття. Його основна ідея полягає в тому, що знання іноземної мови закладено людині природою і у цьому випадку найголовніше завдання для викладача полягає у тому, щоб не заважати учню навчатись і не нав'язувати свою точку зору.

Згідно з цією методикою, вчитель спочатку не говорить взагалі нічого. Наприклад, навчаючи вимові, він використовує складні кольорові таблиці, кожен колір або символ яких, відповідає певному звуку. Так відбувається вивчення нових слів. Наприклад, щоб «сказати» слово «table» — «стіл», викладач показує квадратик, який позначає звук «т», потім — квадратик, який позначає звук «ей» і т.п. Таким чином, «жонглюючи» всіма цими умовними позначеннями, вчитель просуває учня до наміченої мети [2;17].

Однією з переваг цього методу називають те, що рівень знання іноземної мови вчителем практично не впливає на рівень знання мови учнями. Кажуть, ця методика хороша для любителів високих технологій.

Одним з цікавих методів вивчення іноземних мов є метод фізичного реагування. Його основне правило — «не пропустиш через себе значить, не зрозумієш». На відміну від методу мовчання, розглянутого нами в першій частині, тут уже мовчати доводиться учневі — принаймні, протягом, приблизно, перших двадцяти уроків. Протягом цього часу учень лише читає і слухає іноземну мову, але не вимовляє жодного слова мовою, яку вивчає. Далі розпочинається наступний етап навчання: учень починає реагувати на прочитане або почуте, але поки що лише тільки дією.

Відповідно і саме навчання включає запам'ятовування слів, що позначають фізичний рух. Вивчаємо слово «встати» — і вся група встає, слово «сісти» — всі сідають і т.п. І лише тоді, коли учні запам'ятали вже достатню кількість інформації, вони починають говорити. Варто зауважити, що така методика є дуже незвичайна. При такому навчанні діти відчують себе досить комфортно. Вся отримана інформація як би «пропускається через себе», за рахунок чого і досягається бажаний ефект [2; 23].

Розквіт методу занурення припав на 70-і роки. Відповідно до методу занурення, щоб досконало оволодіти іноземною мовою, потрібно стати іншою людиною. Студенти повинні не тільки вибрати собі нові імена, але й придумати нові біографії. Такий психологічний хід створює ілюзію, що учні перебувають в абсолютно іншому світі — у світі мови, яку вони вивчають. Вважається, що методика занурення сприяє максимальному розслабленню і розкриттю учнів, при цьому їхня мова максимально наближається до оригінальної, бо вони спілкуються вже не як реальні «Саша» або «Марина», а як вигадані «Джеймс» або «Сьюзі»[2; 28].

Навчання з використанням сучасних інноваційних технологій якісно перевищує класичну освіту. Воно інтегрує процеси, які не можна об'єднати в

межах класичної освіти: навчання, працевлаштування, планування кар'єри, безперервну освіту [3;7].

Розглянемо декілька основних груп інноваційних педагогічних технологій: традиційні педагогічні технології включають в себе пояснювально-ілюстративне навчання, в основі якого лежать дидактичні принципи Я. А. Коменського; педагогічні технології на основі особистісно-педагогічного процесу; технологія формування творчої особистості; технологія колективного творчого виховання; створення ситуації успіху (педагоги – новатори М. Монтессорі Й. Песталоцці, Дж. Дьюї, Л. Виготський, В. Кіппатрик та інші); ігрові технології; технологія комунікативного навчання іншомовної культури; технологія індивідуального навчання; реалізація теорії поетапного формування розумових здібностей (Л. Тарасов, Б. Біблер, С. Курганов, П. Єрднієв, В. Волович); технологія вільної праці (С. Френч); технологія саморозвиваючого навчання (Л. Заков, Д.Ельконін, В. Давидов) [3;8].

На сучасному етапі розвитку суспільства особливої актуальності набуває проблема формування суспільно-активної, творчої, компетентної особистості, яка самостійно генерує нові ідеї, приймає нестандартні рішення. Останнім часом широкого розповсюдження в педагогічній практиці набули інтерактивні технології навчання, сутність яких полягає у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників. Однією з інтерактивних технологій навчання є проектна робота, яка передбачає створення проекту одним, двома чи групою вихованців. Робота над проектом дозволяє задіяти у процесі навчання не тільки інтелект, досвід, свідомість людини, а також її почуття, емоції, вольові якості, сприяє «зануренню» в навчальний матеріал, визначенню особистістю свого емоційно- ціннісного ставлення до нього, підвищенню ефективності засвоєння. Проектна робота передбачає включення механізмів запам'ятовування та відтворення інформації іншим; застосування знань у варіативних ситуаціях; розуміння причинно-наслідкових зв'язків; наведення аргументів і доказів. Проектна діяльність сприяє розвитку ініціативи, самостійності, організаторських здібностей, стимулює процес саморозвитку. Метод проектів сприяє не лише розкриттю можливостей і здібностей, а й усвідомленню, оцінці особистісних ресурсів, визначенню особистісно значущих і соціально ціннісних перспектив.

Актуалізація внутрішніх сил здійснюється самою особистістю. Учень намагається оволодіти необхідною інформацією, знаннями, актуалізує ті чи інші здібності, природні задатки та відкидає ті, які заважають йому в досягненні мети.

Останнім часом досить активно розробляється методика використання комп'ютерних програм, які набувають усе більшого застосування. Комп'ютерні програми відкривають широкі можливості для вдосконалення процесу навчання іноземної мови. Це зумовлено наявністю в комп'ютерних програмах нових дидактичних функцій, які неможливо відтворити у відеофонограмі. Комп'ютерна програма дозволяє здійснювати навчання та контроль засвоєння іноземної мови в різних режимах самостійного пошуку і на різних рівнях складності [3;10].

Отже, методи навчання іноземної мови мають важливе значення для забезпечення повноцінної та ефективної організації діяльності студентів із оволодіння іншомовною діяльністю.

Список використаних джерел

1. Ніколаєва С.Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Підручник. — 2-ге вид., випр. і перероб. — К.: Ленвіт, 2002. — 328 с.
2. UkrArticles. pp.ua тематичний архів статей [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.google.com.ua/#q=популярні+методи+навчання+іноземної+мови>
3. Ярмоленко О.Я. Сучасні технології у вивченні іноземної мови. Електронне наукове видання матеріалів конференції «Гуманізм та освіта» — 2008.

Людмила Анатоліївна Ковтун

викладач вищої категорії, Горохівський коледж Львівського національного аграрного університету

РОЛЬ ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО ЧИТАННЯ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Час ставить все нові завдання перед навчальним закладом з підготовки молодших спеціалістів, які повинні володіти значними знаннями відповідно до свого фаху як на рідній мові, так і на іноземній мові. Перш за все, це зумовлено виходом України на міжнародну арену із стратегічною метою інтегрування до євроатлантичних структур.

Труднощі України в реалізації своєї стратегічної мети пов'язані, в основному, з внутрішніми проблемами, які добре відомі. І вони ускладнюються значною мірою тим, що в часі співпало вирішення одночасно двох доленосних проблем – розбудови української державності та входження до кола цивілізованої спільноти. Це обумовлює необхідність швидкого подолання суспільно – політичної кризи, створення належних умов для економічного розвитку на засадах ринкової економіки. При цьому важливо „підтягуватися” до європейських стандартів.

Шляхи вирішення цих проблем вимагають не лише передачі студентів повноцінної інформації, а й активний розвиток його розумових здібностей, націлювання на самостійне здобуття знань, тобто вимагають нових підходів до здійснення навчального процесу – педагогіку співробітництва викладача і студента, розвиток творчого потенціалу майбутніх спеціалістів, впровадження в практику роботи оптимальних методів навчання. Підготувати студента до професійної діяльності – кінцева мета системи. Принципово важливо, що і як формувати у нього для її досягнення. Тому розв'язання означеної проблеми можливе шляхом використання сучасних педагогічних технологій, які є діяльним сценарієм організації навчально – пізнавальної діяльності студентів

з метою опанування обраною професією й одержання високого рівня професіоналізму.

Сьогодні навчальний заклад має формувати нову систему універсальних знань, умінь та навичок, а також досвід самостійної діяльності й особистої відповідальності студентів, тобто сучасні ключові компетентності, як результат навчання. А майбутній молодший спеціаліст вважається компетентним, якщо він здатний переносити компетентність на певні ситуації реального життя або на наступне навчання. Актуальність проблеми визначення основних компетентностей студента спричинена тим, що в умовах реформування освіти та приєднання до Болонської системи компетентнісний підхід в освіті набуває неабиякого значення. Дослідники виокремлюють різноманітні групи компетентностей [3]. Тільки в українській педагогічній літературі зустрічаємо:

- соціальні, полікультурні, комунікативні, інформаційні, саморозвитку і самоосвіти, продуктивної творчої діяльності;
- соціальні, мотиваційні, функціональні;
- вміння вчитись, загальнокультурна, громадянська, соціальна, підприємницька, ІКТ – компетентність;
- уміння вчитися, здоров'язберігаюча, загальнокультурна, інформаційна,
- соціально-трудова.

Соціокультурна модернізація і перехід економіки країни до ринкових відносин викликають потребу в новому підході до проблем розвитку компетентностей, соціальної і професійної самореалізації особистості. Потреба молоді в самовизначенні, прагнення до самоствердження, самовдосконалення стимулюються процесами, що відбуваються в суспільстві. Оскільки Україна розпочинає інтеграційні процеси, розвиває і поглиблює свої політичні, економічні, культурні та освітні зв'язки з європейськими державами, то їй потрібні висококваліфіковані спеціалісти, які здатні брати участь в цих процесах та бути гідними представниками нації. Все це є неможливим без знання іноземної мови, яка є ключем до спілкування, а також мовою науки і техніки. А із входженням Інтернету в життя кожної людини та потребами в інформаційному обміні роль такого виду мовленнєвої діяльності як читання зростає. Тому, можна із впевненістю сказати, що сучасний фахівець, який не зумів опанувати професійно-орієнтованим читанням англійською мовою, приречений на другосортне існування у своїй професії.

Велика увага приділяється активізації пізнавальної діяльності через навчання професійно-орієнтованого читання з когнітивно-комунікативним підходом: інтерактивна взаємодія студента з текстом, подолання інформаційного розриву між інформативними основами читача й змістом тексту, застосування автентичних матеріалів у навчальному читанні, активне оволодіння базовою термінологією на кожному занятті, використання текстової інформації в подальшій професійній діяльності [1]. Це веде до володіння значним доробком спеціальних знань, які мають безпосереднє відношення до майбутньої професії. Зокрема, оперування фаховими термінами та поняттями, вміння спілкуватися іноземною мовою на професійному рівні, вести бесіди та дискусії, використання набутих знань для вирішення професійних завдань, а

також самовдосконалення і підвищення свого рівня, читаючи та опрацьовуючи відповідну фахову літературу на іноземній мові. Вивчення іноземної мови є невід'ємною частиною у системній і комплексній підготовці майбутніх фахівців, тому поєднує в собі аспекти всіх ключових компетентностей.

Сучасна методика навчання іноземної мови визначає чотири види мовленнєвої діяльності: слухання, говоріння, читання і письмо. Безсумнівно, усі види мовленнєвої діяльності тісно пов'язані між собою, однак для успіху навчання слід врахувати специфіку кожного виду.

Читання входить у сферу комунікативно-суспільної діяльності людини, забезпечуючи в ній одну з форм вербального спілкування. У сучасному житті читання є одним з основних засобів задоволення пізнавальних потреб особистості й здійснення інформаційної діяльності.

Читання іноземною мовою займає особливе місце серед інших видів мовленнєвої діяльності за поширенням, важливістю й доступністю. Вважається, що сформоване в студентів вміння читати – найбільш стійке й довготривале, на відміну від інших видів мовленнєвої діяльності. Якщо в усному мовленні продуктивні вміння тих, кого навчають, без підкріплення практикою губляться незабаром, то здатність розуміти текст усе ще довго зберігається. Це так би мовити – назавжди.

При вивченні іноземної мови перед студентами ставиться завдання оволодіти всіма чотирма видами мовленнєвої діяльності у тій чи іншій мірі. Оволодіння кожним видом мовленнєвої діяльності іноземною мовою вимагає від індивідуума неоднакових зусиль і різних здібностей.

З плином часу роль читання тільки зростає. Для нашого сучасника грамотність (читання і письмо) означає усе. З розвитком таких засобів масової комунікації як Інтернет, професійна інформація (журнали, книги, доповіді, статті) стає доступна кожному, хто вміє читати англійською мовою. Читання перетворюється в засіб пізнання світу і формування всебічно розвиненої особистості.

У даний час пріоритет у навчанні видам мовленнєвої діяльності в Україні віддається усному мовленню. Усне мовлення, що протікає в нормальному темпі, не залишає часу для міркування, при читанні ж студенти можуть думати, порівнювати, перевіряти власні гіпотези про мову. Усне мовлення вимагає для своєї реалізації процесів синтезу, читання – аналізу. З погляду психології, пізнання нового за допомогою синтезу важче, ніж шляхом аналізу. Студенти, навчаючись читання за професійним спрямуванням дуже швидко опановують усним мовленням. Слід зазначити, що ми приділяємо більше уваги читанню, оскільки завдяки йому студенти в кінцевому результаті починають говорити. Адже, читаючи, ми й говоримо, але мовчки. Крім цього, читання спонукає нас до думання, а як можна говорити, не думаючи.

Більшість авторів бачать у читанні процес одержання знань з букв, слів, пропозицій, тексту, що виражається в смисловому сприйнятті того, що читається, у його розумінні. Читання – активна розумова діяльність, супроводжувана розумінням. А розуміння – це складна когнітивна діяльність читача.

Розуміння – умова, мета й результат читання. Розуміння – складний когнітивний процес, а точніше, синтез декількох процесів, серед яких декодування письмових знаків і розпізнання їхніх значень у даному контексті, здогад про значення незнайомих слів, прогнозування ходу автора. Саме знання теми тексту, особливо, якщо мова йде не про художній текст, виражене в заголовку і зачині (перше речення чи перший абзац тексту) націлює увагу на ключові слова тексту, полегшує прогнозування того, що читається.

Процеси передачі інформації одержали назву комунікації, а сукупність засобів, призначених для цієї мети – засобами комунікації. Вербальна форма передачі інформації здійснюється у вигляді тексту [2]. Елементарним комунікативним ланцюгом є "автор-текст-реципієнт (тобто читач)". Комунікація неможлива при відсутності одного з цих трьох компонентів. А текст – це продукт, засіб і об'єкт комунікації. Читання – активна мислительна діяльність, продуктом якої є відтворення, реконструкція авторського тексту. Реальний діалог читача й автора можливий тільки за змістом тексту. Саме в такому плані найчастіше розуміється інтерактивність у читанні. "Interactivity is most frequently defined as the interaction between reader and writer as the text is being processed" – ("Інтерактивність найчастіше виявляється як взаємодія читача і письменника в процесі смислової обробки тексту"). Ми знаємо, що існують дві форми читання – читання вголос і читання мовчки.

Під час навчання професійно-орієнтованої мови студенти вивчають іноземну мову не в повному обсязі, а лише в тій мірі, що забезпечує їм виконання професійних обов'язків. Однак, це не означає, що рівень їхніх знань з іноземної мови буде нижчим.

Відмінності професійних мов у лексичному плані визначений насамперед термінологією. Сучасна мова збагачується завдяки професійній лексиці.

Іншомовне професійно-орієнтоване читання – складова частина в загальній системі діяльності фахівця на виробництві. У широкому змісті це читання іноземною мовою в інтересах професії. Таке читання обумовлюється потребами особистості в одержанні нової професійної інформації, потребами в самоосвіті й навчанні, пізнавальними потребами.

Якщо технологія комунікативного навчання дозволяє опанувати іноземну мову на рівні, достатньому для адаптації в країні, мова якої вивчається, у суспільстві іноземців, то когнітивний підхід дає в руки студента інструмент для навчання, перетворюючи іноземну мову в такий же засіб осягнення світу, як і рідна мова.

Без сформованих умінь професійно-орієнтованого читання важко уявити собі майбутнє сучасного фахівця. Оскільки під професійно-орієнтованим читанням іноземною мовою ми розуміємо практичне володіння цим видом мовленнєвої діяльності в інтересах професії. Це означає, що іншомовне читання повинне бути засобом одержання інформації з метою її наступного використання в професійній діяльності, будь це – агроном, технолог, бухгалтер чи комерсант.

Список використаних джерел

1. Барабанова Г.В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання у немовних ВНЗ/ Г.В. Барабанова. - Київ "ІНКІС", 2005.

2. Каменская С.К. Текст и коммуникация / С.К. Каменская. – М.: Высшая школа, 1990.

3. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти / О. Овчарук // Стратегія реформування освіти в Україні. – К.: «К.І.С.», 2003. – С. 13-41.

Дмитро Едуардович Бахмач

студент електротехнічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», bmh012@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛОВОТВОРЧИХ ЗАСОБІВ У ФАХОВІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОЇ ГАЛУЗІ

На сьогодні продовжується стрімкий розвиток електротехнічної сфери, який почався ще на початку 20 століття. З кожним днем ми одержуємо нові знання в цій галузі, що відображаються у появі винаходів і пристроїв, які безумовно отримують власні назви предметів, процесів, явищ – термінів. Нові терміни утворюються різноманітними способами й охоплюють широкий набір слів, на основі яких вони творяться.

У середині ХІХ ст. з'являються переклади тогочасних наукових праць з фізики, що стають основою для української електротехнічної термінології. Її становленню сприяла наукова діяльність І. Пулюя.

Будь-яка мова світу не здатна повністю задовольнити потреби різних сфер науки для номінації їхніх понять. Через відсутність власних номінативних засобів у мові з'являються запозичені слова, що слугують активним фактором одержання нових термінів. Електротехнічна термінологія включає елементи різних мов, зокрема латинської, грецької, німецької, французької, які вжилися в неї в різні часи.

Найбільшу частку запозичених слів становлять латинізми (біля 22%), що з'явилися в українській лексиці в 60–70-х рр. ХІХ ст., наприклад: *трансформатор, дефлектор, конденсатор, осцилограф, компресор, амплітуда*.

Близько 19 % становлять запозичення грецької мови, які здебільшого називають назви пристроїв і процесів, наприклад: *соленоїд, діод, фаза, анод, катод, електрод, магніт, лептон, синхронізація тощо*. Ці терміни увійшли в обіг в 50–70-х рр. ХІХ ст. [1, с. 53].

Дуже часто використовуються міжнародні терміноелементи у сфері науки й техніки. Вони особливо корисні тоді, коли неможливо підібрати українські відповідники. До латинських словотворчих компонентів, які застосовуються в українській електротехнічній галузі належать такі: *de* (*дефлектор*), *ferrum* (*ферроелектрик*), *re* (*редуктор*), *ultra* (*ультрахвилі*). Серед грецьких словотворчих компонентів виділяють такі: *auto* (*автопідсилювач*), *anti* (*антігравітація*), *metron* (*вольтметр*), *micro* (*мікрофон*), *macro* (*макропроцесор*) [2, с. 49].

В українській електротехнічній термінології функціонує значна кількість термінів, які були запозичені не з конкретної мови, а через іншу мову. Більша

частина (біля 12 %) подібних термінів мають греко-латинське походження, наприклад: *парамагнетики, клістрон, тахогенератор*.

Значна кількість термінів прийшла з німецької мови: *зумер, кабель, герц, вебер, ом, демпфірування, лампа*. Ці запозичення слугують назвами приладів, одиниць вимірювання, процесів.

Біля 17 % термінів було запозичено із англійської мови для позначення приладів, одиниць вимірювання, наприклад: *транзистор, емітер, джоуль, кельвін, резистор, варикап, радар, симістор, імпеданс, діелектрик*. Ці терміни з'явилися в 90-х роках XIX ст.

Порівняно небагато (біля 12 %) термінів було запозичено з французької мови, вони позначають пристрої, процеси, речовини: *реле, імпульс, ізолятор, кулон, батарея (конденсаторна), ампер та ін.* [1, с.56].

Іншомовні терміни стали основою для створення термінологічних гнізд, чим значно збагатили українську термінологію, наприклад: *провід, провідник, напівпровідник, провідний (матеріал) надпровідність, тощо*.

Окремою групою виступають терміни, що мають у своїй препозиції чи постпозиції запозичені елементи, наприклад: *радіо-..., ...-граф, ...-трон та інші*. Кожен з цих елементів має свою спеціалізацію. Постпозиційні елементи мають систематизаційну функцію. Так, терміни з елементами *...-граф* забезпечують утворення назв пристроїв, призначених для запису необхідного явища, наприклад: *осцилограф, фонограф, телеграф, віброграф*. Постпозиційний елемент *...-трон* своєю чергою слугує для номінації різних вимірювальних пристроїв та установок: *магнетрон, клістрон, циклотрон, синхрофазотрон, платиотрон* [3, с. 125].

Препозиційні термінологічні елементи слугують для більш загальної орієнтації, приклади: *радіоапаратура, радіохвилі, радіовипромінювання, радіозв'язок, радіолокація*.

Освоєння запозичених слів є складним і довготривалим процесом. Необхідно, щоб терміни були пристосовані до українських правил, орфоєпії, фонетики, орфографії. Деякі мовознавці вважають, що треба виділити в окрему групу такі терміни, початковими елементами яких є *теле-, термо-, електро-, магніто-*: *телеграф, телепередавач, телеавтоматика, телеприймач, терморегулятор, термостат, термоядерний, термолюмінесценція, термоелемент, електролампа, електролінія, електропривід, електроліт, електротяга, магнітограф, магнітомеханічний, магнітограма, магнітометр, магніострикція*.

Отже, українська мова в електротехнічній галузі має достатньо своїх відповідників, які є її надбанням і багатством, проте вона має багато запозичених термінів, завдяки чому вона може одержувати передові знання інших країн, співпрацювати з ними, що підводить термінологію даної галузі на світовий рівень.

Список використаних джерел

1. Козак Л.В. Інтернаціоналізми в українській електротехнічній термінології / Л.В. Козак // Ономастика і апелятиви: збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: ДДУ, 1999. – С. 51–58.

2. Козак Л.В. Морфологічні способи творення української електротехнічної термінології / Л.В. Козак // Дослідження з лексикології та граматики української мови: збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: Навчальна книга, 1999. – С. 45–56.

3. Козак Л.В. Словник-довідник з електротехніки, автоматики, промислової електроніки і метрології / Козак Л.В. – Кривий Ріг: Кривбасавтоматика, 1997. – 280 с.

Віктор Петрович Булгаков

аспірант, Інститут педагогіки НАПН України, kambul@ukr.net

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МАТЕМАТИЗАЦІЇ У ВИКЛАДАННІ ГЕОМОРФОЛОГІЇ

Проблема контактів однієї природознавчої науки з іншими природними науками потребує створення мови спілкування, функцію якої з успіхом виконує математика. Математичні методи опису явищ охоплюють досить широке коло питань, які піддаються формалізації, як наприклад, виділення порядку, масштабу явища, побудови класифікації і т. д. При будь-якому відображенні явища природи завжди присутня деяка схематизація, міра її часто оцінюється логічним шляхом, виходячи з фундаментальних законів природознавства [3].

В даний час велику успіхи досягнуті в географії при її математизації саме завдяки геометричним методам (Бунге, 1967; Харвей, 1974). Відомості тільки географічних закономірностей до геометрії, як у В. Бунге (1967), або до типології не розв'язує багатьох задач географії, перш за все не розкриває причинно-наслідкові зв'язки, генетичні закономірності і т. д. Закон конвергенції форм рельєфу в геоморфології показує односторонність власне геометричного підходу. Використання геометрії при пошуку просторових закономірностей було великим кроком вперед в кількісному вивченні природи, але вся теорія географії не зводиться і не може зводитися до геометрії, вона різноманітніша та ширша [1].

Розв'язок динамічних задач в географії вимагав аналітичних методів – інтегрального та диференціального обчислення. При розв'язуванні низки окремих задач вдалось звести складні природні процеси до аеро- і гідродинамічних моделей та отримати прийнятні для практичного використання відповіді [2].

В. М. Девіс та В. Пенк дали блискучі приклади створення логічних моделей розвитку рельєфу на якісному рівні, відображених словесно або графічно – рисунками, і вже зовсім інше питання – наскільки правильно запропоновані схеми?.. Відповідь на нього досить проста – запропоновані схеми відображають рівень науки того часу, коли вони були створені, хоча частина положень увійшла в більш загальну теорію сучасної науки. Словесний опис натури завжди складається з елементів невизначеності, що зобов'язаний багатозначності мови. Математичні символи, за якими закріплені строго визначені поняття, зменшують невизначеність в формі зображення, але не позбавляють від невизначеності, що властива самому явищу. Ця невизначеність

може бути відображена в вигляді ймовірності появи тієї чи іншої події або ланцюжка послідовних подій.

В розвитку окремих природних процесів і цілих систем дослідниками відмічаються критичні точки, перехід через які викликає їх перебудову, ускладнення чи спрощення, а в деяких випадках – розпад. Багато глобальних моделей екологічного прогнозу побудовані з урахуванням цих положень. Але, як показує досвід демографічних прогнозів, вони далеко не завжди справджуються, втручаються нові фактори, що не враховані в моделі.

Можна назвати багато порогових значень, з якими стикається географ. Це розвиток материкових зледенінь, що припиняється виникаючим антициклоном, критичні швидкості розмиву ґрунтів на схилах та в руслах рік в т. д. Перехід кількісних змін в якісні поки що з великими труднощами описується методами сучасної математики. Тут в основному переважають імітаційні моделі. Використання методів аналогів також можливе, але потребує великої обачливості. Еволюція ландшафтно-ї оболонки Землі, як було показано К. К. Марковим в його роботі «Палеогеографія» (1960), проходила циклічно. Вона змінювалась не тільки кількісно, але і якісно. Дійсно, поява рослинності на суші, вихід її на водорозділи корінним чином змінив швидкість денудаційних процесів. Зледеніння викликали не тільки зміни в ландшафтній оболонці Землі, що посилювали процес відбору в рослинному та тваринному світі, але, залишивши після себе морени, змінили субстрат, на якому розвиваються геоморфологічні процеси [4].

Як показують дослідження сучасних поєднань деяких типів рельєфу або схилів, переходи між ними досить різноманітні, тобто можуть описуватись за допомогою ймовірностей, одні зустрічаються більш часто, інші рідше. При достатньо тривалих проміжках часу кількість зв'язків у системі зменшується, але все ж таки не буває однозначним, тобто синергетичним. Відповідно і зміни в часі однієї з характеристик географічного середовища, наприклад зменшення тепла в помірних широтах, може привести до неоднозначних змін в різних регіонах, річних басейнах, гірських масивах. Тут спрацьовує ефект автономності, обумовлений власною структурою об'єкту.

Наявна ще одна проблема методологічного виду. З віддаленням від сучасності зменшується об'єм інформації, спостерігається її збіднення. Це своєрідна втрата сигналу з часом, але при розгляді розвитку природних систем часто приходить стикатися з однозначною трактовкою цього явища – тільки еволюційною. Методологічно та логічно ця підміна легко приводить до неймовірних висновків про максимальний розвиток тих чи інших об'єктів та явищ в теперішньому, в сучасності.

Не претендуючи на розв'язок поставлених задач, що відкриваються при математизації в географії, слід відмітити те корисне, що привнесли математичні методи в географію. Це, перш за все, більш строгий підхід до відбору інформації, потреб в уточненні ланки дефініцій, привнесення елементів формалізації в методи збору та обробки даних. Сучасні методи математики дозволяють переробляти інформацію як в якісній, так і кількісній формі, так що нездоланих бар'єрів тут не існує. Одночасно використання математичних методів поставило низку проблем: співвідношення частини і цілого (проблема

вибіркового дослідження), перехід кількості в якість (порогові значення, критичні точки і т. д.) [5].

Список використаних джерел

1. Бунге В. Теоретическая география / В. Бунге – М., 1967. – 128с.
2. Маккавеев Н. И. Русло реки и эрозия в ее бассейне / Н. И. Маккавеев – М., 1955. – 178 с.
3. Маккавеев Н. И. Предисловие. В сб. Экспериментальная геоморфология. Вып. 2. / Н. И. Маккавеев – М.: изд. МГУ, 1969. – 257 с.
4. Марков К. К. Палеогеография / К. К. Марков – М., 1960. – 360 с.
5. Симонов Ю. Г. Региональный геоморфологический анализ / Ю. Г. Симонов – М., 1974. – 154 с.

Денис Олександрович Червоноштан

студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», d80986079472@yandex.ru

ЗАСТОСУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

«Оволодіння основами будь-якої професії розпочинається із засвоєння певної суми загальних і професійних знань, а також оволодіння основними способами розв'язання професійних завдань» [1], тобто оволодіння мовою професійного спілкування. Мова професійного спілкування (професійна мова) - це функціональний різновид української літературної мови, яким послуговуються представники певної галузі виробництва, професії, роду занять. Як додаткова лексична система, професійна мова, не маючи власної специфіки фонетичного та граматичного рівнів, залишається лексичним масивом певної мови. Отже, фахова мова - це сукупність усіх мовних засобів, якими послуговуються у професійно обмеженій сфері комунікації з метою забезпечення порозуміння між людьми, які працюють у цій сфері. Особливості її зумовлюють мета, ситуація професійного спілкування, особистісні риси комуніканта й реципієнта (мовна компетенція, вік, освіта, рівень інтелектуального розвитку). Залежно від ситуації і мети спілкування доречно й правильно добираються різноманітні мовні засоби висловлення думки: лексичні, граматичні, фразеологічні тощо. Усі лексичні одиниці фахових текстів переділяються на чотири різновиди:

- 1) терміни певної галузі, що мають власну дефініцію;
- 2) міжгалузеві загальнонаукові термінологічні одиниці (терміни філософії, політології, математики, філології тощо);
- 3) професіоналізми;
- 4) професійні жаргонізми, що не претендують на точність та однозначність.

Володіти мовою професійного спілкування – це вільно послуговуватися всім багатством лексичних засобів з фаху; дотримуватися граматичних, лексичних, стилістичних, акцентологічних та інших норм професійного спілкування; знати спеціальну термінологію, специфічні найменування

відповідної професійної сфери; використовувати всі ці знання на практиці, доречно поєднуючи вербальні й невербальні засоби спілкування.

Отже, професійна мова – це насамперед термінологія, притаманна тій чи іншій галузі науки, техніки, мистецтва, та професіоналізми. Вона виокремлюється відповідно до сфери трудової діяльності, де активно функціонує. Термін – слово або словосполучення, що позначає поняття спеціальної сфери спілкування в науці, виробництві, техніці, у конкретній галузі знань. Терміни обслуговують сферу спілкування певної галузі разом із загальноновживаним лексиконом. Професіоналізм – слово або вислів, уживаний в певному професійному середовищі. Професіоналізми властиві мові певної професійної групи. Справжній фахівець повинен мати сформовану мовну, мовленнєву й комунікативну компетенції.

Мовна професійна компетенція – це сума систематизованих знань норм і правил літературної мови, за якими будуються правильні мовні конструкції та повідомлення за фахом. Мовленнєва професійна компетенція – це система умінь і навичок використання знань під час фахового спілкування для передавання певної інформації. Ґрунтуючись на мовній компетенції, вона виявляється у сформованості умінь послуговування усною й писемною літературною мовою, багатством її виражальних засобів відповідно до літературних норм. Комунікативна професійно орієнтована компетенція – це "система знань, умінь і навичок, потрібних для ефективного спілкування" [2], тобто треба володіти сумою знань про мову, вербальні й невербальні засоби спілкування, культуру, національну своєрідність суспільства та вміти застосовувати ці знання в процесі спілкування. В інформаційному суспільстві фахівець має вміти швидко сприймати будь-яку форму мовлення, схоплювати необхідну інформацію, створювати монологи, вести діалоги, дискусії, висловлюватися публічно тощо, бо слово є одним із інструментів професійної діяльності фахівців окремої спеціальності. Від багатства словникового запасу, рівня культури мови й техніки мовлення значною мірою залежить професійна майстерність, імідж та успіх особистості. Будь-яка професійна діяльність потребує певних мовнокомунікативних умінь.

Отже, професійна сфера репрезентує офіційно-діловий і науковий стилі у єдності спільних мовних засобів досягнення комунікативної мети, адже кожна людина, незалежна від фаху, віку, статі, соціального становища, стикається з проблемою написання заяви, службової довідки, листа, виступу. Для забезпечення комунікативної досконалості мовлення (точності та логічності викладу і їхнього обов'язкового складника – мовної унормованості) кожний фахівець має доцільно послуговуватися мовними засобами різних рівнів. Отже, професійна комунікативна компетенція репрезентує професійні знання, вміння і навички спілкування.

Список використаних джерел

1. http://pidruchniki.com/1376102540601/dokumentoznavstvo/mova_profesiynogo_spilkuvannya_movna_movlennyyeva_komunikativna_kompetentsiyi
2. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. – К.: Алетра, 2010. – С. 18 – 117.

З. Мацько Л. У. Культура української фахової мови: навчальний посібник / Л. У. Мацько, Л. В. Кравець. – К.: Академія, 2007. – С. 40–83.

Олександра Олександрівна Данканич
студентка, Мукачівський державний університет,
sashka.mukachevo@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Метою роботи є виявлення і повний аналіз методів перекладу лінгвістичної термінології сучасної англійської мови, дослідження виникаючих проблем при перекладі.

Будь-яке дослідження, яке проводиться в термінологічній лексиці спирається на якесь визначення терміна. Щодо питань визначення терміна, термінів й поняття, вимог, запропонованих до нього, в лінгвістичній літературі існують різні точки зору. Отже, актуальність дослідження термінів та перекладу лінгвістичної термінології зумовлена необхідністю, адже це питання не в цілому висвітлено у сучасній науці перекладу.

Термінологія - найбільш активна та відкрита до лексичного впливу інших мов складова частина лексичної системи. Сьогоденний період розвитку англійської лінгвістичної термінології, як інших терміносистем, характеризується швидким збільшенням кількості іншомовних запозичень. Найчастіше запозичуються слова, а нечасто – фразеологічні та синтаксичні вирази[2, с. 17–21].

З точки зору теоретиків, термін є однозначним; термін не містить емоційно-експресивних значень; не містить синонімів; незважаючи на зміст тексту, термін перекладається терміном – повним та ідентичним елементом. Переклад термінів не завжди замінюється словом мови оригіналу словом в мові перекладу.

Різноманітні історичні умови спричинили запозичення термінів на різних етапах суспільства. Одним із особливих типів запозичень термінів- це використання слів та словотворчих моделей латинської (adpositio(n)-, adverb – adverbium) та грецької (anaphora – ana -“back” + pherein - “to bear”) мов. Але не завжди терміни утворювалися з допомогою запозичень від тільки однієї мови. Дуже часто, особливо на сьогоднішній час, утворюються терміни-гібриди): один корінь грецького походження, інший — латинського (наприклад, слово «terminology» складається з латинського елементу terminus — межа, та грецького logos — наука) [1, с. 34].

Термінологія налічує різні класифікації термінів: за змістом, за ознакою, за об’ємом застосування, за структурою та інші. Терміни поділяються на: терміни-словосполучення, багатокомпонентні терміни, терміни-слова.

Труднощі перекладу в термінології виникають із-за: недостатньої кількості перекладацьких еквівалентів у випадку неологізмів, неоднозначності термінів, національній варіативності термінів

Переклад термінів нараховує велику кількість проблем. Доцільно не забувати, що терміни не перекладаються з однієї мови на іншу як звичайні слова. Найбільш оптимальним такий шлях перекладання термінів: “поняття – український термін”, а не “іншомовний термін – український термін”, з якої мови не вівся б переклад. Тобто пошук терміна-відповідника починається з аналізу властивостей нового поняття. Цілком припустимо, що деяка з властивостей терміна покаже іншу назву поняттю, ніж вона існує у мові, з якої перекладається.

Список використаних джерел

1. Бенвенист Э. Общая лингвистика / Э. Бенвенист. – Пер. с фр. – М.: Прогресс, 1975. – 448 с.

2. Голдованський Я. А. Етапи розвитку слів іншомовного походження в лексичній системі мови-реципієнта (на матеріалі англіцизмів) / Я. А. Голдованський // Іноземна філологія. – 1983. – № 69. – С. 16-21

Євгеній Олександрович Гобрик

студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», noble-zhe4k@mail.ru

ФАХОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ – ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ

Як писав К. Я. Авербух: «Наука про правила і закономірності професійної комунікації до останнього часу розвивалася в номінативному аспекті, тобто вчених і фахівців, стурбованих питаннями ефективності спілкування у своїй предметній області, яких цікавили, головним чином, питання правильності та адекватності найменувань, предметів і явищ у сфері їх діяльності».

Термін (від латин. *terminus* – *межа, кінець*) – це слово або сполучення слів, яке використовується в досить специфічній сфері мовлення й позначає поняття певної галузі знань чи діяльності людини. Ознаками терміна є: системність, точність, тяжіння до однозначності, відсутність емоційно-експресивного забарвлення тощо [3, с. 513 – 514].

Термінологія – це така підмножина термінів, яка відображає поняття, що утворилися й функціонують у кожній галузі стихійно [2, с. 262].

Фахова термінологія, своєю чергою, це розділ мовознавства, що вивчає терміни певної галузі.

Системність термінології зумовлена двома типами зв'язків, які надають сукупності термінів системного характеру:

– логічними (якщо між поняттями певної галузі науки існують системні логічні зв'язки – а вони є в кожній науці, то терміни, які називають ці поняття, мають теж бути системно пов'язаними);

– мовними (хоча терміни позначають наукові поняття, вони залишаються одиницями природної людської мови, а відповідно їм властиві всі ті зв'язки, які характерні для загальнонавчаних слів – синонімічні, антонімічні, словотвірні, полісемічні, граматичні тощо) [3, с. 513 – 514].

Знання термінології свого фаху є однією з умов становлення, зростання спеціаліста, його успішної діяльності в обраній галузі та в суспільному житті. При опануванні фахової термінології важливо чітко знати лексичне значення слів або словосполучень, правильно та доречно їх використовувати.

Науковці І. Верхатський, В. Левицький, О. Огоновський доклали багато зусиль до вироблення фахової термінології з різних наукових і технічних ділянок, прагнули до того, щоб в термінології були поєднані елементи національного й міжнародного [3, с. 514].

На сьогодні фахова термінологія тісно пов'язана з характером та розвитком науки та техніки.

Сучасну українську галузь термінологічного нормування ускладнює те, що серед теоретиків і практиків є чимало прихильників принаймні двох термінотворчих традицій. Тобто, одні використовують усі засоби та способи, які є в українській мові, а інші – віддають перевагу російській мові.

Велика кількість українських учених за різним профілем користувалась і користується базовими фаховими знаннями російської літератури, забуваючи, що даний текст або термін має органічно вписуватися в українську мову, підлягати її внутрішнім законам. Щоб уникнути цієї проблеми, треба поставити питання щодо друку фахової літератури українською мовою – на державному рівні.

Як зазначив В. Радчук, наступною проблемою сучасної фахової термінології є – укрліш, тобто український варіант англійської мови. Так звані “англіцизми” увійшли в термінологію наприкінці ХХ ст.

Представники наймолодшого й середнього покоління українських учених залюбки вводять у наукові тексти модні англомовні заміники загальноновживаних слів: *креативний* замість *творчий*, *латентний* – *прихований*, *неявний* тощо [3, с. 523].

Як пише автор С.В. Шевчук: «Почасти це данина моді і сподівання на приховання думки без достатньої глибини проникання у зміст аналізованої проблеми, почасти це своєрідний науковий жаргон».

Крім того, існують й інші проблеми фахової термінології, на кшталт: орфоепічних, орфографічних проблем, проблеми багатозначності тощо.

Проте, найважливішим шляхом українського термінотворення, який має добрі перспективи, на думку Т. Лещука, є збагачення термінологічного фонду за рахунок власномовних лексичних ресурсів (літературних і діалектних) [2, с. 262].

Отже, щоб зберегти україномовне середовище фахової термінології, необхідно:

1) співпрацювати мовознавцям та фахівцям з термінології в різних галузях;

2) приділяти доволі багато уваги роботі з термінами та їх відповідниками. Поступово викорінюючи російськомовні, англомовні терміни, ми зможемо замінити їх на наші українські, які допоможуть працівникам різного фаху, студентам опановувати свою спеціальність рідною мовою;

3) додатково висвітлювати питання української фахової термінології, треба висвітлювати на державному рівні, так як розв'язання вищезгаданих проблем буде сприяти економічній, ідейній та мовній цілісності нашої держави.

Список використаних джерел

1. Авербух К. Я. Общая теория термина / Авербух К.Я. – М.: МГОУ, 2006. – 252 с.
2. Погиба Л. Г. Українська мова фахового спрямування / Погиба Л.Г., Грибінченко Т.О., Голіченко Л.М. – К.: Кондор-Видаництво, 2012. – 350 с.
3. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. – К.: Алерта, 2010. – 696 с.

Ярослав Андрійович Комаров

*студент факультету рудопідготовки та обробки металів, ДВНЗ
«Криворізький національний університет», rokk1ua@mail.ru*

УКРАЇНСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Тривалий час до утворення й поширення наукових знань у металургійній термінологічній лексиці були терміни, що з'явилися в результаті використання наявних мовних одиниць, які позначали конкретні побутові предмети, процеси та які поступово наповнювалися певним специфічним значенням, відбиваючи формування нових понять. Через мовні відмінності в основних виробничих регіонах країни характерним явищем для термінології металургії була територіальна варіантність її одиниць (Донецький басейн, Наддніпрянщина, Прикарпаття), що виникли на діалектно-просторічній основі та які поступово зникають, а ті, що залишаються, стають повноправними складниками досліджуваної термінології.

Сучасна українська наукова металургійна термінологія, зокрема її професійні назви (а це близько 600 термінів), – це все ще змінювана система, вона досить мобільна і в разі потреби коригується вимогами суспільства. Як окрема макроструктура, що є частиною багатогалузевої української терміносистеми, вона живе за її законами й підпадає під її чітку ієрархію. Постійне збагачення термінофонду української металургійної терміносистеми відбувається:

- а) шляхом виникнення національно-мовних новотворень,
- б) калькуванням термінів з інших мов,
- в) запозиченням іншомовних терміноморфем.

Термінологія металургійного виробництва формувалася на питомій лексичній основі, а також шляхом прямих та опосередкованих морфемних та лексичних запозичень з латинської, грецької, французької, німецької, англійської, тюркських, російської та інших мов [1].

Запозичення з різних національних мов були й залишаються одним із важливих джерел поповнення загального словникового складу та термінології. Значна частина досліджуваної лексики містить морфемні запозичення з інших мов, найбільше з німецької: *вагранник*, *вальцівник* (*вальцювальник*),

маркірувальник, формівник, футерувальник, бракувальник, шихтувальник, шлаковик та інші. Менша кількість лексем припадає на морфемні запозичення з французької мови: каландрувальник, мартенник, рафінувальник, контролер; з англійської мови: бункерувальник, форсунник, скіповий. Поодинокі лексеми становлять морфемні запозичення з грецької, латинської та тюркської мов: хлораторник, терміст (гр.); агломератник, центрифугник(лат.); наждачник, чавунник (тур.) [2].

Дослідження показує, що реально існуючу термінологію не можна обмежувати однослівними термінами. Як свідчить вивчення терміносистем, понад 70 % спеціальних понять становлять різного типу словосполучення. Поява термінів-словосполучень пов'язана з синтаксичним способом творення термінів, сутність якого полягає в об'єднанні двох або більше зв'язаних у граматичному і смисловому відношенні слів, що становлять складне позначення явища чи предмета. Терміни-словосполучення творяться за законами синтаксису української мови та класифікуються відповідно до типу їх структури. До найбільш типових для металургійної термінології відносимо дво-, три- та багатокомпонентні термінологічні сполуки.

Двокомпонентні складені терміни дуже поширені в досліджуваній термінології та становлять у ній близько 20% і творяться за двома моделями: 1) **іменник + прикметник** (*залізо швелерне, піч мартенівська, ґрунт піскуватий, горизонт нижній, вапняк глинистий*); 2) **іменник + іменник** (*час спікання, подача шихти, обробка тиском, виплавка в ковші*).

На основі бінарних словосполучень утворюються трикомпонентні терміни, які також дуже поширені в досліджуваній термінології і складають 15 % терміносполук. Такими є моделі **іменник + прикметник + іменник**: *барда сульфатного лугу, батарея коксових печей, якість листової сталі, барабан підйомної машини* тощо. Модель **іменник + прикметник + прикметник**: *лінії унікальні калібровані, печі прохідні роликові, прокат сортовий гаряческатаний та ін.* Модель **іменник + іменник + іменник**: *дегазація металів продувкою, обробка металів валками, грануляція марки сталі та ін.*

Чотирикомпонентні терміни становлять близько 15% термінологічних сполучень: *грануляція зерна литої сталі, серійне виробництво станочного устаткування, прохідні печі для випалу металу, відновлення деталей методом наплавки*.

Серед металургійних термінів наявні п'яти- й шестикомпонентні моделі, близько 14 % терміносполучень: *циклон для очищення сухого доменного газу, позапічна обробка сталі в конверторному виробництві, прискорена розливка чавуну у доменній печі, використання холоднотягнутої сортової сталі круглого профілю та ін.*

Отже, велика кількість складених термінів свідчить про високий ступінь продуктивності синтаксичного способу термінотворення, а терміносполучення виступають як один із найбільш поширених структурних типів термінологічних утворень [3].

Сучасна українська металургійна термінологія, її професійні назви – це не застигла монолітна система, що не терпить втручання, навпаки, вона досить

мобільна й у разі потреби коригується вимогами суспільства. Виступаючи як окрема макроструктура, що є частиною багатогалузевої української терміносистеми, вона живе за її законами й підпадає під чітку ієрархію.

Список використаних джерел

1. Ктитарова Н. К. Українська термінологія металургійної промисловості: дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. н.: 10.02.01 / Ктитарова Н.К. – Дніпропетровськ, 2000. – С. 11–12.

Максим Васильович Круподер

*викладач тракторів та автомобілів, викладач другої категорії,
Нікопольський коледж Дніпропетровського державного аграрно-економічного
університету, krupodermaksim7@gmail.com*

ОСНОВНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТА «ТРАКТОРИ ТА АВТОМОБІЛІ»

Навчальна робота по підготовці інженер – механіків проводиться за різними формами, серед яких найчастіше застосовуються урок, лекція, екскурсія та різні форми індивідуального навчання. Основною формою є урок, який дає змогу заздалегідь складеним розкладом чітко й ефективно проводити навчання групи слухачів.

Уроки бувають різні: комбіновані, практичні, оволодіння новими знаннями, контрольні – облікові та ін. Кожен тип уроку має свою структуру.

Комбінований урок складається з таких елементів: організації уроку; перевірки домашнього завдання; повторення пройденого матеріалу; викладання нового матеріалу; закріплення знань студентів; домашнього завдання; заключної частини.

Структура уроку оволодіння новими знаннями відрізняється від комбінованого тим, що на цьому уроці не перевіряють домашнього завдання і не повторюють пройденого матеріалу.

Практичним урокам властиві такі основні елементи: організація уроку; перевірка знань студентів; повідомлення студентам завдання для практичної роботи; інструктаж студентів; самостійна робота; підсумковий контроль виконання роботи студентами; домашнє завдання; заключна частина.

Структура контрольно-облікового уроку включає: організацію класу; повідомлення завдань студентам; перевірку знань чи вмінь і навичок; підсумки перевірки; заключну частину. Кількість і послідовність структурних елементів залежно від конкретних завдань уроку одного й того ж типу може змінюватись, але їх вибирають такими, які б найефективніше забезпечили досягнення мети уроку.

Лекція як форма організації навчальної роботи забезпечує систематизований виклад навчального матеріалу, який є основою розкриття теми на уроках. Найчастіше лекції бувають вступом до предмета або теми.

Екскурсія як форма навчальної роботи має велике пізнавальне й виховне значення. Структурні елементи екскурсії можуть бути такі: організація екскурсії; перевірка підготовки студентів до неї; повідомлення завдання і мети

екскурсії; переміщення групи до об'єкта; вступний інструктаж на об'єкті; проведення екскурсії; контроль за роботою студентів; підведення підсумків екскурсії; домашнє завдання; заключна частина. Крім зазначених форм навчальної роботи, потрібно застосовувати й інші додаткові форми навчання (групові й індивідуальні консультації, інструктажі, конференції, конкурси тощо).

Предмет «Трактори та автомобілі» викладається різними методами. Методи навчання – це способи взаємопов'язаної діяльності викладача і слухачів, за допомогою яких останні оволодівають знаннями, вміннями та навичками, формують свій світогляд, розвивають здібності. Розрізняють словесні, наочні й практичні методи. До словесних належать розповідь, пояснення, бесіда, лекція. Розповідь як метод навчання використовується тоді, коли потрібно яскраво і переконливо висвітлити факти, подати матеріал про будову і роботу деталей, вузлів та механізмів і підвести розумову діяльність студентів до узагальнення і висновків. Пояснення — це усний виклад навчального матеріалу в доказовій формі. Основним завданням його є розкриття правил, понять, законів. Значне місце в поясненні займає аналіз фактів, доказів. Пояснюючи матеріал, викладач задає слухачам питання, створює проблемні ситуації, що спонукає їх думати, осмислювати почуте, висловлювати свої міркування.

Лекція це складніша форма викладення матеріалу. Тему лекції вибирають значно ширшою, ніж теми розповіді й пояснення. Лекція не переривається діалогом між викладачем і слухачами і продовжується протягом всього уроку.

Бесідою називається такий метод викладення нового матеріалу, при якому слухачі відповідають на запитання викладача або висловлюються по їх змісту, а в кінці бесіди підводяться підсумки. Бесіда найчастіше застосовується в кінці уроку, після закінчення вивчення теми або пояснення якогось питання, коли викладач бажає встановити, як слухачі його зрозуміли.

До наочних методів належать демонстрування, екскурсія, самостійне спостереження. При вивченні предмета «Трактори та автомобілі» особливе місце відводиться демонструванню – показам конкретних предметів, явищ і процесів у натурі або зображенні. Проводячи демонстрування, матеріал показують або в статичному стані (ілюстрації), або в динаміці (діючі об'єкти, досліди, фільми тощо).

З метою підвищення ефективності викладання і набуття студентами знань, умінь і навичок потрібно широко використовувати технічні засоби навчання. До технічних засобів слід віднести: апарати статичної і динамічної проекції, звукозаписуючі і звуковідтворюючі апарати, технічне обладнання для програмованого навчання і перевірки знань, тренажери для формування правильної послідовності трудових дій і основних процесів мислення та ін.

Екскурсія застосовується для показу предметів або процесів оточуючої дійсності в природних для них обставинах. Часто екскурсії проводять як підсумкові заняття після вивчення теми або розділу або навіть після закінчення вивчення всього предмета. До практичних методів належать лабораторні й практичні роботи. Залежно від змісту їх можна проводити фронтальним, бригадним (ланковим) або індивідуальним способами. На курсах підготовки

інженер - механіків найчастіше застосовується бригадний (ланковий) спосіб. Кількість ланок залежить від кількості робочих місць, організованих для проведення занять, а також від характеру завдання.

Індивідуальний спосіб застосовується, коли навчають водити трактор або автомобіль. Важливе місце в підготовці викладача до занять відводиться складанню плану уроку, в якому він повинен визначити основну мету уроку, вибрати тип уроку, методи і засоби навчання та виховання, передбачити використання дидактичних принципів навчання та визначити обсяг і форму самостійної роботи студентів.

Список використаних джерел.

1. Власенко М. В. Технологія ремонту сільськогосподарських машин. К.: Техніка, 1992 р.
2. Сідашенко О. І. Практикум з ремонту машин. К.: Вища школа, 1995 р.
3. Сідашенко О. І. Ремонт машин. К.: Вища школа, 1994 р.
4. Гуревич А. М. Ремонтные мастерские. М.: Агропромиздат, 1988 г.
5. Лауш П. В. Техническое обслуживание и ремонт машин. К.: Колос, 1990 г.

Ірина Вікторівна Ланова

*старший викладач кафедри інженерної педагогіки та мовної підготовки, ДВНЗ
«Криворізький національний університет», lanovaya@ukr.net*

ГУМАНІТАРНА СКЛАДОВА ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «КОМП'ЮТЕРНЕ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО»

Глобалізація світових процесів та глибокі соціально-політичні й економічні перетворення, що розгорнулися в кінці 20 століття, створили передумови для швидкого входження багатьох країн у світовий інформаційний простір. Цей час ознаменувався переходом низки країн до постіндустріального, інформаційного суспільства, у якому переважна більшість працюючих зайнята в сфері інформаційної діяльності, а основним продуктом виробництва й товаром є інформація, яка нині стала найважливішим ресурсом суспільства.

Фундаментальні знання та шляхи поводження з інформацією мали величезне значення в усі часи, проте при переході до інформаційного суспільства стає необхідним вироблення нової соціальної стратегії для формування людини, здатної жити та діяти в сучасному інформаційному середовищі. Інформаційні процеси активно впливають на всі сторони людського життя. Використання новітніх інформаційних технологій значно підсилює цей вплив. На сьогодні швидко впроваджуються в практику нові інформаційні технології, створюються національні й міжнародні комп'ютерні мережі з різноманітними базами й банками даних, відбувається подальше зближення документа та книги, які однаково можуть бути представлені в електронному варіанті. Тому організовані та постійно актуалізовані інформаційні масиви набувають дуже важливого стратегічного значення. Щоб реалізувати свій внутрішній потенціал, досягти професійних успіхів, стати гармонійно розвинутою особистістю, сучасна людина повинна мати досить

високий рівень інформаційної культури. Нині велика частина інформації фіксується на матеріальних носіях, міститься в різноманітних документах. Тому знання інформаційно-документаційних процесів, особливостей роботи з документами є невід'ємною складовою інформаційної культури людини [3].

Використання інформації в усіх сферах суспільного життя: політиці, економіці, науці, освіті тощо – зобов'язує професійно підготовленого фахівця вміти задокументувати інформацію, знайти її, обробити, зберегти, передати. Отже, в умовах глобальної інформатизації суспільства інформаційна обізнаність є життєво необхідною для професійної діяльності людини. Реалізація завдань побудови в Україні інформаційного суспільства, розвитку національної інформаційної інфраструктури, її поступової інтеграції в європейський простір робить актуальною підготовку відповідних фахівців. Життя висуває нові вимоги до спеціалістів, які мають в умовах глобальної інформатизації суспільства в повній мірі володіти інформаційно-технологічною компетентністю. В умовах становлення інформаційного суспільства та впровадження електронних видів документів комп'ютерні вміння стали головною складовою майже всіх видів діяльності. Такі процеси розширюють і посилюють вимоги до комп'ютерної освіти. Упровадження в навчальний процес вищих навчальних закладів сучасних інформаційних, зокрема, комп'ютерних технологій, відкриває нові способи та дає широкі можливості для подальшої диференціації професійного навчання, усебічної реалізації творчих, пошукових, особистісно зорієнтованих, комунікативних форм навчання, підвищення його ефективності, мобільності й відповідності нинішнім запитам суспільства. Комп'ютеризація освіти – це невід'ємний компонент її удосконалення, який сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці, здатних до компетентної та ефективної роботи за своєю спеціальністю відповідно до світових стандартів.

Важливою гуманітарною складовою в умовах викладання комп'ютерного документознавства у вищих навчальних закладах є формування мовленнєво-творчих здібностей студентів, розвиток науково-дослідницької роботи, диференціація та індивідуалізація при практичному засвоєнні студентами матеріалу, що має сприяти глибокому осмисленню та закріпленню теоретичних питань. Нині комп'ютерне документознавство перетворилося на невід'ємну частину суспільного життя, стало рушійною силою економічного зростання й водночас джерелом нових інформаційних проблем та загроз. Така тенденція розширює й ускладнює вимоги до освітнього рівня фахівців, обумовлюють нові підходи до викладання комп'ютерного документознавства у вищій школі.

На сучасному етапі комп'ютерне документознавство є науковою дисципліною, що виникла з традиційного документознавства, яке сформувалося як самостійний напрям наукової діяльності на початку ХХ століття, предметом вивчення якого стали процеси, пов'язані з пошуком, збиранням, систематизацією й поданням у користування різних видів документів. Традиційне документознавство виділилося у вигляді самостійної дисципліни, що вивчає різні форми документації, після переходу на інформаційну основу й виникнення теоретичної бази. Комп'ютерне документознавство, як комплексна наука про документ та документно-комунікаційну діяльність, дає студентам

системне уявлення про документ як основну складову документної комунікації, про сутність, структуру, функції, класифікацію документів, їх призначення та закономірності застосування у процесі документообігу. Існують різні погляди, зокрема Н.М. Кушнарєнко, С.Г. Кулєшова, щодо структури вітчизняного документознавства, тенденцій його розвитку у світовому процесі. У сучасному суспільстві простежується тісний зв'язок документознавства з інформатикою. Стрімке нарощування інформаційних процесів, бурхливий розвиток комп'ютерних технологій у другій половині ХХ сторіччя привели до вибудовування документознавства в цикл наук про соціальну інформацію. У результаті цього документознавство стало найтіснішим чином пов'язане з такими дисциплінами, як: соціальна інформатика, документалістика, обчислювальна техніка й програмування тощо. Лише разом із цими науками воно має можливість на сучасному етапі ефективно розв'язувати теоретичні й прикладні завдання, пов'язані з виробництвом, передаванням, використанням, зберіганням документованої інформації. С.М. Слободяник висловлює своє бачення об'єктної сфери документознавства. Дослідник заперечує ототожнення понять «документ» та «інформація», «документна» й «соціальна» інформація. Він вважає, що будь-яка документна інформація є соціальною, утім, не всяка соціальна інформація є документною. На його думку, соціальна інформація стає документною лише в разі специфічного виду людської діяльності – документування (фіксації інформації), що підтверджує класичні постулати соціальної інформатики.

Використання комп'ютерного документознавства як інноваційної технології навчання української мови (за професійним спрямуванням) ставить перед викладачами вищої школи завдання розроблення й наукового обґрунтування теоретичної моделі тестування, що є дидактичною системою, яка забезпечить результативність мовної підготовки студентів. Успішність застосування комп'ютерного документознавства в мовній підготовці студентів буде забезпечуватися тільки в тому випадку, якщо виконується комплекс педагогічних умов: розроблення й упровадження в освітній процес теоретичної моделі тестування, активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів на заняттях з мовних дисциплін, формування мотивації у студентів, відповідність матеріалу.

Відповідно до вимог Болонської декларації, у якій передбачено значне збільшення обсягів самостійної роботи студента та індивідуалізацію навчання, наша держава робить рішучі кроки до реформування системи вищої освіти. Тому самостійна пізнавальна діяльність студента – це одна з основних гуманітарних складових при викладанні комп'ютерного документознавства. Нині перед педагогами вищої школи поставили нові завдання у зв'язку з появою комп'ютерного документознавства, а саме: проведення лекційних, практичних, лабораторних занять з використанням сучасних інформаційних технологій; застосування активних методів навчання; підвищення творчої й інтелектуальної складових у навчальній діяльності; використання різних видів діяльності (навчальної, дослідницької та інших); розроблення творчих завдань, що сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів та підвищенню мотивації до освоєння засобів і методів інформатики для ефективного

застосування в професійній діяльності; удосконалення особистих умінь і навичок володіння комп'ютерними технологіями [2].

Ефективній організації самостійної роботи студентів значною мірою сприяє використання Інтернету як джерела інформації, як засобу, що підвищує мотивацію у вивченні мови, забезпечує індивідуалізацію, інтерактивність навчання, моделювання особливого навчального середовища, і врешті-решт, підвищує якість навчання. Користуючись послугами мережі Інтернет, студент вчиться вибирати із великої кількості інформаційних джерел потрібну інформацію, аналізувати та систематизувати її. Сьогодні особливою популярністю користуються програми, пов'язані з вивченням орфографії та пунктуації, фонетики, семантики, а також програми, що здійснюють контроль знань студентів.

Використання електронних ресурсів при складанні та вивченні документів, є очевидною потребою часу й зумовлене розвитком інформаційних технологій, досягненнями гуманітарної науки. Серед сучасних інформаційних технологій особливої уваги заслуговують телекомунікаційні технології, пов'язані з Інтернет та веб-сайтами. Тому в системі сучасної освіти актуальним є знання та уміння фахівців, пов'язані з аналізом, редагуванням, наповненням, захистом веб-сайтів, які нині є ключовими елементами інформування, надання електронних послуг, електронної взаємодії організації, складання та розповсюдження документації [1]. Отже, використання гуманітарної складової при викладанні комп'ютерного документознавства потребує від студентів вироблення алгоритму пошуку та оброблення знайденої інформації. Робота з електронними ресурсами, що є доповненням до традиційних джерел та літератури, розвиває аналітичні здібності студента, його творчі можливості, уміння мислити та діяти нетрадиційно, а це прискорить процес професійної адаптації випускників та збільшить їх конкурентоспроможність на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Бездрабко В. Документознавство в Україні: інституціоналізація та сучасний розвиток / Бездрабко В. – К.: Четверта хвиля, 2009. – 720 с.
2. Лесовець Н. Документознавство: Методичні рекомендації до виконання магістерських та курсових робіт для студентів спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» / Лесовець Н. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 36 с.
3. Матвієнко О. Менеджмент інформаційних офісних систем: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.. 2001. – 154 с.

Антон Андрійович Рєзнік

студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», antowka.reznik@gmail.com

СКЛАДНІ СЛОВА-ТЕРМІНИ У ФАХОВОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ ІНЖЕНЕРА-МАШИНОБУДІВНИКА

Невпинний розвиток промисловості, упровадження в сучасне виробництво новітніх технологій вимагають від фахівців будь-якої галузі

постійного самовдосконалення та самоосвіти, підвищення свого кваліфікаційного рівня.

Щоб досягти кар'єрного зростання, бути справжнім фахівцем у своїй галузі, сучасний інженер-машинобудівник повинен володіти певними професійними якостями, рисами характеру, професійною підготовкою.

Однією з вагомих складових професійного успіху є володіння мовою професії. Справжній фахівець повинен знати норми й закони української мови, уміти вміло користуватися професійною лексикою, термінологією та активно застосовувати ці знання у фаховій діяльності.

Цікавим пластом фахової термінології в машинобудуванні є складні та складені слова-терміни. Розглянемо деякі особливості творення такої термінологічної лексики.

Доволі велику групу термінів у машинобудуванні становлять складні іменники, утворенні способом словоскладання, першою частиною яких є слова грецького походження: авто-, гідро-, пневмо-, термо- [3]. Наприклад: автокран, гідроперетворювач, пневмомотор, термообробка, пневмопривід, термопласти [1].

Є терміни, утворені шляхом абревіації. Наприклад: ГЗК – гвинт змінного кроку, БЗП – блок зовнішніх перетворень, АПУ – автоматичне повторне увімкнення [1]. Складні іменники-терміни, що використовуються в машинобудуванні, утворені за різними моделями творення складних слів, є двоелементними конструкціями. Наприклад: шестерня-рейка, стоп-фільтр, прес-штемпель, монорейка, мастилорозподільник, верстат-автомат, гвинтокруг, мотор-вентилятор, червоноламкість, сталь-сріблянка [1].

Особливу й доволі цікаву групу становлять складені терміни. Їх ще називають багатокомпонентними. Такі термінологічні словосполучення становлять досить численну групу. Серед них можна виділити двокомпонентні. Наприклад: охолоджувальна лопатка, сталева баба, комір поршня, луцильний ніж, колінчастий вал, клиновий пас, синхронний двигун, барабан обкатний, верстат карусельний, компресор осьовий, фреза кінцева [1].

Використовуються також і трикомпонентні словосполучення. Наприклад: гвинт кульковий ходовий, ланцюг шарнірний тяговий, поріг обмеженої витривалості, передача перехресна пасова, планка відкидна затискна, прес [1]. двостоечний закритий. Трапляються й більш багатокомпонентні словосполучення. Наприклад: автомат багатошпиндельний горизонтальний токарний, гвинт із шестигранною глибиною під ключ, закритий різець пластинчастий розточувальний, прес одностоечний нахилувальний кривошипний [1].

Незалежно від кількості складових компонентів термін залишається єдиним знаком. Такі терміни-словосполучення виражають єдині цілісні поняття. Ці словосполучення є стійкими й відтворюються в процесі мовлення, а не утворюються щораз заново [3].

Пласт складної термінологічної лексики в машинобудуванні постійно оновлюється: з'являються нові поняття, розробляються нові механізми, оновлюються технологічні процеси виробництва – виникають нові слова-терміни. Знання термінології, що є специфічною для машинобудування, є

обов'язковим для фахівця цієї галузі. Використання слів-термінів у діловому мовленні має певні особливості: доречність вживання того чи іншого терміна, чітко усвідомлення його значення, ясність окреслення вузлів та агрегатів, про які йде мова, лаконічність висловлювання. Безпосередньо від цього залежить грамотність укладання договорів, чіткість виконання посадових інструкцій, дієвість ділового листування, швидкість упровадження у виробництво передових наукових технологій, що неодмінно призведе до зростання якості виробництва.

Отже, сучасний інженер-машинобудівник повинен уміло, доречно використовувати фахову термінологічну лексику. Це допоможе йому бути конкурентоспроможним на сучасному ринку праці, дозволить розв'язувати виробничі проблеми, спираючись на знання мови за професійним спрямуванням.

Список використаних джерел

1. Коваленко С.С. Російсько-український словник з машинобудування / С. С. Коваленко – К.: НМКВО, 1993. – 110 с.
2. Мацюк З.О. Українська професійного спілкування: навчальний посібник / З.О. Мацюк, Н.І. Станкевич. – К. : Каравела, 2012. – 352 с.
3. Панько Т.І. Українське термінознавство / Т.І. Панько, І.М. Кочан, Г.П. Мацюк. – Львів : Світ, 1994. – 216 с.
4. Хільчевський В. В. Російсько-український словник з машинознавства та загального машинобудування / В.В. Хільчевський, В.І. Шишлов. – 2-ге вид. – К.: Техніка, 1991. – 240 с.

Олена Володимирівна Романішина

викладач акушерства та гінекології, викладач вищої категорії, Ківерцівський медичний коледж, veneziaa43@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ В МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Глибокі зміни, що відбулися в нашій країні, стосуються усіх галузей життя суспільства, зокрема й системи освіти, що виявилася неспроможною розв'язати багато проблем, спричинених сучасними соціально - економічними вимогами. Метою професійної підготовки нині є формування компетентних фахівців, які можуть максимально втілювати свій потенціал у певній галузі трудової діяльності. Водночас зміни, що відбуваються в соціальному, політичному, духовному та економічному житті нашої країни, активізують потребу в фахівцях, здатних свідомо визначати стиль свого життя, відповідати за результати власних вчинків, чітко виробляти напрями розвитку та вдосконалення [2].

Виконання провідних завдань, що виникають на сучасному етапі соціально-економічного розвитку нашої країни, потребує якісної модернізації системи професійної підготовки фахівців у медичних навчальних закладах I–II рівнів акредитації. Це вимагає від педагогів осучаснення змістового компонента процесу навчання, забезпечення готовності майбутніх молодших

спеціалістів до постійного самовдосконалення, підвищення рівня їхньої професійної та загальної культури, освоєння викладачами й студентами сучасних методів і засобів навчальної діяльності, підвищення якості підготовки медичного працівника [3].

Провідною метою підготовки молодшого медичного спеціаліста є формування фахівця нового зразка, в центрі професійної діяльності якого є особистість з її особливостями, індивідуальним станом здоров'я та внутрішніми потенційними можливостями до адаптації; фахівця, діяльність якого зосереджена на творчу, діалогічну, емпатійну взаємодію з пацієнтом, на активізацію потенційних можливостей особистості, поліпшення і гармонізацію індивідуальних компенсаторних резервів; фахівця, спроможного ефективно здійснювати належний догляд за хворими, встановлювати попередній діагноз, визначати проблеми пацієнта, виконувати призначення лікаря в амбулаторних і стаціонарних умовах, в умовах сім'ї, в освітніх закладах [1].

Сьогодення диктує нам свої вимоги високого рівня освіти, який передбачає створення умов для розвитку й самореалізації особистості. Найбільша ефективність навчального процесу досягається в умовах активізації пізнавальної діяльності студентів, спрямованості процесу організації їхнього навчання, удосконалення форм контролю отриманих в процесі навчання знань.

Викладання акушерських дисциплін має свої особливості. Сучасний розвиток акушерства змінює уявлення про такі основні положення дисциплін хірургічного профілю, як асептика та антисептика, санітарно-протиепідемічний режим, догляд за швами. Велике значення при викладанні акушерських дисциплін надається профілактиці патологічних станів, виховання свідомого ставлення до здоров'я.

Підготовка і проведення теоретичних, практичних занять, самостійної позааудиторної роботи студентів при вивченні акушерства та гінекології передбачає використання традиційних та інноваційних методів викладання. При застосуванні традиційних методів як джерело інформації використовуються основна та додаткова медична література, клінічні протоколи з фахових дисциплін, манекени та фантими, алгоритми практичних навичок та ситуаційні задачі. При їх використанні студенти набувають потрібних знань, умінь та впевненості в своїх силах, що в подальшому дасть можливість ефективно спілкуватись та удосконалювати навички біля ліжка пацієнтки. Як інноваційні джерела інформації при вивченні дисциплін використовуються публікації та відеофільми з інтернет -ресурсів, учбові відеофільми, що дає можливість максимально наблизити до студента певні клінічні ситуації, етапи надання невідкладної допомоги та оперативних втручань.

Сучасний розвиток техніки дозволив зробити великий крок, що дало можливість на всіх рівнях застосовувати наочність викладання. При цьому, застосування інноваційних технологій, активних та інтерактивних методів навчання стало необхідним, доцільним та обґрунтованим. Такі заняття мають не тільки теоретичну і практичну цінність, а й значно активізують самостійну діяльність студентів, сприяють розвитку їх творчих здібностей, умінню

самостійно здобувати знання й розв'язувати проблеми, критично ставитися до своїх вмінь та можливостей.

Для забезпечення формування у студентів професійних навичок та вмінь в практичних кабінетах створено умови для практичного тренінгу. Використання медичного інструментарію, сучасних муляжів та манекенів, алгоритмів практичних навичок та вмінь, які розроблені з використанням клінічних протоколів, адаптованих для навчання середнього медичного персоналу, при вивченні предметів в до клінічних кабінетах, дає можливість повноцінно опанувати навчальні цілі та завдання. При вивченні та опануванні практичних навичок використовуються групових методів навчання: робота в парах, кооперативне навчання та роботу в трійках. Парна робота вимагає обміну думками і дозволяє швидше дійти висновку у вирішенні поставлених цілей, застосовувати елементи самоконтролю та самонавчання. Неабиякий інтерес у студентів викликають пізнавальні ділові ігри, тижні акушерства.

Практичні заняття проходять не тільки у кабінетах доклінічної практики, а і на практичній базі (ЦРЛ). Великий інтерес при вивченні акушерства та гінекології серед студентів викликає безпосередній контакт з пацієнтками, освоєння та закріплення умінь біля ліжка вагітної, роділлі чи породіллі. Важливою складовою підготовки студентів є опанування практичних навичок у взаємодії з пацієнтами – студент повинен відпрацювати та закріпити вміння зібрати паспортні дані, скарги, анамнез захворювання та життя, акушерсько-гінекологічний анамнез, провести основне акушерське дослідження (виміряти розміри тазу, провести прийоми Леопольда, вислухати серцебиття плоду, виміряти ВДМ та ОЖ, визначити розміри тазу, гадану масу плоду та ін.), оформити медичну документацію, визначити попередній діагноз, принципи первинної та вторинної профілактики, а також діагностувати невідкладні стани та надати невідкладну допомогу при загрозливих станах в акушерстві і гінекології. В нашій державі студент поки ще має можливість безпосередньо спілкуватись з пацієнтами, опрацьовувати практичні навички, аналізувати клінічну картину захворювання біля ліжка хворого, що є надзвичайно необхідним та важливим чинником у підготовці середнього медичного працівника.

Основними проблемами, що виникають при безпосередньому контакті студента з вагітною чи роділлею є:

1. Психоемоційні особливості вагітної та роділлі.
2. Небажання пацієнтки спілкуватись зі сторонніми (студентами).
3. Присутність партнера на пологах.
4. Дотримання етики та деонтології.

Ці проблеми вдається усунути бесідами з пацієнтками у позитивно-емоційному руслі, налаштування їх на особливі та, часом, неповторні моменти у спілкуванні зі студентською молоддю. Майбутні медики, у свою чергу, при взаємодії з пацієнтками та їх родичами, навчаються не тільки фізичному контакту, а й важливим особливостям психологічно-деонтологічного спілкування з вагітними, роділлями, гінекологічними хворими.

При вивченні акушерства та гінекології застосовуються методи навчання залежно від типу пізнавальної діяльності та методи стимулювання інтересу до

навчання. Неабиякий інтерес у студентів викликають пізнавальні ділові ігри, тижні акушерства, конференції, семінари.

Завданням викладача медичного коледжу є не тільки засвоєння студентами теоретичних знань, які були отримані на лекційних заняття, та опанування практичних навичок та вмінь, а й формування у майбутніх спеціалістів відповідальності, здатності до постійного самостійного навчання, без якого неможливе фахове становлення та професійний ріст медичного працівника будь-якої ланки.

Одним із пріоритетних напрямків викладання акушерських дисциплін є сприяння творчому та всебічному розвитку особистості, що дасть можливість студентам швидко адаптуватись до практичної діяльності на робочому місці, аналітично мислити та використовувати набуті знання, самостійно розширювати та поглиблювати свої знання, бути конкурентоздатними на сучасному професійному ринку.

Список використаних джерел

1. Бабич М. Я. Формування професійних якостей майбутнього молодшого медичного спеціаліста як психологічна проблема / М. Я. Бабич // Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки фахівців за соціономічним профілем : матеріали наук.- практ. конф. – Хмельницький : ХНУ, 2011. – с. 102–103.

2. Данюк М. І. Організація навчально-виховного процесу підготовки медичних сестер на засадах гуманної педагогіки / М. І. Данюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у 200 підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. / редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – К.; Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2014. – Вип. 39. – с. 195–200.

3. Копетчук В. А. Професійна спрямованість навчання предметів природничо-математичного циклу в медичному коледжі : дис. . канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Копетчук Валентина Анатоліївна ; Ін-т педагогіки АПН України. – К., 2009. – 198 с.

Наталія Миколаївна Романова

викладач землевпорядних дисциплін, спеціаліст, Бобринецький технікум ім. В. Порики Білоцерківського національного аграрного університету

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Відповідно до чинного законодавства, будь-яка освітня установа, є незалежною в розробці й затвердженні освітніх програм, у здійсненні освітнього процесу, поточного контролю успішності, у виборі системи оцінок, форми, порядку й періодичності проміжної атестації осіб, які в ній навчаються. Навчальним закладам і педагогам надані широкі можливості для прояву ініціативи, педагогічної творчості, для ефективного використання передового педагогічного досвіду.

Головною метою викладання будь-якої дисципліни, безсумнівно, є доступна подача матеріалу відповідно, максимальний ступінь його засвоєння

студентами, і як наслідок - підготовка кваліфікованих працівників, конкурентоспроможних на ринку праці, компетентних, відповідальних, творчих, мобільних, що вільно володіють своєю професією, здатних працювати як в умовах достатньо стабільних, так і в змінних умовах стосовно економіки та виробництва.

Відомо, що більшість людей запам'ятовує 5% почутого й 20% побаченого. Одночасне використання аудіо - і відеоінформації підвищує засвоєння до 40-50%. Тому застосування комп'ютерної техніки, іншої мультимедійної техніки є відмінною допомогою.

У мене, як викладача спецдисциплін, одним з основних завдань є формування у студентів стійкого інтересу до обраної професії, інтересу до дисциплін, які пояснюють різні явища не тільки в практичній діяльності, але й реальному житті. На заняттях з дисципліни "Охорона праці в галузі" я використовую різноманітні мультимедійні ресурси: електронні підручники; медіауроки з використанням презентацій, виконаних в Power Point, і флеш-анімацій; під час теоретичних занять як ілюстрації; під час проведення лабораторно-практичних занять для відтворення теоретичного матеріалу; при усному і письмовому опитуванні.

Основними функціями заняття з використанням технологій мультимедіа є: пізнавальна (навчальна), розвиваюча, виховна й організуюча. Пізнавальна функція виражається в оволодінні студентами основами наукових знань, визначенні найбільш ефективних способів розв'язання проблемних завдань. Розвиваюча функція орієнтована не на пам'ять, а на мислення, тобто на вміння логічно мислити, міркувати, науково мислити. Виховна функція може бути реалізована тільки в тому випадку, якщо крім передачі студентам фактичних знань у конкретній професійній області надається їм загальнонаукова й гуманітарна інформація. Організуюча функція припускає керування самостійною роботою студентів як на занятті, так і при самопідготовці.

Існують декілька умов ефективної візуалізації на занятті які необхідно враховувати: наочних елементів повинно бути стільки, скільки потрібно для вивчення матеріалу; наочність демонструється тоді, коли в цьому настала необхідність за часом і за змістом матеріалу, що викладається; чітке виділення головного, основного при показі; необхідність раціонального поєднання демонстрації й коментарів; коментарі відкривають, супроводжують і підбивають підсумок демонстрації; детальне продумування пояснень (вступних, по ходу показу й заключних), необхідних для з'ясування сутності демонстраційних явищ, а також для узагальнення засвоєної навчальної інформації; систематичність застосування наочних засобів у вигляді презентації сприяє формуванню умінь у студентів роботи з ними; залучати самих студентів до знаходження бажаної інформації в, постановка перед ними проблемних завдань наочного характеру.

Використання інформаційних комп'ютерних технологій при викладанні спеціальних дисциплін, а саме «Охорони праці в галузі» значно підсилює у студентів інтерес до навчальної діяльності майбутніх техніків-землевпорядників, підвищує якість засвоєння навчального матеріалу, активізує розумову й пізнавальну діяльність, актуалізує зорову й логічну пам'ять і в

цілому дозволяє одержати фахівців, здатних до розв'язання професійних завдань із використанням професійних знань, умінь, навичок у стандартних і нестандартних ситуаціях [1, с. 10].

При застосуванні фільмів викладач показує різноманітні тематичні моменти: грівірування карт, поліграфні роботи, безпека та гігієна праці землевпорядників, засоби індивідуального захисту та спецодяг, вимоги безпеки при виконанні робіт підвищеної небезпеки, безпека робіт із світлодалекомірами і радіодалекомірами та електронними тахеометрами, відповідальність за порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, протипожежні інструктажі, експедиційні протипожежні заходи, протипожежні заходи на експедиційному майданчику, протипожежні вимоги до підприємств, установ, організацій, що розташовані, мають об'єкти або проводять роботи (заходи) в лісі, пожежна безпека в камеральних умовах. Після вивчення матеріалу проводиться контроль знань у вигляді тестів, фронтальних опитувань, кросвордів.

Критерії відбору змісту можна звести до таких положень:

- використовуваний матеріал повинен відповідати тематичному плану;
- використовуваний матеріал повинен бути адаптований під студентів;
- матеріал, що відбирається, повинен включати різні види наочності.

Крім загальних вимог є ще й спеціальні вимоги – вимоги до змісту, структури й технічного виконання презентації:

- достатній обсяг матеріалу,
- актуальність, новизна й оригінальність;
- практична змістовність,
- системність, цілісність.

Як показує практика, традиційна система підготовки фахівців не забезпечує виконання вищевказаних вимог через властиві їй інформаційно-репродуктивних методів навчання, які довгий час домінували. В сучасних умовах такі методи навчання, хоча і мають право на існування, проте не відповідають зміненим вимогам до якості підготовки фахівців. Їх педагогічні можливості зводяться до підготовки хороших виконавців. Вони не забезпечують формування в належній мірі творчої та пізнавальної активності, самостійності в роботі. А адже саме ці якості є одними з основних, які характеризують готовність фахівця до професійної діяльності і гарантують її успішність.

Завдання вивчення спеціальних дисциплін (або однієї інтегрованої, синтетичної дисципліни), що є основою професійного блоку теоретичного навчання. При цьому у студентів формуються здібності орієнтуватися в сучасному виробництві, вміння вирішувати конкретні виробничі завдання, пов'язані з виконанням робіт, типових для відповідних професій або спеціальностей.

Отже, провідними функціями викладання спеціальних дисциплін у технікумі можна вважати:

- Інтенсивний розвиток особистості студента і педагога;
- Демократизацію їх спільної діяльності та спілкування;
- Гуманізацію навчально-виховного процесу;

- Орієнтацію на творче викладання і активне навчання, ініціативу студента у формуванні себе як майбутнього професіонала;
- Модернізацію засобів, методів, технологій і матеріальної бази навчання, що сприяють формуванню інноваційного мислення майбутнього професіонала.

Особливий акцент робиться на особистісно-орієнтовані технології - навчання у співробітництві, метод проектів, технології індивідуалізації і диференціації, разнорівневе навчання.

Технологія індивідуалізації знаходить широке застосування при проведенні занять дисциплін з курсовим проектом, дипломному проектуванні. Успіхи студентів при захисті курсового або дипломного проектів свідчать про результативність роботи [3, с. 188].

Методи евристичної бесіди, дискусії, «мозкового штурму», ділової гри, тренінгу стимулюють активність студентів як суб'єктів самопізнання і саморозвитку, здатних до цілеспрямованого проектування перспектив розвитку власного «Я». При проведенні тренінгу, як провідного методу інтерактивного навчання, вдається створити ситуації, в яких стають можливими всі структурні елементи у самовихованні студентів - сприйняття образу власного «Я», виявлення його недоліків, усвідомлення цінності особистісного перетворення, прийняття бажаних змін особистості як індивідуальної потреби, проектування діяльності по саморозвитку. [3, с. 68].

Мета інтерактивного навчання - це створення викладачем умов, коли учень сам буде відкривати, здобувати і конструювати знання. Інтерактивне навчання дозволяє різко збільшити відсоток засвоєння матеріалу, а також веде до розвитку професійних і особистісних якостей учнів, зокрема: росту активності, критичного мислення, розвитку здібностей до аргументації своєї думки, посиленню відповідальності за ухвалення рішення, формування здібностей до співробітництва і командної роботи тощо. Застосування технологій інтерактивного навчання, на нашу думку, є доцільним і ефективним у процесі викладання спеціальних дисциплін у професійних коледжах [2, с. 68].

В процесі виконання дослідницьких проектів та завдань студент оволодіває певними дослідницькими вміннями: працювати з науковою літературою, здійснювати відбір і аналіз необхідної інформації, бачити проблему дослідження, виробляти гіпотезу, давати визначення понять, аргументовано і логічно викладати думки в письмовій та усній формі, самостійно створювати алгоритми діяльності, приводити розгорнуті докази; об'єктивно оцінювати свої досягнення; співвідносити докладені зусилля з отриманими результатами діяльності, відстоювати особисті світоглядні позиції, беручи участь у щорічних науково-практичних конференціях.

Спеціаліст повинен вміти планувати свою роботу, приймати оперативні рішення на основі аналізу ситуації, що склалася, робити розрахунки, контролювати хід і результати своєї праці.

Уміння формуються в процесі діяльності. Щоб виробити те чи інше вміння, необхідно багаторазове повторення дій, вправ, тренувань. Формування умінь відбувається в процесі багаторазового виконання студентами відповідних

завдань: задач, тренувальних тестованих завдань, різних розрахунків, аналізу ситуацій.

Суть інноваційних технологій, спрямованих на формування умінь і полягає в тому, щоб забезпечити виконання студентами таких завдань, у процесі вирішення яких вони опановували б способами діяльності.

Висновки. Сучасні методики і технології викладання спеціальних дисциплін в технікумах відіграють важливу роль у навчальному процесі і впливають на формування професійного самоствердження студентів.

Отже, до змісту методики викладання спеціальних дисциплін має бути також включено питання опанування загальними принципами побудови тестових завдань, їх типізації, адже різноманіття типів тестів дозволить обрати той оптимальний варіант, який більш за все відповідає навчальному матеріалу, що контролюється.

Список використаних джерел:

1. Акімова Н. С. Діалог як метод інтерактивної взаємодії викладача та студентів у процесі навчання / Н. С. Акімова, О. О. Безпалова // VIII Всеукр. наук.-метод. конф., 23 вересня 2010 р. - Х. : ХДУХТ, 2010. – 12 с.
2. Сілютіна І. М. Методика викладання спеціальних дисциплін: проблема змісту / І. М. Сілютіна // Науковий вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. - 2007. - № 11. - С. 68-69
3. Скакун В. А. Организация и методика профессионального обучения : учебное пособие / В. А. Скакун. - М. : Форум, ИНФРА-М, 2007. - 188 с.

Олександр Юхимович Рудик

кандидат технічних наук, доцент, стажер кафедри транспортних засобів та спеціальної техніки, Національна академія державної прикордонної служби України, arudyk@rambler.ru

Іван Віталійович Янковський

Курсант, Національна академія державної прикордонної служби України,

ВИКЛАДАННЯ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ З ВИКОРИСТАННЯМ САЕ/CAD СИСТЕМ

Система військової освіти є інструментом формування кадрового потенціалу Збройних Сил України. Сьогодні вона виконує провідну роль у навчанні, професійній підготовці та підвищенні кваліфікації військовослужбовців, відтворенні педагогічних і наукових кадрів [1].

Для того, щоб адекватно реагувати на сучасні виклики, державі потрібна нова формація динамічних військових кадрів, безперервно оновлюючих багаж своїх професійних знань, уміючих жити та працювати в інноваційному середовищі. Тому формування й розвиток творчих здібностей повинне стати цільовою суттю військової освіти. При цьому в ХХІ столітті військова освіта повинна бути мобільною, динамічною, проблемно- і практико-орієнтованою. Пошуки вирішення педагогічних проблем інновацій у військовій освіті пов'язані з аналізом наявних результатів дослідження суті, структури, класифікації та особливостей протікання інноваційних процесів у сфері освіти.

Актуальність проблематики, пов'язаної з темою інновації в системі військової освіти, обумовлена рядом причин теоретико-методологічного та практичного характеру. Передусім необхідністю постійного вдосконалення і розвитку системи військової освіти, формування нової ідеології та практики управління нею та ін. чинників, що виявляються і вимагають теоретичного аналізу та експериментальної апробації.

Сьогодні інноваційні технології все більше упроваджуються в практику підготовки військових кадрів. Проте необхідно відзначити, що цей процес розвивається надто повільно. Позначається інерційність і прихильність до старої, класичної системи і методики підготовки курсантів в радянській школі. Не заперечуючи великих заслуг і досвіду викладача радянської військової школи, необхідно рішуче переходити на нові технології, використання інформаційних методів навчання, упровадження в освітній процес сучасних електронних технічних засобів. Наукове визначення змісту військової освіти дає можливість розробити військові освітні стандарти на основі фундаментальної військової підготовки з урахуванням сучасного розвитку суспільства та соціально-особових якостей випускників військових вузів.

Тому одним з питань підвищення якості підготовки військових кадрів на найближчу перспективу ставиться запровадження в учбовий процес сучасних комп'ютерних та освітніх технологій.

Застосування інформаційних технологій (ІТ) викликає підвищений інтерес творчими задачами, можливістю перевірити свої знання й одержати кваліфіковану пораду, допомагає реалізувати індивідуально-орієнтований підхід у навчанні, забезпечує індивідуалізацію й диференціацію з урахуванням особливостей курсантів, їх рівня навченості. Крім цього, ІТ збільшують можливості постановки навчальних задач і керування процесом їх виконання, втягують курсантів у навчальний процес, сприяючи найбільш широкому розкриттю їх здібностей, активізації розумової діяльності. Тому впровадження у навчання предметів технічного (інженерного) циклу сучасних методик дозволяє перейти від традиційних методів навчання проектуванню до моделювання за допомогою CAD-систем з наступним застосуванням CAE/CAD автоматизованих комплексів, один з яких – 3D система гібридного автоматизованого проектування, інженерного аналізу й підготовки виробництва виробів будь-якої складності й призначення SolidWorks [2].

Наявність сучасних комп'ютерних засобів моделювання та аналізу, зокрема CAD/CAE пакетів для 3D моделювання інженерних задач, сприяє спрощенню наукових розрахунків.

Універсальна система параметризації SolidWorks дозволяє становити гнучкі параметричні моделі виробів будь-якої складності та одержати уточнену картину напружено-деформованого стану моделі. Її засоби надають проектувальникові широкі можливості по самостійному визначенню параметричного базису виробу й складанню структури зв'язків між параметрами.

Система володіє двома рівнями функціональних залежностей: перший забезпечує зв'язок між параметрами моделі при перерахунку їх значень, другий – зв'язок із САПР при відновленні виробу відповідно до отриманих значень

параметрів. Комбінація цих двох видів залежностей дозволяє добиватися надзвичайних результатів, фактично не обмежуючи гнучкість одержуваної моделі.

Для зручності навігації по моделі й задання зв'язків між параметрами надані інструменти допоміжної візуалізації засобами САПР. Система параметризації має достатній набір інструментів для складання як завгодно складної параметричної моделі й одержання на її основі виробу з необхідними значеннями розмірів, конструктивних, фізичних та інших параметрів.

SolidWorks – це: проектування деталей та складань будь-якого ступеня складності та призначення, виробів з листового металу, зварних конструкцій, оснастки (прес-форми, штампи, електроди); промисловий дизайн; складні поверхні; перевірка працездатності розроблених конструкцій; випуск креслень відповідно до вимог ЄСКД; робота з великими складаннями; пряме редагування геометрії; проектування на основі баз знань; експертні системи проекту; аналіз технологічності виробів (механічна обробка, лиття); створення анімацій на основі 3D моделей; бібліотеки стандартних виробів SolidWorks Toolbox, у т.ч. за вітчизняними стандартами; інтерактивна документація (створення фотореалістичних зображень, WEB сторінок та анімацій на основі 3D моделей; проектування трубопроводів; аналіз розмірних ланцюгів в 3D моделі складання; обмін даними з радіотехнічними САПР.

Додатками цієї програми є наступні:

- SolidWorks Simulation [3] – розрахунки на міцність конструкцій у пружній зоні; постановка та розв'язок контактних задач; розрахунки складань; визначення власних форм і частот коливань; розрахунки конструкцій на стійкість; розрахунки на втому; імітація падіння; теплові розрахунки; нелінійні розрахунки (врахування нелінійних властивостей матеріалу, нелінійного навантаження, розрахунки нелінійних контактних задач); аналіз втомних напружень та визначення ресурсу роботи конструкцій; лінійна та нелінійна динаміка деформованих систем;

- SolidWorks Motion – комплексний кінематичний та динамічний аналіз механізмів; врахування тертя; безумовний та умовний контакти компонентів; демпфери; пружини; гравітація;

- SolidWorks Flow Simulation – моделювання потоку рідин і газів; різні фізичні моделі рідин і газів; комплексні теплові розрахунки; гідро/газодинамічні та теплові моделі технічних пристроїв; стаціонарний та нестаціонарний аналізи;

- SolidWorks Flow Simulation Electronic Cooling Module – тепловий розрахунок електронних пристроїв;

- SolidWorks Flow Simulation HVAC Module – розрахунки систем вентиляції, опалення та кондиціювання;

- SolidWorks Plastics – аналіз пролиття прес-форм з врахуванням фізичних властивостей полімерів;

- eDrawings (узгодження документів SolidWorks, робота з DWG/DXF – вимірювання, динамічний переріз, авторознесення складань);

- SolidWorks Sustainability (екологічна експертиза проекту).

Змінюючи при чисельному моделюванні деякі вхідні параметри, можна прослідити за змінами, які відбуваються з моделлю. Основна перевага методу полягає у тому, що він дозволяє не тільки поспостерігати, але і передбачити результат експерименту за якихось особливих умов. На рис. 1 і 2 наведені вікна діалогу вибору додатку SolidWorks та при проведенні дослідження у додатку SolidWorks Simulation.

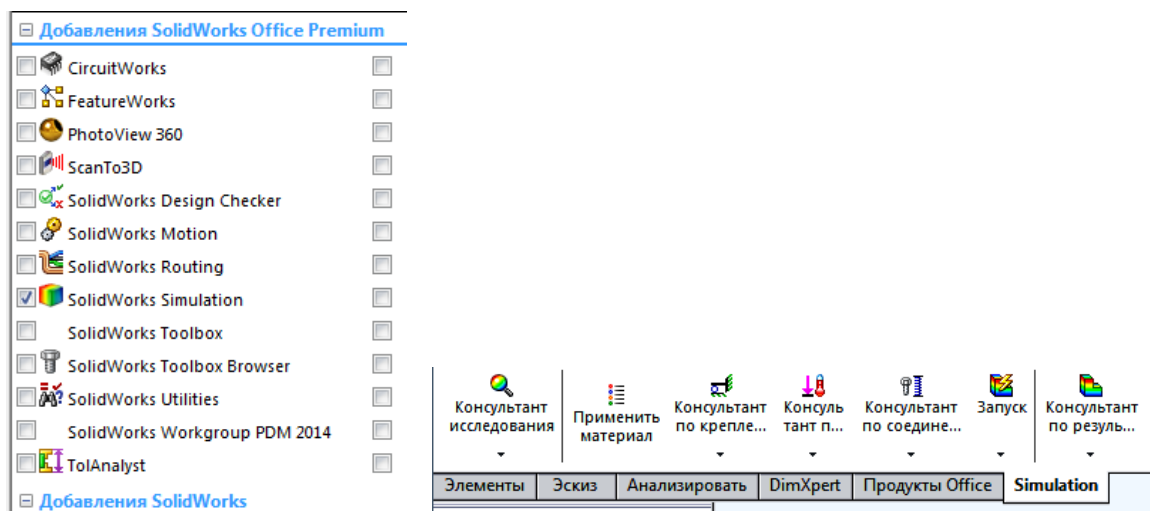

Рис. 1. Вікна діалогу вибору додатку SolidWorks та кроків роботи у SolidWorks Simulation

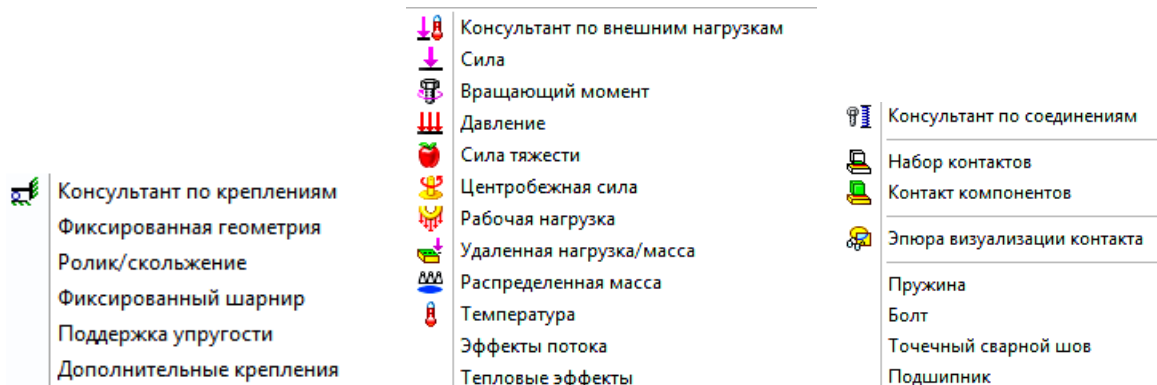

Рис. 2. Вікна діалогу SolidWorks Simulation

Метод чисельного моделювання деталей автомобілів має наступні переваги перед іншими традиційними методами:

- дає можливість змоделювати ефекти, вивчення яких в реальних умовах неможливе або дуже важке з технологічних причин;
- дозволяє моделювати та вивчати явища, які передбачаються будь-якими теоріями;
- є екологічно чистим і не представляє небезпеки для природи та людини;
- забезпечує наочність і доступний у використанні.

Як приклад, за допомогою SolidWorks Simulation досліджувався первинний вал коробки передач автомобіля ГАЗ-24, матеріал якого – сталь 12X18H10T ГОСТ 5632-72. З бібліотеки SolidWorks вибрано сталь DIN 1.4541 ($\sigma_T = 600$ МПа). Параметри сітки (рис. 3): якість висока, 4 точки Якобіана, розмір елемента 5.68786 мм, допуск 0.284393 мм, всього вузлів 23122, всього елементів 13735, максимальне співвідношення сторін 36.082.

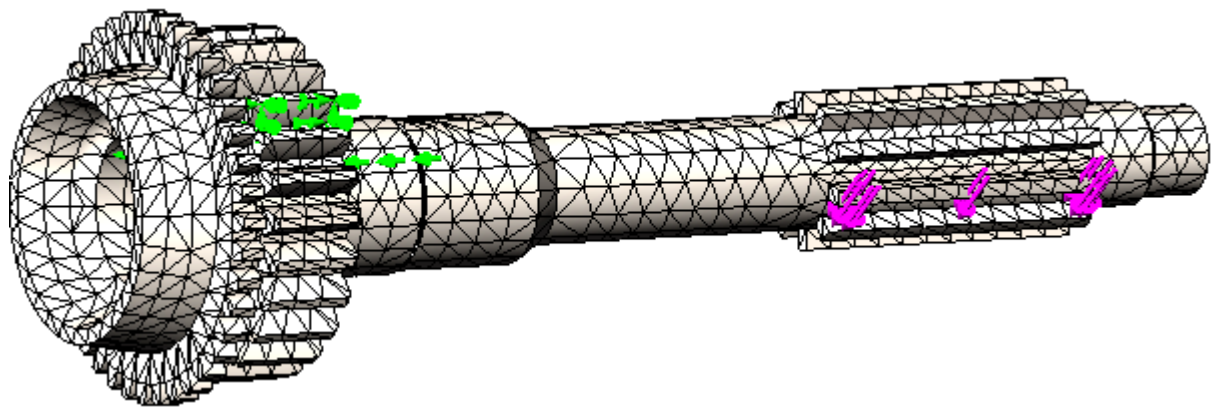

Рис. 3. Сітка на твердому тілі

Результати розрахунків: при шкалі деформації 56.5352 максимальні вузлові напруження von Mises виникають у вузлі 17839 і складають 182.175 МПа (рис. 4); максимальне результуюче переміщення вала URES виникає у вузлі 2018 і становить 0.501311 мм; максимальна деформація ESTRN виникає в елементі 11207 і становить 0.00063059; мінімальний коефіцієнт запасу міцності FOS виникає у вузлі 17839 і дорівнює 2.1957.

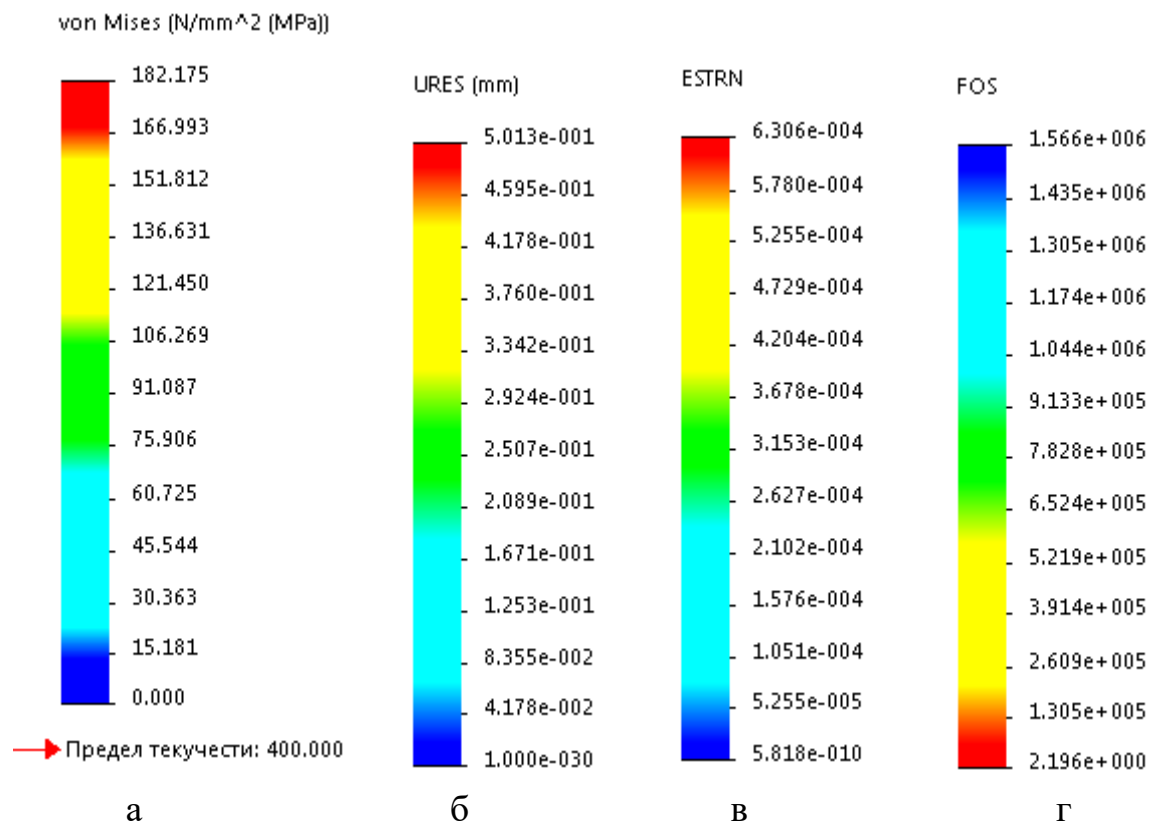

Рис. 4. Вузлові напруження von Mises (а), результуюче переміщення URES (б), максимальна деформація ESTRN (в), мінімальний коефіцієнт запасу міцності FOS (г)

Доведено, що впровадження САЕ/CAD систем у навчальний процес сприяє як розвитку творчої спрямованості наукової діяльності, так і повнішому та якіснішому оволодінню курсантами системою знань і вмінь, допомагає формуванню відповідних професійних та особистісних якостей.

Список використаних джерел

1. Тези VIII-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції (10 грудня 2015 року) «Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України» – Хмельницький: Вид. НАДПСУ, 2015. – 636 с.
2. SolidWorks. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://solidworks.com.ua>
3. Алямовский А. А. SolidWorks Simulation. Как решать практические задачи / А. А. Алямовский – БХВ-Петербург, 2012. – 448 с.

Оксана Іванівна Зубрицька

*студентка гуманітарного факультету, спеціальність філологія (англійська),
Мукачівський державний університет, ksushaa@i.ua*

Віталія Іванівна Гарапко

*кандидат педагогічних наук, доцент, Мукачівський державний університет,
vitalia74@meta.ua*

ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ СФЕРИ

Термін, як і всі інші мовні універсалиї, важко піддається дефінюванню. Через складність та дискусійність такого завдання в лінгвістиці існує чимало найрізноманітніших спроб визначення термінів. Короткий тлумачний словник дає таке визначення: **термін** (від лат. *Terminus* – *межа, кінець*) – це спеціальне слово чи словосполучення, що прийняте в певній професійній сфері і застосовується в особливих умовах [1, с. 247].

Очевидно, що іноземний еквівалент будь-якого терміну не можна вигадати, його потрібно шукати готовим в мові того народу, який його створив. Термін має свою форму, свій внутрішній зміст, своє ідеологічне і навіть стилістичне забарвлення. Ми зіштовхнулись з труднощами перекладу.

По-перше, труднощі, які переважно зустрічаються при порівнянні різних мов з їхніми граматичними та лексичними структурами. В українській мові відділити поняття «виховання» від поняття «освіта». В англійській мові для вираження двох понять є тільки одне слово *education*, яке до того ж має ще значення «педагогіка». З іншої сторони, українському слову «виховувати» в англійській мові, в залежності від значення цього слова може відповідати ряд слів, тобто синонімів : *educate, train, bring up, rear, cultivate, foster, inculcate on, imbue with* [2, с. 4].

Це, по-друге, велика різниця в структурі шкільної освіти. Дуже часто терміни, ніби називають одну й ту саму річ, але насправді мають інший зміст. Наш «класний керівник» зі своїми обов'язками відрізняється від англійського

«form master», ми тільки умовно можемо вживати термін «house-parent» як еквівалент до слова «вихователь дитячого будинку». Існує багато термінів для яких не може бути готових еквівалентів в англійській мові. Проте, такі переклади ми можемо знайти в статтях, монографіях та книгах. Якщо автори компетентні, то вони як правило, знаходять найбільш точний еквівалент. До таких перекладів можна віднести «state certification examination» для «державний екзамен», «credit test» для «залік» та інші [2, с. 4].

Труднощі в пошуках точного термінологічного еквівалента ускладнюються ще й тим, що як в Англії, так і в США є терміни, які путаються при застосуванні: слово «curriculum» означає навчальний план в сукупності всіх програм з окремих дисциплін, так і навчальну сітку. Слово «syllabus» та «programme» іноді означають тільки програму з однієї дисципліни, а деколи і весь навчальний план. Слово «department» відноситься як до факультету, так і до кафедри. Проте до слова «факультет» починають вживають і слово «faculty», яке в основному означає викладацький склад вищого навчального закладу. Більшість англійських педагогічних термінів мають синоніми. До слова «успішність» (в навчальному закладі) в англійській мові є такі еквіваленти «progress», «results», «achievement». До слова «ректор» – «president», «principal», «vice-chancellor».

Отже, можна зробити такий висновок, що формування термінів є досить складним та неоднозначним процесом. Термінологія як наука дає широкий спектр матеріалу для фахівців тих чи інших галузей. Адже англійські терміни мають багато синонімів та еквівалентів в українській мові, які дають змогу працювати в професійній сфері.

Список використаних джерел

1. Короткий тлумачний словник української мови. / За редакцією Д. Гринчишина. – К., 1999. – 430 с.
2. Русско-английский школьно-педагогический словарь / Розенман А. И., Ботякова В. В.: Мичиганский университет. – Ярославское книжное изд-во, 1959. – 455 с.

Юлія Віталіївна Грубська

*магістр Житомирського державного університету імені Івана Франка,
викладач, Бердичівський коледж промисловості, економіки та права*

МЕДІАТЕКСТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ ПРАВОЗНАВЧОГО СПРЯМУВАННЯ

Гуманістичні тенденції розвитку нашого суспільства ведуть до істотних змін і в системі освіти. Як і в більшості розвинених країн, в Україні проводиться реформування освітньої сфери, бо незаперечно визнано, що в інформаційно-технологічному суспільстві ХХІ століття визначати конкурентоспроможність держави буде освітній рівень нації [5]. Аби Україна зберегла свою ідентичність, необхідно, щоб усі її громадяни вільно володіли державною мовою, культурою ведення полеміки, дебатів, дискусій, уміли чітко,

досконало й грамотно висловлювати свої думки, почуття, переконання. Мовна освіта має сприяти вихованню культурного, обізнаного громадянина своєї держави, фахівця, який на належному рівні володіє мовнокомунікативною компетентністю.

Мета публікації – розкрити засади формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх правознавців у контексті україномовної освіти коледжу юридичного спрямування.

Згідно з новими тенденціями україномовної освіти постає проблема в повнішому і більш глибокому навчанні студентів-юристів живого мовлення у різних формах і жанрах, формування на цій основі нової системи духовно-світоглядних орієнтацій молоді на кращих українських літературо-мовних зразках і традиціях. Мовно-мовленнєвий розвиток студентів коледжів юридичного спрямування передбачає й формування такого його складника як мовнокомунікативна компетентність на основі використання медіатекстів. Ця компетентність пов'язана з культурою індивідуального мовлення носіїв української мови. У контексті сказаного виховання в підростаючого покоління культури публіцистичного слова є важливою справою учителів-словесників. Формування мовнокомунікативної компетентності з використанням медіатекстів на заняттях з української мови досягається не тільки вивченням словесних та інтонаційних засобів мови, дотримання літературних норм та етикету, але й шляхом культивування культури мислення, культури почуттів і мовленнєвої поведінки комунікантів.

Одне із завдань сучасного коледжу – розвивати мовнокомунікативну компетентність студентів у зв'язку з вихованням належного рівня мовленнєво-публіцистичної культури. Аналіз чинних програм з української мови і стану практичної роботи в коледжах засвідчує, що в більшості випадків викладачі-словесники не приділяють достатньої уваги розвитку мовнокомунікативної компетентності з використанням медіатекстів на лекціях та практичних заняттях. Не розроблено й технологій навчально-виховної роботи, спрямованої на формування культури публіцистичного мовлення студентів. Натомість коледж юридичного спрямування має виконувати важливу роль у формуванні майбутніх правозахисників нової України, у вихованні національної самосвідомості студентів, політичної культури, а отже, і культури публіцистичного мовлення.

Стратегічна мета курсу української мови в коледжі юридичного спрямування – сформувати духовно багату особистість майбутнього правознавця, з розвиненою професійною мовнокомунікативною компетентністю, здатністю успішно взаємодіяти в різних ситуаціях спілкування. Знання мовних норм та вміння ефективно й доречно використовувати їх у конкретних мовленнєвих ситуаціях є обов'язковою умовою формування в студентів коледжу мовнокомунікативної професійної компетентності. На думку М. Вашуленка, саме на викладачів-словесників покладено відповідальність розпочати той нескінченний рух по колу, окресленому соціально й національно важливим поняттям мовлення як способом реалізації мови у процесі побудови дискурсів – текстів, занурених у життя [2, с. 11].

Процес формування мовнокомунікативної професійної компетентності у студентів коледжу має відбуватися на лінгвістичних засадах: маючи досить нечітке уявлення про досліджувану загальним мовознавством природу людської мови і про україністику як галузь конкретного мовознавства, недостатність ознайомлення з особливостями сучасної мовної ситуації в Україні, з основними тенденціями розвитку мови як засобу комунікації, викладачі не можуть пояснити причини порушення мовних норм у своєму та студентському мовленні, зорієнтуватися в чисельних лінгвістичних інформаційних джерелах, визначити свою позицію як громадянина і як викладача у складному процесі утвердження державного статусу української мови в суспільному житті та в системі освіти [1, с. 99].

Процес розвитку професійної мовнокомунікативної компетентності студента-правознавця залежить від соціолінгвістичного фактора та таких його складників, як: політичних змін у суспільстві, відносно його демократизації; розширення інтегральних зв'язків, міжетнічного та міжсоціумного спілкування; унормування й кодифікація української літературної мови; розвитку різних жанрів і стилів мовного спілкування; обмеженої цензури слова, активізації словотвірних процесів; соціальної функції діалектів.

Учасники спілкування повинні володіти засобами мови, якими вони спілкуються, оскільки за допомогою їх можна побудувати і сформулювати зв'язні висловлювання. Йдеться про знання мови на фонологічному, семантичному, лексичному і граматичному, структурно-синтаксичному рівнях, тобто знання усіх елементів фонетики мови, законів сполучуваності у мовленні, знання граматичних категорій та правил поєднання їх, розуміння значень великої кількості слів. Розв'язання проблеми формування мовнокомунікативної компетентності студентів видається неможливим без відстеження літературних мовних норм – їх знання учасниками педагогічного дискурсу є важливою умовою вдосконалення мовнокомунікативної компетентності. Правильність мовлення, тобто дотримання норм літературної мови, становить основну комунікативну ознаку його культури, поряд із виразністю, багатством, доступністю, впливовістю, чистотою, доречністю, логічністю, точністю.

Формування мовнокомунікативної компетентності неможливе без чіткого аналізу психолого-педагогічних засад, оскільки весь універсальний комплекс дій людини формується на психологічній основі. Навчання студентів коледжу – це передусім вплив на їхню психіку та діяльність з метою озброєння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками, розвитку здатності креативного перетворювального мислення.

О. Кучерук цілком слушно зазначає, що вчитель зможе забезпечити практичне спрямування навчання мови на вищому – комунікативному – рівні, дотримуючись таких принципів: принципу комунікативно-діяльнісного підходу в роботі над мовою, принципу опори на наявний когнітивно-комунікативний досвід студента, принципу діалогічності в навчанні, принцип рольової організації змісту і процесу навчання, принципу ситуативного спрямування процесу формування комунікативних умінь, принципу навчальної співпраці, принципу етикетності [4, с.185]. Урахування наведених принципів допоможе спрямувати відповідні методи навчання на збагачення майбутніх фахівців

професійною лексикою, фразеологією, на формування культури їхнього мовлення та на розвиток специфічних умінь як складників мовнокомунікативної компетентності.

За О. Жуковою виділяємо дві основні групи таких умінь [3, с.70-71].

I група – комунікативні вміння: а) встановити контакт зі співрозмовником; б) підтримувати розмову; в) будувати висловлювання в різних стилях і жанрах; г) переконувати, обґрунтовувати, доводити, захоплювати ідеями, задумами; ґ) вести бесіду, розповідати. II група – професійно-комунікативні вміння: а) застосовувати знання дидактичної та лінгвістичної термінології; б) виявляти та виправляти різні типи помилок у чужому мовленні; в) аналізувати змістову правильність мовлення; г) здійснювати навчальну комунікацію за допомогою мовних засобів, які уможливають реалізацію естетичної функції мови: передають красу й багатство мови, її виразність, акцентність тощо; ґ) редагувати власне та чуже мовлення; д) здійснювати різні види аналізу текстів усіх стилів; е) нормативно та відповідно до ситуації спілкування послуговуватися фатичними жанрами мовлення. Для розвитку наведених умінь недостатньо лише традиційних методів навчання, важливу роль відіграють методи навчання, які мають інтерактивну природу.

Лінгвістичну основу широко розповсюдженого зараз комунікативного методу навчання української мови складає переорієнтація з форми на функцію, з лінгвістичної компетентності на комунікативну, з мовної правильності на спонтанність мовлення. Найвагоміший внесок сучасних досягнень лінгвістики відчувається у модернізованому змісті навчання української мови, насамперед, у відборі мовного навчального матеріалу як відповіді на питання «чого навчати?».

Отже, нині україномовна освіта в коледжі правознавчого спрямування має готувати національно свідому особистість майбутнього правознавця, який буде володіти професійною мовнокомунікативною компетентністю. А це означає, що його необхідно озброїти не лише знаннями мови, але й забезпечити належні вміння і навички, досвід володіння мовою під час мовленнєвої комунікації в різних ситуаціях професійного й соціокультурного життя.

Використана література

1. Андрущенко В. П. Освіта на рубежі століть: філософія, методологія, практика // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз : монографія / [В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В.Г.Кремень та ін.] ; за ред. В. Г. Кременя. – К. : Наукова думка, 2003. – С. 99–166.

2. Вашуленко М. С. Вимоги до фахової мовленнєвої підготовки студентів – майбутніх учителів початкових класів / М. С. Вашуленко // Шляхи вдосконалення мовної компетенції сучасного педагога : матеріали регіональної науково-методичної конференції, 2 березня 2008 р. – Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – С. 6–12.

3. Жукова О. В. Стан сучасних освітніх й інформаційних процесів / О. В. Жукова // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Гол. ред.: М. Т. Мартинюк. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2009. – Ч. 3. – С. 68–72.

4. Кучерук О.А. Лінгводидактичні засади формування комунікативної компетентності учнів основної школи / Кучерук О. А. // Вісник Прикарпатського університету. – 2013. – Випуск XLIX.– С.184-189.

5. Національна доктрина з розвитку освіти України у XXI столітті. – К.: Шкільний світ, 2001.

Людмила Олександрівна Пилипенко

*викладач вищої категорії, Аграрний коледж управління і права
Полтавської державної аграрної академії, ya.lyudmila-pilipenko@yandex.ru*

ПОВТОРЕННЯ ТЕМИ «РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ» У КУРСІ МАТЕМАТИКИ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

Однією з головних тем курсу математики загальноосвітньої школи є розв'язування рівнянь. У цьому курсі студенти вивчають такі види рівнянь:

- Раціональні,
- Тригонометричні,
- Показникові,
- Логарифмічні,
- Ірраціональні.

Способи розв'язування цих рівнянь:

1. Розв'язування елементарних рівнянь.
2. Розв'язування складніших рівнянь, у тому числі однорідних, шляхом зведення до елементарних:

- А) розкладанням на множники;
- Б) введенням допоміжних змінних;
3. Використання властивостей функцій.
4. Графічний спосіб.
5. Нестандартні способи.

Вважаю доречним проводити повторення не за видами рівнянь, а за методами їх розв'язування.

Пропоную план проведення занять на тему: «Повторення розв'язування рівнянь».

1. Найпростіші рівняння. Розв'язування рівнянь за допомогою властивостей функцій.

2. Розв'язування рівнянь способом розкладання на множники.
3. Розв'язування рівнянь введенням допоміжної змінної.
4. Розв'язування однорідних рівнянь.
5. Графічне розв'язування рівнянь.
6. Нестандартні способи розв'язування рівнянь.

Наводжу приклад фрагменту заняття для повторення третього типу рівнянь

«Розв'язування рівнянь введенням допоміжної змінної».

Загальний вигляд рівняння, яке розв'язується даним способом:

$$a_1 f^n(x) + a_2 f^{n-1}(x) + a_3 f^{n-2}(x) + \dots + a_{n-1} f(x) + a_n = 0$$

Де a_1, a_2, a_3, a_n , - числові коефіцієнти, $f(x)$ – будь-яка з вивчених функцій.

I. Раціональні рівняння.

$$7\left(x + \frac{1}{x}\right) - 2\left(x^2 + \frac{1}{x^2}\right) = 9. [1]$$

Розв'язання.

$$7\left(x + \frac{1}{x}\right) - 2\left(x^2 + \frac{1}{x^2}\right) = 9,$$

$$x \neq 0.$$

$$\text{Нехай } x + \frac{1}{x} = a,$$

$$\text{тоді } x^2 + \frac{1}{x^2} = a^2 - 2,$$

$$7a - 2(a^2 - 2) - 9 = 0,$$

$$2a^2 - 7a + 5 = 0,$$

$$a = \frac{5}{2}, a = 1.$$

$$\text{Якщо } a = \frac{5}{2}, \text{ то } x + \frac{1}{x} = \frac{5}{2},$$

$$x_1 = 2, x_2 = \frac{1}{2}.$$

$$\text{Якщо } a = 1, \text{ то } x + \frac{1}{x} = 1,$$

$$x^2 - x + 1 = 0,$$

$D < 0$ – дійсних коренів немає.

$$\text{Відповідь: } 2, \frac{1}{2}.$$

II. Тригонометричні рівняння.

$$tg^2 x + ctg^2 x + 3tgx + 3ctgx + 4 = 0.$$

Розв'язання.

$$x \neq \frac{\pi n}{2}, k \in Z.$$

$$\text{Нехай } tgx + ctgx = t, \text{ тоді}$$

$$tg^2 x + ctg^2 x = t^2 - 2,$$

$$t^2 + 3t + 2 = 0,$$

$$t_1 = -2, t_2 = -1,$$

$$\text{Якщо } t = -2, \text{ то } tgx + \frac{1}{tgx} = -2,$$

$$tg^2 x + 2tgx + 1 = 0,$$

$$(tgx + 1)^2 = 0, \quad tgx = -1,$$

$$x = -\frac{\pi}{4} + \pi n, n \in Z.$$

$$\text{Якщо } t = -1, \text{ то } tgx + \frac{1}{tgx} = -1,$$

$$tg^2 x + tgx + 1 = 0,$$

$D < 0$ – дійсних коренів немає.

$$\text{Відповідь. } x = -\frac{\pi}{4} + \pi n, n \in Z.$$

III. Ірраціональні рівняння.

$$\sqrt[3]{\frac{x+3}{5x+2}} + \sqrt[3]{\frac{5x+2}{x+3}} = \frac{13}{6}. [3, 87]$$

Розв'язання.

$$x \neq -3, x \neq -0,4.$$

Нехай $\sqrt[3]{\frac{x+3}{5x+2}} = y$, тоді $y + \frac{1}{y} - \frac{13}{6} = 0, y \neq 0, y_1 = \frac{3}{2}, y_2 = \frac{2}{3}$.

Якщо $y = \frac{3}{2}$, то $\sqrt[3]{\frac{x+3}{5x+2}} = \frac{3}{2}, \frac{x+3}{5x+2} = \frac{27}{8}, 8x + 24 = 135x + 54,$
 $-127x = 30, x = -\frac{30}{127}.$

Якщо $y = \frac{2}{3}$, то $\sqrt[3]{\frac{x+3}{5x+2}} = \frac{2}{3}, \frac{x+3}{5x+2} = \frac{8}{27}, 27x + 81 = 40x + 16$
 $x = 5.$

Відповідь $-\frac{30}{127}; 5.$

IV. Показникові рівняння.

$$3^{1-x} - 3^{1+x} + 9^x + 9^{-x} = 6.$$

Розв'язання.

$$\frac{3}{3^x} - 3 \cdot 3^x + 3^{2x} + \frac{1}{3^{2x}} = 6.$$

Нехай $\frac{1}{3^x} - 3^x = y$, тоді $3^{2x} + \frac{1}{3^{2x}} = y^2 + 2,$

$$3y + y^2 - 4 = 0,$$

$$y_1 = -4, y_2 = 1.$$

Якщо $y = 1$, то $\frac{1}{3^x} - 3^x = 1,$

$$1 - 3^{2x} - 3^x = 0,$$

$$3^{2x} + 3^x - 1 = 0,$$

$$3^x = \frac{-1 \pm \sqrt{5}}{2}, \text{ оскільки } 3^x > 0, \text{ то}$$

$$3^x = \frac{\sqrt{5} - 1}{2},$$

$$x = \log_3 \frac{\sqrt{5} - 1}{2}.$$

Якщо $y = -4$, то $\frac{1}{3^x} - 3^x + 4 = 0,$

$$3^{2x} - 4 \cdot 3^x - 1 = 0,$$

$$3^x = 2 \pm \sqrt{5}, \text{ оскільки } 3^x > 0, \text{ то}$$

$$3^x = 2 + \sqrt{5},$$

$$x = \log_3(2 + \sqrt{5}).$$

Відповідь. $\log_3(2 + \sqrt{5}), \log_3(\frac{\sqrt{5}-1}{2}).$

V. Логарифмічні рівняння.

$$(\log_{0,5} 4x)^2 + 2 \log_2 x - 3 = 8. [2, 73]$$

Розв'язання.

$$x > 0.$$

$$\left(\frac{\log_2 4x}{\log_2 0.5}\right)^2 + 2 \log_2 x - 11 = 0,$$

$$\left(\frac{2+\log_2 x}{-1}\right)^2 + 2\log_2 x - 11 = 0.$$

Нехай $\log_2 x = t$, тоді $(2+t)^2 + 2t - 11 = 0$,

$$t^2 + 6t - 7 = 0,$$

$$t_1 = -7, t_2 = 1.$$

Якщо $t = -7$, то $\log_2 x = -7$,

$$x = \frac{1}{128}.$$

Якщо $t = 1$, то $\log_2 x = 1$,

$$x = 2.$$

Відповідь. $\frac{1}{128}, 2$.

Отже, ми розглянули всі види рівнянь, які розв'язуються способом введення допоміжної змінної.

Що дає така система повторення?

1. Відбувається систематизація знань студентів.
2. Студенти застосовують способи розв'язування рівнянь для всіх їх видів.
3. У пам'яті студентів постійно утримуються всі функції, на яких базується розв'язування рівнянь і виробляється вміння вибирати потрібний спосіб розв'язування, оскільки активізується робота мозку.

Список використаних джерел

1. Нелін С.П. Алгебра і початки аналізу: Дворівневий підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. - Харків: Світ дитинства, 2004. - 432 с.
2. Нелін С.П. Алгебра і початки аналізу: Дворівневий підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. - Харків: Світ дитинства, 2005. - 392 с.
3. Афанасьєва О.М., Бродський Я.С., Павлов О.Л., Сліпенко А.К. Алгебра і початки аналізу. 10 клас: Підруч. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2004. - 456 с.
4. Афанасьєва О.М., Бродський Я.С., Павлов О.Л., Сліпенко А.К. Алгебра і початки аналізу. 11 клас: Підруч. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2004. - 384 с.

Ілона Борисівна Бойчевська

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, boy_ilona@mail.ru

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСВОЄННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ВНЗ УКРАЇНИ

В умовах сьогодення знання іноземної мови є необхідним чинником для входження освіти України до єдиного європейського та світового освітнього і наукового простору. Необхідність спілкуватися іноземною мовою не викликає сумнівів та заперечень, оскільки навіть найвіддаленіші від мовних дисциплін спеціалісти переконалися, що без володіння іноземною мовою повноцінний

обмін науково-технічною інформацією неможливий, а, отже, неможливий і поступальний розвиток науки і техніки. Відтак, іншомовне спілкування стає суттєвим компонентом майбутньої професійної діяльності фахівця, унаслідок чого значно зростає роль дисципліни «Іноземна мова» на немовних факультетах вищих навчальних закладів України.

Проте педагогічна практика засвідчує, що реальні знання більшості студентів, які навчаються на немовних спеціальностях у вищих навчальних закладах, не відповідають сучасним вимогам: студенти не лише не готові до спілкування іноземною мовою, але часто навіть не володіють необхідним лексичним мінімумом, не знають правил граматики або не вміють застосовувати їх на практиці.

Метою навчання іноземних мов у немовних ВНЗ є досягнення рівня, достатнього для практичного використання іноземної мови у майбутній професійній діяльності [2]. У такому випадку мова стає інструментом діалогу професійних культур і ефективним знаряддям реалізації всіх професійних комунікативних потреб фахівця, що пов'язані із взаємодією з представником іншої культури, країни або іншого соціуму.

Враховуючи мету вивчення іноземної мови, студент немовного факультету має бути спеціалістом, що вміє спілкуватися іноземною мовою, але кількість аудиторних годин не дозволяє викладачу досягти бажаного результату. За невеликої кількості годин студенти більшою мірою мають працювати самостійно. Проте, зважаючи на специфіку предмету «Іноземна мова» самостійна робота часто не є ефективною. Відтак гострої необхідності набуває саме колективна робота – у групі, у команді, у парі. Зрозуміло, що грамотно та по суті викладати свої думки можна навчитися, перш за все, у процесі живого спілкування [2].

Водночас, у наш час ставиться задача не тільки оволодіти навичками спілкування іноземною мовою, але й набутти спеціальні знання за фахом. Тому підготовка спеціалістів у немовних ВНЗ полягає у формуванні комунікативних умінь та засвоєнні необхідного професійного лексичного мінімуму, які б дозволили здійснювати професійні контакти іноземною мовою у різних сферах та ситуаціях. Іншими словами, вивчення мови спеціальності вимагає засвоєння великої кількості термінів і спеціальних понять, необхідних майбутньому спеціалісту. Проте, як уже зазначалося, за час, відведений на вивчення іноземної мови у немовному ВНЗ, неможливо оволодіти всією термінологією та знати її тлумачення іноземною мовою. Тому дуже важливим є розвиток у студентів навичок роботи зі спеціальними словниками, глосаріями, довідниками за фахом. Необхідно ознайомлювати студентів із структурою словника, а також давати завдання на визначення форми слова, вивчення основних правил словотвору та словозміни, що підводить студентів до самостійної роботи із словником підручника. Водночас, студентам немовних спеціальностей варто приділяти більше уваги усному та письмовому перекладу. У такому випадку студенти не тільки працюють зі словником, але й фіксують та вивчають нові лексичні одиниці.

Найважливішим методичним фактором поліпшення вивчення іноземної мови студентами немовних спеціальностей у вищих навчальних закладах

можна вважати «щільність спілкування студентів на заняттях, насиченість занять різноманітними видами та формами роботи, які потребують від студентів активної участі в актах спілкування. Однією з можливостей вирішення проблеми інтенсифікації навчального процесу є використання інтерактивних технологій і методів навчання. Застосування інтерактивних технологій і методів навчання іноземних мов у немовних ВНЗ дозволяє розвивати уміння самостійно вчитися, критично мислити, формує здатність до самопізнання і самореалізації у різних видах творчої діяльності» [1].

Отже, нагальною суспільною потребою у підготовці конкурентоспроможних фахівців, яких вимагає ринок праці, є оптимізація процесу навчання іноземним мовам на немовних спеціальностях. Глибоке знання професійної лексики уможливорює іншомовне спілкування у професійних галузях. Одним з важливих завдань для ефективного засвоєння іншомовної професійної лексики у немовному ВНЗ є збільшення кількості годин, які відводяться на курс іноземної мови за рахунок внесення змін у навчальні плани, застосування інтерактивних та комунікативних технологій.

Список використаних джерел

1. Голуб Т.П. Інтенсифікація навчання англійської мови студентів немовних спеціальностей [Електронний ресурс] / Т.П. Голуб. – Режим доступу: <http://interconf.fl.kpi.ua/node/1254>. – Заголовок з титульного екрану.
2. Черепанова С. Б. Професійно-орієнтоване навчання іноземної мови у немовному ВНЗ [Електронний ресурс] / С.Б. Черепанова. – Режим доступу: http://confcontact.com/2013_06_07/48_Cherepanova.html. – Заголовок з титульного екрану.

Тетяна Михайлівна Комісаренко

*викладач кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, komisarenko.tanya@yandex.ru*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У зв'язку із виходом України на міжнародну освітню арену стає усе складніше забезпечити належний рівень освіченості студентів ВНЗ, застосовуючи лише традиційні форми та методи навчання. Стрімкий потік інформації, яку отримують учасники навчального процесу засвоюється пасивно, а також вона опиняється в короткочасній пам'яті і характеризується дуже коротким збереженням і миттєвим відтворенням. Проте для ефективного та продуктивного нашарування, інформація має сприйматись свідомо. Соціальне замовлення світового співтовариства вимагає перш за все людей, здатних самостійно самовдосконалюватися. Це знайшло відображення і у доповіді ЮНЕСКО "Освіта: прихований скарб", де проголошено: "Людина має навчитися:

- пізнавати, тобто оволодівати інструментарієм, необхідним для розуміння того, що відбувається у світі;

- діяти таким чином, щоб робити потрібні зміни у середовищі свого мешкання;

- жити в суспільстві, беручи участь у всіх видах людської діяльності" [1].

Серед передових методів у сучасному навчальному процесі вивчення англійської мови, велику увагу приділяють інтерактивним методам, заснованих на особистісно-орієнтованому підході до студента, спрямованих на розвиток не лише творчого потенціалу вивчаючого, але й на вміння мислити та швидко реагувати, покращуючи комунікаційні навички. Визначальним для особистісно-орієнтованого навчання має бути соціокультурний діалог у системі "педагог – дитина" на основі її розуміння, прийняття і визнання. До інтерактивних методів навчання відносять презентацію, евристичні бесіди, рольові ігри, дискусії, «мозковий штурм», конкурси з практичними завданнями та їх подальше обговорення, проектування бізнес планів, проектів, проведення творчих заходів, використання мультимедійних комп'ютерних програм та залучення англомовних спеціалістів [2].

Наведемо декілька загальновідомих прикладів інтерактивних методів.

Відома інтерактивна технологія колективного обговорення, що широко використовується для вироблення кількох вирішень конкретної проблеми - **мозковий штурм** спонукає проявляти уяву та творчість, дає можливість вільно висловлювати свої думки. Мета «мозкового штурму» чи «мозкової атаки» в тому, щоб зібрати якомога більше ідей щодо проблеми протягом обмеженого періоду часу.

Ще один варіант кооперативного навчання, що є формою діяльності у малих групах, ефективний для розвитку навичок спілкування в малій групі, вдосконалення вміння дискутувати та аргументувати свою думку – **«акваріум»**. Може бути запропонований тільки за умови, що учасники вже мають добрі навички групової роботи. Об'єднання у групи по 4–6 осіб. Одна із груп сідає у центр класу (або на початку середнього ряду у класі, де стоять парти). Це необхідно для того, щоб відокремити діючу групу від слухачів певною відстанню. Доки діюча група займає місце у центрі, решту класу знайомлять із завданням. Групі пропонується уголос протягом 3–5 хвилин обговорити можливі варіанти розв'язання проблемної ситуації. Ті, що знаходяться у зовнішньому колі, слухають, не втручаючись у хід обговорення. Після цього місце в «Акваріумі» займає інша група й обговорює наступну ситуацію.

Різновидом загально-групового обговорення є технологія **«Мікрофон»**, яка надає можливість кожному сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію.

«Метод ПРЕС» навчає учнів виробляти й формулювати аргументи, висловлювати думки із дискусійного питання у виразній і стислій формі, переконувати інших.

1. Роздають матеріали, у яких зазначено чотири етапи методу ПРЕС: Висловіть свою думку, поясніть, у чому полягає ваша точка зору (I think that, to my mind, according my experience, to my opinion);

2. Поясніть причину появи цієї думки, тобто на чому ґрунтуються докази (the fact, the point is that);

3. Наведіть приклади, додаткові аргументи на підтримку вашої позиції, назвіть факти, які демонструють ваші докази (for example, for instance);

4. Узагальніть свою думку (зробіть висновок, починаючи словами: (as a result, in the upshot, in the end, finally, in the long run, in the final analysis) [3].

Сильними сторонами інтерактивних методів навчання, перш за все – підвищення "ККД" процесу засвоєння інформації. За даними американських вчених, під час лекції учень засвоює всього лише 5% матеріалу, під час читання – 10%, роботи з відео/аудіоматеріалами – 20%, під час демонстрації – 30%, під час дискусії – 50%, під час практики – 75%, а коли учень навчає інших чи відразу застосовує знання – 90%. [12, 9]. Як бачимо, відносно пасивні методи навчання (коли учень лише засвоює та відтворює інформацію) мають на рівень нижчу ефективність, ніж активні та інтерактивні [4].

Сучасні педагогічні технології навчання ІМ відіграють важливу роль у сучасній освіті. Вони збільшують свідомість і вирівнюють можливості засвоєння нового матеріалу. Також значно підвищується особистісна роль виклада: він є лідером, організатором. Професіоналізм педагога і входження його в інноваційний режим роботи неможливі без творчого самовизначення, в якому провідну роль відіграє його налаштованість на самовдосконалення, самоосвіту, саморозвиток, що є необхідною умовою забезпечення нової якості освіти.

Список використаних джерел

1. Важливість упровадження в навчальний процес інтерактивних технологій як одного із засобів особистісно-зорієнтованого навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/doc/files/news/81/8138/int_tekhnol.doc.

2. Огляд найбільш цікавих інтерактивних методів на заняттях з англійської мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua>.

3. Використання інтерактивних методів навчання на уроках англійської мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://newblogeducation.blogspot.com>.

4. Інтерактивні методи навчання: теорія і практика впровадження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://shkola.ostriv.in.ua>.

Ілона Василівна Палагута

викладач іноземної мови, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, ilonapalaguta@i.ua

ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

На сучасному етапі розвитку суспільства, під час глобалізації усіх сфер суспільних відносин відбувається підвищення уваги до вивчення іноземної мови, і проблема мотивації в навчанні іноземної мови стає досить актуальною. Процес глобалізації означає, що все більшого значення набуває роль особистих контактів людей, а відповідно, і вербальної комунікації, у тому числі й міжнаціональної, яка потребує знання іноземної мови [1].

На наш погляд, на особливу увагу заслуговує питання про мотивацію навчання іноземній мові. Управління мотивацією під час навчання іноземної мови є однією з головних проблем методики викладання. Іноземна мова як навчальна дисципліна має ряд специфічних особливостей, і одна з них – це оволодіння іноземною мовою шляхом навчання умінню спілкування на іноземній мові. В умовах сьогодення актуальність вивчення іноземної мови не підлягає сумніву, оскільки нова політична обстановка, розширення міжнародного співробітництва і міжнародних контактів, проведення у вищих навчальних закладах конференцій за участю іноземців вимагають від студентів більш глибокого знання іноземної мови.

Сьогодні знання іноземної мови вже стає як обов'язковим компонентом професійної діяльності, так і забезпечує людині більш повноцінне і цікаве проведення дозвілля. Визнаючи провідну роль мотивації в навчанні іноземної мови студентів, викладачеві необхідно чітко уявляти собі способи і прийоми її формування в умовах певного вищого навчального закладу. Тому вважають невірним спрощувати розуміння мотивації під час розгляду проблем її розвитку та пошуку шляхів її формування, адже формування мотивів – це, насамперед, створення умов для прояву внутрішніх спонукань до навчання, усвідомлення їх самими студентами та подальшого саморозвитку мотиваційно-ціннісної сфери студентів. Тим часом, при оволодінні іншомовною культурою, цікаво з'ясувати, які саме мотиви спонукають студента до здійснення діяльності. Як відомо, передача знань від викладача до студента не може бути ефективною без діяльності самого учня, тому мотивація навчання є необхідною складовою в процесі успішного оволодіння іноземною мовою [4].

Усе вищезазначене суттєво підвищує престиж предмета «іноземна мова», і поняття мотивації виходить на передній план. Мотивацію засвоєння іноземної мови можна вважати одним з найважливіших факторів, що стимулюють процес іншомовного мовленнєвого спілкування. Проблема мотивації існує в навчанні будь-якому предмету, але особливо гостро вона виявляється під час вивчення іноземної мови, оскільки вивчення саме цього предмета вимагає від студента наявності певної бази і спеціальних комунікативних здібностей. Зазвичай це викликає в студентів певні труднощі і мотивація зменшується. Тому, якщо вважати мотивацію однією з найважливіших рухомих сил у вивченні іноземної мови, слід підкреслити, що мотиви відносяться до внутрішньої сфери особистості і визначаються її внутрішніми спонуканнями. Звідси всі труднощі щодо виклику мотивації ззовні, адже людина буде в змозі вивчити іноземну мову лише за умови, що сама відчуватиме необхідність у цьому, або, інакше кажучи, буде замотивована.

У зв'язку з цим перед викладачем стоїть нелегка задача створити умови іншомовного спілкування в процесі навчання іноземній мові, які були б максимально наближені до природних умов. Сучасні психологи і педагоги однакостайно висловлюють думку про те, що якість виконання діяльності та її результат залежать, передусім, від понукання і потреб окремого індивіда, його мотивації. Саме мотивація викликає цілеспрямовану активність людини, яка визначає вибір засобів і прийомів, їх впорядкування з метою досягнення цілей. Результати, які представлені в науковій літературі (В. Асєєв, О. Леонт'єв, М.

Магомед-Емінов та ін.), засвідчують наявність значних проблем щодо забезпечення умов формування мотивації навчальної діяльності студентів. І незважаючи на те, що сучасні, як вітчизняні, так і зарубіжні психологи мають певні напрацювання в галузі теоретичних основ мотивації, загальних уявлень про її механізми, взаємозв'язок мотивації з навчальною діяльністю, а також її вплив на ефективність освоєння знань, проблема забезпечення цілеспрямованості формування мотивів у студентів залишається при цьому недостатньо розкритою.

Мотивація є однією з фундаментальних проблем, як у вітчизняній, так і в зарубіжній психології. Її значущість для розробки сучасної психології пов'язана з аналізом джерел активності людини, спонукальних сил її діяльності, поведінки. Відповідь на питання, що спонукає людину до діяльності, який мотив, «заради чого» вона її здійснює, є основою її адекватної інтерпретації. У загальному плані мотив – це те, що визначає, стимулює, спонукає людину до вчинення будь-якої дії, що включена в обумовлену цим мотивом діяльність. Основним методологічним принципом, що визначає дослідження мотиваційної сфери у вітчизняній психології, є положення про єдність динамічної та змістовної сторін мотивації. Активна розробка цього принципу пов'язана з дослідженням таких проблем, як співвідношення смислу і значення (О. Леонтьєв), система відносин людини (В. Мясіщев), інтеграція спонукань та їх смисловий контекст (С. Рубінштейн), орієнтування в діяльності (П. Гальперін) спрямованість особистості та динаміка поведінки (Л. Божович, В. Чудновський) та ін.

Як відомо, мотивація (від lat. «movere») – спонукання до дії, динамічний процес фізіологічного та психологічного плану, який керує поведінкою людини, визначає його спрямованість, організованість, активність та усталеність; здібність людини задовольняти свої потреби у дії.

Пошук шляхів вирішення питання про мотивацію навчання стає можливим у плані досліджень напрямку, де вивчаються психологічні основи мотивації. На думку І. Зимньої, мотив - це те, що пояснює характер даної мовленнєвої дії, тоді як комунікативний намір висловлює те, яку комунікативну ціль переслідує той, хто говорить, плануючи ту чи іншу форму впливу на того, хто слухає [4].

Багато дослідників, вивчаючи характер спонукальних сил особистості і способи їх регуляції у навчанні, встановили різноманіття мотиваційної сфери людини, її складну структуру. По-перше, на неї можуть впливати соціальні мотиви, які визначаються потребами суспільства. Вони складають у своїй сукупності зовнішню мотивацію, яка існує у двох різновидах: як широка соціальна і вузькоособистісна мотивація. По-друге, на мотиваційно-спонукальну сферу людини може впливати і характер діяльності. Це так звана внутрішня мотивація, і її підвидом є мотивація успішності. Зовнішня і внутрішня мотивація можуть мати позитивний і негативний характер [3]. Розглянемо основні різновиди внутрішньої мотивації людини стосовно навчання іноземної мови. Комунікативний різновид внутрішньої мотивації прийнято вважати за основний, тому що комунікативність – це перша і природна потреба людини, яка вивчає іноземну мову. Спеціально проведені

соціологічні опитування свідчать про те, що незалежно від віку й соціального статусу всі студенти усвідомлено й однодушно формулюють свої потреби як суто комунікативні, а саме: говорити на іноземній мові з колегами, друзями, вміти читати з метою розширення кругогляду, як з професійною ціллю, так і для власного задоволення, писати на іноземній мові друзям, колегам. Однак, незважаючи на таку виражену зацікавленість до спілкування іноземною мовою з боку студентів, саме цей тип мотивації буває трудніше за все зберегти. Це відбувається тому, що під час оволодіння іноземною мовою в атмосфері рідної іноземна мова з'являється як штучний засіб спілкування. Усі так звані «природні ситуації», що використовуються під час навчання, мають, по суті, штучний характер.

Наступним різновидом внутрішньої мотивації слід вважати лінгвопізнавальну, яка полягає в позитивному ставленні студентів до самої «мовної матерії», до вивчення основних якостей мовних знаків. Можливі два шляхи її формування: опосередкований, тобто через комунікативну мотивацію, і безпосередній, шляхом стимулювання пошукової діяльності студентів у мовному матеріалі.

Для того, щоб викликати інтерес студентів до мовного «будівного матеріалу», слід, по-перше: звести до мінімуму часовий розрив у роботі над мовним матеріалом і його застосуванням у мовленні, для того, щоб учні бачили мовленнєву перспективу його застосування; по-друге: слід надавати настанови, що стосується роботи над мовним матеріалом, цілеспрямований мовний характер («це буде потрібне нам для...» і т.п.), так формується мовна перспектива; по-третє, мовний матеріал, який підлягає засвоєнню на занятті, слід орієнтувати на якусь одну тематичну область, оскільки різні теми вносять плутанину в ситуацію та негативно впливають на мовлення. Важливим різновидом внутрішньої мотивації є також інструментальна мотивація, тобто мотивація, яка впливає з позитивного ставлення студентів до певних видів роботи. Відомо, що педагогічний ефект може бути досягнутий більшою мірою в результаті власної активності студентів, і його неможливо отримати у формі нейтрально-пасивного сприйняття. Необхідно озброїти студентів певними прийомами самостійного оволодіння іноземною мовою так, щоб їх раціональний смисл відчувався і імпував їм.

Сучасні дослідники вважають, що вміння вчитися – це основний продукт всякої навчальної діяльності. Так, формування вмінь самомотивації і самонавчання (тобто набуття здатності вчитися з інтересом) – це складова частина усіх цілей навчання іноземної мови, а не щось додаткове. Інакше кажучи, володіння спілкуванням іноземною мовою передбачає розвиток інтелектуальних вмінь, які не тільки дозволяють творчо і плідно здійснювати усне і письмове спілкування іноземною мовою, але й мають «самоцінність» в плані освіти і самоосвіти студентів, під час реалізації принципу безперервного навчання [2].

У процесі навчання дуже важливу роль відіграє рівень професійно-педагогічного спілкування викладача. На думку І. Зимньої, «...розкутість, відсутність страху, радісне ставлення до вчителя, навчання, прагнення до доброзичливого взаєморозуміння в групі – результат обраного вчителем

правильного стилю спілкування» [2]. Автор також зауважує, що як би змістовно і методично вірно не був організований сам навчальний процес, він може бути зведений нанівець при неадекватному стилі педагогічного спілкування.

Навчальна мотивація, як і будь-який інший її вид, має певну систему, характеризується спрямованістю, стійкістю і динамічністю. Як вважає А. Маркова, мотивація навчання складається з ряду спонукань, що постійно змінюються, вступають у нові відносини [3]. Під час аналізу мотивації стоїть складне завдання визначити не тільки домінуючий збудник (мотив), але й облік всієї структури мотиваційної сфери людини. Розглядаючи цю сферу стосовно навчання, А. Маркова підкреслює ієрархічність її будови. У структурі мотивації навчання, інтерес посідає важливе місце. Інтерес, згідно з А. Марковою, «може бути широким, плануючим, результативним, процесуально-змістовним, навчально-пізнавальним, і вищий рівень – це перетворюючий інтерес» [4]. У своєму дослідженні структури мотивації Б. Додонов виділяє чотири її структурні компоненти: задоволення від діяльності; значущість для особистості безпосереднього результату діяльності; «мотивуюча» сила винагороди за діяльність; примусовий тиск на особистість [2]. Перший структурний компонент умовно називають «гедонічною» складовою мотивації, інші три – цільовими її складовими. Разом з тим перший і другий виявляють спрямованість, орієнтацію на саму діяльність (її процес і результат), будучи внутрішніми по відношенню до неї, а третій і четвертий – фіксують зовнішні (як негативні, так і позитивні) по відношенню до діяльності чинники впливу. Деякі дослідники підкреслюють, що в питанні формування мотивації щодо вивчення іноземної мови доцільно спиратися виключно на внутрішню мотивацію, тобто таку, де стимули до навчання породжуються саме тим, хто навчається, і діяльність починає виконуватися заради її власного змісту. Така висока позитивна внутрішня мотивація в навчанні іноземних мов виникає в тому випадку, коли процес оволодіння мовою має для тих, хто навчається, особистісну значущість, яка, у свою чергу, є результатом формування перспективної та процесуальної мотивації.

Р. Гарднер вважає, що тільки при наявності сформованої інтегративної мотивації можливий реальний успіх у вивченні іноземної мови, оскільки неможливо досягти успіху в оволодінні тим, що викликає байдужість, а тим більше тим, що не подобається. Однак задля того, щоб позитивне ставлення до мови певного народу та культури виникло, навряд чи можна знайти інший шлях, ніж забезпечення позитивних емоцій тих, хто навчається, у самому навчальному процесі. Дуже часто навіть добре розроблені сучасні методики навчання іноземної мови виявляються низько ефективними, якщо вони застосовуються в процесі навчання в умовах виникнення негативних емоцій з боку студентів. Так, студенти, які вивчають іноземну мову в немовному виші, як правило, на заняттях перебувають в таких діаметрально протилежних психічних станах: стан нудьги або стан тривожності. Наприклад, на заняттях з іноземної мови нудьгують студенти, які не вмотивовані до вивчення іноземної мови та далекі від прагнення оволодіти іноземною мовою на комунікативно достатньому рівні, а тривожність відчувають ті, хто бояться помилитися, невпевнені в собі, мають великий психологічний бар'єр, але при цьому ще не

втратили бажання оволодіти іноземною мовою. Звичайно, усі вищезазначені різновиди мотивації виступають як головні сили спонукання людини в навчанні іноземної мови. Відомо, що висока мотивація є ознакою ефективної діяльності людини. Разом з тим, слід пам'ятати, що якщо рівень мотивації є занадто високим, то при цьому відповідно збільшуються рівні активності і напруги, внаслідок чого може зменшуватися якість засвоєння навчального матеріалу. Таким чином, високий рівень мотивації неминуче викликає небажані емоційні реакції. Тому важливою задачею стає досягнення такого оптимального рівня мотивації навчання в студентів, при якому отримання позитивних емоцій від самого процесу навчання буде поєднуватися з високою ефективністю засвоєння знань.

Список використаних джерел

1. Тарнопольський О.Б. Методика навчання студентів вищих навчальних закладів письма англійською мовою / Тарнопольський О.Б., Кожушко С.П. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 287 с.
2. Якобсон П. М. Психологические проблемы мотивации поведения человека / Якобсон П. М. – М.: Просвещение, 1988. – 224 с.
3. Dornyei Z. Motivation and Motivating in the Foreign Language Classroom / Z. Dornyei // The Modern Language Journal. – 1994. – № 3. – P. 273–284.
4. Gardner R. C. Social Psychology and Second Language Learning: The Role of Attitudes and Motivation / Gardner R. C. – London: Edward Arnold, 1985. – 355 p.

И. А. Грітченко,

кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры иностранных языков, Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины

ИЗУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА БУДУЩИМИ МУЗЫКАНТАМИ: ПРАКТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Изучение иностранных языков является сейчас необходимым условием самосовершенствования личности. Языковой барьер является, пожалуй, единственным препятствием на пути к интеграции музыкантов мирового сообщества. Именно поэтому будущие учителя музыки должны знать не только основы иностранного языка, грамматические конструкции и правила словообразования. Важным аспектом в этом процессе является изучение иностранного языка за профессиональным направлением.

Для того, чтобы повысить мотивацию будущих музыкантов и учителей музыки, нами постоянно разрабатываются методические рекомендации, учебные пособия и электронные учебники, которые помогают в изучении английского языка за профессиональным направлением. Так, нами были разработаны методичные рекомендации для будущих музыкантов факультета искусств II этапа изучения иностранного языка «English for Musicians» [1].

Материалы поделены на 4 темы (модуля): Music Theory, Musical Instruments, Being a Musician, Pitch Perfect.

Каждая из этих тем включает в себя комплекс базовых текстов со списком терминологической лексики для активного усвоения и серию до- и послетекстовых лексических упражнений с целью формирования разных видов языковой деятельности. Имеются также творческие задания, нацеленные на активное воспроизведение усвоенной лексики и применение ее в коммуникативных ситуациях, чем обеспечивается и общий принцип развития речевой деятельности – последовательности и преемственности при переходе от простых к более сложным речевым действиям. Кроме того, в каждой теме используются различные средства Интернет-технологий для повышения мотивации в обучении. Они включают в себя просмотр видеороликов с профессиональными рекомендациями всемирно известных композиторов, певцов и музыкантов, регистрацию на международных музыкальных форумах. Кроме того, студенты учатся давать характеристику пересмотренным клипам и прослушанным песням, что помогает лучше усвоить музыкальную лексику и использовать ее в связной речи.

Большое количество интерактивных видов деятельности, работа в парах, малых группах; «мозговой штурм», различные виды дискуссий; аннотирование аутентичных статей, освещающих самые главные события в мире шоу-бизнеса; создание собственных музыкальных блогов и презентаций; написание сочинений на музыкальные темы и текстов собственных песен на английском языке – все это открывает внутренний творческий потенциал студентов, помогает им самовыразиться и лучше понять особенности профессии музыканта.

Кроме того, нами разрабатывается электронный учебник «English for Musicians», где собран весь теоретический материал курса, а также дополнительные аудио- и видеоматериалы, тесты музыкальной тематики, структура характеристики музыкального произведения, образцы аннотаций аутентичных музыкальных статей, интересные факты из жизни известных композиторов, советы начинающим певцам и музыкантам. Здесь можно также найти серию упражнений на закрепление терминологической лексики и тестирование своих знаний. Электронный учебник «English for Musicians» является отличным дополнением к выше упомянутым методическим рекомендациям, дополняет их и повышает мотивацию студентов к изучению английского языка.

Таким образом, методические рекомендации «English for Dance Teachers» имеют своей целью выработать у студентов основные навыки и умения чтения и понимания оригинальной литературы по специальности, осуществляемой на втором этапе обучения в высшем учебном заведении. Они дают возможность ознакомить студентов с хореографической лексикой и обеспечивают усвоение и использование его в речевой деятельности; готовят студентов к чтению и пониманию оригинальной литературы по специальности, развивая, таким образом умения и навыки иноязычного общения в определенных коммуникативных ситуациях и в пределах предусмотренной программой музыкальной тематики.

Список використаних джерел

1. English for Musicians (методичні рекомендації з англійської мови для студентів факультету мистецтв вищих навчальних закладів) [укл. І. А. Грітченко]. – Умань, 2015. – 53 с.

Галина Іванчук

кандидат педагогічних наук, доцент, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ОСНОВНІ ПЕДАГОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОГРАМИ «ФІЛОСОФІЯ ДЛЯ ДІТЕЙ»

Розроблена й експериментально апробована технологія передачі філософських знань дітям, запропонована професором М.Ліпманом та його співробітниками (Інститут з розвитку філософії для дітей при Монтклар коледжі, США), реалізується через впровадження у навчально-виховний процес початкової, середньої та старшої школи курсу „Філософія для дітей”. В його основу покладено ідею, згідно з якою давня філософія є найбільш ефективним засобом розвитку мислення людини.

Основні педагогічні характеристики програми „Філософія для дітей”, сформульованих М.Ліпманом зосереджені на:

Моделювання як метод навчання вчителів. Підготовка вчителів, які будуть працювати за програмою „Філософія для дітей”, здійснюється тими ж методами, що й при реалізації самої програми. Адже якщо практикувати читання лекцій, то саме лекційний метод стане домінуючим у навчальному процесі з дітьми. Тому підготовка вибудовується за допомогою навчальних семінарів-дискусій, які на практиці дозволяють учителям оволодівати необхідною методикою і технологією.

Операціоналізація понять через вправи та інші види діяльності учнів. У людей, які мислять беззмістовно, є деяке уявлення про те, що вони прагнуть висловити. Однак у них не існує необхідності визначати фундамент, на якому базуються ці уявлення. Ліпман вважає, що „ідеальною програмою боротьби із беззмістовністю мислення може стати освітній курс, який би повністю спрямовувався на навчання операціям з поняттями”. Це означає, що всі поняття вводяться на основі спеціальних вправ, які забезпечують мислительні дії з ними, з планами обговорення та дослідницькими завданнями. Операційний підхід „допомагає дітям у класі побачити, як працює дане поняття” [1, с.21].

Починати необхідно з власного досвіду дітей. Автори програми „Філософія для дітей” вважають не доцільним розраховувати на успіх за умов, коли дітям як матеріал для обговорення пропонується досвід незнайомих їм людей. Краще, якщо це буде їхній власний досвід. Разом з тим, зазначається, що певна обробка чужого досвіду, внаслідок чого він стає доступним дітям завдяки залученню їх до його змісту, наприклад, до діяльності з оцінювання того чи іншого твору мистецтва, сприяє тому, що вони виявляють чудове сприйняття й легко навчаються використовувати смислові значення, закладені в цьому змісті. Отже, якщо пропонувати дітям штучні проблеми, далекі від

їхнього безпосереднього практичного досвіду, це не дасть позитивних результатів [1, с.22].

Заохочення діалогу в групі. Перевага надається загальному діалогу в класі, а не традиційно прийнятому діалогу між учителем та учнем, що має на меті розвинути в учнів соціальні імпульси. Поряд із цим, такий досвід забезпечує підготовку учнів до співробітництва в процесі дослідження, до привласнення його результатів. Вони навчаються слухати один одного, визначати власні похідні посилення поряд з посиленнями інших учасників дослідження, оцінювати логічність суджень і, нарешті, разом скласти картину всього процесу міркування. У зв'язку з цим посилюється значення вмінь учителя делегувати всі ці функції учням, залишаючись при цьому співучасником дослідницького процесу.

Задоволення прагнення змістових значень. Мірою вдосконалення учнями методів своєї роботи, вони виявляють усе менше схильності до швидкого встановлення „істини” стосовно того чи іншого конкретного випадку. Завжди залишається місце для нових даних, для наступної „саморевізії дослідницької процедури”, для розгляду нових і більш змістовних теорій, які, в свою чергу, вимагають переосмислення уявлень, які до цього вважалися непохитними. Автори програми „Філософія для дітей” вважають, що діти не є гарячими прихильниками вірогідності фактів; вони доволі легко погоджуються з тим, що „істини, які не є тавтологіями, можуть виявитися нескінченними й неабсолютними” [1, с.22].

Наводячи такі педагогічні характеристики програми „Філософії для дітей”, Ліпман звертається до прихильників традиційної моделі навчання, які стверджують, нібито запропонований ним підхід накреслює розпорошену, непрактичну, нереальну модель освіти. Обґрунтовуючи доцільність своїх ідей, американський дослідник справедливо стверджує недоцільність відокремлення вироблення мислительних навичок від практичних знань і вмінь розв'язувати конкретні завдання – усталені засади вибудови навчально-виховного процесу. У цьому випадку „на виході” суспільство одержує людей, які не вміють переносити наявні в них знання й уміння в нові, нестандартні ситуації. Насправді ж, мета освіти має полягати у формуванні людей, які вміють критично мислити і спроможні до інновацій. Досягти її можливо лише за умов, коли „когнітивні процеси, що відбуваються в голові молодих людей, будуть відточуватися різноманітними засобами, а не лише тими, які вимагають пам'яті та дії». В іншому випадку, численні проблеми, з якими стикається індивід у мікро- та макросоціумі, залишаться не розв'язаними, а їх небезпечні тенденції будуть поглиблюватися [2, с.15].

Таким чином, розроблений і запроваджений у навчально-виховний процес американських шкіл курс „Філософія для дітей” можна оцінювати як досить вдалу спробу подолати недоліки традиційної освіти не лише у змістовому, а й процесуальному аспектах.

Список використаних джерел

1. Lipman M. Philosophy for children / Lipman M. // Metaphilosophy. – 1976. – N 7. – P.17 –39.

2. Lipman M. Thinking and the School Curriculum // Lipman M, Sharp M., Oscanyan F. Philosophy in the Classroom. Sec/ Ed./ Lipman M. – Philadelphia, 1980. – P.12 –31.

Ірина Борисівна Таран

аспірант лабораторії дошкільної освіти та виховання, Інститут проблем виховання НАПН України, Irisha.80_05@mail.ru

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Суттєве оновлення законодавства України про освіту заплановано на 2016 рік, а саме прийняття нових Законів про освіту і професійну освіту, нової редакції Закону про загальну середню освіту, внесення суттєвих змін до Законів про дошкільну та позашкільну освіту. Ще в травні 2015 року на Конференції міністрів вищої освіти країн-підписантів Болонського процесу прийнято Європейські стандарти та рекомендації для забезпечення якості вищої освіти (ESG) та Довідник користувача ЄКТС. Врахування вимог та рекомендацій цих документів є підґрунтям для створення сучасних освітніх програм підготовки майбутніх фахівців, торкається і напряму підготовки педагогічна освіта. Так, у першій частині ESG: Стандарти і рекомендації щодо внутрішнього забезпечення якості зазначено, що навчальні заклади повинні забезпечувати таке викладання програм, що заохочує студентів до активної участі у творенні навчального процесу, і таке оцінювання студентів, що відображає цей підхід [1, с. 27]. Все це регламентує направлення роботи ВНЗ – студентоцентричне навчання, засадами якого є стимулювання студентської мотивації, саморефлексії та залучення в навчальний процес. Це покладає на вищі навчальні заклади відповідальність за розробку структури та способи подачі навчальних програм, оцінювання результатів. За основу формулювання ключових компетентностей освітньої програми береться перелік компетентностей державного Стандарту вищої освіти, не оминається і підготовка студентів за спеціальністю «Дошкільна освіта».

Питання підготовки майбутніх фахівців дошкільної галузі знайшли відображення в сучасних психолого-педагогічних науково-методичних дослідженнях (Л. Артемова, Г. Беленька, А. Богуш, О. Брежнева, З. Борисова, Н. Гавриш, Н. Голота, Л. Завгородня, І. Луценко, М. Машовець, Т. Поніманська, О. Рейпольська, Г. Сухорукова та інші.). Разом з тим, у різноманітні досліджень проблема формування інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКК) майбутніх фахівців дошкільної освіти розкрита неповністю та не втрачає своєї актуальності. Потреба дослідження зумовлена наступними чинниками: 1) необхідно визначити чітку структуру ІК компетентності; 2) сформулювати цілі її формування; 3) виявити етапи формування ІКК; 4) охарактеризувати засоби формування ІКК; 5) описати способи контролю рівня її сформованості.

Виходячи з цього, метою статті є розкриття методики формування ІКК студентів спеціальності «Дошкільна освіта».

В першу чергу розглянемо структуру ІК компетентності. Під час викладання дисциплін «Нові інформаційні технології», «Технічні засоби навчання», «Комп'ютерна грамота для роботи з дітьми» та «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в дошкільній освіті» для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вихователів проходить крізь її компоненти, які виступають індикаторами сформованості рівня ІКК: когнітивний, емоційно-ціннісний, операційно-поведінковий.

Дані про вияв особливостей ІК компетентності майбутніх вихователів ДНЗ, одержані в процесі дослідження, співвідношення їх з критеріями і показниками дозволили виділити чотири типологічні групи респондентів, кожна з яких відповідала певному рівню ІКК: високому, оптимальному, достатньому, мінімальному.

Характеризуючи цілі формування ІКК будемо розгалужувати мету на практичну, освітню, розвивальну та виховну. Першорядною визначимо практичну, підпорядковуючись тим, що формування ІКК проходить завдяки практичним діям студента за персональним комп'ютером. Освітня мета реалізується через набуття студентами теоретичних знань й отримання пізнавальної інформації з Інтернету, а також формування у майбутніх вихователів ДНЗ навчальних умінь застосовувати різноманітні програми необхідні для успішного навчального процесу. Розвивальна мета передбачає розвиток у студентів когнітивних процесів, які беруть участь при роботі з персональним комп'ютером – уваги, слухового сприймання, різних видів зорової пам'яті, мислення, уяви. Виховна мета передбачає виховання у майбутніх вихователів ДНЗ культури професійного спілкування, а також емоційно-ціннісного ставлення до власно створених електронних навчальних продуктів. Цілі справджуються комплексно, що сприяє різнобічному особистісно діяльнісному розвитку майбутнього вихователя ДНЗ.

Процес навчання низкою науковців трактується як формування знань, умінь і навичок. Це можна розтлумачити тільки завдяки тому, що зазначені якості можуть бути зовнішньо вираженими атрибутами навчання, контролером – опитування, тести, контрольні або самостійні роботи, усні відповіді. Дослідження педагогічної науки демонструють використання та краще виконання студентами завдань репродуктивного характеру, які відображають рівень засвоєння предметних знань та вмінь, ніж завдання, які спрямовані на використання знань на практиці, зміст яких подано в емпіричній формі й вимагає аналізу даних або їхньої інтерпретації, формулювання.

Успішність формування ІК компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти залежить також від індивідуально-психологічних особливостей самого майбутнього педагога: його кмітливості, вміння застосовувати набуті знання, переключатися з однієї розумової операції на іншу, швидко орієнтуватися в програмах, співвідносити їх з широким видом занять, вдало застосовувати ПК під час педагогічної практики та ін. Ці вміння розвиваються в процесі навчання багатьох фундаментальних професійно-орієнтованих дисциплін.

За проведеними дослідженнями нами було виявлено, що вміння застосовувати ІКТ під час реальних життєвих педагогічних ситуацій майбутніми вихователями є одним з основних інформаційно-комунікаційних умінь.

Підготовка майбутніх кваліфікованих педагогів та формування ІКК не може відбуватися фрагментарно, вони повинні здійснюватись безперервно впродовж усього періоду навчання за принципом «від простого – до складного». У зв'язку з цим, виділимо три послідовних етапи формування ІКК:

1. Оволодіння базовими інформаційно-комунікаційними технологіями (початковий);
2. Оволодіння загально-професійними інформаційно-комунікаційними технологіями (базовий);
3. Оволодіння спеціалізованими інформаційно-комунікаційними технологіями (результативний).

На підставі конкретизації знань, умінь і навичок, яких поетапно набуває майбутній вихователь у процесі його навчання, в межах нашого дослідження, було визначено комплекс дисциплін навчального плану, спрямованих на досягнення поставленої мети. Кожному етапу відповідав певний зміст навчання. Три етапи формування ІКК майбутнього вихователя ДНЗ в Маріупольському державному університеті забезпечуються трьома основними навчальними дисциплінами з циклу інформаційно-комп'ютерної підготовки: «Нові інформаційні технології», «Технічні засоби навчання», «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в дошкільній освіті». Разом із тим, на формування ІКК впливали не тільки зазначені навчальні дисципліни, а й весь навчальний процес. Під час вивчення навчальних дисциплін з інформаційно-комп'ютерного циклу студенти спеціальності «Дошкільна освіта» оволодівають засобами ІКТ, а саме:

1) на початковому етапі - інтегрований пакет Microsoft Office System: текстовий процесор Microsoft Word, система підготовки презентацій Microsoft Power Point; графічний редактор Paint;

2) на базовому етапі – (крім зазначених попередньо) інтегрований пакет Microsoft Office System: табличний процесор Microsoft Excel, система управління базами даних Microsoft Access, програма для створення публікацій Microsoft Publisher; програма оптичного розпізнання тексту ABBYY Fine Reader; програми – перекладачі; візуальні веб – конструктори для створення Web-сторінок (Microsoft FrontPage, Microsoft SharePoint Designer); веб - програмування (мови гіпертекстової розмітки HTML) та інструментальні педагогічні програмні засоби (універсальний конструктор уроків SMART NoteBook, система тестування «My Test, Test-W2 Senteo» та ін.), програми роботи зі звуком та зображенням Windows Movie Maker, ACDSeePro та Picasa;

3) на результативному етапі – (крім зазначених попередньо) інструментальні педагогічні програмні засоби оцінювання навчальних досягнень (портфоліо досягнень, таблиця освітніх досягнень), засоби телекомунікаційних технологій (пошукові системи Google, Meta, Yahoo, Rambler; системи віддаленого голосового зв'язку Google Talk, Skype, засоби швидкого «скачування» великих інформаційних масивів Download Master,

Flashget), інструментальний додаток Web 2.0 LearningApps.org для створення електронних наочних посібників та інтерактивних вправ.

Безперечно, у сучасній підготовці майбутніх вихователів тільки застосування ними новітніх програм не вирішує проблему формування ІК компетентності. ІКТ є таким інструментом, який може дозволити якісно змінити підготовку майбутнього вихователя ДНЗ та створити необхідний рівень інформаційно-комунікаційної компетентності, дає можливість самоосвіти майбутнього педагога, підвищення його професійного рівня.

Список використаних джерел

1. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). – К.: ТОВ “ЦС”, 2015. – 32 с.

Юлія Сергіївна Кулінка

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет», kulnka@rambler.ru

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ

Самостійна робота студентів – це особлива форма навчальної діяльності, спрямована на формування самостійності студентів і засвоєння ними сукупності знань, вмінь, навиків, що здійснюється за умови запровадження відповідної системи організації всіх видів навчальних занять.

Головними завданнями самостійної роботи студентів при вивченні дисциплін комп'ютерного профілю є:

- закріплення, поглиблення та систематизація знань;
- самостійне опанування навчальним матеріалом;
- пошук, обробка та представлення необхідної інформації;
- формування потреби до постійного самонавчання, розвитку та самовдосконалення;
- формування умінь та навичок самостійної пізнавальної діяльності.

Зміст самостійної роботи визначається освітньо-професійною програмою, навчальним планом та робочими програмами підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів за спеціальністю «Технологічна освіта (технічна та комп'ютерна графіка)». Обсяг самостійної роботи відповідно до навчального плану становить від 30 до 60 % від загальної кількості навчальних годин з дисциплін. Співвідношення обсягів аудиторних занять, самостійної й індивідуальної роботи студентів визначається з урахуванням специфіки та змісту конкретної навчальної дисципліни, її місця, значення і дидактичної мети в реалізації освітньо-професійної програми підготовки майбутнього вчителя технологій і креслення.

Відповідно до навчального плану і розробленої робочої програми під час вивчення кожної теми з курсу передбачено перелік запитань для самостійної роботи (див. табл. 1).

Таблиця 1.

Основний зміст самостійної роботи студентів з комп'ютерної графіки

Перелік дисциплін	Курс	Кількість годин, відведена на СРС	Форма самостійної роботи студентів	Види та особливості самостійної роботи студентів
Комп'ютерна графіка та САПР Конструювання виробів засобами комп'ютерної графіки	2-3 3-4	110 год. 52 год.	СРС під час лекції	Активне слухання, складання конспекту. Вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання. Поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації. Підготовка презентації, складання повідомлень або таблиці за питанням, що винесено на самостійне опрацювання. Підготовка електронних конспектів до теоретичних питань.
			Лабораторне заняття	Пошук в комп'ютерних мережах необхідного ілюстративного матеріалу до запропонованих викладачем тем. Виконання дизайн-об'єктів у відповідності до графічної програми, що вивчається студентами (Corel DRAW, Adobe Photoshop, Paint.NET). Пошук в мережі Інтернет та самостійне виконання питань самостійної роботи, передбачених робочою програмою.
			Позааудиторна СРС	Підготовка рефератів, доповідей, виступів. Робота в мережі Інтернет. Робота з додатковою навчальною літературою. Виконання творчих вправ з дизайн-проектування запропонованих арт-об'єктів. Дизайн-проектування залікової роботи.
Комп'ютерне проектування і моделювання об'єктів	5	130 год.	СРС під час лекції	Складання конспекту з окремих питань за заданим або власно розробленим студентом планом. Написання реферату з теми або вузької проблеми, запропонованої викладачем.
			Практичне заняття	Підготовка і виконання завдань, передбачених програмою практичної підготовки. Підбір ілюстративного матеріалу. Розробка альбомів та портфоліо.
			Позааудиторна СРС	Виконання індивідуальних завдань, їх поетапна розробка. Підготовка та оформлення дизайн-проектів. Підготовка виставки творчих робіт

				студентів. Написання письмових робіт.
Основи айдентики	5	60 год.	СРС під час лекції	Складання планів, конспектів, тез. Складання анотації прочитаної додаткової літератури з дисципліни, бібліографічний опис. Робота з Інтернет-джерелами.
			Практичне заняття	Складання порівняльної характеристики вивчених явищ, процесів. Самостійна розробка брендів та берндбуків, реклами тощо.
			Позааудиторн а СРС	Опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей. Підготовка слайдів до індивідуального завдання. Написання письмових робіт.

Контроль за виконанням самостійної роботи студентів: усне та письмове опитування студентів на заняттях; перевірка звітів лабораторних та практичних робіт; консультування студентів у відповідності із графіком; приймання і перевірка письмових та контрольних робіт; керівництво і оцінювання результатів індивідуальних завдань.

Слід відмітити, що студенти здійснюють самостійну роботу не лише при підготовці до занять, а й у межах проблемної групи «Вчитель сучасної школи». Студенти, вивчаючи самостійно наукову та періодичну літературу, друкують статті у наукових та фахових збірниках, приймають участь у конференціях, як Регіональних, Всеукраїнських, так і Міжнародних. Готують роботи на Всеукраїнські конкурси студентських наукових робіт.

Отже, методика представлення результатів самостійної роботи на теоретичному і практичному рівні дає змогу послідовно вдосконалювати вміння і навички студентів, застосовуючи здобуті знання з комп'ютерної графіки та розв'язуючи різноманітні завдання. Представлення результатів самостійної роботи традиційно відбувається як на аудиторних заняттях, в процесі позааудиторної роботи, так і під час роботи проблемної групи «Вчитель сучасної школи».

Для реалізації особистісних стратегій навчання треба не тільки розробити для кожного студента послідовність виконання самостійних робіт, а й створити відповідне навчальне середовище, яке було б сприятливим для студента і допомагало йому здійснювати самостійну діяльність.

Секція 5. Інформаційно-освітнє середовище навчального закладу

Любов Федорівна Яцків

*викладач комп'ютерних дисциплін, викладач-методист, Стрийський
коледж Львівського національного аграрного університету, sdak@meta.ua*

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ СТРИЙСЬКОГО КОЛЕДЖУ ЛЬВІВСЬКОГО НАУ

Сучасний стан освіти в Україні є результатом розвитку різноманітних технологій і, особливо, інформаційних. Щороку в нашому навчальному закладі покращується матеріально-технічна база, підвищується рівень педагогічного складу. Ці зміни орієнтовані на модернізацію навчально-виховного процесу коледжу. Навчальне середовище, що формувалось в умовах іншої мети освіти і завдань, що стояли перед суспільством у минулому столітті, вже не може забезпечити потреби суспільства у наданні якісних освітніх послуг. Постійне зростання потоків інформації, необхідність швидко приймати управлінські рішення, здійснювати оперативний аналіз ситуації, подавати керівним організаціям електронну звітність є основними передумовами створення єдиного інформаційного простору.

Завданням сучасного навчального закладу є всебічний розвиток особистості, навчання творчості, новаторству, критичному мисленню, вмінню вирішувати проблеми. Молодим спеціалістам слід розвивати комунікативні, співробітницькі, життєві та кар'єрні навички, працювати з даними, медіа та розвивати компетентності з інформаційних технологій. Це неможливо без інноваційного навчального середовища вищого навчального закладу.

Інформаційно-освітнє середовище це організаційно-методичні засоби, сукупність технічних і програмних засобів зберігання, обробки, передачі інформації, що забезпечують оперативний доступ до інформації і здійснюють освітні наукові комунікації; система, в якій на інформаційному рівні задіяні та пов'язані між собою всі учасники освітнього процесу: адміністрація закладу, викладачі, студенти. Інформаційно-освітнє середовище ґрунтується на інтеграції інформації на традиційних і електронних носіях, комп'ютерно-телекомунікаційних технологіях взаємодії, віртуальних бібліотеках, розподілених базах даних, навчально-методичних комплексах.

Формуючи структуру єдиного інформаційного простору навчального закладу та базу даних, необхідно виходити з того, що реальна робота з їх використання залежить від матеріально-технічної бази та можливостей самого навчального закладу.

Основними ресурсами, необхідними для існування, функціонування і розвитку інформаційного середовища навчального закладу, є: технологічні (апаратні та програмні), інформаційні та організаційні ресурси. Під технічними

ресурсами мається на увазі в даному випадку комп'ютерна і мультимедійна база, програмне забезпечення, канали й устаткування передачі інформації на відстань. До кадрових ресурсів відноситься не тільки викладацький склад, але і керівники освітніх установ, і керівники вищого рівня, від яких багато в чому залежить ухвалення грамотних управлінських рішень і, відповідно, швидкість інформатизації освіти. До навчально-методичних ресурсів належать методичні розробки уроків із застосуванням ІКТ і мультимедійної техніки.

Можна виділити кілька основних етапів створення інформаційно-освітнього середовища навчального закладу. На першому етапі, коли в наявності є лише один або декілька комп'ютерів, не пов'язаних один з одним, уся база даних встановлюється на один комп'ютер і користувачі змінюються по черзі для роботи з нею. Це мінімальна, але доволі дієва реалізація єдиного інформаційного простору, особливо для малих навчальних закладів. Другий етап – це внутрішня мережа, коли декілька комп'ютерів об'єднані в єдину мережу. Вона складається з комп'ютерів, які стоять на столах у користувачів, загального сервера та спеціального програмного забезпечення для організації персонального доступу кожного учасника навчального процесу до єдиної інформаційної бази даних. Третій етап функціонування інформаційного простору – Інтернет, а саме створення відкритого доступу для всіх учасників навчального процесу та можливість зовнішнього доступу до навчального закладу, що дозволяє спілкуватися, розміщувати інформацію, яка розрахована на широке коло користувачів та службову інформацію для вузького кола учасників навчально-виховного процесу, з доступом через пароль.

Інформаційно-освітнє середовище Стрийського коледжу Львівського НАУ формувалось багато років і на даному етапі має такі складові:

- фізична - кабінети та лабораторії інформатики та комп'ютерних дисциплін, а також робочі місця адміністраторів, викладачів; доступ до глобальної мережі Інтернет, локальна мережа та технічні засоби мультимедіа (телевізори, проектори, відеопрогравачі, фотоапарати тощо), програмне забезпечення навчально-виховного процесу;

- психологічна та інтелектуальна складові - «людський фактор»; це воля та бажання учасників освітнього процесу до використання інформаційних та комунікаційних технологій в освітньому процесі.

Важливим напрямом роботи керівників і всього колективу Стрийського коледжу, що значно сприяє формуванню і розвитку інформаційно-освітнього середовища є організація систематичного підвищення кваліфікації педагогічного колективу у галузі ІКТ. Зокрема, в грудні-січні цього навчального року викладачами комп'ютерних дисциплін було проведено заняття для викладачів по створенні електронних посібників, вебсайтів. Викладачі циклової комісії фундаментальних та спеціальних дисциплін спеціальності «Обслуговування програмних систем і комплексів» постійно курують інші циклові комісії щодо розробки та використання сучасних електронних засобів навчання. Всі розробки розміщуються в бібліотеці та на сайті коледжу і є доступними для студентів будь-коли. Також з усіх дисциплін розроблені тестові завдання, які зосереджені на сервері і по локальній мережі використовуються під час занять та для самоконтролю.

Для занять студентів обладнано 7 комп'ютерних лабораторій, що мають доступ до локальної мережі та ресурсів Інтернет. В читальній залі встановлено 11 комп'ютерів з доступом до локальної та глобальної мереж. Це дозволяє студентам та викладачам ефективно працювати в позаурочний час. Менша кількість комп'ютерів надана двом гуртожиткам. Сучасною технікою обладнані господарські підрозділи коледжу, які крім основного призначення є ще й базою навчальних практик. Схематично структура інформаційно-освітнього забезпечення Стрийського коледжу Львівського національного аграрного університету зображена на рис.1.

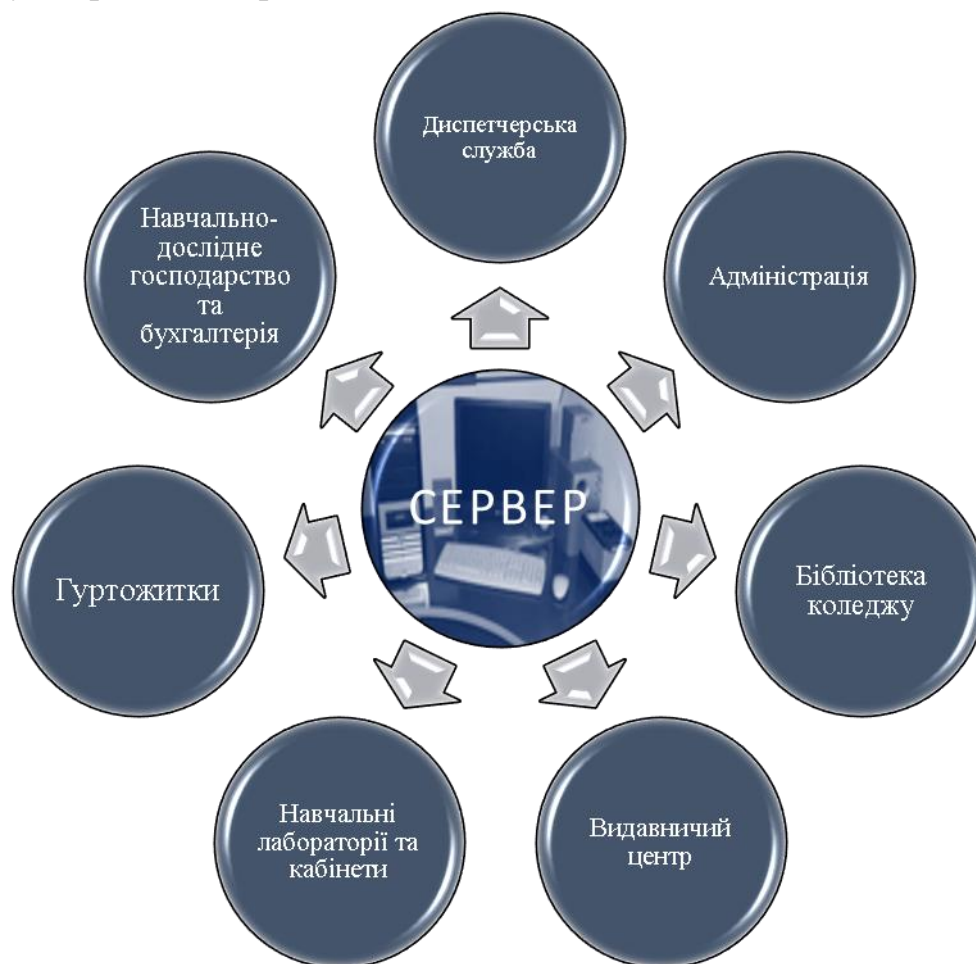

Рис. 1 Структура інформаційно-освітнього середовища Стрийського коледжу Львівського НАУ

У коледжі проводяться майстер-класи, інтегровані та бінарні заняття з використанням сучасних засобів навчання. Постійно удосконалюється технічне оснащення навчального закладу. В on-line режимі працює диспетчерська служба коледжу, завідувачі відділень. Багато викладачів беруть активну участь в освітніх проектах в мережі Інтернет, створенні власних Web-сторінок.

До розвитку інформаційно-освітнього середовища коледжу активно залучаються студенти спеціальності «Обслуговування програмних систем і комплексів». Вони допомагають в наповненні сайту коледжу, створили сайт спеціальності, забезпечивши доступ до інформації про діяльність навчального закладу студентам, батькам і зацікавленій громадськості. Студентом Холонюком Святославом, (нині випускник), було створено програмне забезпечення для перегляду змін до розкладу через мобільні телефони.

Інженер-програміст Степанов Денис розробив програмне забезпечення для обліку педагогічного навантаження викладачів та автоматизації змін до розкладу, яке успішно використовується вже кілька років поспіль. Групою студентів четвертого курсу програмістів створено додаток для обліку пропущених аудиторних годин, який працює в on-line режимі та дозволяє завідувачам відділень швидко роздруковувати відомості за місяць, семестр, рік.

Отже, важливим фактором якості інформаційного забезпечення є інформаційна інфраструктура навчального закладу. Створення такої інфраструктури є запорукою успішного впровадження інформаційних технологій в освіту на всіх її рівнях, що дозволяє комп'ютеризувати навчальну, виховну, управлінську та будь-яку іншу діяльність навчального закладу.

Розвиток інформаційного суспільства ініціював інформатизацію освіти. Ефективність інформатизації освітнього процесу визначається якістю управлінської діяльності керівника навчального закладу з формування і розвитку інформаційного освітнього середовища. Нашому коледжу є ще над чим працювати, на меті – перехід до єдиного хмарного середовища, та основні функції по підготовці сучасного молодого спеціаліста ми виконуємо.

Список використаних джерел

1. Кравчина О. Є. Проектування інформаційного середовища загальноосвітнього навчального закладу [Електронний ресурс] / О.Є.Кравчина. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em11/content/09koeeis.htm>.
2. Сайков Б.П. Информационная среда школы / Б.П.Сайков // Информатика. – 2007. – №20.
3. Информационная среда [Электронный ресурс].Режим доступа: URL <http://www.finam.ru/dictionary/wordf01550/default.aspxn=16>.

Ольга Василівна Роговенко

викладач суспільних дисциплін, викладач I категорії, Коледж Сумського національного аграрного університету, olga-rogoenko@mail.ru

Лариса Григорівна Бутенко

викладач суспільних дисциплін, викладач I категорії, Коледж Сумського національного аграрного університету, maillb@mail.ru

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ КОЛЕДЖУ СНАУ: З ДОСВІДУ ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ МОДУЛЯ «УРОК»

Не варто сперечатися, наскільки важлива інформація для людини з перших його днів і упродовж усього життя. Інформація є необхідністю, вона формує нашу свідомість і нашу суть, породжує інтерес до нового. Саме завдяки появі нових освітніх технологій і сучасних способів обміну даними, стає можливим створювати і використовувати сучасні форми навчання, такі як електронні конспекти, енциклопедії, тести, глосарії, форуми та чати, віртуальні лабораторії тощо. Одним з варіантів використання таких методів і технологій є вільне середовище управління навчанням, спеціально розроблене для створення викладачами якісних онлайн-курсів.

Практичний досвід інноваційного підходу до навчально-методичної роботи на основі модульного об'єктно-орієнтованого віртуального середовища Moodle має циклова комісія суспільних дисциплін Коледжу Сумського національного аграрного університету. Адже заняття сьогодні – це лабораторія творчості. Творити – вчити, шукати – вчити – ось першооснова інновацій в організації заняття і всього навчально-виховного процесу в коледжі.

Достатньо цікавим (особливо в рамках забезпечення самостійної роботи студента), на нашу думку, є модуль «Урок», який подає навчальний матеріал у гнучкій формі. Суть модуля полягає у поєднанні теоретичної інформації з відповідної теми, яка поділена на невеликі за обсягом, логічно завершені частини, і практичної (контролюючої) складової. Інформація відкривається поступово, кожна правильна відповідь забезпечує перехід на нову сторінку інформації і нові питання. Неправильні відповіді або повертають студента на попередню сторінку, показуючи знову той же самий матеріал, або переходять на іншу сторінку з більш детальним і спрощеним описом теми. Даний модуль дозволяє створити не тільки ряд сторінок, які можуть бути представлені лінійним способом, на зразок слайдів, але і нелінійний порядок відображення сторінок.

Є два основних типи сторінки в модулі «Урок».

Перший тип сторінки уроку – сторінка з питанням – надає студенту вибір правильного варіанта відповіді на питання. Студент читає матеріал з теми, після чого йому задаються деякі питання. Базуючись на відповіді студента, система пересилає його до іншої сторінки або, утворивши петлю, повертає назад на ту ж саму сторінку. Сторінки з питаннями дозволяють студенту набирати бали за правильні відповіді.

Другий тип сторінки – сторінка змісту (рубрикатор) – надає можливість користувачеві тільки вибрати одну з ланок питань. Немає правильних або неправильних варіантів відповіді, а вибір не впливає на оцінку. В кінці ланцюжка питань студент повернеться в початок, де йому буде запропоновано інший напрямок або кінець уроку [2].

Досвід використання модуля «Урок» на базі віртуального навчального середовища Moodle Коледжу Сумського національного аграрного університету при викладанні суспільних дисциплін засвідчує певні переваги використання цього модуля для викладача:

- можливість мати у структурованій формі навчально-методичне забезпечення дисципліни;

Завантаження

- Журнал оцінок
- Резервна копія
- Відновлення
- Імпорт
- Загальний
- Очистити
- Банк питань

► Перемикнути на роль...

► Мій профіль

► Керування сайтом

1 ЗАНЯТТЯ № 1

Соціологія - наука про суспільство. Розвиток соціологічної думки

- Пояснювальна записка
- Соціологія - наука про суспільство. Розвиток соціологічної думки
- Презентація
- Соціологія - наука про суспільство. Розвиток соціологічної думки
- Індивідуальні завдання
- Індивідуальне завдання

2 ЗАНЯТТЯ № 2 - 3

Соціологічне дослідження - джерело соціальної інформації

- Соціологічне дослідження - джерело соціальної інформації
- Програма соціологічного дослідження
- Презентація
- Соціологічне дослідження - джерело соціальної інформації

Новини форуму

Додати нову тему...

11 Feb 08:39

Ольга Роговенко

Соціологія може...

Старі теми ...

Майбутні події

Немає подій у майбутньому

Перейти до календаря...

Створити захід...

Останні новини

—зручний інструмент з обліку та контролю роботи студентів;

Налаштування

▼ Керування уроком

- Редагувати параметри
- Локально призначені ролі
- Права
- Перевірити права
- Фільтри
- Події
- Резервна копія
- Відновлення
- Попередньо переглянути
- Редагувати
- Звіти
- Оцінювання есе

► Керування курсом

► Перемикнути на роль...

► Мій профіль

► Керування сайтом

Предмет культурології як науки про культуру

Попередньо переглянути Редагувати Звіти Оцінювання есе

Попередньо переглянути Детальна статистика

Подивитися на усі оцінки курсу

Назва	Спроби	Висока оцінка
Гавриленко, Каріна	☐ 76.92% Thursday 28 January 2016 02:13 PM, (15 хв 31 сек)	76.92%
Дегтярьова, Юлія	☐ 76.92% Tuesday 26 January 2016 09:29 PM, (зараз)	76.92%
Зюзько, Євгеній	☐ Не завершено Thursday 28 January 2016 07:42 PM	0%
Кліментьєва, Валерія	☐ 92.31% Thursday 28 January 2016 05:46 PM, (26 хв 8 сек)	92.31%
Коровяков, Дмитро	☐ 92.31% Thursday 28 January 2016 03:11 PM, (50 хв 33 сек)	92.31%
Любимий, Іван	☐ 53.85% Thursday 28 January 2016 12:43 PM, (19 хв 6 сек)	53.85%
Могиленець, Світлана	☐ 92.31% Friday 29 January 2016 10:02 AM, (21 хв 19 сек)	92.31%
Сафонова, Тетяна	☐ 92.31% Thursday 28 January 2016 03:35 PM, (26 хв 36 сек)	92.31%
Танченко, Марина	☐ 61.54% Thursday 28 January 2016 08:23 PM, (25 хв 47 сек)	61.54%
Шевченко, Єлізавета	☐ 92.31% Wednesday 27 January 2016 06:52 PM, (5 години 51 хв)	92.31%

Вибрати все / Зняти виділення Вибрати...

—можливість встановлювати потрібні терміни виконання студентами завдань;

—широкі можливості зі зміни, розширення, доповнення та коригування навчально-методичних матеріалів як дисципліни в цілому, так і окремої теми зокрема;

—використання тестових завдань як елемента контролюючої складової із застосуванням різних за типом питань [3].

Налаштування

▼ Керування уроком

- Редагувати параметри
- Локально призначені ролі
- Права
- Перевірити права
- Фільтри
- Події
- Резервна копія
- Відновлення
- Попередньо переглянути

Предмет культурології як науки про культуру

Попередньо переглянути Редагувати Звіти Оцінювання есе

Культура - це...

- ☐ мистецтво плекання розуму, вдосконалення своїх розумових здібностей
- ☐ в буквальному перекладі означає – обробіток, догляд, вдосконалення
- ☐ сукупність матеріальних і духовних цінностей людства

Переваги використання модуля «Урок» для студентів: логічно структурований виклад навчально-методичного матеріалу; засоби виконання та оцінювання завдань незалежно від людського чинника, викладача; можливість дистанційного опанування навчальних матеріалів; наявність у навчальних курсах набору блоків матеріалу, які можуть бути використані в інших курсах тощо. Модуль «Урок» як складовий елемент системи Moodle значно полегшує контроль навчальної діяльності студентів, оскільки дозволяє відстежити роботу кожного студента окремо та якість її виконання, а також стимулює студентів працювати ефективніше. При цьому значною мірою економиться час викладача за рахунок автоматичної перевірки. Отже, використання онлайн-модуля «Урок» має низку переваг, а застосування окремих його елементів може сприяти ефективності навчання студентів, формує навички систематичного поповнення знань, що дає змогу ліквідувати дефіцит компетентності у майбутній професійній діяльності. Розробка віртуальних курсів навчання з суспільних дисциплін є складним та тривалим процесом, який потребує кропіткої роботи та напрацювання значної теоретичної бази, що і становить перспективу наших подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>
2. Медведева С.Н., Тутубалин П.И., Информационные технологии контроля и оценки знаний в системе дистанционного обучения Moodle. - [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу: http://ifets.ieee.org/russian/depository/v15_i1/html/11.htm.
3. Офіційний сайт Коледжу СНАУ: Віртуальне навчальне середовище Moodle [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://moodle.collegesnau.com>

Наталія Володимирівна Онищенко

*викладач соціально-гуманітарних дисциплін, викладач вищої категорії,
Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної
академії, natalya-ruban@mail.ru*

ДІЛОВІ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ В ОСВІТІ

Ділове спілкування – це процес, при якому відбувається обмін діловою інформацією та досвідом роботи, який передбачає досягнення певного результату в спільній роботі, рішення конкретної задачі або реалізацію певної поставленої мети. Велика роль спілкування як такого, як виду діяльності людей - це фактор соціалізації, перетворення людини з істоти біологічної в істоту розумну і соціальну, в особистість, в члена суспільства. Сучасне суспільство трансформувалося у такий тип, який досить точно характеризується поняттям «інформаційне суспільство». Інформація - великий двигун прогресу, їй судилося стати провідною, магістральною силою нової цивілізації, джерелом її постійного розвитку.

В наш час інформаційний ресурс стає головним багатством як країни в цілому, так і окремого підприємства, організації будь-якої форми власності, індивіда.

Інформаційна сфера, що зв'язує людей один з одним через комунікаційні мережі, стала невід'ємним компонентом умов життєдіяльності людей. Освітні, культурні, наукові потреби людей також реалізуються за допомогою інформації. Поява нових засобів комунікації примножує наші можливості спілкування. Технічний і технологічний прогрес призвів до впровадження в наш повсякденний і професійний ужиток нових засобів комунікації. Один з найсучасніших, ефективних і надійних способів передачі ділової інформації є електронний зв'язок, здійснювана за допомогою комунікаційних комп'ютерних мереж.

Ділове листування з допомогою електронної пошти стало неодмінним атрибутом нашого освітянського життя. Адже перше, що робить людина, прийшовши на роботу і включивши комп'ютер - перевіряє пошту. Цей вид зв'язку стає головним у сучасному робочому середовищі, поступово витісняючи паперові носії. Це одне з досягнень людства - можливість обміну інформацією в асинхронному режимі, тобто тоді коли один з учасників обміну в даний конкретний момент не здатний спілкуватися з іншим учасником.

Виникає унікальна можливість швидко ознайомити практично будь-яке коло кореспондентів з різними документами, проектами і т.п. і оперативно отримувати відповідь на ці матеріали.

У інтернет - комунікації на писемну форму покладено основне навантаження ділової комунікації. Писемна форма вимагає конкретніше формулювати думку, уточнювати формулювання, висловлюватися лаконічно.

Зручним і відповідно поширеним способом відповідати на запитання, поставлені в електронному листі, є копіювання питання і друкування відповіді безпосередньо за запитанням. Така форма дає змогу уникнути неправильного тлумачення того, що було зазначене раніше, а відтак посилює увагу майже до кожного написаного слова.

Соціальні сервіси Веб 2.0 – це мережеві сервіси Інтернету, які дозволяють користувачам створювати в Мережі і використовувати інформаційні ресурси.

Ці сервіси дозволяють користувачам не лише подорожувати по мережі, але і спільно працювати, розміщуючи в мережі текстову і медіа інформацію.

За останні декілька років великої популярності досягло використання одного з найбільш ефективних засобів дистанційного навчання – вебінару. Вебінари використовуються і для проведення підвищення кваліфікації, і для маркетингових цілей, і для навчання у рамках середньої і вищої освіти.

Вебінар – це технологія, яка дозволяє в повній мірі відтворити умови спільної форми організації навчання, а саме семінарського, лабораторного занять, лекцій, використовуючи засоби аудіо, відео обміну даними та спільної роботи з різноманітними об'єктами, незважаючи на те, що його учасники можуть фізично знаходитися в різних місцях. Таким чином, створюється віртуальна «аудиторія», що об'єднує всіх учасників вебінару.

Вебінари мають такі переваги:

- висока доступність для «відвідування» слухачами;

- значна економія часу на організацію;
- зручність для «відвідувачів» - сприйняття відомостей та знань у звичній обстановці, без зайвих шумів тощо;
- інтерактивна взаємодія між доповідачем та слухачами, також слухачами між собою тощо.

Блог, як технологію ведення в Інтернеті власного щоденника, слід віднести до асинхронних мережних сервісів. Його також можна розглядати як варіант особистого освітнього простору та середовищем для організації педагогічних дискусій з різних напрямів.

Інтернет-пейджер ICQ

З розвитком телекомунікацій все більша кількість ділових людей працюють в Інтернеті в режимі постійної присутності, в режимі реального часу, коли абонент отримує повідомлення на протязі незначного проміжку часу в межах декількох секунд після відправки його співрозмовником.

Великий плюс такого способу спілкування - це економія часу і оперативність вирішення питань, неформальність, наочність.

Відео - та телеконференції в Інтернеті

Краще один раз побачити, ніж сто разів почути свого співрозмовника.

Відеоконференція - це комп'ютерна технологія, яка дозволяє людям бачити і чути один одного, обмінюватися даними і спільно їх обробляти в інтерактивному режимі

Відеоконференції різко скорочують часові та фінансові витрати на відрядження співробітників і наради є більш продуктивними.

Відповідно до досліджень, при телефонній розмові можна передати лише десяту частину інформації, що транслюється. А у випадку, коли є можливість бачити співрозмовника, продуктивність передачі інформації досягає 60%.

Телеконференція - це електронна газета, що складається цілком з оголошень її передплатників (електронна дошка оголошень). Ви зіткнулися з проблемою, вирішення якої вже напевно кимось знайдено і потрібно тільки порадитися зі знаючими людьми? Або у вільну хвилину ви хочете розповісти колегам свою нову, безумовно геніальну, думку? Коли ваше електронне повідомлення або питання призначено для широкої публіки, а не для конкретного адресата, розумно скористатися електронною дошкою оголошень, а не електронною поштою.

Для зручності телеконференції розбиті по темах, будь-який абонент мережі може брати участь у вподобаних телеконференціях - підписатися на них, отримувати з них матеріали і відправляти туди свої оголошення. Конференції можна відвідувати, тобто читати вміщені в них статті, відповідати на повідомлення інших авторів і розміщувати свої власні. Зазвичай в кожній телеконференції існує свій статут, який визначає її тематику і правила її використання.

Телеконференції грають ключову роль при дистанційному навчанні, зближуючи навчання в середовищі Інтернет з традиційним очним навчанням. Удосконалення програмного забезпечення, каналів зв'язку і телекомунікаційного обладнання призвело до того, що учасники процесу дистанційного навчання можуть не тільки обмінюватися повідомленнями по

електронній пошті, як це було зовсім недавно, але можуть бачити і чути один одного, спілкуючись в режимі реального часу. До них відносяться:

Електронні форуми - це місце, де можна обговорювати. Електронні форуми - семінар з використанням електронної пошти та Інтернет. Кожен бере участь в обговоренні, в результаті цієї дискусії отримують правильну відповідь або висновок, що сприяє зміцненню отриманих знань. Кожен має можливість задавати питання, уточнювати, відповідати, тобто активно брати участь в процесі обговорення.

Чати - інтерактивне спілкування в режимі реального часу з використанням спеціальних поштових програм. При необхідності, якщо в чаті повинні брати участь більше п'яти чоловік, необхідно заздалегідь чітко зазначити послідовність виступів, хід дискусії і правила спілкування учасників один з одним.

Аудіоконференції - телеконференції, що з'явилися завдяки розвитку Інтернет -телефонії. Перспективні при організації групової роботи, а також для трансляції лекцій та семінарів, що проводяться експертами в конкретній предметній області.

Швидке спілкування, швидкий обмін інформацією дає можливість координації зусиль і можливість спільної роботи.

Інтернет – це інфраструктура, за допомогою якої можна:

- передавати, приймати інформацію, управляти нею і представляти її.
- застосовувати класичні правила навчання.
- забезпечувати доступ до інтелектуального надбання всього світу.
- забезпечувати зв'язок між колегами.
- забезпечувати швидкі методи навчання.
- можливість самоосвіти.
- знайомитись з інформацією різного виду: текст, аудіо, відео, фото, картини, графіка, анімація.
- працювати з віртуальною бібліотекою.

Нові інформаційні технології забезпечують оперативність поширення і високу ступінь доступності інформації, які в свою чергу роблять сучасну інформацію більш цінною і пріоритетною.

Ці види спілкування все більше входять у наше ділове життя, роблять її більш ефективною, входять, щоб залишитися назавжди. Мине небагато часу, і ми будемо дивуватися, як взагалі могли обходитися без цих милих електронних штучок.

Таким чином, сучасне ділове спілкування в освіті - це нові методи спілкування, спосіб мислення і дії.

Список використаних джерел

1. Буторина Е. А. Поговорить? Интернет как лингвистический феномен [Електронний ресурс] / Е. Буторина. – Режим доступу: http://www.gramota.ru/biblio/magazines/gramota/28_50.
2. Карпа І. Б. Мова та Інтернет: функціональні характеристики та ефективність інтерактивної комунікації / Карпа І. Б. // Мова і культура. – К., 2009. – Вип. 11. – Т. VII (119). – С. 192–200.

3. Корытнікова Н. В. Формы и характеристики интернет-коммуникации: социологический анализ / Н. В. Корытнікова // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи» / відп. ред. В. С. Бакіров. – Х.: Видавничий центр ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. – № 761. – С. 183–190.

Інна Вікторівна Арефа

*викладач I категорії обліково-економічних дисциплін, Технологічний коледж
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету,
areinna@yandex.ru*

ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ. LMS MOODLE – ЕФЕКТИВНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ НАВЧАННЯМ

Сучасний період розвитку цивілізованого суспільства характеризує процес інформатизації. Одним із пріоритетних напрямків процесу інформатизації сучасного суспільства є інформатизація освіти - процес забезпечення сфери освіти методологією і практикою розробки та оптимального використання сучасних інформаційних технологій, орієнтованих на реалізацію цілей навчання та виховання.

Сучасна людина навчається протягом усього життя. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє всім бажаючим отримати доступ до необмежених обсягів інформації. Кожен з нас стає частиною єдиної глобальної мережі.

Використання інформаційних технологій у навчанні має наступні переваги: сприяють підвищенню мотивації навчання; є джерелом інформації, стимулюють самоосвіту, формують навички самостійної діяльності; підвищують інтенсивність, інформативність, результативність освіти; сприяють його диверсифікації, використання ігрового і швидкісного навчання.

У навчанні телекомунікації та комп'ютерні технології відкривають шлях новим формам подання інформації та передачі знань. Однією з провідних форм стає освіта в мережі Інтернет - дистанційна, яка активно використовується у світі.

Дистанційне навчання - це комплекс освітніх послуг, що надаються широким верствам населення в країні та закордоном за допомогою спеціалізованого інформаційно-освітнього середовища, що базується на засобах обміну навчальною інформацією на відстані. Особливістю дистанційного навчання є, по-перше, відособленість (віддаленість) студента від викладача, по-друге, самостійність; по-третє, активна інтеграція інформаційних засобів і ресурсів у процес навчання.

В освітньому процесі дистанційні освітні технології можуть використовуватися по-різному, наприклад, у вигляді дистанційних консультацій, семінарів, олімпіад (конкурсів), тренінгів, курсів та інших видів.

Основними дистанційними освітніми технологіями є: комплексні кейс-технології; телекомунікаційні технології; інтернет-технології; технології, засновані на використанні інтегрованого освітнього середовища [2].

Розглянемо більш детально найпоширенішу групу - інтернет-технології. Дані технології характеризуються широким використанням комп'ютерних навчальних програм та електронних підручників, доступних за допомогою глобальної (Інтернет) і локальної (Інтранет) комп'ютерних мереж. У даному виді технологій створення і використання матеріалів для підтримки діяльності студентів здійснюється через використання систем дистанційного навчання, до числа яких належить система Moodle. З використанням даних систем створюється електронний навчально-методичний комплекс.

Розглянемо систему Moodle як складову інтернет-технологій.

Moodle (англ. Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment)-модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище - вільна система управління навчанням (LMS). Система дистанційного навчання Moodle- це проект, який розповсюджується безкоштовно як програмне забезпечення з відкритим кодом (Open Source), має можливість налаштування під особливості кожного освітнього проекту, може бути доповнений новими сервісами, знаходиться у постійному розвитку.

Координацію проекту здійснює Австралійська компанія Moodle PTY Ltd., засновником якої є лідер та автор проекту Martin Dougiamas.

Moodle замислювалась як інструментарій розширення можливостей викладання. Однак архітектура Moodle і закладені в цю платформу принципи виявилися настільки вдалим, що Moodle завоювала визнання світової спільноти.

Система Moodle є одним з найпопулярніших середовищ дистанційного навчання у світі. Система використовується в десятках тисяч навчальних закладів у більш ніж 200 країнах світу і перекладена на 80 мов [3].

В основу створення системи управління навчанням Moodle були покладені принципи, які є узагальненням великої кількості робіт таких вчених, як Лев Семенович Виготський, Джон Дьюї, Жан Піаже, Ернст фон Глазерфельд. Завдяки цим науковим дослідженням отримали розвиток такі напрямки в галузі освіти та психології, як конструктивізм, конструкціонізм, соціальний конструктивізм.

На підставі цих напрямків Martin Dougiamas сформулював 5 принципів, покладених в основу Moodle, об'єднавши їх під загальною назвою "соціального конструкціонізму", які наведені нижче.

1. У справжньої навчальною середовищі всі ми одночасно є потенційними вчителями та учнями.

2. Ми вчимося особливо добре, коли створюємо або намагаємося пояснити щось іншим людям. Для реалізації цього принципу добре підходять такі інструменти: форуми і блоги, wiki, глосарії, бази даних, семіари.

3. Великий внесок у навчання вносить спостереження за діяльністю наших колег.

4. Розуміння інших людей дозволить вчити їх більш індивідуально. Для реалізації цього принципу в Moodle представлений широкий набір

комунікативних інструментів (форуми, чати, особисті повідомлення, блоги), анкети, опитування.

5. Навчальна середа повинна бути гнучкою, надаючи учасникам освітнього процесу простий інструмент для реалізації їх навчальних потреб [1].

На підставі цих п'яти принципів можна будувати навчальні співтовариства і ефективно впливати на процеси, що відбуваються в них.

Повноцінне використання системи управління навчанням Moodle дозволяє забезпечити: багатоваріантність подання інформації; інтерактивність навчання; багаторазове повторення досліджуваного матеріалу; структурування контенту і його модульність; створення постійно активної довідкової системи; самоконтроль навчальних дій; будівництва індивідуальних освітніх траєкторій; конфіденційність навчання; відповідність принципам успішного навчання.

Moodle дає можливість проектувати, створювати і надалі керувати ресурсами інформаційно-освітнього середовища. Інтерфейс системи орієнтований на роботу викладачів, які не володіють глибокими знаннями у програмуванні й адмініструванні баз даних, веб-сайтів. Викладач самостійно, звертаючись тільки за допомогою довідкової системи, може створити електронний курс і управляти його роботою.

Оскільки основною формою контролю знань у дистанційному навчанні є тестування, в LMS Moodle є широкий інструментарій для створення тестів та проведення навчального та контрольного тестування. Підтримується декілька типів питань в тестових завданнях (множинний вибір, на відповідність, вірно/невірно, короткі відповіді, на відповідність, числовий, обчислюваний, есе, вкладені відповіді). Moodle має багато функцій, що полегшують обробку тестів. Можна задати шкалу оцінки, існує механізм напівавтоматичного перерахунку результатів. В системі містяться розвинені засоби статистичного аналізу результатів тестування, складності окремих тестових питань [3].

LMS Moodle надає викладачеві при дистанційному та очному навчанні широкий інструментарій для представлення навчально-методичних матеріалів курсу, проведення теоретичних та практичних занять, контрольних заходів, організації навчальної діяльності студентів як індивідуальної, так і групової, має великий набір засобів комунікації.

Таким чином, дистанційна освіта створює широкі можливості спільного застосування навчальних та інформаційних технологій.

Дистанційна освіта в порівнянні з традиційними формами освіти має багато переваг та дає можливість навчатися в будь-який час і в будь-якому місці, де є комп'ютер з доступом в Інтернет; навчатися у кращих викладачів; реалізувати для студента індивідуальний навчальний план; постійно консультуватися студенту з викладачем; навчати студентів і залучати до співпраці найкращих викладачів незалежно від місця їх проживання. Перевагою також можна вважати ліквідацію проблеми пошуку і придбання навчальних матеріалів та посібників; об'єктивність і незалежність від викладача оцінки знань; можливість закладу освіти навчати більше студентів і зменшити витрати на одного студента.

Розвиток дистанційної освіти в Україні є однією з необхідних умов досягнення нової, сучасної якості освіти, відповідності світовим стандартам,

створення налагодженої системи організації навчальної роботи викладачів і студентів, підвищення інформативності, інтенсивності, результативності освіти.

Список використаних джерел

1. Андреев А.В., Андреева С.В., Доценко І.Б. Практика електронного навчання з використанням Moodle. - Таганрог: Изд-во ТТІ ПФУ, 2012. – С. 48-50.
2. Бібліотека матеріалів по дистанційному навчанню та Moodle [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.infoco.ru/mod/data/view.php?id=39>
3. Сайт Moodle [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://moodle.org/>

І. О. Пундик

викладач гуманітарних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Горохівський коледж Львівського національного аграрного університету, pundik.irina@mail.ru

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ГОРОХІВСЬКОМУ КОЛЕДЖІ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Сучасний ринок праці очікує працівників – високого рівня професіоналів, непересічних особистостей, здатних розвиватися і вдосконалюватися, постійно вчитись і пристосовуватись до нових умов.

Враховуючи глобалізацію світової економіки, швидкі темпи модернізації виробництв, широке застосування засобів комунікацій та комп'ютерних інформаційних мереж, виникає необхідність вдосконалення методики професійного навчання і радикального оновлення матеріальної бази навчальних закладів [1, с. 12].

Застосування комп'ютерних технологій у навчальному процесі дозволяє засвоїти більший обсяг професійних знань, використовуючи різноманітні методики пізнавального та творчого характеру (навчальні фільми, програми, тести, моделюючі програми тощо). Кваліфікований кадровий потенціал та матеріальна база дозволила широко впроваджувати комп'ютеризацію навчального процесу в Горохівському коледжі ЛНАУ. На початковому етапі було застосовано персональний комп'ютер для створення електронних варіантів конспектів із дисциплін. До цього спонукала недостатня кількість підручників, плакатів, наочних посібників, значка кількість видань на російській мові, нераціональне використання навчального часу (диктування під запис). Формування електронних конспектів лекцій, практичних занять, посібників по самостійному вивченню з дисциплін здійснювали викладачі.

Збільшення кількості комп'ютерів дало можливість студентам використовувати електронні варіанти конспектів для виконання домашніх завдань, дипломних, курсових, практичних та лабораторних робіт. Застосування моделюючих комп'ютерних програм (ElectronicsWorkbench, AccelEDA, OrCAD, PSAD) дозволило використовувати наявні комп'ютери під час практичних занять. Комп'ютерні програми надають можливість створити

необхідні умови для реалізації практичної підготовки студентів. Перевага такого методу полягає у зменшенні матеріальних витрат, розширенні можливостей, підвищенні інтересу до навчання у студентів. Зростає ефективність практичних занять, прискорюється процес освоєння й підготовки матеріалу. На сьогодні зростає кількість програм, які можна застосовувати при вивченні багатьох дисциплін (універсальні).

Правильне використання комп'ютерних програм для тестування допомагає в процесі підготовки фахівця. Тестування – це процедура визначення рівня підготовки фахівців у певній галузі знань, психологічного, фізичного та розумового стану професійної придатності, обдарованості та інших якостей особистості за допомогою системи спеціально підготовлених завдань. Тестовим називається завдання, для якого може бути попередньо визначена (сформульована) єдино можлива правильна відповідь. Така відповідь є еталоном, з яким порівнюють відповідь студента. Сукупність завдань, що використовується при перевірці мають назву тест або контролююча програма. У педагогічній практиці використовуються два види тестів: тести досягнень, які призначені для з'ясування рівня засвоєних знань у процесі навчання по завершенню вивчення теми, розділу або всієї навчальної дисципліни, при атестації випускників по закінченню навчального закладу; тести інтелекту, які повинні з'ясувати стан мислення, пам'яті, уваги та інших психічних характеристик розвитку особи. В останній період почали використовувати тести, що використовуються для визначення рівня професійної підготовки фахівців і отримали назву тести професійної компетенції.

Тест професійної компетенції – це система контрольних завдань стандартизованої форми, орієнтованих на вимір і оцінку обсягу, повноти, системності, міцності та осмислення професійних знань, а також дієвості і самостійності умінь випускника навчального закладу, які дозволяють співставити рівень його досягнення у процесі його професійної підготовки з еталонними вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики до професійних умінь, які характеризують здібності і здатність випускника виконувати соціально-виробничі функції на певному рівні кваліфікації, кваліфікаційної спеціалізації в конкретній сфері діяльності [2, с. 18]. Тест професійної компетенції є складовою частиною всього комплексу атестації та одним із методів комплексної оцінки якості підготовки випускника навчального закладу до виконання професійної роботи на певних посадах, спроможності і готовності виконувати виробничі функції відповідно до напрямку професійної підготовки, фаху, на сертифікованому освітньо-кваліфікаційному рівні.

Застосування комп'ютерних тестів дало можливість проводити поточний та підсумковий контроль знань з дисциплін, що суттєво вплинуло на якість здачі студентами заліків, екзаменів у коледжі. Використання студентами цифрових фотокамер і фотоапаратів дозволило впровадити використання фото- і відеозвітів про проходження виробничої, технологічної і переддипломної практик. Наявність фото- і відеозвітів дає можливість викладачам використовувати ці звіти під час навчального процесу.

Виникла потреба створення електронної мережі на відділеннях, що забезпечило доступ з будь-якого комп'ютерного місця до електронної бази. Для

виконання курсових і дипломних робіт (проектів) необхідно збільшити кількість комп'ютерних робочих місць. Створюється локальна мережа коледжу, стали доступні матеріали, розміщені в інших кабінетах, комп'ютерних аудиторіях. Внаслідок цього почала зростати якість виконаних студентами дипломних, курсових робіт (проектів).

Накопичення великої кількості електронних варіантів методичної інформації дало можливість використовувати електронні матеріали під час проведення лекційних, семінарських і практичних занять. Для цього підготовлено комп'ютерне робоче місце викладача, який має змогу створювати тести поточного, підсумкового контролю знань, відеофільми і фотоматеріали для окремих занять з використанням прикладних програм, застосовувати комп'ютерні відео- і фотоматеріали, які є в електронній базі комп'ютерної мережі коледжу.

Студент отримує під час лекцій інформацію пізнавального характеру, а під час практичних занять, працюючи з моделюючими програмами, закріплює теоретичні, попередньо набуті знання і розвиває необхідні вміння.

У практичній діяльності найчастіше використовуємо презентації, створені за допомогою програми Microsoft Power Point. У цих презентаціях запропоновані автоматична заміна слайдів і самостійно контрольований перегляд, що дозволяє викладачеві використовувати різні форми навчання і види діяльності на занятті для розвитку різних видів мислення студента. Презентації можуть бути використанні на різних етапах заняття та за будь-якого типу заняття.

Комп'ютерні презентації дозволяють акцентувати увагу студентів на значущих моментах інформації (наприклад, під час вивчення біографії письменника) і створювати наочні ефектні зразки у вигляді ілюстрацій, схем, графічних композицій. За умови комбінованого поєднання слухового та зорового каналів інформації людина спроможна швидко засвоїти близько 60% отриманої інформації. Таким чином, застосування мультимедіа сприяє кращому вивченню навчальної інформації на заняттях. Тому, що за короткий час студент спроможний опанувати великий обсяг інформації.

Для розширення творчої діяльності студентів під час занять бажано створити комп'ютерні місця для кожного студента.

Для студентів заочної форми навчання з'явилась можливість надавати матеріали з дисциплін, методичні посібники для виконання практичних завдань, курсових і дипломних робіт (проектів) на лазерних дисках, відеокасетах, що сприяє скороченню часу для пошуку і збору необхідної інформації при виконанні поточних та контрольних завдань.

Для більш плідної, творчої і якісної роботи викладачів щодо створення методичного забезпечення з дисциплін, поліпшення самостійної роботи студентів і якісного виконання дипломних, курсових робіт (проектів) під'єднано цифрову лінію АТС і підключено коледж до світової мережі Internet. У навчальному закладі створюється електронна бібліотека, яка також увійде в електронну мережу коледжу і буде поповнюватися не тільки за рахунок сканування існуючих примірників підручників, а також із електронної мережі

Internet (електронні книжки, статті, електронні періодичні видання, конференції).

Завдяки застосуванню електронних засобів інформації підвищилась якість самостійної роботи студентів та методичне забезпечення дисциплін. Виконання самостійної роботи студентами та розробка методичного забезпечення дисциплін викладачами набуло більш творчого характеру, що дозволило педагогам коледжу розробляти наукові праці, брати участь у науково-практичних конференціях ВНЗ III-IV рівнів акредитації.

Власний досвід створення комп'ютерних презентацій у процесі вивчення гуманітарних дисциплін дозволяє визначити низку факторів, які впливають на ефективність навчально-виховного процесу: зростання впливу на студентів, оскільки значний обсяг інформації сприймається зоровими та слуховими рецепторами одночасно; полегшення розуміння і сприйняття наведеного матеріалу; запам'ятовування навчального матеріалу на значний період; збільшення психологічної імовірності прийняття правильних висновків, суджень, узагальнень; скорочення часу на розкриття проблеми; зростання продуктивності заняття; підвищення якісного рівня використання наочності на занятті; реалізація міждисциплінарних зв'язків.

Список використаних джерел:

1. Винниченко В. Відродження нації / В. Винниченко // Дніпро. – 1990. – №8. – С. 12.
2. Здіорук С.І., Штоквиш О.А. Мовна культура та етнічна ідентифікація / С.І. Здіорук, О.А Штоквиш // Онтологічні проблеми культури. – К.: Наукова думка. – 1994. – С. 18.

Людмила Марківна Ісак

старший викладач кафедри математики, інформатики та методики навчання, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», isakluda@mail.ru

АВТОМАТИЗОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ

Сучасні інформаційні і комунікаційні технології, створені зовсім не для потреб системи освіти, ведуть до справжньої революції у процесі навчання і виховання. Ми вже стали свідками того, як система освіти вбудовується в мережевий світ, де вже міцно зайняли своє місце засоби масової інформації, реклама, банківська система, торгівля і т.д. Це природний шлях, якому немає альтернативи. Першість в практичному впровадженні мережевих технологій тут належить вищій освіті (наприклад, дистанційній освіті). В той же час вищі навчальні заклади стикаються в своїй роботі з певними суперечностями, практично нерозв'язними в рамках їх сучасної структури.

Відомо, що будь-який вид людської діяльності ґрунтується на інформації про властивості стану і поведінки тієї частини реального світу, з якою пов'язана ця діяльність. У міру розвитку людського суспільства зростає і об'єм

відповідної інформації, що обумовило створення системи її збору, зберігання і обробки. Інформаційні технології використовуються вже сотні років. Довгий час існували різного роду картотеки або архіви паперових документів. Поява комп'ютерів дозволила значною мірою автоматизувати інформаційну діяльність, що призвело до створення автоматизованих інформаційних систем (АІС).

Можна визначити автоматизовану інформаційну систему як комплекс апаратних, програмних, інформаційних, організаційних і людських ресурсів, що базуються на комп'ютерних технологіях, призначених для створення і підтримки інформаційної моделі якої-небудь частини реального світу з метою задоволення інформаційних потреб користувачів.

Не слід думати, що будь-яка автоматизована інформаційна система носить всеосяжний характер. Навпаки, вона може входити як складова частина в складнішу систему, таку, як система автоматизації проектування або система управління виробництвом. Розмір і функції АІС визначаються галуззю діяльності людини.

До складу будь-якої автоматизованої системи входять наступні підсистеми: технічна, програмна, інформаційна, організаційна, а також персонал.

Технічне і програмне забезпечення. Технічне забезпечення включає комп'ютери, зовнішні пристрої і засоби телекомунікації і в цьому відношенні не відрізняється від будь-якої комп'ютерної системи. Програмне забезпечення включає системне програмне забезпечення, типове прикладне програмне забезпечення і спеціалізоване прикладне програмне забезпечення.

У свою чергу, до складу системного програмного забезпечення входять операційна система, різні операційні оболонки користувача, службові програми системного адміністратора, мережеве програмне забезпечення і т.д. Використовувана операційна система значною мірою визначає вимоги до решти програмних складових, і дуже часто сукупність апаратних засобів разом з використовуваною операційною системою називається апаратно-програмною платформою АІС.

Типове прикладне програмне забезпечення є визначеним специфікою наочної області програми, яка не розробляється спеціально для конкретної інформаційної системи, а призначена для вирішення різного виду завдань. Наприклад, офісні програми, системи управління базами даних загального призначення, Web-сервери, програми розпізнавання тексту, типові системи текстового пошуку і т.д. Ці програми можуть бути як комерційними, так і некомерційними. Часто найбільш важливі прикладні програми загального призначення (наприклад, системи управління базами даних) також включають до складу платформи АІС. До категорії типового прикладного програмного забезпечення слід віднести також інструментальні засоби, які використовуються для проектування АІС.

Спеціалізоване прикладне програмне забезпечення створюється для конкретної інформаційної системи і враховує її особливості. Воно може бути або комплексом програм, розроблених в якому-небудь інструментальному середовищі, або бути сукупністю налаштувань типових програмних пакетів.

Інформаційне забезпечення. Дані, які обробляються, відіграють центральну роль в інформаційній системі. Наявність розвиненої системи даних є головною ознакою, що відрізняє інформаційну систему від простих інформаційних технологій. Зрозуміло, відомості, що описують оброблювані дані, присутні в будь-якій інформаційній технології, проте особливістю даних АІС є те, що вони зберігаються в самій системі, будучи її невід'ємною частиною.

Інформація, що підлягає зберіганню і обробці, зазвичай групується відповідно до типових структур, які називаються моделями даних. Сформована таким чином інформація називається базою даних. Ще раз підкреслимо, що база даних містить повний опис інформації, що міститься в ній, включаючи опис власної структури. Програмні засоби загального призначення, що призначені для роботи з базою даних, називаються системою управління базою даних (СУБД).

Організаційне забезпечення. Організаційна складова є важливим елементом інформаційної системи, хоча дуже часто їй приділяється недостатня увага. Вона включає в першу чергу проектну та експлуатаційну документацію, а також типові процедури роботи з АІС. Сюди ж слід віднести систему підготовки обслуговуючого персоналу і користувачів. Можна сказати, що організаційна підсистема є сполучною ланкою між інформаційною системою і її користувачами.

Обслуговуючий персонал. Останнім компонентом інформаційної системи є люди, які забезпечують її функціонування. Зазвичай їх ділять на розробників, адміністраторів і операторів. Не завжди між ними можна провести чітку грань, проте, не вдаючись в подробиці, можна сказати, що розробники створюють і модифікують систему, адміністратори встановлюють режими функціонування системи і організовують усунення аварійних ситуацій, оператори ж здійснюють неспецифічну взаємодію з системою (виконують резервне копіювання даних, встановлюють папір в принтер і т.д.).

Інформаційні системи класифікуються за різними ознаками. Розглянемо ті, які використовуються найчастіше.

Класифікація по масштабу. По масштабу інформаційні системи розділяються на наступні типи: одиничні, групові і корпоративні.

Одиничні інформаційні системи, або автоматизовані робочі місця (АРМ), реалізуються, як правило, на окремому персональному комп'ютері. Така система може містити декілька простих додатків, пов'язаних загальною тематикою та інформацією, і розрахована на роботу одного користувача або декількох користувачів, що розділяють за часом одне робоче місце.

Групові інформаційні системи (системи масштабу підрозділу) орієнтовані на колективне використання інформації членами одного або декількох споріднених відділів підприємства і найчастіше будуються на базі локальної обчислювальної мережі. При розробці таких систем використовуються сервери баз даних, що дозволяють ефективно використовувати сумісні дані.

Корпоративні інформаційні системи (системи масштабу підприємства) є розвитком групових систем і можуть підтримувати територіально рознесені вузли або мережі. Для таких систем характерна складна архітектура з

декількома серверами.

Для групових і корпоративних систем істотно підвищуються вимоги до надійності функціонування і збереження даних, що, зокрема, вимагає обов'язкової наявності одного або декількох адміністраторів серед обслуговуючого персоналу.

Класифікація по сфері застосування. По сфері застосування інформаційні системи зазвичай підрозділяються на чотири групи:

- системи обробки транзакцій;
- системи підтримки ухвалення рішень;
- інформаційно-довідкові системи;
- офісні інформаційні системи.

Системи обробки транзакцій (OnLine Transaction Processing — OLTP) призначені для підтримки адекватного відображення наочної області в інформаційній системі у будь-який момент часу.

Для них характерний регулярний потік тих даних, що досить просто підлягають обробці, наприклад замовлень, платежів, запитів від великого числа користувачів. Основними вимогами до них є:

- висока продуктивність обробки;
- узгодженість інформації, що зберігається, у будь-який момент часу;
- захист від несанкціонованого доступу, програмних і апаратних збоїв.

Системи підтримки ухвалення рішень (аналітичні системи) є іншим типом інформаційних систем, які орієнтовані на виконання складніших запитів, що вимагають статистичної обробки історичних (накопичених за деякий проміжок часу) даних в різних розрізах: часових, географічних і т.п., моделювання процесів певної області знань, прогнозування розвитку тих або інших явищ. Аналітичні системи також часто включають засоби обробки інформації на основі методів штучного інтелекту, засобів графічного представлення даних. Ці системи оперують великими об'ємами історичних даних, дозволяючи виділити з них змістовну інформацію.

Великий клас інформаційно-довідкових систем заснований на текстових і гіпертекстових документах і мультимедіа. Найбільший розвиток такі інформаційні системи отримали в мережі Інтернет.

Клас офісних інформаційних систем націлений на переклад паперових документів в електронний вигляд, автоматизацію діловодства і управління документообігом.

Наведена класифікація по сфері застосування достатньою мірою умовна. Великі інформаційні системи дуже часто володіють ознаками всіх перерахованих вище класів. Крім того, корпоративні інформаційні системи масштабу підприємства зазвичай складаються з ряду підсистем, що відносяться до різних сфер застосування.

Інші види класифікації. Приведемо ще декілька властивостей інформаційних систем, які можуть бути покладені в основу тієї або іншої класифікації:

- об'єм інформаційних ресурсів і склад системного персоналу, а також можлива кількість користувачів;
- середовище зберігання і динаміка інформаційних ресурсів;

- архітектура і способи доступу до системи;
- обмеження доступу до системи;
- програмно-апаратна платформа.

Список характеристик АІС можна було б продовжити, проте вже приведеного достатньо, щоб продемонструвати велике різноманіття інформаційних систем.

Світовий досвід свідчить про те, що вирішення проблем освіти починається з професійної підготовки педагогів. Без якісного зростання педагогічного професіоналізму ми будемо приречені залишатися у минулому. У зв'язку з цим надзвичайно актуальним стає таке навчання майбутніх вчителів шкіл і викладачів вузів, яке засноване не тільки на фундаментальних знаннях у вибраній області (математика, хімія, біологія, література і т.д.), в педагогіці і психології, але і на загальній культурі, що включає інформаційну. Тобто необхідна ґрунтовна підготовка у сфері сучасних інформаційних і комунікаційних технологій. Педагоги нового покоління повинні уміти кваліфіковано вибирати і застосовувати саме ті технології, які повною мірою відповідають змісту і цілям вивчення конкретної дисципліни, сприяють досягненню мети гармонійного розвитку з урахуванням їх індивідуальних особливостей.

Список використаних джерел

1. Базы данных. Интеллектуальная обработка информации / В.В.Корнеев, А.Ф.Гареев, С.В.Васюткин, В.В.Райх. – М.: Нолидж, 2000. – 351с.
2. Информационные технологии: Учебник для сред. проф. образования / Г.С.Гохберг, А.В.Зафиевский, А.А.Короткин. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 208с.

Ірина Володимирівна Онищенко

кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і практики початкової освіти, Криворізький національний університет, irina_onischenko@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК КОМПОНЕНТА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

В умовах інформатизації суспільства перед вищою освітою стоїть важливе завдання – підготувати майбутнього фахівця до компетентного виконання своїх професійних функцій, до життя в інформаційному суспільстві. Метою інформатизації вищої освіти є розвиток інтелектуального потенціалу майбутніх спеціалістів, удосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання та тестування, що сприятиме вирішенню проблем освіти на вищому рівні з урахуванням світових вимог.

Українська держава потребує конкурентоспроможних фахівців, здатних до творчої праці, нестандартного розв'язання проблем, спеціалістів, обізнаних з інноваційними напрямками професійної діяльності, сучасними інформаційними технологіями, новими шляхами здобуття знань й способами ефективного використання отриманої інформації.

Важливим завданням підготовки майбутніх фахівців відповідно до вимог Болонського процесу є формування у студентів інформатичної компетентності, інформаційно-комунікаційної культури, умінь керувати інформаційними потоками, володіння основними прийомами роботи в мережі Інтернет, ефективного використання Інтернет-ресурсів, усвідомленої потреби в постійному професійному саморозвитку й самовдосконаленні.

Підвищення якості підготовки фахівців до рівня, досягнутого в розвинутих європейських країнах, вимагає функціонування у ВНЗ інформаційного середовища. Інформаційне середовище кардинально змінює систему вищої освіти, зокрема сприяє переорієнтації навчально-виховного процесу з суто репродуктивних механізмів мислення на заохочення творчої активності студентів.

Поняття інформаційного середовища, його сутність, структура, функції, роль у професійній підготовці майбутнього фахівця були предметом дослідження таких учених, як Ю. Атаманчук, О. Андрєєв, Т. Білоочко, В. Биков, Н. Воропай, Г. Гордійчук, Р. Гуревич, А. Гуржій, В. Денисенко, С. Дяченко, М. Жукова, Р. Гіляревський, Н. Гіченко, М. Кадемія, Ю. Караван, Н. Карпович, Д. Касаткін, А. Коломієць, С. Лещук, С. Ляшенко, Н. Олефіренко, Г. Омеляненко, Л. Петухова, С. Семеріков, О. Співаковський, В. Татауров, Н. Тимофєєва, Т. Фадєєва, О. Щолок, О. Ярошинська, С. Яшанов та ін.

На наше переконання, підвищенню якості професійної підготовки фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці та здатних до компетентної і ефективної діяльності на рівні європейських і світових стандартів, сприяє побудова інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища.

Сутність поняття «інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище» було розкрито та обґрунтовано професором Л. Петуховою. Дослідниця трактує дане середовище як «здатну до саморозвитку системно організовану сукупність засобів передачі даних, інформаційних ресурсів, протоколів взаємодії, апаратно-програмного та організаційно-методичного забезпечення, орієнтована на задоволення освітніх потреб користувачів, що містить дидактичні, методичні матеріали, творчі завдання для студентів, елементи автоматизації управління навчальним процесом і обов'язкового надання можливості роботи з ресурсами глобальної мережі Інтернет» [3, с. 393-394].

На думку Л. Петухової, інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище є сукупністю знанієвих, технологічних і ментальних сутностей, які в синхронній інтеграції забезпечують якісне оволодіння системою відповідних знань. Зокрема, знанієві сутності передбачають наявність в особистості системи набутих і сформованих знань; технологічні сутності – це технічні, програмні, мережні засоби отримання, зберігання, опрацювання та представлення інформації; ментальні сутності – передбачають дотримання сукупності психічних, інтелектуальних, ідеологічних, релігійних, естетичних і інших особливостей народу [3, с. 156].

Суттєвий інтерес для нашого дослідження становлять праці, у яких досліджуються проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища. У дослідженнях Н. Воропай, В. Денисенко, С. Дяченко, А. Коломієць, В. Коткової,

Н. Олефіренко, Л. Петухової, О. Співаковського, В. Татаурова, Т. Фадєєвої, Н. Хміль та ін. акцентується увага на необхідності створення інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища, яке передбачає повне і ефективне використання потенційних можливостей існуючих організаційних форм і методів вищої школи за рахунок створення спеціального програмного забезпечення на базі мультимедійних технологій з необхідними дидактичними, методичними матеріалами, творчими завданнями.

Ми трактуємо поняття «інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище» як складну систему, яка акумулює інформаційні, організаційні, інтелектуальні, методичні, технічні й програмні ресурси та сприяє інформаційно-навчальній взаємодії у моделі «викладач – студент – середовище».

Вважаємо, що інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище є педагогічною системою нового рівня, яка служить фундаментом для організації сучасного навчального процесу у ВНЗ та забезпечує новітні шляхи подачі інформації. Об'єднання сучасних засобів інформатизації освіти в єдине інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище дозволяє інтенсифікувати фахову підготовку студентів, зробити навчання більш наочним, підвищити мотивацію студентів до професійної діяльності, виробити в них потребу і готовність до здійснення професійної діяльності з використанням ІКТ.

Використання можливостей інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища сприяє використанню нових підходів до формування професійної компетентності майбутнього фахівця, подоланню стереотипів у викладанні різних дисциплін, посиленню емоційної насиченості процесу навчання. Майбутній педагог розширює свої можливості доступу до світових інформаційних ресурсів, поглиблює інформаційний обмін та трансформацію одержаної інформації, розвиває особистісні інтелектуальні якості.

На наше переконання, саме інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище дозволяє майбутньому спеціалісту вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, ефективно використовувати інформаційні ресурси, швидко знаходити, обробляти, зберігати, відтворювати й продукувати інформацію. Дане середовище створює ефективні умови для цілісного творчого процесу, забезпечує віддаленого відкритий, інтерактивний доступ до освітніх ресурсів університету, надає можливість для самореалізації та самовдосконалення майбутнього педагога. Адже інформаційно-комунікаційному педагогічному середовищу властиві такі ознаки, як відкритість, інтерактивність, доступність, мобільність, продуктивність, мультимедійність, гіпертекстовість, варіативність, інтелектуальність.

Вважаємо, що інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище має широкі можливості для організації самостійної роботи студентів. На думку Н. Воропай, інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище сприяє виникненню і розвитку інформаційної освітньої взаємодії між суб'єктами навчального процесу і засобами інформаційних технологій, у процесі якої у студентів формуються мотиви, потреби, ціннісні орієнтації щодо самостійного збагачення професійних знань, самоосвітні вміння і навички, що у сукупності утворюють самоосвітню компетентність. Існування такого середовища вносить

суттєві зміни у здійсненні самоосвітньої діяльності майбутніх педагогів, підтримує її та надає творчого, дослідницького спрямування завдяки наявності потужних інструментів пошуку та опрацювання інформації, які позбавляють людину від рутинних технічних операцій. Це природно приваблює студента і стимулює бажання працювати, відшукувати нові знання [2, с. 53].

Для організації самостійної роботи студентів широко використовуються освітні інформаційні ресурси, посилання на електронні бібліотеки і журнали, персональні сайти викладачів, на яких розміщується навчально-методичний матеріал.

Ефективним доповненням до традиційної освіти є «масові відкриті онлайн-курси» (Massive Open Online Course – MOOC), які позиціонуються як альтернатива класичному навчанню. Масовий відкритий он-лайн курс – це Інтернет-курс з великомасштабною інтерактивною участю та відкритим доступом через Інтернет [1].

Серед всесвітньовідомих MOOC-порталів варті уваги такі інтернет-проекти: 1) Coursera (coursera.org), на якому досить широко представлені курси з гуманітарних та суспільних наук; 2) Udacity (udacity.com), що спеціалізується переважно на IT-курсах; 3) EdX (edx.org) як лідер у технічних науках. Ці онлайн-платформи розширюють освітній простір студентів, надаючи їм доступ до курсів від викладачів провідних університетів світу, дають можливість поглибити свої знання з різних навчальних дисциплін, отримати додаткову альтернативну інформацію, підвищити рівень володіння іноземною мовою.

Перевагами цих курсів є можливість отримати нову інформацію безпосередньо від фахівців предметної галузі, на практиці підвищити свій рівень володіння іноземною мовою, долучатися до дослідницьких проектів, контролювати темп самоосвітньої діяльності, повторити матеріал перед іспитами, працювати за індивідуальним графіком, визначати рівень засвоєних знань, а також використовувати різноманітний навчальний контент (текстова, аудіо-, відео- і графічна інформація).

Отже, інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище доповнюючи традиційні підходи навчання можливостями дистанційної та відкритої освіти, створює сприятливі умови для самостійного здобуття знань, їх якісного засвоєння та ефективного застосування на практиці, спонукає студентів до самостійного пошуку, формує в них самоосвітню компетентність. Поява MOOC ознаменувала нову еру в онлайн-освіті та відкрило можливості для мільйонів студентів безкоштовно здобувати освіту, що за своїм рівнем не поступається курсам провідних університетів світу.

Таким чином, інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище є складною, багатoeлементною, багаторівневою педагогічною системою, що об'єднує інформаційні освітні ресурси, комп'ютерні засоби навчання, засоби управління навчальним процесом, педагогічні прийоми, методи і технології, спрямовані на формування конкурентоспроможних фахівців. Дане середовище є відкритим, інтерактивним, доступним, мобільним. Воно забезпечує активну інформаційно-навчальну взаємодію у системі «викладач – середовище – студент». В умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища студент має можливість задовольнити освітні потреби, розширити власний

інформаційно-освітній простір, продіагностувати свої знання, підвищити комп'ютерну грамотність.

Список використаних джерел

1. Воропай Н. Використання інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища у формуванні самоосвітньої компетентності майбутнього фахівця початкової освіти / Наталя Воропай // Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Психолого-педагогічні умови організації розвивального середовища в закладах освіти» (Херсон, 6-7 травня 2010 р.). – Херсон : Вид-во ХДУ, 2010. – С. 51-54.
2. Масовий відкритий онлайн курс [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%9E%D0%9E%D0%A1>.
3. Петухова Л. Є. Теоретико-методичні засади формування інформатичних компетентностей майбутніх учителів початкових класів : дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Л. Є. Петухова; Херсон. держ. ун-т. – Херсон, 2009. – 564 с.

Олексій Сергійович Воронкін

магістр з електронних приладів, аспірант 3-го року навчання, ДЗ “Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, alex.voronkin@gmail.com

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

З розвитком інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) відбувається трансформація технологій навчання. Особливості розвитку ІКТ у навчанні студентів вишів України у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття було подано нами у статтях [1–5].

Так, у 50-ті роки ХХ ст. увага приділяється питанням навчального кіно, робляться перші кроки у вивченні ідей програмованого навчання, відбувається теоретична розробка ідеї використання обчислювальної техніки у навчальному процесі. Ведуться інтенсивні пошуки моделей та алгоритмів людського мислення. ЕОМ починають розглядатися як більш досконалий технічний засіб реалізації навчальних програм, побудованих у відповідності до принципів програмованого навчання. На цьому етапі використання ЕОМ у силу технічних і технологічних обмежень не здатне підвищити ефективність навчання.

У 60-ті роки ХХ ст. проводяться наукові експерименти по впровадженню методів програмованого навчання з використанням різних навчаючих машин та технічних засобів. Використовуються автоматичні екзаменатори, репетитори, навчаючі комплекси, системи контролю знань, розробляються автоматизовані класи. У КПІ відкривається перша в Україні кафедра обчислювальної техніки, а при кафедрі математичного аналізу Київського державного педагогічного інституту ім. О. Горького створюється навчально-наукова електронно-обчислювальна лабораторія. В Інституті кібернетики АН УРСР ведуться роботи з розробки автоматизованих навчальних систем. З'являється розуміння того, що широке використання обчислювальної техніки у навчальному процесі не

сприятиме суттєвому підвищенню ефективності навчання до тих пір, поки викладач має підлаштовуватися під їх можливості.

У 70-ті роки XX ст. комп'ютерна техніка виступає потужним засобом навчання у складі автоматизованих систем різного ступеня інтелектуальності. Реалізуються численні спроби впровадження у навчальний процес комп'ютерних систем та інтегрованих навчальних середовищ.

У 80-ті роки XX ст. активно розвиваються інженерні знання та інструментальні засоби автоматизованих навчальних систем, що характеризується широкими науковими дослідженнями та експериментальними перевірками у цій галузі, появою ПК і локальних мереж для обміну даними. Незважаючи на те, що комп'ютери починають широко використовуватися у навчальному процесі, ефективність застосування програмних засобів залишається невисокою. Комп'ютери переважно використовуються як сховище даних, хоча це дозволило прискорити навчальну діяльність, але не змінило її загальну організацію та продуктивність.

90-ті роки XX ст. характеризуються високими темпами розвитку ІКТ, різкими змінами у програмно-апаратному забезпеченні, високими темпами їх впровадження, що, в свою чергу, породжує велику кількість педагогічних інновацій. Характерними рисами цього етапу є оновлення змісту навчання, що відбувається за кількома напрямками: а) становлення навчальних дисциплін, які забезпечують загальноосвітню та професійну підготовку у галузі інформатики; б) застосування засобів інформатизації стає нормою в усіх галузях діяльності людини, що певною мірою починає змінювати предметний зміст і методи навчання. Активно розвиваються технології педагогічного проектування, апробуються перші вітчизняні дистанційні курси. У той же час методичні розробки інформаційно-комунікаційної технології навчання (ІКТН) відстають від розвитку технічних можливостей, що акцентує необхідність перегляду багатьох теоретичних положень дидактики та педагогічної психології.

У першому десятиріччі XXI ст. – початку другого десятиріччя XXI ст. розвиток мережі інтернет стає основною інновацією, що не тільки впливає на темпи розвитку навчальних технологій, але істотно змінює погляди на форми, методи й зміст навчання в умовах масовості, неперервності, відкритості та мобільності. Веб стає основним середовищем поширення SCORM-об'єктів. Технології веб 2.0 обумовили стрімкі процеси залучення фахівців (які за фахом не є програмістами) до генерації та актуалізації всесвітніх знань та інформації, створення вікіпедій тощо. У зв'язку з орієнтацією на потреби студентів відповідно до принципів: „вивчати те, що потрібно”, „в будь-який час”, „у будь-якому місці” створюються розподілені хмарно-орієнтовані навчальні середовища. Отримують розвиток ідеї та теорії з реалізації горизонтально-орієнтованої педагогіки в умовах мережної взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу. Апробуються підходи у реалізації дистанційних курсів, що мають статус вільних, відкритих і масових.

У період з 24 березня по 9 квітня 2015 року автором публікації проводилося інтернет-опитування, в якому прийняли участь 136 експертів із України, Білорусії, Казахстану, Російської Федерації, Німеччини та США [6].

Аналіз отриманих даних [7] дозволив зробити наступні узагальнені висновки щодо подальших шляхів розвитку ІКТН студентів вишів:

- домінування змішаного навчання. Співвідношення використання традиційних форм і дистанційного навчання буде залежати від ряду факторів, наприклад, готовності викладачів кваліфіковано працювати в нових умовах, віку студентів, ІКТ компетентності учасників навчально-виховного процесу, предметної галузі;

- збільшення частки неформального навчання (врахування особистісно орієнтованих потреб конкретного студента, зміна характеру навчальної діяльності студента – від рутинної до більш творчої, високою варіативністю навчальних завдань);

- попит на короткострокові програми дистанційного навчання, сертифікаційні програми (доповнення до класичного навчання у виші, можливість спробувати найрізноманітніші методики навчання, отримання необхідних знань у короткий і зручний для їх учасників проміжок часу, підвищення кваліфікації, обмін досвідом);

- домінування конструктивістської психолого-педагогічної концепції (гнучкість процесу навчання, самоосвітня діяльність, домінуюча роль студента як шукача інформації, унікальність індивідуальних освітніх траєкторій, формування критичного та творчого мислення особистості (оригінальність мислення), оцінювання не стільки результатів навчання, скільки „самого процесу”);

- орієнтація на портативні засоби, засоби зв'язку і навчальне обладнання, (розширення функціональних можливостей, забезпечення гнучкості, доступності та персоналізованості навчання);

- націленість на розробку й використання нових типів людино-машинного інтерфейсу, наприклад, динамічних, інтелектуальних, безкомандних рішень (збільшення швидкості обміну інформацією, адаптація під потреби студента, розширення спектру освітніх ІКТ ініціатив для осіб з особливими потребами);

- орієнтація на інтелектуалізацію програмних засобів ІКТ – інтеграція лінгвістичних систем в пошукові системи, реалізація універсальних алгоритмів семантичного пошуку в мережі інтернет (підвищення якості обробки запитів, забезпечення більш високого рівня персоналізації навчання, у тому числі проведення пошуку за аудіо запитом, надання інформації в аудіо форматі, контроль та управління відібраного навчального контенту за ключовими словами, номерами сторінок тощо);

- домінування вебінар орієнтованих рішень на тлі використання LMS/CMS систем, віртуальних лабораторій та інших програмних засобів;

- формування навчального середовища на базі найновіших NBIC-технологій (конвергенція нано-, біо-, інформаційних і когнітивних технологій);

- домінування особистісно орієнтованого підходу і дослідницького методу навчання (спрямованість ІКТН на конкретного студента, врахування його індивідуальних здібностей, особливостей сприйняття, інтересів і потреб, формування творчої особистості з креативним мисленням);

- націленість на використання вільного та відкритого програмного забезпечення;
- реалізація хмаро орієнтованих технологій навчання (неперервний, масовий і зручний доступ до масиву сторонніх комп'ютерних ресурсів, організація мережної спільної роботи студентів і викладачів, формування персонального навчального середовища, відтворення моделі горизонтально-орієнтованої педагогіки);
- орієнтація на комплексну, багатoproфільну і міждисциплінарну підготовку викладачів.

У працях багатьох дослідників вказується на перспективність розвитку smart-підходу у навчанні. В. Тихомиров вказує на зміщення освітньої парадигми з традиційної моделі навчання до електронного навчання, і далі до smart навчання – гнучкого навчання в інтерактивному освітньому середовищі за допомогою контенту з усього світу, що знаходиться у вільному доступі [8]. Термін „smart” також розшифровують як: S (Self Directed) – забезпечення можливостей для самостійного визначення, що саме вивчати, та ефективної організації самонавчання); M (Motived) – мотивування активної пізнавальної діяльності; A (Adaptive) – адаптування методів, місця та часу навчання для конкретного суб'єкта, який бажає придбати освітні послуги; R (Resource Free) – забезпечення вільного доступу до освітніх ресурсів; T (Technology Embedded) – перманентне забезпечення процесу навчання сучасними технологіями. Smart-підхід сприяє оновленню ролі вишів – від „передавання знань” до створення найкращих умов для набуття студентами власного досвіду і навичок.

Список використаних джерел

1. Воронкін О. С. Розвиток комп'ютерних технологій підтримки навчання студентів вищих навчальних закладів України (друга половина 50-х – початок 90-х років XX ст.) [Електронний ресурс] / О. С. Воронкін // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – № 1 (39). – Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/960>
2. Воронкін О. С. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій навчання студентів вищих навчальних закладів України у 90-х роках XX ст. – на початку XXI ст. / О. С. Воронкін // Інформаційні технології в освіті. – 2014. – № 20. – С. 99-116.
3. Манако А. Ф. Комплексний підхід до розгляду процесів еволюції та конвергенції ІКТ в освіті / А. Ф. Манако, О. С. Воронкін // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2014. – № 3. – С. 3–9.
4. Воронкін О. С. Періодизація розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання / О. С. Воронкін // Вища освіта України. – 2014. – № 3 (54). – С. 109–116.
5. Воронкін О. С. Тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання студентів вишів України (друга половина XX ст. – початок XXI ст.) / О. С. Воронкін // Стратегия качества в промышленности и образовании : материалы XI Междунар. конф. : в 2. т. (г. Варна, Болгария, 1–5 июня 2015 г.). – Дніпропетровськ, Варна, 2015. – Т. 1. – С. 322-326
6. Воронкін О. С. Перспективні напрямки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання / О. С. Воронкін // Проблеми освіти :

наук.-метод. зб. – К. : ДНУ „Інститут інноваційних технологій і змісту освіти”, 2015. – Вип. 83. – Ч. 2. – С. 15–21.

7. Воронкін О. С. Перспективи розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання студентів вищих навчальних закладів: результати експертного оцінювання [Електронний ресурс] / О. С. Воронкін. – Режим доступу : http://tdo.at.ua/voronkin/ikt_2015.pdf.

8. Россия на пути к Smart обществу / под ред. Н. В. Тихомировой, В. П. Тихомирова. – М. : НП „Центр развития современных образовательных технологий”, 2012. – 280 с.

9. П’ятницька Г. Міжнародний досвід впровадження та перспективи розвитку SMART-освіти / Г. П’ятницька, О. Григоренко // Smart-освіта: ресурси та перспективи : матеріали Міжнар. наук.-метод. конф. (Київ, 16–17 жовтня 2014 р.). – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – С. 88–90.

Секція 6. Ресурсний підхід до виховного процесу у вищій школі

Анна В'ячеславівна Кучеренко

*кандидат історичних наук, викладач психології, Черкаський комерційний
технікум, anna.kucherenko.1972@mail.ru*

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні чільне місце посідає збереження та збагачення інтелектуального фонду нації. Варто відмітити, що інтелектуальний потенціал народу не з'являється спонтанно, він потребує стимулювання на всіх етапах життя людини. Сприятливим для розвитку інтелектуальних здібностей, наукового світогляду, пізнавальних процесів особистості, як доводять науковці, є період навчання у загальноосвітній школі, професійно-технічних та вищих навчальних закладах.

Мета статті – вивчення одного із напрямків змісту виховання, а саме інтелектуального виховання, його сутності та провідних шляхів реалізації.

Інтелектуальне виховання – цілеспрямована діяльність педагогів з розвитку розумових сил і мислення студентів, прищеплення їм культури розумової праці.

У психолого-педагогічній літературі вживають також термін «розумовий розвиток» розвиток, удосконалення інтелектуальної сфери і здібностей людини.

Мета інтелектуального виховання – забезпечення засвоєння студентами основ наук, розвиток їх пізнавальних здібностей і формування на цій основі наукового світогляду. Його зміст – система фактів, понять, положень з усіх галузей науки, культури і техніки. Ці знання мають бути систематизовані, постійно поповнюватися.

У процесі інтелектуального виховання студенти повинні навчитися мислити.

Мислення – процес опосередкованого й узагальненого пізнання предметів і явищ об'єктивної дійсності в їх істотних властивостях, зв'язках і відносинах [2, 309].

В аналізі мислення важко обійтися без понять "інтелект" та "інтелектуальні здібності". Словом "Інтелект" (від лат. розуміння, розум) – це здатність людини розуміти нові ситуації і пристосовуватися до них. Більшість психологів схильні думати, що є три типи інтелекту: генетичний, який неможливо вивчити; поведінковий, що виявляється і спостерігається в поведінці; вимірний, тобто такий, що підлягає тестовій оцінці. Частина психологів, об'єднуючи прояви інтелекту в поведінці (оперування абстракціями, здатність вчитися, адаптуватися до обставин тощо), називають його загальною здатністю до переробки інформації [3, 109].

Оцінювання рівня інтелектуального розвитку здійснюють на основі співвідношення реального хронологічного віку з її "розумовим віком" (це розумовий рівень індивіда, який визначається за успішністю виконання тестових завдань). Показником розвитку інтелекту є "коефіцієнт інтелектуальності", який скорочено позначають IQ.

Цей показник знаходять співвідношенням:

$$IQ = \frac{\text{розумовий вік}}{\text{хронологічний}} \cdot 100\%.$$

Середнє значення IQ відповідає 100 балам, найнижчі можуть наближатися до 0, а високі - 200. Стандартне (тобто середнє для всіх груп) відхилення - 16 балів у кожний бік. У кожного третього IQ перебуває між 84 і 100 балами, і така сама частина (34%) - з показниками від 100 до 116 балів. Дві інші частини людей (у кожній по 16%) розглядаються як крайні групи з низькими (від 10-84) і високим інтелектом IQ від (116-180).

Дибільністю називають легко виражену "недоумкуватість" (IQ більше 75%). За даними дослідників вона трапляється у 3% населення, помітна не відразу, а в процесі початкового навчання. Показником вияву цього явища є нездатність до абстрактного мислення. Дибілі не розуміють переносного смислу прислів'їв, метафор. Точні дані про дибілізацію суспільства жодна країна дати не зацікавлена. У США, у Східній Азії, де дибілізм є національною трагедією, признається нормою легка його форма, і максимально скорочується в загальноосвітніх школах навчальний матеріал, для засвоєння якого необхідно виявляти здатність до абстрактного мислення.

Інтелектуальний розвиток можна досліджувати на підставі сформованості різних видів мислення: діалектичне – вміння бачити в явищі суперечності, тенденції розвитку, зародження нових; логічне – встановлення узагальнених зв'язків між новими знаннями і раніше засвоєним матеріалом, приведення їх у певну систему; абстрактне – абстрагування від неістотних, другорядних ознак, виділення загальних та істотних і на цій основі формування абстрактних понять; узагальнююче – знаходження загальних принципів і способів дій, що поширюються на певну низку явищ; категоріальне – вміння об'єднувати поняття в класи і групи на підставі певних істотних ознак подібності; теоретичне – здатність до засвоєння знань високого рівня узагальнення, розуміння наукових засад і принципів розвитку тих чи тих галузей знань, виявлення залежності та закономірності існуючих між явищами зв'язків; індуктивне – рух думки від окремого до загального, від фактів до узагальнень, висновків; дедуктивне – рух думки від загального до окремого; алгоритмічне – неухильне дотримання інструкції, яка вказує строгу послідовність дій, що забезпечує отримання результату; технічне – розуміння наукових засад і загальних принципів виробничих процесів; репродуктивне – актуалізація засвоєних знань для розв'язання завдань відомого типу або виконання дій у знайомих умовах; продуктивне – самостійне вирішення людиною нових завдань на основі набутих знань, а також із використанням нових даних, способів і засобів, необхідних для їх вирішення; системне – здатність виявляти зв'язки між науками, розуміти загальнонаукові закони,

покладені в основу їх розвитку, мати загальні уявлення про закономірності розвитку природи і суспільства. Студента необхідно навчити всіх цих видів мислення, а найголовніше понятійному мисленню. Витоки цього поняття слід шукати в роботах видатного радянського психолога Льва Виготського.

Понятійне мислення можна визначити через три важливих моменти. Перший - вміння виділяти суть явища, об'єкта. Другий - вміння бачити причину і прогнозувати наслідки. Третій - вміння систематизувати інформацію і будувати цілісну картину ситуації. Ті, хто володіє понятійним мисленням, адекватно розуміють реальну ситуацію і роблять правильні висновки, а ті, хто не володіють, теж впевнені у правильності свого бачення ситуації, але це їх ілюзія, яка розбивається об реальне життя. Їхні плани не реалізуються, прогнози не збуваються, але вони вважають, що винні оточуючі люди і обставини, а не їх неправильне розуміння ситуації.

Оволодіти ними він може лише за умови освоєння таких мислительних операцій, як: аналіз – мислене розчленування цілого на частини або мислене виділення окремих його частин; синтез – мислене поєднання частин предметів або окремих його сторін, їх ознак, властивостей; порівняння – встановлення подібності або відмінності між предметами і явищами за однією кількома ознаками, виділеними в певній послідовності; класифікація (систематизація) – поділ предметів або явищ за групами залежно від подібності чи відмінностей між ними [3, 93].

Ефективність розумового виховання значною мірою залежить від багатьох чинників. Узагальнено їх можна звести до таких положень:

- вміння педагога виділити в навчальному предметі світоглядні твердження, ідеї, закони, закономірності, концепції і реалізувати їх під час навчання;
- дотримання педагогом принципу внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків як фактора єдності і взаємозв'язку явищ, процесів реального світу;
- оволодіння студентами аналізом, синтезом, порівнянням, узагальненням, виробленням навичок аргументувати свої думки, захищати свої світоглядні позиції;
- залучення студентів до активної громадської діяльності з метою зміцнення єдності світогляду і поведінки;
- своєчасне коригування відхилень у поведінці окремих студентів;
- відповідність світоглядної позиції педагогів і батьків потребам суспільства.

Попри певні універсальні особливості розумове виховання у вищій школі має свою специфіку. Оскільки кожен вищий навчальний заклад забезпечує професійну підготовку, то основним його завданням є максимальний розвиток пізнавальних і творчих здібностей студентів – майбутніх спеціалістів, формування у них наукового світогляду. Не менше значення має й подальший розвиток культури розумової праці. З цією метою багато вищих навчальних закладів передбачають заняття, які розкривають особливості планування самостійної роботи, конспектування лекцій, наукової літератури, користування

каталогами бібліотек, Інтернетом, опанування основами наукових досліджень тощо [1, 33].

Успіх навчальної діяльності студентів, їх розумовий розвиток значною мірою залежать і від рівня сформованості в них таких навчальних умінь.

Уміння читати. Характеризується виразністю, інтонацією, темпом, урахуванням жанру тексту і залежить від уміння студента охопити зором текст, який він читає. Слід вимагати того, щоб студенти усвідомлювали прочитаний текст.

Уміння слухати. Передбачає вміння зосередитися на змісті розповіді, пояснення, лекції чи запитань викладача, відповідей на запитання студентів. Слухання має супроводжуватись аналізом, умінням прорецензувати й оцінити прослухане повідомлення.

Уміння усно формулювати і викладати свої думки. Йдеться про відповіді на запитання, переказування змісту прочитаного чи почутого, словесний опис картини, приладу, спостережуваного об'єкта, вміння поставити запитання до розповіді викладача, прочитаного тексту та ін.

Уміння писати. Передбачає оволодіння технікою письма та писемною мовою і полягає в умінні правильно списувати з дошки, з книжки, описувати побачене, писати під диктовку, написати твір на задану або на вільну тему, реферат, законспектувати прочитане тощо.

Уміння працювати з книжкою. Це передусім уміння підібрати необхідну літературу за бібліографією, визначити її загальний зміст, використовувати різні форми запису прочитаного, вміння користуватися довідковою літературою, словниками, періодикою.

Спеціальні уміння. Охоплюють уміння читати ноти, технічні креслення, карти, обчислювальні вміння з математики, вміння слухати музику, уміння записувати числа, формули, користуватися словником під час вивчення іноземних мов та ін.

Уміння культури розумової праці. До цих умінь відносять, зокрема, вміння дотримуватися раціонального режиму розумової праці, виконувати навчальні завдання акуратно, утримувати в належному порядку своє робоче місце. Студент повинен уміти чергувати розумову працю з відпочинком або з іншим видом діяльності. Культура розумової праці передбачає знання студентом загальних правил розумової праці та вміння дотримуватись їх у своїй навчальній діяльності; знання важливості поступового входження в роботу, її ритмічність, регулярність у чергуванні праці й відпочинку, робота зі складним і легшим матеріалом та ін. Виходячи із загальних правил, кожен студент розробляє власний стиль навчальної діяльності.

Окрім розглянутих умінь, самостійна навчальна діяльність передбачає також вироблення у студентів уміння зосереджено та уважно працювати, долати труднощі, розвивати пам'ять і використовувати різні її види (логічну, моторну, зорову), вести спостереження і нотатки, володіти деякими раціональними способами розумових дій, контролювати себе.

Отже, одним із найголовніших завдань вузівського етапу інтелектуального виховання є формування в студента умінь і навичок самостійного опрацювання наукової та навчальної літератури, розв'язання різноманітних пізнавальних

задач, користування довідковою літературою (енциклопедіями, довідниками та ін.), складання конспектів, а також написання робіт, які вимагають творчого підходу і самостійного аналізу певної проблеми (рефератів, доповідей, курсових робіт і т.ін.). Крім того, у студента має сформуватися потреба постійно поповнювати свій багаж професійних знань після закінчення вищого навчального закладу. Вища освіта покликана забезпечити майбутньому фахівцю і міцні науково-світоглядні орієнтири, надати їм форми твердих особистісних переконань.

Список використаних джерел:

1. Основи психології і педагогіки : навчальний посібник / О. М. Степанов, М. М. Фіцула. - 2-ге вид., виправ., доп. - Київ : Академвидав, 2006. – 520 с.
2. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – СПб.: Питер, 2005. – 713с.
3. Столяренко Л.Д. Основы психологии. – Ростов н/Д: Феникс, 2003. – 448 с.

Владислав Сергійович Ольховецький

*студент II курсу ФСПО, Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, hova@ua.fm*

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК СТУДЕНТСЬКОЇ ГРУПИ ДО КОЛЕКТИВУ

Студентська група як різновид соціальної організації може розвиватися від своїх найпростіших форм - дифузної або номінальної до найвищої - колективу. В кожній студентській групі такий розвиток проходить свій неповторний шлях. Але, на жаль, не кожна з них досягає при цьому рівня згуртованого колективу.

Оскільки кожна студентська група у той чи інший момент знаходиться на певному рівні свого розвитку, розглянемо критерії, за якими визначають рівень її соціальної зрілості. А. Лутошкін та Л. Уманський пропонують для цього використовувати такі показники, як організаційна єдність, психологічна єдність, підготовленість групи, моральна спрямованість.

Організаційна єдність групи полягає у її здатності до ділового об'єднання для розв'язання загальногрупових практичних завдань. Ознаками організаційної єдності є узгоджена взаємодія і взаємодопомога членів групи, їх прагнення до співробітництва як всередині групи так і з іншими об'єднаннями у вищому навчальному закладі або поза ним.

Психологічна єдність - це загальний настрій, тон групи, який створює ефект захищеності для кожного її члена. Трьома сторонами психологічної єдності академічної групи виступають інтелектуальна, емоційна і вольова. Інтелектуальна сторона виявляється у здатності знаходити спільну мову, приходити до однакових суджень і висновків з найважливіших питань групової та позагрупової діяльності, розуміти спільну відповідальність за неї. Емоційна сторона характеризує загальну атмосферу взаємовідносин, рівень

дружелюбності, взаємної толерантності до недоліків інших. Вольова сторона психологічної єдності групи віддзеркалює здатність її членів долати перешкоди, наполегливо просуватися до мети, мобілізувати сили у важкі моменти, стримувати в інтересах групи свої почуття.

Підготовленість групи включає в себе досвід спільної діяльності, який накопичила група, набуті нею уміння діяти усім разом. Зрозуміло, що підготовленість групи як інтегральне утворення органічно поєднує особистий досвід, знання та уміння усіх її членів. Але це зовсім не означає, що підготовленість членів завжди свідчить про групову підготовленість: одночасне перебування студентів на заняттях хоча і створює умови для спільної діяльності, але ще не є показником підготовленості групи.

Моральна спрямованість групової діяльності є однією з найважливіших характеристик рівня соціальної зрілості групи. Студентська група може бути згуртованою, підготовленою до спільної діяльності, зосереджувати зусилля на доланні труднощів, але назвати її колективом можна буде лише тоді, коли її спрямованість буде співпадати з моральними нормами вищого навчального закладу і суспільства в цілому.

Коли група незнайомих абітурієнтів утворює студентську групу, то спочатку вона є дифузною.

В процесі спільної навчальної діяльності студентська група починає розвиватися. І в залежності від того, як і якою мірою представлені в студентській групі описані вище показники, можна зробити висновок про рівень, якого вона досягла у своєму розвитку.

Номінальна група. Вона вже має певну назву, але існує лише формально, оскільки її члени ще не вступили у спільну діяльність, що здатна опосередковувати відносини між ними.

Група-асоціація. На цій стадії починається спільна життєдіяльність групи, виникають перші ознаки утворення колективу. В такій групі вже існує офіційна структура, спільна мета діяльності, але діяльність окремих студентів має переважно індивідуальний характер, у них ще відсутня потреба працювати разом, спільно розв'язувати групові завдання.

Група-корпорація. Характеризується більш чітко окресленою спільною метою та єдністю дій. Співпраця, активна взаємодія членів групи створюють груповий досвід спілкування, підготовленість у певному виді діяльності, проте психологічної єдності ще немає[1].

Важливо зазначити, що група-корпорація може мати як просоціальну так і антисоціальну спрямованість. Студентська група, що знаходиться на цьому рівні розвитку відрізняється сформованою організаційною структурою, досить високим рівнем співробітництва студентів, міжособистісні відносини в ній мають діловий характер. А термін «група-корпорація» вживається переважно для позначення груп з антисоціальною спрямованістю, які хоча й відрізняються організаційною і психологічною єдністю, але виявляють при цьому явні ознаки групового егоїзму, відчужені від інших груп, протиставляють себе їм. Таке трактування не зовсім збігається з установленою міжнародною термінологією.

Відносна автономізація групи є однією з умов її саморуху до єдності, до колективу. Саме на цьому етапі студенти групи ідентифікують себе з нею («моя

група»)). Але надмірна автономізація часто виступає проявом антисоціального спрямування групової діяльності.

Колектив - наступний рівень розвитку міжособистісних відносин у групі. Вона може стати колективом, якщо взаємодії і взаємовідносини студентів групи опосередковуватимуться загальними цілями, завданнями спільної діяльності, особистісно-значущим змістом цієї діяльності. Інтергрупово активність, що виникає у колективі, має значний вплив як на членів самої групи, так і на інші студентські групи вищого навчального закладу. Якщо студентська група у своєму розвитку досягає рівня колективу, то вона стає референтною для її членів, тобто такою, на думку якої вони зважають в першу чергу.

Ознаками студентського колективу можна назвати такі:

- кожен член групи безумовно приймає на себе цілі та завдання спільної навчально-професійної діяльності, яка вже має високу ефективність;
- група характеризується високим рівнем організованості та згуртованості – це команда односторонців. Згуртованість визначається єдністю ціннісних орієнтацій, співпадають погляди, оцінки, ставлення стосовно подій в групі загалом і кожного її члена. При зближенні оцінок зростає й емоційна прихильність студентів групи до її спільних справ. Структура формального і неформального спілкування співпадає;
- багато членів групи мають статус неформального лідера або тих, кому віддають перевагу при вирішенні питань життя колективу;
- в офіційних керівників виявляється демократичний стиль керівництва;
- для кожного члена групи вона стає референтною, тобто орієнтиром для наслідування, авторитетом. Група виконує функцію взірця для оцінювання свого «Я», своєї поведінки та оцінки інших. «Ми» – так кожен ставиться до своєї групи;
- група як колектив може бути взірцем і для інших студентських груп, впливати на них (наприклад, при вирішенні питань на факультетських зборах, в органах самоврядування), виявляти інтергрупову активність, особливо з боку лідерів груп, які користуються авторитетом на факультеті;
- у такому колективі існують негласні норми поведінки (кожен поводить себе так, як прийнято в групі). Якщо хтось порушує такі правила, йому неодмінно роблять зауваження;
- колектив виявляє згуртованість. Якщо вирішуються важливі проблеми, то група працює злагодженіше й результативніше.

По мірі того, як студентська група проходить шлях свого розвитку, в ній з'являються формальні і неформальні лідери. Ролі формальних лідерів виконують обрані чи призначені старости, проформи та інші посадові особи групи, на яких покладене виконання обов'язків, встановлених у даному вищому навчальному закладі. Сьогодні, на жаль, немає єдності у визначенні рольових функцій формальних лідерів студентських груп. В ролі неформальних лідерів виступають студенти, що користуються в групі особливим авторитетом. Від них значною мірою залежить психологічний клімат у групі, самопочуття її членів, а також визнані в ній моральні норми. В академічній групі з високим

рівнем розвитку підвищуються вимоги до кожного окремого її члена і особливо до лідерів[2].

Отже, студентська група постійно розвивається у різних напрямках: під час навчального процесу, за межами навчального закладу. Чим швидше група знайде спільну мову, спільні інтереси, тим швидше вона вийде на новий рівень свого розвитку і стане колективом.

Список використаних джерел

1. Выготский С. Е. Формирование социально-психологического климата студенческой группы как средство становления профессионально-педагогических качеств будущего учителя: Дис. кпн.-О., 1993.- 146с.
2. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении: Кн. для учителя,- М.: Просвещение, 1987.- 190 с.
3. Таранов П.С. Приемы влияния на людей.- Симферополь: Таврия, 1995.- 496с.

Сергій Миколайович Ольховецький

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
hova@ua.fm*

ПСИХОЛОГІЧНІ СТАНИ ОСОБИСТОСТІ В РІЗНИХ СИТУАЦІЯХ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Чинники соціальної дійсності впливають на психічні стани особистості безпосередньо, прямо та опосередковано, через систему конкретних життєвих мікросоціальних умов. У сукупності конкретних обставин особливе місце посідають умови життєдіяльності: ступінь задоволення особистих потреб, система сталих взаємин тощо.

Значно впливає на психічні стани людини організація її побуту, відпочинку й дозвілля. Психічні стани людини максимально залежать від морально-ділової атмосфери в колективі, групі.

У виникненні психічних станів чималу роль відіграють звички.

На психічні стани людини впливають її попередні стани. Зв'язок між наявним психічним станом і тим, що йому передувало, може бути двояким. В одних випадках попередній стан змінюється протилежним.

Психічні стани людини змінюються у зв'язку з впливом на організм кліматичних умов під час виконання різних завдань, а також специфічних особливостей діяльності (хитання корабля, вплив висотного польоту, тривала нерухомість та однобічна фізична напруженість, надлишок чи нестача інформації, обмежений простір і сенсорний голод, обмеженість соціальних контактів тощо).

Рівні психологічної готовності різні: від ділового, бойового настрою до ситуаційної готовності (тимчасового психічного стану, котрий виявляється лише стосовно конкретного виду діяльності) до постійної внутрішньої готовності (стійкого особистісного стану, що виявляється у будь-який час, у будь-яких умовах).

Зазначені психічні стани формуються внаслідок:

- попередньої психологічної підготовки;
- безпосередньої морально-психічної і психологічної підготовки до

виконання майбутнього завдання, у процесі якої активізуються виховані мотиви поведінки й необхідні в цих умовах психічні стани, переборюються негативні ситуативні мотиви й психічні стани. Безпосередня психологічна підготовка посідає важливе місце в загальній підготовці людини до розв'язання професійних завдань.

Підтримка позитивних психічних станів пов'язана з подоланням низки негативних психічних станів людини на різних етапах її діяльності.

Існує певна закономірність у динаміці психічних станів людей. Відомо, що навіть найбільш підготовлена особистість (яка володіє потрібними знаннями, досвідом, навичками, якостями, моральними мотивами тощо) може бути готова чи не готова до конкретних дій або дій в екстремальних ситуаціях.

За динамікою психічних станів людини можна виокремити три істотні періоди:

- підготовка до розв'язання завдань;
- процес розв'язання завдання;
- завершення розв'язання завдань.

Види і форми напруженості різні. Існує напруженість, яка тонізує діяльність людини, загострює його сприйняття, мобілізує мислення, підвищує активність.

Запобігання й подолання надмірної напруженості (гіперстресу) досягають через ознайомлення людини з особливостями виконання майбутнього завдання і з можливими труднощами, цілеспрямованою виховною роботою. Доцільно проводити заходи щодо «пожвавлення» досвіду емоційно-вольової поведінки, накопиченого в минулому, а також відпрацьовуванням до автоматизму основних компонентів майбутньої діяльності, відволікання думки від негативних роздумів тощо.

Перехід від підготовчого етапу до виконання нового завдання пов'язаний з подоланням у людини стану ригідності, у якому виявляється інертність психіки особистості, котра виникає в результаті стереотипності його поведінки, тяжіння до заучених операцій, форм і способів дій. Отож, ригідність виявляється в порушенні перебігу психічних процесів, у виникненні труднощів у адекватній оцінці ситуації або завдання й порядку його виконання.

Головною умовою подолання ригідності в людини є тренування їх у складних умовах, які мають змінюватися. Однак при цьому варто враховувати, що такі тренування, здійснювані без поступового ускладнення, можуть дати не лише позитивний, а й негативний ефект.

Психічно нестійкі люди в разі невдалого результату можуть перебувати впродовж тривалого часу в стані глибокої фрустрації, яка є складним психічним станом, що поєднує в собі тривогу, безнадійність та апатію, приреченість і депресію, які виникають, як правило, у зв'язку з невдачами в досягненні запланованого. Такий стан спричинює втрату здатності до опору.

Найбільш негативним у надзвичайних умовах є психічний стан страху. Він зумовлений надзвичайно сильними, небезпечними для життя зовнішніми

подразниками та може порушити психічну стійкість людини, спонукати до негативних дій і вчинків, послабити її боєздатність. За ступенем інтенсивності й глибиною переживань страх переживають у вигляді занепокоєння, хвилювання, тривоги й переляку, страху й жаху. Стан жаху виявляється в астеничній і стеничній формах. У першому випадку під впливом небезпеки особистість ціпеніє й виявляється нездатною до руху і дій; для стеничної реакції характерне, навпаки, різке рухове порушення, метушливість, прагнення втечі від загрози життю, без здатності враховувати особливості ситуації. Цей стан дезорієнтує особистість, зумовлює в ній глибоке потрясіння.

Страх не є вродженим, а впливає із особливості психіки людини й тих навколишніх умов і ситуацій, у яких вона перебуває в цей момент. Із вчення І.М. Сеченова і І.П. Павлова випливає, що фізіологічною основою стану страху є складна рефлекторна реакція організму на внутрішні й зовнішні подразники, які спричиняють уявну або реальну небезпеку. Це дає змогу розглядати стан страху з позиції його соціальної обумовленості, складного взаємозв'язку з іншими психічними станами, процесами й властивостями особистості, зі всіма аспектами свідомого життя людини.

Страх - це складний психічний стан, який складається зі сприйняття, оцінки й розуміння тієї уявної або реальної небезпеки, що зумовлює зміни у функціонуванні психіки, які за своєю спрямованістю є негативними, розхитують і дестабілізують перебіг усіх психічних процесів.

Страх впливає на всі психічні процеси: сприйняття, увагу, пам'ять, мислення, почуття, волю. У стані страху вони можуть бути паралізованими або деформованими. Людина перестає володіти своєю увагою, забуває прості речі, не може правильно оцінити звичну ситуацію, її дії і рухи виходять з-під свідомого контролю та стають невпевненими, імпульсивними. Крім цього, стан страху однієї людини може зумовити страх в інших людей. Найчастіше люди стикаються з таким його різновидом, як стан переляку, що виникає на основі інстинкту самозбереження під час зіткнення з небезпекою, різкій чи несподіваній зміні середовища.

Страх, однак, може перейти межу й набути патологічної форми. Наприклад, під час тривожного неврозу ми стикаємося з його непомірно високим рівнем вияву, тривалістю.

Іншим видом невротичного страху є фобія, яка пов'язана з конкретним об'єктом чи ситуацією. Суб'єктивно фобія дуже неприємна. Хоча людина й усвідомлює її необґрунтованість та безглуздість, але позбутися, подолати фобію, як правило, не може. Коли фобія опановує людину, її не можна придушити зусиллям волі. А що сильніше вона прагне подолати фобію, то більше його зміцнює.

Фобія - це патологічний страх, певна установка реагувати у формі акцентованого страху на деякі ситуації та об'єкти, для неї характерні тривалість, інтенсивність і неможливість самотійно подолати цей страх зусиллям волі.

Страх може спричинити паніку (груповий стан) - гнітючий афект, який розвивається раптово в разі несподіваного враження загрозливого характеру й швидко поширюється через психічний вплив на інших людей. Паніка охоплює

майже раптово цілу масу людей, заражає їх почуттям неминучої небезпеки[1].

Шляхи подолання страху

Для подолання, переборювання людиною страху в екстремальній ситуації необхідно використовувати адекватні заходи.

Уже було підкреслено, що стан страху опосередковується соціальною, моральною сутністю особистості й залежить від рівня розвитку її морально-психічного стереотипу, у якому відображається моральна зрілість і соціальний досвід. Люди оцінюють і переживають не лише небезпеку для свого життя цієї ситуації, а й значення розв'язання чи не розв'язання в цих умовах поставленого завдання для себе особисто, свого колективу, держави та суспільства.

Для переборювання людиною різних видів страху насамперед необхідно сформуванню в неї сильний, стійкий і міцний морально-психічний стереотип, що характеризує силу, стійкість, міцність і надійність їхніх поглядів, позицій, почуттів, переконань, ставлень, цінностей та інтересів, а також визначає духовно-психологічне й морально-практичне ставлення до світу, народу, себе, обов'язку, гідності, честі, виконання завдань професійної діяльності тощо.

Другим важливим напрямом запобігання виникненню в людини страху в екстремальних ситуаціях є відповідна морально-психічна підготовка, суть якої - у цілеспрямованому формуванні морально-психічної стійкості й надійності в умовах екстремальних чинників, підвищення активності всіх психічних функцій.

У період очікування якоїсь неприємної події, пов'язаної з ризиком для життя, досить ефективним є застосування методу баражування.

Метод баражування - спосіб відволікання уваги від страху й спрямованості людей від аналізу й синтезу гнітючих факторів бойової (екстремальної) ситуації, переживань, тривоги, роздумів про майбутній наступ, виконання завдання щодо бачення за цим ризику для свого життя, можливих невдач, його провалу тощо.

Також можна використати метод образів, суть якого - у здійсненні психічного впливу на комплекс «підсвідомість -свідомість» людини через формування в них системи образів поведінки в надзвичайній ситуації.

Певні позитивні результати впливу на психіку з метою запобігти виникненню страху дає метод демонстрації.

За допомогою методу психічної концентрації формуються конкретні психологічні установки. Його суттю є утворення відповідних нервових зв'язків у корі головного мозку й підтримування їх у постійному збудженні до початку відповідальної діяльності чи настання очікуваних подій.

Крім цих методів, застосовують низку спеціальних. Серед них важливе місце посідає метод психічних навантажень, суть якого - у створенні відповідних штучних навантажень на психіку людей з метою виявлення їхніх індивідуально-психологічних особливостей, ступеня реактивності психіки, ригідності тощо. Навантаження на психіку досягають за допомогою різних засобів, зокрема звукових, екранних, імітації тощо. Цей метод ефективний для виявлення осіб з різними психічними травмами.

Метод системної десенситизації («знечутливлення» до стимулів страху) є одним із найпоширеніших у допомозі людям із вираженим фобічним

синдромом.

Поступова подача ситуацій, які спричинюють страх і розслаблення у формі автогенного тренування, є необхідними компонентами методу. Спочатку людині подають ситуацію, яка частково нагадує їй ту, яка спричинила фобію або невроз страху, (наприклад, можуть демонструвати картинки, фотографії, кінофільми тощо). Поступово їй подають такі ситуації, які дедалі більше схожі на ту, у якій вона відчуває хворобливий страх або тривогу. Це все відбувається в стані релаксації (розслаблення). Отже, людину поступово вводять у ситуацію, яка щоразу більше схожа на ту, що її травмує.

Чіткість уявлень є дуже важливою умовою застосування систематичної десенситизації (ДС). Здатність викликати чіткі уявлення може спрацьовувати і без допоміжних засобів, однак їхня чіткість поліпшується під час автогенного тренування: для кращої чіткості можна скористатися фільмами чи діапозитивами[2].

Список використаних джерел

1. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии: Учеб. пособие /Под общей ред. А.А. Крылова, С.А. Маничева. - СПб: Изд-во "Питер", 2000. - 560 с
2. Психологія: Підручник / Н.Л. Трофімов та ін.; за ред. Ю.Л. Трофімова. – К.: Либідь, 1999. – 558 с.

Вікторія Василівна Ткачук

*викладач кафедри інженерної педагогіки та мовної підготовки, ДВНЗ
«Криворізький національний університет», viktoriya.tkachuk@gmail.com*

ПРОФОРІЄНТАЦІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ: СВІДОМИЙ ВИБІР ГІРНИЧОЇ ПРОФЕСІЇ

Сучасні соціально-економічні умови українського суспільства істотно змінили підхід до процесу профорієнтації та професійного самовизначення молоді. Професійна орієнтація поступово стає елементом усієї кадрової політики і частиною двох взаємопов'язаних систем: неперервної освіти й ефективної зайнятості.

Нині у вітчизняних і зарубіжних наукових дослідженнях із професійної орієнтації та психології (Б. Бодров [1], А. Боровський [2], Є. Климов [3], Т. Ковач [4], С. Крягжде [5], Н. Муранова [6], В. Симоненко [7], Г. Щокін [7]) є певні доробки генези професійних інте-ресів, схильностей, намірів, власне професійного вибору й подальшого професійного розвитку особистості. Науковці сходяться на тому, що в організації профорієнтаційної ро-боти слід керуватися принципами:

- доступність професійної інформації щодо навчання та працевлаштування;
- взаємозв'язок інтересів особистості й суспільства в межах ринкової економіки;
- можливості отримання профорієнтаційних послуг громадянами України та інших держав, відповідно до міжнародних угод;

– конфіденційність висновків профконсультацій тощо.

Профорієнтаційна робота є важливим чинником, що забезпечує залучення абітурієнтів до подальшого навчання в університеті, передбачає не тільки наявність інформації про професії, а й ознайомлення з вимогами, що висуваються до трудової діяльності, яка, у свою чергу, вимагає наявності різних якостей і властивостей особистості, для успішного оволодіння професією. Окрім того, така робота – показник активної присутності факультету та кафедр в освітньому просторі, що стає одним із критеріїв управління якістю освіти.

Надлишок фахівців, підготовка недостатньо кваліфікованих працівників, низька частка зайнятості випускників ВНЗ – усе це проблеми, пов'язані з неправильним вибором професії.

Задля ефективності профорієнтації слід здійснювати системну діяльність з урахуванням інтересів молоді, застосовувати комбіновані (традиційні й новітні) методи та форми. Так, у процесі формування уявлень про вимоги роботодавців, зростання престижу гірничих професій і статусу гірничої спеціальності в суспільстві, та залучення партнерів до з'ясування означених проблем, організовуються місячники профорієнтації для учнівської молоді.

У формуванні готовності до обґрунтованого вибору професії, надання учням психологічної, педагогічної й інформаційної підтримки для визначення з подальшою освітою викладачам ВНЗ необхідно враховувати певні етапи.

На першому етапі – «Професійна інформація» – слід проводити бесіди, семінари, лекції профорієнтаційного спрямування, організовувати екскурсії на підприємства гірничого комплексу, зустрічі з керівниками підприємств, молодими робітниками, які здобували освіту на гірничих факультетах. Доцільним у такій роботі є створення професіограм, рекламних проспектів вишів, гірничих підприємств.

Як і будь-який товар, освітні послуги потребують формування системи просування та реалізації рекламної програми. Засоби масової інформації мають посісти одне з чільних місць у системі профорієнтаційної роботи ВНЗ. Випускникам шкіл та їх батькам потрібно надати змогу отримувати основну інформацію про навчальний заклад, про пропоновані спеціальності вишу з засобів масової інформації та мережі Інтернет.

Задля зацікавлення молоді спеціальностями гірничого факультету абітурієнтам доцільно надати змогу ознайомитися з навчальним планом, концепцією спеціальності, переліком посад, які може обіймати випускник. Співробітникам кафедр спільно зі студентами варто розробити рекламні матеріали у вигляді стендів, буклетів, закладок для книжок тощо. Така наочність покращує настрій абітурієнтів, надає можливість докладніше вивчити й обміркувати з батьками правила вступу.

Прикладом практичного використання рекомендацій може бути інформація про гірничу професію.

Гірник – працівник гірничої промисловості, до якої на-лежать не лише видобувачі корисних копалин – вугілля, руди, дорогоцінних металів, а й шахтобудівники, ремонтники, монтажники, рятувальники тощо.

Історія професії. Корисні копалини почали видобувати здавна. З часом виникло два види видобутку корисних копалин – відкритий і шахтний. Є ще

спосіб видобутку через буріння, а також технологія, принцип якої полягає у розробці покладів у морських акваторіях. Розвиток гірничої промисловості пов'язаний із розширенням відомостей про види корисних копалин. З кінця XX століття гірнича справа є широкомасштабним, комплексним виробництвом із забезпечення суспільства сировиною.

Соціальна значущість професії в суспільстві. У сучасному суспільстві необхідність сировинних ресурсів над-звичайно висока. У різних країнах і містах нашої держави ведуться активні розробки в області гірничодобувної промисловості, що зумовлює необхідність у фахівцях-гірниках.

Масовість і унікальність професії. Фахівці у сфері гірничої справи традиційно затребувані й високооплачувані. Однак необхідно пам'ятати, що працювати за цією спеціальністю можна тільки в регіонах, де здійснюється видобуток корисних копалин. Крім того, специфіка роботи гірника полягає в її потенційній небезпеці, тому праця гірника вимагає максимальної відповідальності та пильності.

Ризики професії. Професія гірника пов'язана зі складними, часом екстремальними умовами праці. Великі фізичні навантаження, вологість, пил, відсутність природного освітлення часто спричиняють низку професійних хронічних захворювань. Тому термін роботи гірника до виходу на пенсію становить 20 років. Це одноманітна діяльність, у якій не часто помітний прогрес [8].

Другий етап має бути присвяченим безпосередньо професійному вихованню. Різноманітну професійну інформацію варто подавати на тематичних батьківських зборах, розглядати та заслуховувати на педагогічних радах. Окрім того, організовувати предметні гуртки, факультативи, створювати групи за фаховими інтересами. Сприятимуть професійному визначенню і шкільні тематичні вечори, клуби цікавих зустрічей тощо.

Так, важливим для батьків та учнів є те, що, відповідно до Закону про внесення змін до ст. 5 Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці (щодо особливостей отримання освіти)», поза конкурсом до державних і комунальних вищих професійно-технічних навчальних закладів пропонується зараховувати дітей тих шахтарів, які мають стаж підземної роботи не менш 15 років. Ця норма поширюється також на дітей шахтарів, загиблих у результаті нещасного випадку на виробництві, і дітей шахтарів-інвалідів [9].

Завдяки впровадженню у профорієнтаційні заходи сучасних технологій інформування (сайт університету, сайти кафедр, система vstup.info тощо) забезпечується доступність, інформативність, мобільність, гнучкість профорієнтаційних послуг та їх зручність для молоді. Так, до таких інноваційних форм профорієнтаційної роботи належать й профорієнтаційні зустрічі з викладачами випускових кафедр від університету, робота яких сприяє формуванню в молоді засад профорієнтаційної культури, усвідомлення відповідального ставлення до проблеми професійного вибору.

Інформаційні джерела ознайомлюють з професією, умовами обґрунтованого й свідомого вибору майбутньої спеціальності наслідками правильного чи неправильного обрання професії. Доречно на цьому етапі

організувати, наприклад, екскурсію «Кривий Ріг – промислова перлина України», за таким маршрутом:

- музею ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»;
- кар'єрів Південного ГЗК;
- вхідного порталу підземного Саксаганського дериваційного тунелю;
- 3D-відеогалереї міського історико-краєзнавчого музею;
- навчально-курсного центру ПАТ «Кривбасзалізорудком» з навчальною шахтою тощо.

На третьому етапі – «Профдіагностування» – слід звернути увагу на медичні огляди учнів, що проводяться задля виявлення відхилень у фізичному розвитку і стані здоров'я, їх корекції та лікування. Школярів та їхніх батьків варто інформувати про можливі обмеження відповідно до медичних показань, з урахуванням установлених умов, специфіки й особливостей праці гірників.

Отже, профорієнтаційна робота є невід'ємною частиною освітнього процесу. Плідна робота з випускниками шкіл та училищ можлива тільки за умов формування позитивного іміджу навчального закладу. Імідж будь-якого вишу формується передовсім завдяки використанню нових методів управління, застосуванню новітніх інформаційних технологій, методичного забезпечення навчального процесу та сучасного матеріально-технічного оснащення. Саме профорієнтація університету дозволяє в сучасних умовах вести багатопланову безперервну роботу упродовж багатьох років, яка сприяє професійному самовизначенню випускників шкіл. Профорієнтація є природним продовженням усієї психолого-педагогічної роботи з учнями й певною мірою її логічним завершенням вибору гірничої професії.

Список використаних джерел

1. Бодров Б. Г. Психология профессиональной пригодности : [учеб. пособие для ВНЗ] /БодровБ.Г.– М.: ПЕРСЭ, 2001. – 234 с.
2. Боровский А.Б. Система методов профессиональной ориентации : [учеб. пособие] / Боровский А. Б., Потапенко Т. М., Щекин Г. В. – К. : МЗУУП, 1993. – 352 с.
3. Климов Е. А. Как выбирать профессию / Климов Е. А. – М. : Просвещение, 1984. – 160 с.
4. Ковач Т. Професії наших батьків / Т. Ковач // Шкільний світ. – 2003. – С. 38–39.
5. Крягжде С.П. Психология формирования профессиональных интересов / Крягжде С. П. – Вильнюс : Мокслас, 2001. – 195 с.
6. Муранова Н. Вітчизняний освітній досвід і сучасна допрофесійна підготовка старшокласників / Н. Муранова // Рідна школа. – 2004. – № 11. – С. 62–65.
7. Симоненко В. В. Профессии промышленного производства. Профессиограммы / В. В. Симоненко, В. Г. Демидчик. – К. : Рад. школа, 2003. – 176 с.
8. Професія гірник. Житомирський професійний політехнічний ліцей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zppl.org.ua/taxonomy/term/121>.
9. Закон України «Про підвищення престижності шахтарської праці» // Урядовий кур'єр. – 2008. – № 171.

Наталія Василівна Лончук

заступник директора з виховної роботи, викладач вищої категорії, викладач-методист, Дніпродзержинське медичне училище, lonchuknata@ukr.net

РЕСУРСНИЙ ПІДХІД ДО ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬКОМУ МЕДИЧНОМУ УЧИЛИЩІ

Вища школа покликана не лише виховувати професіоналів, високоосвічених працівників, а й формувати людей, здатних демократично мислити і активно приймати участь в розвитку суспільства; відбувшись не тільки професійно, а й особистісно. Сукупність досягнень людської спільноти у виробничому, суспільному, духовному житті – це, безумовно, заслуга освіти; рівень таких досягнень в конкретну історичну епоху і визначає культуру нації, народу. Молодь, студентська особливо, є найбільш активним, прогресивним соціальним прошарком кожного народу. Основна мета освіти і виховання сьогодні - формування у студента здатності до активної діяльності, до творчої професійної праці. Знання з основної мети освіти перетворилися на засіб розвитку особистості. Важливою умовою є розвиток потенційних можливостей особистості, на основі якого відбувається розвиток людини та ефективності її діяльності.

Базовим у підготовці майбутніх медичних працівників є *морально-етичний ресурс*, через розвиток якого і відбувається становлення та вдосконалення освітньо-професійного ресурсу особистості. Розвиток світогляду, загальної культури, широти інтересів – важливий показник розвитку молоді людини як особистості.

Наше медичне училище – це відкрита навчально-педагогічна система, яка взаємодіє з громадськими організаціями та закладами освіти і культури Дніпродзержинська. І цю співпрацю можна визначити за напрямками виховної роботи, які є важливою умовою результативності виховної роботи в цілому. Створення іміджу навчального закладу – передумова його виходу на якісно новий рівень культурних та соціальних взаємин із громадськістю, суттєвий чинник підвищення ефективності педагогічного впливу на свідомість студентів.

Одним із напрямків роботи є співпраця медичного училища і центральної міської бібліотеки ім. Т.Шевченка. Підписано Угоду про взаємодію і співпрацю, ми – соціальні партнери. Центральна міська бібліотека ім. Т.Г. Шевченка – одна із найстаріших культурно-просвітницьких установ м. Дніпродзержинська. Це головна бібліотека міста з універсальним бібліотечним фондом, центр культурного і духовного спілкування; методичний і координаційний центр для бібліотек усіх систем та відомств.

Викладачі училища та працівники центральної міської бібліотеки ім. Т. Шевченка стають посередниками в процесі навчання та забезпечують початковий імпульс, який змушує студентів творчо вирішувати проблеми і робити власні висновки. Кінцевим результатом виховання можна вважати формування у студентів особистісної культури та професійної вмотивованості.

Інформаційні технології, які сьогодні виступають потужним головним навчальним ресурсом, відкривають нові можливості для дослідження, експериментування у виховному процесі, що змінює мислення сьогоднішніх студентів та викладачів.

Працівники бібліотеки знайомлять студентів з принципами та правилами пошуку інформації в Інтернеті та з переліком популярних електронних інформаційних ресурсів; інформація постійно висвітлюється на власному веб-сайті медичного училища (<http://med.cc.ua/gittia-uchilisha/>) та веб-сайті центральної міської бібліотеки ім. Т. Шевченка (<http://bibliopazlu.blogspot.com/>).

На базі бібліотеки щотижня проходять тематичні заходи із залученням студентів-медиків: лекції, віртуальні екскурсії, зустрічі з цікавими людьми нашого краю, засідання євроклубу та соціальні акції; студенти знайомляться з виставками міських художників та народних майстрів.

У березні 2014 року на базі центральної міської бібліотеки ім. Т. Шевченка відбувся відкритий захід «Шевченкіана – дніпродзержинська родина». У дружньому колі зібралися студенти Дніпродзержинського медичного училища та працівники бібліотеки. Свято відкрила Тетяна Іванівна Герасюта – директор центральної міської бібліотеки ім. Т. Шевченка. Увазі студентів було представлено відеопроєкт «Вічний для пращурів – безсмертний для нас». Цікавими виявилися роботи дніпродзержинців — дослідників творчості Т. Шевченка колекціонера В. Рижих, видавця А. Ялового, майстрині з вишивки В. Снітько, скульптора Г. Хачатряна. З екрана проектора А. І. Яловий звертався до студентів, земляків-дніпродзержинців з питанням: «Хто для нас Тарас Шевченко?». І радив перечитувати Шевченка, замислюватись: хто ми і звідки є? А. Яловий презентував книгу «Другий Кобзар Т. Шевченка». У бібліотеці звучало Шевченкове слово. Студенти Дніпродзержинського медичного училища долучились до Шевченківських читань та стали учасниками поетичного батлу «Шевченко – the best». Захід пройшов у теплій родинній атмосфері.

У березні 2015 року студенти Дніпродзержинського медичного училища долучилися до Всесвітнього дня читання вголос, який відбувся у Центральній міській бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка. Відкрила захід Герасюта Т. І., завідувач ЦМБ ім. Т. Г. Шевченка, яка наголосила, що Всесвітній день читання вголос відзначається у 1-шу середу березня щорічно. Акція стартувала у юнацькому відділі бібліотеки. Студенти медичного училища слухали читання вголос книги «Четыре поколения или исповедь за усопших» у виконанні автора Слоневського О. Ю., письменника, краєзнавця, автора 9 книг.

У травні 2014 року у приміщенні міської бібліотеки імені Т. Шевченка відбулася презентація поетичної збірки Карини Чеховської «Клавиши осени». Молоду поетесу представила Марія Дружко – член Національної Спілки письменників України. Чеховська Карина – член молодіжного літературно-художнього клубу «VivArt» (м. Дніпродзержинськ). Поетичний збірник «Клавиши осени» — літературний дебют дніпродзержинської письменниці.

Під час літературних читань студенти Дніпродзержинського медичного училища – учасники поетичного батлу «Шевченко the best» — Семенча Наталія (гр. СС-30/13), Абдулаєва Анісат (гр. СО – 26/13), Масальцева Аліса (гр. ЛС –

28/13) декламували вірші К.Чеховської. Аудиторію наповнювали звуки поезії: «Миттєва посмішка і сльози, Акорд гітарної струни. В житті людському стільки прози, Троянду розкоші б знайти»... «Знай: істину не знайдеш ти у книгах, Лише в житті трапляється вона». У душі студентів має жити не тільки проза, а й поезія. Це провідна думка багатьох віршів К.Чеховської.

На згадку про зустріч юна поетеса подарувала студентам-читачам книги. Талановитих студентів Дніпродзержинського медичного училища було запрошено до участі в роботі молодіжного літературно-художнього клубу «VivArt».

У травні 2015 року Радою студентського співуправління Дніпродзержинського медичного училища було запропоновано долучитися до участі у Всеукраїнській акції «День української вишиванки». Спочатку біля навчального закладу було організовано флеш-моб студентів та викладачів у вишиванках, потім на базі центральної міської бібліотеки ім.Т.Шевченка студенти училища мали нагоду переглянути фільм «Код нації», побачити виставку робіт місцевих майстринь, послухати виступи дорослих та дитячих народних колективів. Таким чином, відбувається формування внутрішнього світу особистості з використанням досвіду духовності, звичаїв і традицій українців.

Молодь єднає Україну» — під таким гаслом у січні 2016 року в юнацькому відділі центральної міської бібліотеки імені Т.Г.Шевченка пройшла он-лайн-зустріч студентів Дніпродзержинського медичного училища з юнацтвом міста Львова. Під час візитівки міст студенти Дніпродзержинська і Львова розповіли про свої уподобання, хобі. У дружній обстановці відбувся обмін думками на тему, що для них є Соборність України. Усі разом склали сенкани на тему: «Соборність». Телеміст закінчився спільним виконанням Державного Гімну України.

У травні 2015 року для студентів училища на базі центральної міської бібліотеки ім. Т. Шевченка працівниками міського архівного управління презентовано книгу «Дніпродзержинськ у роки війни». За вагомий внесок у виховання молодого покоління та підтримку бібліотек м. Дніпродзержинська колектив медичного училища у грудні 2015 року було нагороджено Дипломом визнання. Необхідно зауважити, що у заходах беруть участь не поодинокі студенти, а групи, факультети, що є важливим об'єднуючим фактором, процесом ідентифікації, який дає розуміння того, що кожен може бути особистістю, а спільна робота – результативною. Щоб забезпечити творче самовираження студентів, створюємо умови, в яких немає критики, оцінок, стресових ситуацій, тиску стереотипів. А в структурній моделі майбутнього фахівця-медика: синтез знань, досвіду, цінностей, культура життєдіяльності, та, як наслідок, - причетність до життєтворчих процесів та соціальна зрілість.

Список використаної літератури

1. Калініна Л. М. Проект інноваційної школи : стратегічне планування, управління інноваціями / Л. М. Калініна, Т. Д. Капустерицька. — Х. : Основа, 2007. — С. 18.

2. Кононец Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання / Н. Кононец // Педагогічні науки. - 2012. - Вип. 54. - С. 76-80.

Ольга Віталіївна Гриценко

студентка електротехнічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», Gritsenkoo@mail.ua

КУЛЬТУРА ЛЮДСЬКОГО СПІЛКУВАННЯ – ЧАСТКА ЗАГАЛЬНОЇ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

Мова людини в її сучасному вигляді з'явилася не відразу, а пройшла тривалий історичний шлях. Вона виникла з потреби древніх людей сказати щось один одному ще на зорі людського суспільства.

Спілкування між людьми – найважливіша ознака саме людського існування. Без нього неможливі діяльність, формування й засвоєння духовних цінностей, формування та розвиток особистості. Спілкування супроводжує всі ці процеси, сприяє їх здійсненню. Воно багатогранне насамперед тому, що реалізується на різних рівнях: спілкуватися можуть країни й народи, колективи та окремі особистості, відповідно до цього і взаємодія між сторонами в цьому процесі буде різна за своєю соціальною значущістю.

Спілкуючись, люди разом обробляють землю, будують державу, створюють свою історію, духовні цінності, формують культуру, складовою частиною якої є культура спілкування.

Культура спілкування – це форма життєдіяльності індивіда, рівень психічного розвитку людини. Проте, чому ж іноді після спілкування псується настрій, навіть погіршується фізичний стан? Чому ж тоді начебто на рівному місці виникає конфлікт, ми стаємо збудженими, знервованими, навіть агресивними? Чому намагаємося нав'язати співрозмовникові свою точку зору з приводу теми розмови, не вникаємо в доводи, які наводить наш співрозмовник, попросту його не слухаємо? Чому, прагнучи змусити всіх оточуючих погодитися з нашим поглядом на речі, нехтуємо мовним етикетом, перестаємо стежити за власними словами? Чому в Інтернеті ми спілкуємося, іноді не звертаючи уваги на помилки, спотворюємо слова? Тому що спілкування відбувається на низькому рівні, багатьом не вистачає культури мови. Людина ж повинна виховувати в собі вміння спілкуватись тактовно, грамотно, вона прагне бути особистістю, громадянином. Культура спілкування повинна бути не тільки в знаннях, а й у здатності розуміти іншу людину. Вона проявляється в тисячі й тисячі дрібниць: в умінні шанобливо сперечатися, поводитися скромно за столом, в умінні непомітно допомогти іншій людині. За правилами культури спілкування, категорично заборонено чинити тиск на співрозмовника. Крім того, що нав'язувати свою думку – дуже некрасиво, це ще й неефективно. Ваша манера поведінки, швидше за все, викличе захисну реакцію партнера, і тоді розмова в кращому випадку просто не складеться. Культура людського спілкування - це частка загальної моральної культури особистості. Відсутність

культури спілкування – свідчення бездуховності, втрати всього людського, опускання до рівня тваринного існування.

Важливим етапом розвитку культурного спілкування є спілкування в процесі праці. У своїй трудовій діяльності люди впливають на природу, один на одного. Виховання культури таких взаємодій дуже важливе, так як вони складають виробництво відносин - «оброблення людей людьми». Контактуючи, люди пізнають себе в духовному та емоційному аспектах, визнають потребу в психологічному захисті, знаходять нову інформацію, ідеї, духовні цінності, допомогу для культурного спілкування.

Важливим аспектом культури спілкування є державна політика. Підвищення культури спілкування повинне стверджувати нетерпимість до фактів безкультур'я. Нецензурна лайка в громадському місці повинні бути неприпустимі й каратися. Держава повинна захищати культуру мовної політики, оскільки її метою може бути тільки мова, як вища форма спілкування між людьми.

Освічена частина населення повинна вести боротьбу за грамотність мови. Популярні словники української мови – один із етапів розвитку культури мовлення. Наприклад, словник О.О. Потебні став настільною книгою багатьох людей для грамотного спілкування.

Не менш важливим етапом розвитку культурного спілкування є вміння грамотно висловлюватися. Чеський лінгвіст К. Гаузенбласт пише: «Немає нічого парадоксального в тому, що один здатний говорити на ту ж саму тему не літературною мовою й виглядати більш культурно, ніж інший, що говорить на літературній мові.

Один із етапів культури спілкування є етичний. Існують етичні норми поведінки. Вони стосуються багатьох моментів спілкування: у першу чергу звернення на "ти" і "ви", вибору повного або скороченого імені (Петя чи Петро Іванович), вибору звертань (громадянин, пан та інші), вибору способів привітань чи прощань («добрий день» або «привіт»).

Культура спілкування – необхідна передумова існування людини в суспільстві. Людина, спілкуючись, живе, працює, задовольняє свої матеріальні й духовні потреби. Тільки завдяки культурному спілкуванню люди самостверджуються, самореалізуються, взаємодіють один з одним.

Культура людського спілкування – духовна культура нації. Спілкування формує, об'єднує покоління, оновлює національну культуру, мову, ставить нашу державу на відповідне місце в світі.

Список використаних джерел

1. Пентилюк М.І. Ділове спілкування та культура мовлення: навчальний посібник / Пентилюк М.І., Маруніч І.І., Гайдаєнко І.В. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – С. 120.

2. Винокур Г.О. Культура мови / Винокур Г.О. – М.: Федерация, 1999. – 336 с.

Максим Романович Касянчук

студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», popsdayz@gmail.com

СЛЕНГ ЯК СКЛАДОВА МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ

Нелітературні форми мови тривалий час залишалися поза увагою українських учених. Останнім часом з'явилася значна кількість публікацій, присвячених вивченню розмовної мови, аргі, професійної та жаргонної лексики, сленгу. У зв'язку з утвердженням української мови як державної, гостро постало питання вивчення мови сучасного міста. У мовленнєвій структурі міста виділяється низка складників, серед яких чільне місце посідає молодіжний сленг. Актуальними в сучасному мовознавстві постають дослідження мови, зокрема стихійних форм її побутування, у плані взаємодії з культурою.

Останні десятиріччя стійкий інтерес дослідників викликають молодіжні субкультури. Наприклад, процес формування, становлення та фактори подальшого розвитку молодіжних субкультур України розглянуто в книзі Олеся Донія «Молода Україна: сучасний організаційний молодіжний рух та неформальна ініціатива». У соціології під субкультурою розуміють систему цінностей, настанов, способів поведінки й життєвих стилів, котрі притаманні такій соціальній спільноті (різних субкультур), яка просторово й соціально більшою чи меншою мірою відокремлена від решти суспільства. Субкультурні атрибути, ритуали, цінності як стійкі зразки поведінки, як правило, відрізняються від цінностей у панівній культурі, хоча й пов'язані з ними. Вони не означають відмову від національної культури, прийнятої більшістю, а лише виявляють деякі відхилення від неї. Однак більшість, як правило, ставиться до субкультури з осудженням або підозрою. Молодіжна субкультура – це не лише звичаї, життєві погляди, манера поведінки, одяг, а й своєрідна мова, яку найчастіше називають сленгом. Зазначимо, що трактування терміна «сленг» є досить суперечливим у мовно-творчій літературі. Декотрі вчені розглядають сленг як компонент субстандартного лексичного шару в одному ряду з професіоналізмами, жаргонізмами, діалектизмами; інші розглядають сленг як більш загальне поняття, часом ототожнюючи його з поняттям «соціальний діалект»; треті розглядають сленг у контексті варіантів тільки англійської мови.

Одними із основних компонентів комунікативної поведінки в молодіжній субкультурі виступає сленг, що виникає й функціонує в розумінні підлітка.

Молодіжний сленг є дуже цікавий лінгвістичний феномен, використання якого обмежене як певними віковими рамками, так і соціальними, тимчасовими просторовими рамками. Він існує серед міської учнівської молоді – і окремих більш-менш замкнутих референтних груп.

Нині на розвиток молодіжного сленгу великий вплив справляє комп'ютеризація. Передача сенсу, ідеї, образу за допомогою комп'ютера одержала додаткові можливості. За рахунок цього інтернет-сленг проникає в молодіжну мову.

Але в чому ж відмінність комп'ютерного сленгу від сленгів інших типів? Працюючи з комп'ютерним сленгом, ми маємо справу з певним синтезом усіх чотирьох груп:

по-перше, цей сленг служить для спілкування людей однієї професії – програмістів чи навіть людей, які використовують комп'ютер для яких будь-яких цілей;

по-друге, комп'ютерний сленг відрізняється «зацикленістю» на реальності світу комп'ютерів.

Молодіжний сленг різкий, гучний, зухвалий. Він – результат своєрідного бажання переінакшити світ на інший манер, і навіть знак «я свій». Мова тут відбиває внутрішні устремління людей. Вона яскравіша та сильніша, ніж одяг, зачіски, спосіб життя;

по-третє, після 11 років індивідуальна свідомість дитини переростає на більш складне з'єднання центробіжних і відцентрових тенденцій;

по-четверте, починається формуватися антагоністична свідомість – «бути подібним своїм». Так створюється специфічна лексика, саме сленг підлітків, об'єднаних загальними інтересами, територією, способом життя. До підліткових належить і сленг панків, металістів, хіпі зі своїм своєрідним лексиконом.

На мою думку, успішний розвиток сучасного молодіжного сленгу вкрай багатогранний. Звісно, на жаль, нині він переповнений словами, які не відповідають нормам сучасної української мови. Але сленг – це теж показник розвитку суспільства.

Нині сленг уже не є протиставленням системі, як було раніше, він став невід'ємним атрибутом сучасної молоді. І саме сленг в усі часи показував те, як змінюється світ: від післяреволюційної розрухи до панування Інтернету, контролю з боку влади до практично повної свободи слова. Змінюється світ, змінюються люди, змінюються ідеали, змінюються світогляди. Якісь етапи розвитку не лише зарубіжної, а й вітчизняної молоді вже відбито в сленгу, інші – закарбуються в ньому пізніше.

Андрій Миколайович Крамський

студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», kramskoy1910@mail.ru

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ МОЛОДОГО СПЕЦІАЛІСТА – ГОЛОВНА ОЗНАКА ЙОГО ОСВІЧЕНОСТІ

Мова є неоціненним духовним багатством, у якому народ живе, передає з покоління в покоління свою мудрість і славу, культуру й традиції. Вона є засобом і матеріалом формування та становлення особистості людини, її інтелекту, волі, почуттів, є формою буття. Як безперервний процес пізнання світу, його освоєння людиною, мова є засобом спілкування, збереження й передачі знань, взаємного розуміння. Вона сприяє виявленню та задоволенню матеріальних та духовних потреб людей, об'єднує їх у суспільство для

досягнення матеріального благополуччя та щонайвищих духовних цінностей. Мова та професія – це дві важливі суспільні категорії, що визначають глибину пізнання світу, оволодіння набутками цивілізації, рівень мовленнєвої культури.

Оволодіння основами будь-якої професії розпочинається із засвоєння певної суми загальних і професійних знань, а також оволодіння основними способами розв'язання професійних завдань, тобто оволодіння мовою професійного спілкування. Культура мовлення тісно пов'язана й з культурою мислення. Якщо у людини немає логічної думки, якщо вона говорить про те, чого не розуміє або не знає, тоді й мовлення в неї плутане, беззмістовне, захаращене зайвими словами [1].

У культурі мовлення молодого фахівця особливе значення має знання норм: в області вимови, словотворення, слововживання, формоутворення, поєднання слів і їх зв'язку в реченні. Мова не може вважатися культурною, якщо автор не дотримується вимог етики мовного контакту, не поважає свого співрозмовника.

Культура мови молодого фахівця неможлива також без дотримання законів логіки, без знання психології та етики комунікації.

Буває, що мовець прекрасно знає правила і норми літературної мови, непогано обирає слова, володіє орфографією і пунктуацією, але слухати його важко, оскільки дуже важливо також оволодіння механізмами вибору слів і їх граматичними зв'язками, тобто семантико-граматичним структуруванням мови [3].

У мовленні молодого фахівця важлива також мова рухів: жести, пози, міміка, пантоміма. Майбутньому фахівцю потрібно знати, що в літературній мові зосереджені найкращі за задумом - оптимальні засоби вираження думок і емоцій, позначення понять, пов'язаних з діяльністю високоосвічених людей, авторів письмових творів. Формуючись у письмовій сфері культури, літературна мова надає нормалізуючий вплив і на стихію усного мовлення, розмовну мову [2].

Знати мову професії означає: уміти мислити, знати логіку побудови висловлювання, знати мову фаху, термінології, розуміти інформацію, встановлювати комунікативні зв'язки, володіти культурою спілкування та вираження думки, володіти нормами усної та писемної літературної мови, уміти укладати фахову документацію.

Отже, культура мовлення – це частка загальної професійної культури молодого спеціаліста, а її відсутність – свідчення бездуховності й безграмотності людини. Мистецтво спілкування завжди вважалося органічною складовою професіоналізму ділової людини, спеціаліста нового типу, який повинен мати нестандартний погляд на речі, відзначатися високою етикою у спілкування, гнучко розподіляти обов'язки, володіти харизматичним вмінням подібатися людям, надихати їх, вести за собою не силою наказу, а силою аргументів переконуючого слова.

Список використаних джерел

1. Русанівський В.М. Культура української мови / Русанівський В.М. - К.: Либідь, 1990. – 302 с.

2. Учїться висловлюватися / Білоусенко П. І., Арешенков Ю. О., Віняр Г. М. [та ін.] . – К. : Рад. школа, 1990 . – 126 с.

3. Культура фахового мовлення: навчальний посібник / за ред. Н. Д. Бабич. – Чернівці: Книги – 21, 2006. – 496 с.

Віктор Олександрович Левченко

студент електротехнічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», viktor_9810@mail.ru

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ – АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУСПІЛЬСТВА

Важливою проблемою нашого суспільства є культура мовлення сучасної молоді. Зазначена тема зацікавила велику кількість видатних учених, які намагаються розв'язати порушене питання. У поданій публікації ми спробуємо знайти вихід із цієї ситуації.

Культура мовлення – це духовне обличчя людини. На сучасному етапі питання культури мовлення особливо гостро постає перед молоддю. Рівень мовної культури сприяє її вихованню як особистості. Сучасна молодь вигадує багато нових слів для більш зручного спілкування між собою, та іноді ці слова спотворюють мову. На сьогодні все рідше й рідше можна зустріти молоду людину, яка вміє висловлювати свою думку, не перекручуючи слова або не користуючись ненормативною лексикою.

Також можна стати свідком того, як спілкується молодь у громадському транспорті. Напевно, їх зовсім не бентежить, що поряд з ними знаходяться люди похилого віку й діти, які не бажають слухати їхні висловлювання з використанням ненормативної лексики.

На жаль, у наш час люди все менше читають книжки та не намагаються вдосконалювати свою культуру мовлення. Серед підлітків дуже актуальна тема використання нецензурної лексики. Вони думають, що, користуючись подібними словами, легше можуть донести свої думки до інших, або цим вони здобувають визнання у своїх однолітків, та цим вони тільки демонструють свою невихованість, неповагу до людей, яким неприємно слухати таку розмову.

Рідна мова закладена в людині генетично. Учені підтверджують геніальний здогад Вільгельма Гумбольдта, висловлений ще у XVIII ст., що мова у вигляді коду існує в нейроклітинах людського мозку й генетично передається від батьків до дітей.

Проблема культури мовлення в сучасному суспільстві є актуальною й суттєвою. Для того, аби показати, що ми поважаємо себе та нашу державу, нам потрібно слідувати різноманітним шляхам удосконалення особистої культури мовлення. Наприклад, дуже важливо й корисно було б для нас виробляти стійкі навички мовленнєвого самоконтролю [2].

Сьогодні проблема культури мовлення набуває дедалі більшого значення. Вона потребує своєчасного розв'язання й залежить як від людей, так і від держави. Наша державна мова – українська. І це не лише наше минуле, це наше

майбутнє. Уважне ставлення держави до молодого покоління, до його мовленнєвої культури – запорука кращого майбутнього. Рідна мова для кожного народу – єдина, неповторна. Такої в світі більше нема і не буде. Мовна неграмотність, невміння написати елементарний текст, перекласти його з української мови на російську чи навпаки чомусь перестали сприйматися як недолік [1].

Яскравими прикладами мовної майстерності можуть слугувати художні твори видатних українських письменників. Через твори художньої літератури ми вивчаємо менталітет українців, характерними рисами яких є честь, справедливість, патріотизм, совісність, шанобливість, повага до праці й людей праці, до матері, жінки-берегині, а також милосердя, доброта, співчуття до людського горя, бережливе ставлення до природи, землі-годувальниці, господарність, скромність, безкорисливість, мир і злагода між людьми.

Культура мовлення зобов'язує нашого сучасника бути уважним до вибору форми такого висловлювання, щоб виявити до когось і викликати до себе чийось довіру, щоб не образити, не принизити як чийось, так і свою гідність. Але культура мовлення деяких студентів у молодіжному середовищі дещо відрізняється від їх же мовлення в аудиторіях. Як не прикро, але більшості студентів подобається вживати словесний бруд, яким вони хочуть привернути до себе увагу.

Розмовляючи між собою, студенти часто використовують сленгізми, наприклад: *рвати когті* (піти, втекти), *здати на шару* (про іспит чи залік), *ганяти понти* (поводитися з викликом), *пробити на ушняк* (задуматися), *блін, не грузи мене, мені це по барабану* тощо. Поширення сленгу серед молоді самі студенти пояснюють тим, що саме мова аргументує їм яскравіше висловити свій емоційно-експресивний стан.

Правильно й чисто говорити рідною мовою може кожний, аби тільки було бажання. Це не є перевагою вчених-лінгвістів, письменників або вчителів-словесників. Це не тільки ознака, а й обов'язок кожної культурної людини. Культурними у нас мусять бути всі, незалежно від того, працює людина розумово чи фізично [3].

Отже, молодь втрачає не тільки мовне, національне, а й людське обличчя. Тому збереження мовної стійкості у сучасному молодіжному комунікативному просторі дуже важливе.

Список використаних джерел

1. Біляєв О. М. Культура мовлення вчителя-словесника / О. М. Біляєв // Дивослово. – 1995. – № 8. – С. 37–42.
2. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради : навчальний посібник / Пономарів О. – 2-ге вид., стереотип. – К. : Либідь, 2001. – С. 240.
3. Савич Л.П. Культура мовлення вчителя: аналіз наукових розвідок / Л. П. Савич, О. М. Біляєв // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2010. – № 2. – С.38.

Євген Миколайович Мороз

студент електротехнічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», mne.nes2002@gmail.com

МОВЛЕННЄВИЙ ЕТИКЕТ ЯК ФОРМА ПОВЕДІНКИ ЛЮДИНИ

Людина створила культуру, а культура — людину. Людина реалізується в культурі думки, культурі праці й культурі мови. Культура — це не тільки все те, що створено руками й розумом людини, а й вироблений віками спосіб суспільного поводження, що виражається в народних звичаях, віруваннях, у ставленні одне до одного, до праці, до мови.

Сьогодні культура й мова виявилися об'єднаними в царині духовних цінностей кожної людини та всього суспільства. Мабуть, ніхто не буде заперечувати, що в низькій культурі мови виявляються виразні ознаки бездуховності. Мовна неграмотність, невміння написати елементарний текст, перекласти його з української мови російською й навпаки чомусь перестали сприйматися як пляма на службовому мундирі [2].

Мовна культура — це надійна опора у вираженні незалежності думки, розвиненості людських почуттів, у вихованні діяльного, справжнього патріотизму. Культура мови передбачає вироблення етичних норм міжнародного спілкування, які характеризують загальну культуру нашого сучасника.

Як відомо, суспільство виробляє певні стандартизовані норми соціальної поведінки (зокрема й мовленнєвої), які визначаються уявленнями про шаблони поведінки в конкретній ситуації. Щоб функціонувати як єдине ціле, як складна соціальна система, суспільство має встановити такі рамки поведінки індивідів, у яких ця поведінка стає одноманітною, стабільною, такою, що повторюється. Саме такими рамками є етикет — система правил зовнішньої культури людини, її поведінки, пристойності, гарного тону тощо. У суспільстві він функціонує у двох основних формах поведінки: мовленнєвій та немовленнєвій. Як правило, ці форми поведінки тісно пов'язані й взаємозалежні.

Якщо етикет як установлений у суспільстві набір правил регулює нашу зовнішню поведінку відповідно до соціальних вимог, то мовленнєвий етикет можна визначити як правила, що регулюють нашу мовленнєву поведінку.

Під мовленнєвим етикетом розуміють мікросистему національно специфічних стійких формул спілкування, прийнятих і приписаних суспільством для встановлення контакту співбесідників, підтримання спілкування в певній тональності. Такі стійкі формули спілкування або стереотипи спілкування є типовими, повторюваними конструкціями, що вживаються у високочастотних побутових ситуаціях. Тобто, набір типізованих частотних ситуацій призводить до появи набору мовленнєвих засобів, що обслуговують такі ситуації. Ступінь стандартизації одиниці знаходиться в прямій залежності від частотності її вживання [3].

Систему мовленнєвого етикету нації складає сукупність усіх можливих етикетних формул. Структуру ж його визначають такі основні елементи комунікативних ситуацій: звертання, привітання, прощання, вибачення, подяка,

побажання, прохання, знайомство, поздоровлення, запрошення, пропозиція, порада, згода, відмова, співчуття, комплімент, присяга, похвала тощо. З-поміж них вирізняються ті, що вживаються при з'ясуванні контакту між мовцями – формули звертань і вітань; при підтриманні контакту – формули вибачення, прохання, подяки та ін.; при припиненні контакту – формули прощання, побажання.

З погляду національної специфіки мовленнєвого етикету варто сказати, що його структура склалася в кожній нації на її власній народній основі під впливом різного роду психологічних, соціально-політичних, культурологічних факторів [1].

Уважається, що мовленнєвий етикет є однією з важливих характеристик поведінки людини. Бо без знання прийнятих у суспільстві форм етикету, без вербальних форм вираження ввічливих стосунків між людьми індивід не може ефективно, з користю для себе й оточуючих здійснювати процес спілкування. М. Г. Стельмахович з цього приводу зауважує: "Не треба забувати, що будь-який, навіть найменший відступ від мовленнєвого етикету псує настрій, вносить непорозуміння в людські стосунки, а інколи навіть калічить душу і раниць серце людини [1].

Список використаних джерел

1. Стельмахович М. Г. Мовний етикет : Культура слова / Стельмахович М.Г. – 2-е вид. – К., 1981. – 27с.
2. Головаха Є.І. Психологія людського взаєморозуміння / Є.І. Головаха, Н.В. Паніна. – К., 1989. — 31с.
3. Грехнев В.С. Культура педагогічного спілкування / Грехнев В.С. – М., 1990. – 19с.

Анастасія Олександрівна Побережна

студентка геолого-екологічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», nastyia.poberezhnaya.98@mail.ru

НЕНОРМАТИВНА ЛЕКСИКА ЯК ПРОЯВ ДЕГРАДАЦІЇ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ

На певному, невідомому історикам, етапі розвитку в українській мові виникає окрема ланка – нецензурна лексика. Лихослів'я або лайка, як частина ненормативної лексики, має коріння в релігійних віруваннях людей. Використання лайки вказувало на часто негативне ставлення до прийнятих законів того часу. Таким чином місцеве населення відображало своє табу на певні речі. З релігійного погляду така лексика сприймається як гріх.

У ХХІ ст. наявністю непристойних слів нікого не здивуєш. Якщо колись на них був попит у літературі, то зараз це частина побуту. Підлітки доводять свою «крутість» лайкою, а от дорослі часто просто не можуть висловлюватись по-іншому. Галина Кожухар у своїй роботі «Нецензурна лексика в міжособній комунікації» писала: «Даній лексиці і відповідній жестикуляції притаманні вираз агресивної вульгарності, переступання риси нормативної поведінки,

прагнення викликати різку фрустрацію у того, кому вони призначені, образити гідність іншої людини [2]».

Така мова є заразною, адже коли людина потрапляє в певний колектив, вона часто переймає їх розмовний стиль. І таким чином нецензура поширюється серед людей. У радянські часи був суворий контроль, тому народ не міг вільно говорити, як часом говорять, «матом». Але з розпадом СРСР з'являється свобода слова, зникають чисельні заборони й у результаті падає культурний рівень. Якщо раніше подібні слова могли собі дозволити вживати злочинці, п'яниці й інші подібні до них, то зараз час змінився, і люди змінилися, але не на краще. Ненормативна лексика розповсюдилася практично в усіх сферах життя – дуже часто можна натрапити на подібні слова в сучасній літературі, у кіно, на телебаченні.

Якщо розглядати телебачення окремо, то можна помітити дуже кумедну ситуацію, коли по телевізору серед білого дня йдуть передачі, які містять масу неприйняттого, а в час, коли зазвичай діти йдуть до ліжка, починають показувати мультфільми. Таким чином майбутнє покоління переймає негарні слова не тільки під час почутих від батьків сварок, а й у момент перегляду телевізора.

Ще одним сучасним злом є Інтернет, який, з одного погляду, є дуже корисним, з іншого, – шкідливим. Його простори просто переповнені ненормативною лексикою. Більшість не використовують всесвітню павутину за призначенням, наприклад для пошуку інформації для навчання, а відвідують сайти, які шкодять культурі. А найголовніше те, що зазвичай батькам важко контролювати те, з якою метою використовується Інтернет їхніми дітьми. Тому для телебачення і світових мереж повинна бути встановлена цензура.

Ненормативна лексика в наш час є масштабною проблемою. Люди настільки звикли до її вживання, що тепер вона стала однією з важливих потреб. При неможливості – спрямований всередину вибух. Унаслідок знищення за допомогою грубої лексики соціальних табу, той, хто лається, та його опонент опиняються в атмосфері гармонії навколишнього світу, створеної саме за рахунок того, що в цей момент вони присутні при серйозному порушенні норм, які самі зазвичай визнають [3]. Чим міцнішим є табу, яке порушується, тим різкішим є збудження як реакція на нього.

Нецензурна лексика є проявом деградації мовної культури. Важливо знати, що груба лексика завдає шкоди не лише тим, хто вживає подібні гострі слова, а й тим, хто все це чує. Проблема стала настільки великою, що боротися з нею стало майже неможливо. Словниковий запас людей став таким мізерним, що більшість не може вільно висловити свою думку без нецензурної лексики.

Деякі люди взагалі вважають, що з використанням цих слів речення стає більш емоційно забарвлене. Але існує безліч інших доречних слів, завдяки яким можна зробити мову більш яскравою та милозвучною.

Хоч ця проблема є досить серйозною, але, доклавши значних зусиль, її можна розв'язати. Достатньо почати з себе та своїх дітей. Якщо правильно виховувати майбутнє покоління, можна уникнути некультурної поведінки та мови загалом. Найголовніше – донести до дитини думку про те, що вживати лайливі слова некультурно [1]. Якщо ж не звертати на це увагу з самого

дитинства, то в старшому віці виправити ситуацію буде доволі складно. Та, як правило, значний відсоток населення навіть не намагається контролювати правильність свого спілкування. І як результат, мова не лише зупинить свій розвиток, а й почне деградувати. А без мовного розвитку неможливий і розвиток культури, науки, освіти та всіх інших сфер суспільства. І як жартують в Інтернеті, похвалитися кількістю матів можна лише в шахах. Тож кожен обирає свій шлях – засмічувати українську мову ненормативною лексикою або ж сприяти її культурному розвитку.

Список використаних джерел

1. <http://www.vash-psiholog.info>
2. Жельвис В. И. Поле брани: Сквернословие как социальная проблема в языках и культурах мира / Жельвис В.И. – М.: Ладомир, 2001. – С. 36 –37.
3. Ставицька Леся. Українська мова без табу. Словник нецензурної лексики та її відповідників / Леся Ставицька. – К.: Критика, 2008. – С.14.

Яна Валеріївна Старова

студентка геолого-екологічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», jana.starova@yandex.ua

СУРЖИК – МОВНА ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Мова – це не тільки засіб спілкування, це також спосіб сприймати світ та відтворювати його в свідомості людини. Різне суспільство сприймає світ по-різному, тому кожна мова має свої особливості, що робить її оригінальною й неповторною. Історичне життя народу, сама сутність людського існування зосереджується, насамперед, у мові [1].

Після здобуття Україною своєї незалежності, українська мова повинна була посісти своє відповідне місце. Але під впливом минулих утисків та заборон це не відбулося належним чином. Наприклад, одним із таких документів став Валуєвський циркуляр (1863 року), суттю якого було призупинення видання книг українською мовою. Підґрунтям для цього було підозріння влади в зростанні сепаратистських, пропольських та антицарських настроїв. Наступним більш жорстким документом, що забороняв українську мову став Емський указ (1876 року), який був спрямований на витіснення мови з побуту та культурної сфери суспільства.

Як бачимо, стан теперішньої української мови зумовлений тяжким історичним минулим. Так як українське населення змушували говорити російською мовою, штучно звужувалися сфери застосування української мови впродовж тривалого часу, то спричинило зменшення кількості людей, які вважали українську мову рідною. Загалом політика русифікації здійснювалася через сільське населення. Люди, які до цього розмовляли українською мовою, тепер змушені були додати до свого словникового запасу ще безліч російських слів. Люди місцевої сільської знаті, які мали контактувати з населенням міста, стикаючись з російськомовним населенням, і через слабкість мовного імунітету, починали змішувати мови. Тому, повертаючись у «своє» середовище,

вони не могли повернутися до тієї мови, якою говорили раніше. І тому цей факт призвів до утворення суржику.

З наукового погляду, суржик – це елементи двох або кількох мов, об'єднані штучно, без дотримання норм літературної мови. У нашому випадку це об'єднання української та російської мов. Суржик не є повноцінною мовою, так як він не має культурного кореня та зв'язків з історією, він є сумішшю мов, у яких стерлася межа. Наслідком цього може стати втрата мови й культури як унікального та неповторного феномену.

Людині, яка говорить суржиком, дуже складно позбутися російських слів у своїй мові. Це можливо, але передбачає повністю змінити себе та свій мовний світ. Нині люди середнього та старшого покоління в селах і малих містечках (а також залежно від області) вважають суржик за основну мову, якою користуються в повсякденному житті, і тому вони будуть чинити опір будь-яким нападам на нього. Молоде покоління користується суржиком в мережі Інтернет і не розуміє, що цей феномен «калічить і спотворює» національну мову. Відмовитися від суржику на користь російської мови не дозволяє одним – національна гідність, іншим – мовна лінь. А перейти на літературну чи розмовну українську мову перешкоджає кілька причин. По-перше, невиробленість рідного розмовно-ужиткового варіанта української мови. По-друге, щоб позбутися російського мовного елемента, суржикомовна людина мусить змінити свій звичний мовний світ та увійти в інший мовний світ, – а це культурний шок [2].

Отже, можна зробити висновок, що суржик – це штучно створена мова, якої позбутися можна, але досить важко. Важко тому, що, знаходячись в суржикомовному суспільстві, людина, яка намагається позбутися «мови-паразита», мимоволі буде вживати її. Щоб досягти цієї мети, потрібно повністю змінити коло спілкування, на що здатен не кожен. Тому суржик цілком має право називатися мовною проблемою суспільства, що охоплює більшу частину України. Він проникає в мову нації як «паразит», який «руйнує з середини» її унікальність та неповторність. Але найжахливіше те, що в свідомості українців він сприймається за нормальне явище.

Список використаних джерел

1. Пустоварова О.О. Проблема суржика в усному українському мовленні / Пустоварова О.О. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13.DNI_2007/Philologia/21054.doc.htm.
2. Ставицька. Л.О. Кровозмісне дитя двомовності / Л.О. Ставицька // Критика. – 2001. – №10.

Олександр Олександрович Терещенко

студент електротехнічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», oleksa.teresh@mail.ru

СУЧАСНА МОВНО-КУЛЬТУРНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

Культура мовлення – це духовне обличчя людини. Вона свідчить про загальний розвиток особистості, про ступінь прилучення її до духовних надбань

усього людства. Основою мовленнєвої культури є грамотність, тобто дотримання загальноприйнятих літературних норм у користуванні лексичними, фонетичними, морфологічними, синтаксичними та стилістичними засобами мови. Але цим поняття мовленнєвої культури не вичерпується.

Мовлення має бути не тільки правильним, а й лексично багатим. Щоб цього досягти, слід вслухатися в живе мовлення, користуватися словниками, вдумливо читати політичну, художню, наукову літературу, звертаючи увагу на вживання окремих слів, на особливо вдалі висловлювання, побудову речень. Треба активно розвивати своє мовлення: вчитися усно й письмово викладати власні думки й найдоцільніші варіанти висловлювання.

Грамотне, багате мовлення – це не тільки ефективний засіб передачі й сприйняття думок та образів, а й вияв поваги до людей, з якими спілкуєшся, до народу, який створив цю мову. Сьогодні формують риси нової людини, яка визначатиме рівень культури майбутнього покоління.

Багаторічна русифікаторська політика спричинила втрату цілими поколіннями українців можливості спілкуватися рідною мовою, а також виникнення так званого суржику, сформованого змішуванням української та російської мов. На сьогодні важко почути серед пересічних українців чисту українську літературну мову.

Студентська молодь у російськомовному середовищі спілкується переважно російською. У дитячому віці людина перебуває під безпосереднім впливом родини, і первинні вияви мовленнєвої діяльності переважно визначаються не реальною мовною ситуацією чи індивідуальними особливостями мовця, а його внутрішньо родинними та міжродинними зв'язками. У колі тісної взаємодії на рівні «батьки-діти» останнім відводиться роль адресатів мовлення, які певною мірою вимушено сприймають запропонований код.

Переважна більшість громадян України саме в родині засвоює традиції не української мови. Це підтверджує опитування студентів. На питання «Якою мовою ви спілкуєтесь вдома з батьками, в університеті на перервах та поза місцем навчання?» відповіді були такі:

- мова спілкування у ВНЗ: 78,4% – російська, 18,7 % – українська ;
- мова спілкування в родині: 89,7 % – російська, 5,1% – українська,
- 5,1 % – суржик [1, с. 2].

На сьогодні гостро стоїть питання мовного виховання. Значна частина мешканців України спілкується суржиком, що останнім часом легалізується у ЗМІ, а соціальне середовище впливає на мовну поведінку й етичні правила. Якщо раніше українців характеризувало суворе дотримання норм мовленнєвого етикету, то тепер «свобода слова» помітно розхитує усталену систему. Відбувається сленгізація літературного мовлення. Наслідком своєрідного бажання переінакшити світ на свій лад є молодіжний сленг – певна динамічна частина української мови.

Науковці виокремлюють три типи молодіжної сленгової лексики. Першу групу формують сленгові номінації метафоричного характеру, які називають предмети чи осіб або характеризують їх. Сюди належать загальновживані слова, що використовуються в новому значенні, наприклад: *валянок* –

бездіяльна людина; балалайка – балакуча, несерйозна людина; бацिला – людина, котра заважає кому-небудь, дятел – обмежена, дурна людина та інші.

Другу групу сленгових одиниць складають лексеми зі зменшено-пестливим значенням на зразок: *компік* (комп'ютер), *бабулеси* (гроші), *пивасик* -пиво), *тралік*, *тральчик* (тролейбус), *чувачок* (людина), *кіношка* (кінотеатр), *гринька* (гривня) та ін. До цієї групи також належать скорочені або деформовані всупереч загальномовним моделям слова: *універ* (університет), *магаз* (магазин), *мафон* (магнітофон), *мікроб* (мікроавтобус), *моцик* (мотоцикл), *адмін* (адміністратор), *адіки* (кросівки фірми «Адідас») та інші.

Третю групу формують переважно дієслова та прикметники, зрідка іменники, значення яких вкладено в поняття «інтенсивність» та «надмірність»: *злинати*, *здибатись*, *здутись*, *в'їхати*, *відшишити*, *відморозити*, *кумарити*, *вишиватися*, *парити*, *припухати*, *приколотися*; *задрати*, *борзий*, *відшиблений*, *довбаний*, *прикольний*, *реальний*, *стрьомний*, *тупорилий*, *фіговий*, *шуганий*, *балабон* та інші.

Усі науковці, що досліджували мовлення підлітків, характеризують цей експеримент молоді над власним мовленням як явище, зумовлене закономірностями розвитку: нові переживання потребують відповідної форми [2, с. 4].

На жаль, доводиться констатувати зниження рівня культури мовлення працівників ЗМІ. Навіть якщо на телебаченні лунає українська мова, якість її є не найкращою. Здебільшого відчувається, що в повсякденному житті диктори, актори, ведучі користуються російською мовою, а тому часто вдаються до калькування, на власний смак творять штучні терміни, заступаючи такими саморобками давно усталені в нормативній українській мові відповідники. Наприклад: *я рахую* (я вважаю), *моє відношення до людини* (моє ставлення до людини), *вартує дорого* (коштує дорого), *головна задача* (головне завдання), *гарно виглядає* (має гарний вигляд), *бувущий депутат* (колишній депутат), *ти правий* (ти маєш рацію) та інші.

Величезною вадою є притаманне багатьом українцям, у тому числі на телебаченні, ненормативне наголошення слів: *но́вий* (нові́й), *усе за́вмерло* (завме́рло), *оди́надцять* (одина́дцять), *випа́док* (ві́падок), *украї́нська* (украї́нська).

Як бачимо, сучасне телебачення не є зразком української літературної мови. Справляється враження, що всі, хто причетний до діяльності ЗМІ, забули або умисне зневажають відоме всім твердження, що мова масової інформації – це активний засіб впливу на формування нормованого літературного мовлення. Сказаному в радіо- чи телепередачі слухач вірить і прагне наслідувати, а написане в газеті визнається ним за нормативне: мовляв, газета неправильно не пише.

У сучасному суспільстві стрімко розвивається рекламна індустрія, а це, своєю чергою, формує мову реклами, яка має великий вплив на суспільство: рекламні репліки, заклики широко цитуються. На жаль, важко знайти рекламу без помилок, а це негативно впливає на грамотність споживачів, тому що у підсвідомості досить добре закріплюється написане із помилками [1, с. 3].

Наприклад, читаємо: «Саме справжнє морозиво» («Найсправжнісіньке морозиво»), «Лето, привет» (Привіт, літечко»), «Авіаквитки до любого міста» («Авіаквитки до будь-якого міста»), «Праска гарно відпрасує» («Праска випрасує»).

Сучасне українське суспільство на загал не відзначається високою культурою та етикою мовного спілкування ні українською, ні російською мовами. Елітні прошарки суспільства – інтелігенція, чиновники – не тільки не переймаються суспільними й державними проблемами мови, а й часто шокують громадян своїм суржиковим, до карикатурності звulьгаризованим мовленням. Відомо, що знецінення мови знецінює і її носіїв-мовців, нівелює націю та її духовну культуру. Мова моделює і вчинки людини, вона показує світові, які ми є. Якщо знаємо й шануємо державну мову, поширюємо її у світовому просторі, отже, поважаємо себе й заслуговуємо поваги від інших.

Список використаних джерел

1. Шиян Т. О. Формування мовленнєвої культури молоді / Т. Шиян // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2007. — №14. – С. 2 – 4.
2. Пиркало С. Походження сучасного українського молодіжного сленгу / С. Пиркало // Українська мова та література. – 1998. – № 25. – С. 4–5.
3. Гамова Г. І. Культура ділового спілкування / Г. Гамова // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2011. – № 9. – С. 36 –37.

Костянтин Андрійович Верис

студент електротехнічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», Veriskonstantin@gmail.com

УЖИВАННЯ СЛЕНГІЗОВАНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ЛЕКСИКИ В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Я впевнений, що молодіжний сленг є дуже цікавим лінгвістичним феноменом, побутування якого обмежено не тільки певними віковими рамками, як це ясно з самої його номінації, а й соціальними, тимчасовими просторовими рамками. Він існує в середовищі міської учнівської молоді. Як усі соціальні діалекти, він являє собою лише лексикон, який живиться витоками загальнонаціональної мови, живе на його фонетичному та граматичному ґрунті. Спочатку століття відзначено три бурхливі хвилі в розвитку молодіжного сленгу. Перша датується 20-ми роками, коли революція та громадянська війна, зруйнувавши дощенту структуру суспільства, породили армію безпритульних, і мова учнів підлітків та молоді, яка не була відокремлена від безпритульних непрохідними перегородками, забарвилася безліччю "блатних" словечок.

Друга хвиля припадає на 50-і роки, коли на вулиці й танцмайданчики міст вийшли "стиляги". Поява третьої хвилі пов'язана не з епохою бурхливих подій, а з періодом застою, коли задушлива атмосфера суспільного життя 70-80-х породила різні неформальні молодіжні рухи і "хіпуючі" молоді люди створили свій "системний" сленг як мовний жест протистояння офіційній ідеології. Основним постачальником й мовним кістяком сленгу є елементи територіальних діалектів. Історично склалося, що спочатку носіями сленгових

одиниць були селяни з одного боку, а з іншого - декласовані елементи, більша частина з яких вихідці з села. У зв'язку з цим характерною рисою сленгу є конгломерат територіально різних діалектичних компонентів. Кількість сленгових номінацій і взагалі соціальних явищ мови, повністю відділених від мовних особливостей певної території, нескінченна. Будь-яке коло територіального діалекту завжди має певні соціальні градації, у яких відбувається диференційне переломлення мовних особливостей [1].

Сленг – це живий організм, що перебуває в процесі постійних змін та оновлення. Джерелом поповнення та розповсюдження сленгових одиниць є, по-перше, іноземні мови, з яких власне черпаються запозичення та, по-друге, звичайна літературна мова. У другому випадку зміст окремих слів набуває незвичних алогічних тлумачень, відбувається певного роду переінакшення лексичного значення слова. Молодіжний сленг, як і будь-який інший лінгвістичний вияв соціальних відносин, фактично являє собою лише певну лексикологічну систему, що базується на фонетичній та граматичній основах загальнонаціональної мови. На сьогодні внаслідок усезагального прогресування сучасних технологій великий вплив на розвиток сленготворення також має комп'ютеризація. З'явившись у вигляді професійних мовних утворень, комп'ютерний сленг дуже швидко долає межі вузькочасового засобу спілкування. Останнім часом тенденційним стає явище впровадження сленгізованої молодіжної лексики в ужиток засобів масової інформації. На сьогодні вияв порушення мовних норм відтворює певну невизначеність, характерну як для сучасної медіа продукції, так і мовної ситуації загалом. Питання необхідності введення одиниць молодіжного сленгу в продукцію масмедіа досі залишається дискусійним. Використання сленгу дозволяє більш емоційно, експресивно й точно виражати дії, почуття та емоції, що дуже важливо в умовах сучасної конкурентної боротьби.

Отже, сленг у мові масмедіа є ефективним методом посилення враження від прочитаного або почутого. Мова засобів масової інформації не завжди дотримується правил і норм літературної мови. Це стосується й використання сленгізмів, що пов'язано з прагненням бути ближче до глядача, читача, слухача. Засоби масової інформації не лише відображають мовну дійсність та виконують свої інформаційну, комунікативну та інші функції, а й самі стають популяризаторами молодіжного лексикону. Там, де журналісти раніше зберігали чіткі межі дозволеного жанру, зараз вони можуть застосувати сленг. Він використовується навіть у випусках новин та авторитетних друкованих виданнях. Сленг можна зустріти у заголовках газет та журналів, власне текстах статей, інтерв'ю та анонсах. Сленгізовані вирази вживають артисти, політики, громадські діячі. Молодіжний сленг володіє потужним емоційно-експресивним забарвленням, є вдалим стилістичним прийомом, що пояснює його рясне використання.

Список використаних джерел

1. Земська Е. А. Сучасна мова: Активні процеси на межі XX–XXI століть / Е. А. Земська // Активні процеси в мові закордонного вжитку. – М.: Мови слов'янських культур, 2008. – С. 615 – 667.

Олена Вікторівна Харченко

директор ПТУ № 17, м. Полтава, olena762017@gmail.com

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ: ВИХОВНИЙ АСПЕКТ

Виховання впевненості у собі у своїх учнів є проявом високого рівня розвитку професійної компетентності вчителя біології сільської школи, адже впевненість сама по собі — це розуміння, а непевність — це незнання. Обізнані люди впевнені, а необізнані вірять в удачу. Для будь-якого учня впевненість — це передбачуваність. Удома дитина знає, що її батьки з нею, вони будуть тут, поки вона залежатиме від них. У школі дитина повинна знати, що поряд учитель — він допоможе, порадить.

Тож пропонуємо такі практичні поради виховного характеру:

1. Завжди говорити учневі правду. Якщо він з'ясує, що ви обманювали, ви станете для нього непередбаченими.

2. Один із найефективніших засобів виховання впевненості в собі — допомогти учневі виявити в собі сильні сторони й навчити користуватися ними, причому так, щоб вони приносили задоволення.

3. Чи зневіряться учень, відчуваючи свою неповноцінність, чи зуміє спрямувати свої емоційні сили на досягнення мети? Відповідь на це запитання залежить від того, наскільки успішно ви оберете напрямок пошуку, щоб, опанувавши конкретну майстерність, учень зміг би компенсувати свої невдачі.

4. Забезпечити кожному учневі гідне місце в житті класу. Завдання вчителів полягає в умінні брати до уваги індивідуальність кожної дитини.

5. Учневі необхідно знайти друга, щоб йому було легше переносити ситуації, коли однолітки цькують його або насміхаються над ним. Допомогти у цьому має вчитель.

6. Готуючись до уроків, потрібно частіше просити асистувати таких учнів, щоб потім перед усіма похвалити їх.

7. Любіть природу так, щоб це відчували й ваші вихованці.

Актуальне питання «Як позбавити дітей ярликів?»

Якщо учня називати нездібним, він почуватиметься саме таким. Якщо вважати учня неслухняним, то, швидше за все, він почне демонструвати вам, яким неслухняним він може бути.

У такому випадку ми радимо вам (за О. Ворожейкіною):

1. Шукати можливості продемонструвати учневі його новий образ. (Замість бешкетника вважати його жвавим).

2. Поставити дитину в ситуацію, у якій вона інакше подивитися на себе. (Вважати її ощадливою замість жадюги)

3. Нехай учні чують, як ви говорите про таких дітей щось позитивне.

4. Якщо дитина поводить відповідно до того, як її називають, розкажіть їй про ваші почуття або ваші очікування.

Список використаних джерел

1. Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. — Х. : Вид. група «Основа», 2011. — 287 с.

Вадим Ігоревич Сідоров

професор, декан факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Україна, irtb@karazin.ua

СТВОРЕННЯ КРОСКУЛЬТУРНОГО ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ВНЗ

Створення кроскультурного виховного середовища ВНЗ, які здійснюють підготовку майбутніх фахівців галузі туризму, базується на п'яти основних положеннях щодо реалізації кроскультурного підходу в системі навчання і виховання молодих поколінь, які були виділені Дж. Бенксом:

Інтеграція змісту навчальних дисциплін. Полягає у розширенні використовуваної науково-педагогічними кадрами ВНЗ інформації про різноманіття культур для пояснення ключових концепцій, теорій, принципів і узагальнень із усіх предметних галузей.

Педагогіка рівних можливостей. Передбачає використання науково-педагогічними кадрами ВНЗ методів, форм і засобів навчання, які відповідають когнітивним стилям студентів із урахуванням їхніх культурних пріоритетів і походження.

Конструювання знань (змісту туристичної освіти). Передбачає допомогу науково-педагогічних кадрів у формуванні розуміння студентами того, як знання накопичуються й узагальнюються, а також того, як культурна своєрідність зумовлює процеси становлення й розвитку людства.

Подолання стереотипів. Освітній процес фокусується на проблемі стереотипів у ставленні студентів до питань міжрасових і міжкультурних відносин, перспективних можливостях їх попередження, усунення й позитивної трансформації.

Становлення й піднесення культурного простору ВНЗ. Полягає в організації й реструктуруванні виховного середовища у відповідності до культурної (етнічної, релігійної, субкультурної тощо) ідентичності суб'єктів педагогічного процесу.

Створення кроскультурного виховного середовища ВНЗ передбачає: у першу чергу, зосередження на інтересах вітчизняних та зарубіжних студентів; переважне використання проблемного підходу та педагогіки партнерства у розробці виховних заходів, педагогічний супровід і допомога у подоланні можливих труднощів під час їх проведення через взаємодію науково-педагогічних кадрів і студентів; створення й підтримка сприятливої позитивної атмосфери співпраці; використання культурної ідентичності й досвіду студентів як засобів виховання і навчання; залучення родини й культурних громад до освітнього процесу; забезпечення студентів педагогічним інструментарієм для проведення дослідницько-пошукової діяльності на основі критичного ставлення й аналізу концепцій, теорій, подій і ситуацій; організація туристичних заходів, подорожей, екскурсій, зустрічей з керівниками та працівниками туристичних фірм, які вітчизняних, так і закордонних [1].

Список використаних джерел

Погребняк В. Методичні засади формування полікультурного виховного середовища вищого навчального закладу у педагогічному досвіді США / В.

Погребняк // Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 1. – С. 61–65.

Павло Володимирович Янченко

аспірант, Полтавський національний педагогічний університет імені

В. Г. Короленка, yanchenkopashaua@gmail.com

ПРИНЦИП РОЛЬОВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ ПРИ ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Принцип рольової перспективи при формуванні правової культури майбутніх юристів передбачає оптимізацію виховних і розвиваючих можливостей фахової підготовки студентів у ЗВО, яка пов'язана зі зміною її цілей, змісту, методики й педагогічних технологій, оскільки кожному студентові важливо забезпечити участь в активній діяльності професійної спрямованості, динаміку розв'язання професійних завдань, що постійно ускладнюються, і програвання різних ролей, що моделюють професійну діяльність юриста і розкривають специфіку й творчу природу праці правника. Саме проектування рольової перспективи й реалізація різних ролей у системі фахової підготовки дозволяє здійснити рольовий принцип її організації (Т. Гузік (1999), Н. Волкова, О. Тарнопольський (2013), Л. Кондрашова (2005), Т. Яблонська (2012), Н. Яременко (2007)). Цілком погоджуючись з Н. Яременко, можемо визначити цей принцип як провідний у процесі фахової підготовки майбутніх юристів, дотримання якого в навчальній діяльності, що організовується як виконання кожним студентом складної і відповідальної ролі, дає змогу в кожній навчальній ситуації максимально виявити його активність, психологічну своєрідність, сприяє формуванню правової культури і готовності до творчого виконання професійних функцій юриста [3].

Принцип рольової перспективи як провідна ідея підвищення якості фахової підготовки майбутніх юристів, передбачає їх залучення до активної пізнавальної діяльності у ЗВО шляхом виконання складної і відповідальної ролі в модельованих навчальних ситуаціях, що максимально відображають професійну діяльність юриста. Система фахової підготовки, заснована на принципі рольової перспективи, дає змогу здійснювати навчальну діяльність в умовах максимально наближених до реальних, а також забезпечує адекватну поведінку студентів у різних професійних ситуаціях з урахуванням специфіки професії юриста.

Реалізація цього принципу передбачає: використання на заняттях життєвого досвіду студентів, науково-педагогічних кадрів, практикуючих юристів, розкриття практичної значущості набутих знань; моделювання в освітньому процесі ситуацій і активних дій майбутніх юристів в умовах професійного вибору та творчого розв'язання професійних завдань; створення для кожного можливості проявити себе в складній і відповідальній ролі через вирішення пізнавальних завдань, імітаційно-ігрових дій, підвищення ролі самостійної та індивідуальної роботи під час опанування системою юридичних знань, диференціацією навчально-пізнавальних завдань, зумовленою нерівномірністю професійного становлення майбутніх юристів; забезпечення незвичної атмосфери, психологічно сприятливого середовища спілкування, що стимулюють інтерес до професії юриста та активну роботу думки студентів, ініціативу і нестандартність дій; забезпечення умов для демонстрації творчих

можливостей і здібностей студентів, самореалізації особистості і переживання ситуації успіху (наприклад, у роботі юридичної клініки тощо); організація інтерактивного навчання, яке передбачає використання *імітаційних методів*: моделювання життєвих та професійних ситуацій, метод аналізу конкретної ситуації, рольові та ділові ігри, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації [2].

Слід наголосити, що саме використання імітаційних методів на заняттях є дієвим механізмом формування правової культури майбутніх юристів під час розігрування правових ситуацій в ролях. Ці методи, наголошує О. Бобошко, є підставою занять з практичного права, на їх основі базуються інші методи, наприклад, мозковий штурм, робота в малих групах, метод ПРЕС, мікрофон, займи позицію, правова ситуація тощо. Рольові ігри застосовуються для наочності занять (проявляється тісний взаємозв'язок принципу рольової перспективи з принципом наочності), та включення майбутніх юристів у правове життя. Ролі можуть бути притаманні для правотворення чи правореалізації (депутати, правопорушники і поліцейські, злочинці та слідчі чи прокурори, обвинувачений і захисник, суддя і адвокат тощо), так і не стосуватися цих ролей, як наприклад, під час застосування методу «криголам», де надаються окремі завдання для вирішення питання згідно Кримінального кодексу України тощо [1].

Список використаних джерел

1. Бобошко О. М. Організація семінарських занять з дисципліни кримінальне право із застосуванням інтерактивних методів навчання. Режим доступу: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/6734/konf_suchyuridosvita.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. Эльконин Д. Б. Психология игры. — 2-е изд. — М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. — 360 с.
3. Яременко Н.В. Формування компетентності майбутнього педагога з організації дозвілєвої ігрової діяльності учнів [Електронний ресурс] // Народна освіта: Електронне наукове фахове видання. — 2007. — № 3. — Режим доступу: <http://www.narodnaosvita.kiev.ua/vupysku/3/statti/2yaremenko/yaremenko.ht>

Світлана Іванівна Нестуля

к.і.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці, ВНЗ
Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
snestulya@gmail.com

ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ: ТРЕНІНГ «КОМУНІКАЦІЯ»

Однією з інноваційних педагогічних технологій, яка сприяє формуванню лідерської компетентності майбутніх фахівців, є *тренінг* — форма соціально-педагогічної діяльності, яка спрямована на набуття різних компетентностей шляхом збагачення як знаннями, так і життєво-практичним та емоційно-особистісним досвідом завдяки використанню інтерактивних засобів навчання.

Тож залучення майбутніх менеджерів до проведення тренінгів є дієвим механізмом формування їх лідерської компетентності.

Програма тренінгу «Комунікація»

Цільова аудиторія: працівники міськвиконкому м. Полтава.

Тренери: майбутні бакалаври з менеджменту.

Тривалість тренінгу: 16 год (2 модулі по 8 годин кожен).

Мета програми для учасників:

Навчитись усвідомлювати власні цілі в комунікації; досягати їх з оптимальними витратами ресурсів.

Сформувати чітку установку на продуктивне спілкування.

Розвивати бажання і вміння слухати та чути іншу сторону в спілкуванні.

Отримати практичні інструменти ефективної комунікації і впливу на співрозмовника.

Випробувати модель ефективної комунікації.

Управлінські компетенції: ефективна комунікація.

Очікувані результати тренінгу для учасників: з'ясують, як правильно вибудовувати комунікацію; застосують способи швидкого налагодження комунікації та взаємодії з новими людьми; з'ясують, як вибудовувати довгострокові відносини з колегами, всередині організації; відпрацюють способи помічати та враховувати реакцію співрозмовника на свої слова, слухати співрозмовника для розуміння та врахування його позиції; отримають уміння коригувати свій виклад з урахуванням інформації співрозмовника та її використання в ході дискусії та комунікації; розглянуть механізм наведення переконливих доказів, аргументів, фактів для підтримки своєї точки зору; потренуються використовувати індивідуальний підхід до співрозмовника; відпрацюють алгоритм ефективної комунікації.

Таким чином, у процесі проведення такого тренінгу очікувані результати для учасників будуть і корисним результатом для самих тренерів, майбутніх менеджерів, що посилить процес формування їх лідерської компетентності.

Василь Васильович Карманенко

*старший викладач кафедри педагогіки та суспільних наук, директор офісу
омбудсмана Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі», vkarmanenko@gmail.com*

СТРУКТУРА ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Ключовою умовою ефективного особистісного і професійного позиціонування майбутнього фахівця ЗВО є формування у нього системи лідерських якостей. Вони будуть сприяти швидкому прийнятті рішень, ефективна комунікація, налагодженню командної роботи, стратегічному плануванні, визначенні цілей та пріоритетних завдань. Такі зміни у освітньому середовищі дозволяють ЗВО здійснювати якісну підготовку фахівців, лідерів-професіоналів нового покоління, які відповідають вимогам сучасного роботодавця. Лідерство як наукову проблему, розвиток лідерських якостей проаналізовано в наукових працях таких вчених: М. Гаврилюк, О. Євтихов, Н. Жеребова, Л. Карамушка, В. Лозниця, Б. Паригін, А. Уманський, О. Чернишов, Е. Богардус, М. Вебер, В. Врум, М. Маскон, С. Сміт, Ф. Фідлер, П. Херсі та інших. Дослідженням лідерських якостей у студентів закладів вищої освіти та їх структуру свої наукові праці присвятили П. Бабочкіна, Б. Головешка, К. Демчука, І. Краснощок, А. Зоріної, Л. Казанцевої, Н. Мараховської, Н. Семченко, Р. Сопівника та інші.

У науково-педагогічній літературі наявні різноманітні визначення лідерських якостей особистості. Зокрема, В. Сбитнева вважає, що лідерські якості – це сукупність певних властивостей, якостей, що дає змогу члену соціальної групи статусно виділитися в конкретній справі й приймати відповідальні рішення у важливих для групи ситуаціях [1, с. 12]. А. Зоріна під лідерськими розуміє якості, необхідні особистості для успішної організаторської діяльності й створення позитивної атмосфери в колективі, що сприяє досягненню загальних цілей [2, с. 8]. М. Вілсон лідерські якості визначає як особистісні фактори, які проявляються як у контексті фахової роботи, так і поза її межами. Це – внутрішні риси чи здібності, які дають змогу лідеру діяти ефективно, сприяючи при цьому розвитку групи чи організації [3].

Аналіз науково-педагогічних праць дає підстави зробити висновок, про те що лідерські якості – це різновид соціально-психологічних властивостей особистості, оскільки вони відображають ставлення до людей і суспільства взагалі й виявляються в суспільній поведінці та вчинках. Це дає підстави стверджувати, що лідерські якості – це риси особистості, що забезпечують здатність брати на себе відповідальність, використовувати нестандартні підходи у вирішенні завдань; впливати на послідовників, мотивувати їх на досягнення спільних цілей; створювати сприятливу соціально-психологічну атмосферу в команді. Нині відсутня єдина система лідерських якостей, оскільки кожен дослідник розглядає особистість лідера в рамках своєї теорії та уявлень про лідерство. Наявні моделі лідерських якостей не акцентують увагу на ступені важливості якоїсь із зазначених характерологічних рис. Цілком

очевидно, що значимість цих рис буде змінюватися в залежності від контексту ситуації, її особистісного змісту, від змісту розв'язуваного завдання і т. д. В конкретній ситуації затребується різна функціональна система особистісних якостей і стильових характеристик лідера. Формування лідерських якостей – одна з ключових компетенцій, якими має володіти майбутній фахівець та пріоритетне завдання для закладів вищої освіти. У процесі формування лідерських якостей у студентів мають враховувати: вікові особливості, психологічні характеристики, показники життєвого та професійного самовизначення студента, рівень соціальної відповідальності, сформованість особистих цінностей та переконань. Узагальнення підходів науковців дозволяє визначити, що студент-лідер – це авторитетний член групи, який має вплив на значну частину членів групи, має офіційний управлінський статус, організаційні й комунікативні здібності, є ініціативним і заохочує всіх своїм прикладом, організацією й управлінням групою до досягнення групових цілей найкращим засобом, не боїться відповідальності за діяльність групи [4].

Синтезуючи поняття «студент-лідер» з терміном «якість», під поняттям лідерські якості студентів слід розуміти як різновид соціально-психологічних якостей особистості студента, які розкривають його ставлення до оточуючих людей і до суспільства в цілому, дозволяють ефективно впливати на членів студентської групи, сприяють створенню позитивної атмосфери в групі, виявляються в стійкій активній, відповідальній суспільній поведінці та вчинках, спрямованих на організацію й управління взаємостосунками у групі студентів для оптимального досягнення колективних цілей. Лідерські якості студентів є динамічними професійно-особистісними показниками ефективності, які формуються в процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти та включає наступні компетенції: заохочення та мотивації інших учасників команди, колективу; творчий та креативний підхід у вирішенні завдань; стратегічне мислення; врахування індивідуальних особливостей інших; стимулювання оточуючих до ефективного виконання функціональних ролей; вміння долати перешкоди. Індивідуальними показниками лідерського потенціалу у студентів є здатність до командоутворення, налагодження внутрішніх зв'язків, здатність брати на себе відповідальність за інших, навички ефективної комунікації, формування стратегії, динамічна реакція на внутрішні та зовнішні виклики, медіація конфліктів, попередження конфліктних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Сбитнева В. Б. Педагогические условия развития лидерских качеств подростков в детском общественном объединении. *Педагогика*. 2008. № 4. С. 12–14.
2. Зорина А. В. Педагогические условия формирования лидерских качеств у студентов вуза. *Современная педагогика*. 2009. № 3. С. 8–9.
3. Wilson M. S. Effective Developmental Leadership: A Study of the Traits and Behaviors of a Leader Who Develops Both People and Organization: dissertation for the degree of PhD. – Louisiana State University, 2004. – 111 p.
4. Ягоднікова В.В. Формування лідерських якостей старшокласників в особистісно орієнтованому процесі загальноосвітньої школи. *Наука і освіта*. 2004. № 7. С. 328–330.

Наталія Миколаївна Шарлай

викладач кафедри фізіології, Українська медична стоматологічна академія, natasharlay38@gmail.com

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ НАСТАНОВИ ОЛЕКСАНДРА ОЛЕКСАНДРОВИЧА БОГОМОЛЬЦЯ ДЛЯ СТВОРЕННЯ НАУКОВОЇ ШКОЛИ

Богомолець Олександр Олександрович (1881-1946) – патофізіолог, віце-президент Академії наук СРСР, Президент Академії наук Української РСР, директор Інституту експериментальної біології і патології Академії наук Української РСР, директор Інституту клінічної фізіології Академії наук Української РСР, академік Академії медичних наук СРСР, академік Академії наук СРСР, Української РСР і Білоруської РСР.

Унікальність наукової школи є в тому, що це колектив дослідників, який самоорганізовується. Члени колективу мають спільні наукові інтереси, тобто є однодумцями. Для такого колективу характерні:

- демократичність,
- ентузіазм,
- творчість,
- безперервне наукове спілкування,
- палкі дискусії,
- справедлива критика.

На думку О. О. Богомольця, для створення школи необхідний, перш за все, видатний учений, який має нову ідею узагальнюючого, синтетичного значення. Лідер наукової школи розробляє фундаментальні й загальні питання науки, продукує ідеї, нові напрями досліджень, здатний об'єднати навколо себе колектив однодумців.

Дуже важливо, щоб керівник наукової школи, зберігаючи за собою пріоритет керівної ідеї, при розробці цієї ідеї співробітниками надавав би їм якомога більше самостійності, віддаючи в повну їх власність ті окремі гіпотези, які він пропонує їм перевірити і які дають основний матеріал для підтвердження керівної ідеї.

Необхідно, щоб керівник умів надавати своїм співробітникам можливість широкої критики і прояву найширшої ініціативи. Учений, який ревниво відноситься до успіхів своїх учнів, ні Олександр Олександрович Богомолець зробив величезний внесок у світову науку, ставши фундатором ряду успішних наукових шкіл з медицини. Академік О.О. Богомолець мав природний педагогічний хист, любив і вмів працювати з молодими дослідниками. Його вихованці нині очолюють наукові школи.

Едуард Миколайович Бородай

*здобувач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені
І. А. Зязюна, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г.
Короленка, edborod@gmail.com*

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ОСНОВ ВІЙСЬКОВОЇ СПРАВИ УЧНІВ У НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Українська армія потребує підготовленого резерву, і саме сучасна школа може забезпечити виконання цього завдання, адже на заняттях з навчального предмета «Захист Вітчизни» 100% допризовної учнівської молоді отримують початкову військову підготовку, опановують основи військової справи, формують почуття патріотичної свідомості та національної гідності.

Під час викладання учням 10-11 класів навчального предмета «Захист Вітчизни», головною метою вивчення якого є розвиток особистості учнів, формування їх готовності до захисту Вітчизни та дій в умовах надзвичайних ситуацій (підготовка молоді до захисту життя і здоров'я, забезпечення власної безпеки і безпеки інших людей у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу; підготовка молоді до служби у Збройних Силах України, інших військових формуваннях, виконання військового обов'язку в запасі), дидактично доцільними є такі методи навчання основ військової справи учнів у навчальному середовищі старшої школи:

1. *Усне викладання навчального матеріалу*, яке поділяється на: словесно-інформаційне; словесно-евристичне; словесно-проблемне; словесно-дослідницьке. Воно включає різні види розповідей, пояснення, оповідання, лекції.

2. *Обговорення матеріалу, який вивчається*, поділяється на: словесно-інформаційне; словесно-евристичне; словесно-проблемне; словесно-дослідницьке. Воно включає: бесіду, семінарське заняття, дискусію, мозкову атаку, інтелектуальну розминку, аналіз конкретної ситуації тощо.

3. *Показ* поділяється на: наочно-інформаційний; наочно-практичний; наочно-евристичний; наочно-проблемний; наочно-дослідницький. Він включає: демонстрацію; ілюстрацію; спостереження у формі особистого показу підлеглим цих або інших прийомів і дій; показ дій окремих воїнів, розрахунків і підрозділів; показ натуральних і образних засобів наочності; демонстрацію фільмів та ін.

4. *Практичні методи* поділяються на: практично-репродуктивні; практично-евристичні; практично-дослідницькі (проблемні). Вони включають практичні заняття, групові вправи, лабораторні роботи, вправи, обслуговування бойової техніки та озброєння, несення вартової, бойової та інших видів служб тощо. Наприклад, основними різновидами занять у військах зв'язку з групових вправ є тактико-стройові заняття, часткові та комплексні тренування, тактико-спеціальні заняття і навчання, командно-штабні навчання, навчання військ.

5. *Самостійна робота* учнів, яка поділяється на усі форми, які були в попередніх методах, тобто, наприклад, словесно-наочно-практично-інформаційні. Вона включає: роботу з друкованими джерелами; самостійне

вивчення техніки; самостійне тренування; самостійний перегляд кінофільмів, телепередач та ін.

6. *Методи контролю та самоконтролю* в навчанні включають: індивідуальну контрольну співбесіду; опитування; письмові роботи; тестування; контрольні роботи; машинний контроль; самоконтроль; іспит; залік тощо. Оцінювання рівня засвоєння учнями програмового матеріалу здійснюється відповідно до «Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти» затверджених наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту від 13.04.2011 № 329 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11.05.2011 за № 556/19304.

Варто наголосити, що при оцінюванні навчальних досягнень з предмета «Захист Вітчизни» вчителем оцінюється: якість знань, умінь та навичок учнів; нормативні показники, контрольні вправи (нормативні показники та вправи подано у навчальній програмі). Якість виконання нормативів визначає рівень індивідуальної підготовки учнів. Протягом навчального року відпрацьовуються всі індивідуальні нормативи.

Безперечно, наведена вище класифікація методів навчання є недосконалою, і може бути доповнена. Але в ній враховано: по-перше, сучасні дидактичні системи та їх вплив на методику навчання учнів старшої школи; по-друге, як позитивні аспекти класифікації методів навчання, які мали місце в історії дидактики, так і сучасні підходи до розв'язання цієї проблеми вітчизняними і закордонними вченими-дидактами; по-третє, зміст і особливості методичної системи процесу навчання в Збройних Силах України, і врешті-решт, активні методи навчання, які органічно включені до відповідних груп методів навчання.

Також можна рекомендувати здійснювати акцент при формуванні військово-прикладних навичок практичні методи: визначити для більш ефективної організації навчально-польових зборів загальноосвітні навчальні заклади, на базі яких проводити заняття, залучивши до них учнів з інших загальноосвітніх навчальних закладів та об'єднавши їх у навчальні взводи та відділення. Практичне закріплення теоретичного матеріалу з розділу «Основи цивільного захисту» передбачається під час проведення Дня цивільної оборони (цивільного захисту) в загальноосвітніх навчальних закладах.

Список використаних джерел

1. Науменко М.І. Методологічні аспекти військової освіти. Вісник Національної академії оборони України. 2008. № 3 (7). С. 45–51.
2. Ягупов В.В. Загальнодидактичні основи навчання військовослужбовців строкової служби Збройних Сил України: автореф. дис. ... доктора пед. наук: спец. 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти”. К., 2002. 26 с.
3. Ягупов В.В. Основи військово-дидактичних знань: Навчальний посібник. К.: РВЦ “Київський університет”, 1999.

НАШІ АВТОРИ

Антонюк Світлана Гнатівна, викладач екології та біології, викладач-методист, Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького національного аграрного університету, braclav@ukr.net

Арефа Інна Вікторівна, викладач обліково-економічних дисциплін, викладач I категорії, Технологічний коледж Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету, areinna@yandex.ru

Бахмач Дмитро Едуардович, студент електротехнічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», bmx012@ukr.net

Бігар Катерина Іванівна, студентка гуманітарного факультету, філологія (англійська), Мукачівський державний університет, katya05b@meta.ua

Білик Олександр Вікторович, викладач електротехніки та електроніки, Коледж Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, aleck.bilik@mail.ru

Бойчевська Ілона Борисівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, boy_ilona@mail.ru

Борисюк Аліна Вікторівна, студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», borisiuk@mail.ua

Бородай Едуард Миколайович, здобувач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, edborod@gmail.com

Бровко Лариса Василівна, викладач економічних дисциплін, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії, brovkoelena.aleks@mail.ru

Булгаков Віктор Петрович, аспірант, Інститут педагогіки НАПН, kambul@ukr.net

Бутенко Лариса Григорівна, викладач суспільних дисциплін, викладач I категорії, Коледж Сумського національного аграрного університету, maillb@mail.ru

Верис Костянтин Андрійович, студент електротехнічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», Veriskonstantin@gmail.com

Власюк Ганна Григорівна, професор кафедри звукотехніки та реєстрації інформації, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», avig@ua.fm

Воронкін Олексій Сергійович, магістр з електронних приладів, аспірант 3-го року навчання, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», alex.voronkin@gmail.com

Гарапко Віталія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Мукачівський державний університет, vitalia74@meta.ua

Глянєнко Катерина Андріївна, вчитель української мови та літератури комунального закладу «Середньої загальноосвітньої школи № 44 м. Дніпродзержинська», аспірантка кафедри фізичної і психолого-фізіологічної підготовки, Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету, sosnova_kat@mail.ru

Гобрик Євгеній Олександрович, студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», noble-zhe4k@mail.ru

Горда Ірина Михайлівна, старший викладач кафедри вищої математики і логіки, Полтавська державна аграрна академія, ira.gorda@rambler.ru

Горда Тетяна Михайлівна, викладач фізики, викладач вищої кваліфікаційної категорії, Полтавський політехнічний коледж Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», tanya_gtm@mail.ru

Горденко Алла Петрівна, викладач фізичного виховання; викладач вищої категорії, старший викладач, Технологічно-промисловий коледж Вінницького національного аграрного університету, gordalla75@mail.ru

Гриценко Ольга Віталіївна, студентка електротехнічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», Gritsenkoo@mail.ua

Грітченко І. А., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Громова Віталіна Віталіївна, студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», vitalina.gromova.2014@mail.ru

Грубська Юлія Віталіївна, магістр, Житомирський державний університет імені Івана Франка, викладач, Бердичівський коледж промисловості, економіки та права

Гупка-Макогін Надія Ігорівна, аспірант кафедри практики англійської мови та методики її викладання, Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, hupka@ukr.net

Гурська Лариса Леонідівна, викладач економічних дисциплін, викладач вищої категорії, Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ірпінський економічний коледж», gurskayalarisa@ukr.net

Данканич Олександра Олександрівна, Мукачівський державний університет

Діхтярь Людмила Іванівна, викладач-методист, викладач економічних дисциплін, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії, taison2627@mail.ru

Долінська Марія Олександрівна, викладач економічних дисциплін, викладач-методист, Горохівський коледж Львівського національного аграрного університету, maria_dolinska@ukr.net

Дрібна Дарія Сергіївна, студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Boris.novicki@gmail.com

Єкіменкова Ольга Валентинівна, студентка фізико-математичного факультету, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, olya.ekimenkova@gmail.com

Єфременко Оксана Анатоліївна, викладач інформатики та обчислювальної техніки, викладач вищої категорії, Коледж Сумського національного аграрного університету, efremenkooksanasnay@gmail.com

Загребнюк Юлія Володимирівна, викладач кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, zayliaz@gmail.com

Заруба Валентина Павлівна, викладач спеціальних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького національного аграрного університету

Зубрицька Оксана Іванівна, студентка гуманітарного факультету, спеціальність філологія (англійська), Мукачівський державний університет, ksushaa@i.ua

Іванчук Галина, кандидат педагогічних наук, доцент, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Іваху Ольга Петрівна, викладач інформатики та математики, спеціаліст I категорії, Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького національного аграрного університету, ivolga2679@gmail.com

Ісак Людмила Марківна, старший викладач кафедри математики, інформатики та методики навчання, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», isakluda@mail.ru

Касянчук Максим Романович, студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», popsdavz@gmail.com

Карманенко Василь Васильович, старший викладач кафедри педагогіки та суспільних наук, директор офісу омбудсмена Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», vkarmanenko@gmail.com

Кислюк В. П. старший викладач акушерства і гінекології, голова циклової комісії професійної та практичної підготовки (акушерства та гінекології і вузьких дисциплін), Ківерцівський медичний коледж

Клименкова Світлана Валеріївна, викладач фармакології та медичної рецептури, Дніпродзержинське медичне училище, klimsv@gmail.com

Ковтун Людмила Анатоліївна, викладач вищої категорії, Горохівський коледж Львівського національного аграрного університету

Комар Ольга Сергіївна, викладач кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, zelenkoolga87@ukr.net

Комаров Андрійович Ярослав, студент факультету рудопідготовки та обробки металів, ДВНЗ «Криворізький національний університет», rokk1ua@mail.ru

Комісаренко Тетяна Михайлівна, викладач кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини komisarenko.tanya@yandex.ru

Кононець Наталія Василівна, кандидат педагогічних наук, викладач-методист, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, natalkapoltava@ukr.net

Крамський Андрій Миколайович, студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», kramskoy1910@mail.ru

Красноштан Ігор Васильович, кандидат біологічних наук, доцент кафедри біології та методики її навчання, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Кривошапка Едуард Анатолійович, викладач електротехнічних дисциплін, викладач-методист, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії. eak65@mail.ru

Круподер Максим Васильович, викладач тракторів та автомобілів, викладач другої категорії, Нікопольський коледж Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету, krupodermaksim7@gmail.com

Кулінка Юлія Сергіївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький педагогічний інститут, ДВНЗ «Криворізький національний університет», kulnka@rambler.ru

Кучеренко Анна В'ячеславівна, кандидат історичних наук, викладач психології, Черкаський комерційний технікум, anna.kucherenko.1972@mail.ru

Лагодзінська Віта Сергіївна, викладач кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, ms.VIKISTAR@mail.ru

Ланова Ірина Вікторівна, старший викладач кафедри інженерної педагогіки та мовної підготовки, ДВНЗ «Криворізький національний університет», lanovaya@ukr.net

Левченко Віктор Олександрович, студент електротехнічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», viktor_9810@mail.ru

Литвиненко Аліна Валеріївна, студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», litvinenko.alina2014@yandex.ru

Лончук Наталія Василівна, заступник директора з виховної роботи, викладач вищої категорії, викладач-методист, Дніпродзержинське медичне училище, lonchuknata@ukr.net

Мазепа Ірина Петрівна, викладач англійської мови, Прилуцький гуманітарно-педагогічний коледж ім. І. Я. Франка

Мартиненко Тетяна, викладач, Дніпродзержинське медичне училище, tanaj1983@ukr.net

Маслюченко Юлія Анатоліївна, студентка факультету фізики, математики та інформатики, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, umaslucenko@gmail.com,

Мельник Віктор Іванович, викладач медсестринства у внутрішній медицині вищої категорії, викладач-методист, голова циклової комісії терапевтичних дисциплін, Ковельський медичний коледж, doc.art@ukr.net

Мельник Микола Васильович, викладач вищої категорії, Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького національного аграрного університету

Мельничук Зоряна Анатоліївна, студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 10-b-melnychuk@ukr.net

Могіна Наталія Василівна, викладач біології, викладач вищої кваліфікаційної категорії, Дніпродзержинське медичне училище

Мороз Євген Миколайович, студент електротехнічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», mne.nes2002@gmail.com

Назаренко Марко Дмитрович, студент природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», uavsku@gmail.com

Нелеп Інна Леонідівна, студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», ina.nelep@mail.ru

Нестеренко Інна Борисівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, innusya6@mail.ru

Нестуля Світлана Іванівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці, ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», snestulya@gmail.com

Нечитайло Марія Йосипівна, викладач-методист, Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького національного аграрного університету

Озима Валентина Вікторівна, викладач спеціальних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького національного аграрного університету, ozimavalia@gmail.com

Олійник Тетяна Миколаївна, викладач економічних дисциплін, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, acup@ukr.net

Ольховецький Владислав Сергійович, студент ФСПО, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, hova@ua.fm

Ольховецький Сергій Миколайович, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, hova@ua.fm

Онищенко Ірина Володимирівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і практики початкової освіти, Криворізький національний університет, irina_onischenko@ukr.net

Онищенко Наталія Володимирівна, викладач соціально-гуманітарних дисциплін, викладач вищої категорії, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії, natalya-ruban@mail.ru

Остахова Інна Петрівна, викладач інформатики, спеціаліст II категорії, Державний професійно-технічний навчальний заклад: «Полтавського вищого професійного училища імені А. О. Чепіги», inna.ostakhova@mail.ru

Палагута Ілона Василівна, викладач іноземної мови, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, ilonapalaguta@i.ua

Паламарчук Світлана Іванівна, викладач фізики та астрономії, викладач вищої категорії, Технологічно-промисловий коледж Вінницького національного аграрного університету

Пашенко Майя Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, pashenko.1950@mail.ru

Першко Дмитро Леонідович, курсант, Національна академія державної прикордонної служби України

Петрашенко Микола Вікторович, викладач інформаційних систем і технологій, Технолого-економічний коледж Білоцерківського національного аграрного університету, jsanter@mail.ru

Пилипенко Людмила Олександрівна, викладач вищої категорії, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, ya.lyudmila-pilipenko@yandex.ru

Пічугіна Ірина Сергіївна, аспірант, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, iryna_ryna@mail.ru

Побережна Анастасія Олександрівна, студентка геолого-екологічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», nastya.poberezhnaya.98@mail.ru

Почтовюк Світлана Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри «Інформатика та вища математика», Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, vsegda22@yandex.ru

Пундик І. О., викладач гуманітарних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Горохівський коледж Львівського національного аграрного університету, pundik.irina@mail.ru

Редько Олена Анатоліївна, викладач економічних дисциплін, викладач вищої категорії, Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ірпінський економічний коледж», redko_27@ukr.net

Резнік Антон Андрійович, студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», antowka.reznik@gmail.com

Рибалко Ольга Олексіївна, викладач методики навчання математики в початкових класах, Прилуцький гуманітарно-педагогічний коледж ім. І. Я. Франка, RybalkoOlga2009@rambler.ru

Рівна Світлана Анатоліївна, викладач хімічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, Технологічний коледж Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету, iltchenkosvetlana@gmail.com

Роговенко Ольга Василівна, викладач суспільних дисциплін, викладач I категорії, Коледж Сумського національного аграрного університету, olga-rogovenko@mail.ru

Романішина Олена Володимирівна, викладач акушерства та гінекології, викладач вищої категорії, Ківерцівський медичний коледж, veneziaa43@gmail.com

Романова Наталія Миколаївна, викладач землевпорядних дисциплін, спеціаліст, Бобринецький технікум ім. В. Порика Білоцерківського національного аграрного університету

Рубан Ольга В'ячеславівна, викладач суспільних дисциплін, викладач-методист, Коледж Сумського національного аграрного університету, rybanrov@mail.ru

Рудик Олександр Юхимович, кандидат технічних наук, доцент, стажер кафедри транспортних засобів та спеціальної техніки, Національна академія державної прикордонної служби України, arudyk@rambler.ru

Сідоров Вадим Ігоревич, професор, декан факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Україна, irtb@karazin.ua

Смалько Олена Аркадіївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, olena.sm@i.ua

Солошич Ірина Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри «Екологічна безпека та організація природокористування», Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, solo_ira@mail.ru

Сопронюк Катерина Іванівна, студент, Мукачівський державний університет, katerynka92@e-mail.ua

Соснова Валентина Анатоліївна, викладач української мови та літератури, викладач вищої категорії, викладач-методист, Дніпродзержинське медичне училище, sosnova-valentina@rambler.ru

Соснова Мирослава Андріївна, вчитель української мови та літератури комунального закладу «Середньої загальноосвітньої школи № 44 м. Дніпродзержинська», аспірантка кафедри фізичної і психолого-фізіологічної підготовки, Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету, Mirochka_91@mail.ru

Старова Яна Валеріївна, студентка геолого-екологічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», jana.starova@yandex.ua

Стегній Тетяна Миколаївна, викладач технологічних дисциплін, викладач I категорії, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, yan9017@mail.ru

Стеценко Надія Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Стеценко Олена Олексіївна, викладач економічних дисциплін, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії, brovkoelena.aleks@mail.ru

Стрижак Юлія Олегівна, викладач англійської мови, викладач-спеціаліст, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, yulia_botsvin@mail.ru

Суховірска Людмила Павлівна, аспірантка кафедри фізики та методики її викладання, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, викладач фізики та математики Державного навчального закладу «Професійно-технічне училище № 8 м. Кіровоград», suhovirskaaya_2011@mail.ru

Таран Ірина Борисівна, аспірант лабораторії дошкільної освіти та виховання, Інститут проблем виховання НАПН України, Irisha.80_05@mail.ru

Терещенко Олександр Олександрович, студент електротехнічного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», oleksa.teresh@mail.ru

Ткачук Вікторія Василівна, викладач кафедри інженерної педагогіки та мовної підготовки, ДВНЗ «Криворізький національний університет» viktoriya.tkachuk@gmail.com

Токаленко Зоя Василівна, викладач, Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького національного аграрного університету, tokalenkozoya@ukr.net

Трифорова Олена Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізики та методики її викладання, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, olena_trifonova@mail.ru

Трофименко Ольга Лукашівна, викладач внутрішньої медицини вищої категорії, викладач-методист, завідувач відділенням, Ковельський медичний коледж, tr.yur51@gmail.com

Харченко Марина Миколаївна, студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», i-maryna@mail.ru

Харченко Олена Вікторівна, директор ПТУ № 17, м. Полтава, olena762017@gmail.com

Цехош Наталія Олексіївна, викладач основ менеджменту, викладач I категорії, Луцький кооперативний коледж Львівської комерційної академії, cehosh75@i.ua

Червоноштан Денис Олександрович, студент механіко-машинобудівного факультету, ДВНЗ «Криворізький національний університет», d80986079472@yandex.ru

Чирук Олена Георгіївна, викладач догляду за хворими та основ медсестринства, викладач-спеціаліст, Ковельський медичний коледж, Chiruk.olena@mail.ru

Шабатура Наталія Болеславівна, викладач вищої категорії, Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького національного аграрного університету, braclav@ukr.net

Шарлай Наталія Миколаївна, викладач кафедри фізіології, Українська медична стоматологічна академія, natasharlay38@gmail.com

Шевченко Тетяна Сергіївна, викладач внутрішньої медицини другої категорії, завідувач практикою, Ковельський медичний коледж, tania08021970@gmail.com

Шинкаренко Людмила Миколаївна, викладач інформатики та комп'ютерної техніки, Коледж Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, lyudmilash@yahoo.com

Шишка Олег Юрійович, здобувач наукового ступеня кандидата педагогічних наук, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, shyshka.oleg@gmail.com

Якухно Ольга Вікторівна, студентка природничо-технологічного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», olya.yakukhno@mail.ru

Янковський Іван Віталійович, курсант, Національна академія державної прикордонної служби України

Янченко Павло Володимирович, аспірант, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, yanchenkopashaua@gmail.com

Ярошенко Таїсія Іванівна, викладач соціально-гуманітарних дисциплін, викладач II категорії, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії, taison2627@mail.ru

Яцків Любов Федорівна, викладач комп'ютерних дисциплін, викладач-методист, Стрийський коледж Львівського національного аграрного університету, sdak@meta.ua

УДК 378.026.016:004

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання у вищій школі: проблеми, досвід, перспективи» / укл. Н. В. Кононець, В. О. Балюк. – Полтава: АКУП ПДАА, 2016. – 374 с.

«РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ПРОБЛЕМИ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ»

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції,
22-26 лютого 2016 року

В авторській редакції

Дизайн обкладинки: Балюк В.О.